

PLAN RAZVOJA KARLOVAČKE ŽUPANIJE 2021. – 2027. NACRT

Javna ustanova Regionalna
RAZVOJNA AGENCIJA
KARLOVAČKE ŽUPANIJE

NOSITELJ IZRADE:

Karlovačka županija

KOORDINATOR IZRADE:

Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije

TEHNIČKE I METODOLOŠKE SMJERNICE ZA IZRADU:

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

PRETHODNO VREDNOVANJE:

Ekonomski institut, Zagreb

SAVJETODAVNO TIJELO:

Županijsko partnersko vijeće Karlovačke županije

LEKTURA:

Nitor usluge d.o.o.

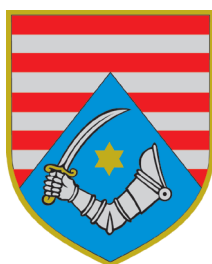
GRAFIČKO OBLIKOVANJE I TISAK:

Tiskara Pečarić i Radočaj d.o.o. Karlovac

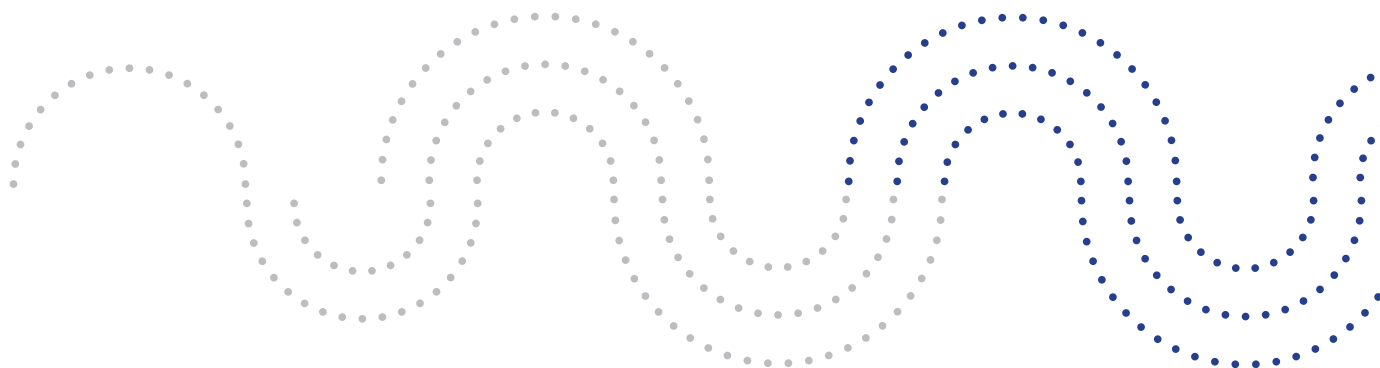
Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog fonda za regionalni razvoj.
www.strukturnifondovi.hr

Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost Javne ustanove Regionalne razvojne agencije Karlovačke županije.

PLAN RAZVOJA KARLOVAČKE ŽUPANIJE 2021. – 2027.

NACRT

Sadržaj

1. UVOD	6
1.1. Postupak izrade Plana razvoja i primjena načela strateškog planiranja i upravljanja razvojem	6
1.2. Iskustvo u prethodno provedenim procesima strateškog planiranja.	9
1.3. Opis intervencijske logike	10
1.4. Struktura Plana razvoja.....	13
2. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA	14
3. OPIS RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA	15
3.1. OSNOVNA OBILJEŽJA KARLOVAČKE ŽUPANIJE	15
3.2. GOSPODARSTVO.....	17
3.3. TURIZAM	18
3.4. BIOGOSPODARSTVO	20
3.5. TRŽIŠTE RADA	22
3.6. DRUŠTVO.....	22
3.7. ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB.....	25
3.8. OTPORNOST NA KRIZE	28
3.9. OČUVANJE PRIRODE I OKOLIŠA, KLIMATSKE PROMJENE	30
3.10. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA I ENERGETIKA	30
3.11. PROMET I MOBILNOST	33
3.12. ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE.....	34
3.13. REGIONALNI RAZVOJ	35
4. OPIS PRIORITETA JAVNIH POLITIKA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	38
5. POPIS POSEBNIH CILJEVA S OPISOM, PRIPADAJUĆIM POKAZATELJIMA ISHODA I POPISOM MJERA ZA PROVEDBU.....	41
6. TERMINSKI PLAN PROVEDBE STRATEŠKIH PROJEKATA VAŽNIH ZA RAZVOJ KARLOVAČKE ŽUPANIJE.....	54
6.1. Strateški projekti važni za razvoj Karlovačke županije iz nadležnosti Županije	54
6.2. Strateški projekti važni za razvoj Karlovačke županije čija provedba nije u nadležnosti Županije	60
7. INDIKATIVNI FINACIJSKI OKVIR S PRIKAZOM FINACIJSKIH PRETPOSTAVKI ZA PROVEDBU POSEBNIH CILJEVA PLANA RAZVOJA	69
8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE.....	72
POPIS TABLICA.....	73
POPIS SLIKA	73

Poštovani,

pred Vama se nalazi Plan razvoja Karlovačke županije 2021.-2027. Nakon što smo potkraj 2020. godine pokrenuli postupak njegove izrade – uslijedili su mnogobrojni izazovi. Živjeli smo s koronom, doživjeli više razornih potresa. Imali smo suše i poplave, tuče i pijavice. Počeo je rat u Ukrajini i prouzročio posljedice za globalnu ekonomiju.

Krize i ratovi mijenjaju mnogo toga, ali nas uvijek nauče zajedništvu i solidarnosti. Također, u krizi se pokazalo da mi u Karlovačkoj županiji imamo otporno gospodarstvo, ali i da je, možda više nego ikada, važno strateški planirati i što više se okretati prema EU sredstvima.

Plan razvoja je srednjoročni akt strateškog planiranja, koji će odrediti budući razvoj Karlovačke županije, omogućiti provedbu važnih projekata i dati priliku za uspješno povlačenje sredstava iz EU fondova. Usklađen je s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i više-sektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja, a u skladu je i s financijskom perspektivom Europske unije.

U izradi Plana razvoja sudjelovao je širok krug dionika: od predstavnika javnog sektora na regionalnoj i lokalnoj razini, do predstavnika strukovnih organizacija, akademske zajednice i civilnog društva. Svoja mišljenja i prijedloge za gospodarski i društveni razvoj županije, dali su znanstvenici, gospodarstvenici, gradonačelnici i načelnici. Hvala svima koji su dali svoj doprinos u izradi Plana razvoja, ovo je naš zajednički dokument.

U Planu razvoja zacrtali smo kakvu županiju želimo 2027. godine: *županiju rastućeg gospodarstva temeljenog na primjeni novih tehnologija, županiju očuvane prirodne i kulturne baštine, privlačnu za život, poslovanje i odmor*. Definirali smo potrebe, prioritete, ciljeve i strateške projekte. Sve to doprinijet će ravnomjernom razvoju naše županije, svih njenih gradova i sela, ali i zaseoka, jer jedino podizanjem standarda i boljom kvalitetom života možemo pokrenuti i demografski oporavak. Želimo da svaki naš stanovnik ima jednake uvjete za život i rad, želimo da naša djeca imaju kvalitetne škole i vrtiće, a njihovi roditelji primjereno plaćene poslove, dostupnu i kvalitetnu zdravstvenu skrb, ali i brzi internet i kvalitetan javni prijevoz. Oslanjamo se na nove tehnologije, obnovljive izvore energije i održivo gospodarenje otpadom. Pritom, želimo sačuvati našu prirodnu i kulturnu baštinu, i održivo koristiti naša kulturna i prirodna dobra.

Takav Plan razvoja bit će nam putokaz da u idućem razdoblju svi zajedno nastavimo razvijati našu županiju. Brz, kvalitetan i učinkovit javni servis pritom mora biti potpora privatnom sektoru i građanima, a jedino zajedničkim djelovanjem i partnerskim pristupom možemo graditi budućnost kakvu želimo.

Vjerujem u suradnju. Vjerujem da i nadalje, zajedno, novim idejama i razvojnim projektima možemo budućnost stvarati - sada.

Županica Karlovačke županije

Martina Furdek Hajdin

1. UVOD

Podrška trajnom gospodarskom razvoju Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: RH) je snažan nacionalni sustav strateškog planiranja, usklađen s Europskim semestrom kojeg slijedi i Karlovačka županija izradom Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027. (u daljnjem tekstu: Plan razvoja).

Uz to, predstoji i novi višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. – 2027. u sklopu kojeg se uvode snažnije veze između Nacionalnog programa reformi (NPR), Specifičnih preporuka Vijeća EU (eng. *Country specific recommendation*, CSR) i programiranja fondova EU putem Sporazuma o partnerstvu i novih operativnih programa. Novim višegodišnjim financijskim okvirom za razdoblje 2021. – 2027. podupire se pet ciljeva kohezijske politike Europske unije:

- pametnija Europa
- zelenija Europa
- povezanija Europa
- Europa s istaknutijom socijalnom komponentom
- Europa bliža građanima.

U skladu s navedenim, potreba za izradom novog srednjoročnog akta strateškog planiranja za Karlovačku županiju proizlazi i iz potrebe usklađivanja županijskih prioriteta s prioritetima i ciljevima EU za novu financijsku perspektivu 2021. – 2027. Plan razvoja usklađen je s relevantnim dugoročnim aktima strateškog planiranja.

Svrha izrade Plana razvoja je osiguranje fokusa na javne politike koje će pružiti nove mogućnosti, kao i stvoriti podlogu za kombiniranje svih strukturnih fondova u svrhu povećanja apsorpcije EU sredstava. Cilj Plana razvoja je omogućiti usmjeravanje daljnjeg gospodarskog rasta i unaprjeđenja kvalitete života u Karlovačkoj županiji.

Obuhvat Plana razvoja je područje Karlovačke županije u njezinim administrativnim granicama, a posebni ciljevi koji su njime definirani doprinose ostvarenju strateških ciljeva iz nacionalnih strategija koje su mu hijerarhijski nadređene.

Plan razvoja izrađen je u skladu s odredbama Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH¹, Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske² te ostalim zakonskim i podzakonskim aktima kao što su Uredba o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave³, Pravilnik o rokovima i postupcima praćenja i izvješćivanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave⁴, Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja⁵, Uredba o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća⁶, Uredba o načinu ustrojavanja, sadržaju i vođenju središnjeg elektroničkog registra razvojnih projekata⁷.

1.1. POSTUPAK IZRADE PLANA RAZVOJA I PRIMJENA NAČELA STRATEŠKOG PLANIRANJA I UPRAVLJANJA RAZVOJEM

Postupak izrade Plana razvoja započeo je Odlukom o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027.⁸ donesenom na 28. sjednici Županijske skupštine Karlovačke županije održanoj dana 18. prosinca 2020. godine.

1 NN 123/17 i 151/22

2 NN 147/14, 123/17 i 151/22, 118/18

3 NN 89/2019

4 NN 6/19

5 NN 66/19

6 NN 103/15

7 NN 42/18

8 Odluka o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027., KLASA: 021-04/20-02/14, URBROJ:2133/01-01-20-8 od 18. prosinca 2020.

Nositelj izrade Plana razvoja je Karlovačka županija – Upravni odjel za graditeljstvo i okoliš, a sukladno Zakonu o regionalnom razvoju RH⁹, njegovu izradu koordinirao je regionalni koordinator Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije.

Izrada se odvijala sukladno metodologiji izrade akata strateškog planiranja propisanom Priručnikom o strateškom planiranju i Dodatkom priručniku o strateškom planiranju Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU¹⁰ te Uputama za izradu planova razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave¹¹.

Ključni koraci u izradi Plana razvoja uključivali su:

- uspostavu radnih skupina za izradu Plana razvoja
- izradu Komunikacijske strategije i akcijskoga plana
- izradu Strategije savjetovanja
- definiranje razvojnih izazova i razvojnih potencijala (analiza stanja i SWOT analiza)
- definiranje prioriteta javnih politika i posebnih ciljeva
- odabir pokazatelja uspješnosti
- odabir strateških projekata
- izradu indikativnog financijskog plana provedbe Plana razvoja.

Prilikom izrade Plana razvoja poštivala su se i primjenjivala načela strateškog planiranja: načela točnosti i cjelovitosti, učinkovitosti i djelotvornosti, odgovornosti i usmjerenosti na rezultat, održivosti, partnerstva i transparentnosti.

U procesu izrade Plana razvoja osobito se poštivalo i primjenjivalo načelo partnerstva. Kako bi se osigurao participativan pristup strateškom planiranju, ali i što kvalitetnije odredili posebni ciljevi te osigurala njihova usklađenost sa strateškim ciljevima iz Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine (u daljnjem tekstu: NRS 2030), u radne skupine bio je uključen velik broj dionika. Uz predstavnike donositelja odluka na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini koji svojim djelovanjem izravno utječu na sadržaj i provedbu politike regionalnog razvoja, u izradu Plana razvoja bili su uključeni i predstavnici javnih ustanova i javnopravnih tijela s područja Karlovačke županije, predstavnici gospodarskog sektora, predstavnici strukovnih organizacija, predstavnici akademske zajednice, znanstvenih i istraživačkih institucija, odgojno-obrazovnih ustanova i sl., a osobito stručnjaci u pojedinom tematskom području te drugi pojedinci koji svojim znanjem i iskustvom mogu pridonijeti kvaliteti ovog akta strateškog planiranja od regionalnog značaja.

U izradi Plana razvoja sudjelovali su:

1. Županijsko partnersko vijeće Karlovačke županije kao savjetodavno tijelo
2. Radna skupina za izradu Plana razvoja
3. Tematske radne skupine za izradu Plana razvoja
4. Zainteresirana javnost.

U Županijsko partnersko vijeće Karlovačke županije¹² uključeni su predstavnici svih gradova i općina s područja Karlovačke županije, predstavnici visokoškolske ustanove i usluga osposobljavanja, gospodarskih i socijalnih partnera te organizacija civilnog društva. Osnivačka sjednica Županijskog partnerskog vijeća bila je održana dana 11. veljače 2021. na kojoj je članovima bio predstavljen tijek izrade Plana razvoja te su predstavljeni daljnji koraci u izradi Plana razvoja. Do kraja izrade održano je ____ sjednica Županijskog partnerskog vijeća Karlovačke županije.

Radna skupina za izradu Plana razvoja¹³ (u daljnjem tekstu: Radna skupina) sastavljena je od pročelnika županijskih Upravnih odjela i čelnika županijskih javnopravnih tijela. Do završetka izrade održano je ____ sastanaka Radne skupine. Radna skupina je tijekom čitave izrade Plana razvoja pružala svoj konstruktivni doprinos.

9 NN 147/14, 123/17 i 151/22, 118/18

10 Verzija: 3.0, svibanj 2020., Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

11 Dokument: UI-PR-1 Inačica: 1.0, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, 2021.

12 Odluka o osnivanju Županijskog partnerskog vijeća Karlovačke županije i imenovanju njegovih članova, KLASA: 020-01/21-01/29, URBROJ: 2133/1-07-01/04-21-2 od 5. veljače 2021.

13 Odluka o osnivanju i imenovanju Radne skupine za izradu Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027., KLASA: 020-01/21-02/80, URBROJ: 2133/1-07-01/04-21-2 od 15. veljače 2021.

Kako bi u izradu Plana razvoja bio uključen što veći broj dionika, osnovane su i Tematske radne skupine¹⁴ sukladno razvojnim smjerovima NRS 2030., a koje su bile podijeljene na četiri tematska područja:

1. Tematska radna skupina „Održivo gospodarstvo i društvo“
2. Tematska radna skupina „Jačanje otpornosti na krize“
3. Tematska radna skupina „Zelena i digitalna tranzicija“
4. Tematska radna skupina „Ravnomjeran regionalni razvoj“.

Radi osiguravanja odgovarajućeg informiranja, komunikacije i vidljivosti postupka planiranja javnih politika donesena je Komunikacijska strategija i komunikacijski akcijski plan te su javno objavljeni na mrežnim stranicama nositelja izrade Plana razvoja. Komunikacijska strategija za Plan razvoja donesena je 18. ožujka 2021.¹⁵ Njome je osigurano načelo partnerstva te je osigurana potpuna informiranost svih uključenih dionika, kao i partnerski odnosi te pristup informacijama. Navedeno podrazumijeva učinkovitu komunikaciju o svim relevantnim temama, u fazi izrade i fazi provedbe Plana razvoja.

Savjetovanje s dionicima i javnošću u okviru postupka izrade Plana razvoja provodi se od pokretanja postupka njegove izrade. Sukladno tome, donesena je i Strategija savjetovanja s dionicima i javnošću u okviru postupka izrade Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027. (u daljnjem tekstu: Strategija savjetovanja)¹⁶ kojom su:

- određeni ciljevi i ključna pitanja savjetovanja
- identificirane ključne skupine dionika s kojima se treba savjetovati
- određeni načini savjetovanja
- odabrane metode za prikupljanje mišljenja široke javnosti
- utvrđene vrste mehanizama savjetovanja koji će se koristiti
- definiran plan savjetovanja na lokalnoj i regionalnoj razini.

Opći cilj Strategije savjetovanja bio je osiguranje participativnog pristupa u izradi Plana razvoja. Posebni ciljevi Strategije savjetovanja koji su u funkciji ispunjenja općeg cilja odnosili su se na:

- uključenje što većeg broja dionika iz različitih sektora, odnosno područja (javnog, gospodarskog i civilnog sektora, znanstvene zajednice i socijalnih partnera)
- uspostavu učinkovite komunikacije i suradnje svih dionika u postupku izrade Plana razvoja
- uključenje zainteresirane javnosti informiranjem javnosti u svim fazama postupka izrade Plana razvoja
- osiguranje transparentnosti postupka izrade Plana razvoja
- podizanje svijesti o ulozi i značaju Plana razvoja za razvoj Karlovačke županije.

Kako bi se u potpunosti poštivala metodologija i postupci u procesu pripreme, izrade, donošenja i kasnije provedbe, Odlukom o početku postupka vrednovanja Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027.¹⁷ pokrenut je postupak prethodnog vrednovanja Plana razvoja koji je proveden tijekom izrade (prethodno vrednovanje). U skladu s odredbama Pravilnika o provedbi postupka vrednovanja za Plan razvoja će se provesti i postupak vrednovanja tijekom provedbe (srednjoročno vrednovanje) te postupak vrednovanja nakon provedbe (naknadno vrednovanje). Tijekom postupka vrednovanja Plana razvoja utvrđen je indikativnim Planom vrednovanja Plana razvoja Karlovačke županije za razdoblje 2021. – 2027.¹⁸

14 Odluka o osnivanju Tematskih radnih skupina za izradu Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027. i imenovanju njihovih voditelja, KLASA: 441-01/21-01/05, URBROJ: 2133-87-5/02-21-08 od 19. ožujka 2021.

15 Komunikacijska strategija Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027., KLASA: 020-01/21-01753, URBROJ: 2133/1-07-01/04-21-2 od 18. ožujka 2021.

16 Strategija savjetovanja s dionicima i javnošću u okviru postupka izrade Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027., KLASA: 020-01/21-01/54, URBROJ: 2133/1-07-01/04-21-2 od 19. ožujka 2021.

17 Odluka o početku postupka vrednovanja Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027. godine, KLASA: 020-01/21-02/360, URBROJ: 2133/1-07-01/04-21-4 od 27. srpnja 2021.

18 Indikativni Plan vrednovanja Plana razvoja Karlovačke županije za razdoblje 2021. – 2027., KLASA: 020-01/21-02/360, URBROJ: 2133/1-07-01/04-21-3 OD 27. srpnja 2021.

Također, osnovan je i Odbor za vrednovanje¹⁹ koji sudjeluje u fazama vrednovanja Plana razvoja tijekom izrade, tijekom provedbe i nakon provedbe Plana razvoja, a čine ga predstavnici regionalnog koordinатора Javne ustanove regionalne razvojne agencije Karlovačke županije, Karlovačke županije te Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. Uz Odbor za vrednovanje, kao vanjski stručnjak za prethodno vrednovanje Plana razvoja angažiran je Ekonomski institut, Zagreb.

1.2. ISKUSTVO U PRETHODNO PROVEDENIM PROCESIMA STRATEŠKOG PLANIRANJA

Plan razvoja nastavak je višegodišnjeg procesa strateškog planiranja, prilagođen novim okolnostima. Prethodno provedeni procesi strateškog planiranja ukratko su prikazani u nastavku teksta.

Regionalni operativni program Karlovačke županije – ROP, kao prva razvojna strategija Karlovačke županije čija je izrada započeta 2004., bio je opsežan, ali i vremenski određen plan socijalnog i gospodarskog razvoja Karlovačke županije. ROP je obuhvaćao razdoblje od 2005. do 2012. Provedba je bila planirana putem projekata, odnosno projektnih prijedloga budući da se većinom radilo o projektnim idejama (99%). Prije ROP-a nisu postojale sveobuhvatne i višegodišnje strategije kojima se planirao razvoj. ROP je u tom smislu predstavljao prvi strateški dokument usklađen s terminologijom i metodologijom EU-a, a poslužio je kao obrazac za izradu novih regionalnih strateških dokumenata, ponajprije Županijske razvojne strategije Karlovačke županije 2011. – 2013.

Županijska razvojna strategija Karlovačke županije 2011. – 2013. (ŽRS) usvojena je 31. ožujka 2011.

U njoj su bila definirana četiri (4) strateška cilja:

Strateški cilj 1: Oživljavanje ruralnog prostora i uravnotežen razvoj svih područja Županije;

Strateški cilj 2: Konkurentno gospodarstvo, razvoj poljoprivrede, turizma i infrastrukture;

Strateški cilj 3: Jačanje ljudskih resursa i strateško planiranje razvoja;

Strateški cilj 4: Održivo upravljanje okolišem i prirodnim resursima i kulturnom baštinom.

U provedbenom razdoblju Županijske razvojne strategije Karlovačke županije 2011. – 2013., realizirana su 294 projekta ukupne vrijednosti 351.628.639 HRK. EU sredstvima sufinanciran je 41 projekt, u ukupnom iznosu od 41.132.538,00 HRK (11,7%). Prema razvojnim područjima, najvećim dijelom radilo se o projektima komunalne infrastrukture, a slijedili su ih projekti društvenih djelatnosti, gospodarstva i zaštite okoliša.

Urbane sredine najvećim dijelom su vlastitim sredstvima financirale provedbu razvojnih mjera te uz podršku sredstava iz državnog proračuna i EU sredstava. Mjere razvoja u ruralnom području financirane su, uz vlastita sredstva, i sredstvima državnog proračuna te malo iz županijskih sredstava i vrlo malo iz EU fondova.

Županijska razvojna strategija Karlovačke županije 2020+ (u daljnjem tekstu: ŽRS 2020+) usvojena je na 16. sjednici Županijske skupštine Karlovačke županije održanoj dana 7. lipnja 2019.

Provedba ŽRS 2020+ bila je usmjerena na nastojanje da se realiziraju osnovni strateški ciljevi, nastavak onih iz razdoblja prethodne Strategije 2011. – 2013.:

1. oživljavanje i održiv razvoj ruralnog područja
2. stvaranje radnih mjesta i unaprjeđenje kvalitete života
3. održivi razvoj prostora i učinkovito upravljanje razvojem Županije gdje se najveći dio odnosio na projekte infrastrukture.

ŽRS 2020+ u 10 prioriternih strateških projekata bio je usmjeren na:

- održivi razvoj prostora i učinkovito upravljanje razvojem Karlovačke županije kroz razvoj komunalne i prometne infrastrukture, očuvanje prirode i okoliša te jačanje energetske infrastrukture
- oživljavanje i održiv razvoj ruralnog područja kroz unaprjeđenje ruralnog turizma, razvitka primarne infrastrukture i razvoj ljudskih potencijala.

¹⁹ Odluka o osnivanju Odbora za vrednovanje Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027. i imenovanju njegovih članova, KLASA: 020-01/21-02/361, URBROJ: 2133/1-07-01/04-21-3 od 27. srpnja 2021.

U zadnjem izvješću o provedbi ŽRS-a 2020+ nisu identificirani novi izazovi, već je istaknuto kako su jednaki onima izdvojenim u prethodnim izvješćima, a odnosili su se na izostanak planiranja proračuna jedinica lokalne i regionalne samouprave u skladu sa ŽRS-om 2020+, nedovoljno uvažavanje mjera ŽRS-a 2020+ prilikom izrade godišnjih planova svih dionika iz javnog i civilnog sektora te nedostupnost izvora financiranja.

1.3. OPIS INTERVENCIJSKE LOGIKE

Prema članku 4. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, akti strateškog planiranja, odluke i djelovanje u okviru postupaka strateškog planiranja i provedbe moraju se temeljiti na ishodima prethodnih postupaka i biti usklađeni s ostalim aktima strateškog planiranja više ili jednake hijerarhijske razine. Također, intervencijska logika u njima mora biti jasna i opravdana.

Člankom 9. Uredbe o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave definirano je kako se srednjoročni akti strateškog planiranja donose sa svrhom razrade planova za realizaciju dugoročnih nacionalnih, sektorskih ili međusektorskih razvojnih smjerova i strateških ciljeva za plansko razdoblje koje traje od pet do deset godina.

Strateško planiranje na regionalnoj razini ostvaruje se donošenjem Plana razvoja koji sukladno zakonskim obvezama mora biti usklađen s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine koja je usvojena 5. veljače 2021. Kao krovni akt strateškog planiranja NRS 2030. određuje smjer razvoja kojeg slijedi i regionalna razina. Kao akt strateškog planiranja niže razine na nacionalnoj razini usklađen je Plan razvoja s NRS-om 2030. u svim strateškim odrednicama razvoja kroz sva četiri razvojna smjera NRS 2030.

Grafički prikaz 1. Razvojni smjerovi NRS 2030.

Izvor: Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine

Na međunarodnoj razini Plan razvoja usklađen je i doprinosi ciljevima iz Programa Ujedinjenih naroda o održivom razvoju do 2030. godine (tzv. UN Agenda 2030). Poveznica Plana razvoja sa Strateškim ciljevima NRS 2030. i UN Agendom 2030. prikazana je u tablici 1.

Tablica 1. Poveznica Plana razvoja sa Strateškim ciljevima NRS 2030. i UN Agendom 2030²⁰.

RAZVOJNI PRIORITET PLANA RAZVOJA	POSEBNI CILJEVI (PC) PLANA RAZVOJA	Strateški ciljevi (SC) NRS 2030.	DOPRINOS UN CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA
1. KONKURENTNO GOSPODARSTVO I ODRŽIVO DRUŠTVO	PC 1. Povećanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva	SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	
	PC 2. Unaprjeđenje turističke ponude		
	PC 3. Razvoj kulturnih djelatnosti i sadržaja		
	PC 4. Unaprjeđenje dostupnosti obrazovanja i osposobljavanja	SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi	
2. OTPORA I SIGURNA ŽUPANIJA	PC 5. Pобољшanje dostupnosti i učinkovitosti zdravstvene zaštite i usluga zdravstvene skrbi	SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život	
	PC 6. Poticanje zdravog i aktivnog života kroz sport i rekreaciju		
	PC 7. Unaprjeđenje dostupnosti i učinkovitosti usluga socijalne skrbi		
	PC 8. Unaprjeđenje sustava civilne zaštite i vatrogastva	SC 7. Sigurnost za stabilan razvoj	

- 20
- Cilj 1. Iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima
- Cilj 2. Iskorijeniti glad, postići sigurnost ishrane i poboljšanu ishranu te promovirati održivu poljoprivredu
- Cilj 3. Zdravlje – Osigurati zdrav život i promovirati blagostanje za ljude svih generacija
- Cilj 4. Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja
- Cilj 5. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke
- Cilj 6. Osigurati pristup pitkoj vodi za sve, održivo upravljati vodama te osigurati higijenske uvjete za sve
- Cilj 7. Osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve
- Cilj 8. Promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve
- Cilj 9. Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost
- Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i između država
- Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim
- Cilj 12. Osigurati održive oblike potrošnje i proizvodnje
- Cilj 13. Poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica
- Cilj 14. Očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj
- Cilj 15. Zaštititi, uspostaviti i promovirati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti
- Cilj 16. Promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama
- Cilj 17. Ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj

3. ZELENA, DIGITALNA I POVEZANA ŽUPANIJA	PC 9. Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom	SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	
	PC 10. Poticanje energetske tranzicije i korištenja obnovljivih izvora energije		
	PC 11. Povećanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede i biogospodarstva	SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	
	PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu	SC 10. Održiva mobilnost	
	PC 13. Razvoj napredne komunikacijske infrastrukture i digitalna transformacija Karlovačke županije	SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	
4. RAVNOMJERAN RAZVOJ ŽUPANIJE	PC 14. Poticanje gospodarskog rasta i održivog razvoja na depriviranim područjima	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima	
	PC 15. Poticanje ravnomjernog razvoja Karlovačke županije	SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti	

1.4. STRUKTURA PLANA RAZVOJA

Sadržaj Plana razvoja izrađen je u skladu s odredbama zakonodavnog okvira sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH o obveznom sadržaju srednjoročnih akata strateškog planiranja od značaja za jedinice područne (regionalne) samouprave te uključuje:

- a) srednjoročnu viziju razvoja, usklađenu s relevantnim dugoročnim aktima strateškog planiranja
- b) opis srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala
- c) opis prioriteta javne politike u srednjoročnom razdoblju
- d) posebne ciljeve
- e) popis ključnih pokazatelja ishoda (iz biblioteke pokazatelja) i ciljanih vrijednosti pokazatelja
- f) terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja s naznačenim ključnim koracima i rokovima u provedbi
- g) indikativni financijski plan s prikazom financijskih pretpostavki za provedbu posebnih ciljeva i projekata od strateškog značaja
- h) usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama te dokumentima prostornog uređenja i
- i) okvir za praćenje i vrednovanje.

Plan razvoja također sadrži sljedeće priloge:

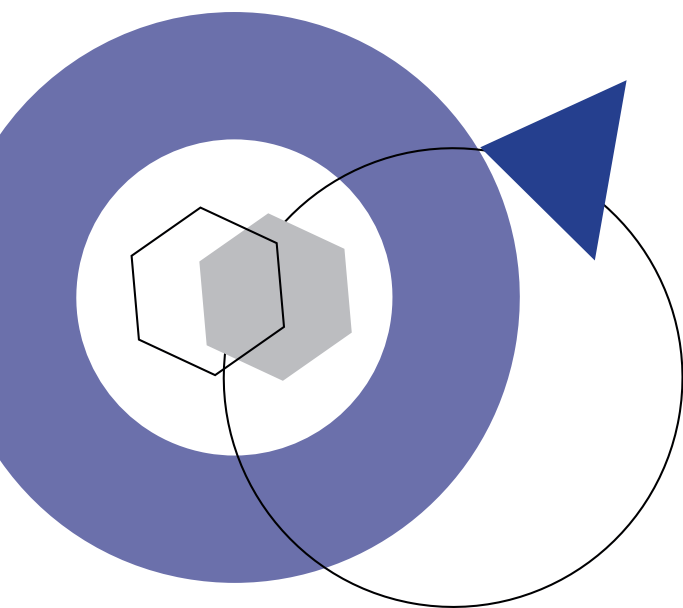
- SWOT analizu
- Osnovnu analizu stanja
- Sažetak rezultata prethodnog vrednovanja
- Sažetak provedenog postupka savjetovanja s javnošću te
- Tablični prikaz Plana razvoja.

2. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA

Da bi se do 2027. godine potaknuo konkurentni i održivi razvoj Karlovačke županije u svim segmentima, važna je suradnja svih dionika. Karlovačka županija će nastaviti poduzimati aktivnosti koje su temelj razvoja gospodarskog i društvenog života. Za razvoj i održivost poslovnog i društvenog okruženja i općenito zadovoljstvo stanovnika, Županija će također nastaviti razvijati suradnju javnog i privatnog sektora. Kako bi se sva ta nastojanja ugradila u strateške odrednice razvoja Županije, Planom razvoja postavljena je vizija za srednjoročno razdoblje.

Do 2027. Karlovačka županija će biti županija rastućeg gospodarstva temeljenog na primjeni novih tehnologija, županija očuvane prirodne i kulturne baštine, privlačna za život, poslovanje i odmor.

Ostvarenju vizije pridonijet će postizanje posebnih ciljeva koje definira Plan razvoja. Pritom je važno naglasiti kako je za ostvarenje ciljeva, a naposljetku i vizije, važna suradnja svih dionika. Sinergijsko djelovanje dionika regionalnog razvoja može pokrenuti dugoročne gospodarske rezultate, povećanje lokalne produktivnosti i rasta životnog standarda. Kontinuirani dijalog prilikom strateškog planiranja daljnjeg razvoja Karlovačke županije predstavlja interaktivan i uključiv pristup planiranju koji je svoju primjenu pronašao i tijekom same izrade Plana razvoja.

3. OPIS RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA

Pokretanjem postupka izrade Plana razvoja, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije je kao koordinator izrade Plana razvoja pristupila izradi osnovne analize prvotno u obliku sektorskih analitičkih podloga koje su tijekom rada s Radnom skupinom za izradu Plana razvoja te Tematskim radnim skupinama dorađene i usuglašene te tako predstavljaju rezultat rada svih dionika uključenih u postupak izrade Plana razvoja. Inicijalno, analitičke podloge bile su podijeljene na način kako bi pružile kontekstualne informacije za sveobuhvatnu i kvalitetnu izradu SWOT analize koja je obuhvatila sva područja a koja je priložena Planu razvoja kao Prilog 1. S obzirom da Plan razvoja slijedi hijerarhijski nadređen NRS 2030., struktura analitičkih podloga bila je određena kako bi se uvidjelo na koji način se Karlovačka županija svojim specifičnostima uklapa u okvir provedbe razvojnih smjerova i pripadajućih javnih politika hijerarhijski zadanih nadređenim aktom strateškog planiranja nacionalne razine, uzimajući u obzir i stavljajući naglasak na specifičnosti Karlovačke županije. Kasnije, tijekom izrade Plana razvoja, analitičke podloge spojene su u jedinstveni dokument – Osnovna analiza Plana razvoja koja je priložena Planu razvoja kao Prilog 2.

Temeljem provedene analize stanja koja je uključivala osnovnu analizu te SWOT analizu, definirane su razvojne potrebe i potencijali Karlovačke županije, a razvojni prioriteti Karlovačke županije grupirani su sukladno četiri razvojna smjera, u skladu s hijerarhijski nadređenom NRS 2030.

Prilikom utvrđivanja županijskih razvojnih potreba i potencijala, uključeni su dionici s područja Karlovačke županije te je prilikom izrade SWOT analize naglasak stavljen na njihovo viđenje i razumijevanje razvojnih problema s kojima se izravno i svakodnevno suočavaju i kao stručnjaci u svom području rada i kao građani koji žive na određenom području.

3.1. OSNOVNA OBILJEŽJA KARLOVAČKE ŽUPANIJE

Prostor Karlovačke županije je kontaktni prostor dviju geografskih regija RH – Gorske i Panonske Hrvatske i kao takav karakteriziran je obilježjima obiju regija kroz sve njihove prostorne parametre, kao i njihovim utjecajima na prostorno, društveno i gospodarsko uređenje. Prostor Županije nema posebnih zajedničkih karakterističnih obilježja, već je vrlo raznolik, od širokih naplavnih dolina rijeka na ravničarskom sjeveru do uskih riječnih kanjona i dolina između planinskih vrhova u južnom dijelu Karlovačke županije. Zbog velikih razlika u karakteristikama prostora, različiti su i modusi njegovog uređenja i korištenja.

S obzirom na prirodna obilježja osnovne krajobrazne jedinice, u cijelosti ili djelomično, na području Županije su:

- nizinska područja sjeverne Hrvatske
- panonska gorja
- Žumberačko i Samoborsko gorje
- Kordunska zaravan
- Gorski kotar
- Lika.

Klima je kontinentalna, ublažena maritimnim utjecajem (na najbližem dijelu samo 12 km zračne linije do mora, pravac Klenovica – Drežnica), što se očituje veličinom oscilacija godišnjih temperatura i rasporedom većeg dijela godišnjih oborina u hladnijem dijelu godine, s odstupanjima prema višoj nadmorskoj visini i položaju prema Dinarskom prostoru.

Prema **pedološkim karakteristikama tla**, u najvećem dijelu (središnji i južni dio Karlovačke županije) prevladavaju skupine tla marginalno pogodnih za poljoprivredu, zatim skupine tla srednje pogodnih za poljoprivredu uz veća ograničenja (sjeverni i manji istočni dio županije) te manjim dijelom skupine tla srednje pogodnih za poljoprivredu (na sjevernom dijelu Karlovačke županije). Tla pogodna za poljoprivredu uz vodotoke zbog režima voda u najvećem broju slučajeva ne mogu biti optimalno korištena bez regulacije vodotoka.

Područje Karlovačke županije pripada u cijelosti slivu rijeke Kupe, koja od izvora do Ozlja ima karakteristike krške rijeke, a nizvodno karakter nizinske rijeke. Ostali vodotoci također u gornjem i srednjem dijelu toka

imaju karakteristike krških rijeka, a u donjem nizinskim. U krškom dijelu je specifična problematika zagađenja podzemnih voda, gdje zagađenje ima gotovo istovremeni utjecaj na kvalitetu cjelokupnog toka podzemnih voda. U nizinskom dijelu prisutan je problem plavljenja površina uz vodotok, što znatno ograničava korištenje velikih površina i zahtijeva regulaciju u prostoru i dodatna ulaganja prilikom svakog zahvata u prostoru (hidromelioracije, temeljenje objekata, zaštita od poplava i sl.).

Teritorijalna obilježja

Karlovačka županija ima specifičan položaj unutar Republike Hrvatske kao središnje smještena županija, koja ujedno graniči s dvjema državama, Slovenijom te Bosnom i Hercegovinom. 32% županijskih granica su ujedno i državne granice, a 9 od ukupno 21 JLS-a graniči sa susjednim državama (5 sa Slovenijom i 4 s Bosnom i Hercegovinom).

U sastavu Karlovačke županije je pet gradova – Karlovac kao sjedište Županije, Duga Resa, Ogulin, Ozalj i Slunj te 17 općina – Barilović, Bosiljevo, Cetingrad, Draganić, Generalski Stol, Josipdol, Kamanje, Krnjak, Lasinja, Netretić, Plaški, Rakovica, Ribnik, Saborsko, Tounj, Vojnić i Žakanje, s ukupno 649 naselja.

Strategijom prostornog razvoja RH (2017.) utvrđena je potreba optimizacije sustava naselja kroz policentričnost, gdje srednje veliki i mali gradovi moraju imati ključnu ulogu na regionalnoj razini. Iako je u europskom kontekstu potrebno dati poseban značaj snaženju uloge glavnog grada i regionalnih središta, istodobno se ističe i njihova solidarna obveza prema jačanju uloge srednjih i malih gradova u nacionalnom sustavu naselja. Tako je Strategijom prostornog razvoja, kao krovnim prostorno planskim dokumentom, postavljen sljedeći planirani sustav središnjih naselja:

- Karlovac i Ogulin – regionalno središte
- Duga Resa, Ozalj i Slunj – subregionalno središte
- sjedišta općina – područna i lokalna središta.

Demografska obilježja

Prema procjenama Državnog zavoda za statistiku, u 2020. godini je za Karlovačku županiju procijenjeno daljnje smanjenje broja stanovnika na 114.269, cca -11,35% u odnosu na broj stanovnika iz 2011. Svi gradovi i općine u Županiji kontinuirano bilježe znatan pad broja stanovnika. Najnepovoljnije kretanje broja stanovnika bilježe oni gradovi i općine koji su tijekom Domovinskog rata pretrpjeli izravna razaranja i okupaciju. Također, vidljiva je i polarizacija prostora gdje 73% stanovništva Županije živi u gradovima na relativno malom prostoru, dok ostalih 27% živi raspršeno na izuzetno velikom (i posljedično, rijetko naseljenom) ruralnom prostoru. Po veličini i razvojnoj snazi, Karlovačku županiju obilježavaju općine s malim brojem stanovnika, gdje najmanja općina Ribnik nema ni 400 stanovnika.

Osim smanjenja broja stanovnika, mijenja se i starosna struktura, gdje je procijenjeno daljnje povećanje udjela stanovništva starijeg od 65 godina u ukupnom stanovništvu Županije. Što se tiče spolne strukture stanovnika, prema podacima iz 2020. godine, udio žena u ukupnom stanovništvu Karlovačke županije iznosio je 51%, odnosno 58.282 žena, dok je udio muškaraca iznosio 48% odnosno 55.987 muškaraca.

Prosječna starosna dob u Karlovačkoj županiji iznosi 44 godine i prema dostupnim podacima to je čini trećom najstarijom županijom u Republici Hrvatskoj. Procesu starenja uvelike pridonosi višegodišnje opadanje udjela mladog stanovništva (0 – 19 godina) u ukupnom stanovništvu. Starenje stanovništva je negativan demografski proces koji je već nekoliko desetljeća primjetan u većini zemalja EU-a, pa tako i u Hrvatskoj.

Razlog manjeg broja djece, odnosno mlađe populacije u pojedinim županijama, uključujući i Karlovačkoj je niža stopa fertiliteta i migracija mladih u veće gradove. Povećanje broja stanovnika starijih od 65 godina dodatno potencira demografsku i gospodarsku problematiku, s obzirom da uz pretežito staračka domaćinstva u demografski ispražnjenim ruralnim područjima nema značajnijih gospodarskih (poljoprivrednih) aktivnosti, što dovodi do zapuštanja obradivih poljoprivrednih površina.

Karlovačka županija je, s prosječnom gustoćom naseljenosti od 31,37 stanovnika na km², jedna od najrjeđe naseljenih županija u Hrvatskoj (druga nakon Ličko-senjske županije) dok je prosjek RH 78,2 stanovnika na km². Padom broja stanovnika dodatno se smanjuje gustoća naseljenosti Karlovačke županije. Problem stanovništva Karlovačke županije također je u neravnomjerno naseljenom području jer su ruralni dijelovi, posebice istočni i jugoistočni dio Županije, slabije naseljeni te je vidljiva njihova daljnja depopulacija koja dovodi do potpune napuštenosti pojedinih naselja. Tako se čak 19 naselja bez stalnog stanovništva može smatrati demografski ispražnjenim, 215 naselja ima gustoću naseljenosti manju od 10 stanovnika/km², a

još 248 naselja ima gustoću naseljenosti manju od prosjeka Županije. Od ukupno 649 naselja na području Karlovačke županije, prema gustoći naseljenosti i broju stanovnika, samo se 70 naselja može smatrati razvojno perspektivnim. To su prije svega gradska središta i naselja u njihovom neposrednom okruženju te dio područja općine Rakovice uz državnu cestu D1.

Smanjenje broja stanovnika rezultira napuštenim građevinskim područjima, koja su opremljena određenom komunalnom infrastrukturom. Daljnje održavanje te infrastrukture u redovitoj funkciji za potrebe sve slabije naseljenih građevinskih područja postaje sve neracionalnije, odnosno sve skuplje po pojedinačnom korisniku, odnosno s ekonomskog gledišta održavanje lokalne infrastrukture na tim područjima postaje neodrživo.

Demografija, kao jedna od temeljnih polazišta daljnjeg razvoja Karlovačke županije, obuhvaćena je u svim prioritetima i povezanim javnim politikama. Učinkovitom i transparentnom javnom upravom i pametnim upravljanjem resursima, razvojem komunalne, poduzetničke, prometne, obrazovne, zdravstvene i socijalne infrastrukture i njima pripadajućih usluga te poticanjem razvoja lokalnoga gospodarstva ublažit će se depopulacijski procesi te će se potaknuti društveno-gospodarski razvoj. Karlovačka županija će i dalje kontinuirano raditi na stvaranju stabilnih radnih mjesta, sigurnog okruženja za život, rad i podizanje obitelji.

3.2. GOSPODARSTVO

Kako bi se ostvario **održivi gospodarski rast i razvoj**, u sljedećem (srednjoročnom) razdoblju potrebno je uložiti dodatan napor u cilju povećanja produktivnosti u javnom i privatnom sektoru, stvaranju i primjeni znanja te poticanju ulaganja, inovacija i novih tehnologija radi ostvarivanja tehnološki dinamičnog, održivog i izvozno orijentiranog gospodarstva.

Karlovačka županija industrijski je orijentirana. Specifičnost Karlovačke županije leži u razvijenom poduzetništvu u kojem je glavni nositelj razvoja **prerađivačka industrija** koja posjeduje potencijal daljnjeg rasta. Prerađivačka industrija glavni je nositelj tehnološkog razvitka, izvoza i zapošljavanja. O njenom utjecaju na županijsko gospodarstvo govori podatak o visokom udjelu u ukupnom prihodu gospodarstva Karlovačke županije od 58% što je znatno iznad razine RH (24%). Također, prerađivačka industrija obuhvaća oko polovice od ukupno zaposlenih u Županiji. Uz izvoznu orijentiranost prerađivačke industrije valja naglasiti kako se konkurentni kapaciteti prerađivačke industrije odnose na proizvodnju hrane i pića, proizvoda od metala, strojeva i uređaja, tekstila, preradu drva i proizvoda od drva, proizvoda od gume i plastike te proizvodnju ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda. Izazov za daljnji gospodarski razvoj predstavlja nedostatan znanje o industrijskom vlasništvu i niska razina ulaganja u inovacije; nedostatak inovacija te mali broj inovativnih proizvoda na tržištu.

U srednjoročnom razdoblju bit će potrebno staviti naglasak na veću razinu ulaganja u inovacije pri čemu se kao najznačajniji nositelj promjena ističu privatne inicijative. Karlovačka županija kontinuirano provodi programe subvencija kamata na poduzetničke kredite kako bi pomogla privatnom sektoru, što je pogotovo došlo do izražaja tijekom *koronakrize*. Osim toga, kao odgovor na *koronakrizu*, u suradnji s Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak te sedam poslovnih banaka provode se tri programa: „Investicije privatnog sektora“, „Poduzetništvo mladih, žena i početnika“ te „Obrtna sredstva“, ukupnog kreditnog potencijala od 20 milijuna HRK. Do sada su odobrene subvencije za osam projekata ukupne vrijednosti 8,9 milijuna kuna, a „Investicije privatnog sektora“ čine pet projekata ukupne vrijednosti 6,45 milijuna HRK, a „Poduzetništvo mladih, žena i početnika“ čine tri projekata ukupne vrijednosti 2,45 milijuna kuna. Kao mjera pomoći poduzetništvu osmišljen je te u 2021. i 2022. godini proveden Program unaprjeđenja gospodarstva. Odobrene potpore u 2022. godini dobilo je 66 projekata u iznosu od 700.000,00 kuna. Također, županijski cilj je stvaranje povoljnog poduzetničkog okruženja, razvijanja povoljne poduzetničke klime, rasta zaposlenosti, stvaranje povoljnijih uvjeta za inovacije i poticanje aktivnosti na području zelene tranzicije gospodarstva. U okviru Programa mikro, malim i srednjim poduzetnicima dodjeljuju se potpore za sufinanciranje dokumentacije za nove investicije, nastupe na sajmovima, sufinanciranje opreme za rad, edukaciju poduzetnika, obrtnika i zaposlenih, sufinanciranje marketinga i promocije, sufinanciranje ulaganja u standarde kvalitete i zaštitu intelektualnog vlasništva, sufinanciranje razvoja i primjene inovacija i tehnologija koje potiču zeleno gospodarstvo.

Značajnu komparativnu prednost Karlovačke županije predstavlja njen položaj u Središnjoj Hrvatskoj te granice s dvjema državama: Republikom Slovenijom i Republikom Bosnom i Hercegovinom, jer takav položaj omogućuje poslovanje i investiranje s obzirom da su najvažnije poslovne zone u Županiji povezane modernim autocestama udaljene približno 95 km od Luke Rijeka ili 55 km od Zračne Luke Franjo Tuđman u Zagrebu.

Jedan od važnih čimbenika za budući razvoj gospodarstva na području Karlovačke županije, posebno poduzetništva, predstavlja proširenje djelatnosti županijske tvrtke Poduzetnička zona Korana d.o.o. koja će, uz upravljanje infrastrukturom u poduzetničkoj zoni u Logorištu, djelovati i kao poduzetnička potporna institucija – poduzetnički centar. Kroz pružanje stručne i edukativne pomoći poduzetnicima provodit će se mjere za razvoj i poticanje poduzetništva na području Županije. U budućnosti djelovanje centra planira se u novoizgrađenom objektu „Nikola Tesla Experience Center“. Bespovratnim sredstvima ITU mehanizma za Veće urbano područje Karlovac – Duga Resa – Ozalj financirat će se opremanje objekta i uspostava rada „Nikola Tesla Poduzetnički centar“. Od 2018. razvija se projekt „Nikola Tesla Experience Centar“ koji se zasniva na izgradnji višenamjenskog objekta uz Gimnaziju Karlovac. Zamišljen je kao poduzetnički kompleks opremljen infrastrukturom koja odgovara današnjim fleksibilnim poslovnim aktivnostima u sektoru računalnih, IT, AV, dizajnerskih, umjetničkih, kreativnih i ostalih industrija, a svojim motivacijsko-prezentacijskim dijelom kroz interpretaciju života i rada Nikole Tesle poticati će nove naraštaje da slijede vlastite poslovne ideje i poduhvate. Ukupna vrijednost investicije, koja uključuje dugo očekivano uređenje parkirališta ŠSD Mladost, iznosi 32 milijuna HRK.

Karlovačku županiju također obilježava duga tradicija **obrtništva** međutim, razina ulaganja obrtnika u nove tehnologije je na niskoj razini, a orijentiranost obrtnika na lokalno tržište ograničavajući je čimbenik razvoja u dužem razdoblju. Kako bi se ojačala pozicija obrtnika, bit će potrebna intenzivnija suradnja realnog s javnim sektorom, poticanje zainteresiranosti mladih za obrtnička zanimanja kao i pronalaženje rješenja za povećanje ulaganja obrtnika u nove tehnologije.

Grane prerađivačke djelatnosti, uz graditeljstvo i u posljednje vrijeme turizam, područja su najintenzivnijeg investiranja. Brži je razvoj limitiran ponajviše pronalaskom odgovarajuće radne snage koja je i u predpandemijskom razdoblju bila deficitarna što je rezultiralo pronalaskom radne snage iz susjednih država.

Veće razvojne potrebe u srednjoročnom razdoblju prije svega će se odnositi na pronalaženje rješenja za uklanjanje ili smanjenje nedostatka **poslovne potpore infrastrukture** – poslovnih inkubatora, tehnoloških parkova, kao i na povećanje iskorištenosti kapaciteta postojećih poslovnih zona na području Karlovačke županije koje još uvijek bilježe nisku stopu aktivnosti. Postojeće poslovne zone nedovoljno su komunalno opremljene, a također treba uzeti u obzir i veličinu parcela koje bi mogle zadovoljiti potrebe većih investitora. Nedovoljan i nekoordiniran sustav potpore poduzetnicima – savjetodavni timovi, mali broj registriranih poduzetničkih potpornih institucija (PPI) utječu na neravnomjernu razvijenost gospodarskih aktivnosti koja se očituje u koncentraciji poslovnih subjekata i aktivnosti većinom na području grada Karlovca. Dosadašnji sustav potpore poduzetnicima i savjetodavnu ulogu nosila je, i dalje kao regionalna samouprava nosi Karlovačka županija kroz predlaganje i provedbu mjera promicanja, razvoja i sustavnog unaprjeđenja poduzetništva, konkretnih projekata poticanja i razvoja poduzetništva, informiranje i savjetovanje poduzetnika, zaprimanje, obrađivanje i predlaganje zahtjeva za poduzetničke kredite, suradnju s poslovnim bankama, provođenje projekta institucionalne podrške razvoju poduzetništva.

U pogledu investicija i privlačenja investitora, nameće se nužnost koordiniranih mjera javnog i privatnog sektora za privlačenje investitora kao i za pojačanu promociju poduzetništva, prvenstveno kroz organizaciju sajмова.

Razvojne potrebe u području gospodarstva u srednjoročnom razdoblju su:

- jačanje aktivnosti poduzetničkih potpornih institucija
- izgradnja i razvoj poduzetničke infrastrukture
- sustavna podrška poduzetništvu i obrtništvu putem potpora male vrijednosti
- stimulacija uvođenja novih tehnologija u proizvodne procese i razvoja inovativnih proizvoda
- sustavno podupiranje i jačanje klastera te drugih oblika udruživanja gospodarskih subjekata kroz financijske i druge potpore.

3.3 TURIZAM

Višegodišnja ulaganja i inicijative u području turizma ukazuju kako je cilj Karlovačke županije biti najuspješnija turistička destinacija kontinentalne Hrvatske, izuzev konkurencije Grada Zagreba. Osim prometne povezanosti i dostupnosti koja je već ranije istaknuta, svojim specifičnostima ističu se pokupska, kordun-

sko-plitvička, ogulinska i karlovačka mikroregija te četiri izuzetno privlačne rijeke koje generiraju turističke dolaske. Aktivni odmor, ruralni turizam, lovni i ribolovni te kulturni turizam, eno-gastronomska ponuda, izletnički turizam i *touring* primarni su **turistički proizvodi** Karlovačke županije sukladno Strategiji razvoja turizma Karlovačke županije do 2025. godine.

Za potrebe razvoja ponude novih smještajnih kapaciteta potrebno je osigurati planske uvjete za izgradnju alternativnih oblika smještaja. S obzirom na motive dolaska gostiju u kontinentalnu Hrvatsku (u koju spada i Karlovačka županija), najveći motiv predstavljaju očuvana bogata prirodna baština, aktivni i pustolovni oblici odmora, razgledavanje grada (*touring*), gradovi (*city break*), sportski događaji te poslovna putovanja. Svaki deseti posjetitelj kontinentalne Hrvatske motiviran je aktivnim oblicima odmora i/ili posjetom ruralnim područjima, a nešto manje i gastronomijom te manifestacijama i događanjima.

Potencijal za razvoj kontinentalnog turizma predstavlja i sve veća prepoznatljivost županijskih turističkih manifestacija kao i prepoznatljiva prirodna i kulturna baština, što ukupno predstavlja potencijal za razvoj različitih oblika turističke ponude kako na urbanom tako i na ruralnom području Karlovačke županije. Stoga, u srednjoročnom razdoblju bit će potrebno poticanje inovativnosti kako bi se pojačao autentičan turistički doživljaj, uz naglasak na očuvanje identiteta i tradicije. To će biti moguće uz veći angažman javnog sektora u podršci i razumijevanju kvalitetnih privatnih inicijativa. U tom smislu, u srednjoročnom razdoblju nužno je profilirati se i predstaviti na turističkom tržištu kao destinacija koja uz bogatu kulturnu baštinu, prirodne ljepote i atrakcije te raznovrsnu gastro ponudu, može ponuditi aktivni i pustolovni turizam na visokoj razini što je danas izuzetno popularno i traženo.

Prirodna baština Karlovačke županije jedinstvena je i prepoznatljiva, a važno je istaknuti i činjenicu da je gotovo 30% teritorijalne površine pod zaštitom područja Natura 2000.

Kao resursna i atrakcijska osnova Karlovačke županije identificirano je i **kulturno i povijesno nasljeđe** vidljivo u ostacima dvoraca, utvrda i starih gradova, postavima muzeja te prirodnim resursima koje ima potencijal veće valorizacije. Osim što navedenim atrakcijama nedostaje dodatnog sadržaja za posjetitelje, nekonkurentni su i smještajni kapaciteti u Županiji. Za područje svih potencijalnih destinacija treba osigurati planske uvjete za razvoj deficitarne turističke infrastrukture i sadržaja. Pored osiguranja sadržajnije turističke ponude, nameće se i potreba izgradnje većih turističkih naselja sa smještajnim objektima više kategorije kako bi se osigurala mogućnost organizacije većih događaja u Karlovačkoj županiji.

Kulturna baština pruža mogućnosti gospodarskog i društvenog razvoja kroz različite modele uključivanja iste u turističke ili druge razvojne programe od značaja za lokalnu zajednicu. Poseban problem je nedostatak financijskih sredstava za očuvanje kulturnih dobara budući da je riječ o projektima koji iziskuju znatna sredstva za istraživačke i konzervatorsko-restauratorske radove. Na području Karlovačke županije postoji velik broj zaštićenih i preventivno zaštićenih nepokretnih i pokretnih kulturnih dobara te arheološke baštine. Sukladno odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara¹, kulturna dobra su od interesa za RH, neovisno jesu li zaštićena ili preventivno zaštićena. U srednjoročnom razdoblju bit će potrebno pronaći modele upravljanja kulturnom baštinom koji bi odgovarali poslovnim, odnosno gospodarskim mogućnostima, čime bi se postigla gospodarska korist u smislu razvijanja inovativnih usluga i proizvoda temeljenih na kulturnoj baštini, doprinoseći razvoju i zaposlenosti te socijalnoj koheziji zajednica.

U svrhu unaprjeđenja turizma na području Karlovačke županije, Županija provodi Program unaprjeđenja turizma u sklopu kojega je tijekom 2021. i 2022. godine objavila javne pozive za prijavu projekata za sufinanciranje uređenja, opremanja i označavanja objekata/sadržaja javne turističke infrastrukture, izrade projektne dokumentacije za objekte/zahvate javne turističke infrastrukture te potpore organizatorima turističkih manifestacija. Iz svega navedenog, vidljiva je uspostavljenost čvrste veze realnog sektora i regionalne samouprave i nastojanja u srednjoročnom razdoblju su da se ta veza dodatno učvrsti.

Također, u svrhu unaprjeđenja turizma važno je i povećanje pristupačnosti turizma s ciljem smanjivanja i uklanjanja prepreka zbog kojih osobe s invaliditetom ne mogu pod ravnopravnim uvjetima konzumirati turistički proizvod.

Razvojne potrebe u području turizma u srednjoročnom razdoblju su:

- ulaganje u izgradnju javne turističke infrastrukture i održivo prostorno planiranje turističkih i sportsko-rekreacijskih zona

1 NN 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20

- izgradnja pristupačne turističke i sportsko-rekreacijske infrastrukture za osobe s invaliditetom
- međusobno vertikalno i horizontalno povezivanje i suradnja raznih dionika u ugostiteljstvu, turizmu, trgovini, prometu i javnoj upravi te veći protok informacija
- popularizacija deficitarnih zanimanja u ugostiteljstvu kroz sustav potpora poduzetnicima i organizacijom promotivnih manifestacija
- podizanje turističke prepoznatljivosti destinacije (brendiranje).

3.4. BIOGOSPODARSTVO

Razvoj **biogospodarstva** Karlovačkoj županiji može pružiti brojne prilike. Od promicanja učinkovitosti resursa radi iskorištavanja komplementarnosti prehrambenih/neprehrambenih proizvoda i stvaranja dodane vrijednosti u tradicionalnim poljoprivredno-prehrambenim sustavima, do doprinosa koje proizvodi biološkog podrijetla, poput biorazgradive plastike ili bioenergije, mogu dati u cilju rješavanja problema onečišćenja u zemlji. Ukoliko se njime upravlja na odgovarajući način, biogospodarstvo može stvoriti veći izbor proizvoda, uspostaviti nova tržišta i donijeti nove mogućnosti za ostvarivanje prihoda. Modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrede, akvakulture i ribarstva nameće se kao nužnost zbog činjenice da se biogospodarstvo oslanja na biomasu i biološke resurse, a poljoprivreda, šumarstvo, akvakultura i ribarstvo iznimno su važni za biogospodarstvo. Modernizacija sustava primarne proizvodnje nužna je kako bi se optimizirala proizvodnja na održivi način. Tehnološko i inovacijsko znanje bit će potrebni za razvoj ekoloških pristupa i cirkularnosti u sustavu primarne proizvodnje te u prehrambenom sustavu radi poboljšanja produktivnosti i učinkovite uporabe lokalnih prirodnih resursa. S druge strane, također će biti nužne inovacije iz industrijskih procesa radi stvaranja mogućnosti za korištenje nusproizvoda i sporednih proizvoda dobivenih u postojećem poljoprivredno prehrambenom vrijednosnom lancu kako bi se uz osnovne proizvode isporučivali i proizvodi na biološkoj osnovi.

Poljoprivredu Karlovačke županije karakteriziraju dobri agroekološki uvjeti koji omogućuju bavljenje različitim sektorima poljoprivredne proizvodnje, relativno velike poljoprivredne površine koje nisu iskorištene, bogatstvo čistim i nezagađenim vodnim resursima. Međutim, sve češća pojava prirodnih nepogoda kao što su proljetni mraz, suša, tuča i poplava predstavljaju sve veće probleme u poljoprivrednoj proizvodnji i uzrok su znatnijih ulaganja poljoprivrednika u cilju sprečavanja gubitaka u proizvodnji.

Dobar zemljopisni položaj i razvijena prometna infrastruktura omogućuju razvoj i unaprjeđenje tržišta poljoprivrednih proizvoda. Tako blizina većih turističkih destinacija kao i sami razvoj turizma donose veću mogućnost prodaje kvalitetnih domaćih proizvoda. S obzirom na povoljnu poljoprivrednu osnovu, u sljedećem razdoblju uložiti će se veći napor za bolje korištenje proizvodnih kapaciteta i stvaranje povoljnih uvjeta za ruralni razvoj. To podrazumijeva prelazak sektora na proizvode veće vrijednosti, uspostavljanje sustava kvalitete, zaštitu proizvoda, brendiranje te razvoj proizvodnje i prerade višom razinom korištenja sredstava državnih potpora i EU fondova.

U cilju unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje i razvoja ruralnog područja, kroz Programe potpora male vrijednosti, Karlovačka županija nastavit će sa sufinanciranjem kamata na kredite poljoprivrednika i dodjela drugih potpora za ulaganja u poljoprivrednu djelatnost – primarnu proizvodnju te preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda. Korisnici potpora su poljoprivredna gospodarstva sa sjedištem i proizvodnjom na području Karlovačke županije. Krajem 2020. godine na području Karlovačke županije bilo je registrirano 6703 poljoprivrednih gospodarstava, s tendencijom godišnjeg porasta, od kojih nisu svi u sustavu državnih potpora. Zahtjev za potporu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) na godišnjoj razini podnosi oko 75% upisanih poljoprivrednika, s naglaskom na porast ekološke poljoprivredne proizvodnje i mladih gospodarstava. Karlovačka županija kroz usvojeni Program potpora male vrijednosti kontinuirano potiče sve sektore poljoprivredne proizvodnje, a mladim i ekološkim proizvođačima omogućuje višu razinu potpora. Međutim mjere potpora ovog Programa redovite se, u skladu sa zahtjevima i inicijativom proizvođača, mijenjaju i dopunjuju, a sve u cilju poticanja proizvođača hrane: mlijeka, mesa, voća, povrća i drugih proizvoda, koji svoje proizvode plasiraju na lokalna ili druga tržišta.

Tijekom 2020. godine, pogođena pandemijom koronavirusa Covid-19, Karlovačka županija je s ciljem pomoći ugroženim sektorima poljoprivredne proizvodnje pokrenula inicijativu sa zadaćom dostizanja samo-

dostatnosti u sektoru poljoprivrede. Definirane su kratkoročne i dugoročne mjere pomoći poljoprivredi. U okviru kratkoročne mjere s ciljem plasiranja poljoprivrednih proizvoda na lokalno tržište, uspostavljena je web tržnica Karlovačke županije za prodaju proizvoda poljoprivrednih gospodarstava (PG) s područja Županije dok je u okviru dugoročnih mjera naglasak stavljen na izgradnju poljoprivredne infrastrukture i to u sektoru mesa i sektoru voća i povrća.

Dosadašnje inicijative rezultirale su izradom idejnih rješenja za Distributivni centar za voće, povrće i industrijsko bilje u Cetingradu te za pogone Mljekare i Klaonice s preradom mesa u Krnjaku, a za koje se u srednjoročnom razdoblju planira ishodenje lokacijske i građevinske dozvole te financiranje kroz dostupne EU izvore. Kapaciteti ovih projekata dovoljni su za potrebe većeg grada, pa bi se na taj način proizvođačima s područja Županije omogućilo korištenje hladnjača, linija za proizvodnju, sortiranje i pakiranje, sušara, rashladnih komora, pogona za obradu i skladišta, uz mogućnost povećanja kapaciteta.

Navedenim inicijativama, odnosno projektima Županije, potaknule bi se i privatne inicijative čime bi se ne samo doprinijelo razvoju poljoprivredne proizvodnje, već i razvoju ruralnog područja općenito.

Prostora za daljnja ulaganja u poljoprivredi ima puno, a jedan od ciljeva je da se državno, neobrađeno zemljište privede svrsi. Također treba istaknuti i inicijative u smjeru udruživanja poljoprivrednika koje će se nastaviti i u srednjoročnom razdoblju.

Potencijale za razvoj **ribarstva** odnosno **akvakulture** na području Županije karakterizira bogatstvo nezaštićenim vodnim resursima, bogatstvo florom i faunom, blizina većih turističkih destinacija te razvoj turizma i ugostiteljstva. Razvoj ribarstva odnosno akvakulture u srednjoročnom razdoblju temeljit će se ponajprije na razvoju kontinentalnog turizma. Uzgoj slatkovodne ribe na području Županije, iako tradicionalno prisutan, nedostatnih je, a često i zastarjelih proizvodnih i prerađivačkih kapaciteta. Tako je 2021. potpisan i Sporazum za formiranje Lokalne akcijske grupe u ribarstvu – FLAG. Lokalne akcijske grupe u ribarstvu, osim na obalnom području, na kopnenom području su jedni od glavnih pokretača razvoja lokalne jedinice i osiguranja opstojnosti ruralnog prostora. U srednjoročnom razdoblju bit će potrebno osiguranje inicijativa i projekata koji su bitni za razvoj lokalne zajednice s obzirom kako u Karlovačkoj županiji postoje kapaciteti i potencijali za daljnji razvoj akvakulture (ribogojilišta) ali taj potencijal je znatno veći od korištenog.

Šumarstvo i drvna industrija u Karlovačkoj županiji kao jedna od grana sa znatnim potencijalom zasnovanim na bogatoj drvnj osnovi predstavljaju mogućnosti koje, osim slobodnog pristupa velikom tržištu EU, globalnoj potražnji za drvnom sirovinom i sve većom uporabom drveta u graditeljstvu, posjeduje i mogućnost proizvodnje energije iz obnovljivih izvora biomase. Karlovačku županiju karakterizira iznadprosječna pošumljenost. Više od polovice površine Županije pokrivaju šume i šumska zemljišta. Prema podacima digitalne baze CLC Hrvatska (CORINE Land Cover), na području Županije šume i šumska zemljišta pokrivaju 64% kopnene površine, dok 33% pokrivaju poljoprivredne površine.

Uz kvalitetu sirovina, šumarstvo na području Županije karakterizira duga tradicija, prisutnost visokoškolovalanog kadra u upravljanju šumama, visok stupanj bioraznolikosti šuma i očuvani šumski ekosustavi. Gospodarenje šumama kroz godine kontinuirano prikazuje godišnju sječu koja je manja od prirasta.

U srednjoročnom razdoblju važno će biti korištenje mogućnosti financiranja infrastrukture i modernizacije kroz EU fondove te državne potpore razvoju zelene ekonomije, kružnog gospodarstva i održive ekološke proizvodnje. Ono na čemu će trebati raditi i što predstavlja svojevrsni izazov je suzbijanje ilegalne sječe šuma, nekontroliranih odlagališta otpada na šumskim površinama, razminiranje šumskih područja te privlačenje radne snage u području šumarstva.

Karlovačka županija redovito provodi aktivnosti u svrhu razvoja i unaprjeđenja **lovstva** sukladno zakonskim odredbama, a dosadašnje inicijative na dobroj suradnji sa stručnim službama u cilju boljeg sagledavanja potreba lovozakupnika nastaviti će se i u srednjoročnom razdoblju.

Razvojne potrebe u području poljoprivrede i biogospodarstva u srednjoročnom razdoblju izdvajaju se:

- jačanje proizvodnih i prerađivačkih kapaciteta i izgradnja infrastrukture u poljoprivrednom sektoru (klaonice, hladnjače, skladišta, mljekare, sirane, uljare i dr.)
- povećanje korištenja novih tehnologija u poljoprivrednoj proizvodnji
- poticanje korištenja obnovljivih izvora energije
- povećanje korištenja drvnih resursa
- povećanje dodane vrijednosti u drvnj industriji.

3.5. TRŽIŠTE RADA

Iako broj zaposlenih u Karlovačkoj županiji raste (s iznimkom 2020. godine, koja je obilježena koronakrizom), smanjenje nezaposlenosti odnosno gubitak potencijalne radne snage znatno je veći od zapošljavanja u Karlovačkoj županiji. Razloge za to možemo pronaći u migracijama te izlascima iz radne snage (mirovina). Kako se smanjuje broj nezaposlenih, tako dolazi i do nedostatka traženih radnika, odnosno nemogućnosti nekih poslodavaca u Karlovačkoj županiji da pronađu adekvatnu radnu snagu.

Struktura nezaposlenih prema završenom obrazovanju pokazuje negativnu situaciju. Broj nezaposlenih osoba prema obrazovanju je nepovoljan pa je tako u Karlovačkoj županiji više od 30% registriranih nezaposlenih osoba samo sa završenom osnovnom školom ili bez škole ili je nezavršene osnovne škole. Upravo u toj činjenici leži potreba za promocijom cjeloživotnog učenja i unaprjeđenja ljudskih potencijala s ciljem povećanja zapošljivosti te obrazovne skupine nezaposlenih. Također, veliki broj nezaposlenih osoba ima završenu trogodišnju srednju školu, odnosno najviše je KV radnika. I na nacionalnoj razini najveći je udio nezaposlenih osoba sa srednjoškolskim zanimanjima do 3 godine, no taj je broj u Karlovačkoj županiji za oko 4% veći u odnosu na RH.

Unaprjeđenje ljudskih potencijala temelji se na ulaganju u ljude, na učenju kroz život i za život te na unaprjeđenju kvalitete radnih mjesta i uključivanju svih društvenih skupina u svijet rada. Problem nezaposlenih i neadekvatno obrazovanih radnika u Županiji, odnosno bez vještina i znanja potrebnih lokalnom gospodarstvu, tim je veći što nije dovoljno razvijena svijest o potrebama cjeloživotnog učenja i usavršavanja kao ni interes za obrazovnim programima, dok gospodarstvo i tržište rada zahtijevaju sve više stručne i obrazovane radne snage.

Stoga se nameće potreba da se u srednjoročnom razdoblju intenziviraju aktivnosti koje će doprinijeti fleksibilnosti obrazovnog sustava u praćenju potreba tržišta rada u čemu će od izrazite važnosti biti jačanje uključenosti privatnog sektora u kreiranje obrazovne sinergije. Također, kao potreba ističe se i inicijativa na razvoju programa za usavršavanje za pojedina zanimanja koja su deficitarna na lokalnom tržištu rada. Uz to, razvojna potreba je i popularizacija deficitarnih zanimanja kroz školski sustav i sustav obrazovanja odraslih i usklađivanje obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada. Razvojne potrebe u području tržišta rada u srednjoročnom razdoblju su:

- ujednačenje ponude i potražnje na županijskom tržištu rada kroz primjenu partnerskog pristupa javnog i privatnog sektora u kreiranju i provedbi obrazovnih programa i aktivnosti
- jasno proaktivno planiranje upisne politike u srednje škole, u skladu s potrebama gospodarstva
- razvoj programa za deficitarna zanimanja te povećanje dostupnosti i informiranosti o obrazovnim programima u području obrazovanja odraslih.

3.6. DRUŠTVO

Odgoj i obrazovanje

Dostupnost formalnog obrazovanja u Karlovačkoj županiji očituje se dobrom pokrivenošću obrazovnim ustanovama – vrtićima, osnovnim školama, srednjim školama, Veleučilištem te učeničkim domovima. Važno je istaknuti kako su jedna od razvojnih snaga Karlovačke županije i demografske mjere koje se kontinuirano poduzimaju vezano za uvođenje predškolskog odgoja i obrazovanja pri osnovnim/područnim školama u jedinicama lokalne samouprave.

Prioriteti Karlovačke županije u okviru odgoja i obrazovanja te povezanih inicijativa u smjeru demografske revitalizacije su projekti koji će omogućiti kvalitetu života i doprinijeti ostanku stanovnika u svojim gradovima odnosno općinama.

Konkretna demografska potreba koje Županija ima u području odgoja i obrazovanja uključuju: uspostavljanje dječjih vrtića u svim JLS-ima u Županiji, odnosno da svako dijete ima mogućnost upisa u dječji vrtić u svojoj zajednici te kasnije pohađanje osnovne škole u mjestu gdje živi – u jednoj smjeni, s produženim boravkom, a u budućnosti i s cjelodnevnom boravkom. Kod osnovnog i srednjeg školstva važno je istaknuti prioritetno i kontinuirano ulaganje u objekte školskih ustanova – energetske učinkovite škole, izgradnja školskih sportskih dvorana, nadogradnja škola i poduzimanje inicijative na provedbi aktivnosti, odnosno projekata opremanja škola novom opremom radi što kvalitetnijeg izvođenja i modernizacije nastavnog procesa.

Također, važno je i osigurati preduvjete za nastavak dosadašnjih ulaganja u osiguranje zdrave i redovite prehrane učenicima kroz provedbu projekta „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ i „Shemu školskog voća, povrća te mlijeka i mliječnih proizvoda“ kao i „Program Školskog mednog dana“.

Dosadašnji naponi koje je Županija poduzimala u jačanju obrazovnog sustava ogledaju se i kroz stipendiranje učenika i studenata.

Iako postoji provedba profesionalnog usmjeravanja u osnovnim školama, tradicija kvalitetnog srednjoškolskog strukovnog obrazovanja, raznovrsnost obrazovnih programa u redovnom obrazovanju i u obrazovanju odraslih, dobro razvijena praksa certificiranja neformalno stečenih znanja obrtničkih zanimanja kroz sustav majstorskih ispita i ispita o stručnoj osposobljenosti, nespremnost stanovništva na usvajanje novih znanja i vještina predstavljaju izazov, a udio digitalno nepismenog stanovništva, posebno na ruralnom području i dalje je velik.

Kao razvojne potrebe u srednjoročnom razdoblju u području odgoja i obrazovanja izdvajaju se:

- osiguranje mogućnosti upisa u dječji vrtić te pohađanje škole u jednoj smjeni s produženim boravkom
- redovita i zdrava prehrana svakog djeteta tijekom pohađanja škole ili vrtića
- energetska obnova odgojno-obrazovnih ustanova kojima je Karlovačka županija osnivač
- opremanje za digitalni razvoj, naglasak na STEM područja i uspostava pametnih škola prilagođenih tržištu rada uz čvrstu povezanost obrazovnog i gospodarskog sustava
- povećanje stipendija za učenike i studente
- povećanje broja pomoćnika u nastavi sukladno potrebama škola i učenika kroz provođenje projekta „Karlovačka županija za inkluzivne škole“
- uspostava Regionalnog centra kompetentnosti za kvalitetno srednjoškolsko i kontinuirano strukovno obrazovanje usmjereno potrebama gospodarstva
- jasni i provedivi programi za mlade i studente te jačanje organizacija udruga za mlade
- daljnje provođenje programa za ciljne skupine (darovite učenike, učenike s posebnim potrebama, učenike pripadnike nacionalnih manjina), škole po mjeri svih učenika
- poticanje uključenosti gospodarstvenika te institucija (HGK, HOK, HZZ, HUP) u kreiranje obrazovnog programa u srednjem i visokom školstvu.

Sport i rekreacija

Sport je važan društveni fenomen koji ostvaruje pozitivne učinke na različite segmente života: obrazovanje, zdravstvo, turizam i gospodarstvo, demografiju. Također, sport je iznimno važan za održavanje zdravlja, vitalnosti i društvene integracije svih dobnih skupina stanovništva. Redovita i kvalitetno osmišljena sportska rekreacija korisna je za zdravlje pojedinaca, a samim time i za cjelokupno društvo. Osim što se redovitim bavljenjem tjelesnom aktivnošću zadovoljavaju osnovne biološke potrebe za kretanjem, utječe se i na razvoj fizičkog i mentalnog zdravlja i ostvaruju se socijalne komponente života djece i mladih, odraslih osoba te osoba starije životne dobi. Stoga, kao što je to prepoznao i Nacionalni program sporta 2019. – 2026., na razvoju ovog iznimno važnog segmenta društvenog života trebaju sinergijski djelovati različiti društveni resori.

Na području Karlovačke županije registrirano je 289 sportskih klubova, a zastupljeno je 27 sportova, od čega 19 olimpijskih. Po broju registriranih sportskih klubova prednjači grad Karlovac – 125, zatim Ogulin – 60, Duga Resa – 27, Slunj – 14 i Ozalj – 11.

Temeljem Zakona o sportu ² Zajednica športova Karlovačke županije (u daljnjem tekstu: ZŠKŽ) je krovna sportska asocijacija Karlovačke županije, pravna, samostalna, autonomna u djelovanju, nepolitička i neprofitna sportska organizacija. U svom okrilju na području Županije ZŠKŽ skrbi o pet gradskih sportskih zajednica, 16 strukovnih sportskih saveza, školskom sportskom savezu i sportskom savezu invalida Karlovačke županije.

2 NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20

Slijedom toga, osim financiranja, u okviru svojih drugih nadležnosti, Županija svojom glavnom zadaćom nastojati stvoriti bolje preduvjete za razvoj sporta, promovirati sport i poticati aktivno bavljenje sportom. U tome Županija svoju ulogu ponajviše vidi u rješavanju sljedećih razvojnih potreba:

- stvaranju preduvjeta za aktivno bavljenje sportom u odgojno-obrazovnom sustavu
- stvaranju preduvjeta za rekreativno bavljenje sportom radi zaštite i poboljšanja zdravlja građana
- izgradnji nove ili prilagodbi postojeće infrastrukture za rekreativno i profesionalno bavljenje sportom i paraolimpijskim sportom za sportaše s invaliditetom
- poticanju razvoja sporta na čitavom području Županije.

Kultura i tehnička kultura

Javne potrebe u kulturi, za koje se sredstva osiguravaju u proračunu Karlovačke županije su aktivnosti i programi koji su stručno utemeljeni, visoke razine kvalitete, kreativni, inovativni, ekonomični i kontinuirani koji svojom kvalitetom nadilaze lokalni karakter i u najvećoj mjeri doprinose ostvarenju cilja podizanja kvalitete kulturne ponude i poticanja kulturnog razvitka svih općina i gradova na području Županije. Osim toga, ulaganjem u kulturu mogu se ostvariti gospodarski i društveni rezultati koji doprinose društvenoj koheziji, ravnomjernom razvoju ali i promociji Županije.

Od 2017. Karlovačka županija izdvojila je 5 milijuna HRK za financiranje projekata i aktivnosti u kulturi. Sredstva su dodjeljivana putem javnih natječaja, a omogućila su rad ustanova i udruga kulture te njihove aktivnosti i projekte, od kojih su mnogi prepoznatljivi i nezaobilazni kulturni događaji Karlovačke županije. Kao značajni mogu se istaknuti: Ogulinski festival bajke, dugoreški Open Art festival, Međunarodni etno-jazz festival, Riječno kino, Međunarodni festival folklor, Mala scena Hrvatskog doma, ZILIK i mnogi drugi.

U okviru financiranja djelatnosti u kulturi Karlovačka županija financijski pomaže rad svih ustanova kulture na području Županije: kazališta, knjižnica, muzeja i pučkih otvorenih učilišta te potpomaže rad udruga i kulturno-umjetničkih društava, kao i obnovu zaštićenih kulturnih dobara na području Županije. Posebna pažnja posvećuje se financiranju aktivnosti u kulturi kroz podršku ustanovama i udrugama kulture koje djeluju u malim i ruralnim sredinama, gdje često predstavljaju jedinu kulturnu ponudu.

Razvojne potrebe u području kulture su sljedeće:

- razvoj kulturnih programa i manifestacija
- razvoj kulturno-umjetničkog amaterizma i očuvanje zavičajne tradicijske baštine
- zaštita i očuvanje kulturnih dobara
- dodatna podrška ustanovama i udrugama kulture koje djeluju u malim i ruralnim sredinama.

U suvremenom društvu **tehnička kultura** jedan je od najvažnijih uvjeta uspješnog obrazovanja i života svakog pojedinca i društva u cjelini. Njezini raznovrsni programi i djelatnosti važan su izvor znanja, umijeća i sposobnosti, a ovladavanje njome bitna je pretpostavka uključivanja u suvremene radne i životne procese. Proračunskim sredstvima Županija redovno financira rad Zajednice tehničke kulture Karlovačke županije, a osobito izvannastavne programe unaprjeđenja tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina djece i mladeži. U razdoblju od 2017. do 2020. za tehničku kulturu iz proračuna je izdvojen 1 milijun HRK, a inicijative na razvoju tehničke kulture nastaviti će se u srednjoročnom razdoblju.

U nastojanju za popularizacijom i unaprjeđenjem tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina, inovativnog i znanstvenog rada prvenstveno djece i mladeži, kroz Program javnih potreba u tehničkoj kulturi u srednjoročnom razdoblju razvijati će se:

- popularizacija tehničke kulture, osobito djece i mladih
- poticanje na inovativan, stvaralački i znanstveni rad
- podrška razvoju djelatnosti tehničke kulture na području čitave Županije.

Navedeno uključuje izvannastavne programe obrazovanja i druge aktivnosti koje doprinose unaprjeđenju postojećih i stjecanju novih tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina, osobito djece i mladih; organizaciju izložbi, natjecanja, smotri i ostalih manifestacija s ciljem promicanja tehnoloških inovacija i primjene najsuvremenijih tehničko-tehnoloških dostignuća, pružanje podrške provedbi programa i aktivno-

sti udruga tehničke kulture na području Karlovačke županije te podršku unaprjeđenju djelovanja Zajednice tehničke kulture Karlovačke županije.

Civilno društvo

Na području Karlovačke županije registriran je veliki broj udruga, što govori o potrebama članova zajednice koje se ne mogu riješiti u okviru klasičnih institucionalnih sustava pomoći. Prema podacima Registra udruga Republike Hrvatske iz 2021. u Karlovačkoj županiji evidentirano je 1412 udruga civilnog društva. Aktivnih udruga je 1337, što od ukupnog broja registriranih udruga na području Karlovačke županije iznosi 94,7%. Ukupan broj udruga u RH je 50.633, a postotak udruga u Karlovačkoj županiji u odnosu na cijelu RH iznosi 2,79%. Broj stanovnika na jednu udruhu u Karlovačkoj županiji iznosi 81, što govori o dostatnoj snazi civilnog društva na Karlovačkom području.

Ključna obilježja o radu i djelovanju udruga su veliki broj registriranih udruga te velik broj profesionalnih udruga civilnog društva, no kontinuitet financiranja udruga još uvijek nije postignut. Iako su udruge motivirane za rad za opće dobro te na motivaciju mladih na aktivno sudjelovanje u radu udruga, primjetan je odljev kvalitetnog i stručnog kadra. Uz navedeno, razvijena je suradnja udruga s područja Karlovačke županije s ostalim srodnim organizacijama civilnog društva u Hrvatskoj i EU, no sama koordiniranost među udrugama na području Županije nije dovoljno razvijena. Stoga se kao razvojna potreba u srednjoročnom razdoblju može istaknuti uspostava bolje koordiniranosti među udrugama na području Županije. Nerazvijena je i međusektorska suradnja i još uvijek nije dosegnuta dovoljna educiranost udruga o upravljanju i planiranju. Iz tog razloga javlja se veća potreba razvoja kulture civilnog društva kroz prepoznavanje onih programa koji vode izravnom uključivanju građana u donošenje odluka važnih za cijelu zajednicu.

Karlovačka županija kontinuirano promiče razvoj organizacija civilnoga društva na svome području te kontinuirano financijski podržava projekte i programe udruga sukladno Uredbi o izmjenama i dopunama Uredbe o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge. Karlovačka županija također kroz trogodišnje programe institucionalne podrške podržava institucionalni razvoj i zapošljavanje stručnih djelatnika udrugama osoba s invaliditetom koje djeluju na području Županije.

Stanogradnja i stanovanje

Stambeni fond ima ključan utjecaj na razmještaj stanovništva i gustoću naseljenosti. Kvaliteta stanovanja ukazuje na kvalitetu života koju nudi određeni prostor, ali podrazumijeva i primjenu standarda kvalitete u prostornom planiranju stambenih naselja. Kvalitetno stanovanje podrazumijeva osiguravanje potrebnih sadržaja u susjedstvu, mobilnost i dostupnost javne prometne mreže te društvene infrastrukture.

Karlovačka županija provodi **stambeno zbrinjavanje na potpomognutim područjima** koje se ostvaruje sukladno Zakonu o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima. Stambeno zbrinjavanje na potpomognutim područjima ostvaruje se najmom obiteljske kuće u državnom vlasništvu (Model A), darovanjem neuseljive obiteljske kuće u državnom vlasništvu i građevinskog materijala za njezinu obnovu ili rekonstrukciju (Model B), najmom stana u državnom vlasništvu (Model C), darovanjem građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu i građevinskog materijala za izgradnju obiteljske kuće (Model D) ili darovanjem građevinskog materijala za obnovu, dogradnju/nadogradnju i završetak izgradnje obiteljske kuće u vlasništvu korisnika odnosno darovanjem građevinskog materijala za izgradnju obiteljske kuće na građevinskom zemljištu u vlasništvu korisnika (Model E).

3.7. ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

Globalna zdravstvena kriza stavila je na kušnju zdravstvene sustave i sustave socijalne skrbi, društva i gospodarstva te način zajedničkog života i rada. Usmjerenost na jačanje otpornosti na krize u području zdravstva i socijalne skrbi ostvaruje se preventivnim mjerama koje su usmjerene na poboljšanje zdravlja stanovnika, podizanje razine društvenih usluga, promicanje društvene uključenosti, borbu protiv siromaštva te stvaranje poticajnog okruženja za obitelj. To sve dovodi do podizanja kvalitete života za sve stanovnike.

Zdravstvena zaštita na području Karlovačke županije

Dostupnost, kvaliteta i učinkovitost zdravstvene zaštite osnovne su vrijednosti modernih zdravstvenih sustava. Zdravstveni sustav ne može zamijeniti ni nadoknaditi doprinos koji zaštiti vlastitog zdravlja može dati svaki građanin pojedinačno svojim odgovornim ponašanjem. U razdoblju koje je pred nama bit će važno uložiti napore u razvijanje svijesti o tome da svatko od nas mora više paziti na vlastito zdravlje. Samo sinergijsko djelovanje zdravstvenog sustava i osobnog pristupa građana može značajno unaprijediti rezultate u borbi protiv bolesti suvremenog doba koje nas najviše opterećuju (maligne bolesti, bolesti srca i krvožilnog sustava itd.).

Ako se ima u vidu broj stanovnika koji je u stalnom padu, broj rođenih i broj umrlih posljednjih godina, kao i starosna struktura, odnosno da je Karlovačka županija jedna od najstarijih županija u RH, sve to upućuje na potrebu za posebnom brigom o **zdravstvenoj zaštiti**, zdravstvenom prosvjećivanju, promicanju zdravlja kao i unaprjeđivanju kvalitete zdravstvene skrbi na području Županije.

Na područjima jedinica lokalne samouprave Karlovačke županije primarna zdravstvena zaštita u djelatnosti opće medicine, djelatnosti dentalne medicine, djelatnosti zaštite dojenčadi i predškolske djece, djelatnosti zdravstvene zaštite žena, djelatnosti hitne medicinske pomoći, patronažne djelatnosti, djelatnosti zdravstvene njege u kući i djelatnosti za palijativnu skrb i laboratorijske djelatnosti organizirana je kroz rad zdravstvenih ustanova kojima je osnivač Karlovačka županija te kroz rad zdravstvenih radnika koji djelatnost obavljaju na osnovi dodijeljene koncesije.

Sekundarna zdravstvena zaštita na području Karlovačke županije osigurana je kroz stacionarnu djelatnost Opće bolnice Karlovac, Opće bolnice i bolnice branitelja Domovinskog rata Ogulin te Specijalne bolnice za produženo liječenje Duga Resa. Uz stacionarnu djelatnost, navedene ustanove pokrivaju i specijalističko-konzilijarnu djelatnost zdravstvene zaštite, uz privatne specijalističke ordinacije.

Sve navedeno govori u prilog dobroj popunjenosti mreže javne zdravstvene službe. U sektoru zdravstva također se bilježi povećanje iskorištenosti sredstava EU i nacionalnih fondova, a u prilog daljnjem razvoju doprinosi i postojanje ustanova za obrazovanje zdravstvenih djelatnika. Osim izazova koji su karakteristični za sustav zdravstva na razini RH, kao što su duga čekanja na pojedine bolničke preglede, u Karlovačkoj županiji postoji nedostatak pojedinih zdravstvenih struka što dovodi do toga da zdravstvene ustanove ne mogu naći zdravstvene radnike za područja udaljenija od većih centara. Uz navedeno, potrebe u sljedećem, srednjoročnom razdoblju predstavljaju i rješavanje mobilnosti radnika i opreme te osiguranje dovoljnog broja timova palijativne skrbi.

Dodatnu problematiku i razvojni izazov predstavlja loša prometna infrastruktura, makadamski slabo održavani putevi (šumski), nemogućnost dolaženja do udaljenih naselja gdje borave socijalno ugroženi i bolesni korisnici usluga pa zdravstveni djelatnici pješače gdje ne mogu proći automobilom kako bi došli do bolesnika i pružili zdravstvenu skrb. Ponekad sudjeluju žurne službe (HGSS) u pomoći sanitetu i HMP te njege u kući u slučaju iznimno loših prometnih i vremenskih uvjeta. Također, nedostatan autobusni prijevoz između Karlovca i Ogulina gdje se nalaze dvije najveće zdravstvene ustanove problem je za funkcionalno povezivanje i fluktuaciju zdravstvenih djelatnika i pacijenata. Javni prijevoz nije prilagođen osobama s invaliditetom koje koriste invalidska kolica ili druga pomagala za kretanje kao ni drugim osobama smanjene pokretljivosti (starije osobe, roditelji s dječjim kolicima i sl.).

U prilog ranije poduzetim razvojnim inicijativama koje provodi Županija govore i završeni projekti u razdoblju od 2017. do 2021. U okviru 14 zdravstvenih ustanova završena su 22 velika projekta vrijednosti 167 milijuna HRK, a u tijeku izrade Plana razvoja u provedbi je još 14 projekata ukupne vrijednosti 82 milijuna HRK. Kontinuiranim ulaganjem u cilju povećanja standarda kvalitete zdravstvenih ustanova i unaprjeđivanjem dijagnostičko-terapijske usluge nastoji se omogućiti dostupna i kvalitetna zdravstvena skrb na primarnoj razini kako bi se smanjilo upućivanje pacijenata u bolnički sustav.

Energetskim obnovama zdravstvenih ustanova, opremanjem vrijednom opremom te nabavom potrebnih vozila jača se zdravstveni sustav i čini kvalitetnijim, dostupnijim i konkurentnijim. Tako je u prošlom razdoblju realiziran niz energetskih obnova zdravstvenih ustanova ukupne vrijednosti preko 101 milijun HRK – Opća bolnica Karlovac, Specijalna bolnica za produženo liječenje Duga Resa, Dom zdravlja Vojnić, Dom zdravlja Duga Resa, ambulanta Banija u sklopu Doma zdravlja Karlovac i ambulanta Rakovica u sklo-

pu Doma zdravlja Slunj. Energetske obnove omogućile su uštede u potrošnji energenata. Za istaknuti je i projekt KaŽu zdravlje, vrijednosti 11,5 milijuna HRK kojim je nabavljen niz vrijedne medicinske opreme za Domove zdravlja – Karlovac, Ogulin, Duga Resa, Slunj, Ozalj i Vojnić te su uređeni prostori prilagođeni osobama s invaliditetom. U sklopu projekta također je provedeno osposobljavanje medicinskog osoblja domova zdravlja s područja Karlovačke županije o načinima ispravne i nediskriminirajuće komunikacije prilikom pružanja usluga zdravstvene skrbi.

Kao nastavak dosadašnjih inicijativa, razvojne potrebe u srednjoročnom razdoblju u području zdravstva izdvajaju se:

- kontinuirana nabava potrebnih sanitetskih i drugih vozila za zdravstvene ustanove
- kontinuirano financiranje specijalizacija liječnika
- osiguranje dostatnog broja zdravstvenih djelatnika
- opremanje i uređenje prostora zdravstvenih ustanova za proširenje njihovih djelatnosti
- realizacija projekta dogradnje Specijalne bolnice za produženo liječenje Duga Resa
- energetska obnova Ogulinske bolnice i zgrade Doma zdravlja Karlovac na Dubovcu
- izgradnja objekta hitne medicine u Ozlju
- kontinuirani rad na povećanju decentraliziranih sredstava koja će zdravstvenim ustanovama na području Županije omogućiti nabavu potrebne medicinske opreme i ulaganje u infrastrukturu
- kontinuirani rad na razvitku telemedicine
- mobilne ambulante i mobilne ljekarne.

Utvrđeni prioriteti zdravstva Karlovačke županije su briga za stare i nemoćne, rad na prevenciji karcinoma te smanjenje broja konzumenata alkoholnih pića kod mladih.

U području zdravstva i zdravlja stanovništva mogu se izdvojiti sljedeći razvojni izazovi koji se ponajviše odnose na ranjive skupine u ruralnim područjima Županije kao što su trudnice, djeca, kronični bolesnici i palijativni bolesnici, osobe s invaliditetom (posebice one s najtežim stupnjem invaliditeta) te nezaposleni:

- prometna nepovezanost s većim naseljima gdje je moguće ostvariti zdravstvenu skrb i posljedično rijetki odlasci na kontrole ginekologa ili pedijatra, rijetki dolasci u savjetovališta za trudnice ili djecu, neprihvatanje i nepridržavanje liječničkih savjeta
- povećani troškovi života i skrbi, socijalna izoliranost i nepokretnost kao posljedica kroničnih bolesti
- kasno prepoznavanje potreba za palijativnom skrbi te nedostatak organizacije edukacije profesionalaca i laika na području Županije u području palijativne skrbi uz nedovoljan broj stacionarnih i kadrovskih kapaciteta za pružanje palijativne skrbi.

Socijalna skrb

Izazovi za socijalnu politiku proizlaze iz regionalnog obrasca siromaštva. Posebno snažna koncentracija područja s visokim rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti nalazi se u pograničnim područjima, odnosno na područjima koja su pretrpjela velike ljudske i materijalne gubitke tijekom Domovinskog rata te na potpomognutim područjima. Riziku od siromaštva posebno su izložena samačka domaćinstva, nezaposlene osobe i samohrani roditelji s jednim ili više uzdržavane djece.

Na području Karlovačke županije nalazi se veliki broj domaćinstava koja se nalaze u stanju socijalne potrebe te nisu u mogućnosti zadovoljiti ni osnovne životne potrebe. Karlovačka županija kroz socijalnu politiku odnosno različite socijalne naknade nastoji smanjiti siromaštvo. U cilju pomoći teže ugroženom stanovništvu Županije godišnje se osigurava oko 280.000,00 HRK za jednokratne novčane pomoći, primjerice za teško bolesne sugrađane, pomoć kod smrtnih slučajeva užih članova obitelji ili pomoći za osobe pogođene elementarnim nepogodama. Osim brige za domaćinstva koja nisu u mogućnosti zadovoljiti ni osnovne životne potrebe, Karlovačka županija brine i o drugim segmentima društva. Tako socijalna skrb uključuje djelatnosti vezane uz hrvatske branitelje, djelatnosti vezane uz stambeno zbrinjavanje te djelatnosti vezane uz humanitarnu pomoć i zdravstvo. Na području Karlovačke županije postoje dva doma socijalne skrbi u koji se smještaju djeca i mladi bez odgovarajuće roditeljske skrbi i djeca s problemima u ponašanju, dva doma socijalne skrbi za osobe s invaliditetom, četiri organizacijska oblika pružanja socijalnih usluga za starije i nemoćne osobe te Centar za beskućnike.

Unatoč postojećoj socijalnoj politici, potrebe u predstojećem razdoblju i dalje će predstavljati rješavanje nedovoljne unaprijeđenosti usluga za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, nedovoljno proširene mreže socijalnih usluga za osobe s invaliditetom te nedovoljne pokrivenosti korisnika u udaljenim ruralnim naseljima i područjima od posebne državne skrbi socijalnim uslugama. S obzirom da se socijalna skrb oslanja na društvene kapacitete, na području Županije i dalje je prisutna nedovoljna razvijenost društvenih kapaciteta za podizanje kvalitete života starijih i nemoćnih osoba koja se u prvom redu očituje u nedostatku domova za starije i nemoćne osobe te udomiteljskih obitelji. S tim u vezi, pokazuje se potreba za razvojem stacionarnih oblika smještaja za posebne kategorije – starije i nemoćne osobe, osobe oboljele od progresivnih neurodegenerativnih bolesti, beskućnike itd.

3.8. OTPORNOST NA KRIZE

Sigurnost je preduvjet za razvoj svih aspekata napretka društva, a 2020. godina, u kojoj smo se suočili s bolešću COVID-19 uzrokovanim SARS-CoV-2 te potresom, pokazala je koliko je dobro organiziran sustav civilne zaštite neophodan u cilju postizanja sigurnosti i otpornosti na krize. Uz Stožer civilne zaštite, Vatrogasna služba, Hrvatska gorska služba spašavanja i Crveni križ, njihovi profesionalci i dobrovoljci temeljne su operativne snage koje su dokazale da se građani uvijek i u svakoj situaciji mogu osloniti na sustav.

U **sustavu civilne zaštite** provode se mjere i aktivnosti civilne zaštite. Operativne snage sustava civilne zaštite čine sve prikladne i raspoložive sposobnosti i resursi operativnih snaga namijenjeni provođenju mjera civilne zaštite. Načela operativnog djelovanja sustava civilne zaštite su načelo supsidijarnosti, načelo solidarnosti i načelo kontinuiteta djelovanja.

U operativnim snagama sustava civilne zaštite sudjeluje veliki broj pripadnika (profesionalaca i dobrovoljaca) koji predstavljaju važan ljudski resurs temeljnih operativnih snaga (vatrogastvo, HGSS, HCK) te koordinatora na lokaciji, postrojbi i povjerenika civilne zaštite, kao i udruge građana i pravnih osoba. Važan doprinos otpornosti na krize čini i povećana sposobnost javnih službi za prevenciju različitih sigurnosnih prijetnji i reagiranje na njih.

Stožer civilne zaštite koordinira povjerenim poslovima na način da pruža potporu u osiguranju pravilnog, točnog i pravovremenog izvršenja poslova vezanih uz vatrogastvo, civilnu zaštitu i zaštitu na radu te sudjeluje u organizaciji poslova iz djelokruga Županije koji se odnose na planiranje, razvoj, učinkovito funkcioniranje i financiranje sustava civilne zaštite.

Vatrogastvo na području Karlovačke županije karakterizira duga tradicija te upravo ono zauzima pozitivnu ulogu u razvoju manjih sredina gdje vatrogasni domovi imaju multifunkcionalnu ulogu. Područje Karlovačke županije pokriveno je vatrogasnim postrojbama s 24-satnim dežurstvom na dvije lokacije (JVP Karlovac i JVP Ogulin). Na jednoj lokaciji dnevno dežurstvo obavlja dobrovoljno vatrogasno društvo s profesionalnom jezgrom (DVD Slunj). Prema statistici Vatrogasne zajednice Karlovačke županije, na području djeluju 2 javne vatrogasne postrojbe i 90 dobrovoljnih vatrogasnih društava. U tih 90 dobrovoljnih vatrogasnih društava djeluje 1330 operativnih dobrovoljnih vatrogasaca, dok u Javnoj vatrogasnoj postrojbi Karlovac i Ogulin te u DVD-u Slunj ukupno djeluje 80 profesionalnih vatrogasaca. Vatrogasna zajednica Karlovačke županije nadležno je tijelo za vatrogastvo na području Karlovačke županije. Ustrojena je sa zadaćom koordiniranja ukupnih aktivnosti u provedbi preventivnih i operativnih zadaća u sustavu civilne zaštite. Županijsko vatrogasno zapovjedništvo na čelu sa županijskim vatrogasnim zapovjednikom, sastavljeno je od vatrogasnih zapovjednika općinskih i gradskih vatrogasnih zajednica, sa zadaćom izravnog zapovijedanja vatrogasnim snagama te u slučaju potrebe prebacivanja slobodnih vatrogasnih snaga na ugroženo područje. Razvojne potrebe u području vatrogastva odnose se na sljedeće:

- osposobljavanje i usavršavanje vatrogasaca za sve vrste intervencija te korištenje moderne tehnologije u vatrogastvu
- izgradnju i/ili rekonstrukciju vatrogasnih domova, spremišta i centara sukladno europskim standardima
- razvoj informacijsko-komunikacijskih aplikacija baziranih na strateškim dokumentima nacionalne razine te integracija IT tehnologije u sustav upravljanja i komunikacije
- obnovu vatrogasnih vozila i vatrogasne opreme
- razvoj sustava veze.

Hrvatski **Crveni križ** u svojem radu ostvaruje humanitarne ciljeve i zadaće na području zaštite i unapređenja zdravlja, socijalne skrbi, zdravstvenog i humanitarnog odgoja te se zalaže za poštivanje međunarodnoga humanitarnog prava i zaštitu ljudskih prava.

Društvo Crvenog križa Karlovačke županije za potvrde pružanja odgovora u krizama i katastrofama ima formirane operativne snage Crvenog križa:

- Krizni stožer Crvenog križa
- Interventni tim
- Mobilni tim za psihosocijalnu podršku i Službu traženja.

Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS) je nacionalna, dobrovoljna, stručna, humanitarna i nestranačka udruga javnoga značaja. Osnovni ciljevi HGSS-a su sprječavanje nesreća, spašavanje i pružanje prve medicinske pomoći u planini i na drugim nepristupačnim područjima i u izvanrednim okolnostima kod kojih pri spašavanju i pružanju pomoći treba primijeniti posebno stručno znanje i upotrijebiti tehničku opremu za spašavanje u planinama, a u svrhu očuvanja ljudskog života, zdravlja i imovine.

Karlovačka županija sklopila je ugovor o suradnji s HGSS-om kojim su definirana područja zajedničkog interesa Karlovačke županije i HGSS-a te uređen način financiranja redovnih djelatnosti. HGSS – stanica Karlovac i Ogulin, djeluje kao stručna humanitarna, neprofitna udruga čiji su pripadnici specijalizirani za traganje i spašavanje u posebnim okolnostima, na nepristupačnim terenima i lošim vremenskim uvjetima te drugim akcidentnim situacijama, koje zahtijevaju uporabu posebnih sposobnosti spasilačkih tehnika i opreme.

Analizom **sustava civilne zaštite** Karlovačke županije u **području preventive** ustanovljena je vrlo visoka spremnost sustava u području normativne uređenosti i planova od značaja za sustav civilne zaštite, sustava ranog upozoravanja i suradnje sa susjednim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, prostornog planiranja i fiskalne situacije. Niska razina spremnosti uzrokovana je nižim stanjem svijesti pojedinaca, pripadnika ranjivih skupina, upravljačkih i odgovornih tijela. Stoga se kao razvojna potreba u srednjoročnom razdoblju ističe nužnost razvoja komunikacijskih i operativnih rješenja usklađenih s potrebama građana iz svih ranjivih skupina, posebno skupina s problemima sluha i vida, kako bi se i oni pripremili za provođenje mjera po informacijama ranog upozoravanja te pripremili za postupanje u realnom vremenu uz primjerenu asistenciju organiziranih dijelova operativnih kapaciteta sustava civilne zaštite. Osim toga potrebno je po jedinicama lokalnih samouprava organizirati tribine te upoznati lokalno stanovništvo s mogućim posljedicama neželjenih događaja kao i načinom samozaštite.

U **području reagiranja** provedena je analiza sustava civilne zaštite na temelju operativnih kapaciteta sustava civilne zaštite za provođenje svih mjera i aktivnosti sustava civilne zaštite. Spremnost operativnih kapaciteta analizirana je prema sljedećim parametrima: popunjenost ljudstvom, spremnost zapovjedništva, osposobljenosti i uvježbanosti ljudstva i zapovjednog osoblja, opremljenosti materijalno-tehničkim sredstvima, vremenu mobilizacijske spremnosti, samodostatnosti te logističkoj potpori. U području reagiranja, Stožer civilne zaštite procijenjen je razinom vrlo visoke spremnosti, HGSS i Crveni križ razinom visoke spremnosti dok su vatrogasne snage i pravne osobe s područja Županije koje su od značaja za sustav civilne zaštite procijenjene razinom niske spremnosti. Stoga se u srednjoročnom razdoblju kao razvojna potreba u sustavu civilne zaštite odnosno vatrogastva nameće potreba razvoja operativnih kapaciteta vatrogastva što se ponajprije odnosi na jačanje osposobljenosti i uvježbanosti ljudstva i jačanju opremljenosti materijalno-tehničkim sredstvima.

Procjena spremnosti sustava civilne zaštite provedena je na temelju procjene stanja **mobilnosti operativnih kapaciteta** sustava civilne zaštite i stanja komunikacijskih kapaciteta na temelju procjene stanja transportne potpore i komunikacijskih kapaciteta. Gotovo svi analizirani kapaciteti raspolažu vlastitim prijevoznim sredstvima, dok samo HGSS od operativnih snaga raspolaže zadovoljavajućim sustavima radio komunikacija. Ukupna razina spremnosti operativnih kapaciteta procijenjena je niskom razinom i to zbog nedovoljne opremljenosti komunikacijskim sredstvima najvažnijih operativnih kapaciteta od značaja za sustav civilne zaštite u cjelini.

Jedna od razvojnih potreba vezana za sustav civilne zaštite (HGSS, Vatrogasci, Crveni Križ) je razvoj projekta Skladišno obučnog kompleksa snaga civilne zaštite – „SKOK“. Projekt podrazumijeva razvoj regionalnog centra na području nekadašnje vojarne Jamadol koji bi služio za obuku žurnih službi i unapređenje spremnosti na ugroze svih vrsta. Aktivnosti u projektu uključivale bi obnovu *brownfield* lokacije, izgradnju

suvremenih vježbališta/poligona (spašavanje iz ruševina, poplava, požara, potresa, potraga i nadzor bespilotnim letjelicama i sl.), digitalnih simulatora ugroza, učionica za teoretsku nastavu, spavaćih kapaciteta za grupe iz drugih regija i zemalja. U okviru kompleksu bi se skladištila i sva specijalizirana oprema koja se „aktivira“ u sekundarnom odazivu (veća interventna vozila, plovila i slično, digitalna osjetljiva oprema). Cilj je da „SKOK“ postane regionalni obučni/edukacijski centar izvrsnosti u intervencijama službi civilne zaštite u ovom dijelu Europe. Temelji ovom projektu postavljeni su i kroz projekt STREAM koji je u provedbi, a koji se financira EU sredstvima u okviru strateškog poziva Interreg HR-IT.

3.9. OČUVANJE PRIRODE I OKOLIŠA, KLIMATSKE PROMJENE

Zaštita svih sastavnica okoliša, uključujući i prirodne baštine te očuvanje dostupnosti prirodnog kapitala cjelokupnom stanovništvu osnovna je pretpostavka održivog razvoja. Održivo upravljanje vodoopskrnom, otpadom i otpadnim vodama, veća učinkovitost u proizvodnji i potrošnji energije, uključujući i energetska učinkovitost, upravljanje i razvoj turizma na održiv način, razvoj biološki i ekološki održive poljoprivrede te ravnomjerno planiran razvoj mreže prometne infrastrukture mogu znatno pridonijeti smanjivanju negativnog učinka ljudskih djelatnosti na sve sastavnice okoliša, uključujući klimu i prirodnu baštinu, a time i željenom unaprjeđenju kvalitete života stanovnika.

Pretvaranje okolišnih i ekoloških izazova u prilike, osiguravanjem pravedne i uključive tranzicije svih aspekata gospodarstva i društva prema održivosti i neutralnosti izazov je i za Karlovačku županiju.

Zelena tranzicija ostvaruje se prelaskom na čistu i dostupniju energiju, poticanjem zelenih i plavih ulaganja, dekarbonizacijom zgrada, razvojem kružnog, ekološki održivog gospodarstva, razvojem održive poljoprivrede i jačanjem samodostatnosti u proizvodnji hrane te održivim upravljanjem, očuvanjem i obnovom ekosustava i bioraznolikosti.

Kao razvojne potrebe u srednjoročnom razdoblju izdvajaju se:

- provedba aktivnosti jačanja svijesti i edukacije javnosti o pitanjima zaštite okoliša i prirode te modelima osobne i kolektivne tranzicije prema održivosti i neutralnosti
- provedba aktivnosti jačanja međusektorske i međuinstitucionalne suradnje na provedbi politika i konkretnih projekata s ciljem tranzicije svih aspekata gospodarstva i društva prema održivosti i neutralnosti kroz realizaciju održivog upravljanja vodoopskrnom, odvodnjom i otpadom, energetske učinkovitosti, razvoja održivog turizma i ekološki održive poljoprivrede te optimalnog razvoja prometne infrastrukture
- jačanje materijalnih i ljudskih kapaciteta Javne ustanove NATURA VIVA za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Karlovačke županije.

3.10. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA I ENERGETIKA

Gospodarenje vodama

Karlovačka županija posjeduje bogatstvo vodnih resursa što za rezultat ima bogato vodonosno područje s visokim udjelom pokrivenosti vodoopskrbnom mrežom. Iako vrlo visoka, opskrbljenost stanovništva vodom varira, od područja koja nemaju regularne vodoopskrbne sustave (dio općina) do urbanih područja s visokih 94% stanovništva opskrbljenih vodom. Specifičnost Karlovačke županije je postojanje mnogih pojedinačnih, nekontroliranih malih sustava, kao i značajni gubici vode u distribuciji u svim sustavima. Na ogulinskom, slunjskom i dugoreškom području gubici iznose gotovo 69%, najniži je na području Rakovice 34,2%, dok EU prihvatljivim smatra 15 do 18%. Česti razlozi velikih gubitaka su ilegalno crpljenje s vodonosnih ispusta i hidranata, starost cjevovoda, zastarjela tehnologija te dotrajalost vodosprema i lokalnih cisterni.

Kvaliteta gospodarenja vodama na području Županije očituje se kroz nisku razinu onečišćenja površinskih voda, kontinuiranu provedbu vodoistražnih radova, uspostavu nadzora i kontrole mjera zaštite u zona-
ma sanitarne zaštite te telemetrijski nadzor nad radom vodoopskrbnog sustava. Iako su vidljivi značajni

pomaci u sustavu vodoopskrbe kao što je uspostava razvijene softverska tehnologija za obradu georeferencijalnih podataka (GIS) koja omogućuje izgradnju jedinstvenog informacijskog sustava vodoopskrbe i odvodnje, promatrajući cjelokupno područje Karlovačke županije vidljiv je manjak novih tehnologija i odljev kvalitetnih kadrova kod javnih vodnih isporučitelja. Znatno dio vodoopskrbnog sustava i dalje čine azbest cementni i PVC cjevovodi koji dugotrajnim korištenjem postaju statički nestabilni, a uspostava sustava javne vodoopskrbe u pojedinim dijelovima Županije je i dalje problematična što posljedično dovodi do neadekvatne pokrivenosti područja Županije sustavima javne vodoopskrbe te neizgrađenosti sustava odvodnje i pročišćavanja voda u svim dijelovima Županije. Slabija izdašnost nekih izvorišta za vrijeme niskih vodostaja rijeka i sušnih razdoblja te dugogodišnje iskorištavanje bunara na izvorištima za posljedicu imaju nedostatnu opskrbu vodom čime se ograničava razvoj ruralnog područja. U srednjoročnom razdoblju bit će potrebno otklanjanje slabosti i nepravilnosti te racionalnije raspolaganje javnim sredstvima u javnoj vodoopskrbi.

Iako se većim dijelom kapitalna ulaganja sufinanciraju sredstvima Hrvatskih voda i gradova, vidljivi su pomaci u korištenju EU fondova te se tako nameće potreba ulaganja u vodoopskrbnu infrastrukturu korištenjem bespovratnih sredstava EU. Najveća takva investicija u Karlovačkoj županiji je izgradnja magistralnog cjevovoda Slunj – Veljun i vodospremnika Tatar Varoš vrijednosti 19 milijuna HRK, od čega je 90% sredstava osigurano iz fondova EU.

Na području Karlovačke županije, sustavi odvodnje otpadnih voda uspostavljeni su za područja gradskih naselja, kao i za veća izdvojena građevinska područja gospodarskih namjena u ukupnoj duljini većoj od 240 km. Pri tome se odvodnja otpadnih voda vrši pretežito mješovitim sustavom odvodnje, a samo manjim dijelom i razdjelnim sustavom odvodnje. Pročišćavanje otpadnih voda je riješeno kroz više uređaja za pročišćavanje otpadnih voda ukupnog kapaciteta oko 110.000 ES. Za sada se radom pročištača rješava samo problem otpadnih voda korisnika priključenih na postojeće kanalizacijske kolektore. Postojeća kanalizacijska mreža je uglavnom dotrajala, a izgrađenost mreže odvodnje je nezadovoljavajuća. Također, neriješen je priljev čistih voda u sustav odvodnje jer je veći dio postojećeg sustava odvodnje mješovitog karaktera.

Karlovačka županija po pitanju ulaganja u gospodarenje vodama usko surađuje s resornim ministarstvom i Hrvatskim vodama te sudjeluje u koordinaciji planova jedinica lokalne samouprave i javnih isporučitelja vodnih usluga s planovima nacionalne razine. Tako je Planom upravljanja vodama za 2021. za projekte na području Karlovačke županije osigurano 200 milijuna HRK.

Cilj navedenih projekata je uspostava kvalitetnog i održivog sustava odvodnje na područjima aglomeracija te priključenje stanovništva i gospodarskih subjekata koji nisu priključeni na sustav odvodnje putem uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.

Potrebe za srednjoročno razdoblje su:

- sanacija gubitaka i rekonstrukcija vodoopskrbne mreže na čitavom području Županije
- izgradnja nove vodoopskrbne mreže – Generalski stol, Josipdol, Cetingrad, Krnjak, Tounj
- izrada projektne dokumentacije za građenje dobavnog vodoopskrbnog sustava „Lička Jesenica – Rakovica – NP Plitvička Jezera i izgradnja sustava
- dovođenje postojećih sustava javne vodoopskrbe u tehnički ispravno i funkcionalno stanje
- izgradnja sustava javne vodoopskrbe u naseljima u kojima isti trenutno ne postoje te izgradnja novih dobavnih vodoopskrbnih sustava (Lička Jesenica)
- izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.

Obrana od poplava

Pojedina područja Karlovačke županije poput grada Ogulina, Karlovca i općine Barilović još nisu u cijelosti zaštićena od poplava. Za vrijeme izrade Plana razvoja u tijeku je realizacija projekata koji odgovaraju potrebama Županije u području obrane od poplava a to su Projekt zaštite od poplava grada Ogulina i Sustav zaštite od poplava u slivu rijeke Kupe – karlovačko i sisačko područje.

Gospodarenje otpadom

Gospodarenje otpadom jedno je od područja s najvećim izazovima te jedno od ključnih pitanja zaštite okoliša. Količina proizvedenog otpada bilježi kontinuirani rast, kako na globalnoj tako i na županijskoj razini. Stoga se nameće nužnost poduzimanja aktivnosti za smanjenje nastanka otpada, ponovne uporabe, odvojenog prikupljanja i recikliranja. Razvojne potrebe u području gospodarenja otpadom ponajprije se odnose na otklanjanje divljih odlagališta otpada, podizanje razine odvajanja otpada na mjestu nastanka, uspostavu sustava odvojenog sakupljanja biorazgradivog otpada u gradskim područjima, dok je u većem dijelu Županije (ruralna područja) predviđen sustav kompostiranja kod kuće. Izazov u srednjoročnom razdoblju predstavlja nedovoljno informiranje i educiranje građana o važnosti odvojenog prikupljanja otpada u cilju zaštite okoliša, što može negativno utjecati na uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom.

Karlovačka županija poduzima intenzivne aktivnosti na uspostavi cjelovitog sustava gospodarenja otpadom za koji je izgradnja centra za gospodarenje otpadom jedan od ključnih elemenata. To uključuje izgradnju Centra za gospodarenje otpadom Babina gora na području grada Karlovca i izgradnju četiri pretovarne stanice: Karlovac, Ogulin, Slunj i Otočac. Ovim projektom uvest će se poboljšanja i nadogradnja infrastrukture za obradu miješanog komunalnog otpada te će doprinijeti postizanju ciljeva za recikliranje i smanjenje količine otpada odloženog na odlagalištima. Nakon početka rada Centra za gospodarenje otpadom Babina gora zatvorit će se tri odlagališta otpada koja su još u funkciji (Ilovac, Čuić brdo i Sodol). U tijeku su aktivnosti na sanaciji prethodno zatvorenih odlagališta.

U srednjoročnom razdoblju intenzivirat će se aktivnosti i unaprijediti tehnički kapaciteti koji će osigurati prijelaz na odvojeno prikupljanje i recikliranje te smanjenje nastanka otpada.

Sukladno Zakonu o gospodarenju otpadom izvršno tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave dužno je do 1. siječnja 2024. na svom području predložiti donošenje i osigurati provedbu plana gospodarenja otpadom. Plan gospodarenja otpadom donosi predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave.

Energetika

Elektrodistributivna mreža na području Karlovačke županije podijeljena je između dva distributivna područja HEP – Operatora distribucijskog sustava d.o.o. Područje Elektre Karlovac pokriva oko 4300 km² na kojem živi približno 175.000 stanovnika, dok južni dio Karlovačke županije s pripadajućim gradom Slunjem i općinama spada u nadležnost Elektrolike Gospić.

S obzirom na kontinuirani nedostatak električne energije, a koja se pokriva iz uvoza, potrebno je poticati izgradnju novih izvora električne energije, posebice onih iz obnovljivih izvora.

Javni sustavi grijanja, odnosno centralizirani toplinski sustavi u vlasništvu jedinica lokalne samouprave na području Karlovačke županije nalaze se u gradovima Karlovcu i Ogulinu. Toplinska energija distribuira se potrošačima kroz vrelovodnu, odnosno toplovodnu mrežu. Porasta cijena grijanja posljedično uzrokuje sve veći broj subjekata koji se isključuju iz centraliziranog toplinskog sustava te se odlučuju za alternativne izvore toplinske energije.

Potencijal obnovljivih izvora energije u Karlovačkoj županiji temelji se na prirodnom potencijalu svih oblika obnovljivih izvora energije (OIE) – energije Sunca, biomase, vodotoka te geotermalnih izvora. Tako su na području Županije prisutne hidroelektrane, sunčane elektrane te elektrane na biomasu. Dodatnu pažnju u srednjoročnom razdoblju treba posvetiti projektu za iskorištavanje geotermalnih izvora koji je do sada nailazio na brojne administrativne prepreke realizaciji projekta i nedostatak vlastitih financijskih sredstava.

Obnovljivi izvori energije važna su tema za Karlovačku županiju zadnjih desetak godina. Karlovačka županija prva je u RH pokrenula program sufinanciranja fizičkih osoba za ugradnju obnovljivih izvora energije u obiteljske kuće, koji je zbog svoje uspješnosti prerastao u nacionalni program. Županijskim programom koji je kasnije u mogućnost sufinanciranja ugradio i energetska učinkovitost, do sada je obuhvaćeno 450 obiteljskih kuća. Županija će i u sljedećem razdoblju, sukladno dostupnim programima bespovratnog sufinanciranja, aktivno sudjelovati u poticanju fizičkih osoba na ugradnju sustava za korištenje obnovljivih izvora energije.

Šumska biomasa važan je i široko rasprostranjen resurs u Karlovačkoj županiji, a ujedno i obnovljiv izvor energije. Karlovačka županija pokrenula je program Zelena energija čiji je glavni cilj zamjena fosilnog energenta lož ulja u kotlovnica osnovnih i srednjih škola ekološki i financijski prihvatljivijim energentom – drvnom biomasom (pelet i drvena sječka). Do sada je programom obuhvaćena rekonstrukcija šest kotlovnica na lož ulje u osnovnim školama. Daljnji koraci u provedbi ovog županijskog programa su izrada idejnih i glavnih projekata, investicijskih studija te izrada investicijske platforme u svrhu poticanja novih investicija.

Energija sunca koja se koristi u sunčanim elektranama na krovovima javnih objekata, višestambenih zgrada te obiteljskih kuća treba postati bitno značajniji obnovljivi izvor energije za cjelokupnu RH. U tu svrhu Karlovačka županija planira pokretanje Programa poticanja izgradnje integriranih sunčanih elektrana na području Karlovačke županije. Cilj Programa je koordinirana priprema i pokretanje izgradnje integriranih sunčanih elektrana uz osiguranje nepovratne financijske potpore za troškove pripreme projekata.

Navedenim Programom se u srednjoročnom razdoblju planira realizacija ukupno oko 15 MW integriranih sunčanih elektrana. Također, kao privatne investicije planiraju se fotonaponske elektrane na ruralnom prostoru, na područjima manje vrijednog tla.

Razvojne potrebe u području energetike su sljedeće:

- povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima energetske potrošnje
- razvoj elektroenergetske mreže na cijelom području Županije u svrhu kvalitete opskrbljenosti svih stanovnika
- solarizacija Karlovačke županije – izgradnja sunčanih elektrana u industrijskim zonama, javnim ustanovama, obiteljskim kućama i poljoprivrednim zemljištima (agrosolar)
- poticanje zamjene fosilnih energenata s obnovljivim izvorima energije u javnim ustanovama
- iskorištavanje potencijala geotermalne energije
- uspostava financijskih mehanizama za poticanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije
- poticanje zamjene vozila na fosilna goriva električnim vozilima
- modernizacija javne rasvjete.

3.11. PROMET I MOBILNOST

Iako Karlovačku županiju obilježava izrazito povoljan geoprometni položaj te razvijena cestovna **prometna mreža**, postojanje isključivo cestovnog prometa u pojedinim dijelovima Županije za posljedicu ima nepovezanost pojedinih općina i gradova željeznicom iako imaju mogućnost razvoja ovog oblika prometne infrastrukture, dok stanje cestovne prometne infrastrukture nije na zadovoljavajućoj razini.

Unatoč postojanju željezničkih pravaca, željeznički je promet na području Županije neučinkovit i nedovoljno iskorišten uslijed niske tehničke i funkcionalne razine željezničke infrastrukture, a očekuje se da će realizacija dvaju najvećih projekata u tom sektoru na području Karlovačke županije (rekonstrukcija postojećeg i izgradnja drugog kolosijeka na dionici Hrvatski Leskovac – Karlovac na željezničkoj pruzi M202 Zagreb GK – Rijeka; modernizacija željezničke pruge M202 Zagreb GK – Rijeka dionica Karlovac – Oštarije) naglasiti značaj željezničkog prometa i povećati njegovu zastupljenost u ukupnom prometu.

Nadalje, prostorna pokrivenost javnim prijevozom ograničena je na urbane sredine, a stanje infrastrukture javnog prijevoza je nezadovoljavajuće.

Do danas su kontinuirano obavljani poslovi građenja i rekonstrukcije te redovitog i izvanrednog održavanja 468,05 km županijskih i 387,33 km lokalnih cesta koji su obuhvaćali izgradnju mostova kako bi se poboljšala prometna povezanost stanovništva, izgradnju rotora u svrhu sigurnosti cestovnog prometa, sanaciju kolnika te asfaltiranje makadamskih cesta, sanaciju klizišta i rješavanje odvodnje oborinskih voda na prometnicama (u svrhu sigurnosti cestovnog prometa) što će se nastaviti i u srednjoročnom razdoblju. Također, očekuje se i nastavak ulaganja u državne ceste.

Što se tiče **mobilnosti**, nedostatak integracije različitih oblika prijevoza kao i nedostatak modernih tehnologija za posljedicu ima veliki udio prijevoza osobnim automobilom. U srednjoročnom razdoblju posvetit će se pažnja odgovarajućoj organizaciji i podizanju kvalitete usluge javnog prijevoza putnika kako bi se riješila dosadašnja neodgovarajuća organizacija i slabija kvaliteta usluge javnog prijevoza putnika. Cilj je također poboljšati suradnju između dionika u prometnom sektoru.

Kao rješenje za unaprjeđenje mobilnosti nameću se mogućnosti razvoja mreže linija javnog prijevoza u skladu s konceptom održivog prometa, povećanja kvalitete usluge i učinkovitosti javnog prijevoza, integracije različitih oblika prijevoza, uvođenja novih tehnologija i inovativnih rješenja, razvijanje svijesti stanovništva o prednostima javnog prijevoza i alternativnih oblika mobilnosti (biciklizam, pješčenje). Izgradnja biciklističkih staza/biciklističke infrastrukture u svrhu razvoja biciklizma kao oblika održive mobilnosti ima i turističku, odnosno sportsko-rekreacijsku svrhu. Projekt kojim se potiče razvoj novog oblika turizma, promiče održivi promet, smanjuje zagađenje okoliša, podiže sigurnost prometa i osigurava bolja povezanost biciklističkih ruta je projekt naziva „DIRKA“. Projekt uključuje izgradnju i opremanje biciklističke infrastrukture na ŽC 3256, u duljini od 29,5 km, koja povezuje Općinu Tounj i Grad Slunj. Predmetna prometnica ima velik potencijal za uspostavljanje biciklističke rute s obzirom na mali intenzitet prometa, horizontalne i vertikalne elemente prilagođene biciklističkom prometu te prolazi kroz područje čiste prirode. Projekt uključuje rekonstrukciju županijske ceste ŽC 3256 radi osiguranja sigurnosti odvijanja prometa, a s obje strane ceste bile bi trase za bicikle. Projekt je pokrenula Županijska uprava za ceste Karlovac te se planira njegova prijava na EU fondove u financijskom razdoblju 2021. – 2027. Za vrijeme izrade Plana razvoja, Karlovačka županija izradila je dokument „Analiza postojeće mreže linija javnog županijskog autobusnog prijevoza putnika na području Karlovačke županije uz nacrt prijedloga optimizacije – I. faza pripreme preduvjeta za postupak sklapanja ugovora o javnoj usluzi“.

Razvojne potrebe u području prometa i mobilnosti u srednjoročnom razdoblju su sljedeće:

- modernizacija željezničke infrastrukture (rekonstrukcija postojećeg i izgradnja drugog kolosijeka na dionici Hrvatski Leskovac – Karlovac na željezničkoj pruzi M202 Zagreb GK – Rijeka; modernizacija željezničke pruge M202 Zagreb GK – Rijeka dionica Karlovac – Oštarije)
- modernizacija autoceste A1 na dionici Zagreb-Karlovac
- rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih dionica državnih cesta (izmještanje državne ceste D6 od čvora Novigrad (ARZ) do Lišnice; izgradnja nove trase D42 na dionici Saborsko-Rakovica; izgradnja obilaznice Plitvičkih jezera na dionici Grabovac – Ličko Petrovo Selo; izgradnja nastavka brze ceste kroz Karlovac na dionici Mostanje – Vukmanički Cerovac); izgradnja obilaznice grada Ogulina; brza cesta gr. Republika Slovenija (Jurovski Brod) – čvor Novigrad (A1), i dr.)
- modernizacija županijskih, lokalnih i nerazvrstanih cesta
- izgradnja pješačko-biciklističkih staza uz cestovne prometnice
- modernizacija stajališta i ostale infrastrukture u funkciji javnog prijevoza putnika
- organizacija javnog cestovnog prijevoza putnika na području Županije uspostavom javne usluge i uvođenjem mikroprijevoza
- uvođenje integriranog javnog prijevoza putnika
- organizacija prilagođenog javnog cestovnog prijevoza putnika za putnike s invaliditetom i druge osobe smanjene pokretljivosti.

3.12. ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE

Pokrivenost Karlovačke županije **digitalnom infrastrukturom** je slaba na ruralnom prostoru, što se očituje kroz nedostatnost građevina elektroničkih pokretnih i nepokretnih komunikacija. Općenito, penetracija nepokretnog širokopojasnog pristupa na razini Županije niža je od državnog prosjeka. Najniže brzine zastupljene su većinom u ruralnim područjima Županije dok je ultrabrzi pristup dostupan isključivo u užim područjima gradskih naselja. Razvojne potrebe jačanja digitalne infrastrukture usko su vezane i uz porast potražnje za digitaliziranim tradicionalnim i kreativnim zanimanjima.

Izgradnja mreže sljedeće generacije (NGA) mreža uz pomoć državnih potpora pojavljuje se kao mogućnost rješavanja izazova pokrivenosti digitalnom infrastrukturom. Projektom implementacije nepokretne pristupne elektroničke komunikacijske NGA mreže nastoje se osigurati preduvjeti za održivi društveni i gospodarski razvitak na lokalnoj odnosno regionalnoj razini.

Izgradnjom širokopojasne infrastrukture na području Županije omogućit će se pristup širokopojasnom internetu brzinom od 100 Mbit/s i više, što predstavlja bazu za koncepte pametnih gradova i pametnih sela. Karlovačka županija je zbog potrebe razvoja širokopojasnog pristupa internetu financiranog iz EU sredstava izradila Županijski program razvoja širokopojasnog pristupa internetu. Ovim Programom detaljnije je razrađeno uvođenje širokopojasnog pristupa internetu na području cijele Županije. Ono što je važno istaknuti je činjenica da širokopojasni pristup internetu može smanjiti digitalni jaz koji je vidljiv između gušće i rjeđe naseljenih područja, odnosno između većih urbanih i manjih ruralnih sredina.

3.13. REGIONALNI RAZVOJ

Ravnomjieran regionalni razvoj nezaobilazna je sastavnica održivog i trajnog rasta, demografskog oporavka i smanjivanja socijalnih razlika. Većina manje razvijenih područja suočava se s jednakim preprekama razvoju kao i država u cjelini, no na manje razvijenim područjima te prepreke imaju još snažniji i vidljiviji učinak na ekonomske i socijalne ishode.

Jačanjem institucionalnih kapaciteta te podupiranjem teritorijalnih strategija, vođenih na regionalnoj razini te poticajnim mjerama za aktivaciju svih neiskorištenih potencijala, osobito zemljišta i nekretnina, omogućit će se ravnomjerniji regionalni razvoj te pridonijeti boljem standardu i kvaliteti života svih dijelova Županije, a posebno na potpomognutim područjima. Kao jedan od važnih prioriteta u području cjelokupnog regionalnog razvoja je poticanje apsorpcije sredstava iz europskih strukturnih fondova u funkciji realizacije novih investicija s ciljem razvoja cjelokupnog gospodarstva Karlovačke županije.

Razvijenost

Prema vrijednosti indeksa razvijenosti od 95,191, Karlovačka županija nalazi se na 14. mjestu od 21 županije u RH, i kao takva svrstana je u 2. razvojnu skupinu županija.

Daljnja analiza vrijednosti standardnih pokazatelja pokazuje iznadprosječnu vrijednost prosječnog dohotka po stanovniku (102,97%), gotovo prosječne vrijednosti stupnja obrazovanja (98,16%) i stope nezaposlenosti (98,16%). Izuzetno loši pokazatelji su u kategoriji indeksa starenja (84,97% – najlošiji pokazatelj iza Ličko-senjske i Primorsko-goranske županije) te općeg kretanja stanovništva (91,16% – u donjem dijelu ljestvice), što ukazuje na smjer potrebnih prioritarnih aktivnosti kojima bi Karlovačka županija najučinkovitije podigla postojeći stupanj razvijenosti.

Zakon o **područjima posebne državne skrbi**³ odredio je tri skupine područja posebne državne skrbi, a na kojima se, temeljem drugih zakona, ostvaruju određena prava. Tim Zakonom su dijelovi područja Karlovačke županije proglašeni kao područja posebne državne skrbi i to:

1. Prva skupina – područje općina Vojnić, Cetingrad i Rakovica te grada Slunja
2. Druga skupina – područje općina Barilović, Josipdol, Krnjak, Lasinja, Plaški, Saborsko i Tounj te na području Grada Karlovca naselja Banska Selnica, Banski Moravci, Blatnica Pokupska, Brezova Glava, Brežani, Brođani, Cerovac Vukmanički, Donja Trebinja, Donji Sjeničak, Gornja Trebinja, Gornji Sjeničak, Ivančević Sela, Ivošević Selo, Kablar, Kamensko te dio naselja Karlovac (Gornje Mekušje, Sajevec i Turanj), Klipino Brdo, Kljaić Brdo, Knez Gorica, Lipje, Manjerovići, Okić, Popović Brdo, Ribari, Skakavac, Slunjska Selnica, Slunjski Moravci, Tušilović, Udbinja, Utinja i Vukmanić
3. Treća skupina – općine Bosiljevo, Generalski Stol, Netretić, Ribnik.

Stambeno zbrinjavanje na potpomognutim područjima Karlovačke županije ostvaruje se sukladno [Zakonu](#)

3 NN 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14, 18/15, 106/18

[o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima](#),⁴ a uz stambeno zbrinjavanje na potpomognutom području inicijativa u srednjoročnom razdoblju je i priključenost stanovništva na sustave vodoopskrbe i odvodnje što će biti omogućeno provođenjem projekata aglomeracije.

Zakonom o brdsko-planinskim područjima⁵ se kao dijelom opće politike regionalnog razvoja RH utvrđuju posebni ciljevi upravljanja razvojem brdsko-planinskih područja, koja su, prema odredbama zakona kojim se uređuje regionalni razvoj, određena kao područja s razvojnim posebnostima.

Na području Karlovačke županije jedinice lokalne samouprave koje ostvaruju status **brdsko - planinskog područja** su:

- I. skupina – JLS-ovi sa statusom potpomognutog područja: Saborsko, Plaški i Josipdol;
- II. skupina – JLS-ovi koji se prema vrijednosti indeksa razvijenosti nalaze u trećoj i četvrtoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Ogulin i Rakovica.

Brdsko-planinska područja su područja od interesa i pod posebnom zaštitom RH radi poticanja demografske obnove, naseljavanja i stvaranja pretpostavki da se prirodni i drugi gospodarski resursi što kvalitetnije koriste za gospodarski razvoj ovih područja i RH u cjelini, uz očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti.

Djelatnosti koje su od važnosti za gospodarski razvoj brdsko-planinskih područja koje podupire RH, a na koje će također i Županija staviti naglasak u srednjoročnom razdoblju poglavito su: drvoprerađivačka industrija i proizvodnja, stočarstvo, proizvodnja i prerada proizvoda; čuvanje i obnova materijalnih i nematerijalnih kulturnih dobara; turizam održivih razmjera u novim i postojećim obnovljenim i prenamijenjenim objektima; ekoturizam; kulturni turizam i ostali selektivni oblici turističke ponude; proizvodnja i korištenje obnovljivih izvora energije, tradicijski obrt; umjetničke radionice, radionice za obnovu kulturne baštine, djelatnost socijalne skrbi i zdravstva, djelatnost humanitarnih organizacija i organizacija civilnog društva.

Pametna sela i pametni gradovi

Kao jednu od razvojnih odrednica Karlovačka županija je prepoznala poticanje koncepta pametnog sela i gradova što podrazumijeva korištenje digitalnih alata u svrhu poboljšanja ekonomskih, socijalnih i okolišnih uvjeta stanovništva, ali i jačanje učinkovitosti javne uprave.

Koncept pametnih sela i gradova nije posve nov koncept, ali u RH još nije dovoljno prihvaćen i na pravi način korišten. Potrebu u srednjoročnom razdoblju predstavlja poboljšanje tradicionalnih aktivnosti korištenjem digitalizacije, telekomunikacije, inovacija i efektivnije primjene poslovnih koncepata.

Digitalne tehnologije mogu se danas primijeniti na gotovo sve aspekte života i rada, kako u gradskim, tako i u ruralnim područjima. Stoga se kao jedna od razvojnih potreba nameće razvijanje potencijala ruralnog prostora i podizanje njegove atraktivnosti kroz digitalizaciju. Osim tehnološkog napretka gradskog i ruralnog prostora, potrebno je poticati investicije i inovativnost, razvoj konkurentnosti, jačanje kapaciteta u smislu edukacije i poslovanja te zajedničkih inicijativa građana. Kao neke od prioritarnih potreba u razvoju koncepta pametnih sela i gradova u srednjoročnom razdoblju su:

- mobilno zdravstvo (dijagnostika, jednostavnije laboratorijske pretrage);
- *on-demand* transport (selo – grad, koristeći električne mini buseve i sl.);
- dostava hrane i lijekova te ostala dostava u gradskim i ruralnim područjima;
- digitalizacija gospodarenja otpadom – sakupljanje i distribucija biomase;
- upravljanje seoskim zajednicama, specijalizirano obrazovanje za poljoprivredu, vođenje OPG-ova, integraciju OIE u poljoprivredu;
- razvoj *online* infrastrukture za obrazovanje djece i odraslih.

Koncept pametnih sela i gradova uključuje povećanje računalne pismenosti, organizacije e-zdravstva i ostalih javnih usluga, inovativna rješenja po pitanju očuvanja okoliša, primjenu principa cirkularne ekonomije u području agronomije i gospodarenja otpadom, ICT podršku i tehnološki razvoj poljoprivrede, turizma i kulture. Opredjeljenje Karlovačke županije u srednjoročnom razdoblju je i poticanje usvajanja

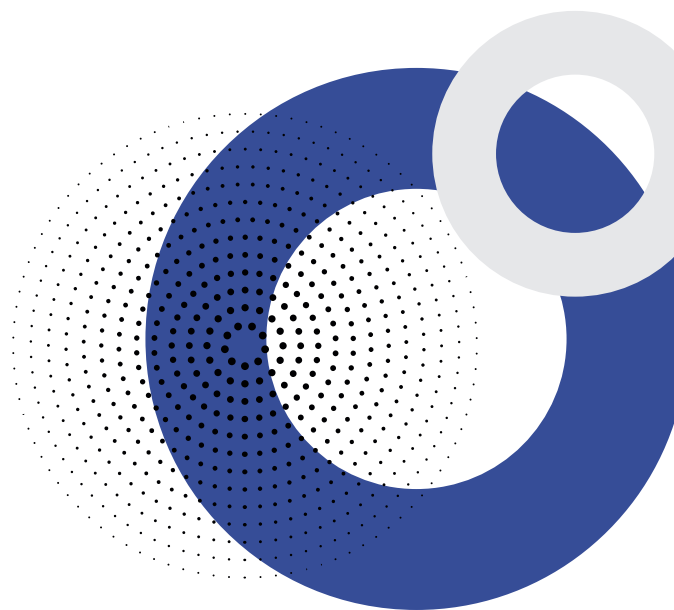
4 NN 106/18, 98/19

5 NN 118/18

pametnih rješenja u javnom i privatnom sektoru u širokom rasponu područja – poboljšanju pristupa uslugama, razvoja lanaca opskrbe hranom i razvoj obnovljivih izvora energije u vlasništvu stanovništva u ruralnim područjima.

Kao dosadašnje inicijative koje je Karlovačka županija poduzimala u smjeru razvoja koncepta digitalizacije i s tim u vezi i učinkovite javne uprave, a iz kojih proizlaze daljnje potrebe mogu se izdvojiti:

- **Geoinformacijski sustav – webGIS** implementiran je 2018. kao programsko rješenje za vođenje baze prostornih podataka, a plan za srednjoročno razdoblje je odraditi aktivnosti koje će podržati kontinuirani razvoj webGIS baze kao osnovnog informatičkog sustava organizacije kojim se želi osigurati daljnje povećanje učinkovitosti poslovnih procesa kao i produktivnosti rada te smanjenje troškova poslovanja;
- **E-obraci** – Karlovačka županija nastoji unaprijediti poslovno okruženje potpunom digitalizacijom upravnih procesa povezanih s gospodarskim aktivnostima s ciljem ubrzavanja i jačanja gospodarske aktivnosti u Županiji i motiviranja gospodarskih subjekata za potpuno digitalni rad sa Županijom. Aktivnosti koje će se poduzimati i u srednjoročnom razdoblju odnosit će se na stvaranje konkurentnog i poticajnog okruženja u zakonskim okvirima kroz uvođenje digitalnog praćenja svih koraka upravnih procesa te posljedično unaprjeđenje transparentnosti i učinkovitosti rada te uspostava učinkovitog upravljanja financijama i troškovima.
- **Uređena zemlja – katastar, zemljišne knjige, državna imovina** – imovinsko-pravni odnosi na nekretninama u fokusu su kao jedan od najvažnijih uvjeta za razvoj gospodarstva, obrtništva i poljoprivrede. Pritom se kao dvije značajne prepreke pojavljuju nesređene zemljišne knjige i s njima povezana nesigurnost po pitanju vlasničkih odnosa te velik broj nekretnina u vlasništvu RH koje su zapuštene ili nije riješen njihov status sa sadašnjim korisnicima. Dosadašnja inicijativa Županije je da proaktivno djeluje na rješavanju problema državne imovine i revitalizaciji državne imovine, što će se nastaviti i dalje. Uz navedeno, kao jedna od razvojnih potreba pojavljuje se i uspostava baze podataka neiskorištenih privatnih gospodarskih resursa.

4. OPIS PRIORITETA JAVNIH POLITIKA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

Iako dugoročni akti strateškog planiranja kao što je NRS 2030. te ostale sektorske i višesektorske strategije pružaju orijentaciju prema najvišim prioritetima nacionalne i EU razine, kako bi se izbjegle proturječnosti pri definiranju prioriteta javnih politika u srednjoročnim aktima strateškog planiranja od regionalnog značaja, osobito u kontekstu ograničenih resursa, važno je postizanje konsenzusa kod odabira prioriteta javnih politika kroz konzultativne procese. Postupak odabira temeljen na načelu odgovornosti i usmjerenosti na rezultat dovodi do formulacije strateških prioriteta značajnih za Karlovačku županiju. Temelj za određivanje prioriteta javnih politika bila je analiza razvojnih potreba i potencijala te na temelju toga napravljeni polustrukturirani intervjui i konzultacije s Radnom skupinom.

Pri oblikovanju posebnih ciljeva i mjera Plana razvoja osnovno načelo je bilo postizanje komplementarnosti s ciljevima NRS 2030. čime se osigurava doprinos provedbe Plana razvoja ostvarenju ukupnih razvojnih ciljeva RH, uzimajući u obzir i stavljajući naglasak na specifičnosti Karlovačke županije. Svaka od razvojnih domena donosi i prioritete javnih politika koje će se provoditi u srednjoročnom razdoblju, a koji su konkretno razrađeni kroz posebne ciljeve.

Četiri razvojna prioriteta Plana razvoja u srednjoročnom razdoblju, sukladna s razvojnim smjerovima NRS 2030. su: 1. Konkurentno gospodarstvo i održivo društvo, 2. Otporna i sigurna županija, 3. Zelena, digitalna i povezana županija i 4. Ravnomjerno razvijena županija.

1. Konkurentno gospodarstvo i održivo društvo

Razvojni prioritet obuhvaća provedbu javnih politika koje su usmjerene na razvoj poduzetničke infrastrukture i usluga, poticanje na internacionalizaciju gospodarstva, prijelaz prema nišama dodane vrijednosti, digitalizaciju i inovacije kako bi se, osim konkurentnog gospodarstva, potaknulo i ujednačavanje ekonomskih prilika urbanog i ruralnog stanovništva. U području poticanja razvoja održivog društva, radit će se na ujednačavanju obrazovnih prilika urbanog i ruralnog stanovništva te unaprjeđenju društvene i kulturne infrastrukture i usluga.

Razvojni prioritet **1. Konkurentno gospodarstvo i održivo društvo**, s pripadajućim Posebnim ciljevima *1. Povećanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva*, *2. Unaprjeđenje turističke ponude* i *3. Razvoj kulturnih djelatnosti i sadržaja* usmjeren je na provedbu Strateškog cilja NRS 2030. *1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo*, a s Posebnim ciljem *4. Unaprjeđenje dostupnosti obrazovanja i osposobljavanja* usmjeren je na provedbu Strateškog cilja NRS 2030. *2. Obrazovani i zaposleni ljudi*.

PRIORITET 1. KONKURENTNO GOSPODARSTVO I ODRŽIVO DRUŠTVO	
SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	PC 1. Povećanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva
	PC 2. Unaprjeđenje turističke ponude
	PC 3. Razvoj kulturnih djelatnosti i sadržaja
SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi	PC 4. Unaprjeđenje dostupnosti obrazovanja i osposobljavanja

2. Otporna i sigurna županija

Razvojni prioritet obuhvaća provedbu javnih politika koje su usmjerene na razvoj zdravstvene zaštite i usluga socijalne skrbi, ujednačavanje socijalnih prilika urbanog i ruralnog stanovništva te razvoj društvene infrastrukture i usluga. Također, kako bi se ojačala otpornost na krize, razvojni prioritet obuhvaća i razvoj sustava civilne zaštite i vatrogastva.

Razvojni prioritet **2. Otporna i sigurna županija**, s pripadajućim Posebnim ciljevima 5. *Poboljšanje dostupnosti i učinkovitosti zdravstvene zaštite i usluga zdravstvene skrbi*, 6. *Poticanje zdravog i aktivnog života kroz sport i rekreaciju*, 7. *Unaprjeđenje dostupnosti i učinkovitosti usluga socijalne skrbi* usmjeren je na provedbu Strateškog cilja NRS 2030. 5. *Zdrav, aktivan i kvalitetan život*, a s Posebnim ciljem 8. *Unaprjeđenje sustava civilne zaštite i vatrogastva*, usmjeren je na provedbu Strateškog cilja NRS 2030. 7. *Sigurnost za stabilan razvoj*.

PRIORITET 2. OTPORNA I SIGURNA ŽUPANIJA	
SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život	PC 5. Poboljšanje dostupnosti i učinkovitosti zdravstvene zaštite i usluga zdravstvene skrbi
	PC 6. Poticanje zdravog i aktivnog života kroz sport i rekreaciju
	PC 7. Unaprjeđenje dostupnosti i učinkovitosti usluga socijalne skrbi
SC 7. Sigurnost za stabilan razvoj	PC 8. Unaprjeđenje sustava civilne zaštite i vatrogastva

3. Zelena, digitalna i povezana županija

Razvojni prioritet obuhvaća provedbu javnih politika koje su usmjerene na zelenu tranziciju odnosno na zaštitu i unaprjeđenje prirodnog okoliša kao odgovor na klimatske promjene. U to su uključeni razvoj komunalne infrastrukture i usluga te razvoj energetskeg sustava i poticanje energetske učinkovitosti.

Poljoprivreda i proizvodnja hrane područja su osiguravanja održivog prehrambenog lanca što je u skladu s Europskim zelenim planom i strategijom „Od polja do stola“. Uz povećanje vrijednosti proizvodnje hrane, prioritet je i usvajanje održivih rješenja u poljoprivrednoj proizvodnji.

Javne politike koje podupiru i zelenu i digitalnu tranziciju uključuju ulaganja u prometnu infrastrukturu sa svrhom učinkovitijeg povezivanja i mobilnosti, ulaganje u širokopojasni internet te razvoj koncepta pametnih gradova i sela.

Razvojni prioritet **3. Zelena, digitalna i povezana županija**, s pripadajućim Posebnim ciljevima 9. *Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnim baštinom*, 10. *Poticanje energetske tranzicije i korištenja obnovljivih izvora energije* usmjeren je na provedbu Strateškog cilja NRS 2030. 8. *Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost*, s Posebnim ciljem 11. *Povećanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede i biogospodarstva* usmjeren je na provedbu Strateškog cilja NRS 2030. 9. *Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva*, s Posebnim ciljem 12. *Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu* usmjeren je na provedbu Strateškog cilja NRS 2030. 10. *Održiva mobilnost*, a s Posebnim ciljem 13. *Razvoj napredne komunikacijske infrastrukture i digitalna transformacija Karlovačke županije* usmjeren je na provedbu Strateškog cilja NRS 2030. 11. *Digitalna tranzicija društva i gospodarstva*.

PRIORITET 3. ZELENA, DIGITALNA I POVEZANA ŽUPANIJA	
SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	PC 9. Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom
SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	PC 10. Poticanje energetske tranzicije i korištenja obnovljivih izvora energije
SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	PC 11. Povećanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede i biogospodarstva
SC 10. Održiva mobilnost	PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu
SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	PC 13. Razvoj napredne komunikacijske infrastrukture i digitalna transformacija Karlovačke županije

4. Ravnomjerno razvijena županija

Razvojni prioritet uključuje provedbu javnih politika koje su usmjerene na pametno upravljanje resursima, učinkovitu javnu upravu, održivi razvoj prostora i učinkovito upravljanje razvojem Karlovačke županije, poticanje lokalnog gospodarstva s naglaskom na društveno-gospodarski razvoj područja s razvojnim posebnostima.

Razvojni prioritet **4. Ravnomjerno razvijena županija**, s pripadajućim Posebnim ciljem 14. *Poticanje gospodarskog rasta i održivog razvoja na depriviranim područjima* usmjeren je na provedbu Strateškog cilja NRS 2030. 12. *Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima*, a s Posebnim ciljem 15. *Poticanje ravnomjernog razvoja Karlovačke županije* usmjeren je na provedbu Strateškog cilja NRS 2030. 13. *Jačanje regionalne konkurentnosti*.

PRIORITET 4. RAVNOMJERNO RAZVIJENA ŽUPANIJA	
SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima	PC 14. Poticanje gospodarskog rasta i održivog razvoja na depriviranim područjima
SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti	PC 15. Poticanje ravnomjernog razvoja Karlovačke županije

Svaki od razvojnih prioriteta koji će se provoditi u srednjoročnom razdoblju razrađen je kroz posebne ciljeve i mjere Plana razvoja.

5. POPIS POSEBNIH CILJEVA S OPISOM, PRIPADAJUĆIM POKAZATELJIMA ISHODA I POPISOM MJERA ZA PROVEDBU

Posebni ciljevi, definirani u svrhu provedbe prioriteta javnih politika, izgradit će odgovarajuću i potrebnu osnovu koja će omogućiti korištenje postojećih prednosti, korištenje mogućnosti, rješavanje uočenih slabosti i neutraliziranje prijetnji (sukladno nalazima provedene SWOT analize), čime će se poboljšati učinkovitost Plana razvoja. Također, uspješna realizacija posebnih ciljeva definiranih Planom razvoja ovisit će o kvalitetno koncipiranim aktivnostima koje će u svojim **provedbenim programima** kao kratkoročnim aktima strateškog planiranja definirati jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Korištena metoda postavljanja ciljeva je SMARTER metoda. Akronim SMARTER sastoji se od engleskih riječi: *Specific – specifičan, Measurable – mjerljiv, Achievable – dostižan, Relevant – relevantan, Time-bound – vremenski određen, Evaluate – evaluiran, Re-adjust – prilagođen*. Prilikom odabira posebnih ciljeva, sve karakteristike su jednako važne i svaki od odabranih ciljeva ih obuhvaća.

Svi planirani posebni ciljevi, strateški projekti i mjere s pripadajućim aktivnostima koji će biti realizirani Planom razvoja usklađeni su s NRS-om 2030., dokumentima prostornog uređenja, Nacionalnim planom oporavka i otpornosti, Planom industrijske tranzicije Panonske Hrvatske te ostalim programskim dokumentima za financijsko razdoblje Europske unije 2021. – 2027.

Tablica 1. Prikaz Posebnih ciljeva Plana razvoja te njihova povezanost sa strateškim ciljevima NRS-a 2030.

NRS 2030. Razvojni smjer 1 ODRŽIVO GOSPODARSTVO I DRUŠTVO	
Strateški cilj 1 Konkurentno i inovativno gospodarstvo	Posebni cilj 1. Povećanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva Mjera 1.1. Poticanje razvoja obrtništva, mikro, malog i srednjeg poduzetništva Mjera 1.2. Razvoj poslovne infrastrukture i poticajnog poslovnog okruženja Mjera 1.3. Podrška internacionalizaciji poslovanja Mjera 1.4. Poticanje na prijelaz prema nišama više dodane vrijednosti, digitalizaciju i inovacije
	Posebni cilj 2. Unaprjeđenje turističke ponude Mjera 2.1. Turistička valorizacija i prezentacija turističkih sadržaja Mjera 2.2. Održavanje i unaprjeđenje javne turističke infrastrukture Mjera 2.3. Razvoj funkcionalnog i održivog turističkog sadržaja
	Posebni cilj 3. Razvoj kulturnih djelatnosti i sadržaja Mjera 3.1. Zaštita i očuvanje kulturne i povijesne baštine Mjera 3.2. Podrška nositeljima kulturne ponude i aktivnosti u kulturi, osobito u malim i ruralnim sredinama
Strateški cilj 2 Obrazovani i zaposleni ljudi	Posebni cilj 4. Unaprjeđenje dostupnosti obrazovanja i osposobljavanja Mjera 4.1. Povećanje pristupačnosti sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Mjera 4.2. Unaprjeđenje kvalitete osnovnoškolskog i srednjoškolskog sustava obrazovanja Mjera 4.3. Razvoj novih i unaprjeđenje postojećih programa srednjoškolskog obrazovanja u skladu s potrebama tržišta rada Mjera 4.4. Poboljšanje suradnje dionika na tržištu rada, uključujući i sustav obrazovanja

NRS 2030. Razvojni smjer 2 JAČANJE OTPORNOSTI NA KRIZE

Strateški cilj 5 Zdrav, aktivan i kvalitetan život

Posebni cilj 5. Poboljšanje dostupnosti i učinkovitosti zdravstvene zaštite i usluga zdravstvene skrbi

- Mjera 5.1. Unaprjeđenje dostupnosti primarne i sekundarne zdravstvene zaštite i usluga zdravstvene skrbi
- Mjera 5.2. Modernizacija zdravstvene infrastrukture izgradnjom novih i obnovom postojećih kapaciteta
- Mjera 5.3. Modernizacija zdravstvenih usluga i unaprjeđivanje uvjeta za pružanje zdravstvenih usluga
- Mjera 5.4. Osiguranje dostatne zdravstvene radne snage
- Mjera 5.5. Unaprjeđenje javnozdravstvenih aktivnosti

Posebni cilj 6. Poticanje zdravog i aktivnog života kroz sport i rekreaciju

- Mjera 6.1. Promicanje zdravog i aktivnog života svih dobni skupina, a posebno mladih, kroz sport i rekreaciju
- Mjera 6.2. Poboljšanje dostupnosti sportske i rekreativne infrastrukture

Posebni cilj 7. Unaprjeđenje dostupnosti i učinkovitosti usluga socijalne skrbi

- Mjera 7.1. Unaprjeđenje skrbi o starijim i nemoćnim osobama
- Mjera 7.2. Unaprjeđenje socijalne zaštite na potpomognutim područjima
- Mjera 7.3. Unaprjeđenje skrbi o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji
- Mjera 7.4. Unaprjeđenje kvalitete socijalnih usluga osobama s invaliditetom i beskućnicima
- Mjera 7.5. Unaprjeđenje socijalnih usluga u svrhu poboljšanja demografskog stanja

Strateški cilj 7 Sigurnost za stabilan razvoj

Posebni cilj 8. Unaprjeđenje sustava civilne zaštite i vatrogastva

- Mjera 8.1. Jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta sustava civilne zaštite
- Mjera 8.2. Jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta sustava vatrogastva

NRS 2030. Razvojni smjer 3 ZELENA I DIGITALNA TRANZICIJA

Strateški cilj 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	Posebni cilj 9. Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom Mjera 9.1. Zaštita i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom Mjera 9.2. Povećanje djelotvornosti u gospodarenju komunalnim otpadom Mjera 9.3. Poticanje kružnog gospodarstva Mjera 9.4. Modernizacija i unaprjeđenje učinkovitosti sustava za upravljanje vodoopskrbom i odvodnjom Mjera 9.5. Razvoj zelene infrastrukture na urbanim područjima Posebni cilj 10. Poticanje energetske tranzicije i korištenja obnovljivih izvora energije Mjera 10.1. Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije Mjera 10.2. Povećanje energetske učinkovitosti i samodostatnosti u svim sektorima potrošnje te suzbijanje energetskog siromaštva
Strateški cilj 9 Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	Posebni cilj 11. Povećanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede i biogospodarstva Mjera 11.1. Unaprjeđenje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivrede i akvakulture Mjera 11.2. Poticanje učinkovitije upotrebe i upravljanja poljoprivrednim zemljištem Mjera 11.3. Poticanje uvođenja novih sustava i tehnologija primjenom obnovljivih izvora energije u poljoprivrednoj proizvodnji Mjera 11.4. Poticanje udruživanja poljoprivrednika Mjera 11.5. Povećanje učinkovitosti i dodane vrijednosti šumarstva i drvo-prerađivačke industrije Mjera 11.6. Poticanje razvoja biogospodarstva na ruralnom području
Strateški cilj 10 Održiva mobilnost	Posebni cilj 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu Mjera 12.1. Primjena pametnih rješenja u prometnom sustavu Mjera 12.2. Unaprjeđenje sigurnosti prometnog sustava i uklanjanje uskih grla u prometu Mjera 12.3. Uspostavljanje sustava javnog prijevoza prilagođenog potrebama korisnika Mjera 12.4. Razvoj pješačke i biciklističke infrastrukture Mjera 12.5. Unaprjeđenje cestovne prometne infrastrukture
Strateški cilj 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	Posebni cilj 13. Razvoj napredne komunikacijske infrastrukture i digitalna transformacija Županije Mjera 13.1. Razvoj i izgradnja širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža velikog kapaciteta Mjera 13.2. Poticanje digitalne transformacije u gospodarstvu i društvu Mjera 13.3. Poticanje razvoja pametnih i održivih gradova i sela

NRS 2030. Razvojni smjer 4: RAVNOMJERAN REGIONALNI RAZVOJ

Strateški cilj 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima	Posebni cilj 14. Poticanje gospodarskog rasta i održivog razvoja na depriviranim područjima
	Mjera 14.1. Razvoj komunalne, prometne, poslovne i društvene infrastrukture u potpomognutim i brdsko-planinskim područjima
	Mjera 14.2. Podrška razvoju javnih usluga radi poboljšanja kvalitete života stanovništva na potpomognutim i brdsko-planinskim područjima
	Mjera 14.3. Poticanje gospodarskih aktivnosti na depriviranim područjima
Strateški cilj 13. Jačanje regionalne konkurentnosti	Posebni cilj 15. Poticanje ravnomjernog razvoja Županije
	Mjera 15.1. Učinkovita, dostupna i kompetentna javna uprava uz optimizaciju, digitalizaciju i modernizaciju usluga i procesa javne uprave
	Mjera 15.2. Stvaranje poticajnog okruženja za obitelj i mlade
	Mjera 15.3. Oživljavanje ruralnih područja i unaprjeđenje kvalitete života u ruralnim područjima

Posebni cilj 1. Povećanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS 2030. Strateškog cilja 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo. Provedba cilja podrazumijeva aktivnosti usmjerene na razvoj konkurentnog županijskog gospodarstva. Povećanje produktivnosti gospodarstva podrazumijeva i razvoj obrtništva i poduzetništva, poslovne infrastrukture i poticajnog poslovnog okruženja uz tehnološku modernizaciju, digitalizaciju poslovanja i inovacije.

Ostvarenjem cilja postići će se produktivnije i konkurentnije gospodarstvo koje će proizvoditi raznovrsnije proizvode i usluge, uključujući i izvozno konkurentne proizvode i usluge. Gospodarski rast temeljen na raznovrsnijoj i konkurentnijoj gospodarskoj strukturi pružit će podršku industrijskoj tranziciji kao i održivu osnovu za povećanje životnog standarda.

Mjera 1.1. Poticanje razvoja obrtništva, mikro, malog i srednjeg poduzetništva

Mjera 1.2. Razvoj poslovne infrastrukture i poticajnog poslovnog okruženja

Mjera 1.3. Podrška internacionalizaciji poslovanja

Mjera 1.4. Poticanje na prijelaz prema nišama više dodane vrijednosti, digitalizaciju i inovacije

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
Ol.02.1.06 Postotak malih i srednjih poduzeća od ukupnog broja poduzeća	99,70%	99,80%	FINA
Ol.02.4.06 Broj novih malih i srednjih poduzeća po godini	117	125	DZS

Posebni cilj 2. Unaprjeđenje turističke ponude

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS 2030. Strateškog cilja 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo. Provedba podrazumijeva razvoj županijskog turizma s naglaskom na održivost, inovativnost i otpornost što podrazumijeva razvoj funkcionalne i održive kontinentalne turističke ponude. To će se postići pametnom specijalizacijom posebnih oblika turizma kao što su ruralni, ekološki turizam, outdoor turizam i kulturni turizam. Ulaganjem u javnu turističku infrastrukturu i funkcionalni turistički sadržaj podići će se ambijentalna atraktivnost i funkcionalnost javnih prostora te doživljaj kod posjetitelja.

Posebni cilj provodi se putem županijskih razvojnih projekata, sufinanciranjem projektnih aktivnosti jedinica lokalne samouprave i sustava turističkih zajednica na području Karlovačke županije te malog i srednjeg poduzetništva u skladu s utvrđenim razvojnim potrebama i potencijalima Karlovačke županije.

Mjera 2.1. Turistička valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine

Mjera 2.2. Održavanje i unaprjeđenje javne turističke infrastrukture

Mjera 2.3. Razvoj funkcionalnog i održivog turističkog sadržaja

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
OI.02.8.04 Broj turističkih objekata, spavaonica i kreveta	14.183	20.000	KAŽUP
OI.02.8.17 Noćenja u turističkim smještajnim objektima	400.000	1.000.000	KAŽUP

Posebni cilj 3. Razvoj kulturnih djelatnosti i sadržaja

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS 2030. Strateškog cilja 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo. Provedba cilja podrazumijeva razvoj društvene infrastrukture kroz zaštitu županijske kulturne i povijesne baštine te poticanje razvoja kulturnih djelatnosti i sadržaja čime će se ojačati aktivno sudjelovanje stanovništva u području kulture. U poticanju razvoja kulturnih djelatnosti naglasak će biti na korištenje digitalne tehnologije koja pruža brojne mogućnosti za dodatni razvoj potencijala kulturne i povijesne baštine u svrhu njihovog ekonomskog i društvenog vrednovanja.

Ostvarenjem cilja dodatno će se ojačati suradnja javnog i privatnog sektora te potaknuti ekonomska diversifikacija usluga u kulturi kao i promocija županijske kulturne i povijesne baštine. Provedba cilja usmjerena je na razvoj kulturnih sadržaja i aktivnosti u kulturi čime će se potaknuti jačanje društvene kohezije.

Mjera 3.1. Zaštita i očuvanje kulturne i povijesne baštine

Mjera 3.2. Podrška nositeljima kulturne ponude i aktivnosti u kulturi, osobito u malim i ruralnim sredinama

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
OI.02.8.52 Broj zaštićenih i preventivno zaštićenih kulturnih dobara na području Županije	Trajno zaštićeno: 211 Preventivno zaštićeno: 14 Ukupno: 225	Trajno zaštićeno: 214 Preventivno zaštićeno: 16 Ukupno: 230	Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske

Posebni cilj 4. Unaprjeđenje dostupnosti obrazovanja i osposobljavanja

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS 2030. Strateškog cilja 2. Obrazovani i zaposleni ljudi. Provedba podrazumijeva uključivi koncept odgoja i obrazovanja što će se postići osiguranjem jednakih uvjeta sustava odgoja i obrazovanja za svu djecu predškolske dobi i učenike u Županiji. Ostvarenje cilja podrazumijeva dostupnost vrtića, školskih objekata i ostale odgojno-obrazovne infrastrukture u svim dijelovima Županije. Jednaki uvjeti za sustavan odgoj i obrazovanje pretpostavljaju i uvođenje cjelodnevne nastave za učenike osnovnih škola što izravno doprinosi poboljšanju obrazovnih postignuća i dobrobiti učenika i njihovih obitelji.

Provedba cilja usmjerena je također i na usklađivanje obrazovanja s potrebama tržišta rada s naglaskom na razvoj odgovarajućih kompetencija i poticanje cjeloživotnog obrazovanja. Važnu ulogu u ostvarivanju tog cilja imat će i djelotvornija komunikacija i suradnja dionika na tržištu rada.

Mjera 4.1. Povećanje pristupačnosti sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Mjera 4.2. Unaprjeđenje kvalitete osnovnoškolskog i srednjoškolskog sustava obrazovanja

Mjera 4.3. Razvoj novih i unaprjeđenje postojećih programa srednjoškolskog obrazovanja u skladu s potrebama tržišta rada

Mjera 4.4. Poboljšanje suradnje dionika na tržištu rada, uključujući i sustav obrazovanja

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
OI.02.2.56 Broj učenika upisanih u deficitarna zanimanja	686	686	KAŽUP
OI.02.13.41 Broj djece korisnika dječjih vrtića i drugih ustanova predškolskog odgoja	2.976	3.500	KAŽUP

Posebni cilj 5. Poboljšanje dostupnosti i učinkovitosti zdravstvene zaštite i usluga zdravstvene skrbi

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS 2030. Strateškog cilja 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život. Provedba cilja podrazumijeva osiguranje kvalitete, dostupnosti i učinkovitosti zdravstvene zaštite i usluga zdravstvene skrbi što su vrijednosti koje će se postići osiguravanjem dostatnog broja zdravstvenih djelatnika te ulaganjima u modernizaciju zdravstvene infrastrukture i usluga, prvenstveno u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

Ostvarenjem cilja omogućit će se unaprjeđenje zdravstvenih ishoda, a ponajviše dostupnost medicinskih usluga na ruralnim područjima, kao i za građane koji imaju specifične potrebe u korištenju zdravstvene zaštite. Također, unaprijedit će se sustav hitne medicinske pomoći i jačati domovi zdravlja i izvanbolnička specijalistička zdravstvena zaštita.

Mjera 5.1. Unaprjeđenje dostupnosti primarne i sekundarne zdravstvene zaštite i usluga zdravstvene skrbi

Mjera 5.2. Modernizacija zdravstvene infrastrukture izgradnjom novih i obnovom postojećih kapaciteta

Mjera 5.3. Modernizacija zdravstvenih usluga i unaprjeđivanje uvjeta za pružanje zdravstvenih usluga

Mjera 5.4. Osiguranje dostatne zdravstvene radne snage

Mjera 5.5. Unaprjeđenje javnozdravstvenih aktivnosti

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2020.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
OI.02.5.04 Gustoća liječnika (na 10 000 stanovnika)	4,22%	4,22%	Hrv. zdravstveno-statistički ljetopis

Posebni cilj 6. Poticanje zdravog i aktivnog života kroz sport i rekreaciju

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS Strateškog cilja 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život. To će se omogućiti kroz poticanje zdravog i aktivnog života uz podizanje svijesti o važnosti sporta i rekreacije te osiguranjem zdrave prehrane u vrtićima i školama. Osnova za ostvarenje cilja je poboljšanje dostupnosti sportske i rekreativne infrastrukture.

Ostvarenjem cilja stvorit će se osnova za daljnje poticanje zdravog i aktivnog života stanovnika te povećati udio stanovništva koji se bavi tjelesnom aktivnošću.

Mjera 6.1. Promicanje zdravog i aktivnog života svih dobni skupina, a posebno mladih, kroz sport i rekreaciju

Mjera 6.2. Poboljšanje dostupnosti sportske i rekreativne infrastrukture

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
OI.02.05.50 Površina izgrađenih građevinskih područja sportsko-rekreativne namjene	162,94 ha	163,05 ha	Zavod za prostorno uređenje
OI.02.13.38 Udio udruga koje promiču sport i zdrav način života u ukupnom broju aktivnih udruga u Karlovačkoj županiji	28,78%	30%	Registar udruga RH

Posebni cilj 7. Unaprjeđenje dostupnosti i učinkovitosti usluga socijalne skrbi

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS Strateškog cilja 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život. Provedba podrazumijeva aktivnosti koje su usmjerene na smanjivanje socijalnih nejednakosti i osnaživanje društvene uključenosti što će se postići unaprjeđenjem usluga socijalne skrbi, razvojem socijalne solidarnosti i jednakih mogućnosti za sve. Također, provedba je usmjerena i na smanjenje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti kojoj je izloženo stanovništvo na područjima koja su pretrpjela velike gubitke tijekom Domovinskog rata te na potpomognutim područjima, zatim starije stanovništvo, samačka domaćinstva, nezaposlene osobe i samohrani roditelji.

Ostvarenjem cilja, uz partnerstvo dionika iz javnog i privatnog sektora te organizacija civilnog društva osigurat će se socijalna dobrobit stanovništva, omogućit će se kvaliteta i dostupnost socijalne skrbi i usluga što je osnova za ostvarenje jednakih prilika za ranjive društvene skupine koje nisu u mogućnosti skrbiti o osnovnim životnim potrebama, a jačanjem društvene kohezije smanjit će se podjele u društvu i ojačati socijalna solidarnost i odgovornost.

Mjera 7.1. Unaprjeđenje skrbi o starijim i nemoćnim osobama

Mjera 7.2. Unaprjeđenje socijalne zaštite na potpomognutim područjima

Mjera 7.3. Unaprjeđenje skrbi o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji

Mjera 7.4. Unaprjeđenje kvalitete socijalnih usluga osobama s invaliditetom i beskućnicima

Mjera 7.5. Unaprjeđenje socijalnih usluga u svrhu poboljšanja demografskog stanja

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
OI.02.3.63 Rashodi za socijalnu zaštitu JP(R) S, po stanovniku	48,63	48,63	KAŽUP
OI.02.3.64 Iznos isplaćenih potpora za novorođenu djecu	1.398.782,44 kn (cca 185.650 €)	1.400.000,00 kn (186.000,00 €)	KAŽUP

Posebni cilj 8. Unaprjeđenje sustava civilne zaštite i vatrogastva

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS Strateškog cilja 7. Sigurnost za stabilan razvoj. Provedba cilja podrazumijeva aktivnosti usmjerene na ublažavanje posljedica materijalizacije rizika od katastrofa uz kontinuirano unaprjeđivanje sustava civilne zaštite i vatrogastva te jačanje njihovih institucionalnih kapaciteta i sposobnosti odgovora i pripravnosti. Klimatske promjene, potresi, epidemije i pandemije, geopolitičke krize te ratni sukobi u okruženju povećavaju vjerojatnost katastrofa, stoga je županijski cilj nastavak razvoja sustava i operativnih snaga civilne zaštite te pratećih službi.

Vatrogastvo kao jedan od ključnih čimbenika sigurnosti ostaje županijski prioritet u kontekstu unaprjeđenja i ulaganja u otpornost na rizike od katastrofa.

Ostvarenjem cilja omogućit će se djelotvorno upravljanje rizicima od katastrofa i ublažavanje posljedica katastrofa što je utemeljeno na sustavnom i kontinuiranom jačanju kapaciteta te kvalitetnoj koordinaciji svih ključnih dionika u sustavu civilne zaštite te cjelokupnom jačanju sustava vatrogastva.

Mjera 8.1. Jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta sustava civilne zaštite

Mjera 8.2. Jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta sustava vatrogastva

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
OI.02.10.33 Broj članova operativnih snaga civilne zaštite, na 1000 stanovnika	20 pripadnika	30 pripadnika	KAŽUP
OI.02.10.34 Rashodi za civilnu zaštitu, po stanovniku	83,00 HRK po stanovniku	150,00	KAŽUP

Posebni cilj 9. Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS Strateškog cilja 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost. To će se postići aktivnostima usmjerenim na očuvanje županijskog prirodnog kapitala i bioraznolikosti. Očuvanje bioraznolikosti i povećanje prirodnog kapitala omogućit će se kroz sprječavanje onečišćenja i zaštitu prirode i okoliša.

Ostvarenje cilja također će biti omogućeno učinkovitim i održivim gospodarenjem otpadom, unaprjeđenjem sustava javne vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja komunalnih otpadnih voda i poticanjem kružnog gospodarstva. Uz navedeno, intenziviranje projekata usmjerenih na razvoj zelene infrastrukture i jačanje otpornosti na klimatske promjene pružit će osnovu za učinkovito korištenje prirodnih resursa radi osiguranja dovoljne količine zdrave hrane, vode i „čiste“ energije.

Mjera 9.1. Zaštita i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom

Mjera 9.2. Povećanje djelotvornosti u gospodarenju komunalnim otpadom

Mjera 9.3. Poticanje kružnog gospodarstva

Mjera 9.4. Modernizacija i unaprjeđenje učinkovitosti sustava za upravljanje vodoopskrbom i odvodnjom

Mjera 9.5. Razvoj zelene infrastrukture na urbanim područjima

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
Ol.02.6.46 Područje Natura 2000 i područja pod obvezama zaštite, održavanja i obnove.	11 zaštićenih 41 NATURA2000	14 zaštićenih 41 NATURA2000	JU NATURA VIVA
Ol.02.6.64 Sakupljena količina odvojenog komunalnog otpada u sklopu javne usluge	5.031 t	18.938 t	MINGOR

Napomena: navedena su samo ona područja kojima upravlja Javna ustanova NATURA VIVA zaštićenim dijelovima prirode na području Karlovačke županije

Posebni cilj 10. Poticanje energetske tranzicije i korištenja obnovljivih izvora energije

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS Strateškog cilja 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost. Provedba cilja podrazumijeva provedbu aktivnosti usmjerenih na osiguranje pristupačne, sigurne i kvalitetne opskrbe energijom koja će pridonijeti smanjivanju upotrebe fosilnih goriva, emisije stakleničkih plinova i ublažavanju rizika od klimatskih promjena.

Ostvarenje cilja postići će se usmjerenjem posebne pažnje na djelotvorno korištenje obnovljivih izvora energije, poboljšanje povezanosti elektroenergetske infrastrukture bez dodatnih opterećenja za krajnje korisnike te poticanje energetske obnove zgrada i obiteljskih kuća te škola, dječjih vrtića, bolnica i zgrada javnog sektora. Realizacijom cilja postići će se tranzicija na čišće izvore energije te smanjiti energetska siromaštvo stanovništva.

Mjera 10.1. Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije

Mjera 10.2. Povećanje energetske učinkovitosti i samodostatnosti u svim sektorima potrošnje te suzbijanje energetske siromaštva

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2019.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
01.02.6.67 Udio obnovljive energije u potrošnji energije u zgradama javnog sektora	5%	30%	ISGE

Posebni cilj 11. Povećanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede i biogospodarstva

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS Strateškog cilja 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva. Provedba cilja uključuje aktivnosti u svrhu povećanja produktivnosti poljoprivredne proizvodnje. Povećanje produktivnosti poljoprivredne proizvodnje podrazumijeva učinkovitiju upotrebu poljoprivrednog zemljišta i upravljanje njime, povećanje javnih i privatnih ulaganja u uvođenje suvremenih tehnoloških rješenja i bolje upravljanje prirodnim resursima kao što su poljoprivredno zemljište, šume i vode. Također, poticanjem uvođenja novih sustava i tehnologija primjenom obnovljivih izvora energije u poljoprivrednoj proizvodnji, postići će se samoodrživost, unaprijedit će se poljoprivredna proizvodnja te spriječiti ili umanjiti utjecaj prirodnih nepogoda na poljoprivrednu proizvodnju. Zbog bogatih izvora biomase u poljoprivredi, akvakulturi i šumarstvu razvijat će se biogospodarstvo što je prilika za zeleni razvoj ruralnih područja i nove gospodarske mogućnosti za poljoprivrednike.

Ostvarenjem cilja omogućit će se i kvalitetnija infrastruktura i usluge na ruralnim područjima što će dodatno pridonijeti zaustavljanju iseljavanja, stvaranju novih radnih mjesta i povećanju socijalne uključenosti.

Mjera 11.1. Unaprjeđenje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivrede i akvakulture

Mjera 11.2. Poticanje učinkovitije upotrebe i upravljanja poljoprivrednim zemljištem

Mjera 11.3. Poticanje uvođenja novih sustava i tehnologija primjenom obnovljivih izvora energije u poljoprivrednoj proizvodnji

Mjera 11.4. Poticanje udruživanja poljoprivrednika

Mjera 11.5. Povećanje učinkovitosti i dodane vrijednosti šumarstva i drvno-prerađivačke industrije

Mjera 11.6. Poticanje razvoja biogospodarstva na ruralnom području

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
01.02.12.77 Subjekti upisani u Upisnik poljoprivrednih proizvođača	6.845	7.200	Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
01.02.12.10. Područja pod ekološkom poljoprivredom	4%	6%	Ministarstvo poljoprivrede RH, Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Posebni cilj 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS Strateškog cilja 10. Održiva mobilnost. Provedba uključuje aktivnosti usmjerene na razvoj prometa i mobilnosti što će poboljšati kvalitetu života te dugoročno podržati razvoj županijskog gospodarstva. Realizacija izravno doprinosi poboljšanju kvalitete života razvojem prometne povezanosti ruralnih i urbanih područja, brizi za okoliš, gospodarskom razvoju, a potiče i socijalnu uključenost.

Ostvarenjem cilja omogućit će se sigurne, pouzdane i pristupačne prometne veze prema poslu, obrazovanju, zdravstvenim i ostalim važnim uslugama za svo stanovništvo

Mjera 12.1. Primjena pametnih rješenja u prometnom sustavu

Mjera 12.2. Unaprjeđenje sigurnosti prometnog sustava i uklanjanje uskih grla u prometu

Mjera 12.3. Uspostavljanje sustava javnog prijevoza prilagođenog potrebama korisnika

Mjera 12.4. Razvoj pješačke i biciklističke infrastrukture

Mjera 12.5. Unaprjeđenje cestovne prometne infrastrukture

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
Ol.02.11.15 Duljina ostalih cesta prema vrsti površine	Županijske ceste: *asfalt: 451,90 km (2021. g.) *makadam: 16,60 km (2021. g.) *ukupno: 468,50 km (2021. g.) Lokalne ceste: *asfalt: 364,63 km (2021. g.) *makadam: 22,70 km (2021. g.) *ukupno: 387,33 km (2021. g.)	Županijske ceste: *asfalt: 457,40 km *makadam: 15,10 km *ukupno: 472,50 km Lokalne ceste: *asfalt: 370,13 km *makadam: 21,20 km *ukupno: 391,33 km	ŽUC Karlovac

Posebni cilj 13. Razvoj napredne komunikacijske infrastrukture i digitalna transformacija Županije

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS Strateškog cilja 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva. Provedba uključuje aktivnosti usmjerene na osiguranje dostupnosti visokokvalitetne i napredne komunikacijske infrastrukture koja je jedan od osnovnih preduvjeta razvoja digitalnoga gospodarstva te ujednačenog i održivog razvoja Županije. Razvijena elektronička komunikacijska infrastruktura i mreže vrlo velikog kapaciteta čine okosnicu za razvoj svih usluga digitalnoga gospodarstva i društva odnosno njome se osigurava digitalna transformacija gospodarstva i društva. Digitalna transformacija podrazumijeva proces uvođenja digitalnih tehnologija u sve segmente života i poslovanja, što u konačnici ima pozitivan utjecaj na kvalitetu života ali i poslovne procese. Društvena komponenta digitalne transformacije podrazumijeva digitalizaciju javnih usluga kroz razvoj i primjenu socijalnih inovacija.

Ostvarenje cilja podrazumijeva ulaganje u izgradnju širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža velikog kapaciteta što će omogućiti razvoj digitalne transformacije.

Mjera 13.1. Razvoj i izgradnja širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža velikog kapaciteta

Mjera 13.2. Poticanje digitalne transformacije u gospodarstvu i društvu

Mjera 13.3. Poticanje razvoja pametnih i održivih gradova i sela

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
OI.02.7.05 Kućanstva sa širokopojasnim pristupom internetu (broj privatnih korisnika – kućanstava, stalno nastanjeni stanovi)	Projekt I – 13.645 Projekt II – 691 Projekt III – 1.726 Projekt IV – 2.333 Projekt V – 560 Projekt VI – 359	Projekt I – 19.645 Projekt II – 3.191 Projekt III – 4.726 Projekt IV – 5.633 Projekt V – 3.560 Projekt VI – 1.859	KAŽUP
OI.02.7.06 Prodor širokopojasnog pristupa (%) (% ukupnog broja korisnika – (kućanstva + ostali stanovi + poslovni korisnici + javni korisnici))	Projekt I – 60% Projekt II – 12% Projekt III – 23% Projekt IV – 30% Projekt V – 12% Projekt VI – 9%	Projekt I – 92% Projekt II – 65% Projekt III – 77% Projekt IV – 78% Projekt V – 88% Projekt VI – 57%	KAŽUP

Napomena:

Projekt I: Grad Karlovac

Projekt II: Grad Ozalj te općine Draganić, Lasinja, Kamanje, Ribnik i Žakanje.

Projekt III: Grad Duga Resa te općine Bosiljevo, Generalski Stol i Netretić.

Projekt IV: Grad Ogulin te općine Josipdol, Plaški i Tounj.

Projekt V: Grad Slunj te općine Cetingrad, Rakovica i Saborsko.

Projekt VI: Općine Barilović, Krnjak i Vojnić

Posebni cilj 14. Poticanje gospodarskog rasta i održivog razvoja na depriviranim područjima

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS Strateškog cilja 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima. Provedbom cilja stavlja se naglasak na ravnomjeren razvoj Karlovačke županije utemeljen na načelima politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske.

Ostvarenjem cilja osigurat će se jačanje konkurentnosti potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima kao i korištenje vlastitih razvojnih potencijala skladu s vlastitim posebnostima i načelima održivog razvoja. U srednjoročnom razdoblju to će se postići kroz mjere koje su usmjerene na stvaranje preduvjeta za razvoj gospodarstva, poboljšanje kvalitete života lokalnog stanovništva i demografsku revitalizaciju.

Mjera 14.1. Razvoj komunalne, prometne, poslovne i društvene infrastrukture u potpomognutim i brdsko-planinskim područjima

Mjera 14.2. Podrška razvoju javnih usluga radi poboljšanja kvalitete života stanovništva na potpomognutim i brdsko-planinskim područjima

Mjera 14.3. Poticanje gospodarskih aktivnosti na depriviranim područjima

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
OI.02.13.36 Broj JLS-ova koji imaju indeks razvijenosti ispod 100	17	12	MRRFEU
OI.02.13.40 Broj poduzeća iz županije u Top 1.000 poduzeća	13	16	FINA

Posebni cilj 15. Poticanje ravnomjernog razvoja Županije

Svrha cilja je izravan doprinos provedbi odnosno ostvarenju NRS Strateškog cilja 13. Jačanje regionalne konkurentnosti. Provedba cilja usmjerena je na aktivnosti koje će doprinijeti da se na području Karlovačke županije stvore uvjeti koji će omogućiti ravnomjerni razvoj utemeljen na vlastitim potencijalima i stvaranju poticajnog okruženja za život.

Ostvarenje cilja podrazumijeva učinkovitu i kompetentnu javnu upravu kao pokretača pozitivnih promjena koje uključuju aktivnosti usmjerene na pametnu specijalizaciju gospodarstva, stvaranje poticajnog okruženja za obitelj, oživljavanje i unaprjeđenje kvalitete života te demografsku revitalizaciju Županije.

Mjera 15.1. Učinkovita, dostupna i kompetentna javna uprava uz optimizaciju, digitalizaciju i modernizaciju usluga i procesa javne uprave

Mjera 15.2. Stvaranje poticajnog okruženja za obitelj i mlade

Mjera 15.3. Oživljavanje ruralnih područja i unaprjeđenje kvalitete života u ruralnim područjima

POKAZATELJ ISHODA	POČETNA VRIJEDNOST (2021.)	CILJANA VRIJEDNOST (2027.)	IZVOR
OI.02.13.37 Indeks gospodarske snage Karlovačke županije	83,5	87,0	HGK
OI.02.3.65 Broj rođene djece, po županiji	835	900	KAŽUP
OI.02.3.67 Migracijski saldo županije	-151	-130	DZS

6. TERMSKI PLAN PROVEDBE STRATEŠKIH PROJEKATA VAŽNIH ZA RAZVOJ KARLOVAČKE ŽUPANIJE

Kao nositelj izrade i provedbe Plana razvoja u novoj financijskoj perspektivi Karlovačka županija ističe projekte od strateškog značaja koji su usklađeni sa strateškim dokumentima višega reda, posebno Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine i koji izravno doprinose ostvarenju posebnih ciljeva utvrđenih u Planu razvoja. Županija će u narednom razdoblju voditi računa o ostvarenju strateških projekata, ali i o ostalim prioritetima i povezanim mjerama i aktivnostima koji nisu obuhvaćeni strateškim projektima. U terminskom planu provedbe strateških projekata navedena su 22 strateška projekata koja će se provoditi u razdoblju od 2022. do konca 2027. godine.

Provedbeni okvir Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027. sastoji se od:

1. Terminskog plana provedbe strateških projekata važnih za razvoj Karlovačke županije iz nadležnosti Županije ili povezanih tijela te
2. Terminskog plana provedbe strateških projekata važnih za razvoj Karlovačke županije čija provedba nije u nadležnosti Županije.

6.1. Strateški projekti važni za razvoj Karlovačke županije iz nadležnosti Županije

Na području Karlovačke županije identificirano je šest strateških projekata od značaja za Karlovačku županiju čija je provedba u nadležnosti Županije, a radi se o projektima iz područja turizma, obrazovanja i osposobljavanja, zdravstvene zaštite, održivog upravljanja okolišem, poljoprivrede i napredne komunikacijske infrastrukture.

NAZIV PROJEKTA: <i>Stari gradovi Karlovačke županije „Dodir civilizacija“</i>			
PC 2. Unaprjeđenje turističke ponude			
OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Projekt „Dodir civilizacija“ je kapitalni razvojni projekt Karlovačke županije koji ima za cilj vrednovati kulturnu (frankopansku) baštinu i obnoviti devet starih gradova u Karlovačkoj županiji: Stari grad Bosiljevo (Bosiljevo), Stari grad Cetin (Cetingrad), Stari grad Dubovac (Karlovac), Stari grad Drežnik (Rakovica), Stari grad Ogulin (Ogulin), Stari grad Modruš (Josipdol), Stari grad Novigrad (Netretić), Stari grad Slunj (Slunj), Stari grad Ozalj (Ozalj) te objekt Bosanskog magazina u staroj karlovačkoj jezgri Zvijezda i njima gospodariti u skladu s načelima održivog razvoja i u svrhu gospodarskog razvoja. Interpretacijskim planom DC-a definiran je interpretacijski okvir, ciljne skupine i krajnji korisnici te kulturna, turistička i edukativna valorizacija starih gradova i Bosanskog magazina s prijedlogom razvoja interpretacijske i turističke infrastrukture, a sve s ciljem učinkovitog upravljanja i korištenja kulturne baštine što posljedično pridonosi gospodarskom razvoju šireg područja lokaliteta pojedinog starog rada (posebno ruralnih područja) te razvoju turističke ponude Karlovačke županije. Turističkom valorizacijom pojedinih lokacija starih gradova, vrednuje se cjelokupna turistička infrastruktura tog područja, sadržaji koji se nude (planinarske, pješačke staze cikloturističke rute, objekti kulture, lokalne posebnosti, KUD-ovi koji djeluju na tom području, ostale atrakcije) te se sve to uvezuje u jedan novi turistički proizvod pod okriljem pojedinog starog grada. Uz to, u projekt je predviđeno uključiti i lokalne OPG-ove i njihove autohtone proizvode, znanstvenu zajednicu, škole i ostale zainteresirane dionike. Umrežavanjem svih lokacija, projekt Dodir civilizacija utječe na cjelokupni gospodarski razvoj Karlovačke županije. Projekt uključuje i izradu projektno-tehničkih dokumentacija i studija, izgradnju posjetiteljske infrastrukture i sadržaja, smještajnih kapaciteta, edukacijskih i interpretacijskih sadržaja, osiguranje pristupačnosti i komunalnih sadržaja, promidžbu i umrežavanje te upravljanje		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Karlovačka županija u suradnji s nadležnim JLS-om	Slunj, Rakovica, Netretić, Cetingrad, Karlovac (Stari grad Dubovac + karlovačka Zvijezda) Bosiljevo, Josipdol, Ogulin, Ozalj	U tijeku	2027.

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Rekonstruirani, sanirani i revitalizirani objekti starih gradova Bosiljevo, Cetin, Dubovac, Drežnik, Modruš, Novigrad, Ogulin, Ozalj, Slunj i objekt Bosanskog magazina na Josipovom bastionu u Karlovcu u skladu s definiranom namjenom, prema konzervatorskim elaboratima i uvjetima zaštite Ministarstva kulture 2. Razvijena interpretacijska i turistička (posjetiteljska) infrastruktura u starim gradovima 3. Uređen krajobraz i provedeno urbanističko uređenje sukladno odredbama prostornih planova, projektno-tehničkoj dokumentaciji i dozvolama
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	600.000.000,00 HRK / 79.681.275 EUR
IZVORI FINANCIRANJA	EU fondovi, Državni proračun – Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Proračun Karlovačke županije, proračuni jedinica lokalne samouprave

NAZIV PROJEKTA: *Integrirano ulaganje u odgojno-obrazovni sustav s ciljem realizacije programa cjelodnevne nastave i usklađenje s potrebama tržišta rada*

PC 4. Unaprjeđenje dostupnosti obrazovanja i osposobljavanja

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Svrha integriranog projekta je osigurati uvjete za jednosmjenski rad/cjelodnevni boravak, kao i na adekvatan i zakonom propisan način provoditi nastavno obrazovni proces koji se odnosi na provedbu nastave tjelesnog odgoja u svim školama u Karlovačkoj županiji. Projekt obuhvaća nadogradnju i rekonstrukciju školskih objekata, kao i ulaganje u infrastrukturu školskih sportskih dvorana na području Karlovačke županije te unaprjeđenje odgojno-obrazovnog sustava u cilju usklađenja s potrebama tržišta rada. Projektom je obuhvaćena izgradnja i opremanje školskih objekata u okviru sljedećih potprojekata: 1. Medicinska škola Karlovac – dogradnja škole radi prelaska u jednu smjenu 2. Tehnička škola Karlovac – rekonstrukcija prostora škole u cilju uvođenja jednosmjenske nastave i uvođenja novih zanimanja u skladu s potrebama tržišta rada 3. RCK – daljnji razvoj regionalnih centara kompetentnosti koji djeluju na području Karlovačke županije 4. Trgovačko-ugostiteljska škola Karlovac – rekonstrukcija prostora škole u cilju uvođenja jednosmjenske nastave i uvođenja novih zanimanja u skladu s potrebama tržišta rada 5. Mješovita industrijsko-obrtnička škola Karlovac – rekonstrukcija prostora škole u cilju uvođenja jednosmjenske nastave i uvođenja novih zanimanja u skladu s potrebama tržišta rada 6. OŠ I. G. Kovačić Duga Resa – izgradnja trodijelne školske sportske dvorane pri matičnoj školi 7. Prva OŠ Ogulin – rekonstrukcija prostora škole s ciljem realizacije programa cjelodnevne nastave 8. OŠ Slave Raškaj Ozalj – rekonstrukcija prostora škole s ciljem realizacije programa cjelodnevne nastave te izgradnja dvodijelne školske sportske dvorane 9. OŠ Barilović – rekonstrukcija prostora škole s ciljem realizacije programa cjelodnevne nastave te izgradnja školske sportske dvorane 10. OŠ Cetinograd – izgradnja školske sportske dvorane i igrališta pri matičnoj školi 11. OŠ Generalski Stol – rekonstrukcija prostora škole s ciljem realizacije programa cjelodnevne nastave te izgradnja školske sportske dvorane 12. OŠ Antun Klasinc Lasinja – rekonstrukcija prostora škole s ciljem realizacije programa cjelodnevne nastave te dogradnja školske sportske dvorane 13. PŠ Bosiljevo – rekonstrukcija prostora škole s ciljem realizacije programa cjelodnevne nastave te dogradnja školske sportske dvorane 14. PŠ Oštarije – izgradnja školske sportske dvorane 15. OŠ Plaški – rekonstrukcija dijela prostora škole u svrhu osiguravanja uvjeta za provedbu programa predškolskog odgoja i obrazovanja, u suradnji s JLS-ima 16. PŠ Vivodina – rekonstrukcija dijela prostora škole u svrhu osiguravanja uvjeta za provedbu programa predškolskog odgoja i obrazovanja, u suradnji s JLS-ima
-----------------------------------	--

NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Karlovačka županija u suradnji s nadležnim JLS-om	Duga Resa, Karlovac, Ogulin, Ozalj, Barilović, Bosiljevo, Cetingrad, Generalski Stol, Josipdol (Oštarije), Lasinja, Plaški	2022.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Dograđeni, rekonstruirani i prošireni objekti opremljeni suvremenom tehnikom za provođenje programa cjelodnevnog nastave 2. Izgrađene školske sportske dvorane 3. Provođenje programa predškolskog odgoja i obrazovanja za djecu predškolske dobi u rekonstruiranim prostorima škola		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	335.000.000,00 HRK / 44.488.712 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Proračun Karlovačke županije, proračuni jedinica lokalne samouprave		

NAZIV PROJEKTA: *Integrirano ulaganje u zdravstveni sustav s ciljem unapređenja standarda i dostupnosti usluge te uspostava regionalnog edukacijsko-simulacijskog centra hitne medicine*

PC 5. Poboljšanje dostupnosti i učinkovitosti zdravstvene zaštite i usluga zdravstvene skrbi

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Svrha projekta je poboljšati i unaprijediti kvalitetu primarne i sekundarne zdravstvene zaštite na području Karlovačke županije te ju učiniti što dostupnijom pogotovo stanovništvu na ruralnim područjima. Ulaganjem u zdravstvenu infrastrukturu i opremu doprinosi se regionalnom razvoju te se poboljšavaju uvjeti rada i zdravstvene usluge na primarnoj i sekundarnoj razini. Projekt obuhvaća energetska obnovu zdravstvenih ustanova kojom će se omogućiti smanjenje troškova energenata za grijanje. Sustav grijanja zamijenit će se energetski učinkovitijim i okolišno prihvatljivijim sustavom uz korištenje energije iz obnovljivih izvora. Također, integriranim projektom obuhvaćeno je i ulaganje u sustav hitne medicine uspostavom učinkovitog i izvrsnog sustava hitne medicine na području Karlovačke županije kao i osiguravanje dostupnosti hitne zdravstvene zaštite. Potprojekti: Energetska obnova zdravstvenih ustanova - Opća bolnica i bolnice branitelja Domovinskog rata Ogulin - Stara bolnica Dubovac (Dom zdravlja Karlovac, Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije i Ustanova za zdravstvenu njegu u kući Karlovac). - Glavna zgrada Zavoda za hitnu medicinu Karlovačke županije - Ambulante Barilović, Mahično i Skakavac Izgradnja i opremanje Regionalnog edukacijsko-simulacijskog centra hitne medicine - Izgradnja i opremanje Centra koji će imati regionalni i nacionalni značaj kao i telemedicinskog centra za E-usavršavanje Izgradnja Zavoda za hitnu medicinu Karlovačke županije – ispostava Ozalj izgradnja Zavoda kako bi se stanovnicima Ozlja i okolnih općina omogućila brža i dostupnija hitna zdravstvena zaštita
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	- Energetski obnovljene zdravstvene ustanove na području Karlovačke županije – Opća bolnica i bolnica branitelja Domovinskog rata Ogulin, Stara bolnica Dubovac (Dom zdravlja Karlovac, Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije i Ustanova za zdravstvenu njegu u kući Karlovac), glavna zgrada Zavoda za hitnu medicinu Karlovačke županije i ambulante Barilović, Mahično i Skakavac - Izgrađen i opremljen Regionalno edukacijsko-simulacijski centar hitne medicine - Izgrađen i opremljen Zavod za hitnu medicinu Karlovačke županije – ispostava Ozalj

NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Karlovačka županija	Karlovac, Ogulin, Barilović, Ozalj	2023.	2027.
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	82.301.000,00 HRK / 10.929.748 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Proračun Karlovačke županije		

NAZIV PROJEKTA: *Centar za gospodarenje otpadom „Babina Gora“*

PC 9. Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Projekt ima za cilj služiti potrebama za gospodarenje miješanim komunalnim otpadom Karlovačke županije (5 gradova i 17 općina), sjeveroistočnog dijela Ličko-senjske županije (1 grad i 3 općine) i zapadnog dijela Sisačko-moslavačke županije (1 grad i 2 općine). Glavni elementi projekta će uvesti poboljšanja i nadogradnju infrastrukture za obradu miješanog komunalnog otpada te će doprinijeti postizanju ciljeva za ponovnu upotrebu i recikliranje te smanjenju količine otpada odloženog na odlagalištima. Projekt uključuje projektiranje i izgradnju Centra za gospodarenje otpadom (CGO) Babina gora na području grada Karlovca i izgradnju 4 pretovarne stanice (Karlovac, Ogulin, Slunj i Otočac/Podum). CGO Babina gora će biti dimenzioniran za obradu do 30.000 tona miješanog komunalnog otpada godišnje.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Centar za gospodarenje otpadom Karlovačke županije KODOS d.o.o	CGO Babina gora, Karlovac PS Karlovac, pokraj odlagališta Ilovac PS Ogulin, Otok Oštarijski PS Slunj, odlagalište Pavlovac PS Otočac, pokraj odlagališta Podum	01.12.2022.	01.05.2026.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/ REZULTATI	1. Izgrađen CGO Babina gora 2. Izgrađene 4 Pretovarne stanice 3. Nabavljena mobilna oprema za CGO i Pretovarne stanice		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	461.536.017,88 HRK / 61.256.356,48 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, FZOEU, proračuni jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, MRRFEU		

PC 11. Povećanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede i biogospodarstva

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Izgradnja i opremanje objekata poljoprivredne infrastrukture, okrupnjeno zemljište te educirani proizvođači udruženi u proizvođačke organizacije temelj su odnosno ključni preduvjet za rast i razvoj poljoprivredne proizvodnje Karlovačke županije. Osigurat će se podrška za plasman i distribuciju poljoprivrednih proizvoda, a u socio-ekonomskom aspektu stvorit će se preduvjeti za sprječavanje depopulacije šire regije generiranjem radnih mjesta. Integrirana ulaganja u održivi razvoj poljoprivrede imaju za cilj sveobuhvatni rast i razvoj poljoprivredne proizvodnje na području Karlovačke županije. Krajnji cilj je proizvodnja, plasiranje i brendiranje lokalnog proizvoda u skladu s principima održivog razvoja i principima prelaska na kružno gospodarstvo. Projektom integriranih ulaganja u održivi razvoj poljoprivrede obuhvaćeno je: • poticanje udruživanja poljoprivrednih proizvođača – promicanje udruživanja, administrativna potpora osnivanju i radu proizvođačkih organizacija • edukacija poljoprivrednih proizvođača s ciljem promicanja prednosti udruživanja u proizvođačke organizacije radi manjih troškova proizvodnje – zajedničke prerade, korištenja opreme te mogućnosti za bolji plasman proizvoda na tržište te administrativna podrška u procesu osnivanja proizvođačke organizacije • administrativna i financijska podrška u rješavanju imovinsko-pravnih odnosa s ciljem okrupnjavanja zemljišta i privođenja istog poljoprivrednoj namjeni • izrada projektne dokumentacije, ishođenje građevinskih dozvola te izgradnja i opremanje nedostajuće poljoprivredne infrastrukture u cilju osiguranja potrebne infrastrukture za prijem i trženje poljoprivrednim proizvodima. Potprojekti: Projektom je obuhvaćena izrada projektne dokumentacije, izgradnja i opremanje sljedećih objekata: 1. Regionalni distributivni centar za voće, povrće i industrijsko bilje u Cetingradu 2. Pogon klaonice s preradom mesa u Krnjaku 3. Pogon mljekare u Krnjaku.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Karlovačka županija u suradnji s nadležnim JLS	Projekt obuhvaća cijelo područje Karlovačke županije, dok se infrastrukturna ulaganja planiraju na području Općine Cetingrad (za RDC za voće, povrće i industrijsko bilje) te području Općine Krnjak (za pogon klaonice s preradom mesa i pogon mljekare)	U tijeku	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izgrađen regionalni distributivni centar za voće, povrće i industrijsko bilje u Cetingradu 2. Izgrađen pogon klaonice s preradom mesa u Krnjaku 3. Izgrađen pogon mljekare u Krnjaku. 4. Osnovana najmanje jedna proizvođačka organizacija 5. Okrupnjeno zemljište privedeno poljoprivrednoj namjeni		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	220.000.000,00 HRK / 29.216.467 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Proračun Karlovačke županije, proračuni jedinica lokalne samouprave		

PC 13. Razvoj napredne komunikacijske infrastrukture i digitalna transformacija Karlovačke županije

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Svrha projekta je izgradnja nepokretne pristupne širokopojsne mreže sljedeće generacije (NGA) koja će u što većoj mjeri imati i obilježja mreže vrlo velikog kapaciteta (VHCN), u područjima u kojima ne postoji NGA mreža i u kojima operatori nisu najavili planove za izgradnju NGA mreža. U pogledu brzina, cilj je da NGA mreža, odnosno mreža vrlo velikog kapaciteta, u što većoj mjeri podržava brzine širokopojsnog pristupa koje su veće od 100 Mbit/s, s mogućnošću nadogradnje na brzine do 1 Gbit/s i više.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Grad Karlovac Karlovačka županija	Karlovac, Duga Resa, Ozalj, Ogulin, Slunj Barilović, Bosiljevo, Cetingrad, Draganić Generalski Stol, Josipdol Krnjak, Kamanje, Lasinja Netretić, Saborsko, Plaški, Ribnik, Rakovica Tounj, Vojnić, Žakanje	2023.	2026.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izgrađena širokopojsna infrastruktura 2. Osigurana dostupnost brzine pristupa internetu 100 Mbit/s ili više u svim dijelovima Karlovačke županije		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	472.267.371 HRK / 62.718.110 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, privatna sredstva		

6.2. Strateški projekti važni za razvoj Karlovačke županije čija provedba nije u nadležnosti Županije

Na području Karlovačke županije identificirano je 16 strateških projekata od značaja za Karlovačku županiju čija provedba nije u nadležnosti Županije, a radi se o projektima javnih tijela i institucija s nacionalne ili lokalne razine sa značajnim utjecajem na razvoj Županije.

NAZIV PROJEKTA: <i>Sustav zaštite od poplava karlovačko-sisačkog područja, I. faza karlovačko područje (Projekt zaštite od poplave grada Karlovca)</i>			
PC 9. Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom			
OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Cilj ovoga Projekta je smanjiti rizik od plavljenja na području Grada Karlovca. Projekt se odnosi na izgradnju 52 km novih nasipa, 21 km rekonstrukcije nasipa, pregradu na rijeci Kupi (Brodarci), 3 ustave, prokop Korana, odvodnju zaobalja područja zaštićenih novo izvedenim nasipima (4700 ha ili 47 mil. m ²), uređenje prostora za retenciju Kupčina (volumen retencije 150 mil. m ³). Projekt podiže ukupnu razinu sigurnosti i kvalitete života građana na području jedinica lokalne samouprave na čijem se području provodi Projekt.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
HRVATSKE VODE	Lokacija realizacije projekta je Karlovačka županija (Grad Karlovac, Grad Ozalj i općine Barilović, Draganić i Lasinja) i Zagrebačka županija (Grad Jastrebarsko te općine Klinča Sela i Pisarovina).	2018. godina	2029. godina
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/ REZULTATI	1. Izgrađeno 52 km novih nasipa 2. Rekonstruiranih 21 km nasipa 3. Izgrađena pregrada na rijeci Kupi 4. Izgrađene 3 ustave 5. Izgrađen prokop Korana 6. Izgrađeno 4700 ha odvodnje zaobalja 7. Uređen prostor za retenciju Kupčina volumena 150 mil m³		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	1.684.724.250,00 HRK / 223.601.333,86 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Hrvatske vode		

NAZIV PROJEKTA: <i>Aglomeracija Plitvička jezera</i>	
PC 9. Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom	
OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Cilj projekta je uspostava kvalitetnog i održivog sustava odvodnje na području aglomeracije te priključenje stanovništva i gospodarskih subjekata koji trenutno nisu priključeni na sustav odvodnje s uređajima za pročišćavanje otpadnih voda, a sve u kontekstu provedbe Direktive o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda (91/271/EEZ od 21.05.1991.) i Direktive o kakvoći vode namijenjene za ljudsku potrošnju (98/83/EZ od 03.11.1998.). Provedbom projekta postići će se: izgradnja novog sustava javne odvodnje ukupne duljine 83,6 km i 41 crpne stanice, sanacija postojećeg sustava odvodnje u duljini 5 km, izgradnja objekata, prihvata i obrada sadržaja iz 358 novih sabirnih jama, izgradnja 2 uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV-a), oba III+ stupnja, ukupnog kapaciteta 14.250 ES. U tehničkom pogledu projekt se sastoji od dvije odvojene cjeline: 1. Plitvička jezera 1 – sustav Rakovica i Rastovača s UPOV III+ stupnja kapaciteta 9.400 ES u Čatrnji i 2. Plitvička jezera 2 – sustav Korenica s UPOV III+ stupnja kapaciteta 4.850 ES U sklopu opisanih sustava odvodnje bit će izgrađeno 2121 novih priključaka putem kojih će se riješiti odvodnja za 4.431 stanovnika.

NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Javni isporučitelj vodne usluge (Vodovod Korenica d.o.o.)	NP Plitvička jezera, Rakovica, Plitvička jezera	2022.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izgrađen novi sustav javne odvodnje ukupne duljine 83,6 km i 41 crpne stanice 2. Saniran postojeći sustav odvodnje u duljini 5 km 3. Izgrađeni objekti za prihvati i obradu sadržaja iz 358 novih sabirnih jama 4. Izgrađena 2 uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV-a) 5. Izgrađeno 2121 novih priključaka		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	310.000.000,00 HRK / 41.168.659 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Državni proračun - Hrvatske vode, sredstva javnih isporučitelja vodne usluge		

NAZIV PROJEKTA: *Izgradnja vodoopskrbnog sustava Lička Jesenica – Rakovica – NP Plitvička jezera*

PC 9. Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	S obzirom na dugogodišnji problem neadekvatne javne vodoopskrbe plitvičko- rakovičkog kraja, koja se bazira na vodozahvatu iz jezera Kozjak, a što je neodrživo rješenje budući da se koriste resursi unutar NP Plitvička jezera, nužno je iznalaženje trajnog rješenja. Izrađeno je konceptijsko rješenje kojim je predloženo pet varijanti, a za daljnju razradu odabrane su dvije varijante: – prebacivanje vodoopskrbe podsustava Rakovica, NP Plitvička jezera i Ličko Petrovo Selo na vodozahvat Lička Jesenica iz smjera VS Mala Lisina – VS Rakovica (VARIJANTA 2B) – prebacivanje vodoopskrbe podsustava Rakovica, NP Plitvička jezera i Ličko Petrovo Selo na vodozahvat Lička Jesenica iz smjera VS Borik kroz hidrotehnički tunel Skrada (VARIJANTA 2C).		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Javni isporučitelj vodne usluge (Spelekom d.o.o. Rakovica)	NP Plitvička jezera, Rakovica, Saborsko Plitvička jezera	2022.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Odabrana varijanta konceptijskog rješenja 2. Izgrađen vodoopskrbni sustav Lička Jesenica – Rakovica – NP Plitvička jezera 3. Zaštićeno jezero Kozjak u sklopu NP Plitvička jezera		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	Varijanta 2B 144.811.594,00 HRK / 19.231.287 EUR Varijanta 2C 172.939.505,00 HRK / 22.966.734 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Državni proračun - Hrvatske vode, sredstva javnog isporučitelja vodne usluge		

PC 9. Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Svrha projekta je poboljšanje i razvoj vodno-komunalne infrastrukture na uslužnom području Komunalca d.o.o. Slunj u kontekstu provedbe Direktive o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda (91/271/EEZ) i Direktive o kakvoći vode namijenjenoj za ljudsku potrošnju (98/83/EZ). U okviru projekta planirane su sljedeće aktivnosti: poboljšanje vodoopskrbnog sustava, poboljšanje, dogradnja i proširenje sustava odvodnje otpadnih voda, pročišćavanje otpadnih voda u sklopu aglomeracije predmetnog područja, nabava opreme za poboljšanje rada i kvalitete vodno-komunalne infrastrukture. Predmetnu Aglomeraciju čine naselja: Slunj, Rastoke, Podmelnice, Donje Taborište, Gornje Taborište, Novo Selo i Cvitović.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Javni isporučitelj vodne usluge (Komunalac Slunj d.o.o.)	Uže područje grada Slunja	2023.	2025.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Nabavljena oprema za poboljšanje vodoopskrbnog sustava na području Grada Slunja 2. Dograđen i proširen sustav odvodnje otpadnih voda na području Grada Slunja		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	75.000.000,00 HRK / 9.960.159 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Državni proračun – Hrvatske vode, sredstva javnog isporučitelja vodne usluge		

NAZIV PROJEKTA: **Agglomeracija Ogulin – Josipdol**

PC 9. Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Izgradnja kolektora s pumpnim stanicama u dijelu naselja Grada Ogulina i Općini Josipdol. Izgradnja II. faze pročištača Grada Ogulina za dodatnih 7500 ES. Nabava opreme za održavanje sustava odvodnje fekalnih voda. Svrha projekta je poboljšanje i razvoj vodno-komunalne infrastrukture ovog područja.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Javni isporučitelj vodne usluge (Vodovod i kanalizacija d.o.o., Ogulin)	Ogulin, Josipdol	2023.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izgrađen kolektor s pumpnim stanicama u dijelu naselja Grada Ogulina i Općini Josipdol. 2. Dvršena II. faza izgradnje pročištača Grada Ogulina za dodatnih 7500 ES. 3. Nabavljena oprema za održavanje sustava odvodnje fekalnih voda		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	250.000.000,00 HRK / 33.200.531 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Državni proračun – Hrvatske vode, sredstva javnog isporučitelja vodne usluge		

PC 10. Poticanje energetske tranzicije i korištenja obnovljivih izvora energije

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Projekt obuhvaća istraživanje i eksploataciju geotermalne vode geotermalnog istražnog prostora „Karlovac 1“, poglavito za potrebe postojećeg toplinskog sustava grada te mogućnost proizvodnje električne energije. Projekt je usmjeren na pridobivanje geotermalne energije za potrebe grada Karlovca. Krajnji cilj projekta je ostvarenje podloge za razvoj energetske samodostatnosti i samodostatnosti u proizvodnji hrane, uz poticanje gospodarske aktivnosti razvoja grada Karlovca kao gospodarskog i sportsko-turističkog središta. Projekt obuhvaća usmjerena ulaganja u zelenu tranziciju, čistu i učinkovitu proizvodnju i korištenje obnovljivih izvora energije, čime će se doprinijeti energetskej tranziciji Karlovačke županije.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Grad Karlovac s partnerima	Karlovac, kč. br. 995, K.O. Donje Mekuše (prva istražna bušotina KaGT-1)	U tijeku	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Provedena istraživanja (izrađena dokumentacija, dobivena lokacijska dozvola, izrađena istražna bušotina, utvrđene rezerve, utvrđeno eksploatacijsko polje, provjeren projekt razrade i eksploatacije, dobivanje dozvole za pridobivanje) 2. Eksploatirani geotermalni izvori sukladno provedenim istraživanjima (korištenje geotermalne energije za centralni toplinski sustav grada Karlovca, korištenje geotermalne energije za proizvodnju struje, korištenje geotermalne energije za poljoprivredu, turizam, razvoj grada)		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	263.000.000,00 HRK / 34.926.959 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Državni proračun, proračuni jedinica lokalne samouprave		

PC 12. Pобољшanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Državna cesta DC42 predstavlja glavnu i najopterećeniju prometnicu Ogulina te spaja državne ceste D3 i D1 odnosno Vrbovsko, Ogulin, Josipdol, Plaški i Grabovac. Preko nje se ostvaruje i veza grada Ogulina s autocestom A1 Zagreb – Split, autocestom A6 Rijeka – Zagreb, kao i s državnom cestom D23 (Duga Resa – Senj). Na ovoj jednokolničkoj dvosmjernoj cesti miješa se lokalni i tranzitni promet. S obzirom na navedeno, potrebno je izgraditi obilaznicu grada kojom će se razdvojiti gradski i tranzitni promet, povećati prometna sigurnost, ali i sveukupna kvaliteta života lokalnog stanovništva. Također će se osigurati i dobra protočnost prometa, kao i kvalitetan spoj autoceste s dvjema poduzetničkim zonama grada Ogulina. Izgradnja obilaznice u duljini od približno 11 km započinje na spojnoj cesti između čvorišta Ogulin na autocesti A1 i državne ceste DC42, obilazi naselja Otok Oštarijski, grad Ogulin, naselje Sveti Petar te se prije naselja Ogulinski Hreljin spaja s državnom cestom DC42.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Hrvatske ceste d.o.o.	Ogulin	2022.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izrađena projektna dokumentacija 2. Izgrađena obilaznica		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	200.000.000,00 HRK / 26.560.425 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	Državni proračun– Hrvatske ceste d.o.o.		

PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Državna cesta DC42 obuhvaća prometni pravac ukupne dužine 90,1 km na potezu Stubica (D3) – Ogulin – Josipdol (D23) – Munjava (D23) – Plaški – Grabovac (D1). Dio ovog prometnog pravca na potezu od Saborskog do spoja na D1 u naselju Grabovac (Općina Rakovica) prolazi područjem Nacionalnog parka Plitvička jezera koje je slabo naseljeno. U prometno-tehničkom smislu riječ je o prometnici koja ima promjenjive tehničke elemente (širina kolnika, minimalni radijusi zakrivljenosti bez prijelaznih krivina, preglednost, kolnička konstrukcija i dr.). Ovom prometnicom odvija se promet lokalnog, županijskog i međuzupanijskog karaktera, kao i poveznica državnih pravaca s međunarodnim pravicima za BiH. Također, treba naglasiti značajnu prisutnost turističkog prometa. Izgradnjom nove trase ceste duljine 12,5 km osigurat će se bolja prometna povezanost te će se rasteretiti promet na državnoj cesti DC1 od Karlovca do Grabovca jer će se izgradnjom ove ceste dobiti najkraći i najbrži pravac s A1 do Plitvičkih jezera. Znatno će se povećati i sigurnost prometa na dionici između Saborskog i Rakovice.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Hrvatske ceste d.o.o.	Saborsko, Rakovica	2025.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izrađena projektna dokumentacija 2. Izgrađena nova trasa ceste duljine 12,5 km		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	250.000.000,00 HRK / 33.200.531 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	Državni proračun – Hrvatske ceste d.o.o.		

PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Izgradnja obilaznice planirana je na dionici Grabovac – Ličko Petrovo Selo. Svrha predmetne obilaznice je smanjenje negativnih utjecaja prometa na Nacionalni park Plitvička jezera s obzirom da postojeća državna cesta DC429 koja prolazi područjem Nacionalnog parka i ima stalan porast prometa. Početak obilaznice je na državnoj cesti DC42, dionica DC1-DC429 (prethodno je to bila dionica državne ceste DC1) u naselju Grabovac, a završava uklapanjem u postojeću cestu DC1 (prethodno DC504) u blizini naselja Ličko Petrovo selo. Ukupna dužina trase bit će 11,32 km.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Hrvatske ceste d.o.o.	Rakovica NP Plitvička jezera	2025.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izrađena projektna dokumentacija 2. Izgrađena obilaznica		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	170.000.000,00 HRK / 22.576.361 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	Državni proračun– Hrvatske ceste d.o.o.		

PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Grad Karlovac važno je cestovno središte središnje Hrvatske. Kroz Karlovac prolaze važni cestovni pravci od Zagreba prema Dalmaciji (A1 i DC1) te Kvarneru i Istri (A6 i DC3). Važno je napomenuti i pravac prema Republici Sloveniji (G.P. Jurovski Brod) preko D6 i D228 te prema Sisku (DC36). Dio prometa na navedenim pravcima prolazi autocestom, a dio navedenim državnim cestama koje prolaze kroz centar grada Karlovca. Dok je DC1 uređena dvokolnička cesta relativno izdvojena od naseljenih područja, DC3 i DC6 su jednokolničke dvotračne ceste koje prolaze kroz stambena naselja. Izgradnjom južne obilaznice Karlovca DC1 (Mostanje) – DC3 (Švarča) postići će se kvalitetno i sigurno prometovanje na području grada Karlovca. Navedenim projektom promet iz smjera Rijeke i Republike Slovenije (G.P. Jurovski Brod) preusmjerit će se na DC1 izbjegavajući veći dio naseljenih područja u gradu Karlovcu.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Hrvatske ceste d.o.o.	Karlovac: GČ Švarča, GČ Mostanje	2022.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izrađena projektna dokumentacija 2. Izgrađena južna obilaznica Karlovca DC1 (Mostanje) – DC3 (Švarča)		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	Bit će poznata po završetku projektiranja		
IZVOR FINANCIRANJA	Državni proračun– Hrvatske ceste d.o.o.		

PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske na cestovnom pravcu granica Republike Slovenije (Jurovski Brod) – čvor Novigrad (A1) planirana je izgradnja brze ceste kojom bi se unaprijedilo povezivanje cestovnih pravaca zapadne Europe i regija Dolenjske i Bele Krajine u Sloveniji s autocestom Zagreb – Rijeka te posredno lukama i turističkim središtima na Jadranu. Izgradnja ove ceste omogućila bi veću razinu uslužnosti na tom cestovnom pravcu te bolju protočnost i sigurnost prometa, što je posebno važno zbog rastućeg broja turističkih dolazaka u Republiku Hrvatsku, ali i tzv. Vikend migracija na relaciji Republika Slovenija – Republika Bosna i Hercegovina, jer je ova brza cesta dio spojnice Novo Mesto – Karlovac – Bihać. U susjednoj Sloveniji poboljšanje cestovne povezanosti s Hrvatskom provodi se kroz državni projekt „Tretja razvojna os-južni del“ kojom se planira izgradnja brze ceste od Novog Mesta do Metlike odnosno hrvatske granice.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Hrvatske ceste d.o.o.	Žakanje, Ribnik, Netretić	2022.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izrađena projektna dokumentacija 2. Izgrađena brza cesta Republika Slovenija (Jurovski Brod) – čvor Novigrad (A1)		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	Bit će poznata po završetku projektiranja		
IZVOR FINANCIRANJA	Državni proračun– Hrvatske ceste d.o.o.		

PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske planirana je izgradnja brze ceste na navedenom pravcu. Ukupna duljina planirane brze ceste iznosi približno 140 km. Izgradnjom ove brze ceste skratio bi se put vozačima koji putuju iz istočnog pravca, jer bi zaobilazili Zagreb i puno brže došli do autoceste A1; skratila bi se autocesta od Kutine do Zagreba te bi se rasteretile autoceste Zagreb — Karlovac i zagrebačka obilaznica.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Hrvatske ceste d.o.o.	Vojnić, Cetingrad, Slunj, Tounj, Josipdol, Ogulin	2022.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izrađena projektna dokumentacija 2. Izgrađena brza cesta Popovača (A3)-Sisak-Glina-Slunj-Ogulin (A1)		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	Bit će poznata po završetku projektiranja		
IZVOR FINANCIRANJA	Državni proračun – Hrvatske ceste d.o.o.		

PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Projektom će se dionica autoceste A1 na dionici od Zagreba do Karlovca prilagoditi najnovijim standardima gradnje autocesta radi poboljšanja usluge, veće protočnosti prometa, povećanja sigurnosti cestovnog prometa te povećanja ekoloških i energetske parametara. Sve aktivnosti projekta provode se prema strateškom dokumentu „Masterplan za razvoj prometne infrastrukture na relaciji autoceste Zagreb – Karlovac kao preduvjet za razvoj regije“. Multikriterijskom analizom Studije predložena je optimalna varijanta koja uključuje niz zahvata na postojećoj dionici autoceste Zagreb – Karlovac: • modernizacija autoceste: zaštita od buke, novi sustav odvodnje, prometna signalizacija i oprema (nove zaštitne ograde, Inteligentni transportni sustavi – ITS) • rekonstrukcija čvora „Jastrebarsko“; izgradnja novih čvorova Selce (Karlovac) i Stupnik sa spojnim cestama • ugradnja sustava za vaganje teških teretnih vozila • sigurna parkirališta za kamione.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Hrvatske autoceste d.o.o.	Autocesta A1, dionica Zagreb – Karlovac	2024.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izgrađen novi čvor u Karlovcu (Selce) 2. Napravljena zaštita od buke, novi sustav odvodnje, prometna signalizacija i oprema (nove zaštitne ograde i ITS) 3. Ugrađen sustav za vaganje teških teretnih vozila		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	Bit će poznata po završetku projektiranja		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Državni proračun – Hrvatske autoceste d.o.o.		

PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Državna cesta DC6 Netretić – Lišnica na dionici od čvora Novigrad do Lišnice omogućit će učinkovitiju vezu na prometnom pravcu Republika Slovenija – Republika Bosna i Hercegovina. Predmetna dionica započinje spojem na projektirani čvor Novigrad na autocesti Rijeka – Zagreb, odnosno na prethodnu dionicu DC6 od Netretića do spomenutog čvora. Spoj s prethodnom dionicom ostvaruje se preko izgrađenog nadvožnjaka „Maletić“ iznad autoceste Zagreb – Rijeka. Planirana trasa potom obilazi Novigrad sa sjeverne strane te mostom prelazi rijeku Dobru i završava u Lišnici priključkom na državnu cestu DC3. Ukupna duljina dionice ceste iznosi cca 4.440 m.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
Hrvatske autoceste d.o.o. (primopredaja Hrvatskim cestama d.o.o.)	Duga Resa, Netretić	2022.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izrađena projektna dokumentacija 2. Izgrađena državna cesta na dionici čvor Novigrad – Lišnica		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	Bit će poznata po završetku projektiranja		
IZVOR FINANCIRANJA	Državni proračun – Hrvatske ceste d.o.o.		

PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	U okviru projekta rekonstruirat će se postojeći i izgraditi drugi kolosijek željezničke pruge M202, na dionici od Hrvatskog Leskovca do Karlovca, ukupne duljine 44 km, čime će se unaprijediti prigradski promet grada Zagreba i Karlovca te realizirati jedna od faza izgradnje nizinke pruge. Projekt će u konačnici doprinijeti konkurentnosti Luke Rijeka poboljšanjem njezine povezanosti s tržištima srednje Europe. Osim rekonstrukcije i obnove postojeće željezničke pruge i izgradnje drugoga kolosijeka, projektom se predviđa i rekonstrukcija kolodvora Hrvatski Leskovac, Jastrebarsko i Karlovac, dok će se kolodvori Horvati, Zdenčina i Draganići prenamijeniti u stajališta, a rekonstruirat će se i postojeća stajališta Mavračići, Desinec, Domagovići i Lazina. Rekonstrukcija željezničke pruge uključuje i obnovu i modernizaciju stabilnih postrojenja električne vuče, signalno-sigurnosnih i telekomunikacijskih uređaja, a najveća dopuštena brzina bit će 160 km/h.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
HŽ Infrastruktura d.o.o.	Željeznička pruga M202, dionica od Hrvatskog Leskovca do Karlovca	2022.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Rekonstruirana i obnovljena postojeća željeznička pruga 2. Izgrađen drugi kolosijek 3. Rekonstruiran kolodvor Karlovac		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	3.450.000.000,00 HRK / 458.167.331 EUR		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Državni proračun - HŽ infrastruktura d.o.o.		

PC 12. Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu

OPIS SVRHE STRATEŠKOG PROJEKTA	Dionica Karlovac – Oštarije sastavni je dio glavne koridorske željezničke pruge za međunarodni promet M202 Zagreb GK – Karlovac – Rijeka, a nalazi se na željezničkom prometnom koridoru RH2 i Mediteranskom transeuropskom željezničkom koridoru. Projektom će se ispuniti tehničko-tehnološki uvjeti kojima moraju udovoljavati glavne koridorske željezničke pruge za međunarodni promet te će se osigurati veće brzine prometovanja vlakova, skratiti će se vrijeme putovanja, povećati kapacitet pružne dionice, povećati sigurnost tijeka željezničkog prometa te omogućiti zadovoljenje uvjeta interoperabilnosti na čitavom Mediteranskom transeuropskom željezničkom koridoru. Dionica Karlovac – Oštarije nastavlja se na dionicu Hrvatski Leskovac – Karlovac.		
NOSITELJ PROVEDBE	LOKACIJA	ROK POČETKA	ROK ZAVRŠETKA
HŽ Infrastruktura d.o.o.	Željeznička pruga M202, dionica od Karlovca do Oštarija	2022.	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA/REZULTATI	1. Izrađena projektna dokumentacija 2. Rekonstruirana željeznička pruga M202 Zagreb GK – Rijeka na dionici Karlovac-Oštarije		
UKUPNA PROCIJENJENA VRIJEDNOST (HRK)	Bit će poznata po završetku projektiranja		
IZVOR FINANCIRANJA	EU fondovi, Državni proračun - HŽ infrastruktura d.o.o.		

7. INDIKATIVNI FINACIJSKI OKVIR S PRIKAZOM FINACIJSKIH PRETPOSTAVKI ZA PROVEDBU POSEBNIH CILJEVA PLANA RAZVOJA

Kako bi se osigurala primjena načela održivosti, odgovornosti i usmjerenosti na rezultat te se olakšalo pravovremeno i transparentno planiranje sredstava potrebnih za provedbu posebnih ciljeva utvrđenih u Planu razvoja, utvrđen je i indikativni financijski okvir s prikazom financijskih pretpostavki za provedbu posebnih ciljeva Plana razvoja.

Indikativni financijski okvir prikazuje strukturu sredstava potrebnih za provedbu pojedinih posebnih ciljeva te pripadajućih mjera Plana razvoja kao i strateških projekata za cjelokupno razdoblje provedbe do 2027. Potrebno je napomenuti da su u indikativnom financijskom okviru navedena samo sredstva koja će se izdvojiti za provedbu posebnih ciljeva iz županijskog proračuna.

R. br.	Posebni cilj	Proračunska stavka	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	Ukupno program	Ukupno posebni cilj
1.	Povećanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva	PROGRAM 108 Razvoj gospodarstva	446.265,24	390.300,00	335.300,00	315.300,00	315.300,00	315.300,00	2.117.765,24	2.117.765,24
2.	Unaprjeđenje turističke ponude	PROGRAM 116A Unaprjeđenje turizma	427.782,29	432.000,00	1.294.000,00	794.000,00	794.000,00	794.000,00	4.535.782,29	4.535.782,29
3.	Razvoj kulturnih djelatnosti i sadržaja	127 PROGRAM javnih potreba u društvenim djelatnostima	218.992,71	208.000,00	208.000,00	208.000,00	208.000,00	208.000,00	1.258.992,71	1.258.992,71
4.	Unaprjeđenje dostupnosti obrazovanja i osposobljavanja	PROGRAM 121: Zakonski standardi javnih ustanova OŠ	2.845.794,25	2.851.428,00	2.851.428,00	2.851.428,00	2.851.428,00	2.851.428,00	17.102.934,25	290.117.223,55
		PROGRAM 123: Zakonski standard javnih ustanova SŠ	2.231.732,79	2.234.453,00	2.234.453,00	2.234.453,00	2.234.453,00	2.234.453,00	13.403.998,79	
		PROGRAM 125 Program javnih potreba iznad standarda - vlastiti prihodi	1.272.933,34	1.250.491,00	1.259.101,00	1.259.101,00	1.259.101,00	1.259.101,00	7.559.828,34	
		PROGRAM 126 Stipendiranje učenika i studenata na području KŽ	90.251,49	90.350,00	90.350,00	90.350,00	90.350,00	90.350,00	542.001,49	
		PROGRAM 140 Javne potrebe iznad zakonskog standarda	3.478.005,75	3.680.750,00	3.402.633,00	3.110.463,00	3.110.463,00	3.110.463,00	19.892.777,75	
		PROGRAM 141 Javne potrebe iznad zakonskog standarda SŠ	3.481.604,19	3.224.858,00	3.108.968,00	3.053.987,00	3.053.987,00	3.053.987,00	18.977.391,19	
		PROGRAM 157 Javne potrebe iznad zakonskog standarda u školstvu - ostali korisnici	111.089,25	3.076.350,00	137.350,00	137.350,00	137.350,00	137.350,00	3.736.839,25	
		PROGRAM 158 Pomoćnici u nastavi OŠ i SŠ (EU projekt)	346.142,23	376.237,00	394.348,00	394.247,00	394.247,00	394.247,00	2.299.468,23	
		PROGRAM 165 Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva Karlovačke županije	141.983,60	147.693,00	146.113,00	146.433,00	146.433,00	146.433,00	875.088,60	
		PROGRAM 173 „Renew heat“ – energetska učinkovitost u školama	2.416,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.416,99	
		PROGRAM 176A Sufinanciranje projekata iz Razvojnog fonda Karlovačke županije	1.321.255,55	1.373.967,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.695.222,55	
		PROGRAM 180 Centar kompetentnosti	7.592.587,62	13.710.456,00	253,00	0,00	0,00	0,00	21.303.296,62	
		PROGRAM 200 MZOS-Plaće OŠ	15.369.007,82	15.285.596,00	15.304.596,00	15.298.681,00	15.298.681,00	15.298.681,00	91.855.242,82	
		PROGRAM 201 MZOS-Plaće SŠ	14.874.800,68	14.954.060,00	15.002.916,00	15.012.980,00	15.012.980,00	15.012.980,00	89.870.716,68	

5.	Poboljšanje dostupnosti i učinkovitosti zdravstvene zaštite i usluga zdravstvene skrbi	PROGRAM 129 Zakonski standardi u zdravstvu	2.188.757,46	2.016.219,00	2.016.219,00	2.016.219,00	2.016.219,00	2.016.219,00	12.269.852,46	548.123.462,54
		PROGRAM 131 Ulaganje u zdravstvo iznad standarda	4.385.393,66	4.613.094,00	4.610.284,00	4.626.104,00	4.626.104,00	4.626.104,00	27.487.083,66	
		PROGRAM 149 Financiranje redovne djelatnosti iz HZZO-a	62.232.757,91	65.475.608,00	66.314.689,00	66.885.087,00	66.885.087,00	66.885.087,00	394.678.315,91	
		PROGRAM 150 Prihodi za posebne namjene korisnika	5.759.055,15	5.394.950,00	5.467.489,00	5.526.578,00	5.526.578,00	5.526.578,00	33.201.228,15	
		PROGRAM 151 Prihodi od nefinancijske imovine i nadoknade štete s osnova osiguranja	289.977,90	281.726,00	192.256,00	194.570,00	194.570,00	194.570,00	1.347.669,90	
		PROGRAM 152 Donacije	426.272,11	525.055,00	533.367,00	541.490,00	541.490,00	541.490,00	3.109.164,11	
		PROGRAM 154 Pomoć iz JLS	200.477,83	140.327,00	83.470,00	83.370,00	83.370,00	83.370,00	674.384,83	
		PROGRAM 156 Pomoći - FOND EU KORISNICI	616.708,60	566.011,00	608.285,00	626.767,00	626.767,00	626.767,00	3.671.305,60	
		PROGRAM 160 Ostali rashodi u zdravstvu	193.111,61	428.799,00	188.799,00	188.799,00	188.799,00	188.799,00	1.377.106,61	
		PROGRAM 161 Stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa – korisnici	215.056,26	155.979,00	165.190,00	165.090,00	165.090,00	165.090,00	1.031.495,26	
		PROGRAM 163 Prihodi od financijske imovine	2.544,46	2.544,00	2.544,00	2.544,00	2.544,00	2.544,00	15.264,46	
		PROGRAM 167 Višak sredstava iz prethodnih godina	61.599,04	39.817,00	31.075,00	31.075,00	31.075,00	31.075,00	225.716,04	
		PROGRAM 168 Prijenos sredstava iz nenadležnih proračuna	13.464.589,05	12.597.720,00	12.724.053,00	10.073.481,00	10.073.481,00	10.073.481,00	69.006.805,05	
		PROGRAM 171 Uspostava registra korisnika palijativne skrbi	4.678,50	4.679,00	4.679,00	4.678,00	4.678,00	4.678,00	28.070,50	
6.	Poticanje zdravog i aktivnog života kroz sport i rekreaciju	PROGRAM 128 Djelatnost športskih udruga, tehničke kulture i manifestacije	242.882,68	245.000,00	245.000,00	245.000,00	245.000,00	245.000,00	1.467.882,68	1.467.882,68
7.	Unaprjeđenje dostupnosti i učinkovitosti usluga socijalne skrbi	PROGRAM 132 Zakonski standardi Centara za socijalnu skrb	295.541,08						295.541,08	
		PROGRAM 134 Zakonski standardi Doma za stare i nemoćne	460.309,64	460.310,00	460.310,00	460.310,00	460.310,00	460.310,00	2.761.859,64	
		PROGRAM 137 Socijalna skrb iznad standarda	645.165,54	579.083,00	579.083,00	579.083,00	579.083,00	579.083,00	3.540.571,54	
		PROGRAM 138 Humanitarna skrb i drugi interesi građana	427.367,46	365.012,00	365.012,00	365.012,00	365.012,00	365.012,00	2.252.427,46	
		PROGRAM 139 Dom za stare i nemoćne iznad standarda	1.426.471,29	1.264.384,00	1.261.730,00	1.261.730,00	1.261.730,00	1.261.730,00	7.737.775,29	
8.	Unaprjeđenje sustava civilne zaštite i vatrogastva	PROGRAM 112A Zaštita od požara	198.818,81	200.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00	1.198.818,81	14.944.963,74
		PROGRAM 113A Zaštita i spašavanje	4.176.321,93	2.235.823,00	1.833.500,00	1.833.500,00	1.833.500,00	1.833.500,00	13.746.144,93	
9.	Očuvanje i održivo upravljanje okolišem i prirodnom baštinom	PROGRAM 115A Unaprjeđenje lovstva	62.765,28	55.000,00	55.000,00	55.000,00	55.000,00	55.000,00	337.765,28	
		PROGRAM 110 Komunalna infrastruktura	8.096,09	8.100,00					16.196,09	
		PROGRAM 119 Zaštita prirode i okoliša	33.180,66	113.000,00	73.200,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	339.380,66	
		PROGRAM 120 Gospodarenje otpadom	521.968,66	852.465,00	428.391,00	782.178,00	782.178,00	782.178,00	4.149.358,66	
		PROGRAM 148 Javna ustanova NATURA VIVA	377.536,76	566.770,00	456.957,00	460.937,00	460.937,00	460.937,00	2.784.074,76	

10.	Poticanje energetske tranzicije i korištenja obnovljivih izvora energije	PROGRAM 109 Gospodarenje energijom	81.624,48	182.000,00	80.000,00	80.000,00	80.000,00	80.000,00	583.624,48	583.624,48
11.	Povećanje konkurentnosti i održivosti poljoprivrede i biogospodarstva	PROGRAM 114A Unaprjeđenje poljoprivrede	492.276,72	456.000,00	456.000,00	456.000,00	456.000,00	456.000,00	2.772.276,72	2.772.276,72
12.	Poboljšanje prometne povezanosti i sigurnosti u prometu	PROGRAM 111 Unaprjeđenje prom. sustava na području KŽ	1.962.572,17	2.005.500,00	1.869.500,00	1.869.500,00	1.869.500,00	1.869.500,00	11.446.072,03	11.446.072,03
13.	Razvoj napredne komunikacijske infrastrukture i digitalna transformacija županije	PROGRAM 107 Opremanje odjela i službi Županije A100008 – Informatizacija odjela i službi T100086A – Pametna županija	235.797,18	198.300,00	105.000,00	105.000,00	105.000,00	105.000,00	854.097,18	854.097,18
14.	Poticanje gospodarskog rasta i održivog razvoja na depriuiranim područjima	PROGRAM 181 Održivi razvoj prostora i učinkovito upravljanje razvojem Karlovačke županije	258.809,52	240.000,00	240.000,00	240.000,00	240.000,00	240.000,00	1.458.809,52	1.458.809,52
15.	Poticanje ravnomjernog razvoja županije	PROGRAM 174 Sufinanciranje JU Regionalne razvojne agencije KŽ	588.747,36	331.807,00	331.807,00	331.807,00	331.807,00	331.807,00	2.247.782,36	4.029.835,48 1.260.884,91 1.248.966,15 218.581,89
		PROGRAM 177 Projekti Javne ustanove Regionalne razvojne agencije	648.923,12	423.897,00	357.102,00	117.377,00	117.337,00	117.337,00	1.782.053,12	
		PROGRAM 107 Opremanje odjela i službi Županije T100058 – Uređenje i opremanje prostora Županije T100067 – Uskladjivanje zemljišnih knjiga i sufinanciranje projektne dokumentacije	285.884,91	199.000,00	194.000,00	194.000,00	194.000,00	194.000,00	1.260.884,91	
		118 PROGRAM razvoja, prostornog planiranja i zaštite okoliša	29.199,02	16.300,00	20.000,00	6.700,00	6.700,00	6.700,00	85.599,02	
		PROGRAM 146 Zavod za prostorno uređenje KŽ	202.247,13	192.224,00	192.224,00	192.224,00	192.224,00	192.224,00	1.163.367,13	
		PROGRAM 179 Poslovi državne uprave	108.581,89	22.000,00	22.000,00	22.000,00	22.000,00	22.000,00	218.581,89	

8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Praćenje i izvještavanje o provedbi akata strateškog planiranja je dio procesa strateškog planiranja.

Praćenje provedbe akata strateškog planiranja je proces prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja kojima se sustavno prati uspješnost provedbe ciljeva i mjera akata strateškog planiranja. Sukladno odredbama čl. 45. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH, regionalni i lokalni koordinatori odgovorni su za praćenje i izvješćivanje o provedbi akata strateškog planiranja te su dužni prikupljati i unositi pokazatelje o provedbi akata strateškog planiranja u skladu s uputama i rokovima. Temeljem odredbi navedenog Zakona, Regionalni koordinator Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije odgovorna je za praćenje i izvješćivanje o provedbi Plana razvoja. Institucionalni okvir za praćenje i izvještavanje o provedbi Plana razvoja, uz regionalnog koordinатора Javnu ustanovu Regionalnu razvojnu agenciju Karlovačke županije i lokalne koordinate čine i upravni odjeli Karlovačke županije te druga javna tijela koja imaju odgovornost praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja. Uz jedinice lokalne samouprave i upravne odjele Karlovačke, u prikupljanje i dostavu podataka o postizanju pokazatelja ishoda posebnih ciljeva definiranih Planom razvoja uključuju se i županijska i lokalna javnopravna tijela.

Izvještavanje o provedbi akata strateškog planiranja je proces pružanja pravovremenih i relevantnih informacija ključnim nositeljima strateškog planiranja na nacionalnoj razini i na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave te široj javnosti o statusu provedbe akata strateškog planiranja.

Način praćenja i izvještavanja o provedbi Plana razvoja te ostalih akata strateškog planiranja, definiran je Pravilnikom o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave¹. Izvještavanje će se provoditi u skladu s uputama Koordinacijskog tijela u sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske. Pokazatelji s ciljnim vrijednostima koje se trebaju ostvariti do kraja razdoblja koje obuhvaća Plan razvoja prikazani su u poglavlju „5. Popis posebnih ciljeva s opisom, pripadajućim pokazateljima ishoda i popisom mjera za provedbu“.

Vrednovanje je neovisna ocjena procesa izrade akta strateškog planiranja (prethodno vrednovanje), provedbe (srednjoročno vrednovanje) i postignutih razvojnih učinaka i rezultata po isteku njegove provedbe (naknadno vrednovanje).

Postupak vrednovanja temelji se na načelima strateškog planiranja i upravljanja razvojem iz Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH.

Vrednovanje je sastavni dio životnog ciklusa svakog akta strateškog planiranja, ali i svih javnih politika te utječe na unaprjeđenje učinkovitosti i djelotvornosti svakog akta strateškog planiranja, odnosno javne politike, kao i na procjenu njihovih učinaka. U konačnici, vrednovanje je jedan od alata pomoću kojih je moguće utvrditi što je učinkovito, a što nije, s ciljem utjecaja na pravovremenost donošenja odluka o provedbi akata strateškog planiranja te kao prilikom kreiranja javnih politika i njihovog potencijalnog utjecaja na životni ciklus akata strateškog planiranja.

Vrednovanje provode unutarnji ili vanjski stručnjaci koji su funkcionalno neovisni o tijelima nadležnim za izradu i provedbu akata strateškog planiranja, uz koordinaciju regionalnog koordinатора Javne ustanove Regionalne razvojne agencije Karlovačke županije.

Rezultati, ishodi i učinci utvrđeni postupkom vrednovanja predstavljaju temelj za reviziju javnih politika i daljnje procese strateškog planiranja. Izrada novih akata strateškog planiranja ili revizija postojećih mora biti usklađena s nalazima vrednovanja, a očekivani rezultati, ishodi i učinci moraju biti razumljivi, procjenjivi i mjerljivi.

Kako bi bilo svrhovito, vrednovanje je potrebno provoditi u svakoj fazi akta strateškog planiranja, odnosno tijekom provedbe javnih politika: od planiranja do provedbe i praćenja provedbe ciljeva odnosno mjera utvrđenih strateškim aktom. Kada se odlučuje o tome koje mogućnosti odnosno javne politike odabrati, na

1 NN 6/19

POPIS TABLICA

Tablica 1. Prikaz Posebnih ciljeva Plana razvoja te njihova povezanost sa strateškim ciljevima NRS-a 2030.

Tablica 2. Indikativni financijski okvir provedbe Plana razvoja

POPIS SLIKA

Slika 1. Razvojni smjerovi NRS 2030.

koji način ih najbolje ispuniti te u koje vrijeme, potrebno je uzeti u obzir nalaze vrednovanja utvrđujući ono što je bilo učinkovito. Na taj način rezultati, ishodi i učinci provedbe akta strateškog planiranja utvrđeni postupkom vrednovanja predstavljaju temelj za reviziju javnih politika i daljnje procese strateškog planiranja.

Vrednovanje tijekom izrade (prethodno vrednovanje) Plana razvoja započeto je Odlukom o početku postupka vrednovanja Plana razvoja Karlovačke županije i osnivanjem Odbora za vrednovanje kojeg čine predstavnici Javne ustanove Regionalne razvojne agencije Karlovačke županije, Karlovačke županije te Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

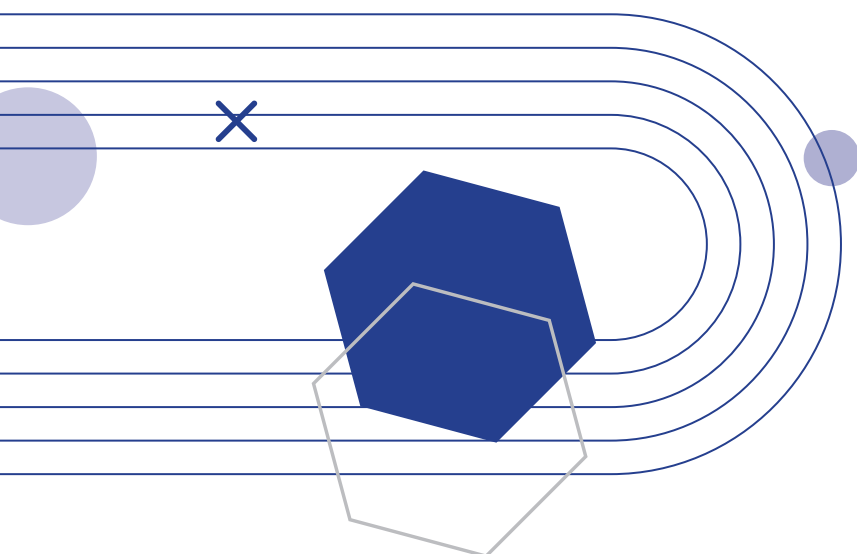
Proces prethodnog vrednovanja započeo je u studenom 2021. angažiranjem vanjskog stručnjaka za prethodno vrednovanje – Ekonomskog instituta, Zagreb. Postupak prethodnog vrednovanja odvijao se u tri faze: ocjenjivale su se osnovna analiza i SWOT analiza, zatim strateški okvir te naposljetku i provedbeni okvir. Završno izvješće o provedenom postupku vrednovanja vanjski stručnjak za vrednovanje je podnio Odboru za vrednovanje te je ono priloženo Planu razvoja kao Prilog x.

Vrednovanje tijekom provedbe (srednjoročno vrednovanje)

Provodi se tijekom provedbe strateških akata i predstavlja upravljački alat kojim se pomaže učinkovitija provedba akata strateškog planiranja jer pomaže donositeljima odluka da tijekom provedbe utvrde nedostatke u provedbi akata strateškog planiranja i slijedom toga poduzmu korake ukoliko su potrebne njegove izmjene. Izvješće o provedbi Plana razvoja izradit će se sredinom vremenskog razdoblja provedbe, tj. u IV. kvartalu 2024. godine, sukladno rokovima definiranim Indikativnim planom vrednovanja.

Vrednovanje nakon provedbe (naknadno vrednovanje)

Provodi se po završetku provedbe akata strateškog planiranja. Vrednovanje nakon provedbe sažeto ponavlja i ocjenjuje cjelokupni utjecaj/učinak Plana razvoja odnosno njegovu djelotvornost i učinkovitost. Izrada Završnog izvješća provedbe Plana razvoja planirana je nakon isteka ukupnog razdoblja Plana razvoja, tj. u IV. kvartalu 2028. godine, sukladno rokovima definiranim Indikativnim planom vrednovanja. Rezultati naknadnog vrednovanja koristit će se kao podloga za novi ciklus strateškog planiranja.

Prilog I. SWOT analiza

DRUŠTVO

DEMOGRAFSKI RESURSI, ODGOJ I OBRAZOVANJE, ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB, SPORT I CIVILNO DRUŠTVO

SNAGE	SLABOSTI
• Postojeći programi stambenog zbrinjavanja • Razvijena mreža obrazovnih ustanova • Provedba projekata koji podupiru stalan obrazovni proces: uspostava regionalnih centara kompetentnosti (RCK) za kvalitetno srednjoškolsko i kontinuirano strukovno obrazovanje • Stručni i motivirani kadrovi u sektoru obrazovanja; motivacija i već postojeći <i>know-how</i> kod poduzetnika i obrazovnog sektora za prihvaćanje i razvoj novih tehnologija i modernih obrazovnih programa (RCK) • Stipendiranje studenata kroz programe županije, gradova i općina • Dobro ustrojen i organiziran sustav zdravstvene zaštite na području Karlovačke županije • Razvijeni domovi socijalne skrbi; organizirani oblici socijalnih usluga za ranjive skupine • Postojanje regionalne i lokalne socijalne politike i ulaganja u smanjivanje siromaštva kroz različite socijalne naknade • Brojne sportske udruge i klubovi; odlična natjecateljska sportska tradicija; sudjelovanje klubova u sustavu natjecanja na lokalnoj, državnoj i međunarodnoj razini • Brojne profesionalne i amaterske udruge civilnog društva	• Negativna demografska kretanja; izrazita depopulacija i nejednaka rasprostranjenost stanovnika • Nepovoljna dobna struktura stanovništva; odlazak mladih iz ruralnih ali i gradskih područja • Veliki broj domaćinstava koja nisu u mogućnosti zadovoljiti niti osnovne životne potrebe • Zatvaranje područnih škola zbog procesa urbanizacije (povećanja broja stanovnika u gradovima i smanjene u ruralnim sredinama) • Nespremnost stanovnika na usvajanje novih znanja i vještina; veliki udio digitalno nepismenog stanovništva posebno na ruralnom području županije • Nedostatna infrastruktura za predškolski odgoj u nekim dijelovima županije • Dvosmjenski rad škola • Nedostatan rad na prevenciji i promicanju zdravlja • Nedostatno razvijen sustav izvaninstitucionalnih oblika socijalne/zdravstvene skrbi uključujući i oblike palijativne skrbi • Neujednačena dostupnost sportske infrastrukture u svim dijelovima županije • Nedostatak i/ili zastarjela sportska infrastruktura; slaba iskorištenost potencijala za razvoj sportsko-rekreativnih sadržaja; nedovoljno povezivanje prirodne baštine i sporta s turizmom
PRILIKE	PRIJETNJE
• Podrška različitih strategija na nacionalnoj i EU razini • Konvergiranje hrvatske standardima EU, prilika za razmjenu učenika, nastavnika, te učenje i primjena najboljih europskih praksi • Raspoloživost sredstava iz EU fondova, državnih i drugih izvora • Provedba nacionalnih programa u području zdravstva na lokalnoj i regionalnoj razini • Porast potražnje za organizacijom velikih sportskih natjecanja i manifestacija • Suradnja sa ostalim srodnim organizacijama civilnog društva u Hrvatskoj i EU	• Nedovoljna učinkovitost nacionalne pronatalitetne politike • Nedovoljno prepoznavanje strateške važnosti ruralnih krajeva koji odumiru i u kojima je prisutno raseljavanje na razini RH; nepostojanje hitnih državnih intervencija radi poboljšanja gospodarskog i socijalnog standarda stanovnika na ruralnom području • Globalna zdravstvena kriza; novi obrasci bolesti • Zakonska procedura financiranja udruga u kulturi i sportu (prenormiranost za male udruge slabih kapaciteta) • Loša percepcija javnosti prema udrugama civilnog društva i veliki utjecaj politike na rad udruga • Nepostojanje financiranja za jačanje kapaciteta udruga na državnoj razini

GOSPODARSTVO I TRŽIŠTE RADA

SNAGE	SLABOSTI
• Dominantna prerađivačka industrija s potencijalom daljnjeg rasta; izvozna orijentiranost prerađivačke industrije • Tradicija poduzetništva i obrtništva; razvijen sektor malog i srednjeg poduzetništva; prepoznatljiva razina usluge; kvaliteta i stručnost majstora obrtnika • Povećanje broja poslovnih subjekata u županiji • Dobra postojeća ugostiteljska i turistička ponuda • Dobri agroekološki uvjeti koji omogućuju bavljenje različitim djelatnostima poljoprivredne proizvodnje • Relativno velike poljoprivredne površine koje je moguće koristiti • Veliko šumsko bogatstvo i kvalitetna drvena sirovina; očuvani šumski ekosustavi • Kontinuirani razvoj lovnog turizma; postojanje županijske strategije razvoja lovnog i ribolovnog turizma • Rastuća prepoznatljivost županijskih turističkih manifestacija, prepoznatljiva prirodna i kulturna baština • Brzo rastući županijski turistički sektor • Postojanje Centra za informiranje i savjetovanje u karijeri - CISOK • Brza zapošljivost deficitarnih zanimanja; promocija i financiranje deficitarnih zanimanja	• Nedovoljna iskorištenost kapaciteta postojećih poslovnih zona na području županije; nedovoljna komunalna opremljenost poslovnih zona i veličina parcela koje mogu zadovoljiti potrebe većih investitora • Nedostatak poslovne potporne infrastrukture - poslovni inkubatori, tehnološki parkovi • Neravnomjerna razvijenost; koncentracija poslovnih subjekata i aktivnosti većinom na području grada Karlovca • Ograničena mogućnost financiranja investicija iz vlastitih izvora • Niska razina ulaganja u inovacije; nedostatak inovacija te mali broj inovativnih proizvoda na tržištu; nerazvijen institucionalni sustav za poticanje inovacija i potporu inovatorima • Nedovoljno iskorišteni potencijali kulturne baštine u svrhu razvoja turizma • Nezainteresiranost mlade populacije za obrtnička zanimanja • Nepovoljna dobna struktura poljoprivrednog stanovništva • Nedovoljni pomaci u unapređenju, razvoju, modernizaciji i povoljnijoj strukturi poljoprivredne proizvodnje • Nedostatak infrastrukture u poljoprivrednom sektoru: klaonice, hladnjače, skladišta • Nedostatak infrastrukture u prerađivačkom sektoru: mljekare, sirane, uljare i dr. • Nedostatak programa za usavršavanje za pojedina zanimanja koja su deficitarna na lokalnom tržištu rada • Nedostatak kvalificirane radne snage i nedovoljna unutar županijska mobilnost radne snage • Zastarjelost pojedinih obrazovnih programa; srednjoškolski obrazovni programi ne prate potrebe tržišta rada • Nedovoljna promocija deficitarnih zanimanja
PRILIKE	PRIJETNJE
• Poticajne mjere za gospodarstvo na nacionalnoj razini; razvoj kapitalnih projekata-nositelja organiziranog razvoja turizma • Internacionalizacija poslovanja • Stvaranje regionalnih klastera • Uključivanje u državne fondove potpore i proširivanje tržišta za ekološku proizvodnju, agroturizam, ruralni kulturni krajobraz i sl. • Dostupnost programa financiranja iz EU fondova • Daljnji razvoj prerađivačke industrije i IT sektora na nacionalnoj i EU razini • Razvoj novih tehnologija i otvaranje potrebe za novim zanimanjima • Otvoreno tržište rada EU koje omogućava i privlačenje radne snage • Nacionalni poticaji za zapošljavanje	• Prevelika reguliranost poslovanja i administrativne prepreke; česte promjene zakonskih propisa • Niska razina inozemnih izravnih ulaganja • Rast konkurencije - EU i treće zemlje, druge županije i susjedne regije kao investicijske lokacije • Pandemija virusa COVID-19 • Pad radno aktivnog stanovništva i odljev radne snage • Zanemarivanje važnosti razvoja ljudskih potencijala u gospodarstvu na državnoj razini • Nedovoljna fleksibilnost obrazovnog sustava da prati potrebe tržišta rada • Različitost u dinamici promjena u gospodarskom i obrazovnom sektoru

OKOLIŠ

GEOGRAFIJA, ZAŠTITA OKOLIŠA, OTPORNOST NA KRIZE/CIVILNA ZAŠTITA, VATROGASTVO, HGSS

SNAGE	SLABOSTI
• Povoljan geografski položaj županije • Bogato vodonosno područje • Izrađeni strateški prostorno-planski dokumenti • Velika bioraznolikost područja županije • Postojeća infrastruktura za prevenciju rizika • Postojeće investicije u velike strateške projekte zaštite od poplava • Osiguran i organiziran sustav protupožarne zaštite; formirane operativne snage sustava civilne zaštite s visokim stupnjem spremnosti; dobra pogranična suradnja • DVD-ovi u ruralnim područjima su nositelji društvenih aktivnosti i događanja • Stručnost, pripremljenost i educiranost članova i volontera u sustavu civilne zaštite (HGSS, Vatrogasci, Crveni Križ, volonteri itd.); dobro poznavanje terena i sposobnost improvizacije i prilagodbe situacijama	• Reljefni oblik područja Karlovačke županije - pretežito brdski i gorski, teško dostupni krajevi-naselja • Minirana i minska sumnjiva područja • Manjak financijskih sredstava za zaštitu okoliša • Nedovoljno informiranje i educiranje građana o važnosti zaštite okoliša • Nedovoljno održivo korištenje vrijednosti prirodne baštine; nedovoljno vezanje prirodne baštine za gospodarske aktivnosti (posebno turizam) • Nedostatni financijski resursi za razvijanje i jačanje otpornosti na krize • Nedostatna i zastarjela zajednička vatrogasna zaštitna oprema • Nedostatna vježbališta za provedbu školovanja, osposobljavanja i usavršavanja pripadnika operativnih snaga sustava civilne zaštite • Nedovoljna uređenost i opremljenost vatrogasnih domova i spremišta • Imovinsko-pravni statusi mnogih vatrogasnih domova i spremišta nisu riješeni
PRILIKE	PRIJETNJE
• Učinkovita suradnja sa susjednim županijama u području zaštite okoliša i prirodnih vrijednosti • Uvođenje sustava upravljanja okolišem – ISO 14001 • Doprinos državne administracije u ostvarivanju EU ciljeva na području zaštite okoliša • Resursi za energetska tranziciju / dekarbonizaciju gospodarstva • Nacionalne politike koje ulažu u jačanje sigurnosnih institucija • Međunarodna suradnja i mogućnosti dodatnih međunarodnih edukacija • Provedba zajedničkih vježbi na nacionalnoj razini	• Klimatske promjene; ljetne sezone s manjom količinom padalina • Elementarne nepogode Nedostatne inicijative na državnoj razini u području inventarizacije, planiranja, upravljanja i zaštite krajobraza • Nepostojanje sustavnog nacionalnog plana i programa obnavljanja vatrogasne tehnike i opreme • Povećani sigurnosni rizici zbog blizine granice sa susjednom BiH • Tehničko-tehnološke nesreće s opasnim tvarima

INFRASTRUKTURA	
PROMET I MOBILNOST, DIGITALNA INFRASTRUKTURA, KOMUNALNE DJELATNOSTI / GOSPODARENJE VODAMA, OTPADOM I ENERGIJOM	
SNAGE	SLABOSTI
- Izrazito povoljan geoprometni položaj; povezanost sa centrima Zagreb, Rijeka, Split; blizina međunarodnih graničnih prijelaza i zračne luke - Prostorna pokrivenost javnim prijevozom u urbanim sredinama - Postojeća digitalna infrastruktura na urbanim područjima; - Razvijena mreža komunalnih poduzeća - Visoka pokrivenost organiziranog prikupljanja miješanog komunalnog otpada	- Nezadovoljavajuće stanje prometne infrastrukture - Nepostojanje javnog prijevoza u pojedinim dijelovima županije - Slaba pokrivenost ruralnog prostora građevinama elektroničkih pokretnih komunikacija, kao i nepokretnim širokopojasnim pristupom - Neadekvatna pokrivenost područja županije sustavima javne vodoopskrbe; veliki gubici vode iz vodoopskrbnih sustava; neizgrađenost sustava odvodnje i pročišćavanja voda u svim dijelovima županije; dotrajala postojeća vodoopskrbna i kanalizacijska mreža - Necjelovit sustav gospodarenja otpadom; odvajanje otpada na mjestu nastanka je na niskoj razini; postojanje divljih odlagališta otpada - Neiskorištenost potencijala obnovljivih izvora energije (sunce i geotermalni izvori); nedostatak vlastitih financijskih sredstava za realizaciju projekata obnovljivih izvora energije iz geotermalnih izvora
PRILIKE	PRIJETNJE
- Korištenje EU sredstava za brži prelazak na zelenu ekonomiju kroz princip kružnog gospodarstva - Korištenje sredstava EU fondova za razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja - Nacionalna i EU politika poticanja ulaganja u obnovljive izvore energije - Monitoring EU-a u području gospodarenja otpadom; mogućnost uvođenja penala može stvoriti pritisak i potaknuti spremnost na rješavanje problema gospodarenja otpadom na raznim lokacijama - Kontinuirano jačanje svijesti o potrebi strateškog i sustavnog upravljanja gospodarenjem otpadom - Učinkovita suradnja sa susjednim županijama u području zaštite okoliša i prirodnih vrijednosti - Potencijalni interes investitora za obnovljive izvore i zelenu ekonomiju - Mogućnost dobivanja sredstava s državne razine za vodocrpilišta; osiguranje novih količina vode izgradnjom novih vodocrpilišta - Mogućnost proizvodnje energije iz obnovljivih izvora biomase - Razvoj zelene poslovne infrastrukture	- Komplicirane procedure u realizaciji projekata EU - Sporost u rješavanju/realizaciji boljih prometnih rješenja - provedba državnih projekata brzih cesta, obilaznica i dr. - Nepredvidivost dinamike digitalizacije društva - Prirodne nepogode; poplave, suše, podzemne vode koje uzrokuju velika oštećenja sustava odvodnje - Nedostatak natječaja za financiranje istraživanja koja su potrebna za buduće korištenje geotermalne energije

UPRAVLJANJE RAZVOJEM I REGIONALNOM KONKURENTNOSTI

SNAGE	SLABOSTI
• Postojeći institucionalni kapaciteti • Dobra povezanost gradova i općina; povezivanje susjednih JLS-ova u svrhu razvoja i izgradnje komunalne, prometne i poslovne infrastrukture • Postojanje centra izvrsnosti pod vodstvom Veleučilišta • Postojanje sektorskih klastera • Oživljavanje ruralnog prostora kroz turističke aktivnosti	• Niska razina inovativnosti • Nedovoljna društvena uključenost raznih skupina • Nedovoljno razvijena gospodarska infrastruktura (poslovne zone i poduzetničke potporne institucije) • Nedovoljna povezanost različitih sektora – civilnog, javnog i poslovnog (posljedični gubitak sinergijskog učinka) • Nedovoljna realizacija investicija • Nedostatak financijskih sredstava za adekvatnu institucionalnu podršku oživljavanju ruralnog prostora • Nerazvijeno tržište autohtonih i ekoloških proizvoda • Neodrživo upravljanje nepokretnim kulturnim dobrima i slabo korištenje nepokretnih kuturnih dobara u turističkoj ponudi • Slab interes stanovništva ruralnog područja za poduzetništvo i obrt na ruralnom području; posljedična nedovoljna privlačnost za useljavanje potrebnih stručnih kadrova
PRILIKE	PRIJETNJE
• Mogućnost korištenja sredstava EU fondova • Interregionalno povezivanje • Ustrojavanje urbanih aglomeracija prema Zakonu o regionalnom razvoju • Reforma javne uprave	• Makroekonomska nestabilnost • Pandemije i epidemije • Smanjenje ulaganja u znanost i obrazovanje na nacionalnoj razini • Neodgovarajuća decentralizacija

Prilog II.

OSNOVNA analiza

Sadržaj

1. OSNOVNA OBILJEŽJA KARLOVAČKE ŽUPANIJE.....	86
1.1. Prirodno-geografska obilježja.....	86
1.2. Teritorijalna obilježja.....	87
1.2.1. Upravno-teritorijalna podjela.....	88
1.2.1.1. Gradovi i općine u Karlovačkoj županiji.....	89
1.2.1.2. Sustav naselja.....	89
1.2.2. Prostorna struktura korištenja i namjene površina Karlovačke županije.....	91
1.2.2.1. Zemljišni pokrov i korištenje zemljišta.....	91
1.2.2.2. Ograničenja u korištenju.....	93
1.2.2.3. Područja posebne namjene.....	94
1.3. Demografska obilježja Karlovačke županije.....	95
1.3.1. Populacijska kretanja.....	95
1.3.2. Dobna i spolna struktura stanovništva.....	98
1.3.3. Prirodni prirast.....	99
1.3.4. Gustoća naseljenosti.....	100
1.3.5. Migracijska kretanja.....	102
1.3.6. Broj kućanstava te broj, vrsta i struktura stanova.....	103
2. GOSPODARSTVO.....	104
2.1. Pregled izazova i potencijala gospodarstva na razini EU i RH.....	104
2.2. Gospodarstvo Karlovačke županije.....	104
2.2.1. Dinamika rasta.....	105
2.2.2. Bruto domaći proizvod.....	106
2.2.2.1. Bruto domaći proizvod – tekuće cijene.....	106
2.2.2.2. Bruto domaći proizvod po stanovniku.....	106
2.2.2.3. Bruto domaći proizvod po stanovniku prema standardu kupovne moći (SKM), EU28=100 ...	107
2.2.2.4. Bruto dodana vrijednost prema djelatnostima.....	108
2.2.3. Investicije.....	109
2.2.4. Inozemna izravna ulaganja.....	110
2.2.5. Robna razmjena s inozemstvom.....	111
2.3. Poduzetništvo i poslovno okruženje.....	112
2.3.1. Poslovni subjekti.....	112
2.3.2. Obrtništvo.....	117
2.3.3. Gospodarske zone i poduzetnička infrastruktura.....	118
2.3.4. Poslovno okruženje i COVID-19.....	120
2.4. Struktura gospodarskog sektora Karlovačke županije.....	121
2.4.1. Prerađivačka industrija.....	122
2.4.2. Građevinarstvo.....	124
2.4.3. Trgovina i usluge.....	126
2.4.4. Turizam.....	128
2.4.5. Iskorištavanje mineralnih sirovina.....	134

3. BIOGOSPODARSTVO	138
3.1. Pregled izazova i potencijala poljoprivrede i proizvodnje hrane na razini EU i RH	138
3.2. Poljoprivreda	139
3.2.1. Stanje ruralnog prostora Karlovačke županije	139
3.2.2. Poljoprivredni resursi Karlovačke županije	140
3.2.2.1. Poljoprivredno zemljište	140
3.2.2.2. Registar, obrazovna struktura i dob poljoprivrednika	142
3.2.3. Poljoprivredna proizvodnja, prerada i trženje	144
3.2.3.1. Biljna proizvodnja i prerada	144
3.2.3.2. Prerada proizvoda ne životinjskog podrijetla	145
3.2.3.3. Proizvodnja grožđa i vina	145
3.2.3.4. Uzgoj domaćih životinja	146
3.2.3.5. Pčelarstvo i proizvodnja meda	148
3.2.3.6. Prerada proizvoda životinjskog podrijetla	148
3.2.3.7. Ribarstvo i proizvodnja ribe	148
3.2.3.8. Ekološka proizvodnja	149
3.2.4. Skladištenje i distribucija proizvoda	149
3.2.5. Udruživanje poljoprivrednika	150
3.3. Šumarstvo i drvna industrija	151
3.3.1. Šumarstvo	151
3.3.2. Drvna industrija	156
3.4. Lovstvo	159
4. TRŽIŠTE RADA	163
4.1. Zaposlenost i plaće	163
4.2. Kretanje zaposlenosti prema djelatnosti	164
4.3. Trendovi u nezaposlenosti i obrazovna struktura nezaposlenih osoba	165
4.4. Potražnja za radom	167
5. DRUŠTVO	171
5.1. Odgoj i obrazovanje	171
5.1.1. OBRAZOVANJE – Pregled izazova i potencijala obrazovanja na razini EU i RH	171
5.1.2. Obrazovanost	172
5.1.3. Predškolski odgoj i obrazovanje	173
5.1.4. Osnovno obrazovanje	174
5.1.5. Srednjoškolsko obrazovanje	177
5.1.6. Visoko obrazovanje	180
5.1.7. Obrazovanje odraslih	180
5.2. Društvena infrastruktura	181
5.2.1. Kultura i umjetnost	181
5.2.1.1. Kulturna baština – nepokretna kulturna dobra	182
5.2.2. Sport i rekreacija	183
5.2.3. Civilno društvo	185
5.2.4. Stanogradnja i stanovanje	186

6. ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB	187
6.1. Pregled izazova i potencijala u području zdravstva i socijalne skrbi na razini EU i RH.	187
6.2. Zdravstvena zaštita u Karlovačkoj županiji.	188
6.2.1. Zdravstvena infrastruktura	189
6.2.2. Zdravstveni djelatnici	193
6.2.3. Zdravstveno stanje populacije	194
6.3. Socijalna skrb	196
6.3.1. Ustanove socijalne skrbi	196
6.3.2. Sustav socijalne skrbi	197
6.3.3. Programi za potporu skrbi u kući/osobnoj skrbi:	198
6.3.4. Korisnici prava u sustavu socijalne skrbi	198
7. OTPORNOST NA KRIZE	201
7.1. Sustav civilne zaštite u Karlovačkoj županiji	201
7.1.1. Pokazatelji operativne sposobnosti.	201
7.1.2. Stožer civilne zaštite Karlovačke županije:	202
7.1.3. Vatrogastvo na području Karlovačke županije.	202
7.1.4. Društvo Crvenog križa Karlovačke županije.	205
7.1.5. Hrvatska gorska služba spašavanja – stanice Karlovac i Ogulina	206
7.1.6. Identifikacija prijetnji i rizika.	206
7.2. Analiza stanja sustava civilne zaštite.	210
7.2.1. Područje preventive	211
7.2.2. Područje reagiranja	212
8. OČUVANJE PRIRODE I OKOLIŠA, KLIMATSKE PROMJENE	214
8.1. Pregled trendova i razvojnih potencijala na EU i RH razini – Očuvanje prirode i okoliša	214
8.2. Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena	215
8.3. Očekivane klimatske promjene na području Karlovačke županije.	216
8.4. Emisije onečišćujućih tvari u zrak.	217
8.5. Zaštita i korištenje dijelova prostora od posebnog značaja za prirodu	220
8.5.1. Bioraznolikost	221
8.5.1.1. Staništa.	221
8.5.1.2. Flora i fauna	222
8.5.1.3. Zaštićena područja.	222
8.5.1.4. Ekološka mreža	224
8.5.1.5. Pritisci na biološku raznolikost.	227
8.5.2. Georaznolikost	228
8.5.3. Krajobrazna raznolikost	228
9. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA I ENERGETIKA	230
9.1. Komunalna infrastruktura – Gospodarenje vodama i otpadom	230
9.1.1. Vodoopskrba i odvodnja	232
9.1.1.1. Vodoopskrba	232
9.1.1.2. Odvodnja.	235

9.1.2. Gospodarenje otpadom	236
9.2. ENERGETIKA – Pregled globalnih trendova i potencijala na EU i RH razini	238
9.2.1. Energetski sustavi u Karlovačkoj županiji	239
9.2.1.1. Opskrba električnom energijom	239
9.2.1.2. Opskrba naftom i plinom	242
9.2.1.3. Toplinska energija	242
9.2.2. Obnovljivi izvori energije	243
10. PROMET I ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE	249
10.1. PROMET I MOBILNOST – Pregled trendova i potencijala na razini EU i RH	249
10.1.1. Geoprometni položaj Karlovačke županije	251
10.1.2. Cestovni promet	251
10.1.3. Cestovna infrastruktura	252
10.1.4. Kvaliteta infrastrukture i sigurnost cestovnog prometa	255
10.1.5. Javni prijevoz putnika u cestovnom prometu	259
10.1.6. Biciklistički promet	260
10.1.7. Pješački promet	263
10.1.8. Željeznički promet	263
10.1.9. Zračni promet	265
10.1.10. Riječni promet	266
10.1.11. Utjecaj klimatskih promjena na prometnu infrastrukturu	266
10.2. ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE – Pregled trendova i potencijala na razini EU i RH	267
10.2.1. Elektroničke komunikacije u Karlovačkoj županiji	269
11. REGIONALNI RAZVOJ	271
11.1. Razvijenost	271
11.1.1. Stupanj razvijenosti	271
11.1.2. Područja posebne državne skrbi	275
11.1.3. Brdsko planinska područja	276
11.2. Institucionalni kapaciteti i upravljanje razvojem	276
11.3. Međunarodna i međuregionalna suradnja	278
11.4. Apsorpcija EU sredstava iz europskih i strukturnih i investicijskih fondova	279
11.5. Strateško planiranje razvoja	282
11.6. Popis akata strateškog planiranja čiju provedbu podupire strateški okvir Plana razvoja Karlovačke županije 2021.-2027	284
POPIS TABLICA	288
POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA	291
POPIS SLIKA	292
POPIS KRATICA	293
POJMOVNIK	296
SURADNICI U IZRADI	300

1. OSNOVNA OBILJEŽJA KARLOVAČKE ŽUPANIJE

1.1. Prirodno-geografska obilježja

Prostor Karlovačke županije je kontakti prostor dviju geografskih regija Republike Hrvatske – Gorske i Panonske Hrvatske i kao takav karakteriziran je obilježjima obiju regija kroz sve njihove prostorne parametre i njihovim utjecajima na prostorno, društveno i gospodarsko uređenje. Najniža kota terena je 108 m.n.m. na izlazu rijeke Kupe s područja Karlovačke županije, a najviša Vrh Kula na Bjelolasici, visine 1534 m.n.v., cca 15 km zračne linije zapadno od centra Ogulina. Prostor nema posebnih zajedničkih karakterističnih obilježja, već je vrlo raznolik, od širokih naplavnih dolina rijeka na ravničarskom sjeveru, do uskih riječnih kanjona i dolina između planinskih vrhova u južnom dijelu Županije. Zbog velikih razlika u karakteristikama prostora, različiti su i modusi njegovog uređenja i korištenja.

Slika 1. Karlovačka županija

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020.

Osnovne krajobrazne jedinice s obzirom na prirodna obilježja u cijelosti ili djelomično na području Županije su:

- nizinska područja sjeverne Hrvatske;
- panonska gorja;
- Žumberačko i Samoborsko gorje;
- Kordunska zaravan;
- Gorski kotar;
- Lika.

Klima je kontinentalna, ublažena maritimnim utjecajem (na najbližem dijelu samo 12 km zračne linije do mora, pravac Klenovica – Drežnica), što se očituje veličinom oscilacija godišnjih temperatura i rasporedom većeg dijela godišnjih oborina u hladnijem dijelu godine, s odstupanjima prema višoj nadmorskoj visini i položaju prema Dinarskom prostoru.

Unutar kontinentalne fitografske regije (raspored biljnih zajednica), u kojoj se nalazi područje Karlovačke županije, uočavaju se sljedeći pojasevi:

- glavne nizinske i poplavne zone na sjeveru;
- brdski (područje šume hrasta kitnjaka i običnog graba);
- predplaninski (područje predplaninske šume bukve);
- gorski (područje šume bukve i jele).

Prema **pedološkim karakteristikama tla**, najvećim dijelom (središnji i južni dio Županije) prevladavaju skupine tla marginalno pogodnih za poljoprivredu, zatim skupine tla srednje pogodnih za poljoprivredu uz veća ograničenja (sjeverni i manji istočni dio Županije) te manjim dijelom skupine tla srednje pogodnih za poljoprivredu (na sjevernom dijelu Županije). Tla pogodna za poljoprivredu uz vodotoke zbog režima voda u najvećem broju slučajeva ne mogu biti optimalno korištena bez regulacije vodotoka.

Područje Karlovačke županije pripada u cijelosti slivu rijeke Kupe, koja od izvora do Ozlja ima karakteristike krške rijeke, a nizvodno karakter nizinske rijeke. Ostali vodotoci također u gornjem i srednjem dijelu toka imaju karakteristike krških rijeka, a u donjem nizinskih. U krškom dijelu je specifična problematika zagađenja podzemnih voda, gdje zagađenje ima gotovo istovremeni utjecaj na kvalitetu cjelokupnog toka podzemnih voda.

U nizinskom dijelu prisutan je problem plavljenja površina uz vodotok, što znatno ograničava korištenje velikih površina i zahtijeva regulaciju u prostoru i dodatna ulaganja prilikom svakog zahvata u prostoru (hidromelioracije, temeljenje objekata, zaštita od poplava i sl.).

Prema Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske (SPRRH), jugozapadno područje Županije nalazi se iznad potencijalnih rezervi podzemnih voda prve razine.

U hidrogeološkom smislu područje Karlovačke županije možemo podijeliti na dvije osnovne hidrogeološke jedinice:

- jedinica mezozojskih karbonatnih naslaga,
- jedinica mlađih kenozojskih naslaga.

Osnovni pečat području Karlovačke županije daje jedinica karbonatnih naslaga (krš), koju u osnovi čine vapnenci i dolomiti mezozojske starosti. Prema dubini erozije baze, odnosno dubini do koje je doprla karstifikacija, unutar ove jedinice izdvajaju se dvije zone:

- zona visokog krša – zapadno od Ogulina, Josipdola i Plaškog,
- zona plitkog ili fluvio krša – istočno od Ogulina do pravca koji ide od Ozlja preko Karlovca do Duga Rese i Slunja.

1.2. Teritorijalna obilježja

Karlovačka županija ima specifičan položaj unutar Republike Hrvatske kao središnje smještene županije, koja je ujedno graniči s dvjema državama, Slovenijom te Bosnom i Hercegovinom. S 32% županijskih granica koje su ujedno i državne granice, s 9 od ukupno 21 JLS-a koji graniči sa susjednim državama (5 sa Slovenijom i 4 s Bosnom i Hercegovinom), taj prostor zahtijeva poseban režim prostornog uređenja u skladu s važećim zakonima i propisima.

Na prostoru Karlovačke županije nalazi se više graničnih prijelaza raznih kategorija.

Slika 2. Republika Hrvatska sa županijama

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020.

Prema **Sloveniji** u funkciji je više graničnih prijelaza koji bi ulaskom Republike Hrvatske u Schengenski režim trebali izgubiti svoju funkciju:

- Stalni granični prijelazi za međunarodni promet putnika i roba u cestovnom prometu Jurovski Brod i Pribanjci te stalni granični prijelaz za međunarodni željeznički promet II kategorije Kamanje na željezničkom kolodvoru Bubnjarci
- Stalni granični prijelazi za pogranični promet Pravutina, Prilišće, Obrež, Vivodina, Brezovica i Kašt.

Prema **Bosni i Hercegovini** u funkciji su:

- Stalni granični cestovni prijelaz za međunarodni promet putnika i roba u cestovnom prometu Maljevac
- Stalni granični prijelaz za pogranični promet Gejkovac, Bogovolja, Pašin Potok i Kordunski Ljeskovac.

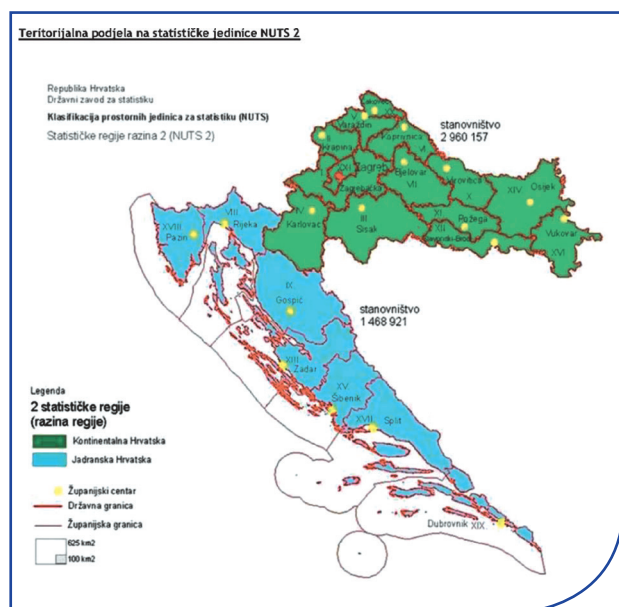
Kontaktne županije su sljedeće:

- Zagrebačka;
- Sisačko-moslavačka;
- Ličko-senjska;
- Primorsko-goranska.

Granice prema Primorsko-goranskoj i Ličko-senjskoj županiji se većim dijelom poklapaju s reljefnim toponimima, geografskim, odnosno krajobraznim granicama, dok su granice prema Zagrebačkoj i Sisačko-moslavačkoj manje prostorno izražene.

1.2.1. Upravno-teritorijalna podjela

Ulaskom Hrvatske u EU, upravno teritorijalna podjela je uz gradove, općine i županije, dobila i podjelu prema statističkoj klasifikaciji prostornih jedinica, kao statistički oblik sagledavanja prostora za potrebe analiza prostora članica EU.

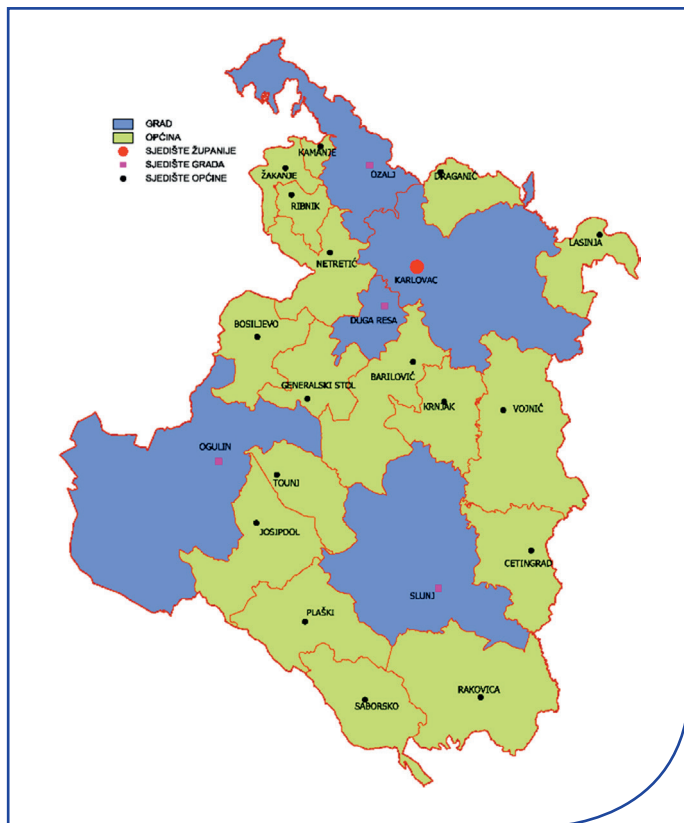
Slika 3. NUTS2 podjela Hrvatske 2013. – 2019.

Slika 4. NUTS2 podjela Hrvatske 2019.

Početkom 2019. godine Vlada RH uspostavila je novu podjelu na 4 statističke regije NUTS 2 razine, i to na 4 statističke regije: Panonsku Hrvatsku, Sjevernu Hrvatsku, Jadransku Hrvatsku i Grad Zagreb. Karlovačka županija u novoj podjeli pripada Panonskoj Hrvatskoj.

1.2.1.1. Gradovi i općine u Karlovačkoj županiji

Prostorni obuhvat Karlovačke županije određen je Zakonom o područjima županija, gradova i općina¹.

Sjedište Karlovačke županije je u Karlovcu, a u njezinom sastavu je pet gradova (Karlovac, Duga Resa, Ogulin, Ozalj i Slunj) te sedamnaest općina (Barilović, Bosiljevo, Cetingrad, Draganić, Generalski Stol, Josipdol, Kamanje, Krnjak, Lasinja, Netretić, Plaški, Rakovica, Ribnik, Saborsko, Tounj, Vojnić i Žakanje), s ukupno 649 naselja.

Temeljem navedenog Zakona, utvrđeni su nazivi i sjedišta, način utvrđivanja i promjene granica općina i gradova i druga pitanja od značaja za područno ustrojstvo jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Slika 5. Gradovi i općine u Karlovačkoj županiji

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije 2020.

1.2.1.2. Sustav naselja

Strategijom prostornog razvoja RH (2017.) utvrđena je potreba optimizacije sustava naselja kroz policentričnost, gdje srednje veliki i mali gradovi moraju imati ključnu ulogu na regionalnoj razini. Iako je u europskom kontekstu potrebno dati poseban značaj snaženju uloge glavnog grada i regionalnih središta, istodobno se ističe i njihova solidarna obveza prema jačanju uloge srednjih i malih gradova u nacionalnom sustavu naselja.

Strategijom prostornog razvoja, kao krovnim prostorno planskim dokumentom, postavljen je sljedeći planirani sustav središnjih naselja:

- Karlovac i Ogulin – regionalno središte
- Duga Resa, Ozalj i Slunj – subregionalno središte
- sjedišta općina – područna i lokalna središta.

Također, naglašava se potreba integralnog planiranja područja urbanih aglomeracija, sa zaštitom povijesnih dijelova i kvalitetnim postavkama razvoja te integralnim razvojem sustava infrastrukture koji bi trebali pružiti istu razinu usluge u svim dijelovima aglomeracije. Posebice je to istaknuto u aglomeracijama koje se ustrojavaju prema Zakonu o regionalnom razvoju, gdje je nužno unaprijediti koordinaciju djelovanja u odnosu na primjenu zakona iz područja prostornog uređenja i regionalnog razvoja, koji se preklapaju po tim pitanjima.

Stoga je potrebno:

- osnažiti Karlovac i Ogulin kao regionalna središta;

1 NN 86/06, 125/06 – ispravak, 95/08 – Odluka USHR, 46/10 – ispravak, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13 i 110/15

- posvetiti posebnu pažnju prostornom razvitku urbane aglomeracije Karlovac – Duga Resa, koje treba razvijati zajednički, usklađivanjem prostornih i razvojnih funkcija svojstvenih odgovarajućoj kategoriji naselja;
- međusobno uskladiti sustav regionalnog razvojnog i prostornog planiranja s ciljem usklađivanja urbano-ruralno odnosa gradskih centara s okolnim ruralnim područjima, kroz definiranje standarda usluga i gospodarskih djelatnosti s ciljem očuvanja kulturnog krajobraza i struktura naselja.

Broj naselja u jedinicama lokalne samouprave te njihova površina prikazani su u tablici 1.

Tablica 1. JLS i broj naselja u Karlovačkoj županiji

Naziv JLS	Broj naselja u JLS	Površina (km ²)
Grad Karlovac	52	402,10
Grad Duga Resa	28	60,33
Grad Ogulin	24	536,74
Grad Ozalj	97	179,39
Grad Slunj	67	392,25
Općina Barilović	44	176,18
Općina Bosiljevo	43	110,57
Općina Cetingrad	36	137,00
Općina Draganić	1	72,38
Općina Generalski Stol	25	99,40
Općina Josipdol	14	165,41
Općina Kamanje	7	14,56
Općina Krnjak	30	112,02
Općina Lasinja	8	82,23
Općina Netretić	42	117,02
Općina Plaški	8	157,45
Općina Rakovica	27	256,52
Općina Ribnik	17	39,34
Općina Saborsko	4	132,57
Općina Tounj	7	96,47
Općina Vojnić	46	240,38
Općina Žakanje	22	44,79
UKUPNO	649	3625,10

Izvor: DZS, obrada JURRA KŽ

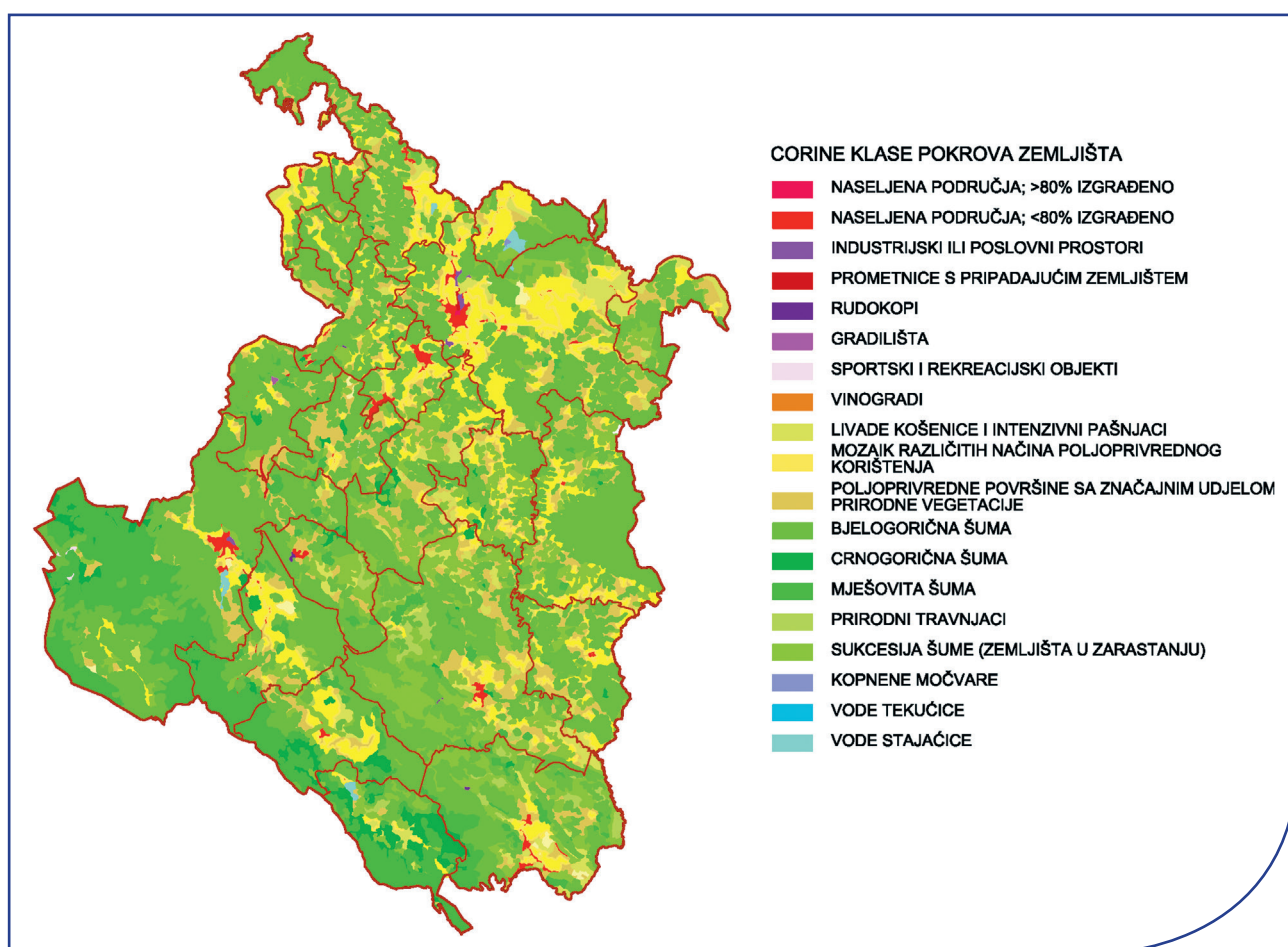
1.2.2. Prostorna struktura korištenja i namjene površina Karlovačke županije

Osnovna namjena prostora planirana prostorno planskim dokumentima može se načelno podijeliti na **površine namijenjene građenju** (građevinska područja naselja, izdvojeni dijelovi građevinskih područja izvan naselja gospodarskih i drugih namjena te infrastruktura) te **negrađive površine** poput poljoprivrednih, šumskih i vodnih, a koje uz zone eksploatacije te površine posebnih namjena čine osnovnu plansku podjelu svakog prostornog plana.

U odnosu na podatke iz prethodnog izvješća Zavoda za prostorno uređenje Karlovačke županije, kroz izradu materijala za potrebe Državnog plana prostornog razvoja utvrđeno je da je došlo do povećanja površine građevinskih područja naselja, gdje se kroz usvojene izmjene i dopune 12 prostornih planova uređenja gradova i općina u razdoblju 2016. – 2019., površina građevinskog područja povećala s 15.728,9 ha na 16.425,1 ha, odnosno za 696,2 ha ili 4,4%.

1.2.2.1. Zemljišni pokrov i korištenje zemljišta

Jedan od servisa kojim je osigurano praćenje promjene stanja u korištenju prostora i pokrovu zemljišta je digitalna baza podataka o pokrovu zemljišta CORINE Land Cover (CLC). Od ukupno 44 utvrđene klase na europskoj razini, u Hrvatskoj je utvrđeno 40, a u Karlovačkoj županiji 19, razvrstanih u pet osnovnih klasa pokrova zemljišta koji jedinstvenom EU metodologijom, na temelju satelitskih slika kartira pokrov. Posljednje stanje zemljišnog pokrova u Karlovačkoj županiji utvrđeno je prema podacima baze podataka CORINE (COordination of INformation on the Environment) i prikazano je na slici 6 i u tablici 2.

Slika 6. CORINE Land Cover – digitalna baza podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja zemljišta u Republici Hrvatskoj 2012. – Stanje zemljišnog pokrova u Karlovačkoj županiji 2012.

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020.

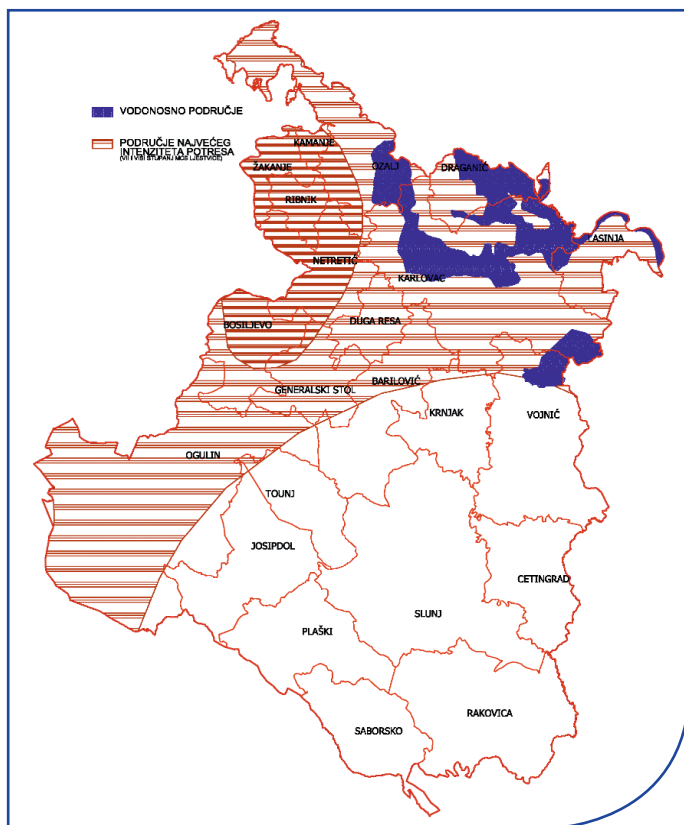
Prema podacima prikazanim u tablici 2, najviše površine otpada na šume i ostalu prirodnu vegetaciju (65,82%), potom na poljoprivredne površine (31,97%), dok se manji dio odnosi na čovjekom utjecane površine (1,64%, a najmanji dio na vode (0,56%) i močvarna zemljišta (0,02%).

Tablica 2. CORINE *Land Cover* – digitalna baza podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjene korištenja zemljišta u Republici Hrvatskoj 2012. – *Stanje zemljišnog pokrova u Karlovačkoj županiji, 2012.*

POKROV I NAMJENA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA U KARLOVAČKOJ ŽUPANIJI – CORINE KLASSE POKROVA ZEMLJIŠTA 2012. g	Površina (ha)	% površine Županije
1. Čovjekom utjecane površine	5.927,51	1,64%
1.1 Naseljena područja	4.284,32	1,18%
1.1.1. Naseljena područja; > 80% izgrađeno	54,34	0,01%
1.1.2. Naseljena područja; < 80% izgrađeno	4.229,99	1,17%
1.2 Industrijske, poslovne i prometne površine	1.277,51	0,35%
1.2.1. Industrijski ili poslovni prostori	352,72	0,10%
1.2.2. Prometnice s pripadajućim zemljištem	924,79	0,26%
1.3. Rudokopi, odlagališta i gradilišta	187,42	0,05%
1.3.1. Rudokopi	125,23	0,03%
1.3.2. Gradilišta	62,19	0,02%
1.4. Umjetna, nepoljoprivredna vegetacija	178,25	0,05%
1.4.1. Sportski i rekreacijski objekti	178,25	0,05%
2. Poljoprivredne površine	115.896,72	31,97%
2.1. Obradene površine	1.151,96	0,32%
2.1.1. Oranice	1.151,96	0,32%
2.2. Trajni nasadi	31,89	0,01%
2.2.1. Vinogradi	31,89	0,01%
2.3. Livade i pašnjaci	15.370,29	4,24%
2.3.1. Livade košenice i intenzivni pašnjaci	15.370,29	4,24%
2.4. Usitnjene, raznolike poljoprivredne površine	99.342,59	27,40%
2.4.1. Mozaik različitih načina poljoprivrednog korištenja	46.080,70	12,71%
2.4.2. Polj. površine sa značajnim udjelom prirodne vegetacije	53.261,88	14,69%
3. Šume i ostala prirodna vegetacija	238.586,33	65,82%
3.1. Šume	190.074,15	52,43%
3.1.1. Bjelogorična šuma	142.975,87	39,44%
3.1.2. Crnogorična šuma	9.714,89	2,68%
3.1.3. Mješovita šuma	37.383,39	10,31%
3.2. Grmolike i travne, prirodne biljne zajednice	48.512,18	13,38%
3.2.1. Prirodni travnjaci	4.712,10	1,30%
3.2.3. Sukcesija šume (zemljišta u zarastanju)	43.800,08	12,08%
4. Močvarna zemljišta	56,99	0,02%
4.1. Kopnene močvare	56,99	0,02%
4.1.1. Kopnene močvare	56,99	0,02%
5. Vode	2.041,19	0,56%
5.1. Kopnene vode	2.041,19	0,56%
5.1.1. Vode tekućice	1.278,13	0,35%
5.1.2. Vode stajaćice	763,06	0,21%
UKUPNO	362.508,75	100,00%

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020.

1.2.2.2. Ograničenja u korištenju

Rasjedi i klizišta

Na području Karlovačke županije nalaze se zone VI., VII. i VIII. stupnja intenziteta potresa s više aktivnih ili moguće aktivnih dionica rasjeda te manje površina klizišta i nestabilnih terena (slika 7).

Iako pripada prostorno planskoj cjelini Središnje Hrvatske, na njenom području nalazi se i Ogulinsko-plašćanska udolina, koja pripada dinarskom planinskom sustavu. Taj sustav, dužine oko 700 km i širine 32 – 35 km, najuži je na pravcu Karlovac – Rijeka. U tome kontekstu blizina zapadne županijske granice od obale Jadranskog mora upućuje na činjenicu da je na jugozapadnom dijelu Karlovačke županije prisutan utjecaj sjevernojadranskog područja, što za posljedicu ima prodore toplih zračnih masa s mora koje donose obilje oborina.

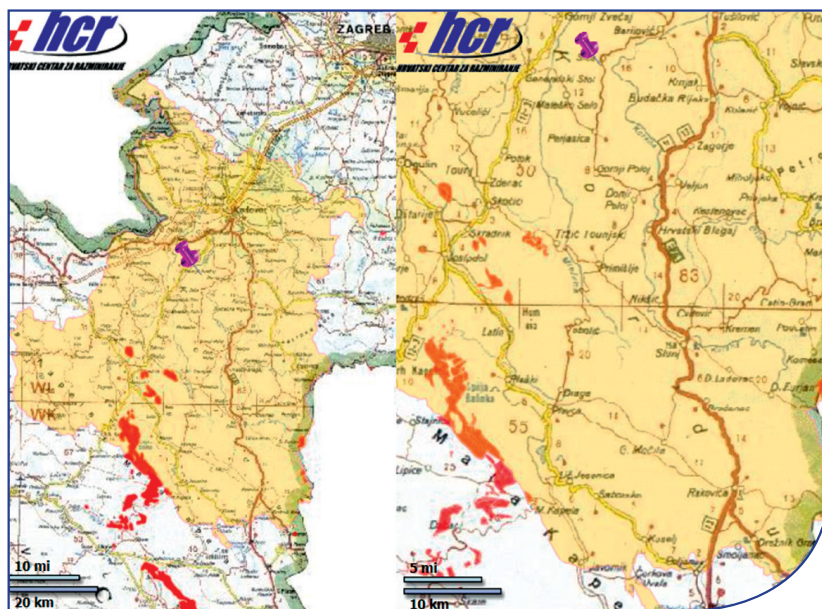
Slika 7. Ograničenja u korištenju – područja intenziteta najvećeg potresa, Karlovačka županija

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020.

Minski sumnjiva područja

Na području Karlovačke županije na dan 1. siječnja 2021., površina minski sumnjivog područja i područja zagađenog isključivo neeksploziranim ubojnim sredstvima iznosi 42,3 km² i prostire se na području 6 jedinica lokalne samouprave u južnom dijelu Karlovačke županije.

Minski sumnjiv prostor gotovo u cijelosti obuhvaća šumska područja (99%), a ostatak su poljoprivredne površine. Ova područja su gospodarski, ekološki i sigurnosni problem lokalnog stanovništva i sveukupnog razvoja. U tijeku su aktivnosti na rješavanju problema miniranih područja.

Slika 8. Minski sumnjiva područja na području Karlovačke županije - stanje 2021.

Izvor: Hrvatski centar za razminiranje, <https://misportal.hcr.hr/HCRweb/faces/simple/Map.jspx>

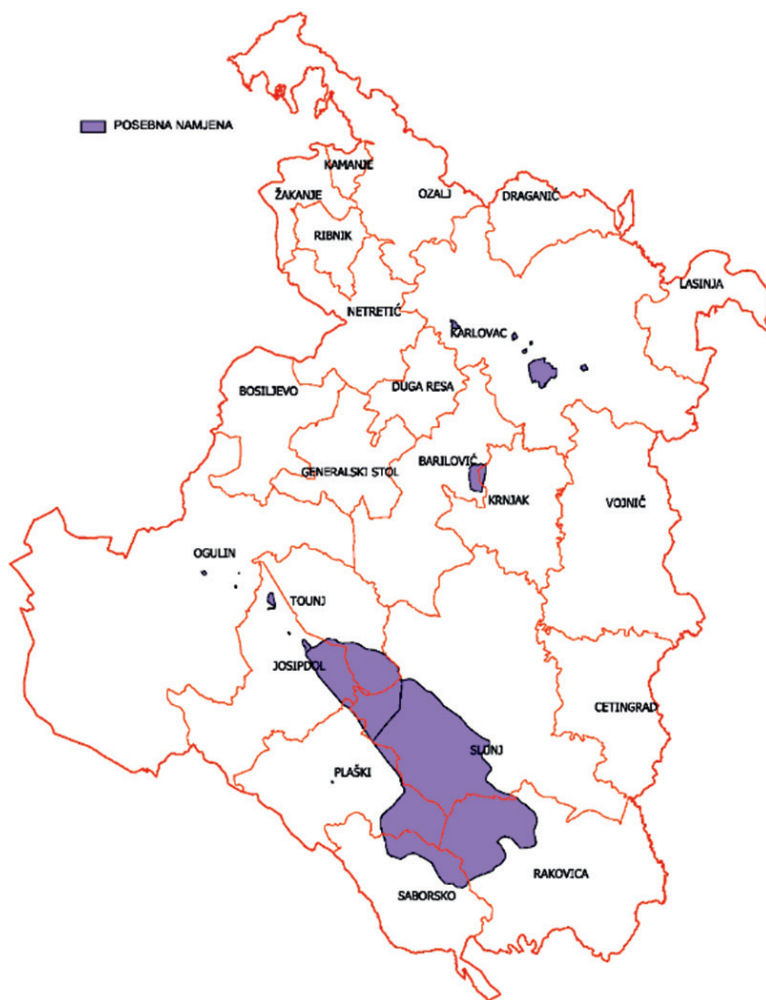
1.2.2.3. Područja posebne namjene

Područja posebne namjene na području Karlovačke županije su zone od interesa za Republiku Hrvatsku namijenjene za obranu i obrambene funkcije. S obzirom na činjenicu da prisutnost vojne infrastrukture ima određeni gospodarski, demografski i prostorni utjecaj na lokalnoj odnosno regionalnoj razini, za potrebe ove analize dat će se osnovni prikaz površine u kojoj su područja namijenjena za obranu i obrambene funkcije prisutna na području Županije.

Kako je prikazano u tablici 3 i na slici 9, više od 50% površina posebne namjene RH na području Karlovačke županije nalazi se na vojnom poligonu „Eugen Kvaternik“ u Slunju.

Tablica 3. Područja posebne namjene u Karlovačkoj županiji, 2021.

NAZIV JLS	POSEBNA NAMJENA (ha)
Grad Karlovac	607,43
Grad Duga Resa	-
Grad Ogulin	-
Grad Ozalj	-
Grad Slunj	12139,43
Općina Barilović	277,51
Općina Bosiljevo	-
Općina Cetingrad	-
Općina Draganić	-
Općina Generalski Stol	-
Općina Josipdol	1904,34
Općina Kamanje	-
Općina Krnjak	92,97
Općina Lasinja	-
Općina Netretić	-
Općina Plaški	274,33
Općina Rakovica	5.196,82
Općina Ribnik	-
Općina Saborsko	1.838,29
Općina Tounj	1.875,66
Općina Vojnić	-
Općina Žakanje	-
UKUPNO	24.206,78

Slika 9. Područja posebne namjene; I

zvor: Prostorni plan Karlovačke županije – dokumentacija ZPU KŽ, 2018.

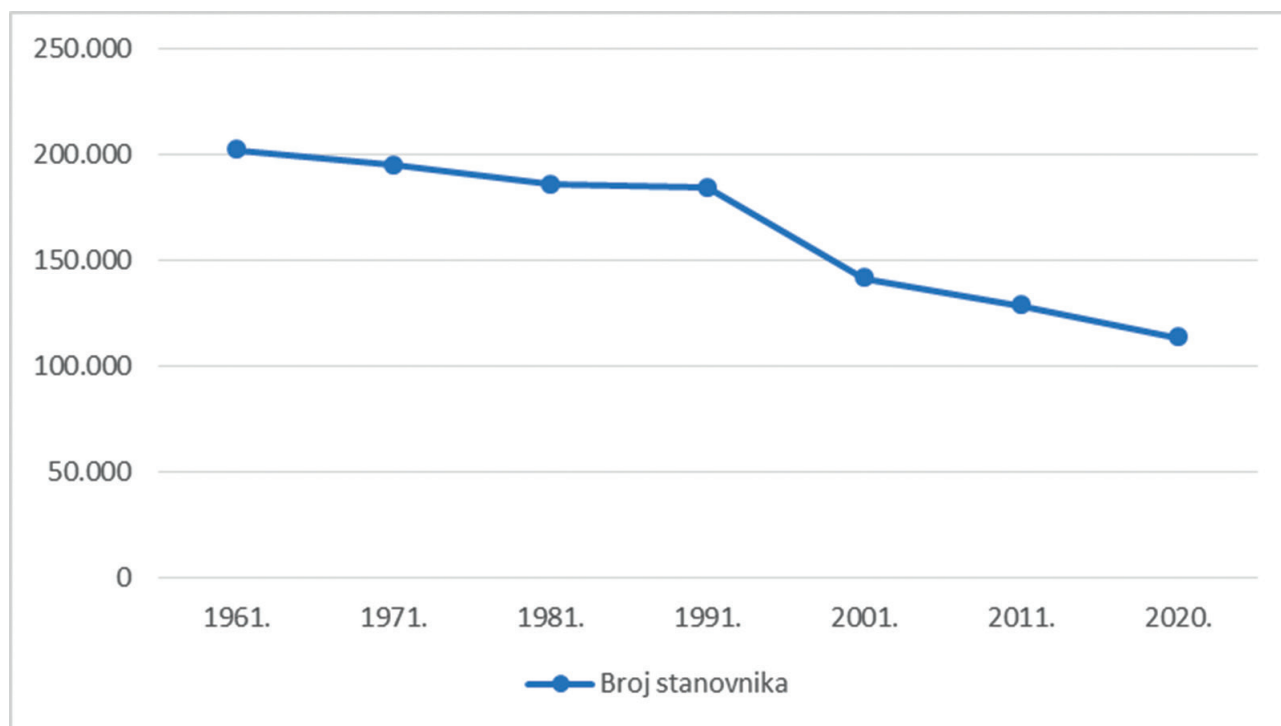
Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020.

(Obrada JURRA KŽ, 2021.)

1.3. Demografska obilježja Karlovačke županije

Međupopisna promjena broja stanovnika najjednostavniji je i najpouzdaniji pokazatelj dinamično strukturalnih procesa i tendencija u razvoju i kretanju stanovništva. Drugim riječima, promjena broja stanovnika sintetički je izraz ukupnog kretanja stanovništva koje obuhvaća prirodnu dinamiku (demoreprodukciju) i prostornu mobilnost stanovništva (migracije). Prvi moderan popis stanovništva na prostoru Karlovačke županije proveden je 1857. godine. Primjetan je trend porasta broja stanovnika do 1931. godine, kada je u Karlovačkoj županiji zabilježena najveća naseljenost. To znači da je poznat kritični trenutak popisa i da je popisano cjelokupno stanovništvo na određenom prostoru. Nakon te godine, broj stanovnika Karlovačke županije stagnira, odnosno pada. U razdoblju nakon Drugog svjetskog rata maksimalna naseljenost zabilježena je 1961. godine, kada je Županija imala 202.431 stanovnika. Od tada se broj stanovnika kontinuirano smanjuje. Godine 1971. Županija je imala 195.096 stanovnika, 1981. godine 186.169 stanovnika, 1991. godine 184.577 stanovnika, 2001. godine 141.787, a 2011. godine tek 128.899 stanovnika. Negativan trend nastavio se i u međupopisnom razdoblju te je tako za 2020. godinu procijenjen broj od 114.269 stanovnika. Kretanje broja stanovnika u Karlovačkoj županiji od 1961. do 2020. godine prikazano je grafičkim prikazom 1.

Grafički prikaz 1. Kretanje broja stanovnika u Karlovačkoj županiji, 1961. – 2020.

Izvor: Ivo Turk: „Promjene u narodnosnom sastavu stanovništva Karlovačke županije (1991. – 2001.)“, 2007.; DZS Popis stanovništva 2011.; DZS, Stanovništvo – procjena i prirodno kretanje, 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2022.)

1.3.1. Populacijska kretanja

Populacijska kretanja u Republici Hrvatskoj razlikuju se prema specifičnosti regija. Procese depopulacije Karlovačke županije uzrokuju dva negativna demografska trenda: negativan prirodni prirast stanovništva te negativan migracijski saldo.

S obzirom da u trenutku izrade ove analize nije bio proveden novi popis stanovništva, za potrebe ove analize koristila su se priopćenja Državnog zavoda za statistiku, te referentni Popis stanovništva iz 2011. godine. Posljednje priopćenje dostupno prilikom izrade ove analize izdano je u rujnu 2021. godine s procjenom stanovništva Republike Hrvatske u 2020. godini. Istim priopćenjem procijenjeno je da se nastavlja kontinuirani pad broja stanovnika, kako u Republici Hrvatskoj, tako i u Karlovačkoj županiji.

Tablica 4. Procjena ukupnog stanovništva Republike Hrvatske i Karlovačke županije, 2011. – 2020.

GODINA	BROJ STANOVNIKA	
	KARLOVAČKA ŽUPANIJA	REPUBLIKA HRVATSKA
2011.	128.899	4.280.622
2012.	126.997	4.267.558
2013.	125.688	4.255.689
2014.	124.127	4.238.389
2015.	121.840	4.203.604
2016.	120.321	4.174.349
2017.	118.263	4.124.531
2018.	116.829	4.087.843
2019.	115.484	4.065.253
2020.	114.269	4.047.680
Stopa promjene (2020./2011.)	-11,35%	-5,44%

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011., DZS, Stanovništvo – pregled po županijama (Procjena ukupnog stanovništva Republike Hrvatske po županijama sredinom godine), 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Uspoređujući broj stanovnika 2020. s onim iz Popisa 2011. za Karlovačku županiju procijenjeno je smanjenje broja stanovnika na 114.269 odnosno za 14.630 ili -11,35% u odnosu na broj stanovnika iz 2011. godine (tablica 4). U odnosu na procjenu za 2019. godinu, broj stanovnika Karlovačkoj županiji smanjio se za 1.215 osoba ili -1,05%.

Osim smanjenja broja stanovnika, mijenja se i starosna struktura, gdje je procijenjeno daljnje povećanje udjela stanovništva starijeg od 65 godina u ukupnom stanovništvu Županije. Prema podacima DZS-a, sredinom 2020. godine udio stanovništva starog 65 i više godina u ukupnom stanovništvu Karlovačke županije iznosio je 23,4%. Također, Karlovačka županija ima udio od 2,8% stanovnika u ukupnom broju stanovnika RH.

Kontinuirano smanjenje broja stanovništva u Karlovačkoj županiji posljedično dovodi do promjena u samoj strukturi stanovništva, posebno izražavajući neke negativne trendove. Svi gradovi i općine u Županiji kontinuirano bilježe znatan pad broja stanovnika (tablica 5). Najnepovoljnije kretanje broja stanovnika bilježe oni gradovi i općine koji su tijekom Domovinskog rata pretrpjeli izravna razaranja i okupaciju. Važno je napomenuti također da pojedine općine koje nisu tijekom Domovinskog rata doživjele neposredna razaranja i okupaciju, poput općina Bosiljevo, Netretić i Ribnik, također bilježe izrazito velik pad broja stanovnika. Može se reći da je demografska situacija posebice teška u ruralnim prostorima. Uzrok tome je i manjak sustavnih ulaganja i brige za ruralne prostore tijekom posljednjih pedesetak godina.

Tablica 5. Udio stanovnika JLS u ukupnom broju stanovnika Karlovačke županije, 2011. i 2020.

JLS	Broj stanovnika 2011.	Udio u ukupnom broju stanovnika Županije	Broj stanovnika 2020.	Udio u ukupnom broju stanovnika Županije
Grad				
Duga Resa	11.180	8,67%	10.533	9,26%
Karlovac	55.705	43,22%	50.617	44,50%
Ogulin	13.915	10,80%	12.490	10,98%
Ozalj	6.817	5,29%	5.905	5,19%
Slunj	5.076	3,94%	4.029	3,54%
Općina				
Barilović	2.990	2,32%	2.666	2,34%
Bosiljevo	1.284	1,00%	1.050	0,92%
Cetingrad	2.027	1,57%	1.320	1,16%
Draganić	2.741	2,13%	2.646	2,32%
Generalski stol	2.642	2,05%	2.147	1,88%
Jospidol	3.773	2,93%	3.415	3,00%
Kamanje	891	0,69%	790	0,69%
Krnjak	1.985	1,54%	1.486	1,30%
Lasinja	1.624	1,26%	1.288	1,13%
Netretić	2.862	2,22%	2.437	2,14%
Plaški	2.090	1,62%	1.598	1,40%
Rakovica	2.387	1,85%	2.107	1,85%
Ribnik	475	0,37%	350	0,30%
Saborsko	632	0,49%	387	0,34%
Tounj	1.150	0,89%	955	0,84%
Vojnić	4.764	3,70%	3.793	3,33%
Žakanje	1.889	1,47%	1.735	1,52%
Ukupno	128.899	100,00%	113.744	100,00%

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.; Stanovništvo – procjena i prirodno kretanje, 2021.

1.3.2. Dobna i spolna struktura stanovništva

Na razini Republike Hrvatske, a što vrijedi i za Karlovačku županiju, u 2020. nastavlja se kontinuirano starenje stanovništva. Prosječna starost ukupnog stanovništva RH iznosila je 43,6 godina (muškarci 41,8, žene 45,3), što ju svrstava među najstarije nacije Europe. Prosječna starosna dob u Karlovačkoj županiji iznosi 44 godine i prema dostupnim podacima to je čini trećom najstarijom županijom u Republici Hrvatskoj. Procesu starenja uvelike pridonosi višegodišnje opadanje udjela mladog stanovništva (0 – 19 godina) u ukupnom stanovništvu. Starenje stanovništva je negativan demografski proces koji je već nekoliko desetljeća primjetan u većini zemalja EU-a, pa tako i u Hrvatskoj. Prema demografskim pokazateljima starenja hrvatsko stanovništvo ubraja se u skupinu od 10 do 15 najstarijih populacija svijeta. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, na hrvatskom području živi staro stanovništvo, odnosno stanovništvo duboke starosti s indeksom starenja od 115,0%.

Što se tiče starosne strukture stanovništva, u Karlovačkoj županiji primjetan je daljnji negativni trend starenja stanovništva. Indeks starenja kao i koeficijent starenja stanovništva Karlovačke županije rastao je u razdoblju od popisa stanovništva te ukazuje da je stanovništvo zašlo u proces starenja.

Razlog manjem broju djece odnosno mlađe populacije u pojedinim županijama, uključujući i Karlovačku je niža stopa fertiliteta, migracija mladih u veće gradove i iznadprosječna životna dob.

Procjena stanovništva Karlovačke županije prema dobnim skupinama sredinom 2020. godine prikazana je u tablici 6 u nastavku.

Tablica 6. Procjena stanovništva Karlovačke županije prema dobnim skupinama, sredina 2020.

Dobne skupine	Karlovačka županija		
	Ukupno	Muškarci	Žene
Ukupno	114.269	55.987	58.282
0 – 04	4.650	2.366	2.284
5 – 09	4.866	2.457	2.409
10 – 14	5.348	2.688	2.660
15 – 19	5.247	2.722	2.525
20 – 24	6.090	3.222	2.868
25 – 29	5.879	3.084	2.795
30 – 34	6.490	3.415	3.075
35 – 39	7.616	4.084	3.532
40 – 44	7.612	3.965	3.647
45 – 49	7.348	3.876	3.472
50 – 54	8.093	4.155	3.938
55 – 59	9.028	4.487	4.541
60 – 64	9.272	4.660	4.612
65 – 69	8.056	3.920	4.136
70 – 74	5.944	2.577	3.367
75 – 79	4.733	1.809	2.924
80 – 84	4.414	1.485	2.929
85 +	3.583	1.015	2.568

Izvor: DZS, Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2020.

Podaci prikazani u tablici 6 pokazuju kako je na području Karlovačke županije najbrojnija populacija starosti 60 – 64 godine – 8,2% od ukupnog broja stanovnika, a slijede ju populacija 55 – 59 godina starosti – 8%, zatim populacija 50 – 54 godina starosti – 7,3%. Povećanje broja stanovnika starijih od 65 godina dodatno potencira demografsku i gospodarsku problematiku, s obzirom da uz pretežito staračka domaćinstva u demografski ispražnjenim ruralnim područjima nema značajnijih gospodarskih (poljoprivrednih) aktivnosti, što dovodi do zapuštanja obradivih poljoprivrednih površina.

Prema posljednjim dostupnim podacima¹ udio žena u ukupnom stanovništvu Karlovačke županije iznosio je 51%, odnosno 58.282 žena, dok je udio muškaraca iznosio 48% odnosno 55.987 muškaraca.

1.3.3. Prirodni prirast

Negativan prirodni prirast (odnos rođenih i umrlih u godini) godinama je prisutan u Karlovačkoj županiji. U posljednje 22 godine dostupnih podataka o prirodnom prirastu on je na godišnjoj razini negativan za nešto više od 900 osoba (-935 osoba godišnji prosjek 1998. – 2020.). Prirodno kretanje stanovništva Karlovačke županije i Republike Hrvatske prikazano je u tablici 7.

Tablica 7. Prirodno kretanje stanovništva - Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2014. – 2020.

Godina	Rođeni			Umrli		Prirodni prirast	Umrli dojenčad na 1000 živorođenih	Vitalni indeks (živorođenih na 100 umrlih)
	Ukupno	Živorodeni	Mrtvorodeni	Ukupno	Umrli dojenčad			
Republika Hrvatska								
2014.	39 716	39 566	150	50 839	199	-11 273	5,0	77,8
2015.	37 666	37 503	163	54 205	154	-16 702	4,1	69,2
2016.	37 706	37 537	169	51 542	161	-14 005	4,3	72,8
2017.	36 705	36 556	149	53 477	148	-16 921	4,0	68,4
2018.	37 109	36 945	164	52 706	157	-15 761	4,2	70,1
2019.	36 296	36 135	161	51 794	143	-15 659	4,0	69,8
2020.	35 987	35 845	142	57 023	142	-21 178	4,0	62,9
Karlovačka županija								
2014.	1 013	1 011	2	2 001	7	-990	6,9	50,5
2015.	957	952	5	2 027	5	-1 075	5,3	47,0
2016.	989	985	4	1 787	5	-802	5,1	55,1
2017.	951	947	4	1 871	5	-924	5,3	50,6
2018.	963	962	1	1 933	2	-971	2,1	49,8
2019.	935	933	2	1 833	11	-900	11,8	50,9
2020.	909	904	5	2 076	3	-1 172	3,3	43,5

Izvor: DZS, 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

¹ DZS (2020), Procjena stanovništva u 2020. godini.

1.3.4. Gustoća naseljenosti

S površinom od 3.626 km² Karlovačka županija jedna je od najrjeđe naseljenih županija u Hrvatskoj (druga nakon Ličko-senjske županije) s prosječnom gustoćom naseljenosti (prema novijim procjenama) od 31,37 stanovnika na km², dok je prosjek RH 78,2 stanovnika na km². Padom broja stanovnika dodatno se smanjuje gustoća naseljenosti Karlovačke županije. Više od 70% stanovništva Karlovačke županije živi u gradovima. Problem stanovništva Karlovačke županije također je u neravnomjerno naseljenom području jer su ruralni dijelovi, posebice istočni i jugoistočni dio Karlovačke županije, slabije naseljeni i vidljiva je njihova daljnja depopulacija koja dovodi do potpune napuštenosti pojedinih naselja, odnosno do potpune negativne strukture stanovnika pojedinih općina. Demografska slika Županije ukazuje na daljnje smanjenje gustoće naseljenosti, što u pojedinim dijelovima Županije dovodi do gotovo demografski ispražnjenih područja, s gustoćom naseljenosti manjom od 10 stanovnika/km².

U građevinskom smislu, smanjenje broja stanovnika rezultira napuštenim građevinskim područjima, koja su opremljena određenom komunalnom infrastrukturom. Daljnje održavanje te infrastrukture u redovitoj funkciji za potrebe sve slabije naseljenih građevinskih područja postaje sve neracionalnije, odnosno sve skuplje po pojedinačnom korisniku, odnosno održavanje lokalne infrastrukture na tim područjima s ekonomskog stanovišta postaje neodrživo.

Niska gustoća naseljenosti je još i niža na ruralnim područjima, izvan centara jedinica lokalne samouprave, gdje se prostor čak 19 naselja bez stalnog stanovništva može smatrati demografski ispražnjenim, 215 naselja ima gustoću naseljenosti manju od 10 stanovnika/km², a još 248 naselja ima gustoću naseljenosti manju od prosjeka Županije. Od ukupno 649 naselja na području Karlovačke županije prema gustoći naseljenosti i broju stanovnika, samo 70 naselja može se smatrati razvojno perspektivnim. To su prije svega gradska središta i naselja u njihovom neposrednom okruženju te dio područja općine Rakovice uz državnu cestu D1.

Tablica 8. Gustoća naseljenosti po JLS u Karlovačkoj županiji – usporedba 1991., 2011. i 2021.

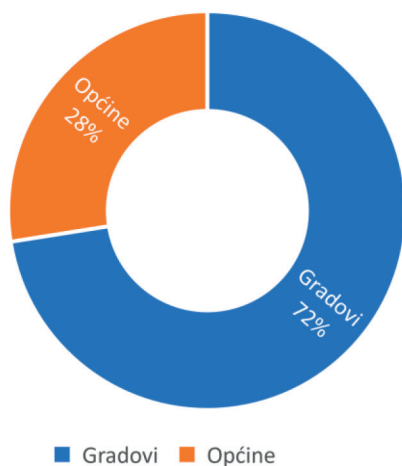
	POVRŠINA ¹		STANOVNIŠTVO						GUSTOĆA NASELJENOSTI 1991.	GUSTOĆA NASELJENOSTI 2011.	GUSTOĆA NASELJENOSTI 2021.
	km ²	%	2021.	%	2011.	%	1991.	%	broj stan/ km ²	broj stan/ km ²	broj stan/ km ²
Karlovačka županija	3.626	100	113.744	100	128.899	100	184.577	100	50,90	35,55	31,37
GRADOVI	1.571	43,3	83.574	73,5	92.693	71,9	124.487	67,4	79,24	59,00	53,20
Karlovac	402,10	10,9	50.617	44,5	55.705	43,2	73.583	39,9	183,00	138,53	125,90
Duga Resa	60,33	1,7	10.533	9,3	11.180	8,7	14.088	7,6	233,51	185,31	174,59
Ogulin	536,74	14,8	12.490	11,0	13.915	10,8	16.732	9,1	31,17	25,92	23,27
Ozalj	179,39	4,9	5.905	5,2	6.817	5,3	9.988	5,4	55,67	38,00	32,91
Slunj	392,25	10,8	4.029	3,5	5.076	3,9	10.096	5,5	25,73	12,94	10,27
OPĆINE	2.054	56,7	30.170	26,5	36.206	28,0	60.090	32,6	29,25	17,62	14,68
Barilović	176,18	4,9	2.666	2,3	2.990	2,3	4.529	2,5	25,70	16,97	15,13
Bosiljevo	110,57	3,1	1.050	0,9	1.284	1,0	2.598	1,4	23,50	11,61	9,50

Cetingrad	137,00	3,8	1.320	1,2	2.027	1,6	4.758	2,6	34,72	14,80	9,63
Draganić	72,38	2,0	2.646	2,3	2.741	2,1	3.404	1,8	47,03	37,87	36,55
Generalski Stol	99,40	2,7	2.147	1,9	2.642	2,0	3.833	2,1	38,56	26,57	21,60
Josipdol	165,41	4,6	3.415	3,0	3.773	2,7	4.850	2,6	29,32	22,80	20,64
Kamanje	14,56	0,4	790	0,7	891	0,7	1.179	0,6	80,98	61,20	54,25
Krnjak	112,02	3,1	1.486	1,3	1.985	1,5	3.204	1,7	28,60	17,72	13,26
Lasinja	82,23	2,3	1.288	1,1	1.624	1,2	2.821	1,5	34,30	19,75	15,66
Netretić	117,02	3,2	2.437	2,1	2.862	2,2	5.437	3,0	46,46	24,46	20,82
Plaški	157,45	4,3	1.598	1,4	2.090	1,6	4.317	2,3	27,41	13,27	10,15
Rakovica	256,52	7,1	2.107	1,8	2.387	1,8	4.108	2,2	16,01	9,30	8,21
Ribnik	39,34	1,1	350	0,3	475	0,4	1.060	0,6	26,94	12,07	8,90
Saborsko	132,57	3,6	387	0,3	632	0,5	1.501	0,8	11,32	4,77	2,92
Tounj	96,47	2,7	955	0,8	1.150	0,9	1.695	0,9	17,57	11,92	9,90
Vojnić	240,38	6,6	3.793	3,3	4.764	3,7	8.236	4,5	34,26	19,81	15,78
Žakanje	44,79	1,2	1.735	1,5	1.889	1,5	3.739	2,0	83,47	42,17	38,73

Izvor: Ivo Turk: „Promjene u narodnosnom sastavu stanovništva Karlovačke županije (1991. – 2001.)“, 2007; DZS Popis stanovništva 2011.; DZS Stanovništvo – procjena i prirodno kretanje 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Gušće od županijskog prosjeka 2011. godine bili su naseljeni gradovi Duga Resa, Karlovac i Ozalj te općine Kamanje, Žakanje i Draganić što se zadržalo i 2021. godine u kojoj su navedene jedinice lokalne samouprave zadržale nešto bolju poziciju od županijskog prosjeka. Svi ostali gradovi i općine bili su rjeđe naseljeni od županijskog prosjeka. Posebno valja istaknuti negativan primjer općine Saborsko, koja je 2011. imala gustoću naseljenosti od samo 4,77 st./km² a koja se 2021. smanjila na samo 2,92 st./km². Prostori s manje od 10 st./km² smatraju se prostorima demografske polupustoši, odnosno subekumenom¹.

U pet gradova obitava ukupno 83.574 stanovnika, a u 17 općina 30.170 stanovnika. To ukazuje na izrazitu polarizaciju prostora, gdje više od 70% stanovništva Karlovačke županije živi u gradovima na relativno malom prostoru, dok ostalih 28% živi raspršeno na izuzetno velikom (i posljedično, rijetko naseljenom) ruralnom prostoru. Po veličini i razvojnoj snazi, Županiju obilježavaju općine s malim brojem stanovnika, gdje najmanja općina Ribnik nema ni 400 stanovnika.

Grafički prikaz 2. Udio stanovnika prema vrsti JLS-a – Karlovačka županija, 2021.

Uz demografski prazna ruralna područja, gradovi ne mogu očekivati daljnji priljev stanovništva s tih područja, već se ukupan demografski razvoj mora temeljiti na imigraciji, odnosno privlačenju novog stanovništva (iz Grada Zagreba, ali i drugih prekograničnih područja) i ukoliko je moguće na pozitivnom prirodnom prirastu.

Izvor: DZS, Gradovi u statistici, studeni 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

1 Ivo Turk: „Promjene u narodnosnom sastavu stanovništva Karlovačke županije (1991. – 2001.)“, 2007.

1.3.5. Migracijska kretanja

Migracije kao prostorna komponenta su u vezi s ukupnom potrebom za životnim prostorom na nekom području, dok dnevne migracije dovode do potražnje za prometnom infrastrukturom na rutama migracija. Prema priopćenju DZS-a za 2020. godinu, migracije u Karlovačkoj županiji bilježe pozitivan saldo. Ukupni migracijski saldo² u Karlovačkoj županiji iznosio je 112, od čega saldo migracije među županijama iznosi -77, a saldo migracije s inozemstvom bilježi 188.

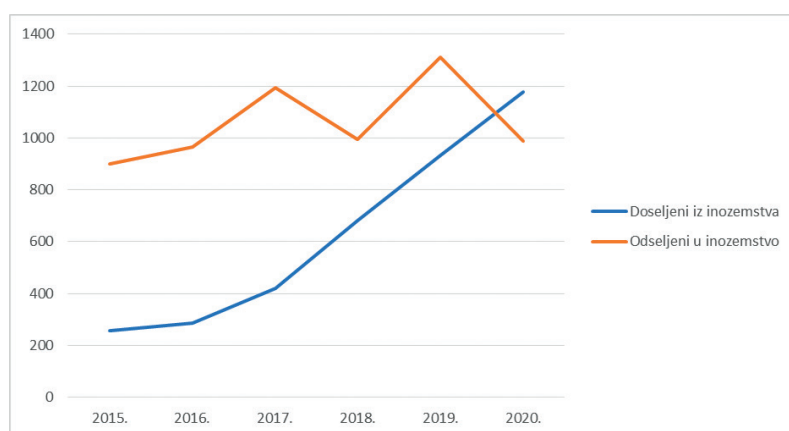
Prema dobnoj strukturi, među iseljenima prevladava stanovništvo između 25 i 40 godina starosti, uz nešto veći broj muškaraca u odnosu na žene.

Tablica 9. Pregled broja ukupno doseljenih i odseljenih stanovnika – Karlovačka županija, 2015. – 2020.

Karlovačka županija	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Stopa promjene 2020./2015.
Doseljeni ukupno	2.416	2.333	2.140	2.645	2.912	1.765	-26,95%
Iz drugog grada/općine Karlovačke županije	768	763	724	711	749	689	-10,29%
Iz druge županije	914	654	546	783	743	588	-35,67%
Iz inozemstva	257	287	421	680	933	1.177	+357,98%
Odseljeni ukupno	3.080	3.328	3.227	2.961	3.374	1.653	-46,33%
U drugi grad/općinu Karlovačke županije	768	763	724	711	749	689	-10,29%
U drugu županiju	934	972	860	785	828	665	-28,80%
U inozemstvo	901	964	1.194	994	1.310	988	+9,65%

Izvor: DZS, 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Tablica 9 prikazuje kontinuirani odljev stanovnika prema drugim županijama te posebno prema inozemstvu sve do 2020. godine u kojoj se bilježe pozitivne promjene u smislu smanjenja ukupnog broja odseljenih. Broj odseljenika u čitavom promatranom razdoblju sve do 2020. godine bio je veći od broja doseljenika

iz drugih županija, a posebno onih iz inozemstva. U 2020. zabilježeno je povećanje broja doseljenika iz inozemstva te smanjenje ukupno odseljenog stanovništva za 51% u odnosu na 2019. godinu koja je bilježila najveći broj ukupno odseljenog stanovništva u odnosu na godine u promatranom razdoblju.

Grafički prikaz 3. Vanjska migracija stanovništva Karlovačke županije, 2015. – 2020.

Izvor: DZS, 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

2 Migracijski saldo stanovništva (neto migracija) je razlika broja doseljenih i broja odseljenih danog područja ili države u određenom razdoblju. Ako je broj doseljenih veći od broja odseljenih, riječ je o pozitivnome migracijskom saldu, odnosno mehaničkom rastu broja stanovnika. Ako je više odseljenih nego doseljenih, riječ je o negativnome migracijskom saldu, odnosno mehaničkom padu broja stanovnika danog područja ili države (Državni zavod za statistiku).

Iz grafičkog prikaza 3 vidljivo je da je broj odseljenih stanovnika Karlovačke županije u inozemstvo bio u porastu sve do 2020. godine kada bilježi pad u odnosu na ostatak promatranog razdoblja. S druge strane, broj doseljenih stanovnika iz inozemstva bilježi rast.

1.3.6. Broj kućanstava te broj, vrsta i struktura stanova

Prema popisu stanovnika iz 1991. godine broj kućanstava u Karlovačkoj županiji iznosio je 59.940, da bi doživio znatan pad na 49.640 do popisa 2001., koji se nastavio do 2011. godine, kad je popisano 47.552 kućanstava. Prosječno kućanstvo, prema popisu iz 2011. godine broji 2,71 članova, i smanjilo se u odnosu na 2001. godinu (2,86).

Tablica 10. Stanovi prema načinu korištenja – Karlovačka županija, 2011.

Vrsta stana po načinu korištenja	Broj stanova	Broj stanova na 1.000 stanovnika*	Prosječan broj stanovnika prema broju stanova (stanovnika/stanu)*
Stanovi za stalno stanovanje	61.719	478,82	3,71
Nastanjeni	46.744	362,64	2,81
Privremeno nenastanjeni	10.187	79,03	0,61
Napušteni	4.788	37,15	/
Stanovi koji se koriste povremeno	6.249	48,48	/
Stanovi za odmor i rekreaciju	6.042	46,87	/
U vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	207	1,61	/
Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost	250	1,94	/
Ukupno	68.218	529,24	

Izvor: DZS, Popis stanovništva, 2011.

Broj stanova u Karlovačkoj županiji je nasuprot broju stanovnika rastao te je prema popisu stanovnika 1991. godine zabilježeno 67.199 stanova. Popisom 2011. godine bilježi se daljnji rast na 68.218 stanova, a prvi rezultati popisa 2021. bilježe ukupno 69.752 stana. Ukupan broj stanova se u posljednjih 10 godina povećao za 1.534 pa stanovi za stalno stanovanje čine 89,62% ukupnog broja stanova.

2. GOSPODARSTVO

2.1. Pregled izazova i potencijala gospodarstva na razini EU i RH

Hrvatsko gospodarstvo suočeno je s mnogim izazovima koji vrše utjecaj na globalnoj razini, a koji za posljedicu imaju usporavanje gospodarskih aktivnosti i potencijalno težu prilagodbu novim, disruptivnim tehnologijama¹. Globalni trendovi upućuju na usporavanje širenja ekonomije, pad trgovinske razmjene i negativne rizike uzrokovane, kako pandemijom COVID-19, tako i trgovinskim nesuglasticama između EU-a, SAD-a i Kine. Nakon što je doživjela privremeni skok prije pandemije, svjetska trgovinska razmjena u kontinuiranom je padu. Istodobno, novi val tehnoloških inovacija posjeduje potencijal koji može donijeti značajne poslovne prilike, posebno u području digitalne ekonomije, ali to podrazumijeva i potencijalno izazovne prilagodbe na tržištima rada.

U predpandemijskom razdoblju, hrvatska specijalizacija u sektoru turizma nastojala je ublažiti negativne i izravne učinke povezane s usporavanjem svjetske trgovine. Međutim, s obzirom na novonastale gospodarske trendove u okruženju i nastojanja RH u smjeru gospodarskog oporavka i razvojnog iskoraka, stavlja se naglasak na razvoj sektora s potencijalom rasta. To se u prvom redu odnosi na pametnu specijalizaciju u izvozno orijentiranim sektorima koji se temelje na znanju i inovacijama, a koji predstavljaju priliku za transformaciju hrvatskog gospodarstva i povećanje njegove produktivnosti i konkurentnosti uz primjenu okolišno održivih tehnologija. Povećanje produktivnosti kroz digitalnu transformaciju i primjenu novih tehnologija donijet će strukturne promjene u ključne sektore: turizam, kulturnu i kreativnu industriju, industriju u nastajanju² te razvoj malog i srednjeg poduzetništva.

Za pretpostaviti je kako poremećaji koji su povezani s tehnološkim napretkom neće imati dominantan utjecaj na tržištima rada zemalja EU, jer industrijska proizvodnja koja je najosjetljivija na automatizaciju ne predstavlja velik udio u zaposlenosti. Napredak u digitalnom gospodarstvu može pružiti mogućnosti za rast novih poduzeća, kako na EU razini, tako i na razini RH. Međutim, digitalne usluge zahtijevaju određena specifična znanja pa Hrvatska mora biti spremna prevladati učinke drugog reda povezane s globalnim trendovima koji, zajedno s gospodarskim usporavanjem, mogu prouzročiti ciklički pad potražnje za turističkim uslugama u zemlji. Kako bi se povećala konkurentnost gospodarstva, na nacionalnoj razini poduzimat će se mjere i provoditi politike koje će povećavati inovativnost kroz snažnije stvaranje i prijenos znanja i interakciju između znanstveno-istraživačkog, kreativnog i gospodarskog sektora.

2.2. Gospodarstvo Karlovačke županije

U gospodarskom kontekstu, specifičnost Karlovačke županije leži u razvijenom poduzetništvu u kojem je glavni nositelj razvoja prerađivačka industrija s djelatnostima proizvodnje hrane i pića, gotovih metalnih proizvoda strojeva i uređaja, proizvoda od gume i plastike, prerade drva i proizvoda od drva, proizvodnje tekstila, građevinski sektor te trgovačka i uslužna djelatnost.

Značajnu komparativnu prednost Karlovačke županije predstavlja njen položaj u Središnjoj Hrvatskoj te granice s dvjema državama: Republikom Slovenijom i Republikom Bosnom i Hercegovinom, jer takav položaj omogućuje poslovanje i investiranje s obzirom da su najvažnije poslovne zone Županije povezane modernim autocestama udaljene približno 95 km od Luke Rijeka, 280 km od Luke Split ili 55 km od Zračne Luke Franjo Tuđman u Zagrebu.

1 Disruptivnim tehnologijama smatraju se one koje mijenjaju uvriježene poslovne procese pa i cijele industrije, uvodeći potpuno nov model poslovanja temeljen na tehnologiji.

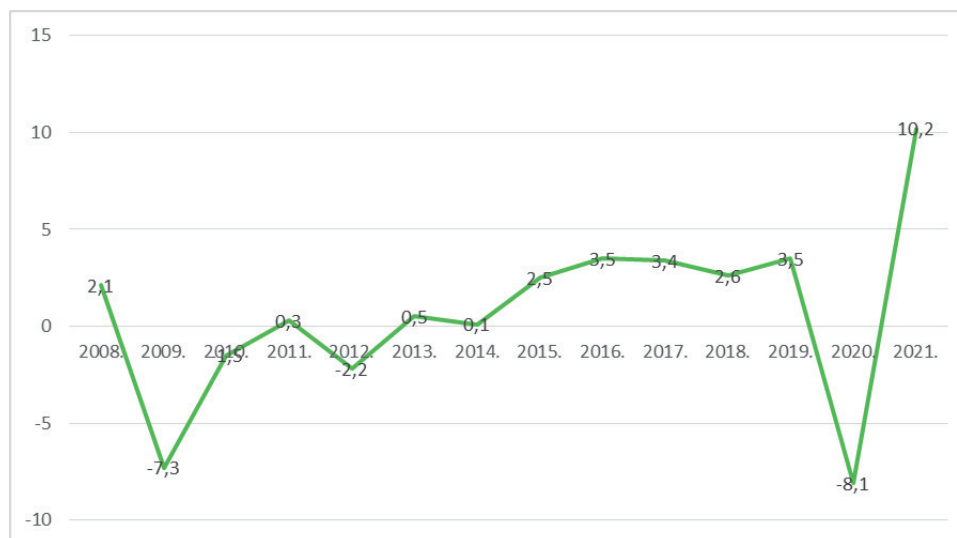
2 Industrija u nastajanju odnosi se na nove proizvode ili ideje koje su u ranoj fazi razvoja. Usredotočena je na tehnologije budućnosti iz šireg spektra znanosti (fizičkih i kemijskih znanosti, informacijskih znanosti, prirodnih znanosti, znanosti o okolišu, društvenih i humanističkih znanosti) i najnovijih struka u inženjerstvu (kemijskih, fizičkih, bioloških, računalnih, geoprostornih).

Karlovačku županiju obilježava duga tradicija obrtništva i industrije, kvalitetna radna snaga te dobra prometna povezanost zahvaljujući kojoj se Županija može okarakterizirati prometnim središtem RH. Kulturne i prirodne znamenitosti povezane četirima rijekama – Mrežnicom, Koranom, Kupom i Dobrom te blizina Plitvičkih jezera i jadranske obale, rezultirale su i trendom rasta turističkih pokazatelja, prema kojima je Karlovačka županija, uz Grad Zagreb, najuspješnija kontinentalna županija.

Na području Karlovačke županije nalaze se mnoge renomirane tvrtke u domaćem i stranom vlasništvu. Grane prerađivačke djelatnosti, uz graditeljstvo i u posljednje vrijeme turizam, područja su najintenzivnijeg investiranja. Brži je razvoj limitiran ponajviše pronalaskom odgovarajuće radne snage.

2.2.1. Dinamika rasta

Razmatrajući sektor gospodarstva, 2020. godina razlikovala se od svih prethodnih godina. Pandemija virusa COVID-19 zahvatila je većinu sektora te nije zaobišla ni Karlovačku županiju. Najviše pogođeni sektori bile su uslužne i ugostiteljske djelatnosti, a bitno se smanjio uvoz i izvoz odnosno robna razmjena. Uspoređujući podatke još od trenutka gospodarske krize iz 2008. koja je zadesila cijeli svijet pa i RH, pandemija virusa COVID-19 srušila je rekorde u padu stope rasta. Iako konkretni podaci o stanju u Karlovačkoj županiji nisu dostupni, nacionalni trend valja uzeti u obzir u sagledavanju kompletnog stanja s obzirom da je situacija uzrokovana virusom COVID-19 imala negativan utjecaj gledajući ukupnu gospodarsku sliku. Tako je prema procjenama DZS, BDP u 2020. godini u Hrvatskoj bio realno manji za 8,1% u odnosu na 2019. godinu.³ U ekonomskoj aktivnosti u prvom tromjesečju 2021. usporen je pad realnog BDP-a, dok je u drugom tromjesečju 2021. ostvaren znatan rast u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Rast BDP-a nastavio se i u trećem tromjesečju 2021., a prva procjena pokazala je da je tromjesečni BDP u trećem tromjesečju 2021. realno bio veći za 15,8% nego u istom tromjesečju 2020. Djelomično je to rezultat baznog efekta, s obzirom na to da je realni pad BDP-a u trećem tromjesečju 2020. bio znatan. Brzom dinamikom rasta realnog BDP-a njegova je razina nadmašila onu iz 2019. te je on, prema statistici HNB-a 2021. godine veći za 4,5% u odnosu na predpandemijsku 2019. godinu. I u 2022. godini se očekuje rast BDP-a i to za 3% u odnosu na 2021. godinu. Iako podaci o kretanju stope rasta BDP-a za Karlovačku županiju nisu dostupni, mogu se uzeti trendovi cijele RH, odnosno može se zaključiti da je pandemija imala snažan negativan utjecaj na Karlovačku županiju, ali da je 2021. donijela oporavak koji se očekuje i u 2022. godini.

Grafički prikaz 4. Realna godišnja stopa promjene BDP – Republika Hrvatska, 2008. - 2021.

Izvor: DZS 2008.-2014.; HNB statistika: Glavni makroekonomski indikatori 2015. – 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2022.)

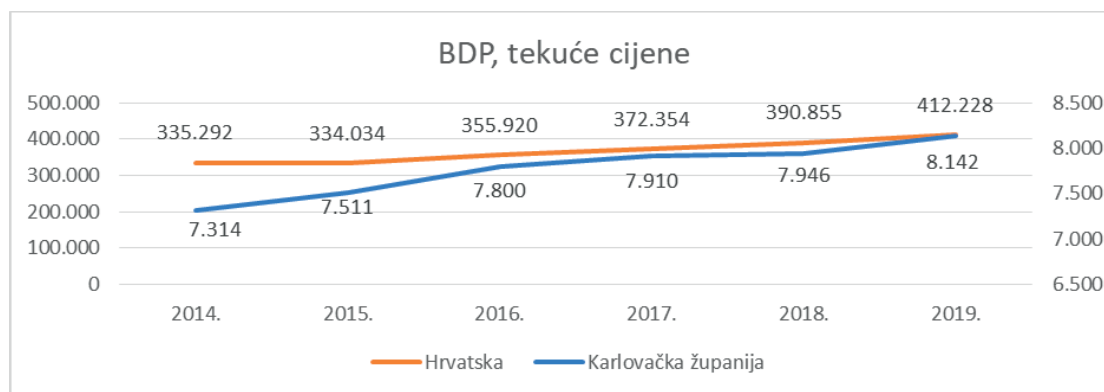
3 Okolnosti povezane s pandemijom bolesti COVID-19 odrazile su se na dostupnost te pouzdanost podataka i informacija koje se uobičajeno koriste za procjenu tromjesečnog BDP-a. Procjena pokazuje da je tromjesečni BDP u četvrtom tromjesečju 2020. realno manji za 7,0% u odnosu na isto tromjesečje 2019. Sezonski prilagođeni tromjesečni BDP u odnosu na prethodno razdoblje pokazuje pozitivnu stopu promjene od 2,7%, a u odnosu na isto tromjesečje 2019. realno je manji za 7,1%. Prva procjena pokazuje da je BDP u 2020. realno manji za 8,4% u odnosu na 2019.

2.2.2. Bruto domaći proizvod

2.2.2.1. Bruto domaći proizvod – tekuće cijene

Iz dostupnih podataka za promatranih šest godina, vidljivo je da je BDP Karlovačke županije u predpandemijskom razdoblju bio u blagom porastu, što je prikazano i grafičkim prikazom 5.

Grafički prikaz 5. BDP u Karlovačkoj županiji – tekuće cijene u milijunima HRK, 2014. – 2019.

Izvor: DZS 2014., 2015., 2016., 2017., 2018. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

BDP u tekućim cijenama gledajući prema podacima za šest analiziranih godina najveći je bio 2019. godine. Uspoređujući sa situacijom od šest godina ranije, nominalni BDP je u 2019. porastao za 11,3%, dok je uspoređujući godinu za godinom taj rast bio približno 2 – 2,5%.

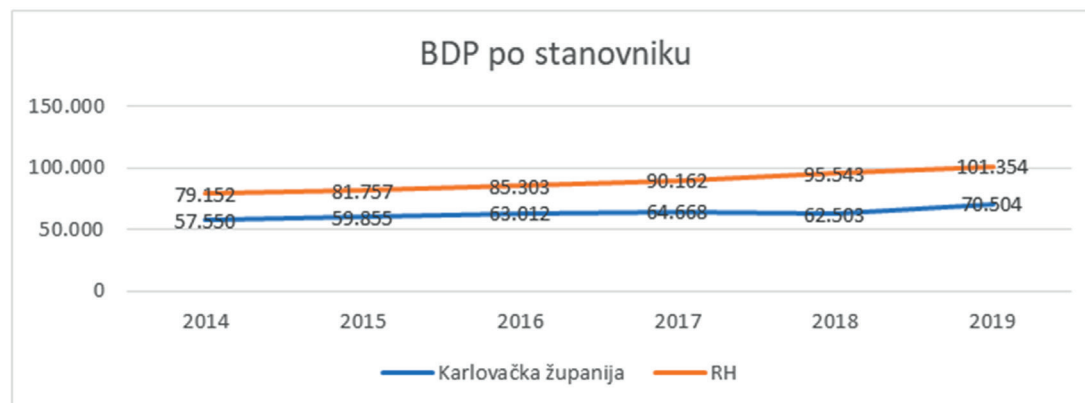
U ukupnom BDP-u RH, Karlovačka županija prema posljednjim dostupnim podacima sudjeluje sa udjelom od 2,02%.

2.2.2.2. Bruto domaći proizvod po stanovniku

BDP po stanovniku u posljednjih šest godina za koje su dostupni podaci prikazan je grafičkim prikazom 6 u kojem je vidljivo zaostajanje Karlovačke županije naspram prosječnog BDP-a u Republici Hrvatskoj.

U razdoblju promatranih šest godina, do 2017. godine zabilježen je prosječni rast BDP-a po stanovniku u Karlovačkoj županiji od 4% godišnje, dok je u 2018. zabilježen pad od 3,35% u odnosu na 2017. godinu. U 2019. godini se BDP po stanovniku oporavio te je zabilježio najvišu vrijednost do sada. Gledajući na prosjek RH, Karlovačka županija kroz promatrane godine nalazi se ispod državnog prosjeka. Prema podacima iz 2019. godine, BDP po stanovniku u Karlovačkoj županiji iznosio je gotovo 30,4% manje od prosječnog iznosa na razini RH.

Grafički prikaz 6. BDP po stanovniku u HRK – Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2014. – 2019.

Izvor: DZS 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. (obrada JURRA KŽ, 2022.)

2.2.2.3 Bruto domaći proizvod po stanovniku prema standardu kupovne moći (SKM), EU28=100

Kao dobar pokazatelj za usporedbu regionalne razvijenosti često se upotrebljava bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku. Bruto domaći proizvod kao vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga objektivan je pokazatelj gospodarske snage. Ipak, s obzirom na to da svaka regija ima drugačiju startnu poziciju u kreiranju BDP-a, zbog realnijeg je prikaza taj BDP potrebno staviti u omjer s brojem stanovnika, a pri usporedbi s NUTS 3 regijama EU korigirati za cijene (te takvog iskazati u PPS-u – koji predstavlja standard kupovne moći, tj. umjetnu valutnu jedinicu za koju se može kupiti ista količina iste robe u različitim zemljama). Od početka 2020. u primjeni je nova NUTS 2021. podjela prema kojoj sama Hrvatska spada u NUTS 1 regiju, koja je pak podijeljena na četiri NUTS 2 regije (Panonska, Jadranska i Sjeverna Hrvatska te Grad Zagreb) te 21 NUTS 3 regiju (što odgovara hrvatskoj administrativnoj podjeli na županije).¹

Gledajući rangiranje prema ranijoj NUTS 3 podjeli, uzeti su podaci koji su objavljeni u ožujku 2020. godine i koji uključuju 1.245 NUTS 3 regija EU28 (posljednji dostupni podaci za 2017. godinu ne obuhvaćaju 101 francusku i dvije irske NUTS 3 regije). Usporedba BDP-a po stanovniku prema kupovnoj moći po županijama unutar 1.245 NUTS 3 regija EU prikazana je tablicom 11.

Tablica 11. Rangiranje prema 1.245 NUTS 3 regija EU, EU28=100

RANG	ŽUPANIJA	INDEKS
322.	Grad Zagreb	108
792.	Istarska	77
818.	Primorsko-goranska	75
942.	Dubrovačko-neretvanska	65
1071.	Varaždinska	53
1084.	Međimurska	52
1097.	Zadarska	51
1106.	Šibensko-kninska	48
1128.	Ličko-senjska	48
1136	Splitsko-dalmatinska	47
1137.	Zagrebačka	47
1138.	Koprivničko-križevačka	47
1139.	Osječko-baranjska	47
1157.	Karlovačka	45
1178.	Sisačko-moslavačka	43
1192.	Bjelovarsko-bilogorska	41
1202.	Krapinsko-zagorska	40
1214.	Vukovarsko-srijemska	36
1218.	Požeško-slavonska	35
1219.	Brodsko-posavska	35
1222.	Virovitičko-podravska	33

Izvor: DZS 2014., 2015., 2016., 2017., 2018. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

1 Prema NUTS 3 klasifikaciji od 1. siječnja 2021. ukupno ih ima 1.345 (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background>)

U odnosu na ostale županije, Karlovačka županija zauzima 14. mjesto uzimajući u obzir svih 20 županija i Grad Zagreb. Ukupno gledajući, na nacionalnoj razini lošije rangirane od Karlovačke županije su Sisačko-moslavačka, Bjelovarsko-bilogorska, Krapinsko-zagorska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska i Virovitičko-podravska županija.

S obzirom na ukupan broj regija EU prema NUTS 2016 klasifikaciji², od ukupno 1.348 regija, Karlovačka županija nalazila se na 1.157 mjestu.

2.2.2.4. Bruto dodana vrijednost prema djelatnostima

Bruto dodana vrijednost (BDV) prema djelatnostima u Karlovačkoj županiji prikazana je tablicom 12.

Tablica 12. BDV prema djelatnosti (u mil. HRK) - Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2019.

DJELATNOST	Karlovačka županija	RH
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	316 (4,7%)	11.826 (3,5%)
Prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije	1.904 (28,4%)	64.062 (18,9%)
Prerađivačka industrija	1.622 (24,2%)	49.121 (14,5%)
Građevinarstvo	375 (5,6%)	18.189 (5,4%)
Trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane	1.149 (17,1%)	80.995 (23,9%)
Informacije i komunikacije	117 (1,7%)	16.688 (4,9%)
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	190 (2,8%)	18.549 (5,5%)
Poslovanje nekretninama	663 (9,9%)	31.150 (9,2%)
Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	293 (4,4%)	27.898 (8,2%)
Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	1.489 (22,2%)	56.190 (16,5%)
Ostale uslužne djelatnosti	207 (3,1%)	13.854 (4,1%)
Bruto dodana vrijednost (bazične cijene)	6.704 (100%)	339.400 (100%)

Napomena: u zagradama su navedeni udjeli djelatnosti u BDP-u.

Izvor: DZS, 2021.

2 Podaci za NUTS 2016 klasifikacija bili su važeći su od 1. siječnja 2018. a NUTS 2016 klasifikacija sastojala se od 104 regije na NUTS 1 razini, 281 regije na NUTS 2 razini i 1348 regija na NUTS 3 razini (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background>)

Prema djelatnostima u Karlovačkoj županiji, najveći udio u BDV-u (prema podacima za 2019. godinu) ima prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije. U ukupnom BDV-u Karlovačke županije taj udio iznosi 28,4%. Od većih udjela u ukupnom BDV-u tu je još Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi sa 22,2% ukupnog udjela te Trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane sa 17,1%. Gledajući BDV u RH s obzirom na djelatnosti, najvažnija djelatnost je trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane koja čini 23,9% ukupnog BDV-a. Prema udjelu, druga djelatnost na nacionalnoj razini koja ima najveći udio je prerađivačka industrija (uključujući rudarstvo i vađenje te ostale industrije), koja čini 18,9% ukupnog BDV-a. Za razliku od RH gdje ova djelatnost nema najveći udio, u Karlovačkoj županiji je udio prerađivačke industrije u ukupnim djelatnostima znatno veći.

2.2.3. Investicije

U Karlovačkoj županiji bruto investicije u dugotrajnu imovinu prema sjedištu investitora prikazane su tablicom 13.

Tablica 13. Bruto investicije u dugotrajnu imovinu (tis. HRK) - Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2019.

Županija	Investicije prema sjedištu investitora			Investicije prema lokaciji investicijskih objekata	
	ukupno	u novu dugotrajnu imovinu	u rabljenu dugotrajnu imovinu	u novu dugotrajnu imovinu	u rabljenu dugotrajnu imovinu
Republika Hrvatska	63.197.596	57.411.447	5.786.149	57.411.447	5.786.149
Karlovačka županija	749.106	720.809	28.297	1.374.703	59.092

Izvor: DZS, 2019. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Prema podacima DZS-a, bruto investicije u dugotrajnu imovinu na području Karlovačke županije u 2019. godini iznose 749.106 tisuća HRK što čini udio od 1,18% u ukupnim investicijama u dugotrajnu imovinu na razini Hrvatske. U usporedbi s ostalim županijama RH i gradom Zagrebom, Karlovačka županija se nalazi na 14. mjestu.

Bruto investicije u novu dugotrajnu imovinu prema vrstama imovine u Karlovačkoj županiji i Republici Hrvatskoj prikazane su u tablici 14.

Tablica 14. Bruto investicije u novu dugotrajnu imovinu prema vrstama imovine (tis. HRK) - Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2019.

Županija	Investicije u novu dugotrajnu imovinu, ukupno	Od toga				
		građevinski objekti, prostori i građevine	postrojenja i oprema s montažom	transportna imovina	biološka imovina	intelektualna imovina
Republika Hrvatska	57.411.447	28.667.074	17.275.953	6.306.162	660.678	2.918.921
Karlovačka županija	1.374.703	884.952	312.623	104.390	23.524	19.303

Napomena: Nove investicije se odnose na investicije prema lokaciji investicijskih objekata.

Izvor: DZS, 2019 (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Prema podacima za 2019. godinu u Karlovačkoj županiji bilo je 1.374.703 tisuća HRK novih investicija u dugotrajnu imovinu. Od toga najviše investicija odnosi se na građevinske objekte, prostore i građevine koje čine 64,37% ukupnih investicija u 2019. godini. Ostalo čine postrojenja i oprema s montažom, transportna imovina, biološka imovina i intelektualna imovina.

Gledajući stanje s obzirom na ukupne investicije RH i lokaciji investicijskih objekata, Karlovačka županija ima udio od 2,4% u ukupnim novim investicijama na nacionalnoj razini.

2.2.4. Inozemna izravna ulaganja

Kod interpretacije podataka o inozemnim izravnim ulaganjima treba napomenuti da se ona bilježe prema sjedištu tvrtke, a ona može obavljati djelatnost i u drugim županijama. 2019. godine Karlovačka županija je imala negativnu vrijednost ulaganja (-62,2), a uz nju je negativna ulaganja imala samo Ličko-senjska županija (-20,6).

Tablica 15. Inozemna izravna ulaganja – Karlovačka županija, 2018. i 2019.

KARLOVAČKA ŽUPANIJA	Iznos ulaganja
2018.	7,8 mil. EUR
2019.	- 62,2 mil. EUR

Izvor: HNB, obrada: HGK 2020.

Ukupno, od 1993. godine do prvog kvartala 2021. godine, inozemna izravna ulaganja u Karlovačku županiju iznosila su 135,0 mil. eura što predstavlja udio od 0,4% izravnih ulaganja u RH. Stanje posljednjih 27 godina inozemnih izravnih ulaganja u Karlovačku županiju prema djelatnostima i zemljama prikazano je tablicom 16.

Tablica 16. Inozemna izravna ulaganja po zemljama i prema djelatnosti – Karlovačka županija, 1993. – 2021.³

Najveći ulagači u Karlovačku županiju po zemljama (1993. – Q1 2021.)	Vrijednost ulaganja, mil. EUR
Nizozemska	332,6
Njemačka	46,0
Slovenija	19,8
Najveći ulagači u Karlovačku županiju po djelatnostima (1993. – Q1 2021.)	Vrijednost ulaganja, mil. EUR
Proizvodnja pića	105,1
Proizvodnja strojeva i uređaja d.n.	24,6
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	23,7

Izvor: HNB, obrada: HGK, 2021.

Najviše ulaganja u posljednjih 27 godina dolazi iz Nizozemske (ukupno 332,6 mil. eura) gdje se u djelatnost proizvodnje pića uložilo 105,1 milijuna eura. Njemačka je uložila ukupno 46 milijuna eura i to najviše u sektor proizvodnje strojeva i uređaja (24,6 mil. eura). Slovenija je treći po redu ulagač u Karlovačku županiju u posljednjih 27 godina te je najviše ulagala u proizvodnju proizvoda od gume i plastike (23,7 mil. eura).

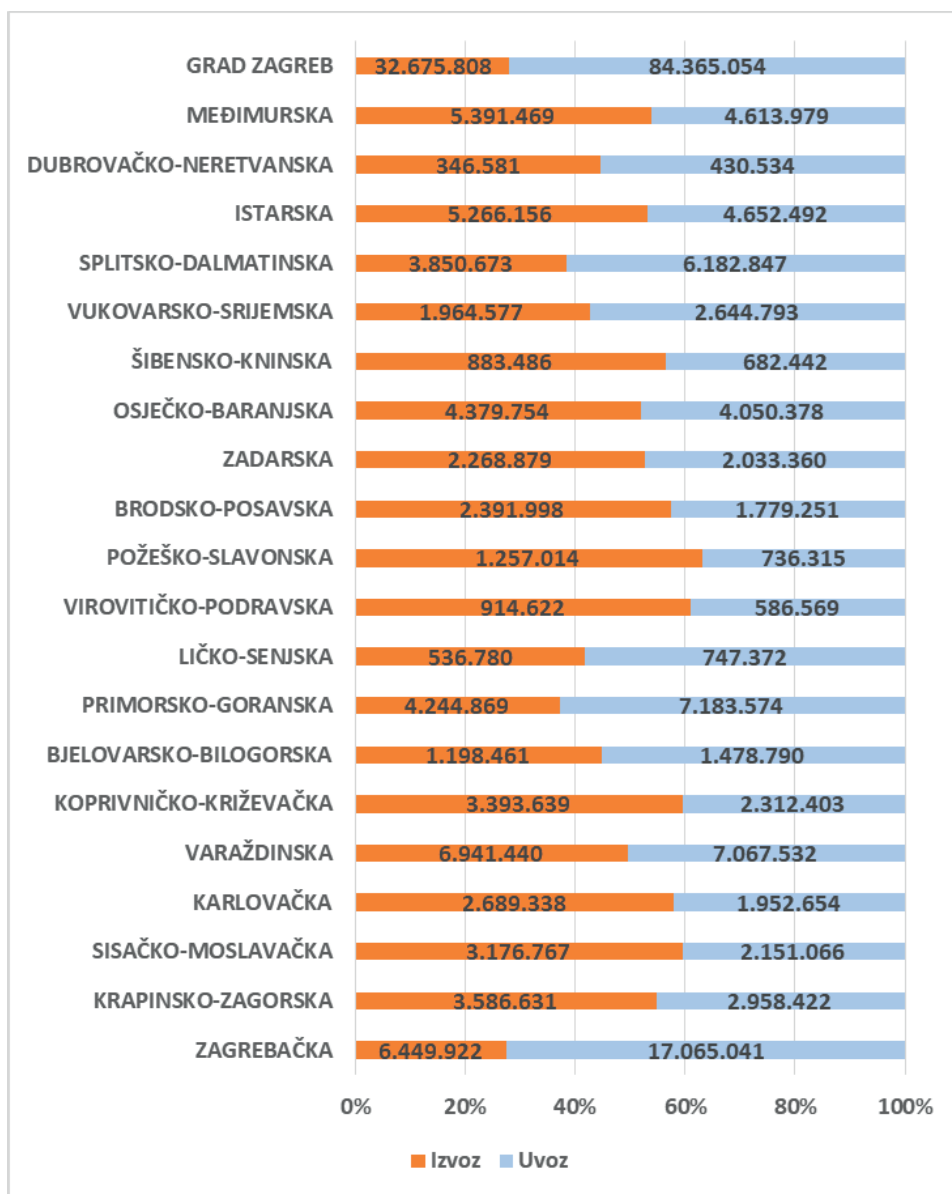
³ <https://www.hgk.hr/zupanije-razvojna-raznolikost-i-gospodarski-potencijali-20202022>

2.2.5. Robna razmjena s inozemstvom

Podaci o robnoj razmjeni s inozemstvom obuhvaćaju svu robu koja se izvozi iz zemlje, odnosno uvozi u zemlju. U podatke o robnoj razmjeni s inozemstvom uključeni su, uz redovan izvoz i uvoz, i izvoz i uvoz prema osnovi unutarnje i vanjske proizvodnje na bruto osnovi.

Uspoređujući Karlovačku županiju u odnosu na druge županije u 2020. godini, s obzirom na uvoz i izvoz odnosno robnu razmjenu s inozemstvom, Karlovačka županija, prema saldu robne razmjene, nalazila se na 4. mjestu. Stanje izvoza i uvoza po županijama u 2020. godini je vidljivo je u grafičkom prikazu 7.

Grafički prikaz 7. Uvoz i izvoz Karlovačke županije u usporedbi s drugim županijama (tis. HRK)¹, 2020.

Izvor: DZS, 2021.

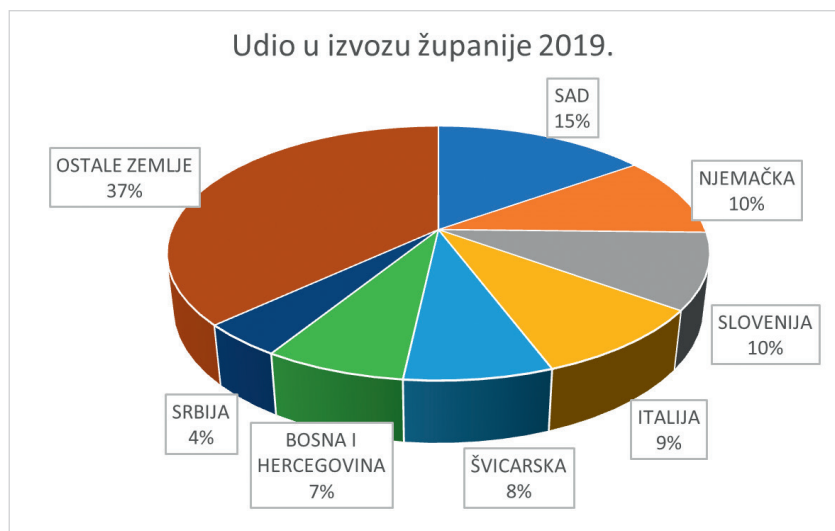
(Obrada JURRA KŽ, 2021.)

U 2019. godini u Karlovačkoj županiji je više izvezeno nego uvezeno što je dobar pokazatelj. To znači i da je saldo robne razmjene Karlovačke županije u 2019. godini bio je pozitivan i iznosio je 304.341.000 HRK. U 2020. godini saldo robne razmjene je također pozitivan te iznosi 736.684.000 HRK, te se nastavio trend većeg izvoza od uvoza. Uspoređujući stanje u 2020. sa stanjem u predpandemijskoj 2019. godini, saldo robne razmjene Karlovačke županije u 2019. godini bio je pozitivan i iznosio je 304.341.000 HRK. U 2019. godini više je izvezeno nego uvezeno što je dobar pokazatelj ako se uzme u obzir da je 12 hrvatskih županija bez obzira na bolje rezultate uvoza ipak ostvarilo negativan saldo, odnosno imalo uvoz veći od izvoza.

Najvažnije izvozno tržište za područje Karlovačke županije je SAD i njihov udio u ukupnom izvozu Županije je 15,1%. Na drugom mjestu prema udjelu je Njemačka sa 10,2%, dok se na trećem mjestu nalazi Slovenija sa 9,7% (grafički prikaz 8).

1 Podaci po županijama dobiveni su na osnovi razvrstavanja poduzeća, koja su realizirala izvoz i uvoz, u županiji u kojoj su registrirana prema Statističkom poslovnem registru na dan 1. ožujka 2021.

Grafički prikaz 8. Top 5 izvoznih tržišta Karlovačke županije, 2019.

Izvor: DZS, 2019. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Dobar dio udjela (ukupno 16,8%) čine i tržišta BiH (7,1%) i Slovenije (9,7%), kao nama susjedne zemlje. Ukupan robni izvoz Republike Hrvatske od siječnja do lipnja 2020. iznosio je 51,6 milijardi HRK. Istodobno je uvoz iznosio 83,5 milijardi HRK. Vanjskotrgovinski deficit iznosio je 32,0 milijarde kuna. Pokrivenost uvoza izvozom od siječnja do lipnja 2020. bila je 61,7%.

2.3. Poduzetništvo i poslovno okruženje

2.3.1. Poslovni subjekti

Prema broju registriranih poslovnih subjekata stanje u Karlovačkoj županiji prikazano je tablicom 17.

Tablica 17. Broj poslovnih subjekata - Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2020.

	Pravne osobe – ukupno	Trgovačka društva	Zadruge	Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije	Obrt i slobodna zanimanja
RH	292.538 - aktivno 165.720	217.352 - aktivno 131 180	3.563 - aktivno 824	71.623 - aktivno 33.716	84.771
Karlovačka županija	5.642 - aktivno 3.214	3.551 - aktivno 2.236	131 - aktivno 29	1.960 - aktivno 949	1.834

Izvor: DZS, 2021.

Prema broju ukupno registriranih poslovnih subjekata u Karlovačkoj županiji, poslovni subjekti čine 1,9% ukupnih poslovnih subjekata RH.

Prema pravno-ustrojbenim poslovnim subjektima podaci iz 2020. pokazuju kako je u Karlovačkoj županiji najviše društava s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) koji čine 69,9% ukupnih trgovačkih društava u Karlovačkoj županiji (tablica 18).

Tablica 18. Pravno ustrojbeni poslovni subjekti - Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2020.

	Trgovačka društva – ukupno	Jednostavna društva s ograničenom odgovornošću	Društva s ograničenom odgovornošću	Ostali oblici
RH	217.352 - aktivno 131.180	56.088 - aktivno 33.446	158.408 - aktivno 96.169	2.856 - aktivno 1.565
Karlovačka županija	3.551 - aktivno 2.236	1.003 - aktivno 620	2.481 - aktivno 1.584	67 - Aktivno 32

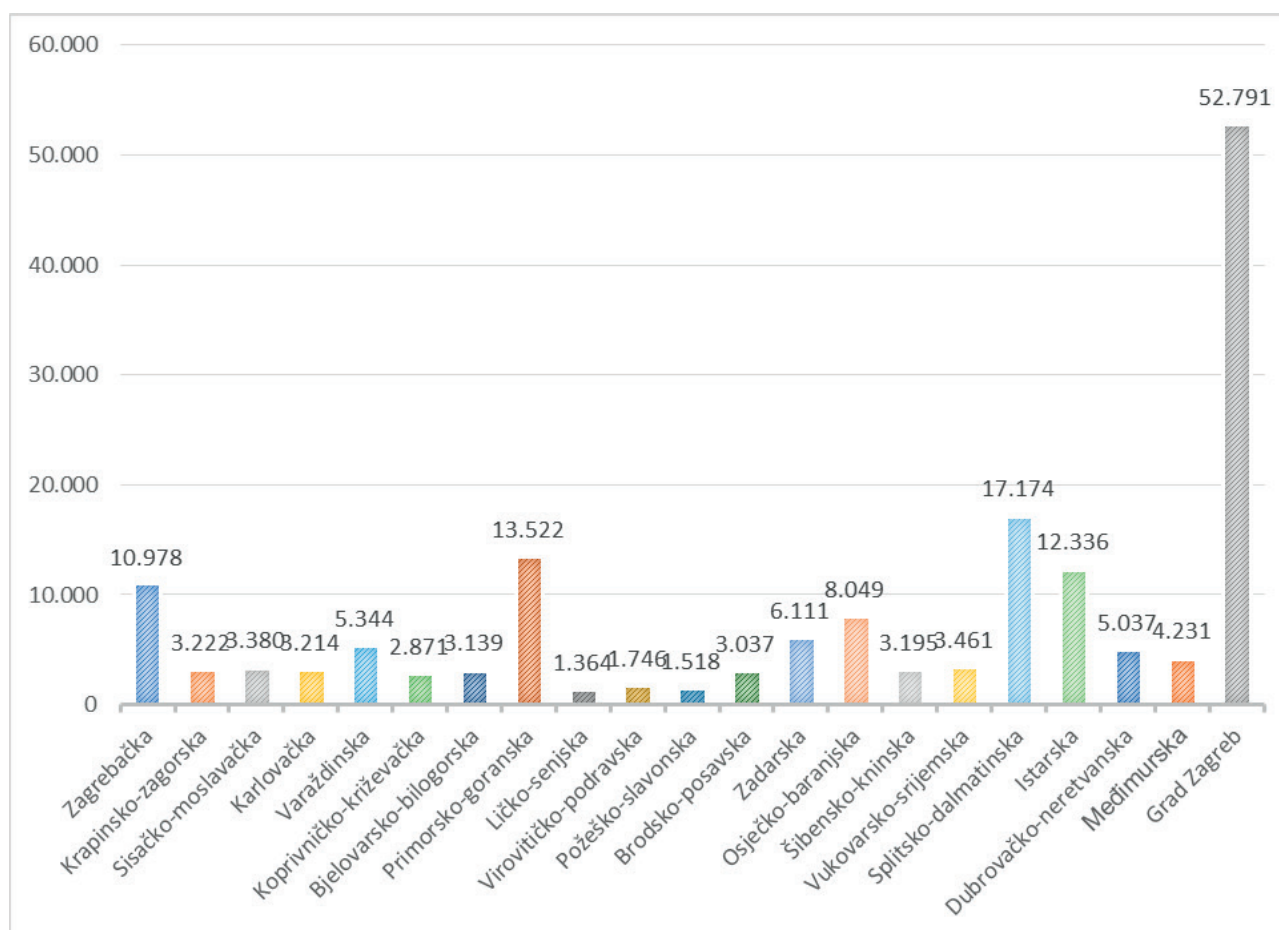
Izvor: DZS, 2021.

S obzirom na ukupni udio u registriranim trgovačkim društvima na razini RH, udio Karlovačke županije je 1,62%.

Prema podacima iz prosinca 2020. na području Karlovačke županije registrirane su 5.642 pravne osobe dok je aktivno poslovalo njih 3.214. Uspoređujući s istim razdobljem prethodne godine (prosina 2019.) u Karlovačkoj županiji bilo je 5.411 pravnih osoba dok je aktivno bilo 3.084.

Stanje s aktivnim poslovnim subjektima u RH u prosincu 2020. prikazano je grafičkim prikazom 9.

Grafički prikaz 9. Aktivni poslovni subjekti u Republici Hrvatskoj, lipanj 2020.

Izvor: DZS, lipanj 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Prema podacima prikazanim u grafičkom prikazu 9, Karlovačka županija je prema broju aktivnih poslovnih subjekata rangirana na 14. mjestu.

Uspoređujući dostupne podatke za 2019. i 2020. godinu kod poduzetnika Karlovačke županije koji su predali financijske izvještaje Fini, njih 2.417 je u 2020. imalo 17.749 zaposlenih, što je u odnosu na 2019. godinu povećanje broja zaposlenih za 137 ili 0,8% (tablica 19.).

Tablica 19. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Karlovačke županije (iznosi u tisućama HRK, plaće u HRK), 2019. i 2020.¹

Opis	2019.	2020.	Indeks 2019./2020.	Udio KŽ u RH (%)
Broj poduzetnika		2.417	-	1,7
Broj dobitaša	1.513	1.463	96,7	1,8
Broj gubitaša	724	954	131,8	1,7
Broj zaposlenih	17.612	17.749	100,8	1,9
Ukupni prihodi	10.303.821	10.759.003	104,4	1,4
Ukupni rashodi	9.824.151	10.143.198	103,2	1,4
Dobit prije oporezivanja	698.861	938.813	134,3	1,8
Gubitak prije oporezivanja	219.191	323.008	147,4	1,3
Porez na dobit	111.451	141.288	126,8	2,4
Dobit razdoblja	586.207	793.519	135,4	1,7
Gubitak razdoblja	217.988	319.002	146,3	1,3
Konsolidirani financ. rezultat (dobit (+) ili gubitak (-) razdoblja)	368.218	474.516	128,9	2,3
Izvoz	2.118.659	2.605.674	123,0	1,8
Uvoz	1.350.450	1.329.345	98,4	1,1
Trgovinski saldo (izvoz minus uvoz)	768.209	1.276.329	166,1	8,8
Bruto investicije u dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu	1.131.547	1.091.342	96,4	1,5
Bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu	313.273	278.376	88,9	1,1
Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom ¹	5.408	5.663	104,7	94,9

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2021.

U 2020. godini poduzetnici Karlovačke županije ostvarili su ukupne prihode u iznosu od 10,8 milijardi kuna (rast 4,4%) te ukupne rashode od 10,1 milijardu kuna (rast 3,2%). Poduzetnici koji su ostvarili dobit imali su ukupnu dobit razdoblja u iznosu od 793,5 milijuna kuna (rast 35,4%), dok su poduzetnici koji su ostvarili gubitak sveukupno imali 319 milijuna kuna gubitaka (rast 46,3%). Ukupna neto dobit poduzetnika Karlovačke županije je iznosila 474,5 milijuna kuna, što je u odnosu na 2019. godinu, kada je neto dobit iznosila 368,2 milijuna kuna, rast od 28,9%. Bruto investicije u dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu u 2020. bilježe pad od 3,6% u odnosu na 2019. godinu, a investicije samo u novu dugotrajnu imovinu manje su za 11,1%. Uvoz je smanjen za 1,6%, a izvoz povećan za 23% te je trgovinski suficit iznosio 1,3 milijarde kuna. Prosječna mjesečna neto plaća iznosila je 5.663 kune, što je 4,7% više u odnosu na 2019. godinu te 5,1% manje od prosjeka na razini zaposlenih kod poduzetnika u RH (5.971 kuna).

¹ Više u Analizi financijskih rezultata poslovanja poduzetnika po SVIM županijama u 2019. godini i u info.BIZ.servisu.

U Karlovačkoj županiji s obzirom na veličinu poduzeća najviše je mikro poduzetnika i oni prema podacima iz 2019. godine čine 88% ukupnih poduzetnika na području Županije. 10,7% je malih poduzetnika, dok svega 1,2% čine srednji poduzetnici te 0,3% veliki poduzetnici.²

Najuspješniji gradovi (općine) Karlovačke županije po kriterijima ukupnih prihoda prikazani su tablicom 20.

Tablica 20. TOP 5 gradova*/općina Karlovačke županije po kriteriju ukupnih prihoda poduzetnika, 2020.

(iznosi u tisućama HRK)

Naziv grada/općine	Broj poduzetnika		Broj zaposlenih		Ukupni prihodi		Neto dobit/gubitak	
	Broj	Rang u RH	Broj	Rang u RH	Iznos	Rang u RH	Iznos	Rang u RH
Karlovac*	1.286	14	10.564	12	7.302.716	11	509.415	4
Ogulin*	203	83	1.721	68	970.674	78	-105.254	546
Ozalj*	137	120	866	121	477.369	125	26.060	93
Barilovići	59	240	795	127	466.892	126	23.817	100
Duga Resa*	192	88	1.024	110	394.322	143	19.130	114

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2021.

Na rang listi 22 gradova i općina Karlovačke županije, Karlovac je prvi po broju poduzetnika, broju zaposlenih, ukupnim prihodima, dobiti razdoblja i neto dobiti, dok je Ogulin prvi po iskazanom gubitku razdoblja. Karlovačka županija, u odnosu na druge županije, na četvrtom je mjestu prema ekonomičnosti poslovanja, a na 10. mjestu prema produktivnosti rada mjerenim odnosom neto dobiti i broja zaposlenih te prema pokazatelju produktivnosti rada mjerenim odnosom ukupnih prihoda i broja zaposlenih. Na 11. je mjestu prema neto dobiti/gubitku, a na 13. po broju poduzetnika. Prema ukupnim prihodima na 15. je mjestu, dok je prema broju zaposlenih Karlovačka županija na 16. mjestu.

Prema ukupnom prihodu, poduzeća koju su postigla najbolje rezultate u 2020. godini prikazana su tablicom 21, a prema dobiti je stanje prikazano tablicom 22.

Tablica 21. Rang lista TOP 10 poduzetnika sa sjedištem u Karlovačkoj županiji – po ukupnom prihodu, 2020.

R.br.	Naziv	Sjedište	Ukupni prihodi (u tis.kn)
1.	PPK KARLOVAČKA MESNA INDUSTRIJA d.d.	Karlovac	1.304.394
2.	HS PRODUKT d.o.o.	Karlovac	851.454
3.	HEINEKEN HRVATSKA d.o.o.	Karlovac	542.715
4.	KIM MLJEKARA KARLOVAC d.o.o.	Karlovac	347.541
5.	GENERAL ELECTRIC HRVATSKA d.o.o.	Karlovac	308.025
6.	WIENERBERGER d.o.o.	Karlovac	219.178
7.	AB GRADNJA d.o.o.	Karlovac	210.951
8.	BJELIN d.o.o.	Ogulin	203.347
9.	LANA-KARLOVAČKA TISKARA d.d.	Karlovac	158.971
10.	BJELIN CROATIA d.o.o.	Ogulin	131.857
Ukupno TOP 10 poduzetnika po ukupnim prihodima			4.278.432
Udio TOP 10 poduzetnika po ukupnim prihodima u uk. prihodima Karlovačke županije			39,8%

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2021

² Interpretacija na temelju podataka FINA-e 2019.

Tablica 22. Poduzeća u Karlovačkoj županiji s ostvarenom najvećom dobiti, 2020.

R.br.	Naziv poduzeća	Sjedište	Dobit razdoblja (u tis.kn)
1.	HS PRODUKT d.o.o.	Karlovac	270.871
2.	WIENERBERGER d.o.o.	Karlovac	34.256
3.	PPK KARLOVAČKA MESNA INDUSTRIJA d.d.	Karlovac	32.710
4.	INFINUM d.o.o.	Karlovac	28.808
5.	KIM MLJEKARA KARLOVAC d.o.o.	Karlovac	19.963
6.	SEMMELOCK STEIN + DESIGN d.o.o.	Ogulin	14.144
7.	GTG PLIN d.o.o.	Karlovac	9.890
8.	HEINEKEN HRVATSKA d.o.o.	Karlovac	9.663
9.	AB GRADNJA d.o.o.	Karlovac	9.482
10.	LANA COMMERCE d.o.o.	Karlovac	8.529
Ukupno TOP 10 poduzetnika po dobiti razdoblja			438.317
Udio TOP 10 poduzetnika po dobiti razdoblja u dobiti razdoblja poduzetnika Karlovačke županije			55,2%

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2021.

Najveće prihode među poduzetnicima sa sjedištem u Karlovačkoj županiji u 2020. godini ostvarila je PPK KARLOVAČKA MESNA INDUSTRIJA d.d. (1,3 milijarde HRK), dok je najveću dobit razdoblja ostvario HS PRODUKT d.o.o. (270,9 milijuna HRK), koji je i najveći izvoznik (800,9 milijuna kuna). Drugu najveću dobit ostvario je Wienerberger d.o.o. sa 34,3 milijuna kuna. Dobit koju ostvaruje top 10 poduzeća na području Karlovačke županije čini udio od 55,2% u ukupnoj dobiti razdoblja poduzetnika u Županiji.

Tvrtke sa sjedištem u Karlovačkoj županiji koje su u 2020. godini najviše investirale su LANA-KARLOVAČKA TISKARA d.d. s najvećom vrijednošću bruto investicija u dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu, 317,5 milijuna kuna te HS PRODUKT d.o.o. koji je najviše investirao u novu dugotrajnu imovinu, u vrijednosti 49,7 milijuna HRK.

Tablica 23. Rang lista TOP 10 poduzetnika sa sjedištem u Karlovačkoj županiji – po broju zaposlenih, 2020.

R. br.	Naziv	Sjedište	Broj zaposlenih
1.	HS PRODUKT d.o.o.	Karlovac	1.412
2.	BJELIN d.o.o.	Ogulin	615
3.	PPK KARLOVAČKA MESNA INDUSTRIJA d.d.	Karlovac	568
4.	GENERAL ELECTRIC HRVATSKA d.o.o.	Karlovac	416
5.	LANA-KARLOVAČKA TISKARA d.d.	Karlovac	347
6.	HEINEKEN HRVATSKA d.o.o.	Karlovac	326
7.	CESTE KARLOVAC d.d.	Duga Resa	221
8.	KELTEKS d.o.o.	Karlovac	210
9.	WIENERBERGER d.o.o.	Karlovac	196
10.	TVORNICA TURBINA d.o.o.	Banija	166
Ukupno TOP 10 poduzetnika po broju zaposlenih			4.477
Udio TOP 10 poduzetnika po broju zaposlenih u broju zaposlenih poduzetnika Karlovačke županije			25,2%

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2021.

Najveći poslodavac u Karlovačkoj županiji je HS Produkt d.o.o. sa 1.412 zaposlenih, slijedi Bjelin d.o.o. sa 615 zaposlenih i PPK Karlovačka mesna industrija d.d. iz Karlovca s 568 zaposlenih. Top 10 poduzeća s područja Karlovačke županije zapošljavaju 25,2% ukupno zaposlenih u broju zaposlenih poduzetnika Županije.

2.3.2. Obrtništvo

Broj aktivnih obrta u Karlovačkoj županiji prema podacima Hrvatske obrtničke komore iznosio je 2.024 (lipanj 2021.). Stanje broja obrta prema gradovima u Karlovačkoj županiji (gradovi za koje postoje Udruženja obrtnika) je prikazano tablicom 24.

Tablica 24. Broj obrta u Karlovačkoj županiji, 2019. i 2020.

GRAD	31.12.2019.	31.12.2020.
KARLOVAC	870	886
DUGA RESA	353	358
OGULIN	372	387
OZALJ	202	205
SLUNJ	133	133
UKUPNO	1.930	1.969

Izvor: HOK Karlovac, 2021.

* Podaci za Slunj odnose se na JLS – Slunj, Rakovicu, Cetingrad i Vojnić – koji su pod Udruženjem obrtnika Slunj (Na dan 31.03.2021. grad Slunj ima 61 aktivni obrt, što je upola manje od 133 obrta naznačena u tablicama 24 i 25.

Najviše obrta prema gradovima u 2020. godini bilo je u gradu Karlovcu i taj broj je u odnosu na 2019. godinu i porastao. Slijedi ga grad Ogulin s 387 obrta u 2020. godini prema tablici 24, te Duga Resa sa 358. U ukupnom udjelu u Karlovačkoj županiji obrti iz Karlovca (prema posljednjim podacima iz 2019.) čine 45% ukupnih obrta (grafički prikaz 10.).

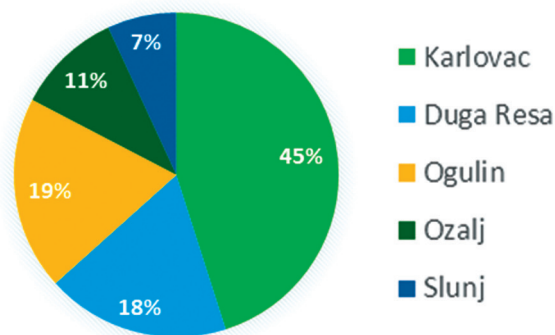
Gledajući razdoblje od 2004. do 2019. godine, broj obrta je u kontinuiranom padu. Tablica 25 daje prikaz padajućeg trenda.

Tablica 25. Obrti u Karlovačkoj županiji – po gradovima, 2004. – 2019.

UDRUŽENJE OBRTRNIKA	KARLOVAC	DUGA RESA	OGULIN	OZALJ	SLUNJ	Razlika	UKUPNO OKKŽ
2004.	1374	485	388	295	223		2765
2005.	1329	479	404	290	202	-61	2704
2006.	1280	463	399	283	207	-72	2632
2007.	1273	472	387	279	201	-20	2612
2008.	1210	456	387	272	190	-97	2515
2009.	1142	438	370	249	177	-139	2376
2010.	1060	409	343	248	163	-153	2223
2011.	1031	395	339	250	159	-49	2174
2012.	960	366	327	230	155	-136	2038
2013.	932	347	326	211	152	-70	1968
2014.	872	333	324	199	143	-97	1871
2015.	847	332	321	198	138	-35	1836
2016.	822	330	330	196	131	-27	1809
2017.	811	335	338	199	130	+4	1813
2018.	824	331	343	194	133	+12	1825
30.09.2019.	849	344	365	204	134	+71	1896
31.12.2019.	870	353	372	202	133	+34	1930
RAZLIKA 2004. - 2019.	-504	-132	-16	-93	-90	-835	

Izvor: Obrtni registar MINGO (uključeni samo aktivni obrti), 2020.

Grafički prikaz 10. Udio obrta u Karlovačkoj županiji – analiza po gradovima, 2020.

Struktura obrta prema vrsti djelatnosti u Karlovačkoj županiji prikazana je tablicom 26.

Izvor: Obrtni registar MINGO (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Tablica 26. Struktura obrta prema vrsti djelatnosti u Karlovačkoj županiji, 2019. i 2020. (stanje lipanj 2021.)

STRUKTURA OBRTA PO DJELATNOSTIMA	31.12.2019.	31.12.2020.	Lipanj 2021.
PROIZVODNO ZANATSTVO	246	251	255 (12,6%)
USLUŽNO ZANATSTVO	879	908	951 (47,0%)
UGOSTITELJSTVO I TURIZAM	231	235	235 (11,6%)
TRGOVINA	198	198	185 (9,1%)
PRIJEVOZ STVARI I OSOBA	127	128	132 (6,5%)
POLJODJELSTVO I RIBARSTVO	93	92	96 (4,7%)
FRIZERI, KOZMETIČARI I NJEGA TIJELA	156	157	170 (8,4%)
UKUPNO	1.930	1.969	2.024

Izvor: Obrtni registar MINGO (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Prema strukturi obrta prema djelatnostima, najviše obrta u Karlovačkoj županiji registrirano je u uslužnom zanatstvu, i oni čine 47% od ukupnih obrta s područja Karlovačke županije. Proizvodno zanatstvo čini 13% dok 12% obrtnika dolazi iz sektora ugostiteljstva i turizma. Ostatak čine obrti za trgovinu (10%), prijevoz stvari i roba (6%), poljodjelstvo i ribarstvo 5% te frizeri, kozmetičari i njega tijela 8%. Promatrajući porast broja obrta prema djelatnostima, u promatranom razdoblju vidljiv je blagi porast broja obrta u djelatnostima frizera, kozmetičara i njega tijela (9%) te u uslužnim djelatnostima (8,2%).

Obrti i slobodna zanimanja Karlovačke županije čine 2% ukupnih obrta i slobodnih zanimanja na razini Hrvatske te se Karlovačka županija nalazi se na 12. mjestu po ukupnom broju.

2.3.3. Gospodarske zone i poduzetnička infrastruktura

Najvažnije poslovne zone Karlovačke županije su modernim autocestama prosječno udaljene 95 kilometara od Luke Rijeka, 280 kilometara od Luke Split ili 55 kilometara od Zračne luke Franjo Tuđman u Zagrebu, što predstavlja dobar potencijal za razne ulagače, investitore i poslovne subjekte.

Na području Karlovačke županije ima ukupno 56 poslovnih zona od kojih je aktivno njih 19 (tablica 27).

Tablica 27. Poduzetničke zone u Karlovačkoj županiji – aktivne, 2021.

PODUZETNIČKE ZONE	Osnivač
Poduzetnička zona Korana	Karlovačka županija
Poduzetnička zona Gornje Mekuše	Grad Karlovac
Poduzetnička zona „Mrzlo Polje – Karlovac“	Grad Karlovac
Poduzetnička zona Mala Švarča	Grad Karlovac
Poduzetnička zona Banija – Ilovac III	Grad Karlovac
Poduzetnička zona Lug	Grad Ozalj
Poduzetnička zona Ogulin	Grad Ogulin
Industrijska zona Gornje Taborište	Grad Slunj
Poduzetnička zona poslovne namjene Šeketino Brdo	Grad Duga Resa
Poduzetnička zona poslovne namjene Gornje Mrzlo Polje Mrežničko	Grad Duga Resa
Poslovna zona Bosiljevo	Općina Bosiljevo
Poduzetnička zona Batnoga	Općina Cetingrad
Poduzetnička zona Vojarna II	Općina Josipdol
Radna zona "Maletići"(I1)	Općina Netretić
Poduzetnička zona Grabovac	Općina Rakovica
Poduzetnička radna zona I-1/ Vrtača	Općina Tounj
Poslovna zona Žakanje	Općina Žakanje
Poduzetnička zona Draganić 1	Općina Draganić

Izvor: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture 2021.

U aktivnim zonama posluje ukupno 120 poslovnih subjekata koji zapošljavaju 3.914 radnika. Najviše poduzetnika nalazi se u Poduzetničkim zonama Korana d.o.o. i Mala Švarča, njih 24, a zatim slijede Poduzetnička zona Lug u Ozlju s 18 poduzetnika, Industrijska zona Gornje Taborište u Slunju s 13 poduzetnika, Poslovna zona Banija Ilovac III s 12 poduzetnika te Poduzetnička zona Ogulin d.o.o. u Ogulinu s 5 poduzetnika. Važno je napomenuti da Poduzetnička zona Korana d.o.o. posluje i kao poduzetnička potporna institucija. Istu funkciju imala je i Razvojna agencija Karlovačke županije – Karla d.o.o. koja se sada nalazi u likvidaciji.

Ono što se može istaknuti kao svojevrsna prepreka daljnjem razvoju gospodarstva u Karlovačkoj županiji je nedovoljna iskorištenost kapaciteta te nedovoljna komunalna opremljenost postojećih poslovnih zona i veličina parcela koje mogu zadovoljiti potrebe većih investitora.

Od ostalih važnih poduzetničkih i potpornih institucija važno je istaknuti *Razvojni centar Hrvatske gospodarske komore*, koji je namijenjen poduzetnicima koji žele razvijati svoja poduzeća utemeljena na znanju u odgovarajućim uvjetima i okruženju, a Razvojni centar im daje podršku u administrativnom, infrastrukturnom i savjetodavnom obliku. Poduzetnici početnici u sklopu Razvojnog centra imaju na raspolaganju opremljene uredske prostorije veličine 12 – 23 m². Zatim tu su *Obrtnička komora Karlovačke županije i Udruženje obrtnika* gradova Karlovac, Duga Resa, Ogulin, Ozalj i Slunj čija je osnovna svrha pružiti što kvalitetnije usluge svojim članovima te promicati i štititi njihove interese. U tom smislu obrtnicima je na raspolaganju komorski sustav sa zajedničkim ciljem ubrzanog gospodarskog rasta i razvoja.

2.3.4. Poslovno okruženje i COVID-19

Situacija uzrokovana pandemijom virusa COVID-19 pogodila je cijelu Hrvatsku pa tako i Karlovačku županiju i samom pojavom predstavlja veliki izazov za sve pojedince i društva, posebno gospodarstvenike. U fokusu većine trgovačkih društava i obrta za vrijeme trajanja pandemije nametnulo se pitanje na koji način zaštititi zaposlenike i općenito održati poslovanje. Pandemija ima golem utjecaj na smanjenje prihoda gotovo polovice poduzetnika u Hrvatskoj.

Iako sami podaci za Karlovačku županiju nisu dostupni, polazište je uzeto na razini Hrvatske kako bi se stekao okvirni uvid u stanje koje je uzorkovala pandemija virusa COVID-19. Prema istraživanju¹, svaki četvrti hrvatski poduzetnik očekuje stečaj ako se kriza nastavi, a njih polovica ako im se prihodi smanje 10 – 30%. Najviše problema poduzeća su imala s financiranjem plaća zaposlenika, njih čak 43%. Strah od odgode poslovnih investicija u Hrvatskoj dvostruko je veći od europskog prosjeka. Mjere za očuvanje radnih mjesta u krizi bile su prijeko potrebne u Hrvatskoj, ali i cijeloj Europi. Velik broj poduzetnika vjeruje da neće morati otpuštati radnike, a cjepivo protiv virusa ipak budi poslovni optimizam.

Na području Karlovačke županije provedeno je istraživanje² o utjecaju pandemije virusa COVID-19. Po-teškoće koje su u najvećoj mjeri zadesile ispitanike su smanjeni promet, što ne čudi ako se u obzir uzmu sektori koji su u najvećoj mjeri sudjelovali u istraživanju, a čije je poslovanje u potpunosti obustavljeno od-nosno koji su imali zabranu rada (u istraživanju je sudjelovalo najviše obrta i to onih iz uslužnih djelatnosti i ugostiteljstva). Gotovo polovici ispitanih promet je pao za 100%, a za one koji i nisu bili zatvoreni, promet je osjetno pao u rasponu od 50 do 80%. Istraživanje je pokazalo da su posebno ugrožena skupina s obzirom na prirodu posla, organizatori događanja, evenata i sličnog, čije je poslovanje vezano za javna okupljanja koja su i dalje ograničena. Popratna skupina su sudionici u događanjima, oni koji se bave umjetničkim dje-latnostima te obrti i poduzeća koja su izravno dio manifestacija i događanja. Oni su skupina koja će zbog prirode posla i gubitka prouzrokovanim obustavom javnih događanja dugoročno osjetiti najteže posljedi-ce. Ono što ipak obećava i optimistično je da većina smatra kako će nastaviti raditi uz isti broj zaposlenika. Najveća zabrinutost je smanjenje prihoda kao posljedica pada potrošnje.

Iz obrađenih kumulativnih PDV obrazaca za prvih devet mjeseci 2020. u odnosu na prvih 9 mjeseci 2019., pad vrijednosti ukupno oporezivih transakcija poduzetnika iz Karlovačke županije iznosio je 4,9%, dok je na razini RH pad iznosio 8,7%. Pad aktivnosti vidljiv je i prema broju izdanih fiskaliziranih gotovinskih računa kojih su u 2020. godini sve djelatnosti izdale 24% manje, dok je njihova vrijednost manja za 15% u odnosu na 2019. godinu. Najveći pad osjetio se kod ugostiteljske djelatnosti gdje je izdano 32% manje ra-čuna s 34% manjom vrijednosti, a za čak 82% manje do polovice veljače ove godine. U trgovini je to manje za oko 10% u odnosu na 2019. godinu. Najveći dio industrijskih tvrtki, a industrija je u Karlovačkoj županiji najvažnija gospodarska djelatnost, dobro posluje i većih gubitaka u 2020. godini ne bi trebalo biti. Većina ih se uz određene teškoće u lancima opskrbe i transportu za vrijeme prvog *lockdowna* i uz troškove interne prilagodbe relativno uspješno nosi s novim izazovima i nije imala potreba za korištenjem potpornih mje-ra. Neovisno o vremenima krize, neke tvrtke su poslovale i iznad očekivanja. I građevinske tvrtke posluju uglavnom stabilno, uz stare probleme koje se odnose na nedostatke odgovarajuće radne snage.

Mjere Karlovačke županije u uvjetima virusa COVID-19

Poduzetnicima su na raspolaganju Mjere aktivne politike zapošljavanja u 2021. godini i potpore za očuva-nje radnih mjesta putem HZZ-a. Tu su i povoljniji kreditni programi HBOR-a, uključujući Mjeru obrtna sred-stva COVID-19, zatim financijski instrumenti HAMAG BICRO-a, dakle zajmove i jamstva. Trenutno važeći za investicije su ESIF mikro zajam, mikro zajam za ruralni razvoj te obrtna sredstva: mikro zajam za obrtna sredstva za ruralni razvoj i COVID-19 zajam. Na regionalnoj razini, aktualan je javni poziv poslovnim subjek-tima privatnog sektora za korištenje subvencioniranih kredita po programima „Poduzetništvo mladih, žena i početnika“, „Investicije privatnog sektora“ i „Obrtna sredstva“ gdje Karlovačka županija subvencionira ka-matnu stopu, a po programu „Poduzetništvo mladih, žena i početnika“ Županija subvencionira i naknadu

1 Istraživanje „Utjecaj krize uzrokovane COVID-19 virusom na mikro, male i srednje poduzetnike u Hrvatskoj, CROMA, BEST Advisory i HUP, prosinac 2020.

2 Radna skupina za pomoć gospodarstvu Karlovačke županije „Utjecaj virusa COVID-19 na poslovanje trgovačkih društava i obrta s područja Karlovačke županije“, lipanj 2020. Istraživanje je provedeno nakon *lockdowna* u svibnju 2020.

za obradu kredita. Slične natječajne objavljuju i gradovi, npr. Karlovac, a tu su i sredstva iz EU o čemu se poduzetnici mogu informirati kroz Sustav savjetovanja poduzetnika, Hrvatske gospodarske komore.

Najviše korištene mjere koje su koristili obrti i poduzeća s područja Karlovačke županije su mjere HZZ-a za očuvanje poslovanja. Te mjere dane su u vidu potpora za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenima virusom COVID-19, a koje su uključivale iznose po radniku koji radi u punom radnom vremenu, odnosno razmjerni dio po radniku prema broju sati rada u nepunom radnom vremenu.

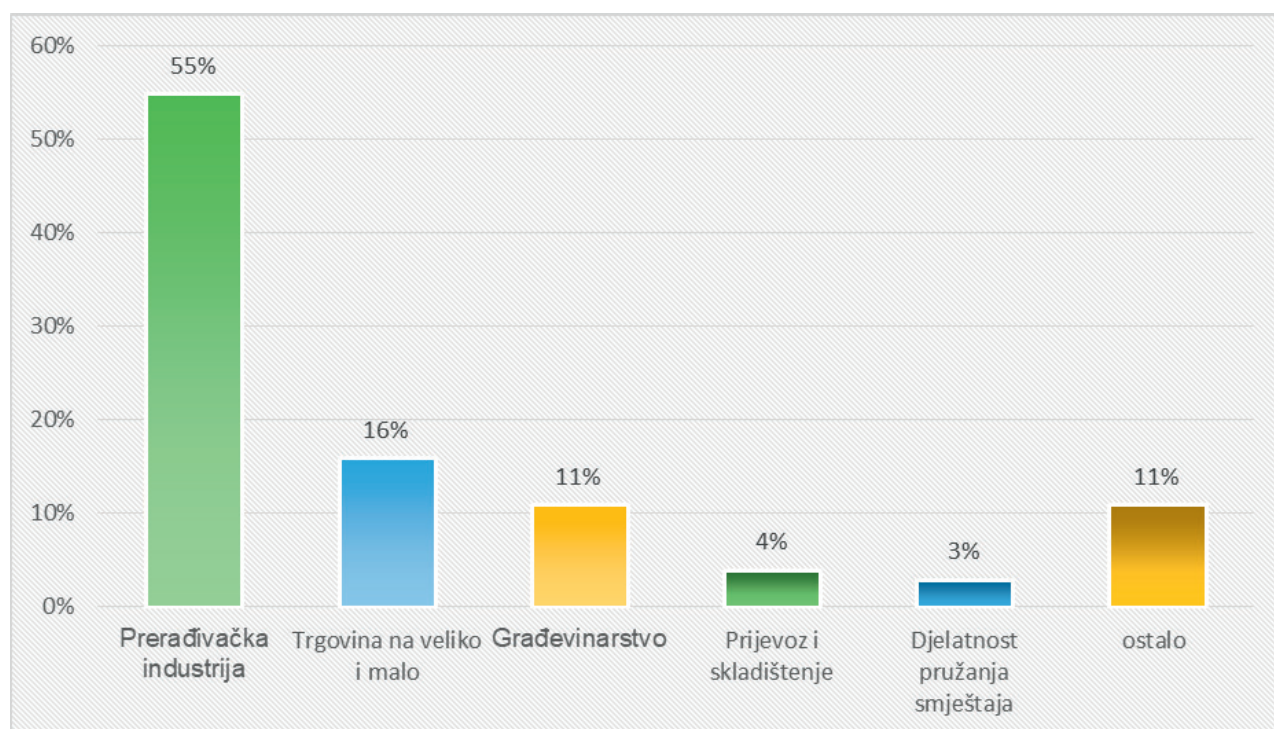
16. ožujka 2021. Karlovačka županija raspisala je Javni poziv po *Programu unaprjeđenja gospodarstva Karlovačke županije u 2021. godini*. Ovaj program ima za cilj stvaranje povoljnog poduzetničkog okruženja za djelovanje poduzetnika i obrtnika, razvijanje poduzetničke klime i osiguranje preduvjeta za poticanje poduzetničkih kompetencija na području Karlovačke županije.

Korisnici ovog Programa su organizatori gospodarskih događanja, sajmovi i drugih oblika promidžbe malog i srednjeg poduzetništva i obrta te subjekti malog gospodarstva (do 250 zaposlenih) koji posluju i imaju registrirano sjedište ili podružnicu na području Karlovačke županije te čija je lokacija ulaganja na području Karlovačke županije.

2.4. Struktura gospodarskog sektora Karlovačke županije

Prema podacima iz 2019. godine, gospodarski sektori u Karlovačkoj županiji s obzirom na ukupne prihode poduzetnika koji su predali financijske izvještaje prikazani su grafičkim prikazom 11.

Grafički prikaz 11. Gospodarski sektori u Karlovačkoj županiji prema prihodima poduzetnika koji su predali financijske izvještaje, 2019.

Izvor: Fina, 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Prema podacima prikazanim u grafičkom prikazu 11 najzastupljenije djelatnosti odnosno gospodarski sektori u Karlovačkoj županiji rangirani prema prihodima poduzetnika koji su predali financijske izvještaje su: prerađivačka industrija (55%), trgovina na veliko i malo (16%), građevinarstvo (11%).

Prema udjelu u broju zaposlenih prerađivačka industrija zapošljava najviše radne snage na području Karlovačke županije (47,2%). Slijedi je sektor građevinarstva s 13,7% te trgovina na veliko i malo s 11,4% ukupno zaposlenih. Podaci od Fine obrađeni ovdje pokazuju sličnu situaciju s udjelima zaposlenih po sektorima, kao i podaci DZS-a obrađeni u poglavlju Tržište rada (tablica 28).

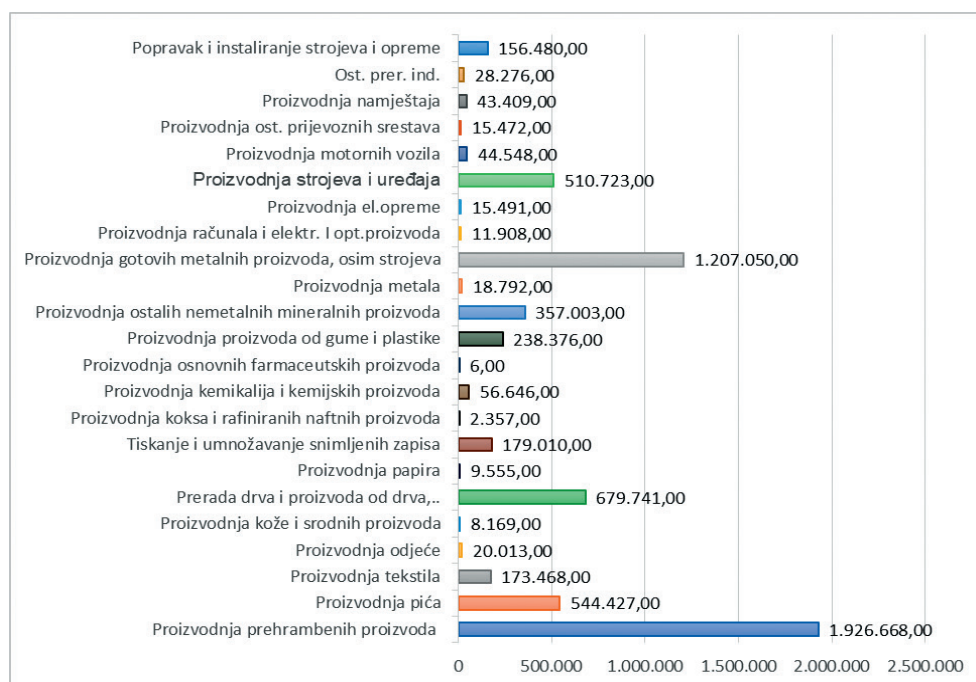
Tablica 28. Udio zaposlenih u sektorima Karlovačke županije, 2020.

SEKTOR	Udio
Prerađivačka industrija	47,2%
Građevinarstvo	13,7%
Trgovina na veliko i malo	11,4%
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme usluživanja hrane	6,2%
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	3,9%
Prijevoz i skladištenje	4,2%
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda; gospodarenje otpadom...	3,7%
Informacije i komunikacije	2,3%
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2,2%
Ostalo	5,2%

Izvor: Fina, 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

2.4.1. Prerađivačka industrija

Karlovačka županija industrijski je orijentirana. Prerađivačka industrija glavni je nositelj tehnološkog razvitka, izvoza i zapošljavanja. O njenom utjecaju na županijsko gospodarstvo govori podatak o visokom udjelu u ukupnom prihodu gospodarstva Karlovačke županije (58%) što je znatno iznad razine Republike Hrvatske (24%). Također, prerađivačka industrija obuhvaća oko polovice zaposlenih u Karlovačkoj županiji¹.

Prerađivačka industrija prema djelatnostima po ukupnim prihodima u Karlovačkoj županiji u 2020. godini prikazana je grafičkim prikazom 12.

Grafički prikaz 12.

Prerađivačka industrija prema djelatnostima po ukupnim prihodima u Karlovačkoj županiji, 2020.

Izvor: Fina, 2020.

(Obrada podataka JURRA KŽ, 2021.)

¹ Potrebno je napomenuti da se u ovom poglavlju obrađuju podaci o zaposlenima po djelatnostima od Fine, odnosno podaci o onim poduzetnicima koji su predali financijske izvještaje. S druge strane, u poglavlju Tržište rada se obrađuju podaci o zaposlenima po djelatnostima DZS-a. Zbog toga postoji razlika u navedenim podacima.

Prema analizi financijskih rezultata poduzetnika sa sjedištem u Karlovačkoj županiji koji su predali godišnje financijsko izvješće za 2020. godinu, u ostvarenju ukupnog prihoda cjelokupnog sektora prerađivačke industrije Karlovačke županije, najveći udio od 31% imaju poduzetnici iz proizvodnje prehrambenih proizvoda. Slijedi proizvodnja gotovih metalnih proizvoda s udjelom od 19%, prerada drva i proizvoda od drva s udjelom od 11,4%, proizvodnja pića s udjelom od 9% te proizvodnja strojeva i uređaja s 8%. 13% udjela pripada prihodima od proizvodnje gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva te 12% od proizvodnje pića. 11% udjela ima i industrija prerade drva i proizvoda od drva.

Poduzetnici prerađivačke industrije obuhvaćeni ovom analizom isplatili su u 2020. godini prosječnu mjesečnu neto plaću po zaposlenom u vrijednosti 6.292 kune. To je 11,1% više od prosječne mjesečne neto plaće za sve djelatnosti u Karlovačkoj županiji (5.663 kn) i u isto vrijeme 3,7% više od prosječne mjesečne neto plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji na razini RH.

O značaju prerađivačke industrije za gospodarstvo Karlovačke županije govore i podaci o njenom udjelu u ukupnom broju zaposlenih 47,7%, u prihodima od prodaje u inozemstvu 86,6% ili u investicijama u novu dugotrajnu imovinu 71,5%.

Udio u broju zaposlenih u prerađivačkoj industriji prikazan je tablicom 29.

Tablica 29. Zaposleni u prerađivačkoj industriji - Karlovačka županija, 2020.

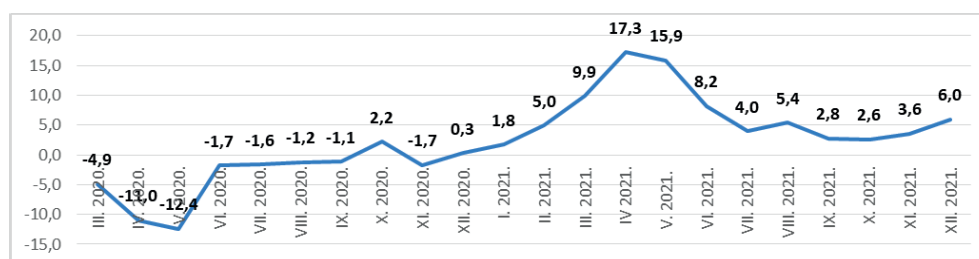
Udio u broju zaposlenih prerađivačke industrije	
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda	25,9%
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	15,7%
Prerada drva i proizvoda od drva	14,9%
Proizvodnja strojeva i uređaja	11,6%
Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	4,9%
Proizvodnja tekstila	4,8%
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4,0%
Proizvodnja pića	3,9%
Popravlak i instaliranje strojeva i opreme	3,3%
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	3,1%
Ostalo	7,9%

Izvor: Fina, 2021.

U prerađivačkoj industriji u Karlovačkoj županiji najviše je zaposleno u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda (25,9%) te ih slijede oni zaposleni u proizvodnji prehrambenih proizvoda (15,7%) i preradi drva i drvnih proizvoda (14,9%).

Gledajući na industriju općenito, moramo uzeti u obzir i pandemiju virusa COVID-19 koja je bitno utjecala na industrijsku proizvodnju. Uzeti su obzir trendovi na razini RH a koji se također mogu primijeniti na Karlovačku županiju. Iz grafičkog prikaza 13 je vidljivo da su godišnje stope promjene industrijske proizvodnje doživjele veliki pad, a najveća kulminacija bila je u svibnju 2020. godine.

Grafički prikaz 13. Godišnje stope promjene industrijske proizvodnje u Republici Hrvatskoj, 2020. – 2021.

Izvor: DZS; obrada: HGK
Županijska komora
Karlovac, 2022.

U usporedbi s 2019. godinom, ukupna industrijska proizvodnja u Hrvatskoj u 2020. godini prema kalendarski prilagođenim indeksima manja je za 3,4%. Tijekom 2021. godine slijedi oporavak pa je na razini cijele godine u odnosu na prethodnu industrijska proizvodnja veća za 6,7%. Iako su ovo podaci na nacionalnoj razini, svakako se isto odrazilo i na Karlovačku županiju i potrebno je uzeti u obzir navedene podatke.

2.4.2. Građevinarstvo

Stanje u Karlovačkoj županiji prema podacima iz 2018. i 2019. godine s obzirom na izdane građevinske dozvole prikazano je tablicom 30².

Tablica 30. Građevinske dozvole - Karlovačka županija, Kontinentalna Hrvatska i Republika Hrvatska, 2018., 2019. i 2020.

PODRUČJE	2018		2019.		2020.	
	Broj dozvola	Predviđena vrijednost radova, u tis. HRK	Broj dozvola	Predviđena vrijednost radova, u tis. HRK	Broj dozvola	Predviđena vrijednost radova, u tis. HRK
Karlovačka županija	197	470.632	242	619.830	241	673.246
Kontinentalna Hrvatska	4.459	11.981.366	4.834	17.582.763	4.762	13.543.462
RH	9.406	28.428.158	9.932	36.915.621	9.403	28.090.600

Izvor: HGK: Županije – razvojna raznolikost i gospodarski potencijali, 2020.; DZS 2021.

Ukupan udio izdanih građevinskih dozvola Karlovačke županije u ukupnom broju na razini RH, iznosi 2,6% dok udio Karlovačke županije naspram županija Kontinentalne Hrvatske iznosi 5,1%.

U Karlovačkoj županiji prema podacima iz 2020. izdana je 241 građevinska dozvola te je predviđena vrijednost radova bila 673,2 milijuna kuna. Ukupno gledajući na razini RH, predviđena vrijednost radova Karlovačke županije u ukupnim radovima čini 2,4% ukupnog udjela dok u odnosu na županije Kontinentalne Hrvatske Karlovačka županija ima 4,9% udjela u predviđenoj vrijednosti radova.

Gledajući na ukupno završene zgrade u Karlovačkoj županiji, stanje prema posljednjim dostupnim podacima prikazano je tablicom 31.

Tablica 31. Ukupno završene zgrade u Karlovačkoj županiji, 2020.

	UKUPNO	STAMBENE ZGRADE	NESTAMBENE ZGRADE
KARLOVAČKA ŽUPANIJA	107	64	43
GRADOVI			
Karlovac	45	26	19
Duga Resa	14	12	2
Ogulin	6	6	-
Ozalj	4	1	3
Slunj	4	2	2

2 <https://www.hgk.hr/documents/analiza-zupanija-2020-web5ffd68620c52c.pdf>

OPĆINE			
Barilović	8	5	3
Bosiljevo	2	2	-
Cetingrad	1	-	1
Draganić	1	-	1
Generalski Stol	3	1	2
Josipdol	1	1	-
Kamanje	1	-	1
Krnjak	2	1	1
Netretić	3	1	2
Plaški	2	1	1
Rakovica	4	1	3
Tounj	1	1	-
Vojnić	3	1	2
Žakanje	2	2	-

Izvor: Državni zavod za statistiku 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2022.)

Ukupan broj završenih zgrada u Karlovačkoj županiji u 2020. godini iznosio je 107. Od tog broja, ukupno su izgrađene 64 stambene i 43 nestambene zgrade). Grad Karlovac je dio Karlovačke županije s najvećim udjelom u završenim zgradama, njih 45 što predstavlja 42% udjela u ukupnom broju. Slijedi grad Duga Resa s 14 završenih zgrada odnosno 13,1%. Od općina, u izgradnju je 2020. godine najviše ulagala općina Barilović.

Vrijednosti izvršenih radova prema vrstama građevina u Karlovačkoj županiji prikazani su tablicom 32.

Tablica 32. Vrijednosti izvršenih radova prema vrstama građevina (u tis. HRK) – Karlovačka županija, 2020.

	ZGRADE		OSTALE GRAĐEVINE			
	Stambene	Nestambene	Prometna infrastruktura	Cjevovodi, komunikacijski i električni vodovi	Složene građevine na industrijskim prostorima	Ostale nespomenute građevine
Karlovačka županija UKUPNO = 441.175	21.916	142.228	197.993	67.128	7.679	4.231
RH UKUPNO = 22.555.348	4.414.733	7.212.145	6.752.802	3.346.929	461.505	367.234

Izvor: DZS, 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2022.)

U Karlovačkoj županiji u 2020. godini ukupno je izvršeno građevinskih radova u vrijednosti 441.175,000 HRK što predstavlja udio od 1,95% u ukupnim vrijednostima izvršenih radova na razini RH. Najviše građevinskih radova odvijalo se u području prometne infrastrukture i oni predstavljaju 44,9% u ukupnim izvršenim radovima na području Karlovačke županije. Značajniji udio u ukupnoj gradnji čine i nestambene zgrade s udjelom od 32,2%. Cjevovodi, komunikacijski i električni vodovi treći su po udjelu od 15,2% u ukupnim vrijednostima izvršenih radova.

Građevinarstvo kao djelatnost u Karlovačkoj županiji sudjeluje s udjelom od 11% u ukupnim djelatnostima. Važno je napomenuti kako građevinske tvrtke nisu u većoj mjeri osjetile krizu građevinskog sektora posljednjih godina te su sudjelovale u izvođenju različitih radova i objekata: geotehničkih radova, industrijskih postrojenja i hidro građevinskih objekata, objekata prometne infrastrukture, stambeno poslovnih objekata i ostalog ne samo na hrvatskom, već i na tržištu susjednih zemalja.

Pandemija virusa COVID-19 u sektoru graditeljstva također je imala negativan učinak posebice ako se, usporedbe radi, uzmu podaci iz veljače 2020. prije početka pandemije i pad u ožujku kada je pandemija započela. U travnju je i dalje zabilježen pad, ali samo privremeno. U svibnju, iako prisutna negativna stopa s obzirom na travanj kada je bio kompletni *lockdown*, stopa rasta se počela dizati, da bi već u lipnju 2020. porasla do 8,5%. Ovo je sektor za koji se može reći da je najmanje pogođen pandemijom.

Trenutna situacija i potresi u susjednoj Sisačko-moslavačkoj županiji i Gradu Zagrebu koji su se dogodili, trebali bi povećati potražnju za građevinskim uslugama s područja Karlovačke županije (kao županije koja se nalazi u blizini pogođenih mjesta) pa bi tu stopa rasta svakako mogla ići još prema gore. Međutim, s obzirom na predviđeni obim građevinskih radova već sada utvrđeni nedostatak radne snage doći će posebno do izražaja što se može odraziti na stopu rasta građevinskog sektora.

2.4.3. Trgovina i usluge

Trgovina je djelatnost koja okuplja najveći broj registriranih trgovačkih društava u Karlovačkoj županiji, a kao i djelatnost prijevoza i skladištenja svoje poslovne uspjehe temelji i na iskorištavanju komparativne prednosti geografskog položaja u Republici Hrvatskoj. Osim tvrtki čije je sjedište na području Županije, tu posluju i poslovнице najvećeg dijela inozemnih trgovačkih lanaca zastupljenih u Hrvatskoj.

Prema dostupnim podacima iz 2020. godine poslovni subjekti s područja Karlovačke županije prikazani su tablicom 33.

Tablica 33. Poslovni subjekti u trgovini – stanje 31. prosinca 2020.

TRGOVINA I USLUGE	Registrirane	Aktivne
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	855	469
Prijevoz i skladištenje	154	99
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane ¹	442	227
Informacije i komunikacije	113	89
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	20	15

Izvor: DZS, 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Prema posljednjim dostupnim podacima za 2020. godinu u Karlovačkoj županiji u sektoru trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla registrirano je 855 poslovnih subjekata dok je od toga 469 aktivnih (54,8%). Slijedi ih djelatnost pružanja smještaja i usluživanja hrane s 442 registriranih od čega je 227 (51,3%) aktivnih poslovnih subjekata. Usluge prijevoza i skladištenja čini 154 registriranih poslovnih subjekata od čega je 99 (64,3%) aktivnih.

Podaci u tablici 34 odnose se na rezultate poslovanja poduzetnika obveznika poreza na dobit sa sjedištem u Karlovačkoj županiji (osim banaka i osiguravajućih društava) koji su predali godišnji financijski izvještaj poduzetnika za 2019. godinu.

Tablica 34. Prihodi po djelatnostima – Karlovačka županija, 2019.

	Ukupni prihodi – tis. HRK	Prosječan broj zaposlenih	Prosječna mjesečna neto plaća u HRK
TRGOVINA NA VELIKO I MALO; POPRAVAK MOTORA	1.677.871	2.031	4.708
PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	367.882	747	4.578
DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME	301.662	1.097	3.888
INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	118.116	401	7.493
FINANCIJSKE DJELATNOSTI I DJELATNOSTI OSIGURANJA	5.683	20	5.616
POSLOVANJE NEKRETNINAMA	5.088	14	4.061
STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	220.670	703	5.091
ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	36.075	163	3.980
JAVNA UPRAVA I OBRANA; OBVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE	2.440	27	3.611
OBRAZOVANJE	7.529	78	5.698
DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE	45.900	200	5.000
UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	55.069	95	4.519
OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	51.249	263	4.022

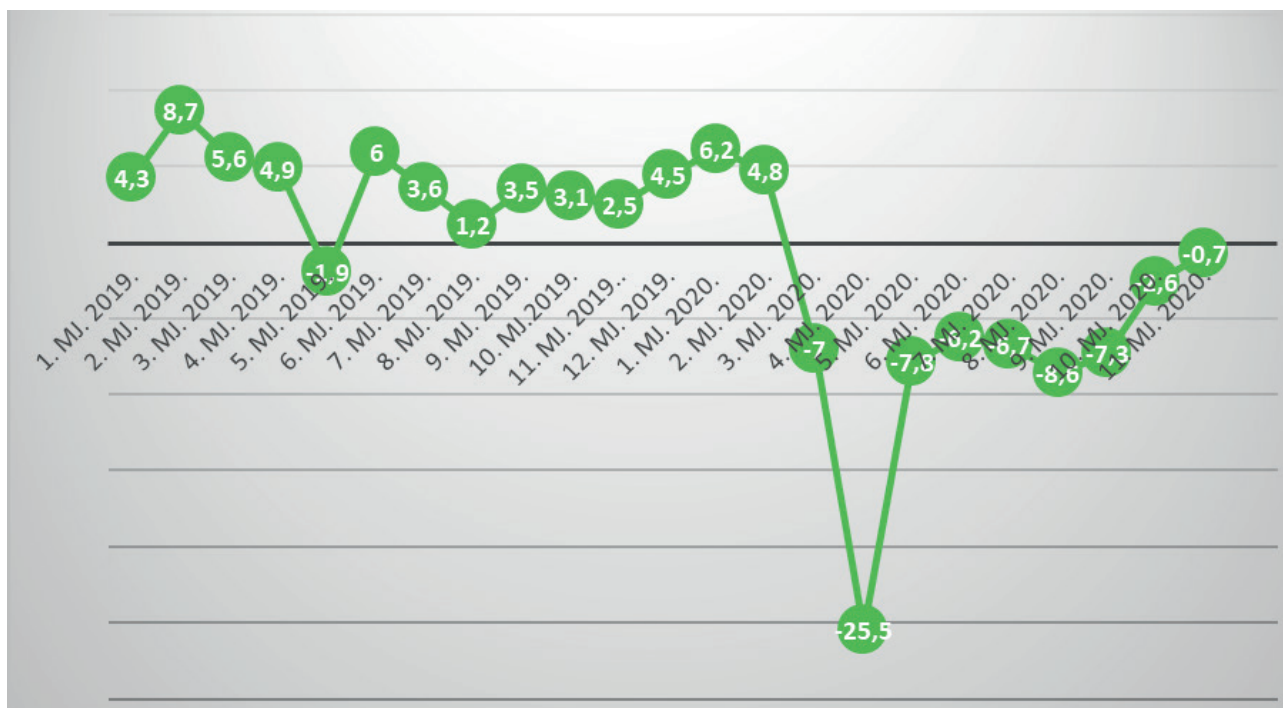
Izvor: Fina, 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Trgovina na veliko i malo čini 16,2% u ukupnim prihodima po djelatnosti u Karlovačkoj županiji (ukupan prihod svih djelatnosti je 10.326.191 u 2019. godini). Uspoređujući s istim razdobljem godinu prije (2018.) kada je udio trgovine na malo bio 15,03%, vidljivo je da je udio u prihodima u ovim djelatnostima porastao za gotovo 1%.

U analizi trgovine na malo uzeli smo u obzir i pandemiju virusa COVID-19 koja je znatno unazadila male prodavače. Podaci su uzeti na nacionalnoj razini, ali svakako su primjenjivi i na Karlovačku županiju pa se prilikom analize važno voditi trendovima na nacionalnoj razini (grafički prikaz 14).

1 Broj subjekata, prihodi i zaposleni u djelatnosti turizma obrađeni su u poglavlju Trgovina i usluge, dok su ostali detalji iz područja turizma obrađeni u poglavlju o turizmu

Grafički prikaz 14. Realni promet u trgovini na malo u Republici Hrvatskoj, siječanj 2019. – studeni 2020.

Izvor: Interpretacija na temelju podataka DZS, Obrada: HGK Županijska komora Karlovac

Gledajući godinu prije pandemije (2019). vidljivo je da su stope gotovo cijele godine pozitivne (izuzetak je svibanj 2019.) Vrhunac pada tijekom pandemije virusa COVID-19 dogodio se u svibnju 2020. kada je stopa pala na -25,5. Nakon *lockdowna* realni promet u trgovini na malo i dalje je nastavio padati, ali ipak uz značajno manje stope promjene.

2.4.4. Turizam

Karlovačka županija s obzirom na svoj položaj grupira se u županije Kontinentalne Hrvatske. Kod županija Kontinentalne Hrvatske sezonalnost je manje izražena u odnosu na sezonalnost županija Jadranske Hrvatske. Naime, u županijama Jadranske Hrvatske u samo dva mjeseca u godini ostvari se više od 50% turističkih noćenja cijele godine, dok se u gotovo svim županijama Kontinentalne Hrvatske više od 50% turističkih noćenja ostvari tek u pet ili šest mjeseci. Ipak u odnosu na ostale županije Kontinentalne Hrvatske, Karlovačka županija se znatno razlikuje i prednjači te isti postotak ostvari za dva mjeseca.

Karlovačka županija sa svoje tri turističke mikroregije – pokupskom, kordunsko-plitvičkom i ogulinskom, nakon Grada Zagreba, vodeća je turistička destinacija u kontinentalnom dijelu RH, kako po broju ostvarenih noćenja, tako i po ukupnim prihodima ostvarenim u turizmu. Iako je Karlovačka županija druga županija Kontinentalne Hrvatske prema broju ostvarenih noćenja, obilježava ju daleko najviše izražena sezonalnost među županijama Kontinentalne Hrvatske.

Prema broju kreveta promatrajući podatke za 2018. i 2019. godinu stanje je prikazano tablicom 35.

Tablica 35. Broj kreveta – Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2018. i 2019.

	BROJ KREVETA		BROJ KREVETA U HOTELIMA	
	2018.	2019.	2018.	2019.
Karlovačka županija	13.033	14.334	732	825
RH	1.080.821	1.126.020	119.552	120.124

Izvor: Ministarstvo turizma i sporta 2019.

Podaci iz 2019. za Karlovačku županiju govore o ukupnom broju kreveta 14.334. Prema broju smještajnih kapaciteta (prema službenim podacima iz 2019.) Karlovačka županija nalazi se na 9. mjestu. Gledajući na udio u ukupnim smještajnim kapacitetima na razini RH, Karlovačka županija čini 1,3% ukupnih smještajnih kapaciteta.

Tablica 36. Tip smještaja – Karlovačka županija, 2017.

TIP SMJEŠTAJA	UDIO
Hoteli	8%
Hosteli	5%
Kampovi	33%
Privatni smještaj	37%
Ostalo	16%
UKUPNO	100%

Izvor: TZKŽ, 2018.

U Karlovačkoj županiji je prema podacima iz 2017. bio najveći udio privatnog smještaja što je činilo 37% ukupne smještajne ponude te kampova sa 33%. Smještajni kapaciteti (kreveti) u razdoblju od 2016. do 2020.¹ su značajno porasli (do 23% godišnje). Više od 2/3 kreveta je u kampovima i privatnom smještaju, dok je udio hotelskog smještaja manji od 10%. Trend rasta broja kreveta u privatnom smještaju se nastavlja što se očituje u porastu turističkog prometa u nekomercijalnom smještaju. Prema podacima DZS-a iz 2021., prema broju dolazaka i noćenja turista u nekomercijalnom smještaju, promatrajući kontinentalne županije i Grad Zagreb, Karlovačka županija je treće pozicionirana prema ukupnom broju noćenja turista u nekomercijalnom smještaju. Tako je Karlovačka županija 2021. godine ostvarila ukupan broj noćenja u nekomercijalnom smještaju od 2.937, dok su ispred nje jedino Zagrebačka županija s 4.890 noćenja te Grad Zagreb s ukupno 5.848 noćenja u nekomercijalnom smještaju.

Za potrebe razvoja novih smještajnih kapaciteta potrebno je osigurati planske uvjete za izgradnju alternativnih oblika smještaja (robinzonski turizam, glamping, renovacija mlinica i sl.).

Aktivni odmor, ruralni turizam, lovni i ribolovni te kulturni turizam – glavni su i primarni turistički proizvodi Karlovačke županije. S obzirom na motive dolaska općenito u Kontinentalnu Hrvatsku (u koju spada i Karlovačka županija), prema istraživanju Tomas Hrvatske iz 2019., najveći motiv predstavlja priroda 31,7%, *touring* (razgledavanje grada) 26%, gradovi (city break) 25,9%, sport i rekreacija 24,1% te posao 21,7%. Svaki deseti posjetitelj Kontinentalne Hrvatske motiviran je planinarenjem i/ili posjetom ruralnim područjima, a nešto manje i gastronomijom te manifestacijama i događanjima.

S obzirom na pandemiju virusa COVID-19 koja je najviše pogodila sektor turizma, osjetan je pad u turističkom prometu. Usporedba podataka za promatrano razdoblje prikazana je u tablici 37.

Tablica 37. Dolasci turista i noćenja – Karlovačka županija i Republika Hrvatska – usporedba 2019., 2020. i 2021.

	DOLASCI TURISTA			NOĆENJA		
	2019.	2020.	2021.	2019.	2020.	2021.
KARLOVAČKA ŽUPANIJA	364.517	101.861	219.858	626.231	179.963	400.388
RH	19.566,146	7.001,128	12.775,794	91.242,931	40.794,455	70.201,959

Izvor: DZS, Dolasci i noćenja turista u 2019., 2020. i 2021.

¹ Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije odnosi se na razdoblje 2016. – 2020.

U kontinentalnom dijelu Hrvatske, ukoliko izuzmemo grad Zagreb kao zasebnu turističku destinaciju, brojem dolazaka i ostvarenih noćenja u promatranom razdoblju godini i dalje prednjači Karlovačka županija, najuspješnija destinacija kontinentalnog turizma u Hrvatskoj.

Od ukupnog broja noćenja, 77% ukupnih noćenja ostvaruje se u ljetnim mjesecima, a 18% noćenja ostvaruje se u hotelima, 33% u privatnom smještaju te 29% u kampovima.

U 2020. godini u Karlovačkoj županiji ostvareno je svega 27,94% turističkih posjeta iz 2019. godine. S obzirom na noćenja u 2020. godini ostvareno je svega 28,73% noćenja iz 2019. Međutim, u 2021. dogodio se značajni rast u odnosu na 2020. što upućuje na oporavak sektora turizma.

Atrakcijska osnova Karlovačke županije splet je prirodnih resursa te kulturnog i povijesnog nasljeđa.

Prirodne i kulturne atrakcije Karlovačke županije mogu se grupirati kako je prikazano tablicom 38.

Tablica 38. Prirodne i kulturne atrakcije – Karlovačka županija

KATEGORIJA	PRIRODNE ATRAKCIJE
VODE	Rijeke – Dobra, Korana, Kupa, Mrežnica, Slunjčica i Jesenica Jezera – jezero Blata tipa estavela (jedno od 30-ak takvih u svijetu) Vodeničarsko naselje Rastoke i mlinice na rijekama
PLANINE, GORE, BRIJEGOVI	Planine: Bjelolasica, Klek i Mala Kapela Gore: Petrova i Žumberačka gora Brijeg: Lović Prekriški
ŠPILJE I JAME	Špilje: Baraćeve špilje, Vrlovka, Đulin ponor – Medvedica, Panjkov ponor, Tounjčica Jame: Balinka, Kojina, Vještija, Volovska, Mandelaja i dr.
BILJNI SVIJET	Flora u zaštićenim područjima: puzavi celer, dlakavi sleč, sirištara, kluzijev srčanik, čaškasta baluška, mesožderka tustica kukcolovka, ...
ŽIVOTINJSKI SVIJET	Sisavci: mrki medvjed, ris, vuk, sivi puh, zec, razne vrste šišmiša... Ptice: crna žuna, planinski djetlić, sivi sokol, suri orao, vodomar... Ribe: bolen, potočna pastrva, obični lipljen i nosara...
ZAŠTIĆENA PRIRODNA BAŠTINA	Nacionalni park: Plitvička jezera Park prirode: Žumberak – Samoborsko gorje Strogi rezervat: Bijele i Samarske stijene, prašuma Čorkova uvala Značajni krajobraz: Petrova gora – Biljeg (Međunarodni park tamnog neba, ornitološki park), Klek i Slunjčica Park-šuma: Ozalj Karlovac – Vrbanićev perivoj, Marmontova aleja platana
KATEGORIJA	KULTURNO-POVIJESNE ATRAKCIJE
DVORCI I UTVRDE	Karlovačka zvijezda i dvorac Dubovac, Cetin-Cetingrad, Slovin i Napoleonov magazin te Utvrda Furjan (tzv. „Sokolac“) – Slunj, Drežnik grad, Tržan grad-Josipdol, Stari grad Ogulin, Stari grad Bosiljevo, Stari grad Novigrad na Dobri, Stari grad Ozalj, ruševine starih gradova Otmic, Klokoč, Krstinja i dr.
POVIJESNO ZNAČAJNI VJERSKI OBJEKTI	Ostaci Pavlinskog samostana sv. Petra, crkva sv. Petra (Sv. Petar Mrežnički), kapela sv. Duha (Gršćaki), kapela sv. Roka (Petrakovo brdo), kapela sv. Benedikta (Venac Mrežnički), crkva sv. Antuna (Duga Resa), kapela sv. Ivana Krstitelja (Donji Zvečaj), Karlovac – Crkva Presvetog Trojstva s Karlovačkim samostanom, Pavlinski samostan na Kamenskom, crkva sv. Trojstva u Slunju

ETNOLOGIJA	Lasinjski kulturni krug, bogate lokalne nošnje, pjevačko tamburaški-gudački zborovi, izvorne narodne pjesme (rozganje), narodni plesovi i igre (drmeši, zukanje – Cetingrad, stare seoske igre – Vrhovac), Karlovac – Etno kuća Vučjak i dr.
LEGENDE I MITOVI	Legende o Kleku (klečke vještice i ostalo), mit o rastočkim vilama
USTANOVE	Gradski muzej Karlovac, Galerija V. Karas, Stari grad Dubovac, Muzej domovinskog rata Karlovac – Turanj, Gradsko kazalište Zorin dom, Nacionalno svetište sv. Josipa, Zavičajni muzej Ozalj, Aquatika, Muzej karlovačkog vatrogastva, Franjevački muzej, Žitna lađa, Ivanina kuća bajke
VRSTA	DOGAĐANJA
SPORTSKO-REKREATIVNA	Karlovac: Josipovo, Proljeće u Karlovcu, Ivanjski krijes, Zvezdano ljeto, Etno jazz festival, Riječno kino, Dani Piva, Dani Radićeve, Advent u Karlovcu, Međunarodni festival folklore
	Kamanje: DOK Festival
	Ogulin: Ogulinski festival bajke, Frankopanske ljetne igre, Dani Ilne de Murske, Igra kolo
	Ozalj: Heferer festival orgulja, Stare seoske igre, Međunarodna izložba čipke, Ljeto u Ozlju
	Slunj: MO:DEM, Izložbeni korzo, Fotofestival, Bubnjanje uz rijeku, Motosusret, Dan olimpijca Milana Neralića, Folklori susreti „Raduj nam se, Slovin grade!“
	Karlovac: Otvoreno prvenstvo u mini i super mini rukometu, tradicionalna prvomajska biciklijada, Karlovački cener, Europski kup u Kickboxingu Karlovac open, Međunarodna izložba pasa CACIB Karlovac Ozalj: Međunarodni taekwando turnir, Ozalj i Vrhovac trail, Ogulin: Formula driver, Ogulin Trail Slunj: Europski kup u raftingu, Lovne športske igre, Koranski susreti, Tour de Slunj, Rastoke trail Saborsko: Tradicionalni pohod planinarskom stazom „Izvor voda“
ENO GASTRONOMSKA	Karlovac: Okusi svijeta, Craft beer and burger festival, Gljivarski tjedan, Tematski gastro mjeseci u karlovačkim restoranima Ogulin: Festival zelja i meda, Dani pčela i meda Ozalj: ŠtrudlaFest – Jaškovo, Dani vina u Vivodini

Izvor: Analiza stanja i strategija razvoja turizma Karlovačke županije do 2025. godine

Prema Izvješću o stanju u prostoru Karlovačke županije iz svibnja 2020. godine, za stanje u sektoru turizma uzeti su u obzir nalazi Analize stanja strategije razvoja turizma Karlovačke županije do 2025. godine.

Analiza je ukazala da se Karlovačka županija, unatoč svojim povoljnim predispozicijama u pogledu strateškog geografskog položaja, dobre prometne povezanosti te bogate resursne osnove, nalazi na početku svoga turističkog razvoja. Kao resursna i atrakcijska osnova Karlovačke županije identificirano je kulturno i povijesno nasljeđe vidljivo u ostacima dvoraca, utvrda, postovima muzeja te prirodnim resursima, gdje se danas kao primarni motiv dolaska smatraju:

- Slatkovodni akvarij Aquatika u Karlovcu (otvoren u listopadu 2016. godine)
- Vodeničarsko naselje Rastoke

- Baraćeve špilje i stari grad Drežnik
- Rijeka Mrežnica
- Značajni krajobraz Petrova Gora
- Ivanina kuća bajke u Ogulinu.

Osim što navedenim atrakcijama nedostaje dodatnog sadržaja za posjetitelje, u Karlovačkoj županiji su nekonkurentni i smještajni kapaciteti.

Identificirane su najznačajnije turističke atrakcije od međunarodnog i nacionalnog značaja:

- Rastoke
- Vojni kompleks Turanj
- Stari grad Dubovac
- Aquatika
- Ivanina kuća bajki
- Đulin ponor
- Stari grad Ozalj
- Gradski muzej Karlovac.

Za navedene atrakcije treba kroz prostorno planske dokumente osigurati kvalitetan pristup te način uređenja atrakcije koji će omogućiti njezinu kvalitetnu interpretaciju, bez ugrožavanja temeljnih vrijednosti same atrakcije.

Prema *TripAdvisor* platformi, top 13 atrakcija karlovačkog područja (prema komentarima i ocjenama gostiju) prikazane su tablicom 39.

Tablica 39. TOP 13 atrakcija Karlovačke županije – prema komentarima i ocjenama gostiju

	Atrakcija	TripAdvisor ocjena	Značaj*
1.	Rastoke	4,68	3
2.	Vojni kompleks Turanj	4,04	2
3.	Stari grad Dubovac	4,04	3
4.	Slatkovodni akvarij Karlovac – Aquatika	4	2
5.	Ivanina kuća bajke	4,77	2
6.	Đulin ponor	4,4	2
7.	Stari grad Ozalj	4,17	2
8.	Gradski muzej Karlovac	4,45	2
9.	Vrbanićev perivoj	4,44	1
10.	Foginovo kupalište	5	1
11.	Karlovačka zvijezda	3,69	1
12.	Drveni most u Karlovcu	4,17	1
13.	Franjevački samostan i crkva sv. Trojstva	3,88	1

Izvor: Analiza stanja i strategija razvoja turizma Karlovačke županije do 2025. godine

***3 – međunarodni značaj; 2 – nacionalni značaj; 1 – lokalni značaj.**

Među navedenim atrakcijama Ivanina kuća bajke iz Ogulina ocijenjena je najvišom ocjenom (4,77), a slijede je Rastoke (4,68).

Ukupno za područje svih potencijalnih destinacija treba osigurati planske uvjete za razvoj deficitarne turističke infrastrukture (jahaće staze, kupališta i pristaništa za čamce, biciklističke staze, odmorišta, tematski parkovi).

Od 127 turističkih zona, ukupne površine 963,64 ha, samo su 4 zone iskorištene više od 50%:

- Jasenak, Ogulin (neaktivna)
- Grabovac cestovno selo, Rakovica
- TN Korana, Rakovica
- Rekreativski sadržaji, Ribnik.

Od ostalih planiranih zona samo je manji broj u djelomičnoj funkciji.

Turističke zone od interesa za Županiju planirane Prostornim planom Karlovačke županije (PPKŽ) utvrđene su kao izdvojene zone ugostiteljsko-turističke namjene površine veće od 25 ha, a koje se detaljno razgraničuju prostorno planskom dokumentacijom niže razine, prikazano u tablici 40.

Tablica 40. Izdvojene ugostiteljsko-turističke zone od županijskog interesa (veće od 25 ha) - Karlovačka županija

GRAD/OPĆINA	ZONA	POVRŠINA (ha)
OGULIN	Donje Dubrave T2	89 ha
SLUNJ	Donje taborište– Gornji Nikšić T2	25,91 ha
CETINGRAD	Podcetin T2	29 ha
RAKOVICA	Drežničko Selište T1	36 ha
RAKOVICA	Grabovac T2	48 ha
RAKOVICA	Čatrnja T2	42 ha

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Za ugostiteljsko turističke zone manje od 25 ha (prije 10 ha), površine se određuju PPUO/G-om.

Budući da veći dio ugostiteljsko-turističkih zona nije priveden namjeni, narednim izmjenama Prostornog plana Županije, ali i prostornim planovima uređenja općina i gradova, u Izvješću o stanju u prostoru se kao rješenje navedenog problema navodi nužnost provođenja odredbe kojom bi izdvojeno građevinsko područje, koje se nalazi izvan naselja i za koje u roku od pet godina od dana njegova određivanja nije donesen urbanistički plan uređenja ili do kojeg nije izgrađena osnovna infrastruktura, prestalo biti građevinsko područje, čime bi se razvoj mogao usmjeriti na manji broj kvalitetno uređenih zona (tablica 41).

Tablica 41. Ugostiteljsko-turistička namjena površina (ha) – Karlovačka županija, 2020.

NAZIV JLS	UGOSTITELJSKO-TURISTIČKA NAMJENA Planirano PPKŽ (ha)
Grad Karlovac	-
Grad Duga Resa	-
Grad Ogulin	105,72
Grad Ozalj	-
Grad Slunj	79,97
Općina Barilović	-
Općina Bosiljevo	-
Općina Cetingrad	26,55
Općina Draganić	-
Općina Generalski Stol	-

Općina Josipdol	-
Općina Kamanje	-
Općina Krnjak	-
Općina Lasinja	-
Općina Netretić	42,61
Općina Plaški	-
Općina Rakovica	127,19
Općina Ribnik	-
Općina Saborsko	-
Općina Tounj	-
Općina Vojnić	-
Općina Žakanje	-
UKUPNO	382,04

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

2.4.5. Iskorištavanje mineralnih sirovina

Mineralne sirovine predstavljaju prirodni resurs od interesa za Republiku Hrvatsku te imaju njezinu osobitu zaštitu i mogu se iskorištavati isključivo pod uvjetima i na način propisan Zakonom o rudarstvu².

Sve mineralne sirovine vlasništvo su RH. Za RH osobito gospodarsko značenje imaju: arhitektonsko-građevinski kamen na obalnom području RH, posebno na otocima, tehničko- građevinski kamen kontinentalnog dijela u blizini velikih gradova i gradilišta velike infrastrukture i građevinski pijesak i šljunak u porječju i drugim lokalitetima u blizini gradova i druge velike potrošnje radi izgradnje.

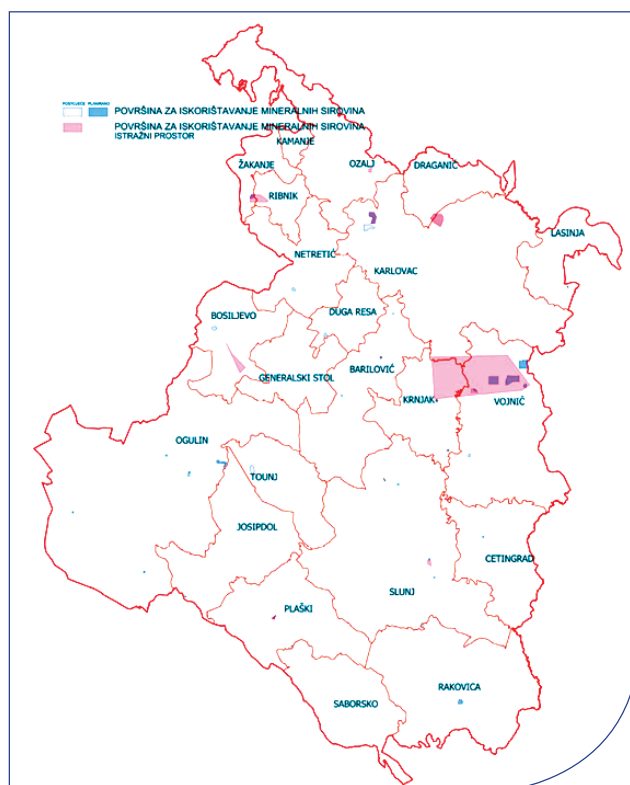
Posebno gospodarsko značenje sve više imaju energetske mineralne sirovine – ugljikovodici (nafta i prirodni plin) i geotermalna voda.

Građevine eksploatacije mineralnih sirovina su građevine od važnosti za Republiku Hrvatsku.

PPKŽ-om su utvrđene površine za 36 lokacija za eksploataciju raznih vrsta mineralnih sirovina (ukupne površine oko 1.052,59 ha), koje su u tablici 42 prikazane s 438,22 ha postojećih i 606,49 ha planiranih površina za eksploataciju mineralnih sirovina. Nadalje, PPKŽ-om je utvrđeno da će se za eksploatacijska polja keramičke gline u Vojniću (Basarovac, Ivošević gaj, Kokirevo i Mazalica), površine oko 300,00 ha, način korištenja utvrditi PPUO-om. Ograničeno je otvaranje novih (neplaniranih) eksploatacijskih polja do donošenja karte ležišta mineralnih sirovina.

Slika 10. Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina na području Karlovačke županije, 2020.

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020

² Zakon o rudarstvu (NN 56/13, 14/14, 52/18, 115/18 i 98/19).

Tablica 42. Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina – Karlovačka županija, 2020.

NAZIV JLS	POVRŠINE ZA ISKORIŠTAVANJE MINERALNIH SIROVINA	
	postojeće (ha)	planirano (ha)
Grad Karlovac	221,49	86,86
Grad Duga Resa	22,8	-
Grad Ogulin	18,52	39,67
Grad Ozalj	-	-
Grad Slunj	9,58	6,47
Općina Barilović	3,17	6,11
Općina Bosiljevo	23,50	-
Općina Cetingrad	4,00	-
Općina Draganić	31,57	-
Općina Generalski Stol	-	-
Općina Josipdol	-	0,05
Općina Kamanje	-	-
Općina Krnjak	-	11,60
Općina Lasinja	-	-
Općina Netretić	1,50	-
Općina Plaški	-	9,36
Općina Rakovica	10,94	28,16
Općina Ribnik	-	-
Općina Saborsko	-	-
Općina Tounj	55,55	-
Općina Vojnić	44,54	397,08
Općina Žakanje	-	21,13
UKUPNO	438,22	606,49

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Prema podacima Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, stanje rezervi mineralnih sirovina na dan 31.12. 2021. godine u Karlovačkoj županiji je prikazano u tablicama 43, 44 i 45.

Tablica 43. Ciglarska glina – 1 eksploatacijsko polje – Karlovačka županija, 2021.

Količine u 1 000 Količine u 1000 m ³				
EKSPLOATACIJSKE REZERVE				Otkopano u 2021.
A	B	C ₁	A+B+C ₁	
85,462	694,073	2 189,106	2 968,641	76,355

Izvor: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja: Stanje sveukupnih rezervi mineralnih sirovina po županijama na dan 31. prosinac 2021. godine

Tablica 44. Građevni pijesak i šljunak – 1 eksploatacijsko polje – Karlovačka županija, 2021.

Količine u 1 000 Količine u 1000 m ³				
EKSPLOATACIJSKE REZERVE				Otkopano u 2021.
A	B	C ₁	A+B+C ₁	
0,000	1.564,030	339,224	1.903,253	31,487

Izvor: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja: Stanje sveukupnih rezervi mineralnih sirovina po županijama na dan 31. prosinac 2021. godine

Tablica 45. Tehničko građevni kamen – 12 eksploatacijskih polja – Karlovačka županija, 2021.

Količine u 1 000 Količine u 1000 m ³				
EKSPLOATACIJSKE REZERVE				Otkopano u 2021.
A	B	C ₁	A+B+C ₁	
0,000	26.934,022	15.752,005	46.686,027	844,405

Izvor: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja: Stanje sveukupnih rezervi mineralnih sirovina po županijama na dan 31. prosinac 2021. godine

Rezerve mineralnih sirovina utvrđuju se na temelju obavljenih istražnih radova, a ovisno o stupnju istraženosti ležišta i utvrđenoj kakvoći mineralnih sirovina razvrstavaju se u kategorije A, B i C₁.³ Rezerve mineralnih sirovina kategorije A, utvrđuju se uz pouzdanost veću od 90%, rezerve mineralnih sirovina kategorije B, utvrđuju se uz pouzdanost veću od 80%, a rezerve mineralnih sirovina kategorije C₁ utvrđuju se uz pouzdanost veću od 70%.⁴

Podaci Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja o aktivnim eksploatacijskim poljima u Karlovačkoj županiji prikazani su u tablici 46.

3 Pravilnik o utvrđivanju rezervi i eksploataciji mineralnih sirovina, NN 46/18

4 (1) Rezerve mineralnih sirovina kategoriziraju se prema zajedničkim kriterijima i uvjetima, kao i prema posebnim kriterijima i uvjetima za pojedine mineralne sirovine, sukladno odredbama ovoga Pravilnika.
 (2) U kategoriju A razvrstavaju se rezerve mineralnih sirovina kod kojih su na temelju obavljenih istražnih radova:
 1. potpuno poznati ležišni uvjeti: zalijeganje, prostiranje, veličina, oblik i građa ležišta
 2. potpuno utvrđene vrste mineralnih sirovina, te njihovi međusobni odnosi i prostorni razmještaj
 3. potpuno utvrđena kakvoća mineralnih sirovina
 4. detaljno okonturena površinska jalovina i potpuno utvrđena jalovina u stijenskoj masi i
 5. utvrđeni tektonski, hidrogeološki, inženjersko-geološki i drugi prirodni uvjeti u opsegu koji omogućuje izbor metode eksploatacije.
 (3) Rezerve mineralnih sirovina kategorije A, sukladno odredbama Pravilnika, utvrđuju se uz pouzdanost veću od 90%.
 (4) U kategoriju B razvrstavaju se rezerve mineralnih sirovina kod kojih su na temelju obavljenih istražnih radova:
 1. poznati i utvrđeni ležišni uvjeti: zalijeganje, prostiranje, veličina, oblik i građa ležišta
 2. utvrđene vrste mineralnih sirovina, te njihovi međusobni odnosi i prostorni razmještaj
 3. utvrđena kakvoća mineralnih sirovina
 4. utvrđena površinska jalovina i jalovina u stijenskoj masi i
 5. utvrđeni tektonski, hidrogeološki, inženjersko-geološki i drugi prirodni uvjeti u opsegu koji omogućuje dobivanje osnovnih elemenata za izbor metode eksploatacije.
 (5) Rezerve mineralnih sirovina kategorije B, sukladno odredbama Pravilnika, utvrđuju se uz pouzdanost veću od 80%.
 (6) U kategoriju C₁ razvrstavaju se rezerve mineralnih sirovina kod kojih su na temelju obavljenih istražnih radova:
 1. poznati ležišni uvjeti: zalijeganje, prostiranje, veličina, oblik i građa ležišta
 2. utvrđene vrste mineralnih sirovina, te njihov prostorni razmještaj
 3. utvrđena kakvoća mineralnih sirovina
 4. utvrđena površinska jalovina i jalovina u stijenskoj masi i
 5. razjašnjeni tektonski, hidrogeološki, inženjersko-geološki i drugi prirodni uvjeti u opsegu koji omogućuje dobivanje osnovnih elemenata za izbor metode eksploatacije.
 (7) Rezerve mineralnih sirovina kategorije C₁, sukladno odredbama Pravilnika, utvrđuju se uz pouzdanost veću od 70%.

Tablica 46. Aktivna eksploatacijska polja – Karlovačka županija, stanje 18. svibnja 2021.

EKSPLOATACIJSKO POLJE	MINERALNA SIROVINA	GRAD/OPĆINA
BARILOVIĆ	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA BARILOVIĆ
BATNOGA	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA CETINGRAD
BREZOVI REBAR	Građevni pijesak i šljunak	GRAD KARLOVAC
BROČANAC	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA RAKOVICA
GAVANI	Tehničko-građevni kamen	GRAD OGULIN
JARČE POLJE	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA NETRETIĆ
JOHOVO	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA VOJNIĆ
KREMEŠNICA	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA LASINJA
KREMEŠNICA-LASINJSKI SJENIČAK	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA LASINJA
LOSKUNJA	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA KRNJAK
LOSKUNJA-VOJNIĆ	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA KRNJAK
MALI VUKOVIĆ	Tehničko-građevni kamen	GRAD SLUNJ
PLAŠKARICA	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA BOSILJEVO
POBIJENKA	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA ŽAKANJE
REČICA	Ciglarska glina	GRAD KARLOVAC
SMUTA	Tehničko-građevni kamen	GRAD OGULIN
TOUNJ	Tehničko-građevni kamen	OPĆINA TOUNJ
ZVEČAJ	Tehničko-građevni kamen	GRAD DUGA RESA
JARČE POLJE	Tehničko-građevni kamen	NETRETIĆ

Izvor: Ministarstvo gospodarstva: Popis aktivnih eksploatacijskih polja u Republici Hrvatskoj, 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Iz svega ranije navedenog može se uočiti velika razlika između broja planiranih eksploatacijskih polja i broja stvarno korištenih eksploatacijskih polja, posebice u dijelu tehničko-građevinskog kamena.

Ako se analiziraju potrebe dugoročne opskrbe pojedinim vrstama mineralnih sirovina, utvrđene eksploatacijske rezerve na korištenim eksploatacijskim poljima zadovoljavaju višegodišnju potražnju, koja se (s obzirom na iskazanu eksploataciju u 2021. godini) kreće od 40 do 70 godina. Uz dodatak eksploatacijskih rezervi eksploatacijskih polja mineralnih sirovina koja do nedavno nisu bila u funkciji, situacija po pitanju zadovoljenja višegodišnje potražnje je još i povoljnija, što znači da trenutno broj i veličina eksploatacijskih polja zadovoljavaju potrebe Karlovačke županije.

U Izvješću o stanju u prostoru Karlovačke županije dana je preporuka kako je kroz izmjene i dopune PP-KŽ-a potrebno utvrditi stvarni status svakog eksploatacijskog polja te sukladno dugoročno očekivanim potrebama za pojedinim vrstama mineralnih sirovina osigurati prostorni razmještaj eksploatacijskih polja za pokrivanje višegodišnjih potreba za područje Karlovačke županije.

3. BIOGOSPODARSTVO

Zbog bogatih izvora biomase (poljoprivreda, ribarstvo i akvakultura, šumarstvo) Republika Hrvatska ima jedan od najvećih potencijala za razvoj biogospodarstva u Europskoj uniji, što je prilika za zeleni razvoj ruralnih područja i nove gospodarske mogućnosti za poljoprivrednike.

S obzirom na strukturu biogospodarstva Republika Hrvatska pripada grupi zemalja Europske unije koju obilježava viša sektorska specijalizacija rada i niska sektorska produktivnost rada što je uvjetovano visokom koncentracijom zaposlenosti u radno intenzivnijim sektorima proizvodnje biomase (poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo i akvakultura). Zbog komparativne prednosti povoljne sirovinske osnovice i postojanja industrije koja prerađuje biomasu u proizvode s višom dodanom vrijednosti, u Republici Hrvatskoj postoji veliki potencijal za razvoj modernog biogospodarstva.¹

3.1. Pregled izazova i potencijala poljoprivrede i proizvodnje hrane na razini EU i RH

Poljoprivreda je grana gospodarstva koja ima veliki utjecaj na živote ljudi, prvenstveno u pogledu zapošljavanja te prehrane stanovništva te osigurava opstanak ruralnih sredina sa zadržavanjem mladih, radno sposobnih ljudi na ruralnom području. Učinkovitim i održivim upravljanjem poljoprivrednim potencijalom razvija se ruralni prostor, čuva ekološka ravnoteža prostora te čuvaju i njeguju kulturne i druge tradicijske vrijednosti. Razvojem društva, tehničko tehnološkim razvojem i novonastalim klimatskim promjenama, raste i potreba za mjerama intervencije u poljoprivrednu proizvodnju.

Sve države članice dužne su izdvajati iz proračuna 5% za LEADER program putem kojeg se LAG-ovima kao javno-privatnim partnerstvima omogućava razvoj ruralnih područja.

Tijekom posljednja dva desetljeća, privatizacija poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu, povećanje broja zadruga i proizvodnih poduzeća, kao i integracija proizvoda, kreditiranja i tržišta usluga u EU i globalnom gospodarstvu bile su dominantne pokretačke snage promjena u hrvatskom prehrambenom sektoru koji obuhvaća poljoprivredu, ribarstvo i preradu hrane.

Dok će preusmjeravanje potražnje potrošača i ubrzanje klimatskih promjena nastaviti oblikovati prehrambeni sektor, dodatno će se pojačati i financijski rizici koje nosi ubrzanje klimatskih promjena. Lokalna poljoprivredna gospodarstva ne proizvode poljoprivredne ili životinjske proizvode visoke dodane vrijednosti. Potrošači na tržištima visoke vrijednosti u EU i šire preusmjeravaju svoju potražnju prema sigurnim, zdravim, održivim i praktičnim proizvodima. Proizvođači i prerađivači poljoprivredne hrane morat će sve više profilirati i personalizirati svoje proizvode. Tako će ponuda proizvoda biti odgovor na promjenjivu potražnju potrošača i strože propise.

Jedan od odgovora na provedbe ciljeva održivog razvoja je pametna poljoprivreda ili poljoprivreda 4.0.

U Europi precizna poljoprivreda i integracija digitalne tehnologije spremne su postati najutjecajniji trendovi u sektoru, jer rastući broj poljoprivrednika počinje usvajati digitalne tehnologije u svojem poslovanju. Precizna poljoprivreda može potencijalno pomoći poljoprivrednicima proizvoditi više prinose, s manje šteta na usjevima i manje inputa kao što su voda, gorivo i gnojivo. Prema industriji mehanizacije u Europi, 70 do 80 posto nove poljoprivredne opreme u sebi već ima ugrađenu neku vrstu precizne tehnologije.

Zajednički europski istraživački centar procjenjuje da će precizna poljoprivreda imati veliki doprinos u uštedi CO₂ u europskoj poljoprivredi do 2030.

Ove tehnologije su još uvijek skupe za većinu poljoprivrednika, pogotovo one manje. Europa se također suočava s radnom snagom koja stari, a uvođenje novih tehnologija bi moglo djelomično riješiti taj problem.

U mnogim ruralnim područjima EU-a, pristup internetu je ograničen što blokira korištenje velikih podataka. EU nastoji provesti digitalnu revoluciju unutar poljoprivrednog sektora podupirući posebne sheme i pružajući financijske poticaje za farme.

1 Ministarstvo poljoprivrede: <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/biogospodarstvo/biogospodarstvo-u-republici-hrvatskoj/5080>

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, poljoprivredna je djelatnost u 2019. godini ostvarila vrijednost proizvodnje od 18 milijarda HRK, što predstavlja rast za gotovo 670 milijuna HRK ili 3,9% u odnosu na prethodnu godinu. Nadalje, u Godišnjem izvješću o stanju poljoprivrede Ministarstva poljoprivrede dan je detaljan pregled domaće poljoprivredne proizvodnje, od svakog sektora pojedinačno, preko izravnih plaćanja i provedbi mjera ruralnog razvoja pa sve do broja i profila inspekcijskih obavljenih nadzora.

Najupečatljivije brojke koje se odnose na RH u 2019. godini dane su u nastavku. S 31.12.2019. u Upisniku je bilo upisano 170.662 poljoprivrednika od kojih je najviše obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, njih 162.966 i čine 95,5% ukupnog broja poljoprivrednika. Izvozom poljoprivredno prehrambenih proizvoda ostvarena je vrijednost od 2,2 milijarde eura, što je za 6,5 posto više nego 2018. No, rastao je i uvoz. Uvezeno je poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u vrijednosti od 3,5 milijarda eura, odnosno zabilježen je rast od 12,5% u odnosu na godinu prije.

Također, ostvaren je rast vrijednosti proizvodnje u stočarstvu za 12,4%, dok pad vrijednosti proizvodnje bilježe biljna proizvodnja za 0,1%, poljoprivredne usluge za 0,9% i sekundarne djelatnosti za 5%. Zabilježen je rast broja pčelara 11,8% te broja pčelinjih zajednica za 12,5%, a vrijednost uvoza meda smanjena je za 27,4% u odnosu na 2018. godinu.

Površine pod voćarskim kulturama povećane su za 9,3%, a intenzivna proizvodnja voća smanjena je za 4,2%. Nepovoljne klimatske prilike rezultirale su padom proizvodnje jabuka za 24% u odnosu na 2018. Povećanje površina, a pad proizvodnje bilježi i sektor povrća. Tako su površine za proizvodnju povrća povećane za 0,8% uz pad proizvodnje za tržište od 7,6% u istom razdoblju. No, daleko je bolja statistika u sektoru maslinarstva, gdje je zabilježen rast proizvodnje maslinovog ulja u 2019. i to za više od 20% u odnosu na godinu prije.

U svrhu tranzicije u modernu, dinamičnu i održivu poljoprivredu koju odlikuje visoka produktivnost i konkurentnost domaćih poljoprivrednih proizvođača na stranom i domaćem tržištu, donesena je *Strategija poljoprivrede i akvakulture za razdoblje 2020. – 2030. godine*.

3.2. Poljoprivreda

3.2.1. Stanje ruralnog prostora Karlovačke županije

Trenutna starosna struktura sela u Karlovačkoj županiji ne može spasiti selo. Selo će opstati ako uspije zadržati mlado stanovništvo. Ono će se zadržati samo ako im to selo pruži mogućnosti za rast i razvoj, mogućnosti koje su mjerljive s onima u urbanoj sredini. Preduvjet tim mogućnostima su osnovna komunalna infrastruktura kao civilizacijski minimum (voda, odvodnja, zbrinjavanje otpada, održiva e-mobilnost, internet). Zbog toga se treba provoditi koncept pametnih sela i pametne poljoprivrede što je budućnost razvoja sela i zadržavanja ljudi.

Mjerama prethodnih akata strateškog planiranja od regionalnog značaja, a koje se tiču oživljavanja ruralnog prostora i uravnoteženog razvoja svih područja, uz konkurentno gospodarstvo te razvoj poljoprivrede i turizma, planirano je i povećanje broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, povećanje zemljišta u vlasništvu JLS-a te povećanje broja turista i ostvarenih noćenja u Karlovačkoj županiji, uz duže zadržavanje gostiju.

Kroz prostorno plansku dokumentaciju, od temeljnog Prostornog plana Karlovačke županije iz 2001. godine, dane su mogućnosti razvoja poljoprivrede, a posebice obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kroz odredbe za izgradnju farmi na većim površinama poljoprivrednog zemljišta, uključujući u taj koncept razvoja i mogućnost bavljenja seoskim turizmom. Na tome tragu su i odredbe Zakona o prostornom uređenju iz 2013. godine koje omogućuju izgradnju izvan granica građevinskih područja za osobne potrebe na parcelama većim od 20 ha, a za potrebe seoskog turizma na česticama većim od 2 ha, s čime će trebati uskladiti odredbe prostornih planova koje se odnose na gradnju izvan građevinskih područja naselja.

Poljoprivredna proizvodnja na području Karlovačke županije ima velike resursne rezerve u poljoprivrednom zemljištu. Kako se radi o načinu korištenja prostora koji generira očuvanje kultiviranog krajobraza, ali i o značajnoj gospodarskoj grani koja je npr. za područje Karlovačke županije u 2018. godini privukla više od 150 milijuna HRK potpora, od kojih je više od 100 milijuna HRK isplaćeno fizičkim osobama, odnosno

OPG-ovima, jasno je da se kroz nastavak poticanja poljoprivredne proizvodnje i uključivanje što veće površine poljoprivrednog zemljišta u sustav poticajnih mjera mogu očekivati najveći prostorni efekti u smislu demografske obnove prostora i očuvanja krajobrazne raznolikosti, odnosno krajobraznog identiteta prostora.

3.2.2. Poljoprivredni resursi Karlovačke županije

3.2.2.1. Poljoprivredno zemljište

Praćenje stanja zemljišnog pokrova kroz sustav CORINE Land cover (CLC) ukazuje na velike promjene, gdje do kontinuiranog smanjenja površine poljoprivrednog zemljišta dolazi prvenstveno zbog sukcesije šume, odnosno zarastanja poljoprivrednog zemljišta u (najčešće) bjelogoričnu šumu. Problem je također i usitnjenost čestica korištenog poljoprivrednog zemljišta. Prostornim planom Karlovačke županije (PPKŽ) poljoprivredno i šumsko zemljište dijeli se prema kategorijama korištenja i površinama prema posljednjim analizama prostornih podataka na:

- poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene – P (62.025,04 ha)
 - osobito vrijedno obradivo tlo – P1 (6.330,03 ha)
 - vrijedno obradivo tlo – P2 (6.611,41 ha)
 - ostala obradiva tla – P3 (49.083,6 ha)
- ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište – PŠ (24.745,5 ha).

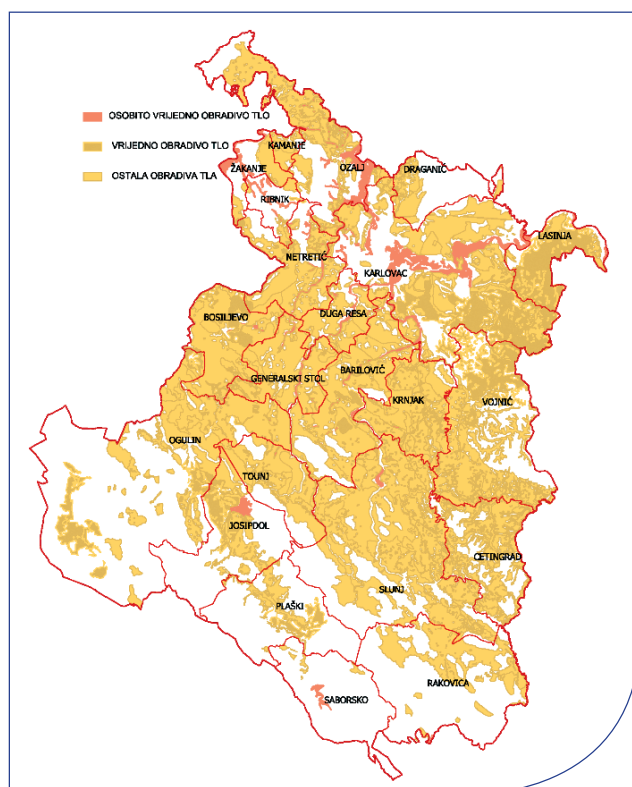
Na području Karlovačke županije prisutna su tla svih bonitetnih vrijednosti, utvrđena na temelju pedološke studije. Prostor je prirodno podijeljen (poljoprivredno) na tri prirodna agroekološka područja s tipičnom socioekonomskom strukturom i tipičnim programima poljogospodarenja:

- nizinsko područje, u kojem je raširena stočarska proizvodnja (pretežito mliječnih goveda i svinja), ratarska proizvodnja u funkciji stočarske proizvodnje te povrtlarstvo i voćarstvo;
- brežuljkasto-brdsko područje, s ekstenzivnom vinogradarsko-voćarskom proizvodnjom, stočarstvom i ratarskom proizvodnjom u funkciji stočarstva;
- brdsko-planinsko područje, u kojem je zastupljena stočarska proizvodnja, ratarska proizvodnja u funkciji stočarstva te povrtlarstvo.

Kako važeći PPKŽ predstavlja namjenu kao plansko usmjerenje, a ne određenje, namjena poljoprivrednog zemljišta se detaljnije razrađuje prostornim planovima uređenja gradova i općina. Preporuka dana u Izvješću o stanju u prostoru Karlovačke županije iz 2020. godine je da kroz daljnje postupke u izradi prostornih planova, ali i planova razvoja poljoprivrede treba razmotriti navedeno stanje i dati nova planska usmjerenja, posebice s obzirom na činjenicu da se velike površine zemljišta, klasificiranog kao poljoprivredno, ne koriste duži niz godina i da je zbog višegodišnje sukcesije za privođenje osnovnoj poljoprivrednoj namjeni potrebno uložiti značajna financijska sredstva.

Slika 11. Poljoprivredno zemljište u Karlovačkoj županiji, 2018.

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije 2016. – 2020., ožujak 2020.

Prirodni resursi u vidu poljoprivrednog zemljišta i povoljne klime, dobre su pretpostavke za razvoj stočarstva, posebice proizvodnje kravljeg mlijeka te, na određenim lokacijama, voćarstva, vinogradarstva i povrtlarstva.

Iz svih ranije navedenih podataka, evidentno je da najmanje pola zemljišta klasificiranog kao poljoprivredno nije uvedeno u sustav ARKOD-a, odnosno isto se najvjerojatnije ne koristi u poljoprivredne svrhe, posebice ne u organiziranoj poljoprivrednoj proizvodnji. To s jedne strane ukazuje na velike rezerve u mogućnosti poljoprivredne proizvodnje, ali s druge strane i na velike rezerve u mogućnosti dobivanja potpora u poljoprivredi. Kako su parcele upisane u ARKOD ujedno i dio EU mjera Dobrih poljoprivrednih i okolišnih uvjeta, gdje se kroz očuvanje poljoprivrednih površina čuvaju i obilježja krajobraza radi njegove biološke i kulturne vrijednosti te zaustavljanja procesa sukcesije, jasna je višefunkcijska uloga ovoga sustava i potrebe da se što veća površina poljoprivrednog zemljišta uvede u isti, odnosno obuhvati navedenom mjerom. Statistički podaci pokazuju da se, u odnosu na 1991. godinu, 2011. godine poljoprivredna proizvodnja u Karlovačkoj županiji odvijala na približno istoj površini poljoprivrednog zemljišta, gdje je 34.728,09 ha evidentirano kao korišteno poljoprivredno zemljište.

Javno dostupni podaci sustava evidencije poljoprivrednog zemljišta – ARKOD² pokazuju da je krajem 2019. godine u ARKOD bazi podataka bilo prijavljeno 31.101,76 ha poljoprivrednog zemljišta u Karlovačkoj županiji, što predstavlja povećanje u odnosu na 2016. godinu, s prijavljenih 27.001,25 ha ili 2018. godinu s prijavljenih 29.830,68 ha poljoprivrednog zemljišta.

Tablica 47. Površine poljoprivrednog zemljišta po kulturama u ARKOD sustavu – Karlovačka županija, 2017. – 2019.

R. Br.	Naziv kulture	Površina u ha u 2017. g.	Površina u ha u 2018. g.	Površina ha u 2019. g.
1.	Oranice	16.743,20	16.977,05	16.844,78
2.	Staklenici	5,55	5,78	5,94
3.	Livade	7.526,77	8.169,6	8.794
4.	Pašnjaci Krški pašnjaci	456,17 2466,94	404,9 2636,28	426,9 2.794,06
5.	Vinogradi Iskrčeni vinogradi	108,91 0,51	104,63 0,51	103,62 0,53
6.	Voćnjaci	1.613,93	1.796,77	2.059,68
7.	Miješani trajni nasadi	23,93	19,54	15,92
8.	Ostalo zemljište	16,29	16,10	107,72
Ukupno:		28.962,20	30.187,4	31.153,88

Izvor: APPRRR, 2020.

Temeljem novog Zakona o poljoprivrednom zemljištu³ a sukladno odredbama Pravilnika o dokumentaciji potrebnoj za donošenje program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske (N.N. 20/18) poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske raspolaže se sukladno Programima raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu RH (u nastavku PRPZ) koje donose jedinice lokalnih samouprava na gradskim/općinskim vijećima. Po dobivenoj suglasnosti od strane Ministarstva poljoprivrede i mišljenja Županije na PRPZ, gradovi i općine provode javne natječaje za zakup, prodaju ili ostale oblike raspolaganja poljoprivrednim zemljištem. Jedinice lokalnih samouprava u Karlovačkoj županiji donijele su Programe raspolaganja, ali je dio istih nadležno Ministarstvo vratilo radi izmjena i dopuna.

2 ARKOD je evidencija uporabe poljoprivrednog zemljišta u digitalnom obliku a ARKOD parcela je neprekinuta površina poljoprivrednog zemljišta koju obrađuje samo jedno poljoprivredno gospodarstvo, klasificirana obzirom na vrstu uporabe zemljišta.

3 NN 20/18, 115/18 i 98/19

Do kraja 2020. godine suglasnost na PRPZ nije dobilo još šest općina u Karlovačkoj županiji. Ministarstvo poljoprivrede je početkom 2021. godine uvelo novi Informatički sustav za evidenciju državnog poljoprivrednog zemljišta (eDPZ) u koji podatke o sklopljenim ugovorima za zakup i prodaju unose JLS-ovi, uz podršku Ministarstva i Županije. Na taj su način sve informacije o državnom poljoprivrednom zemljištu pregledne i pristupačne.

Do kraja 2019. godine Ministarstvo poljoprivrede zaprimilo je ukupno 31 obavijest o raspisivanju javnog natječaja za zakup poljoprivrednog zemljišta u ukupnoj površini od 6.757,38 ha i četiri Odluke o raspisivanju natječaja za prodaju poljoprivrednog zemljišta u ukupnoj površini od 293,67 ha.

3.2.2.2. Registar, obrazovna struktura i dob poljoprivrednika

Registar upisa poljoprivrednika u Republici Hrvatskoj vodi i ažurira Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR). U Karlovačkoj županiji bilježi se stalni godišnji porast broja upisanih poljoprivrednika, kao i broja podnesenih zahtjeva za potporu. Prema obliku registracije, u Karlovačkoj županiji od sveukupno 6.703 upisana subjekta u 2020. godini, najviše je registrirano obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, zatim samoopskrbnih poljoprivrednih gospodarstava, trgovačkih društava, obrta, zadruga i ostalih subjekata.

Broj poljoprivrednih gospodarstava u Karlovačkoj županiji prema tipologiji za razdoblje 2017. – 2020. godinu, prikazan je u tablici 48.

Tablica 48. Brojno stanje poljoprivrednih gospodarstava – Karlovačka županija, 2017. – 2020.

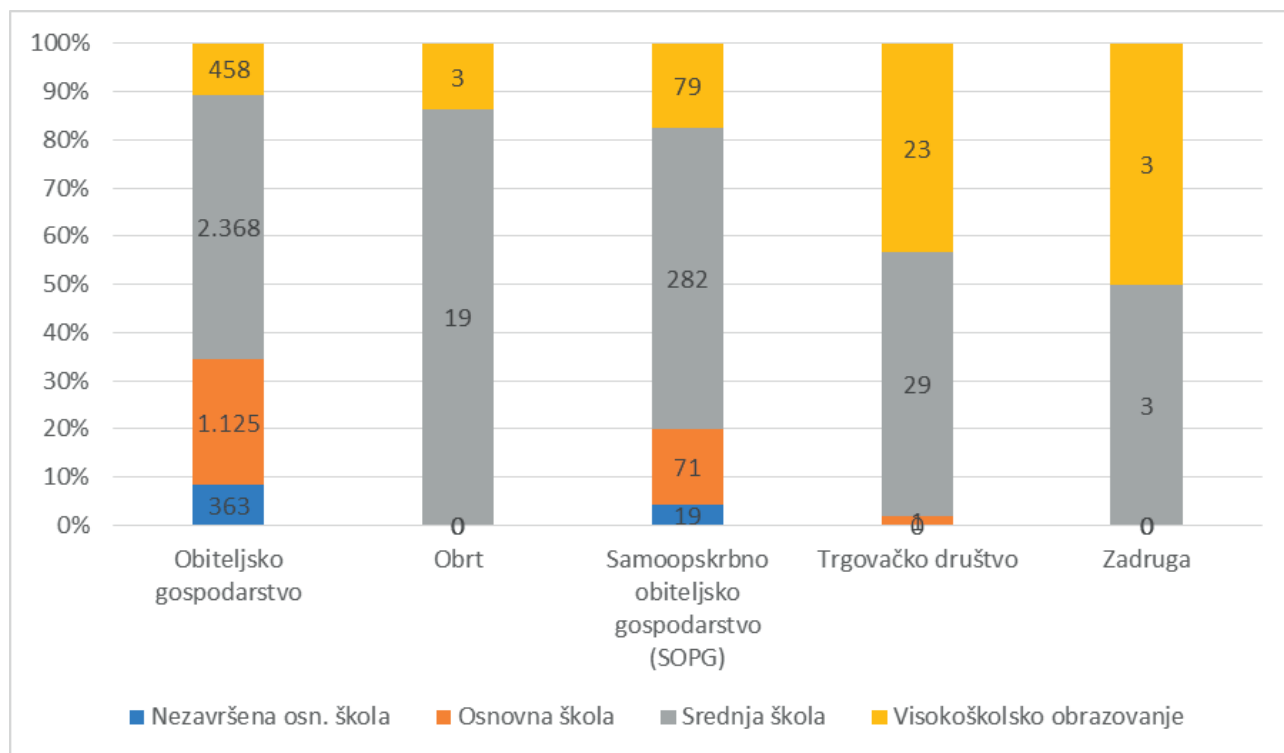
Godina	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG)	Samoopskrbna poljoprivredna gospodarstva (SOPG)	OBRTI	OSTALI	Trgovačko društvo registrirano za obavljanje poljoprivredne djelatnosti TDD	ZADRUGE	UKUPNO
2017.	5.656	-	44	3	104	14	5.821
2018.	5.972	-	46	3	110	15	6.146
2019.	6.286	71	47	3	119	15	6.541
2020.	5.944	243	49	3	130	15	6.703

Izvor: APPRRR

Prema udjelu u ukupnim poljoprivrednim subjektima prednjače OPG-ovi, a prema podacima za 2020. čine 88,68% od ukupnog broja poljoprivrednih subjekata.

Obrazovna struktura poljoprivrednika na gospodarstvima relativno je nepovoljna, ali su vidljivi pozitivni pomaci. U 2020. godini od 1.622 nositelja, jedna četvrtina je bez završene ili sa završenom samo osnovnom školom, dok je 454 odnosno 8,6% sa završenom visokom i višom školom. U odnosu na 2016. godinu obrazovna struktura se popravila pa stoga bilježimo pad broja nositelja gospodarstva bez osnovne ili s osnovnom školom za 8%, kao i povećanje udjela visokoobrazovanih nositelja za 3,6%.

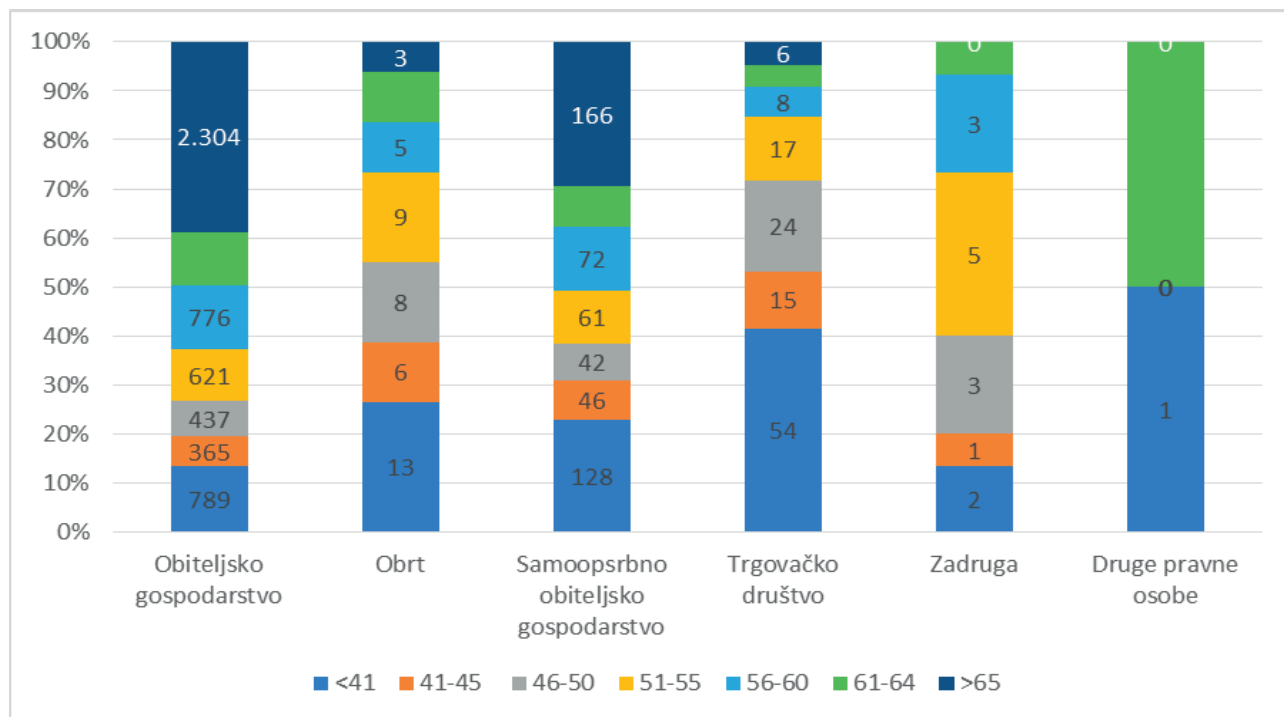
Grafički prikaz 15. Školska sprema nositelja poljoprivrednog gospodarstva u Karlovačkoj županiji – stanje 31.12.2020.

Izvor: Upisnik poljoprivrednika (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Prema dobi upisanih poljoprivrednika u 2020. godini, 14% nositelja poljoprivrednog gospodarstva je bilo mlađe od 40 godina, dok ostalih 86% čine stariji od 40 godina, a gotovo polovica njih je bila starije od 60 godina. Ipak, u odnosu na 2016. godinu udio nositelja mlađih od 40 godina se 2020. godine povećao za 4,5%, a udio starijih od 60 godina smanjio za 2,1%. S obzirom na te podatke uviđamo nužnost promjene dobne strukture u cilju veće produktivnosti i fleksibilnosti poljoprivredne proizvodnje.

Grafički prikaz 16. Dob nositelja poljoprivrednog gospodarstva u Karlovačkoj županiji – stanje 31.12.2020.

Izvor: Upisnik poljoprivrednika (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Većina poljoprivrednih gospodarstava, njih 4.996 ili 79,5% od ukupnog broja gospodarstava, nema prijavljenog člana ili ima prijavljenog jednog člana dok je 2016. godine bilo 76% poljoprivrednih gospodarstava bez ijednog člana ili s jednim članom.

3.2.3. Poljoprivredna proizvodnja, prerada i trženje

Poljoprivrednom proizvodnjom u Republici Hrvatskoj bave se stanovnici koji su, velikom većinom, registrirani u Upisnik pri APPRRR-u, međutim dio se stanovnika bavi poljoprivredom kao dodatnom djelatnošću, ali isti nisu registrirani u Upisniku.

Registrirana poljoprivredna gospodarstva za razvoj i unapređenje poljoprivrede mogu podnositi zahtjeve za potpore APPRRR-a, koristiti sredstva EU fondova iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske, koristiti poticajna sredstva Proračuna JLRS-a te druge vrste potpora.

Na području Karlovačke županije registrirani poljoprivrednici mogu podnositi zahtjeve na godišnje Javne pozive temeljem donesenih Programa potpora male vrijednosti u poljoprivredi i ruralnom razvoju iz županijskog proračuna te proračuna gradova i općina.

Potpore male vrijednosti u biljnoj i stočarskoj proizvodnji u Programima JLRS-a, razlikuju se za primarnu poljoprivrednu proizvodnju koja se provodi sukladno Uredbi EU 1408/2013 i 2019/316 od potpora u preradi i trženju proizvoda koje se provode sukladno Uredbi EU 1407/2013 i 2020/972.

U 2019. godini ukupno je iz Proračuna Karlovačke županije isplaćeno 1.415.892,04 kuna za poticanje razvoja poljoprivrede, a što je 1,5% više od ukupno utrošenih sredstava u prethodnoj godini.

Ukupno izdvojena sredstva iz proračuna gradova i općina namijenjena razvoju poljoprivrede u 2019. godini veća su za 9% u odnosu na prethodnu godinu i iznose ukupno 3.562.608,67 kuna.

Poljoprivredna gospodarstva osim navedenih potpora male vrijednosti ostvaruju državne potpore za proizvodnju podnošenjem zahtjeva za potporu APPRRR-a ili se javljaju putem Javnih natječaja za mjere iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske.

Ova Agencija na svojim mrežnim stranicama redovito objavljuje podatke o isplaćenim potporama za izravna plaćanja i potpore sukladno mjerama iz Programa ruralnog razvoja RH. U 2019. godini poljoprivrednim gospodarstvima u Karlovačkoj županiji isplaćeno je ukupno 187.059.439,51 kuna potpora što je za oko 30 milijuna kuna više u odnosu na financijsku 2018. godinu.

Poljoprivredna proizvodnja i prerada proizvoda biljnog i životinjskog podrijetla u Karlovačkoj županiji odvija se uglavnom na većim ili manjim farmama.

3.2.3.1. Biljna proizvodnja i prerada

Biljna proizvodnja podrazumijeva uzgoj ratarskih kultura (žitarice, kukuruz), proizvodnju povrća na otvorenom i zatvorenom prostoru, uzgoj gljiva, ljekovitog bilja, uljarica, trajne nasade – voćarstvo uključujući bobičasto voće i jagode te vinogradarstvo.

Prema jedinstvenom zahtjevu za potporu iz 2020. godine, na području Karlovačke županije dominantne kategorije u biljnoj proizvodnji su povrće, voće, žitarice, uljarice, livade, krški pašnjaci.

Povrće se uzgaja na 748,33 ha, voće na 1.981,4 ha, žitarice dolaze na 8.187,6 ha, uljarice na 112,32 ha, livade su zastupljene na 8.690,76 ha te krški pašnjaci 2.716,96 ha.

Prerada poljoprivrednih proizvoda u Karlovačkoj županiji obuhvaća proizvodnju brašna, soka, pekmeza, vina, ulja te jakih alkoholnih pića.

3.2.3.2. Prerada proizvoda ne životinjskog podrijetla

Gospodarstva, koja se žele baviti preradom voća i povrća na svojim poljoprivrednim gospodarstvima, moraju biti upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava te je potrebno evidentirati (registrirati) objekt za preradu pri Ministarstvu zdravlja.

Ovisno o vrsti prerađevine, prodaji i obujmu prerade, ako je potrebno, upisuju se još i dopunske djelatnosti prema važećem Pravilniku o dopunskim djelatnostima na OPG-ima⁴ pri APPRRR-u. Nositelj dopunske djelatnosti na gospodarstvu mora imati odgovarajuću kvalifikaciju potrebnu za obavljanje dopunske djelatnosti, sukladno posebnim propisima te dopunsku djelatnost prerade hrane obavljati u registriranim ili odobrenim objektima, sukladno propisima o hrani.

Poljoprivredni proizvođači, koji posluju s hranom ne životinjskog podrijetla, prema Zakonu o hrani⁵ u nadležnosti su sanitarne inspekcije te su dužni prijaviti i registrirati sve svoje objekte u Ministarstvu zdravlja, sukladno Pravilniku o vođenju upisnika registriranih i odobrenih objekata i o postupcima registriranja i odobravanja objekata u poslovanju s hranom⁶.

U Karlovačkoj županiji proizvođači se bave proizvodnjom domaćeg brašna (od svih vrsta žitarica iz domaćeg uzgoja), proizvodnjom sokova, pekmeza (od voća iz domaćeg uzgoja ili iz prirodnog okruženja), proizvodnjom ulja (bučinih i drugih jestivih ulja te preradom ljekovitog bilja – lavandino ulje i drugo), proizvodnjom čajeva raznih vrsta, proizvodnjom jakih alkoholnih pića (voćne rakije i likeri iz domaćeg uzgoja) te proizvodnjom grožđa i vina, kao posebna grana poljoprivrede.

3.2.3.3. Proizvodnja grožđa i vina

U 2020. godini prema podacima APPRRR-a, površine pod vinogradima su iznosile 101,16 ha, sa 453.991 trsova, a njih je obrađivalo 312 poljoprivrednih gospodarstava. Vinogradi na području Karlovačke županije su vrlo usitnjeni, tako da 293 poljoprivredna gospodarstva (93,6% od ukupnog broja gospodarstava koja raspolažu vinogradima) imaju površine vinograda do 1 ha, dok svega 20 gospodarstava ima površine 1 – 5 ha(6,4%). Površine pod vinogradima u Karlovačkoj županiji prikazane su u tablici 49.

Tablica 49. Površine pod vinogradima – Karlovačka županija, 2020.

	Površina (ha)	Broj parcela	Broj PG-a	Broj trsova
	2020			
Vinogradi	101,16	550	312	453.991
Iskrčeni vinogradi	0,52	3	3	-
	2019			
Vinogradi	103,62	562	314	476.385
Iskrčeni vinogradi	0,53	3	3	-

Izvor: APPRRR, 2020.

U 2020. godini u Republici Hrvatskoj evidentiran je pad površina pod vinogradima za oko 2% u odnosu na prethodnu godinu. Broj parcela pod vinogradima iznosi 550 u 2020. godini što je za 2% također manje nego prethodne 2019. godine.

4 NN 20/13

5 NN 81/13

6 NN 125/08, 55/09, 130/10

Proizvodnja grožđa i vina tradicionalno se odvija u Ozaljsko-vivodinskom području, gdje su površine pod vinogradima najveće, a manje u karlovačkom vinogorju. U vinskoj 2018. godini (od 01.08.2018. – 31.07.2019. godine) u Karlovačkoj županiji proizvedeno je 362,57 tona grožđa i ukupno 2.198,84 hl vina, evidentirano kod 41 podnositelja zahtjeva s područja Županije.

Podaci o broju subjekata s područja Karlovačke županije upisanih u Vinogradarski registar u razdoblju od prethodne tri godine prikazani su tablicom 50.

Tablica 50. Broj subjekata upisanih u Vinogradarski registar – Karlovačka županija, 2020.

Karlovačka županija	Fizička osoba	Obrt	Pravni subjekt	Ukupno
2018.	185	11	4	200
2019.	195	10	4	209
2020.	206	10	4	220
2021.	210	11	5	226

Izvor: Vinogradarski registar (Obrada JURRA KŽ, 2022.)

Prema podacima za 2021. u Karlovačkoj županiji najviše je vinogradskih poljoprivrednih gospodarstava površine od 0,1 do 1 ha, njih 60% dok udio od 35% čine vinogradarska poljoprivredna gospodarstva manja od 0,1 ha. Iako se vina u Karlovačkoj županiji proizvode u malim količinama, radi se o izrazito kvalitetnim vinima. Važno je spomenuti i Ozaljsko-vivodinsku vinsku cestu dugu oko 30 km koja se nalazi na južnim padinama Žumberačkog gorja uz dolinu Kupe. Vinska cesta je formirana radi promicanja i obogaćenja turističke ponude te spaja Vrhovac i Vivodinu te prolazi Vrhovcem, Ferencima, Lovićem Prekriškim, Dvorištem, Vivodinom, Krmačinom i završava na mostu preko rijeke Kupe kod Kamanja.

3.2.3.4. Uzgoj domaćih životinja

U Karlovačkoj županiji prema podacima Jedinstvenog registra domaćih životinja (JRDŽ), u 2019. godini evidentirano je povećanje broja grla za sve domaće životinje u odnosu na 2018. godinu. Broj uzgajivača svih vrsta domaćih životinja, osim broja uzgajivača goveda, isti je ili u porastu u odnosu na 2018. godinu. Broj uzgajivača goveda manji je za ukupno 134 gospodarstva. Broj uzgajivača goveda u Karlovačkoj županiji 2019. godine bio je 1.411 te su oni uzgojili 13.087 grla goveda.

Tablica 51. Broj uzgajivača i broj grla – Karlovačka županija i Republika Hrvatska (ukupno) - stanje 31.12.2019.

Općina	GOVEDA		KONJI		MAGARCI		SVINJE		OVCE		KOZE	
	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja
BARILOVO	75	1.211	10	29	3	10	359	1.070	58	1.359	8	45
BOSILJEVO	15	49	1	1	1	4	53	239	39	690	2	13
CETINGRAD	61	755	13	72			178	1.097	65	2.410	2	21
DRAGANIĆ	53	787	22	106	2	25	127	658	19	231	5	13
DUGA RESA	70	496	10	21	1	1	143	758	60	1.054	9	98
GENERALSKI STOL	44	145	8	12			353	582	60	906	8	39
JOSIPODOL	55	465	15	43	1	1	186	1.420	35	536	6	86
KAMANJE	3	16	1	1			35	354	19	223		
KARLOVAC	257	3.158	55	219	2	6	638	4.682	125	4.297	19	369
KRNJAK	67	616	9	149			143	846	63	2.259	6	39
LASINJA	43	274	5	12	1	3	59	411	22	390	6	65
NETRETIĆ	42	428	7	23			111	635	69	1.739	10	98
OGULIN	135	634	20	50	3	11	456	2.329	136	1.942	44	396
OZALJ	79	623	15	26	2	2	345	1.773	111	2.350	26	152
PLAŠKI	63	279	7	20	1	1	68	361	24	1.328	16	243
RAKOVICA	16	1.549	17	120	2	4	33	307	39	2.440	7	90
RIBNIK	11	86	2	6	1	1	28	101	15	320	1	4
SABORSKO	4	7	1	1			4	11	9	132		
SLUNI	60	694	16	72	5	76	193	1.333	117	3.467	9	121
TOUNI	14	48	1	1			34	127	32	387	10	94
VOJNICE	124	854	15	56	2	14	282	1.810	155	3.493	18	180
ŽAKANJE	36	392	3	6			118	597	30	660	4	30
UKUPNO KZ	1.327	13.566	253	1.046	27	159	3.566	21.311	1.302	32.523	235	2.156
UKUPNO RH	19.875	421.022	5.188	25.531	1.075	4.617	70.430	1.326.220	18.922	719.465	5.046	85.304

Izvor: HPA, 2021.

Proizvodnja mlijeka u 2020. godini

Prema podacima Hrvatske poljoprivredne agencije, broj isporučitelja kravljeg mlijeka u Republici Hrvatskoj u 2020. godini manji je za 13,2% u odnosu na prethodnu godinu. Isporučena količina mlijeka svake godine se smanjuje, na što ukazuje podatak prema kojem je u 2020. godini isporučeno 32,4% manje količina mlijeka u usporedbi s 2017. godinom.

Karlovačka županija u sektoru proizvodnje mlijeka prati nacionalni trend pada, kako isporučitelja, tako i količina isporučenog mlijeka. Broj isporučitelja kravljeg mlijeka u Karlovačkoj županiji u 2020. godini iznosio je ukupno 224 te tako bio manji za 14,2% u odnosu na 2019. godinu (tablica 52). Navedeni isporučitelji su u 2020. godini isporučili 15.946.350 kg mlijeka, što predstavlja rast od 3,5% u odnosu na godinu ranije. Podaci o proizvodnji kravljeg mlijeka na razini jedinica lokalne samouprave dostupni su za 2019. godinu te se prema njima ta proizvodnja odvijala u 17 jedinica lokalne samouprave što je isto kao i u godini ranije. Na području općina Bosiljevo, Kamanje, Plaški, Saborsko i Tounj nema registriranih proizvođača kravljeg mlijeka.

Tablica 52. Broj isporučitelja i isporučena količina kravljeg mlijeka – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2017. – 2020.

Godina	Republika Hrvatska		Karlovačka županija	
	Broj isporučitelja	Isporučena količina mlijeka	Broj isporučitelja	Isporučena količina mlijeka
2017.	7.026	476.656.475	307	16.037.961
2018.	6.193	453.458.230	279	15.954.480
2019.	5.473	435.606.090	261	15.409.066
2020.	4.750	434.220.206	224	15.946.350

Izvor: HPA, 2021.

Tablica 53. Broj isporučitelja i isporučena količina kravljeg mlijeka po JLS, Karlovačka županija, 2019.

JLS	Broj isporučitelja mlijeka	Isporučena količina mlijeka u kg
Barilovići	17	701.832
Cetingrad	8	806.801
Draganić	9	431.338
Duga Resa	14	560.527
Generalski Stol	2	27.196
Josipdol	2	96.411
Karlovac	70	2.528.541
Krnjak	19	883.236
Lasinja	17	556.321
Netretić	12	585.599
Ogulin	4	385.994
Ozalj	9	714.790
Rakovica	2	4.659.453
Ribnik	4	55.716
Slunj	6	1.050.543
Vojnić	50	943.389
Žakanje	16	421.379
Ukupno	261	15.409.066

Izvor: HPA, 2021.

2019. godine na području Karlovačke županije kravlje mlijeko otkupljivalo je 6 otkupljivača: Vindija d.d., Dukat d.d., Sirana Gligora d.o.o., Puđa d.o.o., Caesus j.d.o.o. i Sirana Milka j.d.o.o., od kojih Vindija d.d. otkupljuje 51,6% ukupnih količina, Dukat d.d. 15,6 Sirana Gligora d.o.o. 14,2%, dok ostalo otkupljuju preostali otkupljivači.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede u Karlovačkoj županiji evidentiran je jedan proizvođač kozjeg mlijeka, a u 2019. godini isporučio je 13.724 litre mlijeka.

Proizvodnjom ovčjeg mlijeka bavi se 6 uzgajivača koji su isporučili 70.382 litre mlijeka u 2019. godini.

Na području Karlovačke županije trenutno je registrirano 7 mini sirana, čiji se proizvođači bave proizvodnjom raznih vrsta sireva, organizirani su u Udrugu koja je potaknula registraciju „Ceste sira Karlovačke županije“. Ovaj projekt bi mogao biti još jedna od karika koje upotpunjuju gastro turističku ponudu Karlovačke županije, međutim još ista za sada nije zaživjela.

3.2.3.5. Pčelarstvo i proizvodnja meda

Pčelarstvo je u Republici Hrvatskoj tradicionalna poljoprivredna grana i ima veliki gospodarski značaj. Pčelinji proizvodi – med, pelud, vosak, propolis te matična mliječ upotrebljavaju se kao hrana i dodatak prehrani zbog svojih funkcionalnih svojstava. Ukupna vrijednost svih pčelinjih proizvoda je daleko manja od značaja i koristi od oprašivanja bilja. Medonosne su pčele najvažniji i najbrojniji prirodni oprašivači. Oprašivanjem sudjeluju u stvaranju dodane vrijednosti u biljnoj proizvodnji te su tako u nekim segmentima biljne proizvodnje ključne. Jednako je značajna i njihova uloga u oprašivanju samoniklog bilja, čime pridonose očuvanju ukupne biološke raznolikosti. Uloga je pčela u ekosustavu značajna i stoga što se brojnost drugih prirodnih oprašivača smanjuje nestajanjem njihovih staništa intenziviranjem poljoprivrede, kao i uslijed primjene različitih sredstava za zaštitu bilja. Ranjivost populacija pčela dokumentirana je diljem svijeta kroz gubitke pčelinjih zajednica te su slični pokazatelji utvrđeni za populaciju pčela na području Republike Hrvatske¹.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, u Karlovačkoj županiji u 2019. godini evidentirano je 384 pčelara i 20.585 pčelinjih zajednica.

3.2.3.6. Prerada proizvoda životinjskog podrijetla

Pri Ministarstvu poljoprivrede, Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane, u Karlovačkoj županiji registrirano je ukupno 264 objekata u poslovanju hranom životinjskog porijekla. Prema vrsti djelatnosti, objekti su registrirani:

- za proizvodnju jaja, jaja prepelica, jajomata, kombinirano – 8 objekata
- za mlijeko, sir i vrhnje, magareće mlijeko, mljekomat – 70 objekata
- za med, primarni med, kombinirano – 122 objekta
- mesnica, ribarnica – 57 objekta
- minisirana – 7 objekata.

3.2.3.7. Ribarstvo i proizvodnja ribe

Uzgoj slatkovodnih vrsta riba obavlja se u RH na dva načina, kao uzgoj toplovodnih (ciprinidnih, šaranskih) i uzgoj hladnovodnih (salmonidnih, pastrvskih) vrsta. Najznačajnije vrste u slatkovodnom uzgoju su šaran (*Cyprinus carpio*) i kalifornijska pastrva (*Oncorhynchus mykiss*).

1 Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2020. do 2022. godine

Prema podacima Uprave za ribarstvo Ministarstva poljoprivrede u Republici Hrvatskoj u 2018. godini proizvedeno je ukupno 2.899 tona slatkovodne ribe. Ukupna proizvodnja slatkovodne ribe u 2019. godini iznosila je 3.100 tona što predstavlja povećanje proizvodnje u odnosu na godinu ranije, ali je i dalje niža nego u razdoblju od 2015. do 2017.

U Karlovačkoj županiji u 2019. godini ukupno je proizvedeno 141.250,46 kg slatkovodne ribe što čini 4,5% ukupne proizvodnje slatkovodne ribe u Hrvatskoj. Od toga, kalifornijske pastrve na području Plaškog i Ogulina proizvedeno je 88.010,6 kilograma, a toplovodnih vrsta na području Draganića ukupno 53.239,86 kilograma.

Površine pod ribnjacima u Karlovačkoj županiji iste su u nekoliko godina praćenja te je vidljiv trend stagnacije širenja, i iznose ukupno 392,09 ha ribnjaka (391,77 ha šaranskih i 0,3 ha pastrvskih), što predstavlja 3% od ukupnih površina ribnjaka na području Republike Hrvatske.

3.2.3.8. Ekološka proizvodnja

U APPRRR-u se posebno vodi evidencija o vrstama potpora u ekološkoj poljoprivredi, a broj proizvođača i površina u Republici Hrvatskoj i Karlovačkoj županiji u stalnom je porastu. Poljoprivredna gospodarstva koja žele biti ekološki proizvođači, moraju se upisati u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji te odabrati kontrolno tijelo ovlašteno od strane Ministarstva poljoprivrede, koje će provoditi stručnu kontrolu proizvodnje.

U Karlovačkoj županiji površine pod ekološkim kulturama uzgajaju se na 3.705,31 ha. Od intenzivnih kultura na 38,93 ha se uzgaja ekološko povrće, na 1.391,07 ha voćne kulture, ekološke žitarice uzgajaju se na 173,8 ha, uljarice na 25,83 ha, dok je pod livadama 457,89 ha i krškim pašnjacima 591,41 ha.

3.2.4. Skladištenje i distribucija proizvoda

Prostorno gledano, a vezano za distribuciju poljoprivrednih proizvoda, Karlovačka županija nalazi se na idealnom prometnom položaju prema Zagrebu gdje se odvija najveća cjelogodišnja trgovina poljoprivrednih proizvoda te prema moru, gdje se naročito u tijeku sezone može ostvariti dodatna vrijednost za poljoprivredne proizvode u razdobljima povećane poljoprivredne proizvodnje.

Međutim, jedan od ključnih prepoznatih problema u izlasku proizvođača na tržište u što dužem razdoblju tijekom godine je nedostatak skladišnih prostora gdje bi proizvođači mogli skladištiti vlastite proizvode kroz duže vremensko razdoblje nakon proizvodnje i sortirati ga, prerađivati, pakirati, kontrolirati kvalitetu te plasirati na tržište sukladno zahtjevima tržišta. U protivnom dolazi do velikih oscilacija u ponudi i potražnji, kao i u cijenama što se negativno odražava na stabilnost i sigurnost na tržištu. Iz navedenih razloga, kao najveća potreba pokazuje se organizacija odnosno izgradnja infrastrukture za skladištenje i distribuciju.

Prema Hrvatskoj agenciji za poljoprivredu i hranu dostupni skladišni kapaciteti na području Karlovačke županije za povrće iznose 50 t. Međutim, ti skladišni kapaciteti su vezani za privatne distributere i trgovine te nisu u službi poljoprivrednih proizvođača. Ukupno prema dosadašnjoj prikazanoj proizvodnji nedostaje 5.750 t skladišnih kapaciteta, od čega 1.800 t za jabuke te 3.950 t za povrće, prema izračunu navedene Agencije, a temeljem analize proizvodnje najzastupljenije voćarske vrste u Hrvatskoj – jabuke te tržišno značajnih površina voćnjaka (veći od 1 ha i mlađi od 20 godina). Prinosi povrtnih kultura procijenjeni su temeljem podataka o prosječnim urodima po hektaru (Izvor HAPIH², 2019.).

Organiziranje proizvođača omogućio bi zajednički nastup na tržištu, boljem tehnološkom razvoju proizvodnje te bi se smanjila neravnoteža između stupnja organiziranosti u odnosu na druge države članice Europske unije.

Europska komisija kao jedan od temeljnih prioriteta u narednom razdoblju ističe Europski zeleni plan i kao dio toga usvojenu strategiju „Od polja do stola“. Samim time OPG-ovi kao takvi imaju veliki potencijal i

trebalo bi raditi u tom smjeru razvitka jer će domaći proizvodi s farme i polja imati veliki značaj u provedbi ove strategije odnosno prioriteta.

3.2.5. Udruživanje poljoprivrednika

Sukladno iznesenim podacima i analizi poljoprivredne proizvodnje na području Karlovačke županije, u proteklih godinama uočeni su mali pomaci koji su rezultirali unapređenju, razvoju, modernizaciji i povoljnijoj strukturi poljoprivredne proizvodnje. Na godišnjoj razini polako se povećava obradiva površina poljoprivrednog zemljišta, u blagom je porastu broj domaćih životinja (izuzev muznih krava i svinja), povećava se broj registriranih poljoprivrednika i broj podnesenih zahtjeva za poticaj, sve je više mladih poljoprivrednika, a u stalnom je porastu ekološka proizvodnja. Međutim, još uvijek ima jako puno neobrađenog zarašlog zemljišta, a broj stoke iako je u porastu, nije dovoljan kako bi zadovoljio zahtjevne uvjete tržišta, stoga je cilj resornog Ministarstva i Županije poticati udruživanje poljoprivrednika radi povećanja konkurentnosti poljoprivrede i prehrambene industrije u ostvarivanju zajedničkih ciljeva.

Veću pažnju trebalo bi svakako posvetiti poticanju osnivanja proizvođačkih organizacija koje bi trebale obavljati poslove prilagodbe proizvodnje zahtjevima tržišta, zajedničkog marketinga proizvoda i uspostave zajedničkih pravila o proizvodnim informacijama s posebnim naglaskom na okončanje proizvodnje i raspoloživost na tržištu.

Na području Karlovačke županije, poljoprivredna gospodarstva te druge pravne i fizičke osobe, registrirale su:

- **manji broj poljoprivrednih zadruga – udruživanje radi gospodarskog djelovanja** na načelima zajedništva, solidalizirajući se jedan s drugim, upravljajući i sami donoseći poslovne odluke na demokratski način jedan član jedan glas, stvarajući dobra, dijeleći novostvorenu vrijednost razmjerno koliko je tko sudjelovao u njegovu stvaranju, ali isto tako ostavljajući zajednički nedjeljivi dio stvarajući zadružnu imovinu da bi se osigurao napredak i razvoj u poslovanju, sukladno odredbama Zakona o zadrugama
- **udruge kojima je osnovna djelatnost poljoprivreda**, a predstavlja udruživanje osoba radi promicanja i zagovaranja nekih svojih ideja i interese

Aktivne udruge registrirane u sektoru poljoprivrede kao glavnom djelatnosti na području Županije, bave se organiziranjem raznih edukacija, stručnih skupova, seminara te izložbi i sličnih aktivnosti radi educiranja svojih članova, stjecanja novih saznanja i promocije svojih proizvoda. Istaknute su udruge u sektoru pčelarstva, vinarstva, zaštite životinja koje se za provođenje svojih aktivnosti redovito javljaju na mjere temeljem natječaja Ministarstva, JLRS-a i drugih institucija.

U cilju udruživanja poljoprivrednika u **proizvođačke organizacije** kao poseban oblik udruživanja poljoprivrednika sa svrhom jačanja tržišne konkurentnosti istih, Karlovačka županija je, u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede, provodila niz aktivnosti kao što su educiranje poljoprivrednih proizvođača o prednostima udruživanja u zadruge ili proizvođačke organizacije radi zajedničke prerade, korištenja opreme i boljih uvjeta plasmana na tržište te inicirala izradu projektne dokumentacije za nedostajuću poljoprivrednu infrastrukturu. Međutim sukladno „Pravilniku o PO i drugim oblicima udruženja primarnih poljoprivrednih proizvođača“³ u Karlovačkoj županiji trenutno ni jedan sektor nema uvjete za osnivanje PO-a, iako interes za takav oblik udruživanja postoji.

Problemi koje se javljaju u procesu organiziranja proizvođača u proizvođačke organizacije su nedostižna minimalna vrijednost utržive proizvodnje te nemogućnost udruživanja proizvođača iz različitih sektora proizvodnje (npr. ograničena je mogućnost udruživanja proizvođača mesa i mlijeka: ovčjeg, kozjeg, kravljeg, a zajednički su im problemi i interes nabavka repromaterijala za sjetvu hrane, izgradnja klaonice, hladnjača, skladišnih prostora, radi smanjenja cijena usluga i dr.). Usprkos svemu navedenom, Karlovačka županija poduzima intenzivne napore s ciljem udruživanja poljoprivrednika u sektoru biljne proizvodnje i u sektoru proizvodnje mesa radi postizanja ranije navedenih ciljeva.

3.3. Šumarstvo i drvna industrija

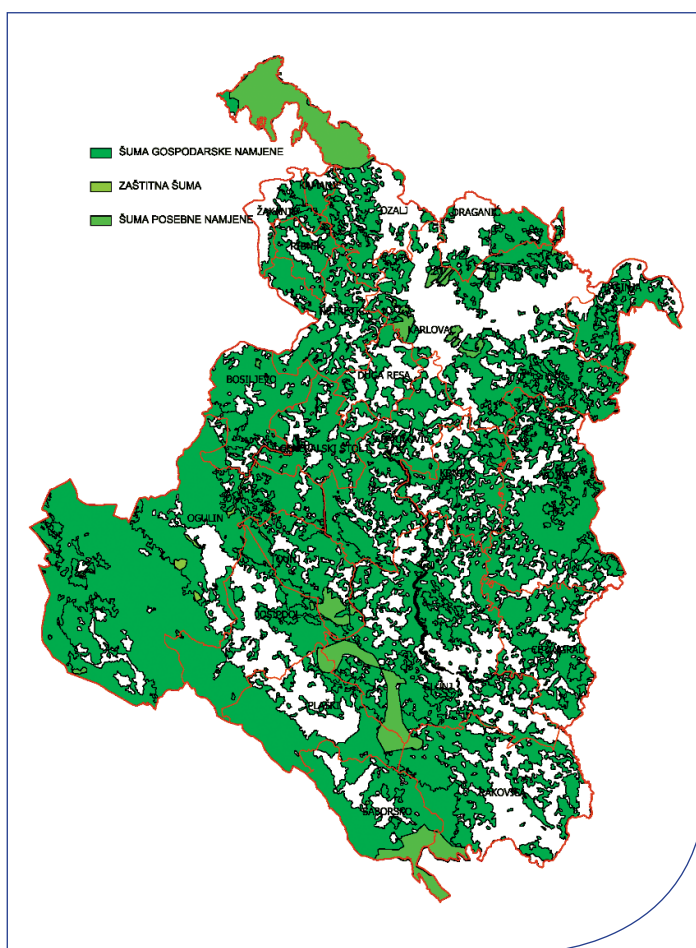
3.3.1. Šumarstvo

Podaci o šumskim površinama na području Karlovačke županije variraju od izvora do izvora (PPKŽ, DZS, Izvješće o stanju u prostoru RH, CLC). Podatak iz *Corine Land Cover* baze o površini od 190.074,15 ha iz 2012. godine u odnosu na podatak o 225.046,64 ha površine dobiven analizom prostornih podataka prostornih planova ukazuje na unapređivanje procesa sukcesije šume na neobrađenim poljoprivrednim površinama. Kako te promjene na terenu nisu evidentirane u službenim evidencijama, može se procijeniti da je više od 60% površine Karlovačke županije pokriveno šumama.

Prema namjeni šume mogu biti gospodarske, zaštitne i šume s posebnom namjenom. Važnost šuma u svijetu raste, ne samo zbog njihovih mnogostrukih koristi, već i zbog njihove uloge u klimatskim promjenama. Evidentiranim šumama i šumskim zemljištem u RH gospodari se na temelju šumskogospodarskih osnova, koje se donose za razdoblje od 10 godina.

Slika 12. Šume u Karlovačkoj županiji, 2018.

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije 2016. – 2020., ožujak 2020.

Većina evidentiranih šuma u Karlovačkoj županiji je u državnom vlasništvu i njima gospodari trgovačko društvo „Hrvatske šume“ d.o.o. Zagreb, koje na području Karlovačke županije gospodari površinom od oko 139.000 ha s prosječnim godišnjim etatom od 550.000 m³ drvne mase.

Državnim šumama na području Karlovačke županije gospodare Hrvatske šume – Uprave šuma, podružnice Karlovac i Ogulin, a samo manjim površinama podružnice Delnice, Senj i Gospić, s ukupno 25 šumarija i 4 radne jedinice, što je prikazano u tablici 54.

Tablica 54. Šumarije i radne jedinice Hrvatskih šuma – Karlovačka županija, 2021.

R. Br.	UŠP ŠUMARIJA-RJ / LOKACIJA (JLS)
1.	UŠP Karlovac Šumarija CETINGRAD
2.	UŠP Karlovac Šumarija DRAGANIĆ
3.	UŠP Karlovac Šumarija DUGA RESA
4.	UŠP Karlovac Šumarija KARLOVAC
5.	UŠP Karlovac Šumarija KRNJAK
6.	UŠP Karlovac Šumarija OZALJ

7.	UŠP Karlovac Šumarija PISAROVINA
8.	UŠP Karlovac Šumarija RAKOVICA
9.	UŠP Karlovac Šumarija TOPUSKO
10.	UŠP Karlovac Šumarija SLUNJ
11.	UŠP Karlovac Šumarija VOJNIĆ
12.	UŠP Karlovac Šumarija GVOZD
13.	UŠP Ogulin Šumarija DREŽNICA
14.	UŠP Ogulin Šumarija JASENAK
15.	UŠP Ogulin Šumarija JOSIPDOL
16.	UŠP Ogulin Šumarija OGULIN
17.	UŠP Ogulin Šumarija SABORSKO-PLAŠKI
18.	UŠP Delnice Šumarija GOMIRJE
19.	UŠP Delnice Šumarija MRKOPALJ
20.	UŠP Delnice Šumarija VRBOVSKO
21.	UŠP Gospić Šumarija BRINJE
22.	UŠP Karlovac RJ Transport i mehanizacija KARLOVAC
23.	UŠP Karlovac RJ Ugostiteljstvo Muljava VOJNIĆ
24.	UŠP Ogulin RJ Mehanizacija, graditeljstvo i prijevoz OGULIN
25.	UŠP Ogulin RJ Rasadnik Oštarije JOSIPDOL

Izvor: Hrvatske šume d.o.o. 2021.

Privatne šume se prema evidencijama prostiru na površini od 58.000 ha, iz kojih se godišnje iskoristi oko 50.000 m³ drvene mase.

Karlovačka županija je prepoznala značajan šumski potencijal te korištenje biomase za daljnji razvoj lokalnog gospodarstva te Akcijskim planom energetske učinkovitosti Karlovačke županije, kao i Razvojnou strategijou Karlovačke županije 2016. – 2020+ potiče korištenje biomase u javnim ustanovama i kod fizičkih osoba što je vidljivo i kroz projekte zamjene i rekonstrukcije kotlovnica na biomasu u školama.

U Izvješću o stanju u prostoru Karlovačke županije navodi se kako je analizou površine namijenjenih za poljoprivredu utvrđeno da se „preklapaju“ podaci, odnosno na istou prostoru nije jasno određena namjena – poljoprivreda ili šuma.

Podaci Hrvatskih šuma d.o.o. – UŠP Karlovac o površini državnih i privatnih šuma na području Karlovačke županije prikazani su u tablici 55.

Tablica 55. Površina šuma – državne i privatne – Karlovačka županija, 2020.

Površina državnih šuma					
Županija: 04 Karlovačka					ha
Uprava šuma Podružnica	Obraslo	Neobraslo		Neplodno	Ukupno
		Proizvodno	Neproizvodno		
UŠP KARLOVAC	68.721,08	1.523,87	419,29	683,19	71.347,43
UŠP OGULIN	64.850,15	781,26	226,42	531,36	66.389,19
UŠP SENJ	5,28				5,28
UŠP GOSPIĆ	367,18			2,08	369,26
UKUPNO	133.943,69	2.305,13	645,71	1.216,63	138.111,16
Površina privatnih šuma					
Županija: 04 Karlovačka					ha
Uprava šuma Podružnica	Obraslo	Neobraslo		Neplodno	Ukupno
		Proizvodno	Neproizvodno		
UŠP KARLOVAC	48.722,63	802,38	284,67	10,81	49.820,49
UŠP OGULIN	8.475,51		46,33	6,21	8.528,05
UKUPNO	57.198,14	802,38	331,00	17,02	58.348,54
Ukupna površina šuma					
Županija: 04 Karlovačka					ha
Uprava šuma Podružnica	Obraslo	Neobraslo		Neplodno	Ukupno
		Proizvodno	Neproizvodno		
UŠP KARLOVAC	117.443,71	2.326,25	703,96	694,00	121.167,92
UŠP OGULIN	73.325,66	781,26	272,75	537,57	74.917,24
UŠP SENJ	5,28				5,28
UŠP GOSPIĆ	367,18			2,08	369,26
UKUPNO	191.141,83	3.107,51	976,71	1.233,65	196.459,70

Izvor: HsFond HŠ d.o.o., 2021.

Drvena zaliha i prirast šuma prikazan je u tablici 56 u nastavku.

Tablica 56. Drvena zaliha i prirast šuma – Karlovačka županija, 2020.

Drvena zaliha i prirast državnih šuma			Drvena zaliha i prirast privatnih šuma			Drvena zaliha i prirast svih šuma		
Hrvatske šume d.o.o.								
Županija: 04 Karlovačka		m³	Županija: 04 Karlovačka		m³	Županija: 04 Karlovačka		m³
Vrsta	UKUPNO		Vrsta	UKUPNO		Vrsta	UKUPNO	
	Zaliha	Prirast		Zaliha	Prirast		Zaliha	Prirast
LUŽNJAK	1.201.976	26.122	LUŽNJAK	276.214	6.895	LUŽNJAK	1.478.190	33.017
KITNJAK	1.211.329	25.628	KITNJAK	1.526.810	32.892	KITNJAK	2.738.139	58.520
SLADUN			SLADUN	104	2	SLADUN	104	2
CER	821.879	20.995	CER	868.080	21.124	CER	1.689.959	42.119
C.HRAST	1.307	31	C.HRAST			C.HRAST	1.307	31
MEDUNAC	8		MEDUNAC			MEDUNAC	8	
O.BUKVA	14.919.459	344.363	O.BUKVA	2.025.035	53.175	O.BUKVA	16.944.494	397.538
P.JASEN	152.183	5.887	P.JASEN	2.238	70	P.JASEN	154.421	5.957
A.JASEN	46	2	A.JASEN			A.JASEN	46	2
O.JASEN			O.JASEN	2.102	80	O.JASEN	2.102	80
C.JASEN	26	1	C.JASEN			C.JASEN	26	1
O.GRAB	1.460.285	47.823	O.GRAB	1.932.502	61.201	O.GRAB	3.392.787	109.024
C.GRAB	52.791	1.634	C.GRAB	1.613	57	C.GRAB	54.404	1.691
G.JAVOR	657.787	18.484	G.JAVOR	96.386	2.958	G.JAVOR	754.173	21.442
GLUHAĆ	100.385	2.731	GLUHAĆ	13.339	409	GLUHAĆ	113.724	3.140
KLEN	23	1	KLEN	11.480	419	KLEN	11.503	420
BAGREM	22.358	784	BAGREM	271.528	9.607	BAGREM	293.886	10.391
P.KESTEN	190.150	5.233	P.KESTEN	560.668	16.949	P.KESTEN	750.818	22.182
TREŠNJA	26.296	844	TREŠNJA	78.448	2.511	TREŠNJA	104.744	3.355
O.VOĆE	40.921	1.296	O.VOĆE			O.VOĆE	40.921	1.296
OTB	1.138.430	33.189	OTB	592.820	18.910	OTB	1.731.250	52.099
M.LIPA	511	21	M.LIPA	18.185	787	M.LIPA	18.696	808
LIPA sp.	140	4	LIPA sp.	5.619	252	LIPA sp.	5.759	256
C.JOHA	251.310	9.420	C.JOHA	325.086	12.342	C.JOHA	576.396	21.762
O.BREZA	21.453	798	O.BREZA	197.144	7.207	O.BREZA	218.597	8.005
B.TOPOLA			B.TOPOLA	3.854	126	B.TOPOLA	3.854	126
TREPETLJI	8.463	344	TREPETLJI	66.029	3.128	TREPETLJI	74.492	3.472
D.TOPOLE	17.368	538	D.TOPOLE	8.424	408	D.TOPOLE	25.792	946
VRBE sp.			VRBE sp.	3.421	162	VRBE sp.	3.421	162
OMB	142.928	5.389	OMB	381.981	14.083	OMB	524.909	19.472
JELA	4.980.016	92.884	JELA	76.756	2.123	JELA	5.056.772	95.007
SMREKA	1.250.079	29.841	SMREKA	118.474	3.921	SMREKA	1.368.553	33.762
B.BOR	356.419	10.734	B.BOR	110.238	3.139	B.BOR	466.657	13.873
C.BOR	190.059	5.611	C.BOR	3.938	139	C.BOR	193.997	5.750
BOROVAC	226.483	7.656	BOROVAC	3.456	108	BOROVAC	229.939	7.764
E.ARIŠ	74.855	2.296	E.ARIŠ	1.723	65	E.ARIŠ	76.578	2.361
DUGLAZIJA	19.016	553	DUGLAZIJA			DUGLAZIJA	19.016	553
OC	38.063	1.096	OC	28.780	987	OC	66.843	2.083
UKUPNO	29.574.802	702.233	UKUPNO	9.612.475	276.236	UKUPNO	39.187.277	978.469

Izvor: HsFond HŠ d.o.o., 2021.

Tablica 57. Prihodi od sječe državnih šuma – Karlovačka županija, 2020.

Vrsta drveća	Glavni prihod						Prethodni prihod					Ukupno izvr.
	Redovni		Izvanredni		Slučajni		Redovni		Slučajni	Ukupno	O.sj.	
	Površina ha	Drvena masa m ³	Površina ha	Drvena masa m ³	Drvena masa m ³	Drvena masa m ³	Površina ha	Drvena masa m ³	Drvena masa m ³	Drvena masa m ³	Drvena masa m ³	
LUŽNJAK		18.415,57		46,13	2.608,02	21.069,72		2.740,83	9.174,75	11.915,58		32.985,30
KITNJAK		13.068,80		65,86	2.372,25	15.506,91		3.146,27	743,95	3.890,22	29,09	19.426,22
CER		3.198,07		678,76	87,43	3.964,26		2.305,64	175,83	2.481,47		6.445,73
O.BUKVA		233.120,35		1.093,70	8.338,23	242.552,28		26.638,50	6.601,11	33.239,61	3,82	275.795,71
P.JASEN		312,93			196,38	509,31		129,02	4.289,27	4.418,29		4.927,60
O.GRAB		7.812,04		474,29	145,17	8.431,50		6.958,93	1.146,72	8.105,65	18,83	16.555,98
C.GRAB		12,09			1,33	13,42						13,42
G.JAVOR		3.794,69		184,07	44,38	4.023,14		81,09		81,09		4.104,23
GLUHAČ		1.620,43				1.620,43		71,72	15,03	86,75		1.707,18
BAGREM		269,43			30,84	300,27			4,81	4,81		305,08
P.KESTEN		1.921,30		11,05	198,01	2.130,36		1.253,31	502,89	1.756,20		3.886,56
TREŠNJA		15,62				15,62		51,45	3,01	54,46		70,08
O.VOĆE		23,34			0,60	23,94						23,94
OTB		5.126,68		150,73	137,68	5.415,09		1.531,86	585,49	2.117,35	54,57	7.587,01
C.JOHA		3.240,33			551,62	3.791,95		696,38	19,09	715,47		4.507,42
O.BREZA		104,15				104,15		33,46		33,46		137,61
OMB		224,21		13,21	12,72	250,14		437,58	9,47	447,05	1,53	698,72
JELA		82.304,60		545,18	20.007,90	102.857,68						102.857,68
SMREKA		18.749,37		73,55	5.994,19	24.817,11		3.127,21	1.962,00	5.089,21	7,55	29.913,87
B.BOR		2.977,88			394,71	3.372,59		1.233,56	961,91	2.195,47		5.568,06
C.BOR		661,54			4,69	666,23		978,61	4.013,34	4.991,95		5.658,18
BOROVAC		4.778,89			1.172,36	5.951,25		2.440,85	1.443,41	3.884,26		9.835,51
E.ARIŠ		2.141,57			139,07	2.280,64		195,00	193,78	388,78		2.669,42
DUGLAZIJA		537,74			158,27	696,01						696,01
OC		73,31		33,18		106,49		185,30	31,89	217,19		323,68
UKUPNO	4.599,35	404.504,93	14,31	3.369,71	42.595,85	450.470,49	2.274,58	54.236,57	31.877,75	86.114,32	115,39	536.700,20

Izvor: HsFond HŠ d.o.o, 2021.

Napomena: Prethodni prihod odnosi se na prihod iz prethodnog razdoblja koje može varirati od npr. 80 – 100 godina (različito mjerenje je za različite vrste drveća).

3.3.2. Drvena industrija

Drvni sektor jedan je od najstarijih sektora prerađivačke industrije u Hrvatskoj i kao takav se, uz poljoprivredu i turizam, često ističe kao strateška grana hrvatskog gospodarstva. Više od polovice Karlovačke županije pokrivaju šume i šumska zemljišta što daje izvrsnu osnovu za razvoj drveno prerađivačkog sektora kojeg obilježava bogata tradicija u primarnoj i finalnoj preradi drva. Sektor obuhvaća proizvodnju piljene građe, ambalaže, građevinske stolarije, materijale za podove, namještaj i dijelove za namještaj i ostalo.

Poslovnih subjekata na području Karlovačke županije koji se bave preradom drva i drvnih proizvoda ima ukupno 50.¹

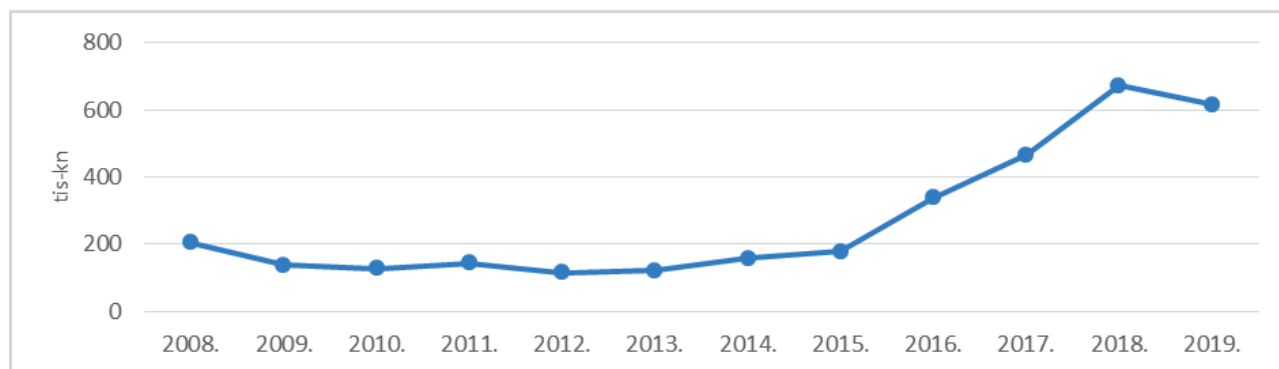
Tablica 58. Rezultati poslovanja drvoprerađivačkog sektora – Karlovačka županija, 2019.

		Broj poduzetnika	Ukupni prihodi (tis.kn)		Prosječan broj zaposlenih na bazi sati rada		Izvoz u razdoblju (tis.kn)		Investicije u razdoblju (tis.kn)	
NKD	Opis djelatnosti		2019.	Ind.	2019.	Ind.	2019.	Ind.	2019.	Index
A02	Šumarstvo i sječa drva	39	115.222	193,7	147	140,0	37.412	199,1	411	89,8
C16	Prerada drva i proizvoda od drva	77	614.985	97,6	1.270	105,8	213.046	107,4	19.127	136,7
C31	Proizvodnja namještaja	21	37.289	131,9	115	123,7	22.002	137,7	3.516	203,7

Izvor: Fina, Obrada: HGK Županijska komora Karlovac, svibanj 2021.

U strukturi prerađivačke industrije Karlovačke županije, drveno prerađivački sektor (prerada drva i proizvoda od drva te proizvodnja namještaja) sudjeluju s 11,4%, u broju zaposlenih sa 16,5%, a u ostvarenju prihoda od prodaje u inozemstvu s 13,1%. Pokazatelji poslovanja posljednjih godina pokazuju trend rasta, što je posljedica prije svega intenzivnog investicijskog ciklusa i zapošljavanja tvrtke Bjelin iz Ogulina. Potencijal rasta izvoza djelatnosti prerade drva i proizvoda od drva, pluta, slame i pletarskih proizvoda (C16) prilično je visok, dok je u isto vrijeme ovisnost o uvozu niska, zbog dostupnosti sirovine domaćeg podrijetla.

Grafički prikaz 17. Kretanje prihoda djelatnosti prerade drva i proizvoda od drva – Karlovačka županija, 2008. – 2019.

Izvor: Fina, Obrada: HGK Županijska komora Karlovac, 2021.

¹ Baza podataka Ministarstva poljoprivrede na dan 16. veljače 2021.

Tablica 59. Financijski pokazatelji djelatnosti prerade drva i proizvoda od drva – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2019.

Financijski pokazatelj (2019. godina)	Republika Hrvatska	Karlovačka županija	Udio KAZUP-a u HR (%)
UKUPNI PRIHODI, kn	795.954.284.663	10.325.021.533	1,30%
(C) PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	185.460.590.732	5.716.669.451	3,08%
(C16) Prerada drva i proizvoda od drva	9.040.815.920	614.984.918	6,80%
(C31) Proizvodnja namještaja	4.965.563.405	37.289.467	0,75%
Ukupno C16 i C31	14.006.379.325	652.274.385	4,66%
BROJ ZAPOSLENIH	1.014.154	18.593	1,83%
(C) PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	249.482	8.830	3,54%
(C16) Prerada drva i proizvoda od drva	16.814	1.287	7,65%
(C31) Proizvodnja namještaja	10.700	114	1,07%
Ukupno C16 i C31	27.514	1.401	5,09%
BROJ TVRTKI – (C) PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	14.890	409	2,75%
(C16) Prerada drva i proizvoda od drva	1.195	77	6,44%
(C31) Proizvodnja namještaja	865	21	2,43%
Ukupno C16 i C31	2.060	98	4,76%
BRUTO INVESTICIJE SAMO U NOVU DUGOTRAJNU IMOVINU, kn	27.528.612.085	314.425.258	1,14%
(C) PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	6.836.328.030	204.805.768	3,00%
(C16) Prerada drva i proizvoda od drva	269.528.184	19.126.502	7,10%
(C31) Proizvodnja namještaja	126.976.104	3.515.787	2,77%
Ukupno C16 i C31	396.504.288	22.642.289	5,71%

Izvor: HGK / Digitalna komora, 2021.

Tablica 60. Ukupni prihodi, zaposleni i broj tvrtki u djelatnosti šumarstva i sječe drva – Republika Hrvatska i Karlovačka županija - 2019.

Financijski pokazatelj (2019.) – A02 – ŠUMARSTVO I SJEČA DRVA	Republika Hrvatska	Karlovačka županija	Udio KAZUP-a u HR (%)
UKUPNI PRIHODI, kn	3.035.338.679	115.221.847	3,80%
BROJ ZAPOSLENIH	9.551	151	1,58%
BROJ TVRTKI	261	39	14,94%

Izvor: HGK / Digitalna komora, 2021.

Prema ukupnim prihodima u djelatnosti šumarstva i sječe drva, Karlovačka županija 2019. godine imala je udio od 3,80% u ukupnim prihodima od iste djelatnosti u RH. Prema broju zaposlenih, taj udio je iznosio 1,58% a prema broju tvrtki u djelatnosti šumarstva i sječe drva udio je izrazito veći te je iznosio 14,94%.

Tablica 61. Broj poslovnih subjekata – prerada drva i proizvodnja namještaja – županije Republike Hrvatske, 2018.

Županije Republike Hrvatske	Broj poslovnih subjekata	
	Prerada drva	Proizvodnja namještaja
Grad Zagreb	165	262
Zagrebačka županija	111	97
Krapinsko-zagorska županija	34	17
Varaždinska županija	69	36
Koprivničko-križevačka županija	54	12
Međimurska županija	42	32
Bjelovarsko-bilogorska županija	64	26
Virovitičko-podravska županija	41	25
Požeško-slavonska županija	33	13
Brodsko-posavska županija	41	27
Osječko-baranjska županija	65	48
Vukovarsko-srijemska županija	37	23
Karlovačka županija	77	21
Sisačko-moslavačka županija	104	13
Kontinentalna Hrvatska	937	652
Ukupno	1589	
Primorsko-goranska županija	84	43
Ličko-senjska županija	34	1
Zadarska županija	23	23
Šibensko-kninska županija	12	7
Splitsko-dalmatinska županija	36	90
Istarska županija	55	40
Dubrovačko-neretvanska županija	14	9
Jadranska Hrvatska	258	213
Ukupno	471	
Ukupno po djelatnosti	1195	865
Ukupno prerada drva i proizvodnja namještaja	2060	

Izvor: HGK Digitalna komora (FINA, završni račun 2019.)

Prema podacima prikazanim u tablici 61, u usporedbi s ostalim županijama te Gradom Zagrebom, Karlovačka županija se 2018. godine, prema broju poslovnih subjekata u preradi drva, nalazila na 5. mjestu sa 77 poslovnih subjekata, iza Zagreba (165), Zagrebačke županije (111), Sisačko-moslavačke (104) i Primorsko-goranske županije (84). Udio Karlovačke županije prema broju poslovnih subjekata u preradi drva u sveukupnom broju po djelatnosti na razini RH iznosi 6,44%. Prema broju poslovnih subjekata u proizvodnji namještaja, Karlovačka županija ima manji udio u ukupnoj djelatnosti na razini RH (2,42%), te se u usporedbi s ostalim županijama te Gradom Zagrebom nalazila na 14. mjestu.

Drveno-prerađivačka industrija nalazi se u jednom od izazovnijih razdoblja uzrokovanih tržišnim i tečajnim poremećajima te krizom zbog COVID-19. Gospodarski subjekti koji su postigli konkurentnost na međunarodnom tržištu, gdje ostvaruju značajan udio svojih prihoda, s promjenom tržišnih prilika susreću se i s promjenama u zahtjevima potrošača te su za zadržavanje pozicija na međunarodnim tržištima i otvaranje novih niša potrebna sve veća ulaganja.

Drvena industrija jedan je od najznačajnijih gospodarskih sektora u Europskoj uniji, a važnu ulogu ima i u Republici Hrvatskoj. Postojanje odgovarajućih domaćih resursa, kvaliteta, iskustvo i dugogodišnja tradicija u poslovanju te velik broj poslovnih subjekata ističu drvenu industriju kao jednu od strateških grana hrvatskoga gospodarstva. Industrijska strategija RH prepoznaje drvenu industriju kao jednog od „pokretača“ gospodarskog razvoja s obzirom na visoku izvoznu orijentiranost i značajno zapošljavanje.

3.4. Lovstvo

Životinjski svijet Karlovačke županije uvjetovan je obilježjima klime te vegetacijskih pojaseva. Tako na području Županije postoje raznolike vrste divljači. Divljač je dobro od interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu. Divljač, u smislu Zakona o lovstvu, jesu sljedeće životinjske vrste, a koje imaju stanište na području Županije ili su u prolazu:

Krupna divljač:

jelen obični (*Cervus elaphus* L.), jelen lopatar (*Dama dama* L.), srna obična (*Capreolus capreolus* L.), svinja divlja (*Sus scrofa* L.), smeđi medvjed (*Ursus arctos* L.).

Sitna divljač:

1. dlakava divljač: jazavac (*Meles meles* L.), mačka divlja (*Felis silvestris* Schr.), kuna bjelica (*Martes foina* Erx.), kuna zlatica (*Martes martes* L.), lasica mala (*Mustela nivalis* L.), dabar (*Castor fiber* L.), zec obični (*Lepus europaeus* Pall.), kunić divlji (*Oryctolagus cuniculus* L.), puh veliki (*Glis glis* L.), lisica (*Vulpes vulpes* L.), čagalj (*Canis aureus* L.), tvor (*Mustela putorius* L.)

2. pernata divljač: fazan – gnjetlovi (*Phasianus sp.* L.); jarebice kamenjarke: grivna (*Alectoris graeca* Meissn.) i čukara (*Alectoris chucar* Grey.); trčka skvržulja (*Perdix perdix* L.); prepelice: pućpura (*Coturnix coturnix* L.), virdžinijska (*Coturnix virginiana* L.); šljuke: bena (*Scolopax rusticola* L.) i kokošica (*Gallinago gallinago* L.); golub divlji: grivnjaš (*Columba palumbus* L.) i pećinar (*Columba livia* Gmelin.); guske divlje: glogovnjača (*Anser fabalis* Latham.) i lisasta (*Anser albifrons* Scopoli.); patke divlje: gluhara (*Anas platyrhynchos* L.), glavata (*Aythya ferina* L.), krunasta (*Aythya fuligula* L.), pupčanica (*Anas querquedula* L.) i kržulja (*Anas crecca* L.); liska crna (*Fulica atra* L.); vrana siva (*Corvus corone cornix* L.); vrana gaćac (*Corvus frugilegus* L.); čavka zlogodnjača (*Coloeus monedula* L.); svraka (*Pica pica* L.); šojka kreštalica (*Garrulus glandarius* L.).

Lovište je određena površina zemljišta koje predstavlja zaokruženu prirodnu cjelinu u kojoj postoje ekološki i drugi uvjeti za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. Na teritoriju Karlovačke županije ustanovljena su 54 zajednička županijska otvorena lovišta, koja su u zakupu lovačkih društava, fizičkih (obrti) i pravnih osoba kako s područja Karlovačke županije tako i iz najbližeg okruženja. Ukupna površina zajedničkih lovišta Karlovačke županije iznosi 226.879 ha.

Osim navedenih, na području Karlovačke županije ustanovljena su i 22 državna lovišta, koja su u zakupu ili koncesiji fizičkih (obrti) i pravnih osoba. Ukupna površina državnih lovišta iznosi 135.321 ha.

Tablica 62. Lovišta na području Karlovačke županije, 2021.

R. br.	Zajednička lovišta	Površina u ha
1	IV/101 Ozalj	4934
2	IV/102 Jaškovo	4974
3	IV/103 Ribnik	4484
4	IV/104 Žakanje	3872
5	IV/105 Vivodina	3187
6	IV/106 Vrhovac	1672
7	IV/107 Draganići	1856
8	IV/108 Brusnik	1608
9	IV/109 Pokuplje	2757
10	IV/110 Dubovac	5239
11	IV/111 Orlovac	1930
12	IV/112 Rečica	3446
13	IV/113 Šišljavić	1952
14	IV/114 Karlovac	5509
15	IV/115 Skakavac	5954
16	IV/116 B.Kovačevac	6392
17	IV/117 Tušilović	5003
18	IV/118 Skrad	3580
19	IV/119 Krnjak	6755
20	IV/120 Netretić	5836
21	IV/121 Prilišće	4137
22	IV/122 Duga Resa	3727
23	IV/123 Družac	3567
24	IV/124 Ravno	1393
25	IV/125 Bosiljevo	5523
26	IV/126 Zvečaj	3460
27	IV/127 Belaj	5649
28	IV/128 Brezetinac	4095
29	IV/129 Generalski Stol	3888
30	IV/130 Bosiljevac	3892
31	IV/131 Perjasica	3704
32	IV/132 Međuvođe	4697
33	IV/133 Zaliže	5874
34	IV/134 Veljun	2937
35	IV/135 Drežnica	5257
36	IV/136 Trojvrh	3777
37	IV/137 Janja Gora	3011
38	IV/138 Blagaj	3668

39	IV/139 Glina	5148
40	IV/140 Cvitović	5952
41	IV/141 Slunj	6628
42	IV/142 Primišlje	6298
43	IV/143 Batnoga	6112
44	IV/144 Cetingrad	5441
45	IV/145 Mašvina	4976
46	IV/146 Rakovica	3265
47	IV/147 Nova Kršlja	3270
48	IV/148 Grabovac	3411
49	IV/149 Drežnik Grad	3430
50	IV/150 Kuplensko	5943
51	IV/151 Radatović	4277
52	IV/152 Vojnić	7761
53	IV/153 Ravno-zapad	1672
54	IV/154 Hum	1399
R. br.	Državna lovišta	Površina u ha
1	IV/1 Babina Gora	5448
2	IV/5 Klek	6370
3	IV/6 Krpel	4531
4	IV/11 Velika Kapela	5398
5	IV/12 Veliko Brdo	1729
6	IV/19 Mala Javornica	5039
7	IV/23 Krivi Javor I	3627
8	IV/15 Draganići	424
9	IV/3 Bukovača	7432
10	IV/4 Cetingrad	2137
11	IV/20 Crna Draga	1823
12	IV/21 Kremešnica	1555
R. br.	Koncesije	Površina u ha
1	IV/2 Bršljanovica	7961
2	IV/7 Mala kapela-I	8159
3	IV/8 Perjasička kosa	2587
4	IV/9 Pokupski bazen	8852
5	IV/10 Skradska gora	2951
6	IV/14 Šumbar	2153
7	IV/17 Crni vrh	12507
8	IV/18 Debeli vrh	8050
9	IV/22 Petrova gora	14010

Izvor: Karlovačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo, Mjere za sprečavanje šteta od divljači na području Karlovačke županije za 2021./2022. lovnu godinu.

Karlovačka županija na godišnjoj osnovi donosi i Mjere za sprečavanje šteta od divljači na području županije² za svaku lovnu godinu. Mjere donesene ovim aktom dužan je provoditi lovoovlaštenik³ u lovištu na kojem ostvaruje pravo lova.

Štete od divljači su štete koju divljač prouzroči svojim djelovanjem tako da smanji vrijednost pokretnina ili nekretnina u vlasništvu fizičkih ili pravnih osoba, a odnosi se na:

- štete na poljoprivrednim kulturama,
- štete na domaćim životinjama – računa se šteta koja se odnosi na smanjenje ili potpuni gubitak vrijednosti oštećene ili ubijene domaće životinje,
- štete na gospodarskim objektima,
- štete na drugim objektima.

Mjere za sprečavanje šteta od divljači su:

- smanjivanje broja divljači do brojnog stanja koje se može uzgajati u lovištu,
- osiguravanje dovoljno vode i hrane za divljač u lovištu,
- čuvanje usjeva i nasada,
- izgon divljači s ugroženog zemljišta,
- uporaba mehaničkih, električnih i kemijskih zaštitnih sredstava, vidljivih i zvučnih plašila, elektronskih detektora divljači, kao i ostale uobičajene mjere zaštite za određeno područje i vrstu divljači.

Lovni turizam je sastavni dio lovnog gospodarstva s karakteristikama ponude i potražnje. Specifičnost lovno-turističke usluge je lovljenje divljači, aktivan odmor i rekreacija, boravak u zdravom prirodnom okruženju, uživanje u prirodnim ljepotama kraja – lovišta. Lovni turizam od velikog je značaja za gospodarstvo, jer potiče razvoj ruralnog prostora, a time i pozicioniranje destinacija u unutrašnjosti Republike Hrvatske na karti turističke ponude. Među tim destinacijama nalazi se i Karlovačka županija zbog izrazito povoljnog geoprometnog položaja, atraktivnosti terena – raznolik reljef i nadmorska visina, smještaj na prijelazu između ravne panonske i brdsko-planinske regije, umjereno kontinentalna klima i bogatstvo šumama i vodom te lovne tradicije.

Važno je istaknuti kako je Karlovačka županija jedina u Republici Hrvatskoj izradila Strategiju razvoja lovnog i ribolovnog turizma⁴ kojom je utvrđeno da Karlovačka županija posjeduje idealne terene za bavljenje održivim lovstvom i lovnim turizmom. Prioriteti i mjere u navedenoj strategiji stoje u funkciji poticanja konkurentnosti i unaprjeđenja lovnog turizma i lovne ponude usmjerene na učinkovito povećanje kvalitete lovno-turističkog proizvoda, povećanje profitabilnosti, održivost te, posljedično, razvoj ruralnog prostora Karlovačke županije uz stvaranje novih radnih mjesta. Značajnije povećanje učinkovitosti lovno-turističke ponude moguće je tek uz stvaranje okvira za razvoj i poticanje lovstva i turističkog poduzetništva te uz uvođenje inovativnih promjena u organizaciju vezanih aktivnosti. Sukladno tome prepoznata su tri strateška cilja s 28 prioritetnih mjera koje su od ključne važnosti za ostvarenje pojedinačnih razvojnih ciljeva, a bez čije inicijacije i/ili provedbe nije moguće realizirati definirane strateške ciljeve.

2 Na temelju članka 77. stavka 2. Zakona o lovstvu („Narodne novine“ broj 99/18., 32/19 i 32/20) i članka 35. Statuta Karlovačke županije – pročišćeni tekst (Glasnik Karlovačke županije broj: 23/20 i 13/21), u skladu s Izvješćem Službenika za informiranje o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću

3 Lovoovlaštenik ili ovlaštenik prava lova – pravna ili fizička osoba (obrtnik) koja je stekla pravo lova na temelju Zakona o lovstvu

4 Strategija razvoja lovnog i ribolovnog turizma Karlovačke županije do 2020.

4. TRŽIŠTE RADA

4.1. Zaposlenost i plaće

U posljednjih 5 analiziranih godina Karlovačka županija bilježi porast broja zaposlenih, što je vidljivo iz tablice 63.

Tablica 63. Aktivno stanovništvo i registrirana nezaposlenost prema godinama u Karlovačkoj županiji (administrativni izvori) - stanje 31.03.2021.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Stopa promjene 2020./2016.
Zaposleni	33.697	34.243	34.726	35.375	35.285	+4,71%
Nezaposleni	9.043	6.828	5.262	3.867	3.533	-60,93%
Aktivni	42.740	41.071	39.988	39.242	38.818	-9,17%
Stopa reg. nez.	21,2	16,6	13,2	9,9	9,1	

Izvor: DZS, Statistika u nizu, Zaposlenost i plaće – pregled po županijama, 2021.

Prema spolnoj strukturi zaposlenih u Karlovačkoj županiji, zaposleno je više muškaraca (19.735, odnosno 54,33%) nego žena (16.592, odnosno 45,67%).

Ako promatramo kretanje aktivnog stanovništva u posljednjih 5 analiziranih godina (DZS, stanje na dan 31.03.) vidljivo je kontinuirano smanjenje broja aktivnog stanovništva. Tako je krajem ožujka 2020. aktivnog stanovništva bilo 9,2% manje nego u istom razdoblju 2016. Razloge smanjenja možemo naći u tome što je dio nezaposlenih otišao izvan radne snage, odnosno postali su neaktivni, dok je dio i zaposlenih i nezaposlenih otišao u mirovinu. Također se dio nezaposlenih zaposlio izvan Karlovačke županije ili izvan Hrvatske. Podaci nam ukazuju na problem smanjenja raspoložive radne snage što je vidljivo iz velikog smanjenja broja nezaposlenih koji se nije prelio u zaposlenost.

Prema posljednjim podacima prosječna neto plaća u prvom tromjesečju 2021. godine u Karlovačkoj županiji iznosila je 6.563 kn, što je za 200 kn ili -2,96% manje od prosjeka Hrvatske.¹

Iako je prosječna neto plaća u Karlovačkoj županiji i dalje niža od hrvatskog prosjeka, rasla je svake godine u promatranom razdoblju prosječnom stopom od više od 2%. U usporedbi s RH, porast neto plaće u Karlovačkoj županiji bio je +31,55% u promatranom razdoblju, dok je porast neto plaće u RH iznosio +28,93%, što upućuje na to da je porast neto plaće u Karlovačkoj županiji nešto veći u odnosu na prosjek RH, odnosno da se jaz između neto plaća u Karlovačkoj županiji i prosjeku Hrvatske smanjuje.

Tablica 64. Podaci o neto plaći – Karlovačka županija, 2014. – 2021.

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Stopa promjene 2021./2014.
Neto plaća KŽ	5.246	5.244	5.310	5.483	5.719	5.930	6.563	6.902	+31,55%
Neto plaća RH	5.529	5.650	5.696	5.971	6.164	6.382	6.763	7.129	+28,93%

Izvor: DZS, Zaposlenost i plaće – pregled po županijama, prosinac 2021.

¹ DZS, prosječne mjesečne neto i bruto plaće zaposlenih po županijama u prvom tromjesečju 2021.

4.2. Kretanje zaposlenosti prema djelatnosti

Struktura zaposlenih prema djelatnosti 2021. prikazana je u tablici 65.

Tablica 65. Prikaz strukture zaposlenih kod pravnih osoba prema djelatnostima – Karlovačka županija – stanje rujan 2021.

Djelatnost	Br. zaposlenih	Udio (rujan 2021.)
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1.074	2,9%
Rudarstvo i vađenje	22	0,1%
Prerađivačka industrija	9.177	24,6%
Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacija	479	1,3%
Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	796	2,1%
Građevinarstvo	2.941	7,9%
Trgovina na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikla	4.301	11,5%
Prijevoz i skladištenje	2.258	6,1%
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1.421	43,8%
Informacije i komunikacije	720	1,9%
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	766	12,1%
Poslovanje nekretninama	271	0,7%
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1.137	3,1%
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.036	2,8%
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	3.754	10,1%
Obrazovanje	2.661	7,1%
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	3.143	8,4%
Umjetnost, zabava i rekreacija	847	2,3%
Ostale uslužne djelatnosti	443	1,2%
UKUPNO	37.249	100%

Izvor: DZS, Zaposlenost i plaće po županijama, rujan 2021.

Što se tiče strukture zaposlenih prema djelatnostima (kod pravnih osoba), sukladno gospodarskim trendovima vidljivo je da je najviše zaposlenih u djelatnosti prerađivačke industrije, gotovo svaki četvrti zaposleni u Karlovačkoj županiji. U privatnom sektoru najviše je zaposlenih još u djelatnosti trgovine, zatim građevinarstva te djelatnosti prijevoza i skladištenja.

Kada je riječ o javnom sektoru, najviše je zaposlenih u javnoj upravi i obrani, zatim u sektoru obrazovanja te u sektoru zdravstva i socijalne skrbi.

Promatrajući potražnju radnika prema djelatnostima, može se vidjeti da je najveća potražnja za radnicima u onim djelatnostima koja i zapošljavaju najviše radnika. Prerađivačka industrija čini 18,4% svih potreba za radnicima, zatim građevinarstvo 10,6%, djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane 10,2% te trgovina na veliko i na malo 8,6%. Što se tiče potreba za radnicima u javnom sektoru, najizraženija je potražnja u djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi 13,9% te obrazovanja 14,1%.

Tablica 66. Prijavljene potrebe za radnicima kumulativno, prema djelatnostima – Karlovačka županija, 2016. – 2020.

Djelatnost	Broj traženih radnika	Udio
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	4.139	18,4%
OBRAZOVANJE	3.164	14,1%
DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRBI	3.136	13,9%
GRAĐEVINARSTVO	2.383	10,6%
DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	2.287	10,2%
TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	1.936	8,6%
JAVNA UPRAVA I OBRANA; OBVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE	1.518	6,7%
STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	754	3,4%
ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	582	2,6%
PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	576	2,6%
POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	559	2,5%
OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	528	2,3%
OPSKRBA VODOM; UKLANJANJE OTPADNIH VODA, GOSPODARENJE OTPADOM	333	1,5%
INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	216	1,0%
UMJETNOST, ZABAVA I REKREACIJA	195	0,9%
FINANCIJSKE DJELATNOSTI I DJELATNOSTI OSIGURANJA	102	0,5%
OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, PLINOM, PAROM I KLIMATIZACIJA	69	0,3%
POSLOVANJE NEKRETNINAMA	14	0,1%
DJELATNOSTI KUĆANSTAVA KAO POSLODAVACA	10	0,0%
UKUPNO	22.501	100,0%

Izvor: HZZ PU Karlovac, 2021.

4.3. Trendovi u nezaposlenosti i obrazovna struktura nezaposlenih osoba

Od 2016. godine značajno pada prosječan broj registriranih nezaposlenih u Karlovačkoj županiji, s time da je stopa smanjenja broja nezaposlenih bila najveća u 2017. godini – 24,7% ili 1.941 nezaposlena osoba manje nego 2016. godine.² O razlozima značajnog pada broja nezaposlenih bit će riječi u kasnijem poglavlju. Prema posljednjim podacima za 2021. godinu, prosječan broj registriranih nezaposlenih osoba u Karlovačkoj županiji iznosio je 3.013 osoba, što pokazuje smanjenje broja nezaposlenih osoba u odnosu na prethodnu, 2020. godinu koja je prvi put nakon niza godina zabilježila povećanje broja nezaposlenih osoba. Porast broja nezaposlenih u prethodnoj godini posljedica je pandemije uzrokovane virusom COVID-19, odnosno koronakrizom koja je utjecala na hrvatsko gospodarstvo pa i na gospodarstvo Karlovačke županije, a samim time i na tržište rada. Ipak, sveukupno gledajući promatrano razdoblje od 2016. do 2021., i dalje se nastavlja trend pada broja nezaposlenih u Karlovačkoj županiji.

² Godišnji izvještaj 2017. godina, HZZ PU Karlovac

Broj nezaposlenih u Karlovačkoj županiji čini 2,5% svih registriranih nezaposlenih u Republici Hrvatskoj. Pregled broja nezaposlenih osoba u posljednjih 5 godina prikazan je u tablici 67.

Tablica 67. Broj nezaposlenih prema godinama – Karlovačka županija, 2016. – 2021.

Godina	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Stopa promjene 2021./2016.
Prosječan broj nezaposlenih	7.872	5.931	4.438	3.342	3.717	3.013	-61,73%

Izvor: Statistika Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, siječanj 2021.

Struktura nezaposlenih prema završenom obrazovanju pokazuje negativne trendove. Iako broj nezaposlenih pada u svim kategorijama (s iznimkom 2020. godine, koja je obilježena *koronakrizom*), vidljivo je da je godišnji prosjek nezaposlenih osoba nepovoljan. Naime, najveći broj nezaposlenih osoba ima nisko obrazovanje, najviše je KV radnika tj. osoba sa završenom trogodišnjom srednjom školom. I na nacionalnoj razini najveći je udio nezaposlenih osoba sa srednjoškolskim zanimanjima do 3 godine, no taj je broj u Karlovačkoj županiji za oko 4% veći u odnosu na RH.

Pregled obrazovne razine nezaposlenih osoba u razdoblju 2016. – 2020. prikazan je u tablici 68.

Tablica 68. Prosječan broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja – Karlovačka županija, 2016. – 2020.

Razina obrazovanja	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Stopa promjene 2020./2016.
Bez škole i nezavršena osnovna škola	766	579	399	287	270	-64,75%
Završena osnovna škola	1892	1483	1101	822	813	-57,02%
Srednja škola do 3 godine te za KV i VKV radnike	2527	1814	1342	1031	1195	-52,71%
Srednja škola u trajanju od 4 i više godina	1744	1296	986	730	910	-47,82%
Gimnazija	199	138	109	84	111	-44,22%
Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	412	330	284	210	233	-43,44%
Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	332	290	217	179	185	-44,27%
UKUPNO	7872	5931	4438	3342	3717	-52,78%

Izvor: HZZ PU Karlovac, veljača 2021.

4.4. Potražnja za radom

Rastom gospodarskih aktivnosti, kao i otvaranjem tržišta rada u državama EU-a što je posljedično dovelo do većih migracija stanovništva, u posljednje tri godine raste potražnja za radnicima i u Karlovačkoj županiji. Iz dosad obrađenih podataka vidljivo je da je smanjenje nezaposlenosti (odnosno smanjenje potencijalne radne snage) znatno veće od zapošljavanja u Karlovačkoj županiji. Razloge tome možemo naći u dva uzroka: prvo, broj se nezaposlenih smanjuje zbog zapošljavanja u lokalnoj sredini, i drugo, broj nezaposlenih se smanjuje zbog emigracija te izlaska iz radne snage (mirovina). Osim toga, pad nezaposlenosti je doveo do nedostatka traženih radnika u pojedinim djelatnostima, odnosno nemogućnosti nekih poslodavaca u Karlovačkoj županiji da pronađu adekvatnu radnu snagu. S obzirom na demografska kretanja, ovaj posljednji problem postat će sve izraženiji u nadolazećim godinama.

Koji su najtraženiji radnici po vrsti zanimanja u posljednjih 5 godina prikazano je u tablici 69.

Tablica 69. Najtraženiji radnici po vrsti zanimanja u Područnom uredu Karlovac, kumulativno 2016. – 2020., frekvencija > 300

NKZ_vrsta zanimanja	Broj traženih radnika	Udio
Jednostavna zanimanja u rudarstvu, građevinarstvu, proizvodnji i prometu	2.691	12,0%
Uslužna zanimanja	2.614	11,6%
Stručnjaci/stručnjakinje za odgoj i obrazovanje	2.508	11,1%
Zdravstveni stručnjaci/zdravstvene stručnjakinje	1.707	7,6%
Građevinari/građevinarke i srodna zanimanja, osim električara	1.520	6,8%
Čistači/čistačice, perači/peračice, kućne pomoćnice i srodna zanimanja	1.246	5,5%
Tokari/tokarice, kovinotokari/kovinotokarice, strojarski mehaničari/strojarske mehaničarke i srodna zanimanja	1.204	5,4%
Vozači/vozačice, strojovođe/strojovotkinje prijevoznih sredstava i pokretnih strojeva	934	4,2%
Prerađivači/prerađivačice hrane, drva, proizvođači/proizvođačice odjeće i ostala obrtnička i srodna zanimanja	807	3,6%
Trgovačka zanimanja	805	3,6%
Pravni stručnjaci/pravne stručnjakinje, stručnjaci/stručnjakinje za društvene znanosti i kulturu	774	3,4%
Tehničari/tehničarke tehničko-tehnoloških zanimanja	736	3,3%
Stručni suradnici/stručne suradnice za poslovanje i upravljanje	553	2,5%
Službenici/službenice na obračunskim poslovima i na poslovima materijalnih evidencija	523	2,3%
Jednostavna poljoprivredna, šumarska i ribarska zanimanja	493	2,2%
Djelatnici/djelatnice za zdravstvenu i socijalnu skrb i srodna zanimanja	452	2,0%
Znanstvenici/znanstvenice, inženjeri/inženjerke i stručnjaci/stručnjakinje	407	1,8%
Elektromehaničari/elektromehaničarke i monter/monterke, mehaničari/mehaničarke i serviseri/serviserke elektronike	362	1,6%
Čistači/čistačice ulica i srodna zanimanja	362	1,6%
Tehničari/tehničarke i pomoćnici/pomoćnice u zdravstvu	334	1,5%

Izvor: HZZ PU Karlovac, 2021.

Kao i prethodnih godina, prisutan je problem neujednačenosti ponude i potražnje na lokalnom tržištu rada. Zbog nedovoljnog informiranja i nedovoljnog poticanja upisivanja deficitarnih zanimanja, razredni odjeli ostaju prazni, a dio strukovnih škola i dalje obrazuje učenike za zanimanja koja nisu tražena na tržištu rada. HZZ kontinuirano provodi analizu kretanja na tržištu rada s ciljem ukazivanja na nužnost promjena upisne politike. Analiza služi kao temelj prognoziranja potreba tržišta rada za pojedinim zvanjima i temelji se na statističkim podacima i relevantnim pokazateljima o zapošljavanju nezaposlenih osoba prema obrazovnom programu koji su završile, podacima o nedostatku radnika pojedinih zvanja dobivenih anketom poslodavaca te kvalitativnih preporuka savjetnika stečenih iskustvom posredovanja pri zapošljavanju.

Prema preporukama HZZ-a u 2020. godini, a po kojima se ravna i Karlovačka županija stanje je sljedeće¹:

Obrazovni programi u kojima treba povećati broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata:

Trogođišnji srednjoškolski:

- Zidar/zidarica
- Tesar/tesarica
- Bravar/bravarica
- Limar/limarica
- Krovopokrivač/krovopokrivačica
- Armirač/armiračica
- Alatničar/alatničarka
- Rukovatelj samohodnim građevinskim strojevima / rukovateljica samohodnim građevinskim strojevima
- Šivač/šivačica
- Mesar/mesarica
- Vodoinstalater/vodoinstalaterka
- Instalater grijanja i klimatizacije / instalaterka grijanja i klimatizacije
- Elektroinstalater/elektroinstalaterka
- Tokar/tokarica
- Soboslikar-ličilac/soboslikarica-ličiteljica
- Fasader/fasaderka
- Konobar/konobarica
- Klesar/klesarica
- Tapetar/tapetarka
- Keramičar/keramičarka

Stručni studij:

- Građevinarstvo
- Informatika
- Strojarsvo

Sveučilišni studij:

- Medicina
- Informatika
- Građevinarstvo
- Strojarsvo
- Farmacija
- Logopedija

1 Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja, HZZ, prosinac 2020.

- Matematika, smjer: nastavnički
- Fizika, smjer: nastavnički
- Njemački jezik i književnost, smjer: nastavnički
- Biologija i kemija, smjer: nastavnički
- Rani i predškolski odgoj i obrazovanje
- Elektrotehnika ili Elektrotehnika i informacijska tehnologija
- Računarstvo
- Rehabilitacija

Obrazovni programi u kojima treba smanjiti broj upisanih i stipendiranih učenika ili studenata:

Četverogodišnji srednjoškolski:

- Poslovni tajnik / poslovna tajnica
- Hotelijsko turistički tehničar / hotelijersko turistička tehničarka
- Turističko hotelijerski komercijalist / turističko hotelijerska komercijalistica
- Ekonomist/ekonomistica
- Tehničar za računalstvo / tehničarka za računalstvo
- Tehničar za željeznički promet / tehničarka za željeznički promet
- Veterinarski tehničar / veterinarska tehničarka
- Tehničar nutricionist / tehničarka nutricionistica
- Arhitektonski tehničar / arhitektonska tehničarka
- Drvodjeljski tehničar – dizajner / drvodjeljska tehničarka – dizajnerica
- Medijski tehničar / medijska tehničarka
- Meteorološki tehničar / meteorološka tehničarka
- Agroturistički tehničar / agroturistička tehničarka
- Ekološki tehničar / ekološka tehničarka
- Poljoprivredni tehničar fitofarmaceut / poljoprivredna tehničarka fitofarmaceutkinja
- Prehrambeni tehničar / prehrambena tehničarka

Stručni studij:

- Ugostiteljstvo.

U svrhu jačanja profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijera u sklopu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u Karlovcu je 2017. godine s radom započeo Centar za informiranje i savjetovanje o karijeri (CISOK), po definiciji mjesto cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere. Rad CISOK-a prvenstveno je usmjeren na djecu i mlade kojima je najpotrebnija pomoć u odabiru obrazovnog pravca i traženju posla, ali i svim ostalim zainteresiranim korisnicima od roditelja do nezaposlenih osoba, tražitelja zaposlenja i poslodavaca.

Hrvatski zavod za zapošljavanje kontinuirano provodi mjere aktivne politike zapošljavanja usmjerene na poticanje zapošljavanja te ostvarenje ciljeva: povećanje stope zaposlenosti, usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada, jačanje aktivnosti informiranja sudionika na tržištu rada. Provedba mjera aktivne politike zapošljavanja nastavlja se i u nadolazećem razdoblju, a posebno je značajna mjera potpore za samozapošljavanje u kojoj je tijekom 2020. bilo 290 aktivnih korisnika.

Mnogo se očekuje od projekta Regionalnog centra kompetentnosti u Karlovcu. Projekt obuhvaća suradnju Karlovačke i Primorsko-goranske županije, a provodi ga Tehnička škola Karlovac sa svojim partnerima Karlovačkom županijom, Srednjom školom Slunj, Obrtničkom i tehničkom školom Ogulin, Elektroindustrijskom i obrtničkom školom Rijeka te suradnicima iz gospodarskog, obrazovnog, javnog i civilnog sektora. Projekt treba stvoriti prostorno tehničke kapacitete, mreže partnerstva i suradnje između obrazovnog, gospodarskog, javnog i civilnog sektora, podignuti svijesti o važnosti učeničkih kompetencija i uložiti strukovnih zanimanja u gospodarskom razvoju i stvoriti nove kadrove koji će biti konkurentni na tržištu rada.

Projekt je financiran u stopostotnom iznosu od 25,7 milijuna kuna iz Operativnog programa: „Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.“ tj. iz Europskog fonda za regionalni razvoj i provodi se od 7. siječnja 2020. do 27. travnja 2023. godine. Karlovačka županija jedina je proglašena centrom kompetencija u dva sektora – strojarstvu „STRUKA“ i elektrotehnici i računalstvu „KaRijERA“.

Prilagodba kvota u srednjem i visokom obrazovanju te cjeloživotno učenje prioritetne su zadaće, osobito u okolnostima *koronakrize* koja je utjecala na hrvatsko pa i na gospodarstvo Karlovačke županije.

Koronakriza je donijela velike poremećaje na tržištu rada na razini Republike Hrvatske. Najviše je bio pogođen sektor turizma, dok s druge strane poduzetnici iz područja IKT-a doživljavaju rast. Mijenja se struktura i opis poslova koji se traže, primjerice u transportu – sada se traže vozači taksija i dostavljači, raste potražnja za liječnicima i medicinskim sestrama.

Također, zbog potresa koji je u prosincu 2020. pogodio Petrinju i središnju Hrvatsku, pa i dijelove Karlovačke županije, očekuje se velika potražnja za građevinskim radnicima.

5. DRUŠTVO

Odgoj i obrazovanje, socijalno uključivanje, društveno poduzetništvo, socijalne inovacije, zapošljavanje i veća konkurentnost na tržištu rada postiže se razvojem društvene infrastrukture te ulaganjem u stambeno zbrinjavanje najugroženijih pripadnika stanovništva.

5.1. Odgoj i obrazovanje

5.1.1. OBRAZOVANJE – Pregled izazova i potencijala obrazovanja na razini EU i RH

Prema podacima Svjetske banke, broj djece izvan škole u svijetu kontinuirano se smanjuje. Sukladno tome, razlike u upisu u škole između zemalja s niskim i visokim dohotkom se smanjuju. Ipak, ostaje problem poput ranog obrazovanja te se stavlja sve veći naglasak na kvalitetu obrazovanja jer samo pohađanje škole razlikuje se od učenja. Diljem svijeta stotine milijuna djece dosegnu zrelost bez postizanja čak i najosnovnijih životnih vještina, unatoč tome što su godinama pohađali školu. Na globalnoj razini ulažu se sve veći naponi u smjeru razvoja obrazovnog sustava i prilagođavanja suvremenim trendovima kako bi škola bila po mjeri učenika.

Time cjeloživotno učenje dobiva na sve većoj važnosti. Brzi tempo tehnološkog razvoja u globaliziranom svijetu i dalje će imati izravan utjecaj na znanje i vještine potrebne mladima. Ključne kompetencije nužne su za buduće učenje i produktivan život, jer osim kognitivnih vještina, poslodavci od svojih sadašnjih i budućih zaposlenika sve više zahtijevaju i socio-emocionalne kompetencije. Razvojem 21. stoljeća, tehničke i netehničke kompetencije relevantne za tržište rada postale su imperativ konkurentnosti zemalja i dobrobiti građana. SDG¹ ciljevi pozivaju zemlje na osiguranje inkluzivnog, pravednog i kvalitetnog obrazovanja te promicanje cjeloživotnog učenja do 2030.

Na razini EU, Europska komisija zadala je strateški okvir za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.)² s ciljem stvaranja Europskog obrazovnog prostora do 2025. ET 2020. je forum koji državama članicama omogućuje razmjenu najbolje prakse i uzajamno učenje. Time je posebna pažnja posvećena cjeloživotnom učenju, kvaliteti, učinkovitosti, pravednosti i inovacijama u obrazovanju.

Iako su ishodi obrazovanja u Europi često visoki u usporedbi s ostatkom svijeta, uključivanje ranjivih skupina ostaje važan izazov u mnogim europskim zemljama. U RH stope sudjelovanja i ishodi učenja ranjivih skupina dosljedno slijede one koje se odnose na ostatak stanovništva, na svim razinama obrazovanja.

Prema podacima Svjetske banke iz 2018.³ dijete rođeno u Hrvatskoj danas će biti 72% produktivnije kad napuni 18 godina ukoliko završi obrazovanje. Prema indeksu ljudskog kapitala, Hrvatska zauzima 36. mjesto od 157 zemalja, što je više od prosjeka za njezinu regiju i dohodovnu skupinu. Indeks ljudskog kapitala kvantificira doprinosi zdravlja i obrazovanja produktivnosti sljedeće generacije radnika.

Slično ostalim zemljama EU-a, i Hrvatska je započela sveobuhvatnu kurikularnu reformu, ali provedba iste je ispunjena izazovima, iako je postignut određeni napredak. Nakon usvajanja Strategije obrazovanja, značnosti i tehnologije krajem 2014. godine, poboljšanje kvalitete obrazovanja kroz kurikularnu reformu postalo je jedan od glavnih ciljeva za sektor osnovnog i srednjeg obrazovanja, što ima implikacije i na strukovno obrazovanje.

Prema posljednjim dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku, u RH u 2019. na istraživačko-razvojnu (IR) djelatnost utrošeno je 4,5 milijardi kuna, što je za 19,7% više u odnosu na 2018. godinu. Udio izdataka za istraživanje i razvoj u BDP-u u 2018. iznosio je 0,97%. Od ukupnih sredstava za IR, najviše je utro-

- 1 Program Ujedinjenih naroda o održivom razvoju do 2030. godine (tzv. *Agenda 2030*). Glavnu okosnicu razvojne agende predstavlja 17 ciljeva održivog razvoja (*Sustainable Development Goals – SDGs*) detaljno razrađenih u 169 međusobno usko povezanih podciljeva. Riječ je o ključnoj platformi za rješavanje najvažnijih izazova današnjice u njihovoj međusobno povezanoj gospodarskoj, socijalnoj, okolišnoj i političko-sigurnosnoj dimenziji. Više na: <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/>
- 2 Europska suradnja u području obrazovnih politika (ET 2020.) Više na: https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_hr
- 3 <https://hrvatska2030.hr/wp-content/uploads/2020/10/Education-and-Skills.pdf>

šeno u poslovnom sektoru, 49,0%. Slijedi visoko obrazovanje s 32,3%, dok je najmanje sredstava utrošeno u državnome i privatnome neprofitnom sektoru, 18,7%.

Najveći dio izdataka za IR odnosi se na troškove rada i troškove naknada zaposlenima, 64,8%. Ostali tekući troškovi čine 25,8% ukupnih izdataka, a tek 9,4% odnosi se na kapitalne izdatke. Ako promatramo izvore sredstava za IR za sektore ukupno, najveći dio financirale su jedinice vlastitim sredstvima, 42,0%, a državna i lokalna uprava s 36,6%. Detaljnija analiza po sektorima pokazuje da poduzeća većinom (72,3%) financiraju IR vlastitim sredstvima, dok državni i privatni neprofitni sektor (69,6%) i visoko obrazovanje (70,0%) većinom financira državna i lokalna uprava.

5.1.2. Obrazovanost

U Karlovačkoj županiji prednjači stanovništvo sa završenom srednjom školom, dok se u usporedbi broja stanovnika sa završenom osnovnom školom i visokim obrazovanjem očituje prednost stanovništva sa samo završenom osnovnom školom. Prema navedenim omjerima, Karlovačka županija uklapa se u prosjek na razini Republike Hrvatske gdje je također najbrojnije stanovništvo sa završenom srednjom školom, dok je stanovništvo sa završenom osnovnom školom u većem broju od visokoobrazovanog stanovništva (tablica 70).

Tablica 70. Broj stanovnika starijih od 15 godina prema najvišoj završenoj školi – Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2011.

KARLOVAČKA ŽUPANIJA		
Stupanj obrazovanja	Broj stanovnika	%
Ukupno	111.569	100
Bez škole	2.767	2,5
1 – 3 razreda osnovne škole	1.607	1,4
4 – 7 razreda osnovne škole	9.025	8,1
Osnovna škola	26.842	24,1
Srednja škola	56.488	50,6
Visoko obrazovani ukupno	14.332	12,8
Nepoznato	508	0,5
REPUBLIKA HRVATSKA		
Stupanj obrazovanja	Broj stanovnika	%
Ukupno	3.632.461	100
Bez škole	62.092	1,7
1 – 3 razreda osnovne škole	34.786	1,0
4 – 7 razreda osnovne škole	249.081	6,8
Osnovna škola	773.489	21,3
Srednja škola	1.911.815	52,6
Visoko obrazovani ukupno	595.233	16,4
Nepoznato	5.965	0,2

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011., obrada JURRA KŽ 2021.

Struktura stanovništva Karlovačke županije prema stupnju obrazovanja pokazuje ispodprosječne rezultate u odnosu na Republiku Hrvatsku kada se uzme u obzir stanovništvo bez škole. S udjelom od 2,5% bez škole, u odnosu na prosjek RH od 1,7%, Karlovačka županija pripada županijama s najvišim udjelom osoba bez ikakvog obrazovanja. Također, brojčanost stanovništva sa završenom osnovnom školom u ukupnom broju stanovnika odražava se na negativne trendove razvoja gospodarstva i zapošljavanja u Županiji. Grad Karlovac pokazuje bolje rezultate u odnosu na prosjek RH s udjelom 1,2% osoba bez škole što je manje u odnosu na prosjek RH (1,7%) te značajno u odnosu na prosjek Karlovačke županije (2,5%).

5.1.3. Predškolski odgoj i obrazovanje

U Karlovačkoj županiji provodi se predškolski odgoj kroz 33 institucije (14 dječjih vrtića i 13 njihovih područnih odjela te u 6 ustrojstvenih jedinica u organizaciji škole). Potražnja za mjestima u vrtićima u posljednjih desetak godina u Karlovačkoj županiji značajno raste, bez obzira na negativne demografske trendove (smanjenje broja djece). Razlozi takvog trenda su u sve starijoj populaciji baka i djedova koji nisu u mogućnosti čuvati djecu, povećana želja roditelja za ranom socijalizacijom djece kroz predškolske ustanove, kao i profesionalna karijera roditelja koja dovodi do duljeg vremena provedenog na poslu. Podaci o broju djece upisane u predškolske ustanove govori o rastu broja upisane djece od 2018. godine. U pedagoškoj godini 2020./2021. ukupan broj upisane djece u predškolski program iznosio je 3.065, a u ovoj pedagoškoj godini 2021./2022. taj broj je 3.275.

Tablica 71. Broj djece u predškolskim ustanovama u Karlovačkoj županiji – šk. god. 2016./2017. – 2021./2022.

Godina	2016./17.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	2021./22.
Broj djece	3354	3055	2879	3042	3065	3.275 (2976 redovitih + 299 polaznika predškole)

Izvor: DZS i Upravni odjel za školstvo KŽ, 2021.

Najveći pritisak za upis djece u vrtiće je u gradu Karlovcu, u kojem je u 9 objekata upisano 1.358 djece. Unatoč infrastrukturnim ulaganjima u obliku izgradnje i proširenja dječjih vrtića u gradu Karlovcu, još uvijek postoje liste čekanja s većim brojem neupisane djece. Također, lista čekanja za upis u vrtić postoji još i u gradu Slunju, dok su u ostalim gradovima Karlovačke županije u vrtiće upisana sva djeca čiji su roditelji to zatražili.

Kontinuirano se ulaže u obnovu i opremanje vrtića. Novcem iz europskih fondova otvoreni su vrtići: Mahićno (na području Grada Karlovca), Belajske Poljice (na području Barilovića, grad Duga Resa) te u Gradu Ozlju. U postupku je i osnivanje vrtića u gradskom naselju Rečica na području grada Karlovca.

Zbog povećane potrebe smještaja djece u vrtić Karlovačka županija pokrenula je postupak uređenja i otvaranja prostora dječjih vrtića u jedinicama lokalne samouprave na prostoru Županije u kojima predškolski odgoj nije organiziran, i to za djecu od 3. godine do polaska u osnovnu školu. Do studenog 2020. god. suradnjom općina, škola i Karlovačke županije otvoreni su vrtići pri osnovnim/područnim školama: Tounj, Lasinja, Saborsko, Cetingrad, Bosiljevo i Krnjak te je na taj način zbrinuto 101 dijete, što je velika pomoć roditeljima koji na ovim ruralnim područjima do sada nisu imali mogućnost smještaja djece predškolske dobi.

Jedine općine koje još nemaju organiziran vrtić na svojem području su Netretić i Plaški (u Plaškom je već pokrenut postupak rekonstrukcije škole radi ustroja jedinice predškolskog odgoja u organizaciji škole, a u Netretiću je Općina također u fazi pripreme osnivanja vrtića), dok Ribnik nema dovoljan broj djece za otvorenje vrtića te je postojeći broj djece zbrinut u Žakanju.

Vrtić nije samo čuvalište nego pravo djeteta da razvija svoje sposobnosti, talente i vještine na suvremeni način. Znanstvena istraživanja pokazala su da su djeca koja idu u vrtić dugoročno zdravija, da imaju manju mogućnost za nastanak problema u ponašanju, da postižu bolje rezultate u kasnijem obrazovanju te da se ranije može prepoznati ima li dijete ima neki razvojni rizik.

5.1.4. Osnovno obrazovanje

U osnovnim školama na području Karlovačke županije u školskoj godini 2021./22. školuje se ukupno 8036 učenika (+55 djece koja se školuju po posebnom programu za stjecanje kompetencija za samostalan život pri Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži Karlovac) u 29 matičnih i 41 područnoj školi, za koje se nastava odvija u ukupno 519 razrednih odjela:

- u gradu Karlovcu čiji je osnivač Grad Karlovac djeluje 11 osnovnih škola (11 matičnih i 10 područnih škola) koje polazi 3.745 učenika u 208 razrednih odjela (+55 djece u 9 odgojno obrazovnih skupina, koja se školuju po posebnom programu za stjecanje kompetencija za samostalan život pri Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži Karlovac),
- u ostalim županijskim gradovima i općinama, čiji je osnivač Karlovačka županija, djeluje ostalih 18 škola (18 matičnih i 31 područna škola) koje polazi 4.291 učenik u ukupno 311 razrednih odjela te Glazbena škola u Karlovcu s osnovnoškolskim i srednjoškolskim glazbenim umjetničkim programima s ukupno 510 polaznika.

Uz redoviti program odgoja i obrazovanja, sve škole na području Karlovačke županije u skladu s Nacionalnim obrazovnim i školskim kurikulumom, organiziraju i obrazovanje za učenike s teškoćama kroz redoviti program uz uporabu propisanih specifičnih nastavnih metoda, sredstava i pomagala te prilagodbe sadržaja i primjene individualiziranih postupaka i osnovnoškolsko obrazovanje za darovite učenike u razrednom odjelu i/ili interesnoj grupi kroz posebne radionice, izborne programe i izvannastavne aktivnosti te usporedne programe.

Depopulacija Karlovačke županije dovodi svake godine do sve manjeg broja djece koja upisuju osnovnu školu pa se smanjuje i broj područnih škola, jer se neke škole zbog nedostatka djece zatvaraju. Upravo iz tog razloga Karlovačka županija provodi već spomenuti program prenamjene tih objekata, odnosno uređenja i otvaranja vrtića u osnovnim/područnim školama.

Iz godine u godinu bilježi se pad broja učenika osnovnih škola pa je tako i školske godine 2021./22. u osnovnim školama evidentirano ukupno **155** učenika manje u odnosu na školsku godinu 2020./21. (**56** učenika manje u gradskim i **99** učenika manje u županijskim školama).

Pad broja učenika kontinuiran je godinama.

Tablica 72. Broj učenika u osnovnim školama Karlovačke županije – šk. god. 2016./2017. – 2021./2022.

Godina	2016./17.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	2021./22.	Stopa promjene 2021. – 2022. /2016. – 2017.
Broj djece	8598	8472	8370	8254	8191	8036	-6,5%

Izvor: DZS i Upravni odjel za školstvo KŽ, 2021.

Problem koji je pred osnovnim, ali i srednjim školama jest jednosmjenski rad jer nemaju sve škole organiziranu nastavu u jednoj smjeni, što je određeno EU direktivom do 2020. godine. Od 29 osnovnih škola na području Karlovačke županije, samo se u njih 22 nastava odvija u jednoj smjeni.

Da bi se rad u jednoj smjeni mogao organizirati u svim školama, potrebna su ulaganja u dogradnju postojećih ili izgradnju novih školskih objekata. Jednosmjenski rad omogućio bi organizaciju produženog boravka u većem broju škola. Jednosmjenska nastava itekako je poželjna, budući da nastava u dvije smjene podrazumijeva veće troškove, posebice energenata i prijevoza učenika, na čije se financiranje godišnje izdvaja znatan dio proračunskih sredstava. Osim toga, radom u jednoj smjeni značajno se poboljšava kvaliteta nastavnoga procesa koja se ogleda kroz bolju organizaciju nastave u školama, više slobodnoga vremena za nastavu i izvannastavne aktivnosti.

Pandemija izazvana virusom COVID-19 stavila je pred sve osnovne škole novi izazov – organizaciju rada *on-line*. Sve su škole dobile odgovarajuću informatičku opremu (program Ministarstva obrazovanja i znanosti

i Kurikularna reforma – Škola za život⁴), a digitalno opremanje škola i dalje ostaje prioritet, bez obzira na pandemiju.

Uz redoviti program odgoja i obrazovanja sve škole u skladu s Nacionalnim obrazovnim i školskim kurikulumom organiziraju obrazovanje za učenike s teškoćama kroz redoviti program uz uporabu propisanih specifičnih nastavnih metoda, sredstava i pomagala te prilagodbe sadržaja i primjene individualiziranih postupaka. Oprema i didaktička sredstva te druga pomagala u nastavi moraju biti prilagođena vrsti potreba učenika s teškoćama. Mjerila za prostorne uvjete, opremanje i stručne kadrove sastavni su dio planova i programa prema kojima se obrazuju učenici s teškoćama u skladu s vrstama potreba.

Sve škole u skladu sa školskim kurikulumom organiziraju osnovnoškolsko obrazovanje za darovite učenike u razrednom odjelu i/ili interesnoj grupi kroz posebne radionice, izborne programe i izvannastavne aktivnosti te usporedne programe.

Tablica 73. Osnovne škole na području Karlovačke županije, 2021.

POPIS OSNOVNIH ŠKOLA/USTANOVA PREMA PROGRAMIMA KOJE IZVODE	
REDOVITI PROGRAMI ODGOJA I OBRAZOVANJA	
1.	OSNOVNA ŠKOLA BANIJA
2.	OSNOVNA ŠKOLA DRAGOJLE JARNEVIĆ
3.	OSNOVNA ŠKOLA ŠVARČA
4.	OSNOVNA ŠKOLA TURANJ
5.	OSNOVNA ŠKOLA DUBOVAC
6.	OSNOVNA ŠKOLA "BRAĆA SELJAN"
7.	OSNOVNA ŠKOLA GRABRIK
8.	OSNOVNA ŠKOLA MAHIČNO
9.	OSNOVNA ŠKOLA REČICA
10.	OSNOVNA ŠKOLA „SKAKAVAC“
11.	OSNOVNA ŠKOLA DRAGANIĆI
12.	OSNOVNA ŠKOLA KATARINE ZRINSKI, KRNJAK
13.	OSNOVNA ŠKOLA ANTUN KLASINC, LASINJA
14.	PRVA OŠ OGULIN
15.	OSNOVNA ŠKOLA IVANE BRILIĆ MAŽURANIĆ, OGULIN
16.	OSNOVNA ŠKOLA „JOSIPDOL“
17.	OSNOVNA ŠKOLA PLAŠKI
18.	OSNOVNA ŠKOLA „VLADIMIR NAZOR“ DUGA RESA
19.	OSNOVNA ŠKOLA „IVAN GORAN KOVAČIĆ“ DUGA RESA
20.	OSNOVNA ŠKOLA GENERALSKI STOL
21.	OSNOVNA ŠKOLA NETRETIĆ
22.	OSNOVNA ŠKOLA BARILOVIĆ
23.	OSNOVNA ŠKOLA „SLAVA RAŠKAJ“ OZALJ
24.	OSNOVNA ŠKOLA ŽAKANJE
25.	OSNOVNA ŠKOLA SLUNJ
26.	OSNOVNA ŠKOLA EUGENA KVATERNIKA, RAKOVICA
27.	OSNOVNA ŠKOLA CETINGRAD
28.	OSNOVNA ŠKOLA VOJNIĆ
POSEBNI PROGRAM ODGOJA I OBRAZOVANJA	
1.	CENTAR ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE DJECE I MLADEŽI KARLOVAC

Izvor: Upravni odjel za školstvo Karlovačke županije (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

4 Više o Kurikularnoj reformi – Škola za život na: <https://mzo.gov.hr/vijesti/kurikularna-reforma-skola-za-zivot/2049>

Programi na jeziku i pismu nacionalnih manjina

Osnovno školovanje djece pripadnika narodnosti i nacionalnih zajednica na području Karlovačke županije ostvaruje se prema zakonu i drugim propisima u školama koje provode obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina, na temelju modela C⁵ organiziranja i provođenja nastave. Osam osnovnih škola u Karlovačkoj županiji provodi osnovno školovanje djece pripadnika narodnosti i nacionalnih zajednica prema takozvanom C modelu. To znači da se nastava izvodi na hrvatskom jeziku uz dodatnih dva do pet školskih sati tjedno namijenjenih učenju (njegovanju) jezika i kulture nacionalnih manjina.

Tablica 74. Škole u Karlovačkoj županiji u kojima se provodi obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina, 2021.

1. OSNOVNA ŠKOLA „BRAČA SELJAN“ – Model C (albanski jezik i kultura)
2. OSNOVNA ŠKOLA CETINGRAD – Model C (bosanski jezik i kultura)
3. OSNOVNA ŠKOLA SKAKAVAC – Model C (srpski jezik i kultura)
4. OSNOVNA ŠKOLA KATARINE ZRINSKI KRNJAK – Model C (srpski jezik i kultura)
5. OSNOVNA ŠKOLA VOJNIC – Model C (srpski jezik i kultura)
6. OSNOVNA ŠKOLA IVANE BRILIĆ MAŽURANIĆ – u Područnoj školi Drežnica i Područnoj školi Jasenak Model C (srpski jezik i kultura)
7. PRVA OSNOVNA ŠKOLA OGULIN – MŠ i PŠ OGULINSKI HRELJIN – Model C (srpski jezik i kultura)
8. OSNOVNA ŠKOLA PLAŠKI – Model C (srpski jezik i kultura)

Izvor: Upravni odjel za školstvo Karlovačke županije, 2021.

Umjetnički programi – glazbene škole

Umjetnički programi – glazbene škole provode glazbeni odgoj i glazbeno obrazovanje učenika s izraženim sposobnostima za glazbeno izražavanje (na području Karlovačke županije djeluju Glazbena škola Karlovac i osnovna glazbena škola Pri OŠ „Ivane Brlić-Mažuranić“).

Glazbena škola Karlovac, najstarija glazbena škola u Hrvatskoj, surađuje s brojnim udrugama, umjetničkim i amaterskim ansamblima i jedan je od nositelja kulturnih događanja Karlovca i Karlovačke županije. Djelatnost škole je glazbeni odgoj i glazbeno obrazovanje djece i mladeži prema nastavnom planu i programu Ministarstva znanosti i obrazovanja te u skladu sa Zakonom o umjetničkom obrazovanju. Ovo obrazovanje objedinjuje osnovnoškolski i srednjoškolski program.

Tablica 75. Škole u Karlovačkoj županiji koje provode glazbeni odgoj i glazbeno obrazovanje, 2021.

1. GLAZBENA ŠKOLA KARLOVAC
2. PO u Ozlju
3. Pri OSNOVNOJ ŠKOLI „IVANE BRILIĆ MAŽURANIĆ“ OGULIN djeluje i osnovna glazbena škola – osnovno glazbeno obrazovanje

Izvor: Upravni odjel za školstvo Karlovačke županije, 2021.

Produženi boravak

Program produženog boravka neobvezni je oblik odgojno-obrazovnog rada namijenjen učenicima razredne nastave, organizira ga osnivač školske ustanove, a izvodi se sukladno propisanim standardima uz odobrenje Ministarstva u osnovnim školama prikazanim u tablici 76 u nastavku.

5 Pripadnici nacionalnih manjina svoje ustavno pravo na odgoj i obrazovanje ostvaruju trima osnovnim modelima:
MODEL A – nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina
MODEL B – dvojezična nastava
MODEL C – njego vanje jezika i kulture

Tablica 76. Škole u Karlovačkoj županiji koje provode program produženog boravka, 2021.

1. OSNOVNA ŠKOLA BANIJA
2. OSNOVNA ŠKOLA „BRAĆA SELJAN“
3. OSNOVNA ŠKOLA DRAGOJLE JARNEVIĆ
4. OSNOVNA ŠKOLA DUBOVAC
5. OSNOVNA ŠKOLA DRAGANIĆI
6. OSNOVNA ŠKOLA GRABRIK
7. OSNOVNA ŠKOLA ŠVARČA
8. OSNOVNA ŠKOLA TURANJ
9. OSNOVNA ŠKOLA „VLADIMIR NAZOR“
10. OSNOVNA ŠKOLA „IVAN GORAN KOVAČIĆ“
11. PRVA OSNOVNA ŠKOLA OGULIN
12. OSNOVNA ŠKOLA IVANE BRILIĆ MAŽURANIĆ OGULIN
13. OSNOVNA ŠKOLA KATARINE ZRINSKI
14. OSNOVNA ŠKOLA JOSIPDOL
15. OSNOVNA ŠKOLA SLUNJ
16. OSNOVNA ŠKOLA ŽAKANJE

Izvor: Upravni odjel za školstvo Karlovačke županije, 2021.

5.1.5. Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolskim se obrazovanjem u Republici Hrvatskoj svakom učeniku pod jednakim uvjetima i prema njegovim sposobnostima, nakon završetka osnovnog školovanja, omogućava stjecanje znanja i sposobnosti za rad i nastavak školovanja. Srednjoškolsko obrazovanje počinje upisom u srednju školu.

Djelatnost srednjeg školstva obavljaju srednjoškolske ustanove i druge javne ustanove, a obuhvaća različite vrste i oblike odgoja i obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja koji se ostvaruju u skladu s odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi⁶.

Sve škole u skladu s Nacionalnim obrazovnim i školskim kurikulumom uz redoviti obrazovni program organiziraju srednjoškolsko obrazovanje za učenike s teškoćama kroz redoviti program uz uporabu propisanih specifičnih nastavnih metoda, sredstava i pomagala te prilagodbe sadržaja i primjene individualiziranih postupaka. Po posebno odobrenom programu srednjoškolsko obrazovanje za učenike s teškoćama provodi Centar za odgoj i obrazovanje Djece i mladeži Karlovac. Isto tako, sve škole u skladu sa školskim kurikulumom organiziraju srednjoškolsko obrazovanje za darovite učenike u razrednom odjelu i/ili interesnoj grupi kroz posebne radionice, izborne programe i izvannastavne aktivnosti te usporedne programe.

Vrsta i programi obrazovanja koji se provode u srednjim školama Karlovačke županije raznoliki su i obuhvaćaju gimnazije, strukovne te obrtničke škole.

6 (NN 87/08, 86/09, 92/10, ispr. 105/10, 90/11, 16/12, 86/12 – pročišćeni tekst i 94/13, 152/14)

Tablica 77. Srednjoškolske ustanove na području Karlovačke županije, 2021.

NAZIV USTANOVE	JLS
GIMNAZIJA KARLOVAC	Karlovac
MEDICINSKA ŠKOLA	Karlovac
EKONOMSKO-TURISTIČKA ŠKOLA	Karlovac
TRGOVAČKO-UGOSTITELJSKA ŠKOLA	Karlovac
ŠUMARSKA I DRVODJELJSKA ŠKOLA KARLOVAC	Karlovac
TEHNIČKA ŠKOLA	Karlovac
MJEŠOVITA INDUSTRIJSKO-OBRTNIČKA ŠKOLA	Karlovac
PRIRODOSLOVNA ŠKOLA KARLOVAC	Karlovac
GLAZBENA ŠKOLA	Karlovac
CENTAR ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE MLADEŽI	Karlovac
SREDNJA ŠKOLA DUGA RESA	Duga Resa
SREDNJA ŠKOLA SLUNJ	Slunj
GIMNAZIJA I STRUKOVNA ŠKOLA BERNARDINA FRANKOPANA	Ogulin
OBRTNIČKA I TEHNIČKA ŠKOLA OGULIN	Ogulin

Izvor: www.kazup.hr; Obrada JURRA KŽ, 2021.

Tablicom 77 prikazan je broj srednjoškolskih obrazovnih ustanova na području Karlovačke županije. Iz prikazanog, vidljivo je kako je većina srednjoškolskih obrazovnih ustanova smještena na području grada Karlovcu. Od ostalih gradova Karlovačke županije, Duga Resa, Ogulin i Slunj imaju organiziranu srednjoškolsku nastavu na svom području, osim grada Ozlja čiji učenici gravitiraju srednjim školama u gradu Karlovcu.

I u srednjoškolskom obrazovanju prisutan je trend smanjenja broja učenika.

Tablica 78. Broj učenika u srednjim školama Karlovačke županije – šk. god. 2016./2017. – 2021./2022.

Godina	2016./17.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.	2021./22.	Stopa promjene 2021./22. – 2016./17.
Broj učenika	4.315	4.229	3.975	3.851	3.827	3.787	-12,2%

Izvor: DSZ i Upravni odjel za školstvo Karlovačke županije, 2021.

Također, kao i kod osnovnih škola, treba težiti organizaciji nastave u jednoj smjeni. Od 13 srednjih škola na području Karlovačke županije, samo njih 6 ima organiziranu jednosmjensku nastavu.

Srednjoškolsko obrazovanje važno je u kontekstu stjecanja vještina i znanja za tržište rada.

Odlukom Ministarstva znanosti i obrazovanja RH Tehnička škola Karlovac imenovana je Regionalnim centrom kompetentnosti (RCK) za dva podsektora: strojarstvo te elektrotehnika i računarstvo, a Trgovačko-ugostiteljska škola partner je Ugostiteljskoj školi Opatija u podsektoru turizma i ugostiteljstva. RCK je mjesto izvrsnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u kojemu se, uz osnovnu djelatnost strukovnog obrazovanja koja obuhvaća i provedbu učenja temeljenog na radu, obavlja također osposobljavanje i usavršavanje i drugih djelatnosti koje pridonose poboljšanju kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njegove prilagodbe potrebama gospodarstva i tržišta rada.

Hrvatski zavod za zapošljavanje kontinuirano objavljuje Preporuke za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja te na osnovi toga Karlovačka županija niz godina dodjeljuje stipendije učenicima i studen-

tima koji se školuju za deficitarna zanimanja (u školskoj/akademskoj godini 2021./2022. 30 stipendija za učenike srednjih škola i 30 za studente). Karlovačka županija donosi Odluku o sufinanciranju troškova školovanja učenika u deficitarnim strukovnim zanimanjima. Temeljem Odluke Karlovačka županija financira troškove školovanja uključujući nastavni materijal (udžbenici s pripadajućim dopunskim nastavnim sredstvima), didaktički materijal, smještaj u učeničkom domu, troškove za prijevoz te zaštitnu radnu odjeću i obuću.

Odlukom o utvrđivanju deficitarnih zanimanja, a sukladno Preporukama za obrazovnu upisnu politiku i politiku stipendiranja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, za školsku godinu 2021./2022. utvrđena su sljedeća deficitarna zanimanja:

ZA UČENIKE: trogodišnji program: zidar, tesar, bravar, limar, krovopokrivač, armirač, alatničar, rukovatelj samohodnim građevinskim strojevima, šivač, mesar, vodoinstalater, instalater grijanja i klimatizacije, elektroinstalater, tokar, soboslikar-ličilac, fasader, konobar, klesar, tapetar.

ZA STUDENTE: stručni studij: građevinarstvo, informatika, strojarstvo; sveučilišni studij: medicina, informatika, građevinarstvo, strojarstvo, farmacija, logopedija, matematika (smjer: nastavnički), fizika (smjer: nastavnički), njemački jezik i književnost (smjer: nastavnički), biologija i kemija (smjer: nastavnički), rani i predškolski odgoj i obrazovanje, elektrotehnika, računarstvo, rehabilitacija.

Karlovačka županija kontinuirano dodjeljuje stipendije učenicima i studentima od školske/akademske godine 1994./1995. i do prosinca 2020. godine za stipendije i jednokratne potpore učenicima i studentima iz županijskog proračuna ukupno je osigurala gotovo 10 milijuna kuna.

Stipendiranjem i drugim financijskim potporama učenicima i studentima kao što su: sufinanciranje nastjeganja, jednokratne novčane pomoći, sufinanciranje prijevoza učenicima srednjih škola i dr. Karlovačka županija daje nemali doprinos lakšem obrazovanju i stjecanju što višeg stupnja obrazovanja mladih na svom području.

Važnost stipendiranja svakako je i u jačanju suradnje između obrazovnog sustava i šire društvene zajednice kao i gospodarskih subjekata, sve u cilju motiviranja učenika i studenata za odabir obrazovnih programa i zanimanja koja su potrebna na tržištu rada, a koja ujedno pridonose razvoju samog gospodarstva na području Karlovačke županije te u krajnosti utječu na smanjenje broja nezaposlenih kao i tendencije iseljavanja mladih s područja Karlovačke županije.

Učenički domovi

Na području Karlovačke županije djeluju tri učenička doma, dva samostalna u Karlovcu i Ogulinu te učenički dom u sastavu Srednje škole u Dugoj Resi u koje je u školskoj godini 2021./22. smješteno ukupno 263 učenika.

Tablica 79. Pregled ukupnog broja učenika smještenih u učeničke domove, Karlovačka županija – šk. god. 2021./2022.

UČENIČKI DOM	Smještajni kapacitet	Broj smještenih učenika u šk.god. 2021./22.		
		Ukupno	S područja KAZUP-a	S područja drugih županija
Učenički dom Karlovac	152	152	86	66
Učenički dom Ogulin	50	43	29	14
Učenički dom u sklopu Srednje škole D. Resa	82	68	32	36
UKUPNO	284	263	147	116

Izvor: Upravni odjel za školstvo Karlovačke županije, 2021.

Velik broj učenika koji dolaze izvan Karlovačke županije govori o dobroj razvijenosti mreže i programa odnosno zanimanja koja nude naše srednje škole te uvjetnosti smještaja naših učeničkih domova. Privlačenjem učenika s područja RH, djelomično je kompenziran nedostatak učenika na našem prostoru.

Učenici koji imaju prebivalište na području Karlovačke županije, a pohađaju srednju školu u ostalim županijama sukladno odabiru srednjoškolskog obrazovanja smješteni su u učeničke domove diljem Hrvatske.

5.1.6. Visoko obrazovanje

Veleučilište u Karlovcu kao jedina javna visokoškolska ustanova na području Karlovačke županije obrazuje studente u sljedećim programima stručnog studija: Ugostiteljstvo, Lovstvo i zaštita prirode, Strojstvo, Mehatronika, Sigurnost i zaštita, Sestrinstvo, Tekstilstvo i Prehrambena tehnologija, kao i specijalističkim studijima: Poslovno upravljanje, Strojstvo te Sigurnost i zaštita. Akademске godine 2012./13. studij tekstilstva stavljen je u mirovanje, tj. nije izvršen upis novih studenata u 1. god. studija. Kretanje broja studenata vidljivo je u tablici 80.

Tablica 80. Broj studenata na Veleučilištu u Karlovcu – šk. god. 2015./2016. – 2019./2020.

Godina	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	Stopa promjene 2019./20. – 2015./16.
Broj studenata	2.795	2665	2.536	2.462	2.127	-23,89%

Izvor: Veleučilište u Karlovcu, 2020.

Prema podacima o broju studenata upisanih na Veleučilište u Karlovcu, vidljiv je kontinuirani trend pada broja upisanih studenata kroz godine.

Od akademske godine 2008./2009. visoko obrazovanje u Karlovačkoj županiji provodi i Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Temeljem dopusnice Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, a sukladno Sporazumu o nastavnoj, znanstveno-istraživačkoj i stručnoj suradnji sklopljenim s Gradom Karlovcem i Karlovačkom županijom, u nastavnom centru u Karlovcu (prostor karlovačke Gimnazije) Fakultet izvodi dislocirani preddiplomski sveučilišni studij poslovna ekonomija, smjer Poduzetništvo.

Osim na Veleučilištu u Karlovcu studenti iz Karlovačke županije studiraju i na drugim sveučilištima u Hrvatskoj i inozemstvu a zbog blizine Zagreba, najviše na Sveučilištu u Zagrebu. U posljednjoj promatranoj školskoj godini 2019./2020., broj studenata s prebivalištem u Karlovačkoj županiji je u blagom porastu nakon nekoliko godina kontinuiranog pada. Ukupno je studiralo 3.567 studenata, a trend broja studenata s prebivalištem u Karlovačkoj županiji prikazan je u tablici 81.

Tablica 81. Broj studenata s prebivalištem u Karlovačkoj županiji – šk. god. 2014./2015. – 2019./2020.

Godina	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	Stopa promjene 2019./20. – 2014./15.
Broj studenata s prebivalištem u KŽ	3.547	3.457	3.434	3.387	3.330	3.567	+0,56%

Izvor: DZS, 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

5.1.7. Obrazovanje odraslih

Osim ustanova za redovno obrazovanje, u Karlovačkoj županiji postoji niz ustanova za obrazovanje odraslih, primjerice: Pučko otvoreno učilište POUKA, Pučko otvoreno učilište Ogulin, Pučko otvoreno učilište Slunj, Pučko otvoreno učilište Katarina Zrinska Ozalj, Lingua centar i dr. Uz program osnovnoškolskog obrazovanja te ustanove provode i programe za stjecanje srednje stručne spreme i prekvalifikaciju. Također, programe obrazovanja odraslih provode i neke od strukovnih srednjih škola u Županiji.

Pučka otvorena učilišta provode četverogodišnje, trogodišnje te programe stručnog usavršavanja u područjima ekonomije, zdravstva i socijalne skrbi, poljoprivrede, šumarstva i veterine, turizma i ugostiteljstva, prometa i logistike, stranih jezika, EU fondova i dr. Iako je izbor programa znatno povećan unatrag nekoliko godina, postoje mogućnosti širenja dodatnih programa koji su potrebni na tržištu rada Karlovačke županije.

HZZ u okviru mjera za poticanje zapošljavanja nudi mogućnosti stručnog osposobljavanja, prekvalifikacije i usavršavanja u obrazovnim ustanovama u svrhu osposobljavanja za zanimanja koja su trenutno tražena na tržištu rada.

U 2019. je 158 nezaposlenih osoba završilo neki program osposobljavanja, a u 2020. godini 213 nezaposlenih osoba. Tijekom 2021. godine iz programa obrazovanja nezaposlenih osoba izašle su 102 osobe. No, ovi podaci ipak ne govore o smanjenju interesa za programe obrazovanja odraslih, već su razlozi tehničke prirode. Naime, provedba programa obrazovanja i osposobljavanja nezaposlenih osoba vezana je uz dvogodišnje ugovore s obrazovnim ustanovama koji se sklapaju po završetku postupka javne nabave. Kako je javna nabava u 2021. završena tek u III. kvartalu i broj uključenih tijekom 2021. je manji nego prethodne godine.

Problem velikog broja nezaposlenih i neadekvatno obrazovanih radnika, odnosno bez vještina i znanja potrebnih lokalnom gospodarstvu, tim je veći što ne postoji svjesnost o potrebama cjeloživotnog učenja i usavršavanja kao ni interes za obrazovnim programima, dok gospodarstvo i tržište rada zahtijevaju sve više stručne i obrazovane radne snage.

5.2. Društvena infrastruktura

Društvena infrastruktura je negospodarska infrastruktura, a obuhvaća djelatnosti koje na posredan način pridonose razvoju poslovnih aktivnosti te one koje izravno utječu na kvalitetu individualnog i društvenog života. U nastavku će biti prikazani dijelovi društvene infrastrukture: kultura i umjetnost, sport, civilno društvo, stanogradnja i stanovanje. Zbog nedostatne valorizacije društvene infrastrukture, usluge za stanovništvo nisu na onoj razini koja bi bila primjerena Županiji, a sukladno njenim mogućnostima i zahtjevima dostignutog stupnja društvenog razvoja. Pa ipak, stalnim ulaganjima u društvenu infrastrukturu na svom području Karlovačka županija nastoji stvoriti solidne uvjete za cjeloviti društveni razvoj. Na području Karlovačke županije odvijaju se razne aktivnosti i potiče se djelovanje udruga kako bi se značajno unaprijedila društvena infrastruktura.

5.2.1. Kultura i umjetnost

Na području Karlovačke županije djeluje 16 ustanova kulture: Gradski muzej Karlovac, Gradsko kazalište „Zorin dom“, Gradska knjižnica „I. G. Kovačić“ Karlovac, Državni arhiv u Karlovcu, Pučko otvoreno učilište Ogulin, Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin, Zavičajni muzej Ogulin, Pučko otvoreno učilište Duga Resa, Gradska knjižnica i čitaonica Duga Resa, Knjižnica i čitaonica Slunj, Pučko otvoreno učilište Slunj, Pučko otvoreno učilište „Katarina Zrinska“ Ozalj, Gradska knjižnica i čitaonica I. Belostenca Ozalj, Zavičajni muzej Ozalj, Knjižnica i čitaonica Vojnić te Knjižnica i čitaonica Plaški. Osnivači ustanova kulture na području Karlovačke županije su jedinice lokalne samouprave pa se i njihovo djelovanje najvećim dijelom financira iz općinskih i gradskih proračuna.

U sklopu Zajednice amaterskih kulturno-umjetničkih djelatnosti Karlovačke županije djeluje 76 udruga iz različitih područja kulturno-umjetničkog amaterizma. Riječ je o folklornim, plesnim i kazališnim društvima i ansamblima, pjevačkim zborovima, malim vokalnih sastavima i vokalnim ansamblima, puhačkim orkestrima, tamburaškim orkestrima i sastavima, likovnim i književnim sekcijama i udrugama. Najveći broj članica se stalno ili povremeno uključuje u djelatnosti ZAKUD-a, kroz seminare, smotre, festivale i različite oblike susreta.

U Karlovcu djeluje i Glazbena škola koja znatno doprinosi kvaliteti ponude glazbenih programa.

Na području Karlovačke županije djeluje samo 7 knjižnica (u svih 5 gradova i 2 općine), iako su prema odredbama Zakona o knjižnicama sve jedinice lokalne samouprave dužne stanovništvu na svom području osigurati neki od oblika knjižnične usluge. Ipak je u većini područja Županije knjižničarska djelatnost organizirana i dostupna, ali jedino zahvaljujući bibliobusnoj službi Gradske knjižnice I. G. Kovačić Karlovac. Znaatan problem, međutim, predstavlja financiranje ove službe budući da se trenutno postojeća dva bibliobusa financiraju jedino sredstvima proračuna Grada Karlovca i Županije.

Kino dvorane u kojima se odvija kontinuirana kino-prikazivačka djelatnost nalaze se u sastavu Pučkog otvorenog učilišta u Dugoj Resi, Doma kulture u Vojniću i Doma kulture u Plaškom. U tijeku su radovi na uređenju kino dvorane u sklopu Pučkog otvorenog učilišta Slunj, u planu je uređenje kino dvorane u sastavu Pučkog otvorenog učilišta u Ogulinu, kao i obnova Kina Edison u Karlovcu. Kino predstave povremeno se održavaju u prostorijama Doma Oružanih snaga Republike Hrvatske Zrinski u Karlovcu i na Starom gradu Dubovcu. Tijekom ljetnih mjeseci udruga Kinoklub Karlovac provodi projekt Riječno kino koji se, osim u Karlovcu, odvija i u drugim gradovima i općinama Županije.

Na području grada Karlovca djeluju sve brojnije i vrlo aktivne udruge mladih koje promoviraju programe takozvane nezavisne kulturne scene i urbane kulture mladih.

U posljednjih nekoliko godina sve su brojnije međunarodne kulturne manifestacije koje se održavaju u Karlovcu, a među najznačajnijima su: Međunarodna ljetna škola gitare, Međunarodni festival folklor, Međunarodni festival suvremenog plesa Karlovac Dance Festival, Međunarodni etno-jazz festival, Međunarodni filmski festival Četiri Rijeke.

Kako na razini Karlovačke županije kao jedinice regionalne samouprave tako i u svim jedinicama lokalne samouprave na području Županije, prisutan je problem nedostatka financijskih sredstava koja se izdvajaju za programe u kulturi i djelatnost ustanova kulture.

5.2.1.1. Kulturna baština – nepokretna kulturna dobra

Kulturna baština pruža mogućnosti gospodarskog i društvenog razvoja kroz različite modele uključivanja iste u turističke ili druge razvojne programe od značaja za lokalnu zajednicu. Posebni je problem nedostatak financijskih sredstava za očuvanje kulturnih dobara budući da je riječ o projektima koji iziskuju znatna sredstva za istraživačke i konzervatorsko-restauratorske radove.

Potrebno je pronaći modele upravljanja kulturnom baštinom koji bi odgovarali poslovnim odnosno gospodarskim mogućnostima, čime bi se postigla gospodarska korist u smislu razvijanja inovativnih usluga i proizvoda temeljenih na kulturnoj baštini, doprinoseći razvoju i zaposlenosti te socijalnoj koheziji zajednica.

Na području Karlovačke županije postoji velik broj zaštićenih i preventivno zaštićenih nepokretnih i pokretnih kulturnih dobara te arheološke baštine. Sukladno odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara⁷, kulturna dobra su od interesa za RH, neovisno jesu li zaštićena ili preventivno zaštićena.

Prema podacima iz Registra kulturnih dobara RH, na području Karlovačke županije se nalazi 186 nepokretnih pojedinačnih zaštićenih kulturnih dobara i 5 preventivno zaštićenih pojedinačnih nepokretnih kulturnih dobara. Na području Karlovačke županije zaštićeno je 9 kulturno-povijesnih cjelina dok su 2 kulturno-povijesne cjeline pod preventivnom zaštitom. Pod preventivnom zaštitom je i jedan arheološki lokalitet.⁸

Također, Registar kulturnih dobara RH navodi 14 nematerijalnih zaštićenih kulturnih dobara na području Karlovačke županije kako slijedi: Glagoljaško pjevanje, Glazbeni izričaj guci s područja Karlovačke županije, Glazbeni izričaj otkanje s područja Dalmatinskog zaleđa, Glazbeni izričaj rozganje, Govor Draganića, Jurjevski običaji na području sjeverozapadne Hrvatske, Tradicije hrvatskog lovstva, Tradicijsko umijeće pletenja jalbe, Umijeće čitanja, pisanja i tiskanja glagoljice, Umijeće izrade cokli, Umijeće izrade puranca, Umijeće sokolarenja, Zlatna formula hrvatskoga jezika ča-kaj-što, Znanje i umijeće proizvodnje živog vapna na tradicijski način.

Na području Karlovačke županije nema kulturnih dobara pod zaštitom UNESCO-a i od nacionalnog značaja.

7 NN 69/99, 151/03; 157/03 Ispravak, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17 i 90/18

8 Izvor: Registar kulturnih dobara RH (travanj 2021.)

Slika 13. Područja posebnih uvjeta korištenja – kulturna baština, Karlovačka županija

Izvor: PPKŽ, dokumentacija ZPU KŽ, 2020.

5.2.2. Sport i rekreacija

Sukladno Zakonu o sportu proračunska sredstva za provedbu programa javnih potreba u sportu Karlovačke županije te gradova Karlovac, Ozalj, Slunj, Duga Resa i Ogulin transferiraju se Zajednici športova Karlovačke županije (ZŠKŽ), koja ih putem javnog natječaja dodjeljuje za aktivnosti županijskih strukovnih sportskih saveza, gradskih sportskih zajednica te sportskih društava, klubova i udruga.

Ovim sredstvima putem javnog natječaja financira se rad 16 strukovnih sportskih saveza i 5 gradskih sportskih zajednica (u svih 5 gradova na području Karlovačke županije).

Osim toga, ovim sredstvima financira se rad Športskog saveza invalida Karlovačke županije, koji okuplja sportske udruge osoba s invaliditetom, kao i rad Školskog športskog saveza Karlovačke županije, koji je osobito važan kako bi se sportske navike i zdravi duh razvijali od najranije dobi.

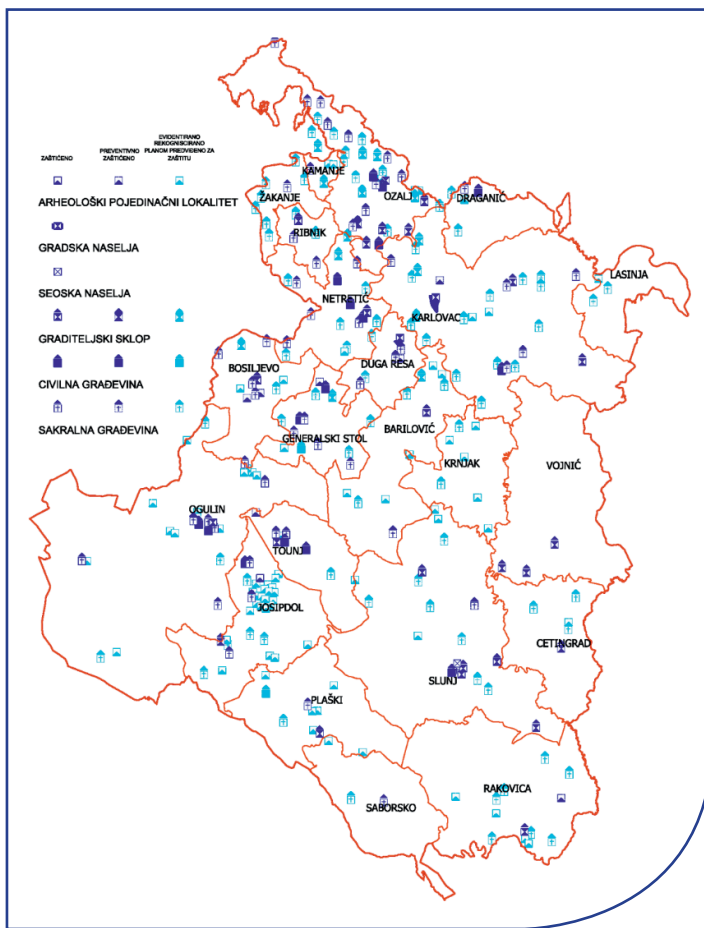
Putem javnog natječaja koji provodi ZŠKŽ svake se godine financira organizacija sportskih natjecanja na području Karlovačke županije, ali i sudjelovanje naših sportaša na natjecanjima višeg ranga, odnosno na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim natjecanjima. Sredstva se također osiguravaju i za nabavu sportske opreme i rekvizita.

Na području Karlovačke županije registrirano je 398 sportskih klubova, a zastupljeno je 27 sportova, od čega 19 olimpijskih.

Znatna dio sredstava ZŠKŽ izdvaja za sufinanciranje rada gradskih sportskih zajednica u svih 5 gradova na području Županije. Ovim sredstvima financiraju se troškovi registracije i održavanja kombi vozila koja su na raspolaganju našim sportašima, organizacija tradicionalnih i prigodnih sportskih manifestacija s ciljem promocije sporta te održavanje sportskih objekata. Osobito je važno istaknuti da se ovim sredstvima financira i dodjela stipendija kategoriziranim sportašima HOO-a s područja naše Županije.

Također, ZŠKŽ financira Školski sportski savez Karlovačke županije koji između ostaloga potiče i usklađuje aktivnosti školskih sportskih društava u osnovnim i srednjim školama Karlovačke županije, skrbi o razvoju sustava školskog sporta, pruža stručnu podršku školskim sportskim društvima, organizira i provodi školska sportska natjecanja te provodi program univerzalnih sportskih škola.

Osim financiranja Zajednice športova Karlovačke županije, u okviru svojih drugih nadležnosti, Županija svojom glavnom zadaćom nastoji stvoriti bolje preduvjete za razvoj sporta na našem području, promovirati sport i poticati aktivno bavljenje sportom. U tome Županija svoju ulogu ponajviše vidi u stvaranju dobrih preduvjeta za aktivno bavljenje sportom u odgojno-obrazovnom sustavu, stvaranju preduvjeta za rekreativno bavljenje sportom radi zaštite i poboljšanja zdravlja građana i poticanju što ravnomjernijeg razvoja sporta na čitavom području Županije, osobito u ruralnim područjima, gdje su sportski sadržaji slabije razvijeni i gdje je sportska infrastruktura neadekvatna ili čak i nedostupna. U malim sredinama izgradnja ovakvog objekta ima znatno veći značaj i pozitivan utjecaj na sve aspekte društvenog života, ne samo na odgojno-obrazovni sustav kojem će kroz školski sport najviše služiti, već doprinosi općoj kvaliteti

života u našim ruralnim područjima, a može imati pozitivan utjecaj na demografska kretanja i osiguravanje ravnomjernog regionalnog razvoja.

Prostornim planom Karlovačke županije (PPKŽ) utvrđene su izdvojene zone sportske namjene, od interesa za RH, no nisu utvrđene posebne smjernice za ostale sportske građevine. Nadalje, prostornim planovima uređenja gradova i općina dodatno je planiran veliki broj izdvojenih zona sportske namjene primano za lokalne potrebe.

PPKŽ-om je utvrđeno da je izgradnja zdravstvenih i rekreacijskih objekata moguća i izvan građevinskih područja, temeljem smjernica i kriterija definiranih prostornim planovima uređenja gradova i općina, za što više ne postoji uporište u važećem Zakonu o prostornom uređenju te će navedene odredbe trebati izmijeniti i uskladiti sa Zakonom.

PPKŽ-om su utvrđene građevine od interesa za državu, sportske namjene:

- HOC Bjelolasica – centar za zimske sportove;
- Mašnik – golf igralište;
- Jezero Sabljaci – centar za vodene sportove – veslanje;
- Ogulin – Vučić selo – rekreacijski centar/zimski sportovi.

Većina od nabrojanih lokacija nije u funkciji, gdje je najistaknutija HOC Bjelolasica, dok je djelomična realizacija provedena u organizaciji lokalne zajednice.

Izvrješćem o stanju u prostoru Karlovačke županije dana je preporuka kako je buduće zone sportske namjene potrebno vezati uz razvoj turizma u cjelini, a kroz kvalitetnu prostorno plansku analizu, uz uvažavanje odredbi zaštite prirode, okoliša i kulturnih dobara, osigurati dodatne lokacije sportske namjene vezanih uz vodene sportove i kupanje te adrenalinske sportove.

Tablica 82. Površine sportsko-rekreacijske namjene prema PPKŽ-u – stanje 2018.

NAZIV JLS	SPORTSKO-REKREACIJSKA NAMJENA	
	postojeće (ha)	planirano (ha)
GRAD KARLOVAC	-	-
GRAD DUGA RESA	-	-
GRAD OGULIN	88,38	799,28
GRAD OZALJ	-	-
GRAD SLUNJ	-	-
OPĆINA BARILOVIĆ	-	-
OPĆINA BOSILJEVO	-	-
OPĆINA CETINGRAD	-	-
OPĆINA DRAGANIĆ	-	-
OPĆINA GENERALSKI STOL	-	46,56
OPĆINA JOSIPDOL	-	-
OPĆINA KAMANJE	-	-
OPĆINA KRNJAK	-	97,25
OPĆINA LASINJA	-	-
OPĆINA NETRETIĆ	-	-
OPĆINA PLAŠKI	-	-
OPĆINA RAKOVICA	-	-
OPĆINA RIBNIK	-	-
OPĆINA SABORSKO	-	-
OPĆINA TOUNJ	-	-
OPĆINA VOJNIĆ	-	-
OPĆINA ŽAKANJE	-	-
UKUPNO	88,38	943,29

Izvor: Izvrješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

5.2.3. Civilno društvo

Na području Karlovačke županije registriran je veliki broj udruga, što govori o potrebama članova zajednice koje se ne mogu riješiti u okviru klasičnih institucionalnih sustava pomoći. Prema podacima Registra udruga Republike Hrvatske iz 2021. u Karlovačkoj županiji evidentirano je 1.412⁹ udruga civilnog društva. Aktivnih udruga ima 1.337, što od ukupnog broja registriranih udruga na području Karlovačke županije iznosi 94,7%. Postotak udruga u Karlovačkoj županiji u odnosu na ukupan broj udruga u RH kojih ima 50.633 iznosi 2,79%. Broj stanovnika na jednu udruhu u Karlovačkoj županiji iznosi 81, što govori o dostatnoj snazi civilnog društva na Karlovačkom području.

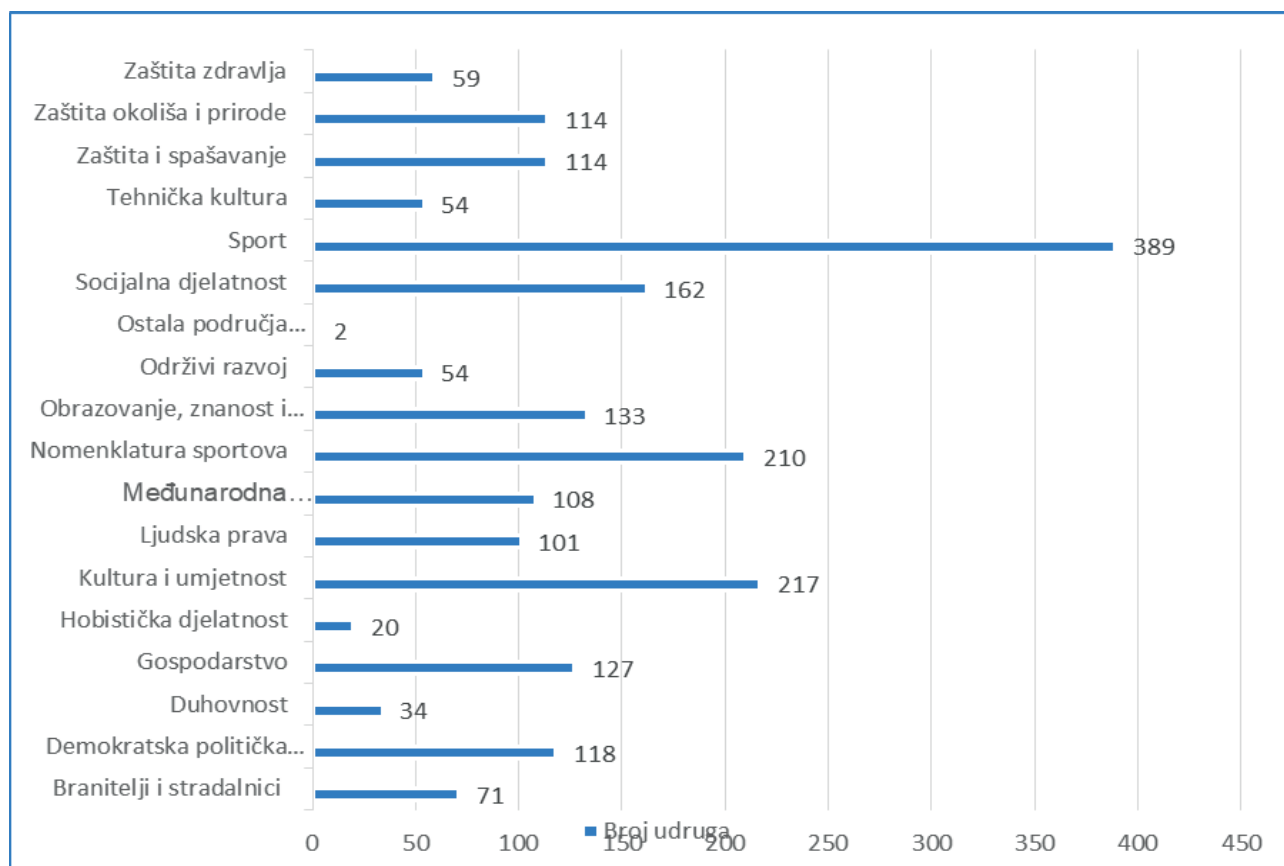
Ključna obilježja o radu i djelovanju udruga su veliki broj registriranih udruga, ali ipak ne postoji dovoljno razvijena kultura civilnog društva. Nerazvijena je i međusektorska suradnja i još uvijek nije dovoljna educiranost udruga o upravljanju i planiranju. Iz tog razloga pojavljuje se veća potreba razvoja kulture civilnog društva kroz prepoznavanje onih programa koji vode izravnom uključivanju građana u donošenje odluka važnih za cijelu zajednicu.

Većina udruga nema dovoljan broj aktivno uključenih članova (iako možda imaju veliki broj korisnika). Vodstvo i upravljanje udrugama je u rukama nekolicine aktivnih pojedinaca, koji često i nemaju dovoljno znanja iz neprofitnog poduzetništva u upravljanju.

Prevelik broj udruga razvija pretjeranu ovisnost o financiranju iz sredstava lokalnog i regionalnog sektora, a praksa pokazuje da ta količina sredstava nije dovoljna za obavljanje svih njihovih djelatnosti, tim više što se iz godine u godinu smanjuju proračunska sredstva te sukladno tome dolazi i do smanjenja sredstava za sufinanciranje rada i djelovanja udruga.

Po svom ustroju udruge koje su registrirane u Karlovačkoj županiji su raznovrsne. Postoje samostalne udruge, savezi udruga, kao i neformalne mreže i koordinacije udruga.

Grafički prikaz 18. Broj aktivnih udruga prema područjima djelovanja – Karlovačka županija, 2021.

Izvor: Ministarstvo pravosuđa i uprave, Registar udruga RH, 2021. (obrada JURRA)

Iz grafičkog prikaza 18 i uvidom u podatke Ureda za udruge Vlade RH, vidljivo je kako broj udruga na području Karlovačke županije uglavnom slijedi državni prosjek, kada se uzmu u obzir djelatnosti na koje su udruge registrirane. U tom smislu, na razini Županije te na državnoj razini najbrojnije su sportske udruge. Po brojnosti ih slijede udruge s djelatnošću u području kulture i umjetnosti. Razlika je na treće rangiranom mjestu gdje na državnoj razini prednjače udruge s područja obrazovanja, znanosti i istraživanja, dok u Karlovačkoj županiji prema broju aktivnih udruga treću poziciju zauzimaju udruge iz područja socijalne djelatnosti.

5.2.4. Stanogradnja i stanovanje

Društveno poticana stanogradnja provodi se temeljem Zakona o društveno poticanoj stanogradnji i to uz participiranje javnih sredstava za izgradnju stanova, odnosno stambenih zgrada, organiziranom na način kojim se ostvaruje svrhovito korištenje javnih i drugih sredstava te omogućuje prodaja stanova uz obročnu otplatu pod pristupačnijim uvjetima od tržišnih u pogledu kamata i rokova otplate. Postojeći načini ostvarenja poticanja stambene gradnje s ciljem unapređenja stanja u području graditeljstva i stanovanja i poticanja stanogradnje uz sudjelovanje javnih sredstava i subvencioniranje stambenih kredita je kroz gradnju stanova, davanje kredita po modelu POS+, davanje stanova u najam, stambeno zbrinjavanje stradalnika, subvencioniranje stambenih kredita i kupnje stanova.

Stambeni fond ima ključan utjecaj na razmještaj stanovništva i gustoću naseljenosti. Njegova su obilježja ujedno i odraz razmještaja i gustoće naseljenosti.

Kvaliteta stanovanja ukazuje na kvalitetu života koju nudi određeni prostor, ali podrazumijeva i primjenu standarda kvalitete u prostornom planiranju stambenih naselja. Kvalitetno stanovanje podrazumijeva osiguravanje potrebnih sadržaja u susjedstvu, mobilnost i dostupnost javne mreže te društvene infrastrukture.

Karlovačka županija provodi **stambeno zbrinjavanje na potpomognutim područjima** koje se ostvaruje sukladno Zakonu o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima. Stambeno zbrinjavanje na potpomognutim područjima ostvaruje se najmom obiteljske kuće u državnom vlasništvu (Model A), darovanjem neuseljive obiteljske kuće u državnom vlasništvu i građevinskog materijala za njezinu obnovu ili rekonstrukciju (Model B), najmom stana u državnom vlasništvu (Model C), darovanjem građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu i građevinskog materijala za izgradnju obiteljske kuće (Model D) ili darovanjem građevinskog materijala za obnovu, dogradnju/nadogradnju i završetak izgradnje obiteljske kuće u vlasništvu korisnika odnosno darovanjem građevinskog materijala za izgradnju obiteljske kuće na građevinskom zemljištu u vlasništvu korisnika (Model E).

Karlovačka županija u svom proračunu ima osiguran 1 milijun HRK godišnje za korištenje demografskih mjera za poticanje rješavanja stambenog pitanja mladim obiteljima na ruralnom području Karlovačke županije. Cilj ove mjere je potaknuti mlade obitelji da se naselje na ruralna područja Karlovačke županije I., II., III. i IV. skupine indeksa razvijenosti. Postoje 3 mjere koje se sufinanciraju – kupnja kuće, rekonstrukcija obiteljskih kuća kojima se osigurava nova stambena jedinica i izgradnja kuća.

Javni poziv je 2021. imao tri mjere: a) bespovratna novčana sredstva pri kupnji obiteljske kuće (gdje nitko nije zadovoljio potrebne uvjete); b) bespovratna novčana sredstva za rekonstrukciju obiteljskih kuća kojima se osigurava nova stambena jedinica (zadovoljilo 9 podnositelja); c) bespovratna novčana sredstva pri izgradnji kuće (zadovoljilo 7 podnositelja). Temeljem toga korisnici će dobiti bespovratna sredstva u rasponu od 45 do 80 tisuća kuna. Ova je mjera pokrenuta prvi put 2021. godine i naišla je na odličan odjek među mladim obiteljima pa ima i primjera doseljavanja ljudi iz drugih krajeva i urbanih područja Hrvatske. Provođenje mjere će imati pozitivan utjecaj na ostanak i doseljavanje mladih obitelji na ruralni prostor Karlovačke županije jer će oni na ovaj način lakše riješiti svoje stambeno pitanje. Mogućnost da putem ove mjere mlade obitelji sebi osiguraju stambeni prostor je preduvjet za ostanak na ruralnom području. Karlovačka županija intenzivno radi i na rješavanju drugih značajnih pretpostavki za ostanak mladih obitelji, a to je smještaj za djecu predškolske dobi, osiguranje kvalitetnih uvjeta za školovanje, zdravstvenu skrb i osiguranje radnih mjesta u ruralnim krajevima. S obzirom na dobra iskustva te iskazan interes mladih obitelji planiran je nastavak mjere i 2022. godine. Međutim, mora se primijetiti da je iznos za ostvarenje mjere kupnje obiteljske kuće nedostatan te postoje dva moguća rješenja: da se poveća ukupni iznos u proračunu ili da se ukine navedena mjera.

6.1. Pregled izazova i potencijala u području zdravstva i socijalne skrbi na razini EU i RH

Nepovoljni demografski trendovi već su dugo prisutni u velikim europskim državama, ali i u svim manjim državama srednje i južne Europe. Europa se suočava sa smanjenjem broja radno sposobnog stanovništva, rastućom potražnjom za socijalnim i zdravstvenim uslugama te pritiscima na održivost mirovinskih sustava. Globalna kriza uzrokovana pandemijom bolesti COVID-19 tijekom 2020. i 2021. godine stavila je na kušnju zdravstvene sustave i sustave socijalne skrbi, društva i gospodarstva te način zajedničkog života i rada. Demografske promjene utječu i na obrasce razvoja bolesti. Tijekom proteklih nekoliko desetljeća globalno su primijećena značajna poboljšanja u očekivanom trajanju života i povećanje udjela starijih osoba u ukupnoj populaciji. Globalno prosječno očekivano trajanje života pri rođenju povećalo se sa 66,5 godina u 2000. na 72 godine u 2016., dok se u zemljama EU povećalo sa 77,7 u 2002. na 81 u 2016¹. S većim očekivanim životnim vijekom, procjenjuje se da će se broj ljudi starijih od 65 godina povećati s 8,5% na približno 12% globalne populacije i sa 18% na približno 23% stanovništva EU-a do 2030. godine. Te demografske promjene postavljaju drugačiju perspektivu za funkcioniranje sustava pružanja zdravstvene zaštite gdje se smanjuje potražnja za dječjom skrbi i povećava potražnja za dugotrajnom skrbi. Dugoročne projekcije za EU ukazuju na snažno povećanje omjera stanovništva starijeg od 65 godina u odnosu na radno sposobno stanovništvo. Rezultat je to povećanja očekivanog trajanja života, ali i pada stope fertiliteta.

Dostupnost, kvaliteta i učinkovitost zdravstvene zaštite osnovne su vrijednosti modernih zdravstvenih sustava. Zdravstveni sustav ne može zamijeniti ni nadoknaditi doprinos koji zaštiti vlastitog zdravlja može dati svaki građanin pojedinačno svojim odgovornim ponašanjem. U razdoblju koje je pred nama bit će važno uložiti napore u razvijanje svijesti o tome da svatko od nas mora više paziti na vlastito zdravlje. Samo sinergijsko djelovanje zdravstvenog sustava i osobnog pristupa građana može značajno unaprijediti rezultate u borbi protiv bolesti suvremenog doba koje nas najviše opterećuju (maligne bolesti, bolesti srca i krvožilnog sustava itd.).

Prema NRS 2030. temelj zdravstvenog sustava ostat će primarna zdravstvena zaštita. Njezina uloga namjerava se ojačati ulaganjima na nacionalnoj razini koja će omogućiti uspješnije preventivno djelovanje, širenje kurativnih usluga te podizanje kvalitete skrbi kroz kontinuiranu edukaciju. Unaprijedit će se sustav hitne medicinske pomoći i jačati domovi zdravlja i izvanbolnička specijalistička zdravstvena zaštita. Također, ubrzat će se transformacija bolničkog sustava, izgradit će se i opremiti bolnički kapaciteti koji nedostaju te snažno poduprijeti programi unaprjeđenja sigurnosti pacijenata i kvalitete skrbi. Eventualni nedostatak resursa u javnom bolničkom sustavu bit će moguće nadomjestiti i uključivanjem privatnih pružatelja zdravstvene zaštite.

Uz osiguranje dostupnosti sofisticirane opreme i suvremenih lijekova, znanje i rad medicinskog osoblja ključan su preduvjet uspjeha. Posebna pažnja posvetit će se stručnom i materijalnom položaju medicinskog osoblja kako bi se zaustavio odljev znanja i iskustva s kojim je Hrvatska bila suočena tijekom proteklih godina zbog odlaska medicinskog osoblja na rad u druge države članice EU-a. U skladu s načelima politike obrazovanja razvit će se sveobuhvatan nacionalni plan jačanja ljudskih resursa u zdravstvu radi prilagodivosti i usklađenosti obrazovnih programa i potreba medicinskih ustanova, uz poseban naglasak na cjeloživotni razvoj stručnih kompetencija. Poticat će se ravnomjeran raspored zdravstvenih radnika na teritoriju Hrvatske i njihovo zadržavanje u manjim i ruralnim sredinama.

Razvijat će se i potencijal tržišnog zdravstvenog klastera usmjerenog prema izvozu zdravstvenih usluga i zdravstvenom turizmu kao i povezivanje tog klastera s razvojnim konceptima pametnih i zelenih gradova i regija, razvojem srebrnog gospodarstva (poduzetničkih poduhvata i aplikacija namijenjenih osobama treće dobi) i primjenom novih tehnologija.

1 The World Bank, National Development Strategy Croatia 2030 Policy Note: Health Sector, 2019.

Zdravlje, zdravstvena zaštita, kvaliteta života starijih sugrađana, solidarnost s ranjivim društvenim skupinama ili osobama izloženima riziku od siromaštva nerazdvojne su sastavnice solidarnog i prosperitetnog društva. Briga o čovjeku, njegovanje ljudskih potencijala, stvaranje prilika za njihovo iskazivanje i razvoj neovisno o trenutnom ekonomskom statusu pojedinaca sastavni su dio vizije Hrvatske kao zemlje koja ulaže u ljude jer u ljudima vidi najvažniji potencijal za svladavanje izazova ovog desetljeća.

Hrvatska kao socijalna država teži daljnjem približavanju idealu jednakih šansi i uključivanju mladih, незапослених, isključenih i starijih osoba te je već započela s provedbom niza inicijativa koje su pridonijele zaštiti prava žena i unaprjeđenju položaja žena na tržištu rada te pružile potporu starijim osobama i ranjivim skupinama. Cilj je da institucije tržišta rada i socijalnih sustava i u budućnosti budu usmjerene na smanjivanje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti starijih osoba te na potpuno uklanjanje neravnopravnosti između muškaraca i žena u pogledu plaća i zauzimanja upravljačkih položaja te sudjelovanja na tržištu rada. Potrebno je smanjiti podjele i izbjeći marginalizaciju u društvu te postići društvenu koheziju koja je osnovni uvjet za socijalnu pravdu, demokratsku sigurnost i održiv razvoj, partnerstvom dionika iz javnog, poslovnog i civilnog sektora, kako bi se osigurala dobrobit svih građana Hrvatske te osigurala zaštita ljudskih prava, demokracija i vladavina prava. Samo uključiv rast čije koristi osjećaju svi članovi društva može biti dugoročno održiv.

Socijalna solidarnost čini temelj hrvatskog sustava socijalne sigurnosti. Razvijat će se društvo prožeto solidarnošću i pravednošću, jednakih mogućnosti za sve, uz osiguranje temeljnih prava i sloboda te borbu protiv svih oblika nasilja, diskriminacije i isključenosti.

Izazovi za socijalnu politiku proizlaze iz regionalnog obrasca siromaštva. Posebno snažna koncentracija područja s visokim rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti nalazi se u pograničnim područjima, odnosno na područjima koja su pretrpjela velike ljudske i materijalne gubitke tijekom Domovinskog rata te na potpomognutim područjima. Riziku od siromaštva posebno su izložena samačka domaćinstva, nezaposlene osobe i samohrani roditelji s jednim ili više uzdržavane djece.

Decentralizacija određenih socijalnih usluga i proširenje mreže pružatelja zahtijeva uspostavljanje novih mehanizama za unaprjeđenje i kontrolu kvalitete usluga koje se pružaju na nacionalnoj i/ili regionalnoj razini. Socijalne usluge za starije već su danas nedovoljno dostupne u odnosu na potrebe, a s obzirom na starenje stanovništva bit će sve potrebnije. Dostupnost kvalitetnih socijalnih usluga i skrbi u rijetko naseljenim ruralnim regijama s većim udjelom starijeg stanovništva poseban je izazov. Stoga se uz pružanje izvaninstitucionalne podrške u domovima korisnika planira ulaganje u povećavanje kapaciteta i razvoj potrebne infrastrukture.

U tom kontekstu, ojačat će se uloga centara za socijalnu skrb kao ključnih aktera u socijalnoj politici i unaprijediti njihova uloga u socijalnom planiranju radi razvoja i dostupnosti potrebnih socijalnih usluga u lokalnoj zajednici.

6.2. Zdravstvena zaštita u Karlovačkoj županiji

Analiza kvalitete zdravstvene usluge temelji se na nekoliko pokazatelja: broju ukupnih zdravstvenih ustanova, broju medicinskog osoblja, broju stanovnika po zdravstvenom radniku te broju postelja na 1.000 stanovnika.

6.2.1. Zdravstvena infrastruktura

Zdravstvene ustanove u Republici Hrvatskoj:

- klinički bolnički centri
- kliničke bolnice
- klinike
- opće bolnice
- specijalne bolnice
- lječilišta
- domovi zdravlja
- zavodi.

Zdravstvene ustanove u Karlovačkoj županiji

Na području Karlovačke županije djeluje ukupno 165 zdravstvenih ustanova koje sukladno važećim zakonskim i podzakonskim propisima, svaka u okviru svoje djelatnosti, skrbe o zdravlju stanovništva odnosno pružaju usluge zdravstvene zaštite.

Zdravstvene ustanove na području Karlovačke županije kojima je **osnivač Karlovačka županija** su sljedeće:

1. Opća bolnica Karlovac
2. Opća bolnica i bolnica branitelja Domovinskog rata Ogulin
3. Specijalna bolnica za produženo liječenje Duga Resa
4. Dom zdravlja Karlovac – 4 ambulante: 2 ambulante u Karlovcu, ambulanta Krnjak i ambulanta Mahično
5. Dom zdravlja Duga Resa – 4 ambulante: Duga Resa, Barilović, Bosiljevo i Generalski Stol
6. Dom zdravlja Ogulin – 5 ambulanti: Ogulin, Plaški, Oštarije, Saborsko i Tounj
7. Dom zdravlja Slunj – 3 ambulante: Slunj, Rakovica i Cetingrad
8. Dom zdravlja Ozalj – 1 ambulanta u Ozlju
9. Dom zdravlja Vojnić – 1 ambulanta u Vojniću
10. Karlovačka ljekarna – 5 ljekarni u Karlovcu
11. Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije, Karlovac – ispostave Duga Resa, Ogulin, Ozalj i Slunj
12. Zavod za hitnu medicinu Karlovačke županije, Karlovac – ispostave Duga Resa, Ogulin, Ozalj, Slunj, Josipdol, Vojnić
13. Edukacijski centar
14. SUVAG – Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora
15. Ustanova za zdravstvenu njegu u kući.

Ukupno brojno stanje zdravstvenih ustanova u Karlovačkoj županiji sa stanjem na dan 31.12.2019. prikazano je u tablici 83.

Tablica 83. Zdravstvene ustanove u Karlovačkoj županiji – stanje 31. 12. 2019.

Zdravstvena ustanova	Broj ustanova
Opća bolnica	2
Specijalna bolnica	1
Dom zdravlja	6
Zavod za javno zdravstvo	1
Zavod za hitnu medicinu	1
Poliklinika	5
Ustanova za zdravstvenu njegu	4
Kućna njega i rehabilitacija	5
Privatne ordinacije	104
Laboratorij	4
Ljekarne	32
Ukupno	165

Izvor: Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije – Zdravstveni ljetopis Karlovačke županije za 2019. godinu

Problematika rada zdravstvenih ustanova

Uvidom u Izvješće o stanju i poslovanju zdravstvenih ustanova na području Karlovačke županije u 2020. godini vidljivo je kako je svim zdravstvenim ustanovama na području Županije zajedničko povećanje troškova za prekovremeni rad djelatnika te ostalih troškova koji su usko vezani s borbom protiv pandemije poput potrošnog medicinskog materijala i odvoza infektivnog otpada. Također, reorganizacija bolničkih odjela uzrokovala je povećanje troškova za tekuće i investicijsko održavanje, ali i smanjenje stacionarnih kapaciteta.

Ono što je također vidljivo iz navedenog Izvješća je problematika nedostatka liječnika opće medicine ali i medicinskih sestara/tehničara u domovima zdravlja, a pogotovo u terenskim ordinacijama.

Tijekom cijele 2020. godine najvećim dijelom je bio prisutan rad i poslovanje pod utjecajem pandemije COVID-19 što je rezultiralo daleko većim troškovima od uobičajenih, a kod mnogih ustanova, prvenstveno domova zdravlja, došao je do izražaja nedostatak osoblja s obzirom da situacija zahtijeva dodatno osoblje za uvođenje trijaže i za razne druge aktivnosti uslijed pandemije (uzimanje briseva za PCR testiranje, brzo antigensko testiranje), česti izostanak radnika uslijed zaraze te dodatno angažiranje postojećeg osoblja do krajnjih granica, nemogućnost i nedostatak angažiranja vanjskog osoblja zbog specifičnosti poslova.

Osim navedenog, na području Županije ističe se velika fluktuacija liječnika na ruralnom području gdje se naročito osjeća nedostatak specijalista obiteljske medicine. Radi se o dislociranim, slabije razvijenim i prometno povezanim područjima gdje je gustoća naseljenosti slaba. Domovi zdravlja, koji većim dijelom pokrivaju ruralna područja, ako su u mogućnosti, nastoje osigurati i stambeni prostor za liječnika kao bi ih privukli na duži ostanak u ovim sredinama.

Dodatnu problematiku predstavlja loša prometna infrastruktura, makadamski slabo održavani putevi (šumski), nemogućnost dolaženja do udaljenih naselja gdje borave socijalno ugroženi i bolesni korisnici usluga pa zdravstveni djelatnici pješake gdje autom ne mogu proći kako bi došli do bolesnika i pružili zdravstvenu skrb. U slučaju iznimno loših prometnih i vremenskih uvjeta, ponekad žurne službe (HGSS) sudjeluju u pomoći sanitetu i hitnoj medicinskoj pomoći u njezi u kući.

Također, nedostatan autobusni prijevoz između Karlovca i Ogulina gdje se nalaze dvije najveće zdravstvene ustanove problem je za funkcionalno povezivanje i fluktuaciju zdravstvenih djelatnika i pacijenata. Javni prijevoz nije prilagođen osobama s invaliditetom koje koriste invalidska kolica ili druga pomagala za kretanje kao ni drugim osobama smanjene pokretljivosti (starije osobe, majke s dječjim kolicima isl.).

Udruga osoba s invaliditetom Karlovačke županije posjeduje 2 prilagođena kombi vozila za korisnike invalidskih kolica kojima nastoji osobama s teškoćama u kretanju osigurati prijevoz u korištenju svih usluga u zajednici.

Na područjima jedinica lokalne samouprave Karlovačke županije primarna zdravstvena zaštita u djelatnosti opće medicine, djelatnosti dentalne medicine, djelatnosti zaštite dojenčadi i predškolske djece, djelatnosti zdravstvene zaštite žena, djelatnosti hitne medicinske pomoći, patronažne djelatnosti, djelatnosti zdravstvene njege u kući i djelatnosti za palijativnu skrb i laboratorijske djelatnosti organizirana je kroz rad zdravstvenih ustanova kojima je osnivač Karlovačka županija te kroz rad zdravstvenih radnika koji djelatnost obavljaju na osnovi dodijeljene koncesije.

Sekundarna zdravstvena zaštita na području Karlovačke županije osigurana je kroz stacionarnu djelatnost Opće bolnice Karlovac, Opće bolnice i bolnice branitelja Domovinskog rata Ogulin te Specijalne bolnice za produženo liječenje Duga Resa. Uz stacionarnu djelatnost, navedene ustanove pokrivaju i specijalističko-konzilijarnu djelatnost zdravstvene zaštite, uz privatne specijalističke ordinacije.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo za 2020., u Karlovačkoj županiji broj postelja u svim stacionarnim zdravstvenim ustanovama izražen na 1.000 stanovnika iznosio je 5,20 što je ispod državnog prosjeka koji iznosi 5,69. Prema strukturi postelja na 1.000 stanovnika u 2020. godini bile su 3,55 postelje u akutnim djelatnostima, što je malo ispod prosjeka RH. Nadalje, na raspolaganju je 3,77 postelja na 1.000 stanovnika u općim bolnicama, što je 2,22 postelje više nego u RH. Također, u Županiji su 2020. godine bile 1,43 postelje u specijalnim bolnicama, lječilištima i hospiciju, što je nešto niže od prosjeka RH. U kroničnim djelatnostima na raspolaganju je bilo 1,65 postelja na 1.000 stanovnika, dok je prosjek u RH 2,02 postelje. U tablici 84 navedeni su podaci za Republiku Hrvatsku i Karlovačku županiju za 2020. godinu.

Tablica 84. Rad stacionarnih zdravstvenih ustanova – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2020.

	Sveukupno	Akutne bolničke djelatnosti	Kronične bolničke djelatnosti	Opće bolnice	Specijalne bolnice, lječilišta i hospicij
HRVATSKA					
Broj postelja	23.139	14.943	8.196	6.310	7.370
Broj postelja na 1000 stanovnika	5,69	3,68	2,02	1,55	1,81
Broj doktora	7.181	6.802	378	2.484	520
Broj postelja po jednom doktoru	3,22	2,20	21,68	2,54	14,17
Broj ispisanih bolesnika	581.093	530.117	50.976	208.512	56.085
Broj dana bolničkog liječenja	4.676.614	3.171.456	1.505.158	1.292.471	1.391.271
Prosječna duljina liječenja	8,05	5,98	29,53	6,20	24,81
Godišnja zauzetost postelja	202	212	184	205	189
% iskorištenosti postelja	55,37	58,15	50,31	56,12	51,72
Broj pacijenata po krevetu	25,11	35,48	6,22	33,04	7,61
Interval obrtaja	6,49	4,31	29,16	4,85	23,16
KARLOVAČKA ŽUPANIJA					
Broj postelja	600	410	190	435	165

Broj postelja na 1000 stanovnika	5,20	3,55	1,65	3,77	1,43
Broj doktora	202	186	16	187	15
Broj postelja po jednom doktoru	2,97	2,20	11,88	2,33	11,00
Broj ispisanih bolesnika	16.001	14.094	1.907	14.262	1.739
Broj dana bolničkog liječenja	130.209	86.571	43.638	89.393	40.816
Prosječna duljina liječenja	8,14	6,14	22,88	6,27	23,47
Godišnja zauzetost postelja	217	211	230	206	247
% iskorištenosti postelja	59,46	57,85	62,92	56,30	67,77
Broj pacijenata po krevetu	26,67	34,38	10,04	32,79	10,54
Interval obrtaja	5,55	4,48	13,48	4,86	11,16

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Izvješće za 2020., Rad bolnica u Hrvatskoj 2020. godine

U Izvješću o stanju i poslovanju zdravstvenih ustanova na području Karlovačke županije, u usporedbi s 2019. godinom te ostvarenim rezultatima poslovanja u 2020., navedeno je kako su u 2020. godini pozitivan rezultat poslovanja ostvarile su 4 ustanove kojima je Karlovačka županija osnivač, a 10 ustanova poslovalo je s negativnim rezultatom poslovanja.

Krajem 2020. godine Karlovačka županija imala je s koncesionarima sklopljeno 23 Ugovora o koncesiji za obavljanje javne zdravstvene službe na području Županije, što je navedeno u tablici 85.

Tablica 85. Koncesionari na području Karlovačke županije – prema djelatnosti, 2020.

DJELATNOST	Obiteljska (opća) medicina	Dentalna zdrav. zaštita	Zdrav. zaštita dojenčadi i predškolske djece	Zdrav. zaštita žena	Laboratorijska dijagnostika	Medicina rada	Zdrav. Njega u kući
UKUPNO	6	2	0	1	1	1	12

Izvor: Izvješće o stanju i poslovanju zdravstvenih ustanova na području Karlovačke županije u 2020. godini

Mjere hitne medicinske pomoći obavlja Zavod za hitnu medicinsku pomoć Karlovačke županije koji osigurava i prijevoz oboljelih, stradalih i ozlijeđenih.

Na području Karlovačke županije Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG Karlovac provodi specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu iz djelatnosti otorinolaringologije i pedijatrije koja uključuje dijagnostičku obradu i medicinsku rehabilitaciju. Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG Karlovac je jedinstvena ustanova medicinske rehabilitacije slušanja i govora u Županiji te pruža usluge i pacijentima iz četiri susjedne županije. Posudionica medicinskih / ortopedskih pomagala Karlovačke županije djeluje pri Domu zdravlja Karlovac. Pravo na posudbu pomagala mogu ostvariti svi bolesnici na području Karlovačke županije uz potvrdu liječnika obiteljske medicine.

Karlovačka županija krenula je s uspostavom i razvojem palijativne skrbi za čitavo područje. Sustav palijativne skrbi primarno se ne uspostavlja kao novi/paralelni sustav već se ustrojava temeljem prenamjene postojećih resursa, osnaživanjem i osposobljavanjem profesionalaca i volontera, postavljenjem novih procedura i standarda rada te formiranjem potrebnih specijalističkih službi palijativne skrbi. Timovi za palijativnu skrb nalaze se u OB Karlovac i OB i Bolnici branitelja Domovinskog rata Ogulin te u Specijalnoj bolnici za produženo liječenje Duga Resa.

U Karlovačkoj županiji kao minimalni standard za uspostavu palijativne skrbi sukladno Nacionalnom programu razvoja palijativne skrbi 2017. – 2020. skrbi djeluju: koordinator za palijativnu skrb/Centar za koordinaciju palijativne skrbi koji povezuje sve dionike važne za razvoj i pružanje palijativne skrbi u Županiji te vodi Registar palijativnih pacijenata, mobilni palijativni tim koji pruža specijalističku palijativnu skrb bolesnicima u njihovom domu te podršku članovima obitelji koji skrbe za bolesnika, posudionica medicinskih/ortopedskih pomagala, bolnički timovi za palijativnu skrb u OB Karlovac, OB i Bolnici branitelja domovinskog rata Ogulin te u Specijalnoj bolnici za produženo liječenje Duga Resa, gdje se i nalaze palijativne postelje.

6.2.2. Zdravstveni djelatnici

Pregled broja i strukture zdravstvenih djelatnika dan je u tablicama u nastavku.

Tablica 86. Broj zdravstvenih djelatnika zaposlenih u zdravstvenim ustanovama i privatnoj praksi i broj stanovnika na jednog zdravstvenog djelatnika – Karlovačka županija, 2019.

Zdravstveni djelatnici	Ukupno zaposleni	Broj stanovnika na 1 zdrav. djelatnika
Doktori medicine	417	309
Doktori dentalne medicine	85	1516
Farmaceuti	79	1631
Suradnici s VSS	57	2261
Viša stručna sprema	361	357
Srednja stručna sprema	944	137
Niža stručna sprema	15	8593

Izvor: Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije – Zdravstveni ljetopis Karlovačke županije za 2019. godinu

Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo Karlovačke županije² (tablica 86) i Registra zdravstvenih djelatnika Republike Hrvatske, 2019. je na području Karlovačke županije bilo ukupno 417 doktora medicine (309 stanovnika na jednog doktora medicine). U odnosu na Republiku Hrvatsku (267 stanovnika na jednog doktora medicine), u Karlovačkoj županiji na jednog doktora medicine dolazi veći broj stanovnika.

Također, prema Izvješću o stanju i poslovanju zdravstvenih ustanova na području Karlovačke županije u 2020. godini je u zdravstvenim ustanovama na području Županije bilo zaposleno ukupno 2.085 zaposlenika, što je za 27 zaposlenika više nego u 2019. godini. Od ukupnog broja zaposlenika u 2020. godini zdravstveni zaposlenici su činili 76,88% tj. 1.603 zaposlenika što je za 20 zaposlenika više nego u 2019. godini. Od ukupnog broja zaposlenika u 2020. godini nezdavstveni zaposlenici su činili 23,12% tj. 482 nezdavstvenih zaposlenika, što je za 7 nezdavstvenih zaposlenika više nego u 2019. godini.

Tablica 87. Doktori medicine u zdravstvenom sustavu prema spolu – Karlovačka županija, 2019.

Specijalnost	Ukupno	M	Ž
	417	141	276
Doktori medicine	86	23	63
Specijalisti	252	96	156
Specijalizanti	79	22	57

Izvor: Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije – Zdravstveni ljetopis Karlovačke županije za 2019. godinu

² Zdravstveni ljetopis Karlovačke županije za 2019. godinu

Prema podacima prikazanim u tablici 87, vidljivo je kako su u ukupnom broju doktora medicine na području Karlovačke županije brojnije žene.

6.2.3. Zdravstveno stanje populacije

Dugogodišnje smanjivanje nataliteta, fertiliteta i prirodnog prirasta ubrzano je ratnim zbivanjima te od 1991. godine Hrvatska ulazi u depopulacijsku fazu prirodnog kretanja. Ako se ima u vidu broj stanovništva koji je u stalnom padu, broj rođenih i broj umrlih posljednjih godina, kao i starosna struktura, odnosno da je Karlovačka županija jedna od najstarijih županija u Republici Hrvatskoj, sve to upućuje na potrebu za posebnom brigom o zdravstvenoj zaštiti, zdravstvenom prosvjećivanju, promicanju zdravlja kao i unapređivanju kvalitete zdravstvene skrbi na području Karlovačke županije.

Pet najčešćih zdravstvenih problema (bolesti) koji utječu na stanovništvo (npr. kronične bolesti, zloćudni tumori) možemo podijeliti prema vrsti oštećenja koja uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja kod osobe, pripadaju skupini hipertenzivnih bolesti i prisutne su kod 44,4% od ukupnog broja osoba s invaliditetom u Karlovačkoj županiji.

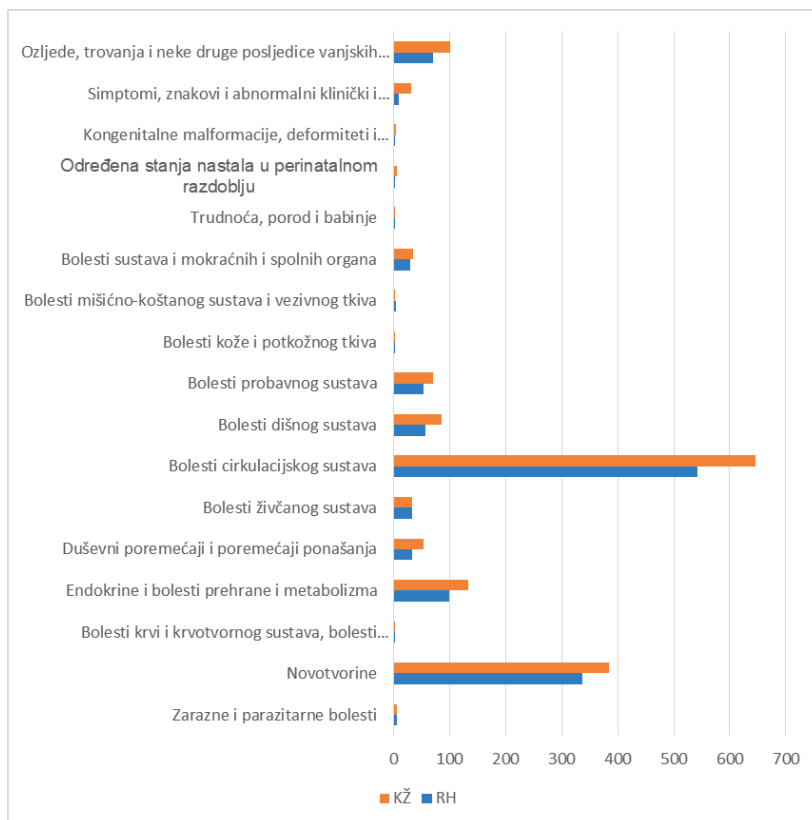
Oštećenja lokomotornog sustava koja uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose funkcionalnom oštećenju osobe pripadaju skupini bolesti mišićno-koštanog sustava i vezivnog tkiva i prisutne su kod 39,4% od ukupnog broja osoba s invaliditetom u Karlovačkoj županiji.

Mentalna oštećenja koja uzrokuju invaliditet prisutna su kod 28,3% od ukupnog broja osoba s invaliditetom u Karlovačkoj županiji.

Najčešći uzroci umiranja stanovništva Karlovačke županije, prema posljednjim dostupnim službenim podacima³ su bolesti cirkulacijskog sustava (46,64%), zatim novotvorine (24,17%) i kao treća skupina su endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma (8,35%). Među pojedinačnim dijagnozama najčešće se bilježi smrt od kronične ishemične bolesti srca i insuficijencije srca, infarkta i moždanog udara, raka pluća, kolona i želuca. Udio bolesti cirkulacijskog sustava u Karlovačkoj županiji je viši u odnosu na Republiku Hrvatsku (42,51%), a u odnosu na RH bilježi se i veći udio skupine endokrinih bolesti, bolesti prehrane i metabolizma (7,79%). Novotvorine kao drugo rangirana skupina bolesti u Karlovačkoj županiji i Republici Hrvatskoj, na državnoj razini ima nešto veći udio (26,49%) nego što je slučaj u Karlovačkoj županiji.

U 2019. godini na razini RH udio nepoznatog uzroka smrti kao najznačajnijeg pokazatelja kvalitete mortalitetne statistike iznosi 0,6%. Većina županija bilježi niže ili jednake vrijednosti od hrvatskog prosjeka dok je najviši udio nepoznatog uzroka smrti od 1,9% zabilježen u Karlovačkoj županiji.

Grafički prikaz 19. Umrli s prebivaštvom u Karlovačkoj županiji i Republici Hrvatskoj – usporedba po skupinama bolesti i stopi na 100.000 stanovnika, 2019.

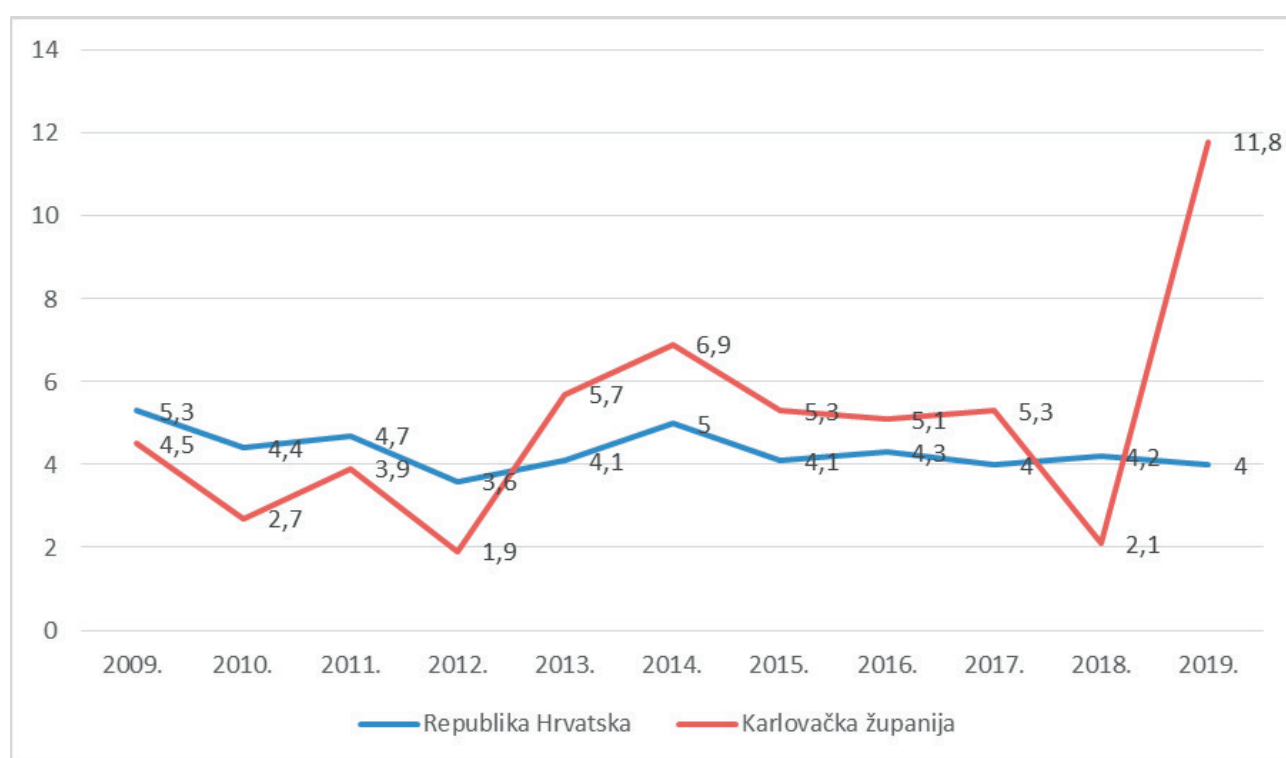

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2019. godinu, 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

U grafičkom prikazu 19 prikazana je usporedba po skupinama bolesti i stopi na 100.000 stanovnika u 2019. godini za Karlovačku županiju i Republiku Hrvatsku. Kako se radi o trećoj „najstarijoj“ županiji u RH, evidentno je da Karlovačka županija zbog objektivnih razloga kvalitete života stoji lošije u odnosu na RH. Među ostalim, najvažnije je istaknuti da više od 21% stanovništva starije od 65 godina živi u dislociranim, teško dostupnim i slabije prometno povezanim područjima, a najčešće se radi o samačkim domaćinstvima, što onemogućava pravovremenu i uvijek dostupnu zdravstvenu skrb.

Značajan pokazatelj ne samo zdravstvene skrbi nego i socijalno-gospodarskog i kulturnog okruženja su dojenačke smrti (grafički prikaz 20). Ovaj pokazatelj brojne međunarodne organizacije (npr. UN, SZO, UNICEF) ubrajaju u osnovne pokazatelje zdravstvenog stanja populacije.

Grafički prikaz 20. Stope mortaliteta dojenčadi – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2009. – 2019.

Izvor: Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2019. godinu, 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

U Karlovačkoj županiji je 2019. godine zabilježena najveća stopa umrle dojenčadi u 2019. i iznosila je 11,8 na 1.000 živorođenih, što čini veliko odstupanje od prethodnih godina (2009. – 2018.) kada se kretala 1,9 – 6,9.⁴ Kao uzroci dojenačke smrtnosti u Karlovačkoj županiji u 2019. godini zabilježeni su: fetus i novorođenče na koje djeluju komplikacije posteljice, pupkovine i ovojnice (1 slučaj), porođajna asfiksija (2 slučaja), neonatalni aspiracijski sindrom (1 slučaj), druga stanja dišnog sustava nastala u perinatalnom razdoblju (3 slučaja), prirođene malformacije srčanih komora i srčanih spojeva (1 slučaj), ostali specifičirani prirođeni malformacijski sindromi koji se očituju u više organskih sustava (1 slučaj), Downov sindrom (1 slučaj) te Edwardsov sindrom i Patauov sindrom (1 slučaj).

Na području Karlovačke županije kao ranjive skupine izdvajaju se:

1. Trudnice i djeca – posebno u ruralnim područjima gdje se kao problem ističe nezaposlenost kao i prometna nepovezanost s većim naseljima gdje je moguće ostvariti zdravstvenu skrb, a što za posljedicu ima i rijetke odlaske na kontrole ginekologa ili pedijatra, rijetke dolaske u savjetovališta za trudnice ili djecu, neprihvatanje i nepridržavanje liječničkih savjeta.

4 Izvor podataka Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2019. godinu, Zagreb, 2020. Napomena: * Stope dojenačke smrtnosti po županijama za 2009. – 2019. g. izračunate su na temelju broja živorođenih s boravkom majke na području te županije dulje od jedne godine.

2. Kronični bolesnici – podjednako muškarci i žene, koji boluju od kardiovaskularnih bolesti, dijabetesa, reumatskih bolesti – što dovodi do otežanog kretanja ili nepokretnosti, socijalne izoliranosti, povećanih troškova života i skrbi, a za posljedicu također imaju i izostanak liječničkih savjetovanja te neprihvatanje i nepridržavanje liječničkih savjeta

Palijativni bolesnici – sve dobne skupine, koji boluju od malignih bolesti, demencije/krhkosti, multior-ganskih zatajenja. Problem je u kasnom prepoznavanju potreba za palijativnom skrbi, nema organizirane edukacije stručnjaka i laika na području Županije, nema dovoljno stacionarnih i kadrovskih kapaciteta za pružanje palijativne skrbi.

6.3. Socijalna skrb

Sustav socijalne skrbi temelji se na načelu supsidijarnosti, što podrazumijeva odgovornost pojedinca i obitelji za vlastitu socijalnu sigurnost, a uloga je države da u tome pomaže, s ciljem sprečavanja, ublažavanja i otklanjanja socijalne ugroženosti. Korisnici, prava i uvjeti za njihovo ostvarivanje, kao i druga pitanja od značenja za ovu djelatnost, definirani su Zakonom o socijalnoj skrbi⁵. Usluge socijalne skrbi dio su niza mjera i aktivnosti kojima se ostvaruje društvena briga i interes za socijalnu sigurnost pojedinaca i socijalno osjetljivih i marginaliziranih skupina kojima je potrebna pomoć društvene zajednice.

6.3.1. Ustanove socijalne skrbi

Socijalne usluge u Karlovačkoj županiji osim centra za socijalnu skrb pružaju: dom socijalne skrbi/centar za pružanje usluga u zajednici, centar za pomoć u kući, udruge, vjerske zajednice, druge pravne osobe te obrtnici, fizičke osobe kao profesionalnu djelatnost, udomiteljske obitelji. Na godišnjoj razini se donose odluke o socijalnoj skrbi kojima se utvrđuju prava korisnika na oblike pomoći iz djelatnosti socijalne skrbi te prava iznad standarda propisanih Zakonom kojim se uređuje socijalna skrb te postupak ostvarivanja tih prava.

Ustanove socijalne skrbi tj. Centri za socijalnu skrb na području Karlovačke županije su slijedeći:

- Centar za socijalnu skrb Karlovac s podružnicama Vojnić i Ozalj
- Centar za socijalnu skrb Duga Resa
- Centar za socijalnu skrb Ogulin i
- Centar za socijalnu skrb Slunj.

Ostale ustanove socijalne skrbi na području Karlovačke županije u Karlovcu su Dom za starije i nemoćne osobe „Sv. Antun“, Centar za pružanje usluga u zajednici „Vladimir Nazor“, Centar za odgoj i obrazovanje djece i mladeži, Centar za rehabilitaciju i radnu terapiju „NADA“, Centar za rehabilitaciju i radnu terapiju „NADA“ – podružnica Vojnić, Centar za rehabilitaciju „Ozalj“ – Dislocirana jedinica Karlovac. U Ozlju djeluje Centar za rehabilitaciju „Ozalj“ i Centar za rehabilitaciju „Ozalj“ – Dislocirana jedinica Ozalj, a u Ogulinu je smješten Dom za starije i nemoćne osobe „Srećko Badurina“.

Na području Županije postoje dva doma socijalne skrbi u koji se smještavaju djeca i mladi – Centar za pružanje usluga u zajednici Vladimir Nazor koji pruža socijalne usluge za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi te Dom za odgoj djece i mladeži Karlovac koji pruža socijalne usluge djeci s problemima u ponašanju. Nadalje, jedan od prioriteta Karlovačke županije su osobe s invaliditetom. Na području Županije postoje dva doma socijalne skrbi koji pružaju socijalne usluge navedenoj skupini – Centar za rehabilitaciju „Ozalj“ u kojem su smješteni korisnici s tjelesnim, mentalnim, intelektualnim ili osjetilnim oštećenjima te Centar za rehabilitaciju „Nada“.

5 NN 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17 i 98/19

S obzirom na dobnu strukturu stanovnika Karlovačke županije u kojoj je visok postotak starijih osoba te na geografsku široku rasprostranjenost izrazito malih ruralnih naselja s pretežito starijim stanovništvom, jedan od najvećih izazova za mrežu socijalnih usluga predstavljaju starije i nemoćne osobe. Za navedenu skupinu, u Županiji se smještaj može ostvariti u četiri organizacijska oblika pružanja takve vrste usluga – u domovima za starije i nemoćne osobe – Dom za starije i nemoćne osobe Sveti Antun kojem je osnivač Karlovačka županija, Dom za starije i nemoćne osobe Biskup Srećko Badurina kojem je osnivač Udruga za unapređenje kvalitete života Victoria, Dom za starije i nemoćne osobe Viktorovski koji je u privatnom vlasništvu), u obiteljskim domovima (41 obiteljski dom na području Županije), u udomiteljskim obiteljima (88 udomiteljskih obitelji na području Županije) te putem udruga, vjerskih zajednica i drugih pravnih i fizičkih osoba te obrtnika koji pružaju socijalne usluge.

6.3.2. Sustav socijalne skrbi

Karlovačka županija ima relativno dobro razvijen sustav socijalne skrbi u koji su uključeni djeca i mladi, osobe s invaliditetom, starije i nemoćne osobe, obitelji u riziku, nezaposlene osobe, ovisnici i beskućnici.

U Karlovačkoj županiji, sa stanjem na dan 09.09.2021., živi 17.336 osoba s invaliditetom od čega je 9.755 muškog spola (56%) i 7.581 ženskog spola (44%) te na taj način osobe s invaliditetom čine 15% ukupnog stanovništva Karlovačke županije. Najveći broj osoba s invaliditetom, njih 7.792 (45%), je u dobnoj skupini 20-64 godina. Prema udjelu osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu županije i prema navedenim dobnim skupinama, dolazimo do podatka da je Karlovačka županija iznad prosjeka RH za prevalenciju u dječjoj dobi, za radno aktivnu dobnu skupinu te za ukupnu prevalenciju.

Na području Karlovačke županije ima dosta obitelji u riziku koje se većinom suočavaju s nasiljem u obitelji koje je najčešće povezano s ovisnošću o alkoholu i drogama, ili uzrokovano PTSP poremećajem. Problematikom navedenih obitelji na području Županije bave se centri za socijalnu skrb, Zavod za javno zdravstvo (Služba za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnosti) te udruge civilnog društva. Što se tiče ovisnosti o drogama. Na području Županije postoji Akcijski plan suzbijanja zloupotrebe droga, ali ne postoje kapaciteti smještaja za ovisnike o drogama. Situacija s ovisnicima o alkoholu je nešto povoljnija te za njih postoji pružanje izvaninstitucionalnih socijalnih usluga koje su organizirane u klubovima liječenih alkoholičara.

Nadalje, jedan od prioriteta Karlovačke županije su beskućnici. Naime, na našem području djeluje Centar za beskućnike čiji rad vodi udruga Milosrđe. Centar pruža usluge smještaja u prihvatilištu te provodi druge aktivnosti sukladno mogućnostima, a u svrhu njihovog boljeg uključivanja u zajednicu te povratka na tržište rada. Zadovoljavanje osnovnih životnih potreba skuplje je za osobe s invaliditetom. Radi se o povećanim troškovima za prijevoz, posebne prehrambene potrebe, terapije, pomagala i slično. Obitelji koje imaju djecu s invaliditetom su posebno izložene riziku od siromaštva. Osobe s invaliditetom svakodnevno koriste i posebno prilagođene uređaje koji povećavaju trošak npr. električne energije (baterija za kolica, respirator, pulsni oksimetar, aspirator, pumpa za hranjenje, elektro motorna kolica i sl.).

U Karlovačkoj županiji djeluje 61 udruga koja se bavi zaštitom zdravlja, 164 socijalnom djelatnošću i 104 ljudskim pravima. U RH registrirano je 3.112 udruga koje se bave zaštitom zdravlja, 5.306 socijalnom djelatnošću i 4.061 ljudskim pravima. Izraženo u postocima u odnosu na RH, broj udruga na području zaštite zdravlja u Karlovačkoj županiji čini 1,96% ukupnog broja u RH. Na području ljudskih prava registrirane su 104 udruge u Karlovačkoj županiji, odnosno, 2,6% u RH. 164 udruga koje provode socijalnu djelatnost Karlovačke županije čini 3,1% udruga na području RH.

Članstvom u udrugama korisnici osiguravaju različita prava i pogodnosti. npr. popust na TV pretplatu, popust na pretplatu za telefon, usluge osobne asistencije, usluge savjetovanja i informiranja članova o pravima i uslugama koje postoje u zajednici, usluge sveobuhvatne podrške kako bi se poboljšala njihova kvaliteta života, usluge tumača / prevoditelja hrvatskog znakovnog jezika kako bi gluhi i nagluhi osobama pomogli u prevladavanju komunikacijskih barijera, informiranja članstva o pravima iz različitih područja (socijalna i zdravstvena skrb, mirovinski sustav i dr., organizacija kreativnih, sportsko rekreativnih radionica i drugih sličnih aktivnosti, osiguravanje usluga osobne asistencije, pružanje usluga savjetovanja i informiranja osoba s invaliditetom i članovima njihovih obitelji o pravima i uslugama u zajednici, pružanje usluge poludnevnog boravka za odrasle osobe s intelektualnim teškoćama, osiguravanje usluge pomoći

u kući osobama s invaliditetom u ruralnim područjima Karlovačke županije, osobe s invaliditetom mogu ostvariti pravo na usluge prijevoza na području cijele Karlovačke županije kao i usluge savjetovanja i informiranja o pravima i uslugama, organiziranje radionica poput kreativnih, tjelesno terapijskih, glazbenih i informatičkih radionica, osiguravanje usluge socijalnog mentorstva, usluge rane intervencije, psihosocijalne podrške kod pružatelja usluga, psihosocijalne podrške u domu korisnika, usluge poludnevnog boravka i usluge organiziranog stanovanja i usluge pomoći u kući.

6.3.3. Programi za potporu skrbi u kući/osobnoj skrbi:

Na području Karlovačke županije ne postoje posebni programi samopomoći ili programi za osnaživanje neformalnih njegovatelja ili njegovatelja laika u zajednici, iako Udruge osoba s invaliditetom koje pružaju usluge osobne asistencije kontinuirano educiraju osobne asistente. Iako postoji program osobne asistencije za osobe s najtežim stupnjem invaliditeta u sklopu kojega nekoliko udruga putem projekata pruža usluge gerontodomačice za starije osobe i osobe s invaliditetom, nedostatak je projektno financiranje i uslijed toga nedostatak kontinuirane skrbi.

Na cijelom prostoru Karlovačke županije postoje i dostupni su programi pomoći u kući sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi, koje provode gradska društva Crvenog križa (GDCK) na temelju rješenja nadležnih CZSS-a. Postoje i drugi programi koji se odvijaju kroz projekte koje provode udruge civilnog društva ili jedinice lokalne samouprave koji traju određeno vrijeme i upitna je njihova održivost.

Na području Karlovca i Duge Rese, pomoć u kući (uz GDCK i Dom za starije i nemoćne osobe „Sv. Antun“), provode i općine. U Slunju pomoć u kući provode GDCK, udruge civilnog društva i općine; u Ogulinu GDCK, udruge civilnog društva, općine i grad, a na području Ozlja samo GDCK. Ono što se može istaknuti kao problematika vezana za pomoć u kući u određenim jedinicama lokalne samouprave je sljedeće:

- nejednaka dostupnost i vrsta pomoći koja se pruža; na području Slunja i Ogulina nema mogućnosti dostave gotovih obroka,
- nedovoljna suradnja između institucija, udruga civilnog društva i jedinica lokalne samouprave koje provode ove programe, nema povratnih informacija o broju i vrsti korisnika kojima se pružaju konkretne usluge kao ni o vrsti usluga
- dodatni problem je i velika udaljenost krajnjih korisnika, loša prometna povezanost do liječnika obiteljske medicine i opće bolnice, npr. općina Saborsko ima javni prijevoz tri puta tjedno, općina Cetingrad uopće nema javni prijevoz, rijetka je naseljenost kao i loša infrastruktura, a neka kućanstva nemaju struju ni vodovod
- uglavnom se radi o staračkim samačkim kućanstvima ili kućanstvima s dva stara člana bez potpore uže i šire obitelji, prijatelja ili susjeda.

Većina usluga za potporu skrbi u kući ovisi o prihodovnom cenzusu i ostvaruje se preko CZSS-a, tako da ga može ostvariti mali broj ljudi. U Dugoj Resi je moguća dostava kuhanih obroka preko kuhinje Đačkog doma, naravno uz plaćanje. Dom Sv. Antun u suradnji s CZSS Karlovac ima dostavu kuhanih obroka samo za područje grada, dok ostali mogu dobiti pakete suhe hrane.

6.3.4. Korisnici prava u sustavu socijalne skrbi

Prava u sustavu socijalne skrbi temeljem Zakona o socijalnoj skrbi su: zajamčena minimalna naknada, naknada za troškove stanovanja, pravo na troškove ogrjeva, naknada za osobne potrebe korisnika smještaja, jednokratne naknade, naknade u vezi s obrazovanjem, osobna invalidnina, doplatka za pomoć i njegu, status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja, naknada do zaposlenja, socijalne usluge, naknada za ugroženog kupca energenata.

Karlovačka županija u svom proračunu osigurava sredstva za jednokratne novčane pomoći na temelju Odluke o uvjetima, načinu i postupku ostvarivanja prava na jednokratnu novčanu pomoć. Također, Županija

u svom proračunu osigurava sredstva za naknadu za opremu novorođenog djeteta. Upravni odjel za hrvatske branitelje i zdravstvo Karlovačke županije na temelju Zakona o socijalnoj skrbi i Pravilnika o minimalnim uvjetima za pružanje socijalnih usluga⁶ provodi utvrđivanje minimalnih uvjeta za pružanje socijalnih usluga.

Na području Karlovačke županije nalazi se veliki broj domaćinstava koja se nalaze u stanju socijalne potrebe te nisu u mogućnosti zadovoljiti ni osnovne životne potrebe.

O priznavanju prava u sustavu socijalne skrbi, osim za naknadu za troškove stanovanja te pravo na troškove ogrjeva, odlučuje mjesno nadležni centar za socijalnu skrb, u pravilu prema mjestu prebivališta podnositelja zahtjeva. O priznavanju prava na naknadu za troškove stanovanja i o priznavanju prava na naknadu za troškove ogrjeva odlučuje jedinica lokalne samouprave, sukladno odredbama Zakona o socijalnoj skrbi i posebnih zakona.

U tablici 88 naveden je broj korisnika i prava u socijalnoj skrbi na području Karlovačke županije po centrima za socijalnu skrb i podružnicama CZSS-a.

Tablica 88. Prava u socijalnoj skrbi u Karlovačkoj županiji – stanje 31.2.2019.

DRŽAVNA POMOĆ

R. br.	PRAVO U SOCIJALNOJ SKRBI	NAZIV CENTRA						UKUPNO ŽUPANIJA (1. – 6.)
		Karlovac CZSS	Ogulin CZSS	Ozalj PO CZSS	Vojnić PO CZSS	Duga Resa CZSS	Slunj CZSS	
I	ZAJAMČENA MINIMALNA NAKNADA:							
	1. Ukupno naknada (samaca i kućanstava)	963	266	49	95	174	111	1.658
	2. Ukupno obuhvaćenih osoba	1.796	535	77	177	251	175	3.011
II	NAKNADA ZA OSOBNE POTREBE KORISNIKA SMJEŠTAJA	122	98	54	21	50	21	366
III	JEDNOKRATNA NAKNADA:							
	1. Ukupno naknada u izvještajnoj godini	1.910	295	34	170	429	474	3.312
	2. Različiti korisnici (samci i kućanstvo) kojima je jednom ili više puta odobrena naknada u izvještajnoj godini	1.232	112	33	141	208	308	2.034
IV	NAKNADE U VEZI S OBRAZOVANJEM	2	6	-	1	1	-	10
V	OSOBNA INVALIDNINA	644	260	142	61	382	88	1.577
VI	DOPLATAK ZA POMOĆ I NJEGU	1.287	590	131	188	653	379	3.228
VII	STATUS RODITELJA NJGOVATELJA ILI NJGOVATELJ	81	24	11	13	40	7	176

6 NN 40/14, 66/15, 56/20

VIII	NAKNADA DO ZAPOSLLENJA	27	4	5	1	20	7	64
IX	SOCIJALNE USLUGE (ukupno korisnika) POMOĆ U KUĆI	137	18	30	52	50	69	356
	PSIHOSOCIJALNA PODRŠKA	35	5	6	-	9	6	61
	RANA INTERVENCIJA	13	7	3	-	6	-	29
	POMOĆ PRI UKLJUČIVANJE U PROGRAME ODGOJA I OBRAZOVANJA (INTEGRACIJA)	5	-	5	1	2	6	19
	BORAVAK	102	-	1	-	7	-	110
	ORGANIZIRANO STANOVANJE	25	-	11	-	12	2	50

LOKALNA I REGIONALNA POMOĆ

X	NAKNADA ZA TROŠKOVE STANOVANJA	-	-	-	-	-	-	-
XI	NAKNADA ZA TROŠKOVE OGRJEVA – u izvještajnoj godini	-	-	-	-	-	-	1.532

Izvor: Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH u 2019. godini, Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike

Prema Godišnjem statističkom izvješću o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH u 2019. godini, Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, prava u socijalnoj skrbi u Karlovačkoj županiji ostvarilo je ukupno 17.593 korisnika. Broj korisnika zajamčene minimalne naknade u 2019. godini obuhvaća 3.011 osoba što iznosi 2,3% korisnika naknade u ukupnom broju stanovnika na području Karlovačke županije. Isto tako, naknade za osobne potrebe korisnika smještaja koristi 366 korisnika, a osobne invalidnine obuhvaćaju 1.577 korisnika. Broj isplaćenih doplata za pomoć i njegu u 2019. godini obuhvaća 3.228 korisnika, a status roditelja njegovatelja ili njegovatelja imalo je sveukupno 176 korisnika. U 2019. godini 64 osobe su primile naknadu do zaposlenja, a broj osoba korisnika pomoći u kući iznosi 365. Broj pruženih psihosocijalnih podrški bilježi 61 korisnik, dok broj pruženih pomoći pri uključivanju u programe odgoja i obrazovanja iznosi 19 korisnika.

Osobe s invaliditetom u velikom su broju korisnici prava i usluga unutar sustava socijalne skrbi. Osim prava i usluga koje su propisane Zakonom o socijalnoj skrbi, određeni broj gradova i općina osobama s invaliditetom putem svojih tzv. „socijalnih programa“ omogućuju korištenje prava i usluga koji su iznad standarda propisanih navedenim zakonom. Prava i usluge iz područja socijalne skrbi osobe s invaliditetom većim dijelom ostvaruju putem nadležnih ustanova u socijalnoj skrbi, a sve više se razvija model kojim Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike ugovara usluge socijalne skrbi s organizacijama civilnoga društva, konkretno s udrugama osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju.

7. OTPORNOST NA KRIZE

Krize su često posljedica neuspješnog upravljanja sigurnosnim rizicima, a imaju velik potencijal za ugrožavanje sigurnosti. One su neminovne u razvijenom i globaliziranom svijetu, njihov se broj i posljedice povećavaju, kao i brojni kaskadni efekti, a temeljna značajka suočavanja s njima potreba je za proaktivnim pristupom i usklađenom upotrebom relevantnih raspoloživih resursa u upravljanju sigurnosnim rizicima.

Usmjerenost na jačanje otpornosti na krize dovodi do podizanja kvalitete života za sve građane. Tome pridonosi poboljšanje zdravlja građana, podizanje razine društvenih usluga i promicanje društvene uključenosti, kao i borba protiv siromaštva te stvaranje poticajnog okruženja za obitelj te demografska obnova. Važan doprinos tome ima i povećana sposobnost javnih službi za prevenciju različitih sigurnosnih prijetnji i reagiranje na njih¹.

7.1. Sustav civilne zaštite u Karlovačkoj županiji

Za potrebe ove analize u daljnjem tekstu dan je pregled sposobnosti operativnih snaga sustava civilne zaštite. Operativne snage sustava civilne zaštite na odgovarajući način i pod određenim uvjetima koriste se za potrebe sustava civilne zaštite, odnosno za provođenje mjera i aktivnosti u velikim nesrećama i katastrofama kao i za potrebe provođenja osposobljavanja.

7.1.1. Pokazatelji operativne sposobnosti

Operativne snage civilne zaštite Karlovačke županije su sljedeće:

- Stožer civilne zaštite Karlovačke županije
- Vatrogasna zajednica Karlovačke županije i Javne vatrogasne postrojbe grada Karlovca i Ogulina
- Društvo Crvenog križa Karlovačke županije
- HGSS – stanica Karlovac
- HGSS – stanica Ogulin

Pravne osobe od interesa za sustav civilne zaštite na području Karlovačke županije:

- Županijska uprava za ceste, Karlovac
- Gradska toplana d.o.o. Karlovac
- Zelenilo d.o.o. Karlovac
- Čistoća d.o.o. Karlovac
- Vodovod i kanalizacija d.o.o. Karlovac
- Komunalno Duga Resa d.o.o.
- Komunalno Ozalj d.o.o.
- Komunalac Slunj d.o.o.
- Vodovod i kanalizacija d.o.o. Ogulin
- Javna ustanova „Natura VIVA“ za upravljanje zaštićenim dijelovima na području Karlovačke županije
- Udruge od interesa za sustav civilne zaštite na području Karlovačke županije:
- Ronilački klub „Vodomar“ Duga Resa
- Radio klub Ozalj.

¹ Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine

7.1.2. Stožer civilne zaštite Karlovačke županije:

Dana 3. studenoga 2017. godine Odlukom župana imenovan je Stožer civilne zaštite Karlovačke županije². Stožer obavlja sljedeće zadaće:

- Koordinira povjerenim poslovima na način da pruža potporu u osiguranju pravilnog, točnog i pravovremenog izvršenja poslova vezanih uz vatrogastvo, civilnu zaštitu i zaštitu na radu.
- Sudjeluje u organizaciji poslova iz djelokruga Županije koji se odnose na planiranje, razvoj, učinkovito funkcioniranje i financiranje sustava civilne zaštite.
- Proučava i prati propise te njihovu primjenu iz područja civilne zaštite, zaštite od požara i zaštite na radu. Sudjeluje u izradi procjena i planova te drugih akata koji se odnose na civilnu zaštitu, zaštitu od požara i zaštitu na radu sukladno zakonskim i podzakonskim aktima.
- Koordinira suradnju županijskih tijela i operativnih snaga civilne zaštite s područja Županije te prati njihov rad.
- Prati osnivanje i popunu dodatnih snaga civilne zaštite te organiziranje sudjelovanja volontera u provođenju određenih mjera i aktivnosti u sustavu civilne zaštite.
- Organizira te rukovodi radom Stožera civilne zaštite Karlovačke županije.
- Sudjeluje u provođenju osposobljavanja službenika i namještenika za rad na siguran način kao i zaštitu od požara.
- Prati problematiku elementarnih nepogoda te sudjeluje, u koordinaciji s jedinicama lokalne samouprave, u proglašenju elementarne nepogode.

7.1.3. Vatrogastvo na području Karlovačke županije

Gospodarski i socijalni napredak Karlovačke županije nije moguć bez osiguranja odgovarajuće regionalne i lokalne vatrozaštite, koncipirane na temeljima supsidijarnosti, pri čemu se vatrogastvo ističe kao jedan od vodećih i ključnih čimbenika sustava domovinske sigurnosti. Vatrogastvo uz policiju i oružane snage čini temeljni stup opće i nacionalne sigurnosti te je koncept sigurne Hrvatske nezamisliv bez dobro ustrojenih, motiviranih, opremljenih i osposobljenih vatrogasaca koji kroz gustu mrežu vatrogasnih postrojbi osiguravaju ujednačenu vatrozaštitu na cijelom području Hrvatske. Stoga ustrojavanje djelotvornog sustava vatrogastva kao najveće i najbrojnije žurne službe predstavlja prioritet u stvaranju sigurnog okruženja u Hrvatskoj.

Osim toga, vatrogastvo na području Karlovačke županije karakterizira duga tradicija te upravo ono zauzima pozitivnu ulogu u razvoju manjih sredina gdje vatrogasni domovi imaju multifunkcionalnu ulogu. Iako imaju važnu društvenu ulogu, vatrogasni domovi i spremišta još uvijek su nedovoljno uređeni i opremljeni, a imovinsko-pravni statusi u mnogim slučajevima nisu riješeni što otežava njihovu vatrogasnu ulogu.

Područje Karlovačke županije pokriveno je vatrogasnim postrojbama s 24-satnim dežurstvom na dvije lokacije (JVP Karlovac i JVP Ogulin). Na jednoj lokaciji dnevno dežurstvo obavlja dobrovoljno vatrogasno društvo s profesionalnom jezgrom (DVD Slunj).

U odnosu na druge dijelove Republike Hrvatske, na prostoru Karlovačke županije neke posebnosti zahtijevaju dodatne mjere i radnje po pitanju organizacije vatrogasne službe:

- velika površina – slaba naseljenost,
- nejednoliko pozicioniranje vatrogasnih postrojbi,
- kao posljedica Domovinskog rata opustošena i minski sumnjiva područja,

2 Stožer civilne zaštite Karlovačke županije djeluje u okviru sljedećih zakona:
Zakon o sustavu civilne zaštite, NN 82/15, 118/18 i 31/20
Zakon o zaštiti od požara, NN 92/10
Zakon o vatrogastvu, NN br. 125/19
Zakon o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda, NN 16/19
Zakon o zaštiti na radu, NN 71/14, 118/14, 154/14, 94/18, 96/18

- mnogo neobrađenih i zapuštenih poljoprivrednih površina,
- veliki tranzit transportnih sredstava i posnih tvari,
- koncentracija svih vrsta energetske infrastrukture.

Slijedom navedenih činjenica na prostoru Karlovačke županije, uz druge potencijalne opasnosti, potrebno je imati razgranatu mrežu dobro organiziranih vatrogasnih postrojbi.

Prema statistici Vatrogasne zajednice Karlovačke županije na području odgovornosti ukupno djeluju 2 javne vatrogasne postrojbe i 90 dobrovoljnih vatrogasnih društava.

U tih 90 dobrovoljnih vatrogasnih društava djeluje 1.330 operativnih dobrovoljnih vatrogasaca, dok u dvije javne vatrogasne postrojbe, Karlovac i Ogulin te u DVD-u Slunj ukupno, djeluje 80 profesionalnih vatrogasaca.

U Karlovačkoj županiji za svoj operativni rad vatrogasne postrojbe trenutno koriste 217 vatrogasnih vozila.

U skladu s Planom zaštite od požara Karlovačke županije te Sporazumom Karlovačke županije i Grada Karlovca organiziran je Županijski vatrogasni operativni centar Karlovac (ŽVOC Karlovac) u sklopu JVP-a Grada Karlovca sa stalnim 24-satnim dežurstvom i dojavom potreba za vatrogasnim intervencijama na jedinstveni telefonski broj 193.

Vatrogasna zajednica Karlovačke županije i Javne vatrogasne postrojbe grada Karlovca i Ogulina

Vatrogasna zajednica Karlovačke županije ustrojena je sa zadaćom koordiniranja ukupnih aktivnosti u provedbi preventivnih i operativnih zadaća u sustavu civilne zaštite. Županijsko vatrogasno zapovjedništvo na čelu sa županijskim vatrogasnim zapovjednikom, sastavljeno je od vatrogasnih zapovjednika općinskih i gradskih vatrogasnih zajednica, sa zadaćom izravnog zapovijedanja vatrogasnim snagama te u slučaju potrebe prebacivanja slobodnih vatrogasnih snaga na ugroženo područje. U nastavku je prikazana organizacija Vatrogasne zajednice Karlovačke županije (slika 14 i tablica 89).

Slika 14. Organizacija Vatrogasne zajednice Karlovačke županije, 2019.

Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća, Karlovačka županija, 2019.

Važno je napomenuti da su sjeverni dijelovi RH poznati po tradiciji osnivanja DVD-ova za razliku od južnih dijelova RH te zbog toga imaju puno više jedinica i raspoloživih osoba za rad u DVD-u. Analizirajući ukupni pregled DVD-a, možemo zaključiti da velik broj DVD-a na području Karlovačke županije govori o respektabilnoj snazi, ali i tradiciji vatrogastva na ovim prostorima.

Tablica 89. Organizacija vatrogasne zajednice Karlovačke županije, 2019.

VATROGASNA ZAJEDNICA KARLOVAČKE ŽUPANIJE		
VZG KARLOVCA	- JVP Karlovac - DVD Zdravstvo Karlovac - DVD Vukmanić - DVD Velika Jelsa - DVD Tuškani - DVD Stative Gornje - DVD Skakavac - DVD Šišljavić - DVD Rečica Matica - DVD Rečica Kolodvor - DVD Priselci - DVD Orlovac - DVD Mahićno	- DVD Koritinja - DVD Kobilić Pokupski - DVD Knez Gorica - DVD Karlovac - DVD Kamensko - DVD Hrnetić-Novaki - DVD Gradac - DVD Gorščaki-Vukoder - DVD Gornje Mekušje - DVD Donje Mekušje - DVD Dolnja Rečica - DVD Cerovac Vukmanički - DVD Brođani
VZG DUGE RESE	- DVD Stara Sela - DVD Duga Resa	DVD Belavići
VZG OZLJA	- DVD Vrhovac - DVD Vivodina - DVD Radatovići - DVD Ozalj - DVD Kašt	- DVD Jaškovo - DVD Dvorišće Ozaljsko - DVD Donji Oštri Vrh - DVD Dojutrovia
VZO NETRETIĆ	- DVD Zagradci - DVD Prilišće - DVD Netretić - DVD Mračin	- DVD Kunići - DVD Jarče Polje-Straža - DVD Dubravci
VZO RIBNIK	DVD Ribnik	DVD Lipnik
VZO KAMANJE	- DVD Reštovo - DVD Orljakovo	DVD Kamanje
VZO LASINJA	- DVD Lasinja - DVD Desno Sredičko	DVD Crna Draga
VZO BOSILJEVO	- DVD Prikuplje - DVD Grabrk	DVD Bosiljevo
VZO BARILOVIĆ	DVD Siča	DVD Belajske Poljice

Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća, Karlovačka županija, 2019. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Karlovačka županija podijeljena je na **tri vatrogasne zone odgovornosti**:

1. ZONA ODGOVORNOSTI KARLOVAC – gradovi Karlovac, Duga Resa i Ozalj, općine: Draganić, Netretić, Ribnik, Žakanje, Kamanje, Lasinja, Barilović, Krnjak, Vojnić, Generalski Stol i Bosiljevo.
2. ZONA ODGOVORNOSTI OGULIN – Grad Ogulin, općine: Josipdol, Tounj, Plaški, Saborsko.
3. ZONA ODGOVORNOSTI SLUNJ – Grad Slunj, općine: Rakovica i Cetingrad.

Na području Karlovačke županije formiran je Županijski vatrogasni operativni centar Karlovac (ŽVOC Karlovac) koji djeluje u okviru JVP-a Grada Karlovca. Formiranje ŽVOC-a Karlovac regulirano je sporazumom između Karlovačke županije i Grada Karlovca.

Karakteristike vatrogasnih intervencija u Karlovačkoj županiji, bilo na stambenim, gospodarskim ili prometnim objektima nimalo se ne razlikuju od intervencija koje obavljaju vatrogasne postrojbe u sredinama sa sličnom površinom i brojem stanovnika. Te su intervencije u pravilu daleko kraćeg trajanja i s manje uključenih vatrogasaca u odnosu na intervencije na otvorenom prostoru.

Tijekom 2020. godine ŽVOC Karlovac evidentirao je ukupno 1.400 vatrogasnih događaja što je za 361 događaj više nego 2019. godine. Na istima je angažirano kumulativno 7.003 vatrogasaca i 2.486 vatrogasnih vozila, a vatrogasci su utrošili više od 12 tisuća sati.

Najveće povećanje zabilježeno je kod tehničkih intervencija koje čine 45% od ukupnog broja događaja, a uzrok tome je nevrijeme koje je u kolovozu 2020. pogodilo najviše Karlovac i Dugu Resu.

Tablica 90. Vrste intervencija vatrogasne službe na području Karlovačke županije, 2020.

VRSTA INTERVENCIJE	BROJ INTERVENCIJA
Požarna intervencija	678
Tehnička intervencija	629
Intervencije s opasnim tvarima	23
Ostale intervencije	70
Ukupno	1400

Izvor: *Vatrogasna zajednica Karlovačke županije, 2021.*

7.1.4. Društvo Crvenog križa Karlovačke županije

Hrvatski Crveni križ u svom radu ostvaruje humanitarne ciljeve i zadaće na području zaštite i unapređenja zdravlja, socijalne skrbi, zdravstvenog i humanitarnog odgoja te se zalaže za poštivanje međunarodnog humanitarnog prava i zaštitu ljudskih prava.

Posebne obveze Hrvatski Crveni križ izvršava u situacijama oružanih sukoba, velikih prirodnih, ekoloških, tehnoloških i drugih nesreća i epidemija s posljedicama masovnih stradanja ljudi.

Prva pomoć, zaštita i promicanje zdravlja, dobrovoljno darivanje krvi, rad na bolestima ovisnosti, pripreme i odgovor na krize, prikupljanje i distribucija humanitarne pomoći, spašavanje života na vodi, ekološka zaštita, skrb o tražiteljima međunarodne zaštite, prevencija trgovanja ljudima, briga za socijalno ugrožene građane, služba traženja nestalih osoba te edukacija mladih i volontera svih starosnih skupina neki su od temeljnih programa koje HCK provodi s ciljem izgradnje humanijeg, tolerantnijeg i sigurnijeg društva.

U sustavu Crvenog križa Karlovačke županije djeluju sljedeća društva:

- Gradsko društvo Crvenog križa Karlovac
- Gradsko društvo Crvenog križa Ogulin
- Gradsko društvo Crvenog križa Slunj

- Gradsko društvo Crvenog križa Duga Resa
- Gradsko društvo Crvenog križa Ozalj
- Općinsko društvo Crvenog križa Vojnić.

Društvo Crvenog križa Karlovačke županije za potvrde pružanja odgovora u krizama i katastrofama ima formirane operativne snage Crvenog križa:

- Krizni stožer Crvenog križa
- Interventni tim
- Mobilni tim za psihosocijalnu podršku i službu traženja.

Potreba za mobilnim timom za psihosocijalnu podršku i službu traženja proizlazi iz novonastalih iskustava tijekom izbijanja pandemije i potresa u Sisačko-moslavačkoj županiji. Navedeni tim je formiran i aktivan.

7.1.5. Hrvatska gorska služba spašavanja – stanice Karlovac i Ogulina

Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS) je nacionalna, dobrovoljna, stručna, humanitarna i nestranačka udruga javnoga značaja. Osnovni ciljevi HGSS-a su sprječavanje nesreća, spašavanje i pružanje prve medicinske pomoći u planini i na drugim nepristupačnim područjima i u izvanrednim okolnostima kod kojih pri spašavanju i pružanju pomoći treba primijeniti posebno stručno znanje i upotrijebiti tehničku opremu za spašavanje u planinama, a u svrhu očuvanja ljudskog života, zdravlja i imovine.

Rad HGSS-a definiran je Zakonom o Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja³ i Zakonom o sustavu civilne zaštite⁴.

Karlovačka županija sklopila je ugovor o suradnji s HGSS-om kojim su definirana područja zajedničkog interesa Karlovačke županije i HGSS-a te uređen način financiranja redovnih djelatnosti.

HGSS – stanica Karlovac i Ogulin, djeluje kao stručna humanitarna, neprofitna udruga čiji su pripadnici specijalizirani za traganje i spašavanje u posebnim okolnostima, na nepristupačnim terenima i lošim vremenskim uvjetima te drugim akcidentnim situacijama koje zahtijevaju uporabu posebnih sposobnosti spasilačkih tehnika i opreme.

7.1.6. Identifikacija prijetnji i rizika

U Procjeni rizika od velikih nesreća za područje Karlovačke županije izdvojeni su sljedeći rizici koje je odabrala Radna skupina za izradu navedenog dokumenta:

1. potres,
2. poplava,
3. degradacija tla, klizišta,
4. ekstremne vremenske pojave (tuča, mraz, snijeg i led),
5. požari otvorenog prostora,
6. opasnost od mina,
7. epidemije i pandemije.

³ NN 79/06 i 110/15

⁴ NN 82/15, 118/18, 31/20 i 20/21

Procjena rizika od velikih nesreća skup je procijenjenih relevantnih rizika izraženih u scenarijima koji su utemeljeni na prijetnjama koje mogu izazvati neželjene posljedice na promatranom području. Za potrebe izrade Procjene rizika od velikih nesreća definirane su tri skupine posljedica po društvene vrijednosti:

1. život i zdravlje ljudi,
2. gospodarstvo i
3. društven stabilnost i politika.

Posljedice na život i zdravlje ljudi prikazuju se ukupnim brojem ljudi za koje se procjenjuje kako mogu biti u sastavu nekog od procesa nastalih kao posljedica događaja opisanih scenarijem – poginuli, ozlijeđeni, oboljeli, evakuirani, zbrinuti i sklonjeni u odnosu na ukupan broj stanovnika. Posljedice se opisuju temeljem izravnog utjecaja na život, uzimajući u obzir i utjecaj na zdravlje opterećenošću sustava ili pojavom lošijih životnih uvjeta izazvanih neželjenim događajem.

Posljedice na gospodarstvo odnose se na ukupnu materijalnu i financijsku štetu u gospodarstvu.

Posljedice za društvenu stabilnost i politiku također se iskazuju u materijalnoj šteti i to za štetu na kritičnoj infrastrukturi i šteti na ustanovama/gradevinama od javnog društvenog značaja.

Tablica 91. Procjena scenarija rizika od velikih nesreća – Karlovačka županija, 2019.

POTRES	
KRATAK OPIS SCENARIJA	Potres je elementarna nepogoda uzrokovana prirodnim događajem koji je vjerojatno najveći uzrok stradavanja ljudi i uništenja materijalnih dobara. Potresi su uzrok katastrofa koje karakterizira brz nastanak, događaju se učestalo i bez prethodnog upozorenja. Područje Karlovačke županije ugroženo je intenzitetom potresa jačine VII° – VIII° MCS ljestvice.
UTJECAJ NA DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI	• Veliki postotak oštećenosti stambenih građevina, industrijske i komunalne infrastrukture • Problemi u komunikaciji, neprotočne prometnice • Određen broj ozlijeđenih i poginulih • Šteta na materijalnim i kulturnim dobrima te okolišu, nedovoljni kapaciteti za zbrinjavanje ozlijeđenih i evakuiranih itd. te • Sekundarne katastrofalne opasnosti i posljedice
PREVENTIVNE MJERE	• Protupotresno projektiranje i građenje građevina sukladno odgovarajućim tehničkim propisima i hrvatskim/europskim normama • Izgradnja sustava ranog upozoravanja. Edukacija i osposobljavanje operativnih • snaga sustava civilne zaštite Karlovačke županije
MJERE ODGOVORA	• Uzbunjivanje i obavješćivanje • Evakuacija, zbrinjavanje, sklanjanje, • Spašavanje, pružanje prve pomoći
POPLAVA	
KRATAK OPIS SCENARIJA	Uslijed naglog porasta vodostaja rijeka na području Karlovačke županije moguća je ugroza građevina kritične infrastrukture kao i brojne potencijalne opasnosti i posljedice po stanovništvo, materijalna i kulturna dobra te okoliš na području Karlovačke županije

UTJECAJ NA DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI	Opskrba vodom i odvodnja: • poremećaj u funkcioniranju • izlivanje otpadnih voda • potapanje podruma • zagađenja izvora vode Cestovni promet: • prekidi i otežano obavljanje djelatnosti do otklanjanja posljedica. Proizvodnja i distribucija električne energije: • duži prekidinapajanja el. energijom
PREVENTIVNE MJERE	• Građenje nasipa te drugih radova kojima se omogućuju kontrolirani i neškodljivi protoci voda • Izgradnja sustava ranog upozoravanja, edukacija i osposobljavanje operativnih snaga sustava civilne zaštite Karlovačke županije
MJERE ODGOVORA	• Uzbunjivanje i obavješćivanje • Evakuacija, zbrinjavanje, sklanjanje, • Spašavanje, pružanje prve pomoći
DEGRADACIJA TLA / KLIZIŠTA	
KRATAK OPIS SCENARIJA	U predjelima Karlovačke županije postoji veliki broj klizišta čije aktiviranje može ugroziti stanovništvo, imovinu ili normalno odvijanje cestovnog prometa. Laporovi vapnenci, lapori, glinovito-pjeskovite naslage uvjetno su stabilne i u njima se mogu javiti razni vidovi nestabilnosti djelovanjem čovjeka pri izgradnji različitih objekata. U područjima gdje prevladava glinena komponenta moguća je pojava klizišta.
UTJECAJ NA DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI	• Klizišta su u posljednjih nekoliko godina prouzročila velike štete na poljoprivrednim površinama, lokalnim i županijskim cestama, te privatnim i privrednim objektima na području Karlovačke županije. • Prekid cestovne komunikacije uzrokuje velike probleme u funkcioniranju lokalne zajednice.
PREVENTIVNE MJERE	• Izrada geološke studije upravljanja klizištima na području Karlovačke županije • Kartiranje klizišta u georeferencijalnom sustavu • Utjecaj na kritičnu infrastrukturu
MJERE ODGOVORA	• Privremena sanacija klizišta, kontrola statike objekata
EKSTREMNE VREMENSKE POJAVE (TUČA, MRAZ, SNIJEG I LED)	
KRATAK OPIS SCENARIJA	Potencijalni meteorološki uvjeti za stvaranje poledice pri tlu tj. oborinski dani u kojima je temperatura zraka pri tlu (na 5 cm) 0°C ili na 2 m 3°C (za postaje koje nemaju mjerenja temperature zraka pri tlu). Broj dana s padanjem snijega, maksimalna visina novog snijega i maksimalna visina snježnog pokrivača. U područjima gdje snijeg rijetko pada čak i male visine snijega mogu izazvati negativne posljedice na ljude i odvijanje normalnog života.

UTJECAJ NA DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI	• Problemi u prometu, opskrba lokalne i regionalne samouprave, problemi kod pružanja zdravstvenih usluga • Štete na poljoprivrednim površinama, štete na objektima • Pojava leda na objektima kritične infrastrukture (elektroenergetika, telekomunikacije, vodoopskrba) može učiniti znatne materijalne štete
PREVENTIVNE MJERE	• Edukacija i osposobljavanje građana Karlovačke županije • U cilju ublažavanja posljedica od snježnih oborina i poledica potrebno je redovito čišćenje pločnika, pristupnih putova, čišćenje snijega i leda s vozila prije uključivanja u promet i korištenje zimske opreme na vozilu i sl. • Poštivanjem urbanističkih mjera u izgradnji objekata smanjit će se posljedice uzrokovane kišom i/ili tučom
MJERE ODGOVORA	• Rano obavješćivanje i upozoravanje, pripremljena zimska služba
POŽARI OTVORENOG TIPA	
KRAKAK OPIS SCENARIJA	Visoke temperature u proljetnom dijelu godine na području Karlovačke županije te suha vegetacija pogoduju velikom broju požara otvorenog prostora.
UTJECAJ NA DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI	• Štete u poljoprivredi, šumama, komunalna infrastruktura i ostalo
PREVENTIVNE MJERE	• Edukacija stanovništva i provedba odluke o spaljivanju korova na otvorenom
MJERE ODGOVORA	• Motrenje i rano upozoravanje prema lokalnim vatrogasnim društvima
OPASNOST OD MINA	
KRAKAK OPIS SCENARIJA	Na području Karlovačke županije još imamo minski sumnjiva područja gdje postoji opasnost od mina koje su zaostale od Domovinskog rata
UTJECAJ NA DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI	• Opasnost od ljudskih stradanja, te štete u šumarstvu, lovstvu, turizmu, poljoprivredi
PREVENTIVNE MJERE	• Upozoravati lokalno stanovništvo na potencijalne opasnosti od mina
MJERE ODGOVORA	• Što prije težiti na potpuno razminiranje područja Karlovačke županije u cjelini
EPIDEMIJE I PANDEMIJE	
KRAKAK OPIS SCENARIJA	Neočekivano veliki broj slučajeva neke bolesti, poglavito zarazne, kao i bilo koje druge bolesti u skoro isto vrijeme na jednom području, naseljenom mjestu, gdje obitava veći broj žitelja, tretira se kao epidemija. Same epidemije nastaju kod velikih nesreća kao potres poplava i sl.
UTJECAJ NA DRUŠTVENE VRIJEDNOSTI	• U situaciji pojave određene epidemiološke i sanitarne ugroze posljedice po stanovništvo očitovale bi se u značajnom padu životnog standarda i prekidu uobičajenog načina života

PREVENTIVNE MJERE	• Preventivne DDD mjere, preventivna cijepljenja, održavanje higijene. • Brze intervencije higijensko epidemiološke djelatnosti u suradnji s ostalim djelatnostima Zavoda za javno zdravstvo Karlovačke županije i sanitarne inspekcije
MJERE ODGOVORA	• Edukacija, obavješćivanje • Cijepljenje • Deratizacija • Higijensko epidemiološka • Djelatnost, zaštita vode

Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća, Karlovačka županija, 2019. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Kao jedna od identificiranih prijetnji u Procjeni rizika Karlovačke županije navode se potresi. Nedavni događaji iz prosinca 2020. godine su pokrenuli pitanje građenja zgrada i objekata na području Županije. Naime, područje Sisačko-moslavačke, Zagrebačke i Karlovačke županije pogodio je niz snažnih potresa od kojih je jedan bio magnitude 6,2 prema Richteru s epicentrom kod Petrinje i time je jedan od dva najjača instrumentalno zabilježena potresa u Republici Hrvatskoj (od 1909. godine). Potres je prouzročio ljudska stradanja i velike štete na području gradova Glina, Petrinja i Sisak i okolnim naseljima. Mnogi objekti pretrpjeli su oštećenja te u njima nije moguć daljnji boravak. Dana 4. siječnja 2021. godine, Vlada RH je proglasila katastrofu za Sisačko-moslavačku te dijelove Zagrebačke i Karlovačke županije pogođene potresom. Na nacionalnoj razini donosi se Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije i Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije kojim se vlasnicima želi pomoći u obnovi i uklanjanju zgrada, tj. u njihovu stambenom zbrinjavanju. Procjena rizika Karlovačke županije navodi utjecaj potresa na društvene vrijednosti, a to su mogući veliki postotak oštećenosti stambenih građevina, industrijske i komunalne infrastrukture, problem u komunikaciji, neprotočne prometnice, određen broj povrijeđenih i poginulih, šteta na materijalnim i kulturnim dobrima te okolišu, nedovoljni kapaciteti za zbrinjavanje ozlijeđenih i evakuiranih itd. Nakon potresa izvršen je pregled građevina radi procjene njihove uporabljivosti te je organizirana prijava oštećenih zgrada kao i dodjela novčane pomoći za obnovu. Također, u dokumentu Procjena rizika navode se preventivne mjere koje se odnose na protupotresno projektiranje i građenje građevina sukladno odgovarajućim tehničkim propisima i hrvatskim/europskim normama. Prema postojećim propisima, vlasnici potresom oštećenih i uništenih zgrada te su zgrade bili dužni održavati, obnoviti ili ukloniti. Potres je pokazao što se događa kada se zgrade ne grade i održavaju kako bi to trebalo, jer se pravilnim građenjem osigurava sigurnost i trajnost zgrade.

7.2. Analiza stanja sustava civilne zaštite

Za potrebu analize sustava civilne zaštite, u dokumentu Procjena rizika od velikih nesreća u Karlovačkoj županiji, izrađena je analiza u području preventive (Usvojenost strategija, normativne uređenosti te izrađenost procjena i planova od značaja za sustav civilne zaštite, Sustavi ranog upozoravanja i suradnja sa susjednim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, Stanje svijesti pojedinaca, pripadnika ranjivih skupina, upravljačkih i odgovornih tijela, Ocjena stanja prostornog planiranja, izrade prostornih i urbanističkih planova razvoja, planskog korištenja zemljišta, Ocjena fiskalne situacije i njezine perspektive i Baza podataka) i reagiranja (Spremnost odgovornih i upravljačkih kapaciteta i Stanje mobilnosti operativnih kapaciteta sustava civilne zaštite i stanja komunikacijskih kapaciteta).

7.2.1. Područje preventive

Usvojenost strategija, normativne uređenosti te izrađenost procjena i planova od značaja za sustav civilne zaštite

Uzimajući u obzir sve izrađene dokumente od značaja za sustav civilne zaštite, njihovu međusobnu povezanost i usklađenost, razina spremnosti je po ovom operativno važnom elementu procijenjena vrlo visokom.

Sustavi ranog upozoravanja i suradnja sa susjednim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave

Institucije kao što su Državni hidrometeorološki zavod (DHMZ), Hrvatske vode, druge znanstvene institucije, inspekcije, središnja tijela državne uprave za unutarnje poslove, obranu i radiološku i nuklearnu sigurnost te druge organizacije kojima su prikupljanje i obrada informacija te izrada predviđanja i prognoza dio redovne djelatnosti, razvijaju nacionalne mreže za prikupljanje podataka. Iz tih se izvora osiguravaju potrebne informacije ranog upozoravanja i dostavljaju MUP-u – Ravnateljstvu civilne zaštite, a za što su razvijeni posebni komunikacijski protokoli.

Župan Karlovačke županije informacije o mogućim ugrozama dobiva od: Županijskog centra 112 – Karlovac, Područnog ured civilne zaštite Rijeka – Službe civilne zaštite Karlovac, pravnih subjekta, središnjih tijela državne uprave, zavoda, institucija, inspekcija. U slučaju neposredne prijetnje od nastanka velike nesreće na području Karlovačke županije, župan obavještava čelnike susjednih jedinica regionalne samouprave o nadolazećoj ugrozi.

Sustavi ranog upozoravanja i suradnja sa susjednim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave procjenjuju se visokom razinom spremnosti.

Stanje svijesti pojedinaca, pripadnika ranjivih skupina, upravljačkih i odgovornih tijela

S obzirom na nedovoljno razvijeno stanje svijesti o rizicima: pojedinaca, pripadnika ranjivih skupina, upravljačkih i odgovornih tijela, posebnu pažnju treba posvetiti razvoju komunikacijskih i operativnih rješenja usklađenih s potrebama građana iz svih ranjivih skupina, posebno skupinama s problemima sluha i vida, kako bi se i oni pripremili za provođenje mjera po informacijama ranog upozoravanja te pripremili za postupanje u realnom vremenu uz primjerenu asistenciju organiziranih dijelova operativnih kapaciteta sustava civilne zaštite. Osim toga potrebno je po jedinicama lokalnih samouprava organizirati tribine te upoznati lokalno stanovništvo s mogućim posljedicama neželjenih događaja kao i načinu samozaštite.

Stanje svijesti pojedinaca, pripadnika ranjivih skupina, upravljačkih i odgovornih tijela procjenjuje se niskom razinom spremnosti.

Ocjena stanja prostornog planiranja, izrade prostornih i urbanističkih planova razvoja, planskog korištenja zemljišta

Procjena spremnosti sustava civilne zaštite procijenjena je na temelju ocjene stanja prostornog planiranja, izrade prostornih i urbanističkih planova razvoja, provođenja legalizacije te planskog korištenja zemljišta.

Stanje prostornog planiranja, izrade prostornih i urbanističkih planova razvoja, planskog korištenja zemljišta procjenjuje se kao visoka razina spremnosti.

Ocjena fiskalne situacije i njezine perspektive

Uvidom u stavke proračuna za 2019. godinu i s obzirom na podatke o opremanju operativnih snaga civilne zaštite, osposobljavanjima i vježbama civilne zaštite, ocjena fiskalne situacije i njezine perspektive procijenjena je visokom razinom spremnosti.

Baza podataka

Bazu podataka označava skup međusobno povezanih podataka koji omogućavaju pregled sposobnosti operativnih snaga sustava civilne zaštite, a koji se na odgovarajući način i pod određenim uvjetima koristi za potrebe sustava civilne zaštite, odnosno koji se koristi za provođenje mjera i aktivnosti sustava civilne zaštite u velikim nesrećama i katastrofama kao i za potrebe provođenja osposobljavanja. Karlovačka županija vodi evidenciju za:

- članove Stožera civilne zaštite,
- vatrogasne snage na području Županije,
- druge operativne snage iz sustava civilne zaštite na području Županije, odgovorne osobe i materijalno tehnička sredstva,
- pravne osobe u sustavu civilne zaštite.

Razina spremnosti ove kategorije procijenjena je visokom.

Tablica 92. Analiza sustava civilne zaštite, područje preventive – Karlovačka županija, 2019.

PODRUČJE PREVENTIVE	VRLO NISKA SPREMNOST	NISKA SPREMNOST	VISOKA SPREMNOST	VRLO VISOKA SPREMNOST
	4	3	2	1
Usvojenost strategija, normativne uređenosti te izrađenost procjena i planova od značaja za sustav civilne zaštite				X
Sustavi ranog upozoravanja i suradnja sa susjednim jedinicama područne (regionalne) samouprave			X	
Stanje svijesti pojedinaca, pripadnika ranjivih skupina, upravljačkih i odgovornih tijela		X		
Ocjena stanja prostornog planiranja, izrade prostornih i urbanističkih planova razvoja, planskog korištenja zemljišta			X	
Ocjena fiskalne situacije i njezine perspektive			X	
Baze podataka			X	
Područje preventive – ZBIRNO			X	

Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća, Karlovačka županija, 2019.

7.2.2. Područje reagiranja

Spremnost odgovornih i upravljačkih kapaciteta

Procjena spremnosti sustava civilne zaštite provedena je na temelju operativnih kapaciteta sustava civilne zaštite za provođenje svih mjera i aktivnosti sustava civilne zaštite. Spremnost operativnih kapaciteta analizirana je po sljedećim parametrima: popunjenost ljudstvom, spremnost zapovjedništva, osposobljenosti i uvježbanosti ljudstva i zapovjednog osoblja, opremljenosti materijalno-tehničkim sredstvima, vremenu mobilizacijske spremnosti, samodostatnosti te logističkoj potpori.

U nastavku se nalazi tablica s konačnim ocjenama spremnosti operativnih snaga.

Tablica 93. Ocjena spremnosti operativnih snaga sustava civilne zaštite – Karlovačka županija, 2019.

PODRUČJE REAGIRANJA	VRLO NISKA SPREMNOST	NISKA SPREMNOST	VISOKA SPREMNOST	VRLO VISOKA SPREMNOST
	4	3	2	1
Stožer civilne zaštite Karlovačke županije			X	
Vatrogasne snage Karlovačke županije		X		
Društvo Crvenog križa Karlovačke županije			X	
Hrvatska gorska služba spašavanja – stanice Karlovac i Ogulin			X	
Pravne osobe i udruge od interesa za sustav civilne zaštite Karlovačke županije		X		
Područje reagiranja – ZBIRNO			X	

Izvor: Procjena rizika od velikih nesreća, Karlovačka županija, 2019.

Stanje mobilnosti operativnih kapaciteta sustava civilne zaštite i stanja komunikacijskih kapaciteta

Procjena spremnosti sustava civilne zaštite provodi se na temelju procjene stanja mobilnosti operativnih kapaciteta sustava civilne zaštite i stanja komunikacijskih kapaciteta na temelju procjene stanja transportne potpore i komunikacijskih kapaciteta. Gotovo svi analizirani kapaciteti raspolažu vlastitim prijevoznim sredstvima, dok samo HGSS od operativnih snaga raspolaže zadovoljavajućim sustavima radio komunikacija. Ukupna razina spremnosti operativnih kapaciteta procijenjena je niskom razinom i to zbog nedovoljne opremljenosti komunikacijskim sredstvima najvažnijih operativnih kapaciteta od značaja za sustav civilne zaštite u cjelini.

8. OČUVANJE PRIRODE I OKOLIŠA, KLIMATSKE PROMJENE

8.1 Pregled trendova i razvojnih potencijala na EU i RH razini – Očuvanje prirode i okoliša

Očuvanje prirode, obnovljivih prirodnih resursa, voda, šuma, tla i mora osnova je održivog i uključivog rasta, sigurnosti proizvodnje hrane i smanjivanja siromaštva.

Hrvatska je izložena visokim rizicima od klimatskih promjena. Posljedice ekstremnih vremenskih nepogoda, suše, poplave, podizanje razine mora, erozija tla i onečišćenje zraka upućuju na nužnost smanjivanja rizika od negativnih posljedica uzrokovanih klimatskim promjenama i povećanja otpornosti na njih. Područja koja se smatraju osobito osjetljivima na klimatske promjene su vodno gospodarstvo, poljoprivreda, šumarstvo, bioraznolikost te prirodni kopneni i morski ekosustavi, energetika, obalna i urbana područja, turizam i zdravlje ljudi.

Iako se emisije stakleničkih plinova u Hrvatskoj postupno smanjuju, intenzitet emisija stakleničkih plinova gospodarstva još je uvijek visok. Osim prometa, značajni izvori stakleničkih plinova su proizvodnja energije, zbrinjavanje otpada i neučinkovito korištenje energije u sektoru zgradarstva. Postojeći fond zgrada relativno je star i energetske neučinkovit, a hrvatski gradovi svrstavaju se među najmanje zelene gradove u Europi. Cjelovita obnova zgrada, koja osim mjera energetske obnove obuhvaća i mjere za osiguranje zdravih unutarnjih klimatskih uvjeta, zaštite od požara i rizika povezanih s pojačanom seizmičkom aktivnošću nužnost je današnjeg vremena.

Ispunjavajući ciljeve tranzicije na niskouglični razvoj, zaštite okoliša i smanjivanja rizika od klimatskih promjena na način koji je sukladan provedbi *Europskog zelenog plana*, pridonijet će se postizanju klimatske neutralnosti i ispunjavanju ciljeva održivog razvoja iz Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj 2030.

Niskouglična i energetska tranzicija postavlja put prema održivom konkurentnom gospodarstvu u kojemu se gospodarski rast ostvaruje uz male emisije stakleničkih plinova i drugih emisija u okoliš. Vodeći računa o izloženosti Hrvatske rizicima klimatskih promjena, nužno je provođenje javnih politika usmjerenih na očuvanje bioraznolikosti i povećanje prirodnog kapitala, prostornih resursa, osnaživanje niskougličnog rasta i djelotvorno upravljanje resursima radi smanjivanja rizika za okoliš i povećanja otpornosti na klimatske promjene te dekarbonizaciju energetske sustava i obnovu zgrada u cilju postizanja energetske učinkovitosti.

Za potrebe ove analize važno je za istaknuti kako Europski zeleni plan¹ obuhvaća *akcijski plan* za:

- unapređenje učinkovitog iskorištavanja resursa prelaskom na čisto kružno gospodarstvo
- obnovu biološke raznolikosti i smanjenje onečišćenja.

U planu se navode potrebna ulaganja i dostupni financijski alati te objašnjava kako osigurati pravednu i uključivu tranziciju. EU želi biti klimatski neutralna 2050. godine. Kako bi se to postiglo, predložen je europski propis o klimi kako bi politička obveza postala pravna obveza.

Europskim zelenim planom nastoji se poboljšati dobrobit građana. Klimatski neutralna Europa i zaštita prirodnog staništa pozitivno će utjecati na građane, planet i gospodarstvo. Za ostvarenje navedenog cilja bit će potrebno djelovanje svih gospodarskih sektora, među ostalim:

- ulaganje u tehnologije prihvatljive za okoliš
- poticanje industrija na inovacije
- uvođenje čistijih, jeftinijih i zdravijih oblika privatnog i javnog prijevoza
- dekarboniziranje energetske sektora
- povećanje energetske učinkovitosti zgrada
- suradnja s međunarodnim partnerima na poboljšanju globalnih standarda u području okoliša.

¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hr

EU će pružiti financijsku potporu i tehničku pomoć onima na koje će prelazak na zeleno gospodarstvo najviše utjecati. To će učiniti u okviru mehanizma za pravednu tranziciju unutar kojeg će se u razdoblju 2021. – 2027. mobilizirati najmanje 100 milijardi eura u najpogođenijim regijama.

8.2. Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena

Očuvanje prirodnog kapitala, zaštita okoliša i očuvanje dostupnosti prirodnog kapitala cjelokupnom stanovništvu nezaobilazna je pretpostavka održivog razvoja. Upravljanje otpadom i otpadnim vodama, veća učinkovitost u proizvodnji i potrošnji energije, uključujući i energetska učinkovitost zgrada te ravnomjerna razvijenost prometne infrastrukture područja, mogu znatno pridonijeti smanjivanju ugljičnog intenziteta gospodarstva, očuvanju prirodnog kapitala i unaprjeđenju kvalitete života.

Hrvatska je jedna od članica Europske unije koja je najviše izložena rizicima od klimatskih promjena zbog povećanja temperature, smanjivanja oborina, mogućnosti pojave ekstremnih vremenskih prilika kao što su poplave i suše, ali i daljnjeg podizanja razine mora. Klimatski modeli pokazuju da bi u slučaju daljnjeg povećavanja globalnih emisija štetnih plinova prosječna ljetna temperatura zraka u Hrvatskoj do 2070. mogla porasti za 2,6 do 2,9 stupnjeva, a temperatura mora za 1,6 do 2,4 stupnja. Sve to ukazuje da klimatske promjene imaju potencijal prouzročiti značajne štete za ljudsko zdravlje, fizičke objekte i gospodarsku aktivnost, naročito u poljoprivredi, ribarstvu, bioraznolikosti, turizmu, prometu, proizvodnji električne energije i sl. Prema Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. godine, Hrvatska ostvaruje značajne gospodarske koristi od svojeg prirodnog kapitala, na primjer kroz turizam ili poljoprivredu, no vrijednosti zdravog i funkcionalnog ekosustava te očuvane bioraznolikosti zasad nisu u cijelosti tržišno prepoznate. Ne postoje financijski ili računovodstveni standardi kojima bi se vrednovao prirodni kapital. Međutim, gubitak bioraznolikosti i funkcionalnih ekosustava prouzročio bi nesagledivu štetu za gospodarstvo i stanovništvo.

Očuvanje i poboljšanje bioraznolikosti, povećanje prirodnog kapitala, sprječavanje onečišćenja i zaštita okoliša te očuvanje Jadranskog mora zajednička je zadaća, a zaštita od klimatskih promjena obveza je prema budućim generacijama. Okoliš je zbog toga sastavni i nerazdvojivi dio gospodarskog razvoja.

Uspostavit će se sustav praćenja klimatskih promjena i prilagodbe tim promjenama te će se modernizirati hidrometeorološki sustavi i sustavi za rano upozoravanje na opasne vremenske pojave.

Osigurati će se razvoj infrastrukture za smanjenje rizika od poplava pomoću rješenja utemeljenih na kriterijima zaštite prirode. Poduzet će se mjere za smanjenje rizika od zaslanjivanja tla i pojave klizišta održivim upravljanjem vodnim resursima te razvojem i primjenom mjera prevencije rizika od poplava i djelovanja bujičnih voda.

Smanjiti će se onečišćenje zraka poticanjem usvajanja „čišćih” procesa proizvodnje, smanjivanjem upotrebe fosilnih goriva za grijanje, smanjenjem emisija ugljika u transportu te emisija amonijaka i drugih štetnih tvari u poljoprivredi.

Potaknut će se razvoj zelene i plave infrastrukture na urbanim područjima kao što su planski osmišljene zelene i vodne površine i druga prostorna rješenja temeljena na prirodi koja pridonose očuvanju, poboljšanju i očuvanju prirode, prirodnih funkcija i procesa.

Kružnom obnovom prostora i zgrada potiče se učinkovito korištenje prostornih resursa uz smanjenje potrebe za širenjem građevinskih područja na trenutačno neizgrađena područja, doprinosi se poboljšanju energetske svojstva zgrada, smanjenju nastanka građevnog otpada, ukupnom očuvanju resursa korištenih u prostoru i zgradama te revitalizaciji urbanog prostora.

Uspostavit će se cjelovit funkcionalni okvir za očuvanje prirode te unaprijediti upravljanje zaštićenim područjima ekološke mreže Natura 2000.

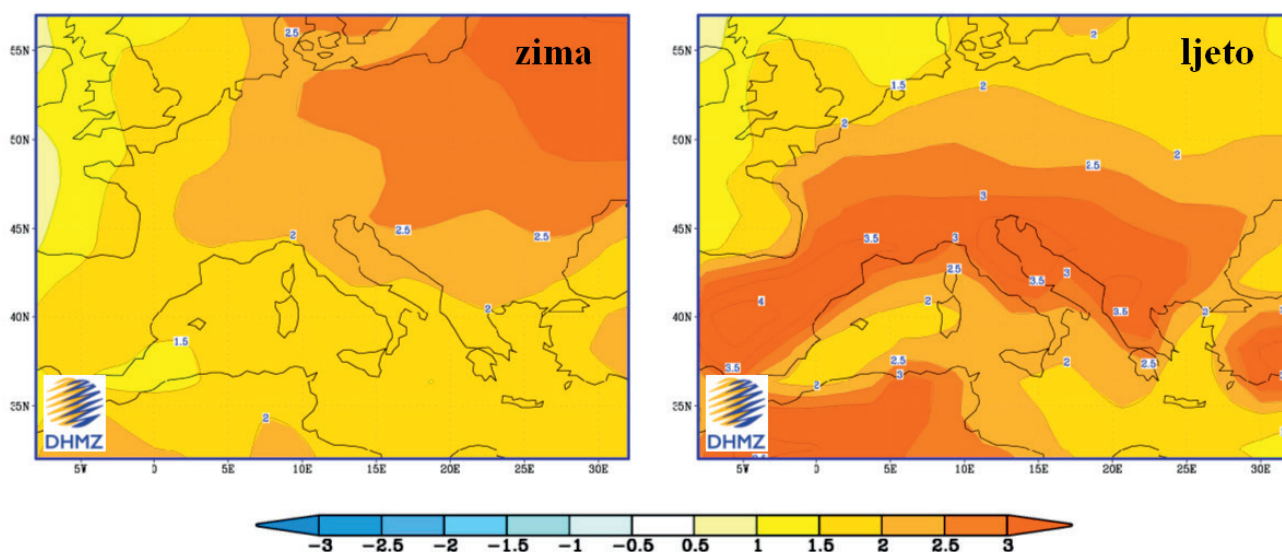
8.3. Očekivane klimatske promjene na području Karlovačke županije

U daljnjem tekstu dane su projekcije Državnog hidrometeorološkog zavoda (DHMZ). Projekcije promjene prizemne temperature zraka i oborina u Hrvatskoj dobivene su simulacijama klime regionalnim klimatskim modelom RegCM, prema A2² scenariju za dva 30-godišnja razdoblja. Pritom razdoblje do 2040. godine predstavlja bližu budućnost i od najvećeg je interesa za korisnike klimatskih informacija u dugoročnom planiranju prilagodbe na klimatske promjene. Razdoblje od 2041. do 2070. predstavlja sredinu 21. stoljeća u kojemu je prema A2 scenariju predviđen daljnji porast koncentracije ugljikovog dioksida (CO₂) u atmosferi te je signal klimatskih promjena jači.

Na slikama 15 (prvo razdoblje) i 16 (drugo razdoblje) dani su rezultati RegCM modela za područje cijele Hrvatske, iz kojih se može primijetiti da se predviđa povećanje prizemne temperature zraka u oba razdoblja i u svim sezonama. U prvom razdoblju buduće klime (do 2040.) na području Hrvatske zimi se očekuje porast temperature do 0.6 °C, a ljeti do 1 °C, dok se u drugom razdoblju buduće klime (2041. – 2070.) očekuje amplituda porasta u Hrvatskoj, zimi do 2 °C u kontinentalnom dijelu i do 1.6 °C na jugu, a ljeti do 2.4 °C u kontinentalnom dijelu Hrvatske, odnosno do 3 °C u priobalju.

Područje Karlovačke županije sagledano je u okviru šireg kontinentalnog dijela Hrvatske s obzirom da su kartografski prikazi proizašli iz DHMZ-ovih simulacija budućih klimatskih promjena rađeni na horizontalnoj rezoluciji od 35 km. S obzirom na rezolucijska ograničenja modela, dane karte su na razini preglednih.³

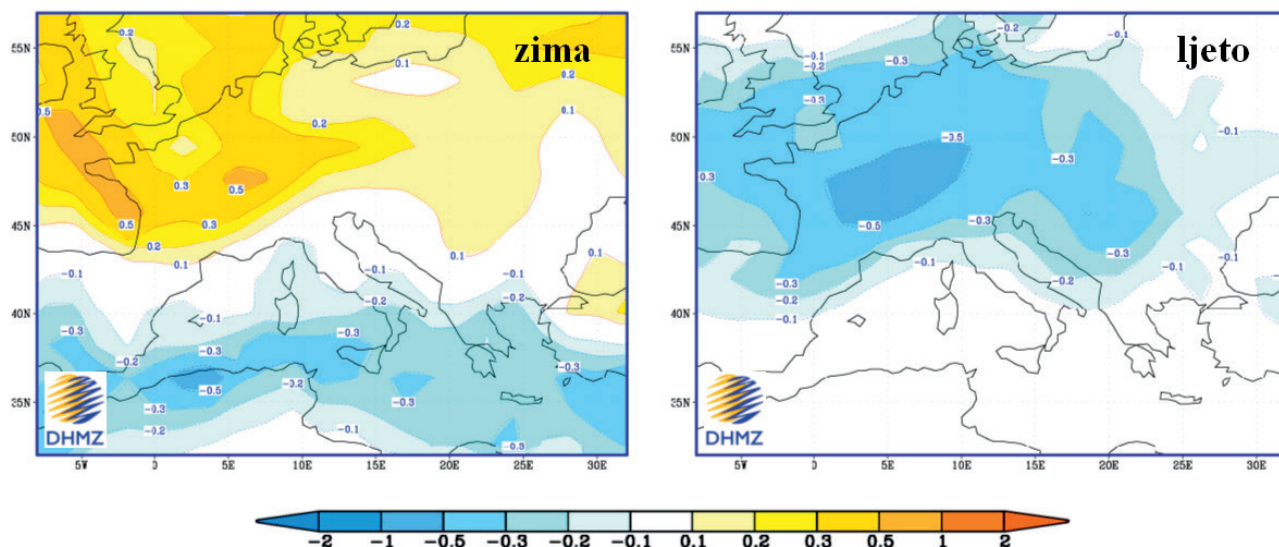
Slika 15. Promjena prizemne temperature zraka (u °C) u Europi u razdoblju 2041. – 2070. u odnosu na razdoblje 1961. – 1990. prema rezultatima srednjaka ansambla globalnog klimatskog modela ECHAM5/MPI-OM za A2 scenarij emisije plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno)

Izvor: Klima i klimatske promjene, DHMZ 2021.

- 2 Kako bi se mogle procijeniti promjene klime u budućnosti, potrebno je definirati buduće emisije ugljikovog dioksida (CO₂) i drugih plinova staklenika u atmosferu. Stoga je Međuvladin panel za klimatske promjene (engl. *Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC*) u svom Posebnom izvješću o emisijskim scenarijima (engl. *Special report on emission scenarios – SRES*, Nakićenović i sur., 2000.) definirao scenarije emisije stakleničkih plinova uzimajući u obzir pretpostavke o budućem demografskom, socijalnom, gospodarskom i tehnološkom razvoju na globalnoj i regionalnoj razini. S obzirom da razvoj nije moguće točno predvidjeti, scenariji su podijeljeni u četiri grupe mogućeg razvoja svijeta u budućnosti: A1, A2, B1 i B2. A2 predviđa scenarij prema kojem svijet u budućnosti karakterizira velika heterogenost sa stalnim povećanjem svjetske populacije. Gospodarski razvoj, kao i tehnološke promjene, regionalno su orijentirani i sporiji nego u drugim grupama scenarija.
- 3 Strateška studija o utjecaju Studije prometnog razvoja Karlovačke županije na okoliš, 2016.

Slika 16. Promjena oborine u Europi (u mm/dan) u razdoblju 2041. – 2070. u odnosu na razdoblje 1961. – 1990. prema rezultatima srednjaka ansambla globalnog klimatskog modela ECHAM5/MPI-OM za A2 scenarij emisije plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno)

Izvor: Klima i klimatske promjene, DHMZ 2021.

8.4. Emisije onečišćujućih tvari u zrak

Prema podacima iz javnog preglednika Registra onečišćavanja okoliša za 2019. godinu, na području Karlovačke županije glavni nepokretni izvori emisija onečišćujućih tvari u zrak su industrijske djelatnosti – proizvodnja cigle i crijepa, proizvodnja piva, obrada i prerada mlijeka, proizvodnja, distribucija i opskrba toplinskom energijom smještene uglavnom na području grada Karlovca te djelatnosti bolnica i škola.

Tablica 94. Pregled emisije onečišćujućih tvari u zrak prema operateru i lokaciji – Karlovačka županija, 2020.

Operater	Naziv organizacijske jedinice na lokaciji	Grad/naselje	Naziv onečišćujuće tvari	Ukupna količina kg/god
BJELIN d.o.o. za preradu drveta	Bjelin d.o.o.	Ogulin	Ugljikov monoksid (CO)	31.202,38
BJELIN d.o.o. za preradu drveta	Bjelin d.o.o.	Ogulin	Ugljikov dioksid (CO ₂)	13.973.176,42
BJELIN d.o.o. za preradu drveta	Bjelin d.o.o.	Ogulin	Čestice (PM ₁₀)	7.212
BJELIN d.o.o. za preradu drveta	Bjelin d.o.o.	Ogulin	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	4.734,09
Ceste Karlovac d.d. za održavanje, zaštitu i izgradnju cesta, građevinarstvo i projektiranje	Asfaltna baza	Krnjak	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	1.247,89

Ceste Karlovac d.d. za održavanje, zaštitu i izgradnju cesta, građevinarstvo i projektiranje	Asfaltna baza	Krnjak	Ugljikov monoksid (CO)	1.083,23
Ceste Karlovac d.d. za održavanje, zaštitu i izgradnju cesta, građevinarstvo i projektiranje	Asfaltna baza	Krnjak	Ugljikov dioksid (CO ₂)	1.537.056,9
Ceste Karlovac d.d. za održavanje, zaštitu i izgradnju cesta, građevinarstvo i projektiranje	Asfaltna baza	Krnjak	Čestice (PM ₁₀)	370,85
General Electric Hrvatska d.o.o. za proizvodnju, trgovinu, inženjering i usluge	GE HRVATSKA	Karlovac	Ugljikov monoksid (CO)	655
General Electric Hrvatska d.o.o. za proizvodnju, trgovinu, inženjering i usluge	GE HRVATSKA	Karlovac	Čestice (PM ₁₀)	782,44
General Electric Hrvatska d.o.o. za proizvodnju, trgovinu, inženjering i usluge	GE HRVATSKA	Karlovac	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	873,4
General Electric Hrvatska d.o.o. za proizvodnju, trgovinu, inženjering i usluge	GE HRVATSKA	Karlovac	Ugljikov dioksid (CO ₂)	1.218.809,8
Gradska toplana d.o.o.	Odjel proizvodnje toplinske energije	Karlovac	Oksidi sumpora izraženi kao sumporov dioksid (SO ₂)	3.842
Gradska toplana d.o.o.	Odjel proizvodnje toplinske energije	Karlovac	Čestice (PM ₁₀)	279
Gradska toplana d.o.o.	Odjel proizvodnje toplinske energije	Karlovac	Ugljikov monoksid (CO)	880

Gradska toplana d.o.o.	Odjel proizvodnje toplinske energije	Karlovac	Ugljikov dioksid (CO ₂)	13.600.254
Gradska toplana d.o.o.	Odjel proizvodnje toplinske energije	Karlovac	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	6.608
Heineken Hrvatska d.o.o.	Heineken Hrvatska d.o.o.	Karlovac	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	5.788,2
Heineken Hrvatska d.o.o.	Heineken Hrvatska d.o.o.	Karlovac	Ugljikov dioksid (CO ₂)	4.364.357,586
Heineken Hrvatska d.o.o.	Heineken Hrvatska d.o.o.	Karlovac	Ugljikov monoksid (CO)	417,3
HRVATSKE ŠUME d.o.o.	Uprava šuma Podružnica Karlovac	Karlovac	Ugljikov monoksid (CO)	335,988
KIM MLJEKARA KARLOVAC	KIM MLJEKARA KARLOVAC d.o.o.	Karlovac	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	1.259
KIM MLJEKARA KARLOVAC	KIM MLJEKARA KARLOVAC d.o.o.	Karlovac	Ugljikov dioksid (CO ₂)	2.040.945
OPĆA BOLNICA I BOLNICA BRANITELJA DOMOVINSKOG RATA OGULIN	OPĆA BOLNICA I BOLNICA BRANITELJA DOMOVINSKOG RATA OGULIN	Ogulin	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	2.441,21
OPĆA BOLNICA I BOLNICA BRANITELJA DOMOVINSKOG RATA OGULIN	OPĆA BOLNICA I BOLNICA BRANITELJA DOMOVINSKOG RATA OGULIN	Ogulin	Ugljikov dioksid (CO ₂)	1.352.691,4
OPĆA BOLNICA KARLOVAC	ŠVARČA	Karlovac	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	620,062
OPĆA BOLNICA KARLOVAC	ŠVARČA	Karlovac	Ugljikov dioksid (CO ₂)	881.907,185
PPK karlovačka mesna industrija, dioničko društvo	PPK karlovačka mesna industrija d.d.	Karlovac	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	1.327,68
PPK karlovačka mesna industrija, dioničko društvo	PPK karlovačka mesna industrija d.d.	Karlovac	Ugljikov dioksid (CO ₂)	1.729.609,79
RUDAR d.o.o.	PC ODRŽAVANJE	Tounj	Oksidi sumpora izraženi kao sumporov dioksid (SO ₂)	3.004,47
RUDAR d.o.o.	PC ODRŽAVANJE	Tounj	Ugljikov dioksid (CO ₂)	967.702,242

Wienerberger d.o.o. za proizvodnju i prodaju građevinskog materijala	Wienerberger d.o.o., Pogon Karlovac	Karlovac	Čestice (PM ₁₀)	4.090
Wienerberger d.o.o. za proizvodnju i prodaju građevinskog materijala	Wienerberger d.o.o., Pogon Karlovac	Karlovac	Oksidi sumpora izraženi kao sumporov dioksid (SO ₂)	137.607
Wienerberger d.o.o. za proizvodnju i prodaju građevinskog materijala	Wienerberger d.o.o., Pogon Karlovac	Karlovac	Ugljikov dioksid (CO ₂)	30.832.890
Wienerberger d.o.o. za proizvodnju i prodaju građevinskog materijala	Wienerberger d.o.o., Pogon Karlovac	Karlovac	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	35.824
Wienerberger d.o.o. za proizvodnju i prodaju građevinskog materijala	Wienerberger d.o.o., Pogon Karlovac	Karlovac	Ugljikov monoksid (CO)	38.833

Izvor: Registar onečišćavanja okoliša, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

8.5. Zaštita i korištenje dijelova prostora od posebnog značaja za prirodu

Osnovni zakon na kojem je temeljena zaštita prirode, a time i bioraznolikosti u Republici Hrvatskoj je Zakon o zaštiti prirode⁴. Uz ove zakone vezani su propisi koji se odnose na proglašenje zaštićenih područja, zaštićene vrste, rijetke i ugrožene tipove staništa te područja ekološke mreže. Uz to, najvažniji strateško-planski dokumenti na državnoj razini su Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske⁵, Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske⁶ i Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine⁷.

Županije u svojem djelokrugu uređuju, organiziraju, financiraju i unaprjeđuju upravne i stručne poslove zaštite okoliša i prirode koji su im dani u nadležnost zakonima i drugim posebnim propisima kojima se uređuje zaštita okoliša, a od županijskog su značaja. Područje zaštite okoliša i prirode te održivog razvoja na županijskoj razini u nadležnosti je Upravnog odjela za graditeljstvo i okoliš prema Pravilniku o unutar-

4 NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19

5 NN 30/09

6 NN 143/08

7 NN 72/17

njem redu upravnih tijela Karlovačke županije⁸. Odsjek za planske poslove i zaštitu okoliša obavlja upravne i stručne poslove (u daljnjem tekstu: nadležno upravno tijelo): procjene vrijednosti nekretnina te zaštite okoliša i prirode i gospodarenja otpadom, a koji su mu resornim zakonima i posebnim propisima stavljeni u nadležnost i/ili koje mu povjeri nadležno tijelo sukladno Zakonu, iz djelokruga rada u Karlovcu, Dugoj Resi, Ogulinu, Ozlju i Slunju te za cijelo područje Županije (ili mjesno nadležno, prema odluci župana).

U mnogim poslovima, vezanim za postupke koji se provode temeljem propisa u nadležnosti Odjela za graditeljstvo i okoliš, sudjeluju i druga tijela javne uprave i pravne osobe s javnim ovlastima, koji na temelju posebnih propisa koji su im dani u nadležnost, u okolišnim postupcima, ali i u postupcima izdavanja akata kojima se odobrava gradnja, izdaju potrebne akte (posebne uvjete, mišljenja, suglasnosti, potvrde).

Zaštićenim područjima na razini županija upravljaju Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima, a osnivaju ih predstavnička tijela jedinice regionalne samouprave odlukom. Osnovni cilj njihova djelovanja je upravljanje zaštićenim područjima u smislu zaštite, održavanja i promicanja te osiguranja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara. Javna ustanova NATURA VIVA za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Karlovačke županije osnovana je 2004. godine, a njena osnovna djelatnost je zaštita, održavanje i promicanje zaštićenih prirodnih vrijednosti čije je proglašenje u nadležnosti Županijske skupštine, nadzor nad provođenjem mjera i uvjeta zaštite prirode na području kojim upravlja te predlaganje proglašenja zaštite izuzetno vrijednih prirodnih područja.

8.5.1. Bioraznolikost

Hrvatska predstavlja jednu od najbogatijih zemalja Europe kad je riječ o bioraznolikosti. Uz veliki broj endema, prema IUCN-u (*International Union for Conservation of Nature* – Međunarodna unija za očuvanje prirode), u Hrvatskoj je zabilježen i veliki broj kritično ugroženih (CR) i ugroženih (EN) vrsta biljaka i životinja. Iako je o pojedinim sastavnicama bioraznolikosti Hrvatske prikupljena velika količina podataka, inventarizacija još nije u cijelosti dovršena, posebice kada su u pitanju beskralježnjaci. Isto tako, prema Pravilniku o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (NN 88/14) na području Hrvatske, pa tako i Karlovačke županije, prisutan je veliki broj ugroženih i rijetkih stanišnih tipova, dok su prema Pravilniku o strogo zaštićenim vrstama (NN 144/13, 73/16) brojne vrste klasificirane kao strogo zaštićene. Područja prirode iznimne biološke, geološke ili krajobrazne vrijednosti, ili od posebne važnosti za očuvanje ugroženih i/ili rijetkih staništa i vrsta, sukladno proceduri određenoj Zakonom o zaštiti prirode, mogu se proglasiti zaštićenim u nekoj od zakonom propisanih kategorija.

8.5.1.1. Staništa

Područje Karlovačke županije karakteriziraju raznolika staništa koja su nastala pod utjecajem različitih prirodnih procesa, klimatskih uvjeta, ali i stoljetnim antropogenim djelovanjem. Na više od 80% površine Karlovačke županije pridolaze rijetka i ugrožena staništa, a najveći udio navedenih staništa nalazi se izvan granica strože zaštite (zaštićena područja i područja ekološke mreže) čime su potencijalno izložena većoj opasnosti od antropogenih utjecaja. Najzastupljenija staništa u Karlovačkoj županiji su šumska staništa i to mješovite hrastovo-grabove i čiste grabove šume, mezofilne i neutrofilne čiste bukove šume te dinarske bukovo-jelove šume, dok su sljedeće po zastupljenosti mezofilne livade košanice Srednje Europe (Karta kopnenih nešumskih staništa RH, 2016; Karta staništa, 2004).

8.5.1.2. Flora i fauna

Državni zavod za zaštitu prirode Republike Hrvatske (danas Zavod za zaštitu okoliša i prirode unutar Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, dalje ZZOP) je 2007. godine izradio Stručnu podlogu zaštite prirode za reviziju Prostornog plana Karlovačke županije na osnovi uvida u stanje područja na terenu, kao i literaturnih podataka. Prema toj Studiji, ali i drugim dostupnim izvorima, na području Karlovačke županije je zastupljen veliki broj ugroženih i strogo zaštićenih biljnih vrsta, među kojima valja naglasiti cretnu vegetaciju, kačune, kockavicu, puzavi celer i veliko bogatstvo livadnih vrsta. To se osobito odnosi na očuvana staništa u granicama obuhvata zaštićenih područja prirode koja su ujedno i detaljnije istraživana od ostatka Županije. Prema dostupnim podacima, na području Karlovačke županije prisutno je 20% kritično ugroženih (CR), 46,8% ugroženih (EN) i 55% osjetljivih (VU) biljnih vrsta Hrvatske.

Prema dostupnim podacima na području Županije nalazimo veliki broj ugroženih i strogo zaštićenih vrsta životinja, među kojima svakako valja naglasiti ptice, ribe, leptire, velike zvijeri i šišmiše te veliku bioraznolikost endemične špiljske faune.

Svjetlosno onečišćenje je jedan od uzroka ugroženosti biljnog i životinjskog svijeta. Svjetlosno onečišćenje je svaka nepotrebna ili nekorisna emisija umjetne svjetlosti u prostor izvan zone koju je potrebno osvjetliti. Stoga je potrebno prilikom planiranja infrastrukturnih i drugih zahvata i projekata osigurati izvedbu ekološke rasvjete.

8.5.1.3. Zaštićena područja

Zaštićeno područje je geografski jasno određen prostor koji je namijenjen zaštiti prirode i kojim se upravlja s ciljem dugoročnog očuvanja prirode i pratećih usluga ekološkog sustava. Zakon o zaštiti prirode utvrđuje devet nacionalnih kategorija zaštićenih područja, koje u najvećoj mjeri odgovaraju jednoj od međunarodno priznatih IUCN-ovih kategorija zaštićenih područja.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (Zavod za zaštitu okoliša i prirode) je uspostavilo te redovno održava Upisnik zaštićenih područja RH. Ova baza sadrži granice svih zaštićenih područja RH u devet kategorija zaštite: strogi rezervat, nacionalni park, park prirode, posebni rezervat, regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park-šuma i spomenik parkovne arhitekture. U Karlovačkoj županiji postoje sve kategorije zaštite, osim regionalnog parka.

Upravljanje zaštićenim područjem složen je i zahtjevan proces koji podrazumijeva provođenje niza mjera i aktivnosti potrebnih za dugoročno očuvanje prirodnih i drugih vrijednosti područja, a u okviru odgovornosti pojedinih institucija sustava zaštite prirode prema Zakonu o zaštiti prirode i povezanim podzakonskim aktima. Sve institucije u sustavu međusobno surađuju i imaju svoju ulogu u provedbi upravnih i/ili stručnih poslova, donošenju odluka na različitim razinama, usmjeravanju procesa i savjetovanju i sl. Značajan utjecaj na zaštitu prirode zbog izravne provedbe zaštite na terenu imaju upravljači zaštićenog područja odnosno javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima na nacionalnoj, područnoj ili lokalnoj razini.

Na području Karlovačke županije ukupno je proglašeno 15 zaštićenih područja. Od zaštićenih područja koja se jednim dijelom prostiru u susjednim županijama, Park prirode Žumberak nalazi se većim dijelom u Zagrebačkoj županiji, značajni krajobraz Petrova gora manjim dijelom u Sisačko-moslavačkoj županiji, strogi rezervat Bijele i Samarske stijene većim dijelom u Primorsko-goranskoj, a nacionalni park Plitvička jezera većim dijelom u Ličko-senjskoj županiji.

Tablica 95. Zaštićena područja u Karlovačkoj županiji, 2021.

REDNI BROJ	NAZIV PODRUČJA	KATEGORIJA ZAŠTITE	UPRAVLJANJE
1.	Baraćeve špilje	značajni krajobraz	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području općine Rakovica
2.	Bijele i Samarske stijene	strogi rezervat	Javna ustanova NP Risnjak
3.	Plitvička jezera	nacionalni park	Javna ustanova NP Plitvička jezera
4.	Žumberak – Samoborsko gorje	park prirode	Javna ustanova PP Žumberak – Samoborsko gorje
5.	Biljeg	značajni krajobraz	Javna ustanova NATURA VIVA
6.	Cret Banski Moravci	posebni rezervat – floristički	Javna ustanova NATURA VIVA
7.	Klek	značajni krajobraz	Javna ustanova NATURA VIVA
8.	Marmontova aleja	spomenik parkovne arhitekture	Javna ustanova NATURA VIVA
9.	Ozalj – okolica	park šuma	Javna ustanova NATURA VIVA
10.	Park u Bosiljevu	spomenik parkovne arhitekture	Javna ustanova NATURA VIVA
11.	Petrova gora	značajni krajobraz	Javna ustanova NATURA VIVA
12.	Slunjčica	značajni krajobraz	Javna ustanova NATURA VIVA
13.	Visibaba	spomenik prirode – geomorfološki	Javna ustanova NATURA VIVA
14.	Vrbanićev perivoj	spomenik parkovne arhitekture	Javna ustanova NATURA VIVA
15.	Vrlovka	spomenik prirode – geomorfološki	Javna ustanova NATURA VIVA

Izvor: JU NATURA VIVA, svibanj 2021.

Javna ustanova NATURA VIVA za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Karlovačke županije upravlja s 11 zaštićenih područja temeljem Godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja, s aktivnostima u zaštiti prirode koji se planiraju ostvariti u toj godini. Osnovni dokument koji određuje smjernice i način provođenja zaštite te korištenja i upravljanja svakim zaštićenim područjem prirode je plan upravljanja. Uz navedeni, postoje prostorni planovi područja posebnih obilježja kao i godišnji programi zaštite. Od zaštićenih područja u Karlovačkoj županiji, planovi upravljanja izrađeni su za Nacionalni park Plitvička jezera (2007.), Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje (2017.) i Značajni krajobraz Slunjčica. Prostorni planovi područja posebnih obilježja izrađeni su 2014. godine za NP Plitvička jezera kao i za PP Žumberak – Samoborsko gorje.

Prema Prostornom planu Karlovačke županije, 54 nova područja su predviđena za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode u kategorijama posebni rezervat, park prirode, regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park šuma i spomenik parkovne arhitekture.

8.5.1.4. Ekološka mreža

Natura 2000 je ekološka mreža sastavljena od područja važnih za očuvanje vrijednih i ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Njezin cilj je očuvati ili ponovno uspostaviti povoljno stanje više od tisuću ugroženih i rijetkih vrsta te oko 230 prirodnih i poluprirodnih stanišnih tipova. Dosad je u ovu ekološku mrežu uključeno oko 27.500 područja na gotovo 20% teritorija EU, što je čini najvećim sustavom očuvanih područja u svijetu. Natura 2000 temelji se na EU direktivama, a cilj upravljanja je održati ili poboljšati povoljno stanje očuvanosti ciljnih vrsta i staništa određenog područja. Natura 2000 podržava načelo održivog razvoja i cilj joj je postaviti mjerila prema kojima će se one moći odvijati, a da pritom očuvaju biološku raznolikost.

Osnovni način upravljanja područjem ekološke mreže je donošenje plana upravljanja. Njime se utvrđuju potrebne mjere i aktivnosti za očuvanje ciljnih vrsta i stanišnih tipova, kao i ekološke cjelovitosti toga područja. Pri tome je nužno uzeti u obzir lokalne društveno-gospodarske, kulturne i druge značajke i posebnosti. Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže je donesen¹, a u izradi je pravilnik koji definira ciljeve i mjere za očuvanje ostalih vrsta i stanišnih tipova za svako područje ekološke mreže.

Najvažniji mehanizam zaštite područja ekološke mreže je postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu svih planova, programa i zahvata koji mogu imati značajan utjecaj na područja ekološke mreže (OPEM), tzv. prethodna ocjena. Za predloženi zahvat se procjenjuje je li moguće isključiti njegov negativan utjecaj na ekološku mrežu. Ako jest, zahvat ide dalje u redoviti postupak ishođenja dozvola. Ako nije, upućuje se na glavnu ocjenu u kojoj se detaljnije sagledavaju mogući negativni utjecaji, pokušavaju pronaći alternativna rješenja za ostvarivanje cilja zahvata, kao i mjere kojima je moguće ublažiti utjecaje. Ukoliko je zahvat i dalje neprihvatljiv, moguće je provesti utvrđivanje prevladavajućeg javnog interesa uz sudjelovanje javnosti te, ako on postoji, izvesti zahvat uz kompenzaciju. To znači nadoknađivanje „žrtvovanog” područja zamjenjskim područjem, prirodnim ili umjetno načinjenim koje će preuzeti njegovu ulogu u ekološkoj mreži.

U skladu s praksom u EU-u, za one planove, programe i zahvate za koje se provodi procjena utjecaja na okoliš (PUO) i Strateška procjena utjecaja zahvata na okoliš (SPUO), hrvatska legislativa u zaštiti okoliša objedinjuje postupak OPEM-a s postupkom PUO², odnosno SPUO³.

Prema *Uredbi o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže*⁴, na području Karlovačke županije proglašeno je 46 područja značajnih za očuvanje vrsta i stanišnih tipova (POVS) i 3 područja očuvanja značajna za ptice (POP). Prema navedenoj Uredbi, Javna ustanova NATURA VIVA upravlja s 35 područja samostalno, u 6 područja upravlja zajedno s drugim javnim ustanovama, a s 8 područja upravljaju druge javne ustanove.

Tablica 96. Područja ekološke mreže NATURA 2000 kojima ne upravlja Javna ustanova NATURA VIVA, 2021.

R. BR.	ŠIFRA PODRUČJA	NAZIV PODRUČJA	UPRAVLJANJE
1.	HR2000004	Baraćeva špilja donja	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području općine Rakovica
2.	HR2001299	Bijele i Samarske stijene (NAPOMENA: Pod upravom Risnjaka)	Javna ustanova NP Risnjak
3.	HR2000066	Božićeva špilja	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području općine Rakovica

1 NN 25/20, 38/20

2 NN 61/14, 03/17

3 NN 03/17

4 NN 80/19

4.	HR2000026	Dumenčića špilja		Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području općine Rakovica
5.	HR1000020	Nacionalni park Plitvička jezera POP	(NAPOMENA: Na granici s Ličko-senjskom županijom)	Javna ustanova NP Plitvička jezera
6.	HR5000020	Nacionalni park Plitvička jezera POVS		Javna ustanova NP Plitvička jezera
7.	HR2001180	Panjkov ponor – Varičakova špilja sustav		Javna ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području općine Rakovica
8.	HR2000586	Žumberak – Samoborsko gorje (NAPOMENA: Na granici sa Zagrebačkom županijom)		Javna ustanova PP Žumberak Samoborsko gorje

Izvor: JU NATURA VIVA, svibanj 2021.

Tablica 97. Područja ekološke mreže NATURA 2000 kojima upravlja Javna ustanova NATURA VIVA (samostalno ili u suradnji s drugim ustanovama), 2021.

R. BR.	ŠIFRA PODRUČJA	NAZIV PODRUČJA		UPRAVLJANJE
1.	HR2000654	Bjelolasica (NAPOMENA: Na granici s Primorsko-goranskom županijom)		Javna ustanova NATURA VIVA / Javna ustanova PRIRODA
2.	HR2001390	Brajakovo brdo		Javna ustanova NATURA VIVA
3.	HR2001391	Brebarnica		Javna ustanova NATURA VIVA
4.	HR2000609	Dolina Dretulje		Javna ustanova NATURA VIVA
5.	HR2000234	Draganićka šuma – Ješevica 1		Javna ustanova NATURA VIVA
6.	HR2000648	Drežničko polje		Javna ustanova NATURA VIVA
7.	HR2000030	Đutno špilja		Javna ustanova NATURA VIVA
8.	HR2001504	Gornji tok Korane		Javna ustanova NATURA VIVA
9.	HR1000019	Gorski kotar i sjeverna Lika (POP)	(NAPOMENA: Na granici s Primorsko-goranskom i Ličko-senjskom županijom)	Javna ustanova NATURA VIVA / Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području općine Rakovica / Javna ustanova PRIRODA / Javna ustanova za zaštitu i očuvanje prirode LSŽ-a
10.	HR5000019	Gorski kotar i sjeverna Lika (POVS)		Javna ustanova NATURA VIVA / Javna ustanova PRIRODA / Javna ustanova za zaštitu i očuvanje prirode LSŽ-a
11.	HR2001172	Jama pod Debelom glavom		Javna ustanova NATURA VIVA
12.	HR2000652	Jasenačko polje		Javna ustanova NATURA VIVA
13.	HR2001335	Jastrebarski lugovi (NAPOMENA: Na granici sa Zagrebačkom županijom)		Javna ustanova NATURA VIVA / Javna ustanova ZELENI PRSTEN

14.	HR2000057	Jazbina jama	Javna ustanova NATURA VIVA
15.	HR2000591	Klek	Javna ustanova NATURA VIVA
16.	HR2001505	Korana nizvodno od Slunja	Javna ustanova NATURA VIVA
17.	HR2000642	Kupa	Javna ustanova NATURA VIVA
18.	HR2000072	Ledenička špilja	Javna ustanova NATURA VIVA
19.	HR2000654	Ličke jesenice	Javna ustanova NATURA VIVA
20.	HR2001432	Lug – Jasenak	Javna ustanova NATURA VIVA
21.	HR2000078	Luška špilja	Javna ustanova NATURA VIVA
22.	HR2000593	Mrežnica – Tounjčica	Javna ustanova NATURA VIVA
23.	HR2000592	Ogulinsko-plašćansko područje	Javna ustanova NATURA VIVA
24.	HR2000094	Ozaljska špilja	Javna ustanova NATURA VIVA
25.	HR2001401	Pećina – prtok Slunjčice	Javna ustanova NATURA VIVA
26.	HR2001162	Pivnica jama	Javna ustanova NATURA VIVA
27.	HR2001339	Područje oko Jopića špilje	Javna ustanova NATURA VIVA
28.	HR2001340	Područje oko Kuštrovke (NAPOMENA: Na granici s Primorsko-goranskom županijom)	Javna ustanova NATURA VIVA / Javna ustanova PRIRODA
29.	HR2001336	Područje oko Matešića pećine	Javna ustanova NATURA VIVA
30.	HR2001372	Područje oko špilje Vrlovka	Javna ustanova NATURA VIVA
31.	HR2000646	Polje Lug	Javna ustanova NATURA VIVA
32.	HR2000594	Povremeno jezero Blata	Javna ustanova NATURA VIVA
33.	HR1000001	Pokupski bazen (POP) (NAPOMENA: Na granici sa Zagrebačkom županijom)	Javna ustanova NATURA VIVA / Javna ustanova ZELENİ PRSTEN
34.	HR2001177	Ponor pod Kremenom	Javna ustanova NATURA VIVA
35.	HR2000108	Vodotečina	Javna ustanova NATURA VIVA
36.	HR2001402	Radočaji	Javna ustanova NATURA VIVA
37.	HR2000450	Ribnjaci Draganići	Javna ustanova NATURA VIVA
38.	HR2000596	Slunjčica	Javna ustanova NATURA VIVA
39.	HR2001156	Špilja pod Mačkovom dragom	Javna ustanova NATURA VIVA
40.	HR2001440	Špilja pod Zimzelom	Javna ustanova NATURA VIVA
41.	HR2001381	Vukmanić – cret	Javna ustanova NATURA VIVA

Izvor: JU NATURA VIVA, svibanj 2021.

8.5.1.5. Pritisci na biološku raznolikost

Na području Karlovačke županije je prisutan velik broj pritisaka na bioraznolikost što je dijelom opisano i kroz pritiske prisutne na područjima ekološke mreže od kojih su prema podacima SDF baze podataka najizraženiji pritisci poljoprivrede, fragmentacije staništa, urbanizacije i onečišćenja okoliša, izuzimanja divljih vrsta iz prirodnih staništa i njihovog uznemiravanja te promjena stanišnih uvjeta uzrokovanih ljudskim djelovanjem, ni zastupljeni su i pritisci nastali kao posljedica prirodnih procesa poput erozija. S obzirom da su navedeni pritisci prisutni u područjima ekološke mreže, čija bioraznolikost je očuvanja i s manje ljudskog utjecaja, može se zaključiti da je izvan njezinih granica problem postojećih pritisaka intenzivnijeg karaktera.

Kad je riječ o poljoprivredi, njezini pritisci su najvećim dijelom povezani s promjenama navika stanovništva, što se odražava na očuvanost staništa, a time i na floru i faunu. Naime, u Karlovačkoj županiji su evidentirani pritisci povezani napuštanjem tradicionalne upotrebe zemljišta u poljoprivredi, primarno prestankom košnje te uzgoja stoke (ispaše) čime su travnjaci izloženi napredovanju prirodnih vegetacijskih sukcesija i nestanka niza staništa i sadržanih svojti, dok s druge strane intenzifikacija poljoprivrede smanjuje bioraznolikost kroz povećavanje površina pod monokulturama.

Fragmentiranost Karlovačke županije najvećim dijelom povezana je s prometnom infrastrukturom, s obzirom da Županija predstavlja poveznicu između kontinentalnog i mediteranskog dijela Hrvatske. Najveća fragmentiranost područja prisutna je uz glavne prometne koridore (autoceste i državne ceste) te oko većih urbanih središta. Utjecaji prometnih koridora višestruko se odražavaju na bioraznolikost područja, kako kroz fragmentaciju prirodnih staništa i narušavanjem životnog prostora divljih vrsta odjeljivanjem teritorija, povećanjem stresa, ali i izravnim utjecajem stradavanja koje je evidentno na području Županije, a u najvećoj mjeri je povezano s dionicama državnih cesta.

Veliku prijetnju bioraznolikosti predstavlja i povećanje turističkih posjeta, što nije ravnomjerno zastupljeno u Županiji, već je lokalizirano na pojedina vrijedna područja prirode i to u najvećoj mjeri u nacionalnom parku Plitvička jezera, ali i u značajnom krajobrazu Slunjčica. Potrebno je istaknuti da intenzivnije bavljenje ugostiteljskim i turističkim djelatnostima u zaštićenim područjima rezultira povećanim onečišćenjem, što je evidentirano kao problem na području Slunjčice, gdje postojeći sustav kanalizacije nije zadovoljavao budući da nije izgrađen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Slunja (Plan upravljanja značajnim krajobrazom Slunjčica za razdoblje od 2012. do 2021. godine). Što se tiče ovog problema, prema godišnjim izvješćima Javne ustanove NATURA VIVA, na području značajnog krajobraza Slunjčica provedena je uspostava odgovarajuće komunalne infrastrukture. Iako otpadne vode polovice kućanstava Županije prolaze najviši stupanj pročišćavanja, što je daleko bolja situacija nego u ostatku Hrvatske, i dalje veliki udio stanovništva nema reguliranu odvodnju što s obzirom na osjetljivost krških ekosustava na onečišćenje predstavlja problem za bioraznolikost. Izuzev otpadnih voda, vodotoci u Karlovačkoj županiji su izrazito osjetljivi na vodotehničke zahvate među kojima se ističu izgradnje hidroelektrana koje predstavljaju opasnost stabilnosti populacija ugroženih i zaštićenih vrsta riba, kao i očuvanju povoljnih uvjeta vodenih staništa, a osobito sedrenih barijera.

Izvjestan problem u Karlovačkoj županiji stvaraju i invazivne strane vrste koje svojim širenjem predstavljaju jednu od najvećih opasnosti za bioraznolikost područja. Osobito izražen problem u Karlovačkoj županiji odnosi se na invazivnu vrstu slatkovodnog beskralješnjaka signalnog raka (*Pacifastacus leniusculus*) koji je unesen u rijeku Koranu i rapidno se širi, zbog čega predstavlja veliku ekološku opasnost jer negativno utječe na autohtone slatkovodne vrste riba, rakova i ostalih beskralješnjaka, kao i na samo stanište, uzrokujući eroziju obale i zamućivanje vode.

Od prisutnih pritiska na bioraznolikost, posebice na velike sisavce, ali i sprečavanje mogućnosti adekvatnog upravljanja pojedinim područjima, neizostavan je i utjecaj zaostalih neeksploviranih ubojnih sredstava koja su prema podacima HCR-a još uvijek prisutna u Županiji i to najvećim dijelom unutar područja ekološke mreže.

8.5.2. Georaznolikost

Na području Karlovačke županije rasprostranjene su različite vrste stijena velikog raspona starosti (od perma do kvartara) te polovicu njezinog teritorija zauzima krški reljef koji obiluje brojnim krškim oblicima, a osobito speleološkim objektima. Od svih krških oblika za speleološke objekte se vodi evidencija te su oni od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku i uživaju njezinu osobitu zaštitu, stoga će se poseban osvrt dati na ove podzemne oblike krškog reljefa.

Speleološki objekti su prema Zakonu o zaštiti prirode prirodno formirane podzemne šupljine (špilje, jame, ponori i dr.) za koje se izrađuje katastar te je isti dostupan na mrežnim stranicama Bioportala prema kojem se u Karlovačkoj županiji nalaze 194 speleološka objekta od kojih je 35% karakterizirano kao jama, 63% kao špilja, a 2% kao kompleksni speleološki objekt. Najveća prijetnja speleološkim objektima je pritisak uzrokovani ljudskom djelatnošću, posebice prekomjerna eksploatacija mineralnih sirovina, širenje građevinskih područja, ilegalna gradnja te izgradnja prometnica. Ovi zahvati imaju za posljedicu narušavanje prirodne geometrije podzemnih krških oblika, čime se potiče aktivacija prirodnih procesa, poput urušavanja, koji predstavljaju opasnost za stanovništvo i infrastrukturu. Veliki problem u speleološkim objektima su i divlji deponiji otpada koji, osim što ugrožavaju georaznolikost samih objekata, ugrožavaju pripadajuću faunu te pitku vodu. Osim prethodno navedenog, pritisak koji ugrožava georaznolikosti predstavlja i neodgovorno te prekomjerno sakupljanje fosila i minerala kao i njihovo namjerno uništavanje.

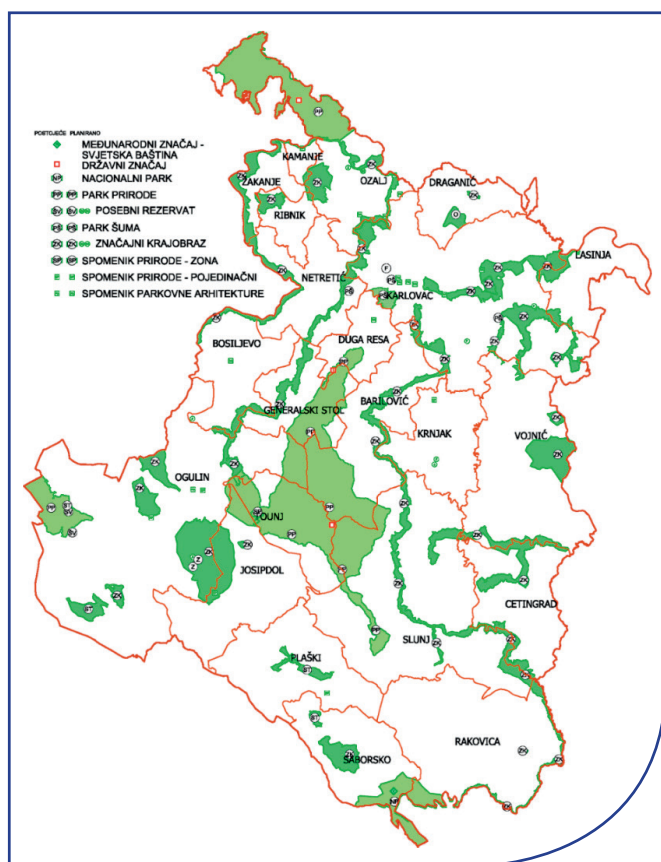
Hrvatski planinarski savez kao jedan od najugroženijih speleoloških objekata u Hrvatskoj navodi Špilju u kamenolomu Tounj u kojoj je osim klasičnih oblika siga (stalaktiti, stalagmiti, saljevi, zavjese i kaskade) zabilježena i pojava rijetkih špiljskih bisera i heliktita. Navedena špilja bila je do nedavno ugrožena od radom kamenoloma koji je izravno oštetio špiljski sustav na mjestima gdje se eksploatacija približila špiljskom sustavu na manje od 20 m.

Kad je riječ o osjetljivim ekosustavima krških područja, u Karlovačkoj županiji je veliki broj speleoloških objekata bogatih podzemnom faunom, a nužno je istaknuti postojeći problem nesavjesnog odlaganja otpada u ova staništa. Naime, prema podacima Atlasa okoliša, na području Županije je 80 speleoloških objekata onečišćeno otpadom, a njih 34 smješteno je u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže, što je stavlja na četvrto mjesto županija po broju onečišćenih podzemnih objekata, odmah iza Istarske, Šibensko-kninske i Primorsko-goranske županije. Područje ekološke mreže HR2000108 Privis jama je jedna od otpadom onečišćenih lokacija, a zaštićena je zbog ciljnog staništa 8310 Špilje i jame zatvorene za javnost i virnjaka *Bubalocerus undulatus*. Ova špilja sa stalnim vodenim tokom je smještena kod zaseoka Koski, koje se nalazi između Bosiljeva i Generalskog Stola, a onečišćena je mazutom i katranom (Čisto podzemlje, 2017.).

8.5.3. Krajobrazna raznolikost

Jedinstvene zakonske regulative usmjerene prvenstveno na krajobraz Republike Hrvatske nema, odnosno nije usuglašeno koja je institucija ili državno tijelo odgovorno za njegovu identifikaciju, zaštitu, upravljanje i planiranje. Unatoč potpisivanju Europske konvencije o krajobrazima (Firenca, 2000.) i donošenju Zakona o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima (NN 12/02), ne postoji temeljni dokument vezan uz zaštitu krajobraza, već se njoj pristupa sa stajališta nekoliko zakona te dokumenta (pravilnici, uredbе, izvješća, strategije, planovi i programi) čija se izrada propisuje navedenim zakonima, a koji uključuju krajobraznu problematiku. Glavni zakoni koji reguliraju pitanja krajobraza su: Zakon o zaštiti prirode, Zakon o zaštiti okoliša, Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17), Zakon o gradnji (NN 153/13, 020/17) te Zakon o prostornom uređenju. Prema Krajobraznoj regionalizaciji Hrvatske s obzirom na prirodna obilježja (Bralić, 1995. – Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske), Karlovačka županija se nalazi unutar šest krajobraznih regija što načelno govori o bogatoj krajobraznoj raznolikosti područja.

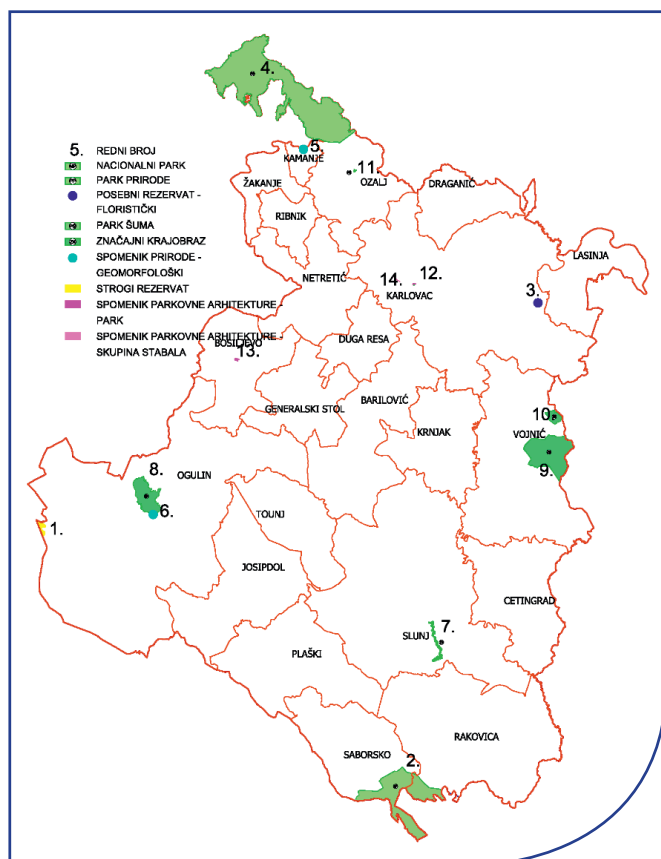
Iz prostorno-planske dokumentacije Karlovačke županije vidljivo je da nedostaje inventarizacija, planiranje, upravljanje i zaštita krajobraz, odnosno da se on djelomično štiti kroz uvjete korištenja i zaštite prostora što se prvenstveno odnosi na zaštićena područja prirode te kulturna dobra. Osim navedenog tipa zaštite, razvojni procesi koji nepovratno mijenjaju krajobraz, odvijaju se izvan zaštićenih područja. Takvi razvojni procesi djelomično su obuhvaćeni procjenama utjecaja na okoliš (ovisno o vrsti zahvata), stoga se pokazala potreba za identifikaciju, zaštitu i planiranje krajobraz na čitavom području Karlovačke županije. To je moguće ostvariti kroz izradu krajobrazne osnove koja u konačnici podrazumijeva prostorno plansku podlogu koja prikazuje obilježja krajobraz Županije, njegovu vrijednost te daje preporuku za planiranje, zaštitu i upravljanje krajobrazom uzimajući u obzir razvojne i zaštitne interese. Iako je strategijama i akcijskim planovima (Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17), Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99, 84/13), Nacionalni plan djelovanja na okoliš (NN 46/02), Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NN 143/08), Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine (NN 72/17) i Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09), predviđena izrada ovog dokumenta, prije svega na državnoj razini, a zatim na regionalnoj ili lokalnoj (Izvješće o stanju okoliša Karlovačke županije 2004. godine te Program zaštite okoliša Karlovačke županije 2018. – 2022. godine), on do sada nije izrađen ni uspostavljen.

zala potreba za identifikaciju, zaštitu i planiranje krajobraz na čitavom području Karlovačke županije. To je moguće ostvariti kroz izradu krajobrazne osnove koja u konačnici podrazumijeva prostorno plansku podlogu koja prikazuje obilježja krajobraz Županije, njegovu vrijednost te daje preporuku za planiranje, zaštitu i upravljanje krajobrazom uzimajući u obzir razvojne i zaštitne interese. Iako je strategijama i akcijskim planovima (Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17), Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99, 84/13), Nacionalni plan djelovanja na okoliš (NN 46/02), Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NN 143/08), Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine (NN 72/17) i Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09), predviđena izrada ovog dokumenta, prije svega na državnoj razini, a zatim na regionalnoj ili lokalnoj (Izvješće o stanju okoliša Karlovačke županije 2004. godine te Program zaštite okoliša Karlovačke županije 2018. – 2022. godine), on do sada nije izrađen ni uspostavljen.

Slika 17. Područja posebnih uvjeta korištenja – zaštita prostora, Karlovačka županija, 2018.

Izvor: PPKŽ, dokumentacija ZPU KŽ, 2020.

Kroz Prostorni plan Karlovačke županije identificirani su i za zaštitu predloženi izuzetno vrijedni dijelovi prirodne baštine, gdje se kao posebno vrijedni mogu izdvojiti planina Bjelolasica te rijeka Mrežnica, koji su predloženi za zaštitu u kategoriji park prirode/regionalni park. Ukupan prostor Karlovačke županije krajobrazno je raznolik, a zbog slabe naseljenosti ima veliki udio prirodnog i doprirodnog krajobraz s malim antropogenim utjecajima. Pokrivenost šumom (preko polovice površine županije) omogućuje naseljavanje i opstanak vrsta velikih zvijeri – vuka, medvjeda i risa. Ekstenzivno korištenje travnjaka te nekorištenje uslijed depopulacije doprinosi povećanju površina šumskih staništa.

Slika 18. Zaštićena područja u Karlovačkoj županiji, 2018.

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020.

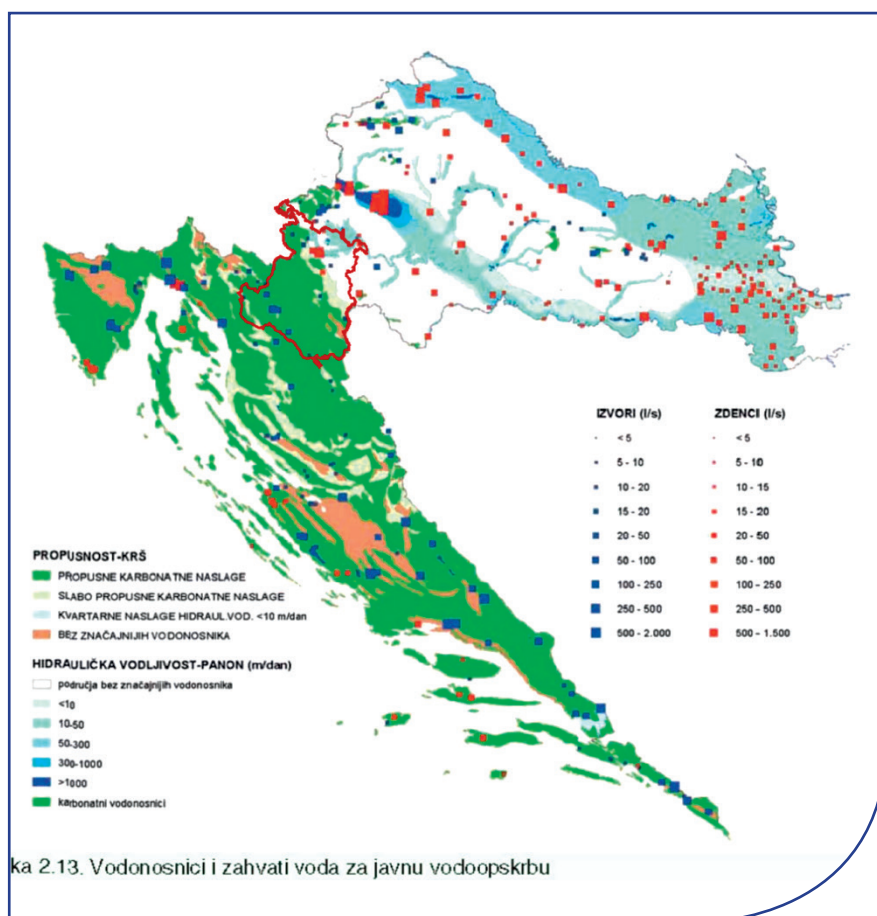
9. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA I ENERGETIKA

Nastojanja na razini EU i RH u unaprjeđenju sustava javne vodoopskrbe i sustava javne odvodnje i pročišćavanja komunalnih otpadnih voda preuzima i Karlovačka županija. Tako je projekt aglomeracije Karlovac – Duga Resa izrazito važan projekt koji će doprinijeti dostizanju EU standarda u vodnim uslugama te posebno važnom očuvanju rijeka i okoliša Županije. Projekt obuhvaća izgradnju 65 km kanalizacije, 27 crpnih stanica odvodnje, obnovu 56 km vodovodne mreže, izgradnju postrojenja za solarno sušenje mulja, nabavku mjerne opreme za UPOV, nabavku vozila za održavanje sustava.

Nastojanja Karlovačke županije koje preuzima s EU i RH razine vidljiva su i u intenziviranju prijelaza na odvojeno prikupljanje i recikliranje te smanjenje stvaranja otpada stanovnika. U Karlovačkoj županiji to je vidljivo kroz uspostavu reciklažnih dvorišta u jedinicama lokalne samouprave te nabavama vozila za odvojeno prikupljanje otpada. Također, nastojanja se ogledaju i u daljnjim ulaganjima radi uspostave regionalnog centra za gospodarenje otpadom i unaprjeđenja kapaciteta jedinica lokalne samouprave za provedbu nacionalnog Plana gospodarenja otpadom.

9.1. Komunalna infrastruktura – Gospodarenje vodama i otpadom

Voda je opće dobro od posebnog interesa. Zakonom o vodama¹ uređen je pravni status voda, vodnoga dobra i vodnih građevina, upravljanje kakvoćom i količinom voda, zaštita od štetnog djelovanja voda, detaljna melioracijska odvodnja i navodnjavanje, posebne djelatnosti za potrebe upravljanja vodama, institucionalni ustroj obavljanja tih djelatnosti i druga pitanja vezana za vode i vodno dobro.

Slika 2.13. Vodonosnici i zahvati voda za javnu vodoopskrbu

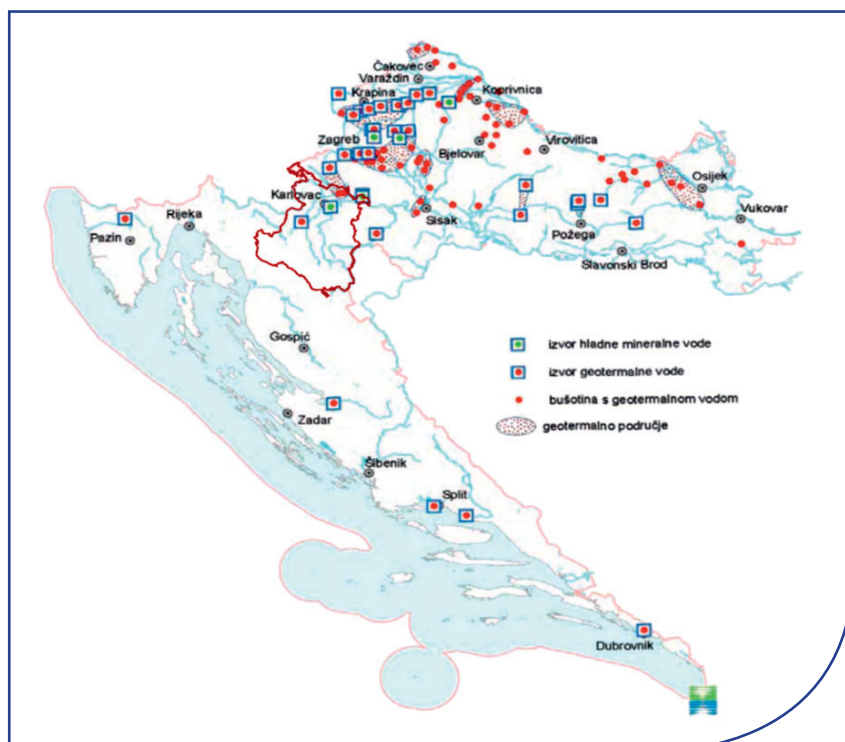
Gospodarenje otpadom je skup aktivnosti, odluka i mjera usmjerenih na sprječavanje nastanka otpada, smanjivanje količine otpada i/ili njegovoga štetnog utjecaja na okoliš, obavljanje skupljanja, prijevoza, oporabe, zbrinjavanja i drugih djelatnosti u svezi s otpadom, te nadzor nad obavljanjem tih djelatnosti, skrb za odlagališta koja su zatvorena. Gospodarenje otpadom mora se provoditi na način da se ne dovodi u opasnost ljudsko zdravlje i bez uporabe postupaka i/ili načina koji bi mogli štetiti okolišu.

Slika 19. Vodonosnici i zahvati voda za javnu upotrebu - Republika Hrvatska i Karlovačka županija

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020.

Mineralne, geotermalne i termomineralne vode razlikuju se od ostalih podzemnih voda prema količini otopljenih minerala i temperaturi. Na području Karlovačke županije nalaze se geotermijska područja na savskom slivu (Žumberak i karlovačka depresija, Lešće).

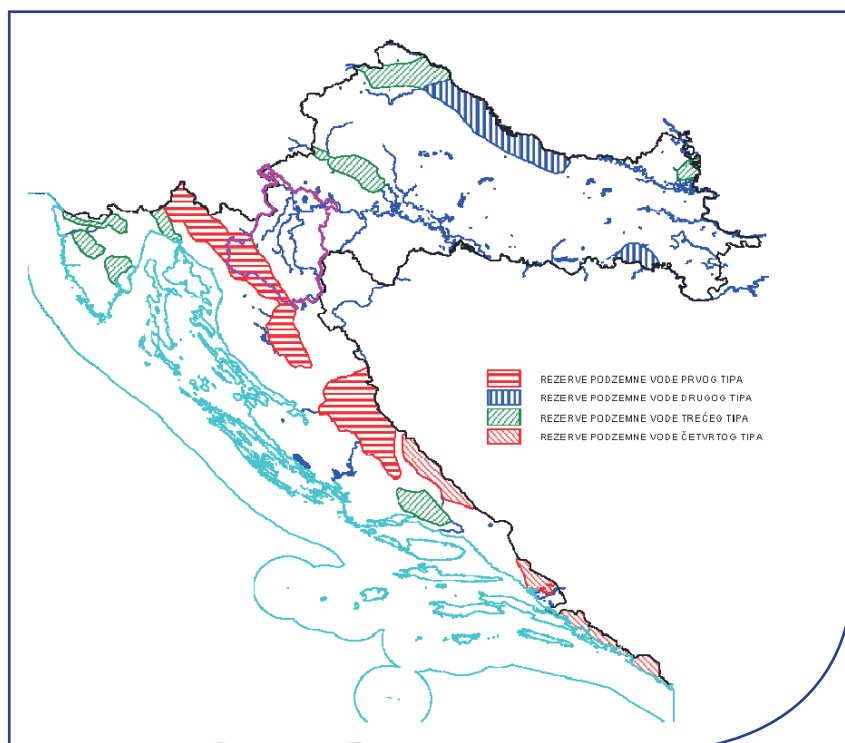
Izvori mineralne vode nalaze se u području savskog sliva: Kamensko (kraj Karlovca) i Lasinja (slika 20).

Slika 20. Lokacije zahvata geotermalnih i mineralnih voda – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2008.

Izvor: Strategija upravljanja vodom (NN 91/08)

Strateške rezerve podzemnih voda sukladno Strategiji upravljanja vodom, dugoročno će osigurati potrebe javne vodoopskrbe za vodom na cjelokupnom području Hrvatske. Zaštita i korištenje tih rezervi prvorazredni je nacionalni interes. Ovisno o kakvoći i uvjetima zaštite, podijeljene su na četiri tipa, a u jugozapadnom dijelu Karlovačke županije, nalaze se strateške rezerve podzemnih voda PRVOG TIP (slika 21).

Slika 21. Strateške rezerve podzemnih voda – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2008.

Izvor: Strategija upravljanja vodom (NN 91/08)

Prostornim planom Karlovačke županije definirane su:

- Hidroenergetske građevine na vodama od važnosti za Državu
 - hidroelektrane s pripadajućim građevinama (Ozalj, Gojak, Lešće, Lučica, Barilović)
- vodne građevine od važnosti za Državu:
 - sustav za obranu od poplava grada Karlovca s pripadajućim građevinama
 - brane s akumulacijom ili retencijskim prostorom s pripadajućim građevinama koje zadovoljavaju kriterije velikih brana
 - građevine za melioracijsku odvodnju površine 10.000 ha i više (hidromelioracijsko polje Draganić, Zorkovac – Ozaljsko polje, Srednje Pokuplje, Kupčanski šumski bazen, Plašćansko polje
 - građevine za korištenje voda kapaciteta 500 l/se i više: vodoopskrbni sustav grada Karlovca, regionalni vodoopskrbni sustav Lička Jasenica
 - građevine za zaštitu voda kapaciteta 100.000 ES i više – sustav odvodnje otpadnih voda Karlovac – Duga Resa
- vodne građevine od važnosti za Karlovačku županiju:
 - zaštitne i regulacijske građevine na vodama, osim građevina državnog značaja
 - brane s akumulacijom ili retencijskim prostorom, osim građevina državnog značaja
 - vodne građevine za melioracijski odvodnju površine do 10.000 ha
 - retencija: Jamadol, Smoljanac, Ogulin i akumulacija Okić
 - vodne građevine za navodnjavanje i drugo zahvaćanje voda kapaciteta do 500 l/s
 - vodne građevine za zaštitu voda kapaciteta do 100.000 ekvivalentnih stanovnika u dvije ili više jedinica lokalne samouprave.

9.1.1. Vodoopskrba i odvodnja

9.1.1.1 Vodoopskrba

Javnu vodoopskrbu u RH obavljaju pravne osobe koje su registrirane za obavljanje djelatnosti javne vodoopskrbe. Lokalna vodoopskrba podrazumijeva lokalne vodovode o kojima uglavnom skrbe grupe građana ili mjesne zajednice. Individualna vodoopskrba podrazumijeva upotrebu individualnih zdenaca, cisterni / gusterni itd. Od ukupno 219 registriranih lokalnih vodovoda u Hrvatskoj u 2019. godini, na području Karlovačke županije bilo ih je 37 (16,9%). Podaci za Karlovačku županiju prikazani su u tablici 98.

Tablica 98. Podaci o vodoopskrbi u Karlovačkoj županiji², 2020.

JAVNA VODOOPSKRBA			LOKALNA VODOOPSKRBA		
Broj vodovoda	Broj priključenih stanovnika	% priključenosti	Broj vodovoda	Broj priključenih stanovnika	% priključenosti
9	121.838	94,5	37	3.981	3,27

Izvor: HZJZ, Izvještaj o ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj, 2020.

U Karlovačkoj županiji opskrbljenost stanovništva vodom je vrlo visoka, ali varira, od područja koja nemaju regularne vodoopskrbne sustave (dio općina) do urbanih područja s visokih 94% stanovništva opskrbljenih vodom.

² Podatci o broju priključenih stanovnika preuzeti su iz 2018. g., a podatci o broju vodovoda su iz 2019. godine.

Specifičnost Županije je postojanje mnogih pojedinačnih, nekontroliranih malih sustava, kao i značajni gubici vode u distribuciji u svim sustavima, najčešće zbog starosti mreže. Znatan dio vodoopskrbnog sustava i dalje čine azbest cementni i PVC cjevovodi koji dugotrajnim korištenjem postaju statički nestabilni što posljedično izaziva i veliki broj kvarova na mreži vodoopskrbe.

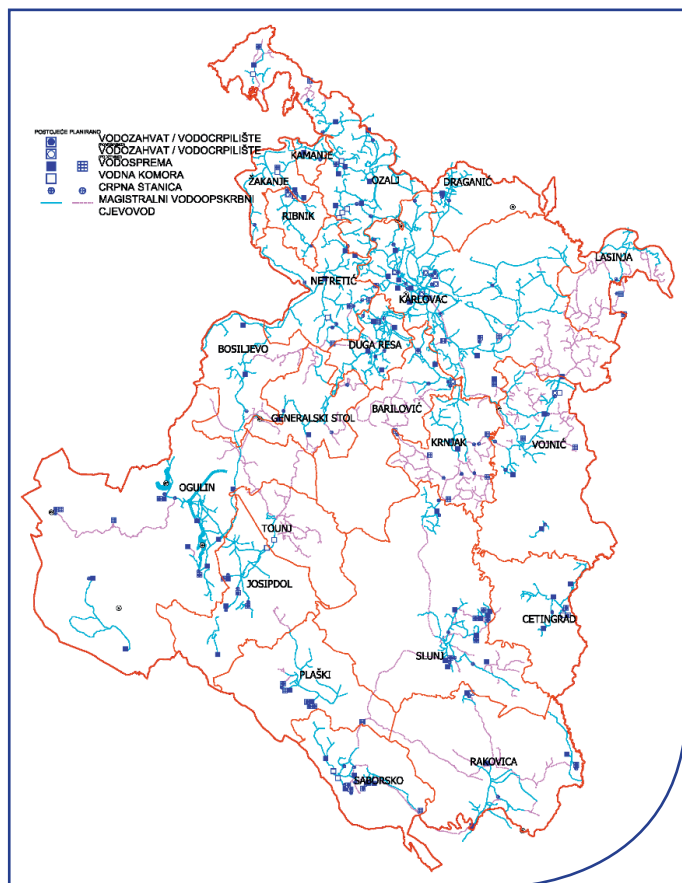
Također, uspostava sustava javne vodoopskrbe u pojedinim dijelovima Karlovačke županije je problematična. Županijski vodoopskrbni sustavi su većim dijelom i dalje organizirani da opskrbljuju područje u okviru granica bivših općina. Više od 2.000 km vodoopskrbne mreže opskrbljuje stanovništvo Karlovačke županije pitkom vodom, s potrošnjom od 50 do 140 l/stanovniku/dan. Veća potrošnja vode zabilježena je u gradskim područjima Karlovca, Duge Rese i Ogulina, ali i na području Općine Rakovica, zbog velikih potreba turizma. S druge strane niske potrošnje vode su uočene na područjima s velikim udjelom povremenog stanovanja (vikendice, napuštena naselja). Za sva postojeća vodocrpilišta utvrđene su planske mjere zaštite.

Osim područja na kojima postoje dostatne količine vode za vodoopskrbu, postoje i velika područja gdje se za potrebe vodoopskrbe moraju tražiti drugi izvori. Najočitiji primjer je područje općine Rakovica koja na svom području nema prirodnih izvora pitke vode, već je vezana na dovod vode s područja Nacionalnog parka Plitvička Jezera, dakle iz druge županije. S druge strane, ako Nacionalni park želi zadržati atraktivnost i prirodne ljepote, voda iz jezera ne smije se koristiti, već se mora dovoditi iz udaljenijih područja, u ovom slučaju s područja Općine Saborsko – izvora Malo i Veliko vrelo rijeke Jesenice.

Iako kapaciteti vodocrpilišta ukupno zadovoljavaju potrebe stanovništva za vodom, upitna kvaliteta i nedostatni ljetni minimumi pojedinih vodocrpilišta posljedično su doveli do dodatnih istraživanja za utvrđivanjem novih izvorišta za vodoopskrbu, a veliki gubici u vodoopskrbnoj mreži (preko 50%) samo potencijalno problematiku nedostatnih kapaciteta izvorišta u sušnom razdoblju.

U razdoblju od 2016. do 2020. godine dovršena su istraživanja i utvrđene zaštitne zone novih vodocrpilišta na području Grada Karlovca, a u tijeku je i utvrđivanje lokacije i kapaciteta novih vodocrpilišta na području Novigrada na Dobri za potrebe vodoopskrbe Duga Rese i okolice.³

Isto tako, u tijeku je izmjena dijela vodoopskrbne mreže s ciljem smanjenja gubitaka, čime se indirektno povećava kapacitet vodoopskrbnog sustava.

Slika 22. Vodnogospodarski sustav Karlovačke županije – korištenje voda, 2018.

Izvor: PPKŽ, dokumentacija ZPU KŽ, 2020.

Prema Izvješću u stanju u prostoru Karlovačke županije iz 2020. godine, nije poznata dinamika izvođenja planiranih sustava vodoopskrbe za južni dio Karlovačke županije, a za koji se sustav vodoopskrbe pokazuje kao kritičan za daljnji razvoj turističke djelatnosti kao prevladavajuće djelatnosti na navedenom području. U navedenom Izvješću također stoji kako u narednom razdoblju treba očekivati uključenje svih područja bez riješene vodoopskrbe u proširenje vodoopskrbne mreže, kao i smanjenje gubitaka vode zamjenom dotrajalih i neadekvatnih cjevovoda.

Osnovne **potrebe vode** u Karlovačkoj županiji mogu se zadovoljiti sa 614 l/s, dok je danas zahvaćeno 735 l/s (+ cca 17 l/s područja Plitvica (izvor: Hrvatske vode), što prvenstveno ukazuje na izuzetno velike gubitke u vodoopskrbnoj mreži (više od 50%). Uz to se javlja i situacija da

3 Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije 2016. – 2020.

neki sustavi raspolažu viškom vode, dok se istovremeno javljaju nestašice vode u drugim vodovodnim sustavima, što se može riješiti putem njihovog povezivanja, kako bi se voda mogla distribuirati u sustave kojemu trenutno nedostaje. Prioritet je razmatranje zahvata vode na izvorištima Malo i Veliko vrelo rijeke Jesenice na području općine Saborsko i njena distribucija do potrošača na južnom području Županije – općinama Rakovica i Saborsko te rješenje vodoopskrbe NP Plitvička jezera, kao i njihovo dugoročno povezivanje na vodoopskrbne sustave sjevernog dijela Karlovačke županije. Projekcija potrošnje vode pokazuje da se za područje Karlovačke županije u budućnosti mora osigurati minimalno oko 1.000 l/s, što znači da je zahvaćanje novih količina vode nužnost.

Na temelju odredbe članka 23. stavka 2. Zakona o Državnom uredu za reviziju⁴, u razdoblju od 13. veljače do 31. svibnja 2019. obavljena je provjera provedbe danih preporuka za posebnu reviziju ekonomske opravdanosti razlika u cijeni javne vodoopskrbe (opskrbe pitkom vodom) na području Karlovačke županije.⁵ Postupci revizije za koju je obavljena provjera provedbe preporuka provedeni su od 28. siječnja do 17. srpnja 2013. Revizijom su bila obuhvaćena trgovačka društva koja pružaju usluge javne vodoopskrbe na području Karlovačke županije, i to: Vodovod i kanalizacija d.o.o., Karlovac, Vodovod i kanalizacija d.o.o., Ogulin, Komunalno Duga Resa d.o.o., Duga Resa, Komunalno Ozalj d.o.o., Ozalj, Komunalac d.o.o., Slunj i Spelekom d.o.o., Rakovica. Državni ured za reviziju je ocijenio da cijene usluga javne vodoopskrbe nisu dovoljno ekonomski opravdane. Revizijom su utvrđene nepravilnosti i propusti koji se odnose na imovinu, prihode (potraživanja), cijenu javne vodoopskrbe, odnos cijene javne vodoopskrbe za domaćinstvo u odnosu na gospodarstvo te gubitke vode. Dane su preporuke za otklanjanje nepravilnosti i propusta. Državni ured za reviziju ocijenio je da bi provedba navedenih preporuka pridonijela povećanju ekonomske opravdanosti cijene javne vodoopskrbe, odnosno smanjenju razlika u cijeni na području Karlovačke županije. Također, cilj danih preporuka je otklanjanje slabosti i nepravilnosti te racionalnije raspolaganje javnim sredstvima u javnoj vodoopskrbi.

Prema navedenom Izvješću (2019.), ni jedno vodoopskrbno poduzeće nije se ozbiljno pozabavilo smanjenjem gubitaka vode. Na ogulinskom, slunjskom i dugoreškom području ono iznosi gotovo 69%, najniže je na području Rakovice 34,2%, dok Europska unija prihvatljivim smatra 15 do 18%. Česti razlozi velikih gubitaka su ilegalno crpljenje s vodovodnih ispusta i hidranata, starost cjevovoda, zastarjela tehnologija te dotrajalost vodosprema i lokalnih cisterni.

Kod formiranja cijene vode i dalje se primjenjuju neujednačeni kriteriji pa je ona za gospodarstvo u pravilu dvostruko viša od cijena za domaćinstva. Djelomičan razlog tome su nedovoljno precizne odredbe Uredbe o najnižoj cijeni vodnih usluga i vrsti troškova koje cijena vodnih usluga pokriva.

Naglasak revizije stavljen je i na potrebu ulaganja u vodoopskrbnu infrastrukturu korištenjem bespovratnih sredstava Europske unije. Iako se većim dijelom kapitalna ulaganja sufinanciraju sredstvima Hrvatskih voda i gradova, prema nalazu revizije vidljivi su pomaci u korištenju europskih fondova. Najveća takva investicija u Karlovačkoj županiji je izgradnja magistralnog cjevovoda Slunj – Veljun i vodospremnika Tatar Varoš vrijednosti 19 milijuna kuna, od čega je 90 posto sredstava osigurano iz fondova EU.

Monitoring ispravnosti vode

Pravne osobe koje obavljaju djelatnost javne vodoopskrbe moraju obavljati ispitivanje vode na crpilištima kojima upravljaju (monitoring „sirove“ – neprerađene vode na izvorištima).

Provjeru sukladnosti vode namijenjene javnoj vodoopskrbi, osobito poštivanje vrijednosti MDK (maksimalno dopuštene koncentracije) nadzire Hrvatski zavod za javno zdravstvo stalnim praćenjem (monitoringom). Izvršitelji monitoringa su županijski zavodi za javno zdravstvo, a isti financiraju županije. Monitoring obuhvaća ispitivanje zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju iz vodosprema, precrpnih stanica, iz razvodne mreže te s mjesta potrošnje. Ispitivanje vode na vodocrpilištima na kojima se obavlja djelatnost javne vodoopskrbe obavlja po posebnom programu Ministarstvo zdravstva, ovlašteni laboratorij županijskog i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u opsegu analize na kemijske, mikrobiološke i indikatorske parametre, propisane važećim pravilnikom. U okviru sustava samokontrole djelatnici internog laboratorija svakodnevno uzimaju uzorke vode za ljudsku potrošnju na vodocrpilištima, vodospremama, precrpnim

4 NN 25/19

5 Izvješće o obavljenoj provjeri provedbe danih preporuka za posebnu reviziju ekonomske opravdanosti razlika u cijeni javne vodoopskrbe (opskrbe pitkom vodom) na području Karlovačke županije, 2019.

stanicama te na izljevnim mjestima lociranim na rubnim dijelovima mreže kao i na mjestima u neposrednoj blizini vrtića, škola i drugih javnih ustanova.

Sve dosadašnje analize vode u Karlovačkoj županiji pokazuju da je crpljena voda bistra, bez boje, okusa i mirisa, stalne temperature te ne zahtijeva nikakav proces obrade osim obavezne dezinfekcije. Organoleptički i fizikalno kemijski parametri su također konstantni, što upućuje na zaštićenu podzemnu vodu koja nije izložena vanjskim utjecajima. Voda je visoke kvalitete jer se radi o podzemnoj vodi zaštićenoj debelim i nepropusnim slojem gline koja je odličan izolator. Ovisno o udaljenosti potrošača od vodocrpilišta, kod korisnika se može osjetiti karakterističan miris koji nastaje kao posljedica dezinfekcije vode. Ovisno o prirodnim svojstvima vode, odnosno mineralnom sastavu u podzemlju, voda će sadržavati veće ili manje količine mineralnih tvari, odnosno bit će tvrđa ili mekša. Vode Karlovačke županije su srednje tvrdoće između 11 i 15 °NJ, ovisno s kojeg su vodocrpilišta, što se kod potrošača očituje većom ili manjom količinom istaloženog kamenca. Povremeno voda može biti bijela što potječe od zraka zarobljenog u cjevovodu, što ne utječe na zdravstvenu ispravnost vode te može biti mutna, obojena, žuta i sadržavati čestice mulja, što ukazuje da je najvjerojatnije došlo do kvara na mreži odnosno puknuća cjevovoda, ili neke druge intervencije na mreži. Voda može biti trenutno zamućena kod potrošača na rubnim dijelovima mreže, što se promptno rješava ispiranjem cjevovoda i uzimanjem uzoraka vode za analizu.

Bakteriološku ispravnost vode kod potrošača mogu narušiti različiti nastavci na slavinama, različiti montirani filteri, pa čak i sami perlatori, neispravne slavine koje cure, stari bojleri s naslagama kamenca i mulja, stare instalacije s naslagama i obraštajima te miješanje vodovodne vode i vlastite bunarske vode koje prakticiraju neki potrošači.

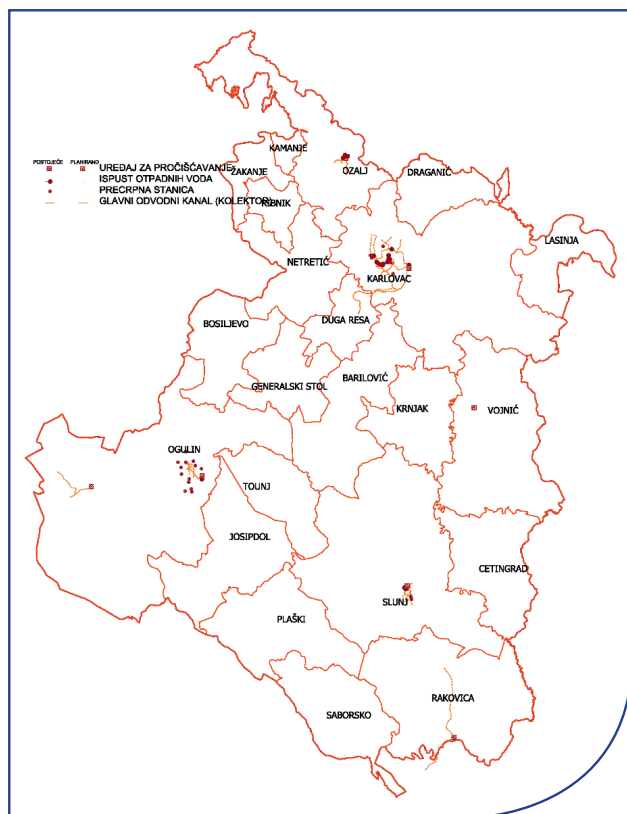
9.1.1.2. Odvodnja

Na području Karlovačke županije, sustavi odvodnje otpadnih voda uspostavljeni su za područja gradskih naselja, kao i za veća izdvojena građevinska područja gospodarskih namjena u ukupnoj duljini od više od 240 km. Pri tome se odvodnja otpadnih voda vrši pretežito mješovitim sustavom odvodnje, a samo manjim dijelom i razdjelnim sustavom odvodnje. Pročišćavanje otpadnih voda je riješeno kroz više uređaja za pročišćavanje otpadnih voda ukupnog kapaciteta oko 110.000 ES (ekvivalent stanovnika). Ono što se mora istaknuti je i dotrajalost postojeće kanalizacijske mreže i nezadovoljavajuća izgrađenost mreže odvodnje.

Najviše su izgrađeni sustavi odvodnje gradova Karlovac i Duga Resa, koji čine jednu tehnološko-projektну cjelinu. Programom ISPA izgrađen je uređaj za predtretman otpadnih voda u gradu Karlovcu kojim se pročišćavaju otpadne vode Karlovca, Duge Rese i dijela općine Barilović. Radi povećanja stupnja priključenosti na sustav javne odvodnje (na 86,6%) u tijeku je provedba projekta proširenja i poboljšanja vodnogomunalne infrastrukture u aglomeraciji Karlovac – Duga Resa. Isto tako Grad Ogulin izgradio je kolektore u urbanom gradskom području te je 2014. dovršen uređaj za predtretman otpadnih voda. Grad Ozalj, uz do sada izgrađenu kolektorsku mrežu, također ima izgrađen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda kapaciteta 2.000 ES, a izgrađeni su i manji dijelovi kanalizacijske mreže. Znatno manje su izgrađeni sustavi u općinama, a u nekim i ne postoje.

Velik broj malih raspršenih naselja na području Karlovačke županije upućuje na potrebu tehničkih rješenja odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda pojedinačnih objekata i malih naselja, do 50 ES, te malih naselja od 50 do 500 ES, bez kojih nema cjelovite zaštite voda. Prema podacima Izvješća o stanju u prostoru Karlovačke županije iz 2020. godine, u tijeku su radovi na osiguranju planskih uvjeta izgradnje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Općine Žakanje.

Od urbanih i drugih područja sa značajnijom gospodarskom aktivnošću, sveobuhvatni sustav odvodnje te pročišćavanja otpadnih voda nije uveden za područje grada Slunja i Općine Rakovica, što s obzirom na činjenicu da je na tome području zabilježeno značajno povećanje turističkog prometa, kao i investicija u turizmu, predstavlja potencijalno značajan okolišni, javnozdravstveni problem, ali i gospodarski problem, kako za samo to područje, tako i za područje nizvodno uz rijeku Koranu. Rješenje odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda područja Općine Rakovica planirano je u okviru aglomeracije Plitvička jezera, koja obuhvaća i područje Općine Plitvička jezera u Ličko-senjskoj županiji, uključujući i NP Plitvička jezera. U tijeku je izrada studijske i projektne dokumentacije za sustav odvodnje i pročišćavanja te priprema prijave projekta izgradnje sustava za dodjelu bespovratnih sredstva EU-a.

Veći dio ruralnog prostora nema riješenu ni odvodnju ni pročišćavanje otpadnih voda, a sa stanovišta zaštite okoliša na tim prostorima upitna je kvaliteta zbrinjavanja otpadnih voda putem septičkih jama. U navedenom Izvješću naglašena je nužnost izgradnje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na urbaniziranim područjima, kao i na područjima sa značajnijom gospodarskom aktivnošću. Također je naglašena potreba nastavka radova na proširenju mreže odvodnje na područja koja nemaju razvijen sustav odvodnje, kao i potreba zamjene vodopropusnih i urušenih cjevovoda s ciljem smanjenja infiltracije stranih voda u sustav odvodnje te rješavanje problema zbrinjavanja mulja.

Slika 23. Vodnogospodarski sustav – sustav odvodnje u Karlovačkoj županiji, 2018.

Izvor: PPKŽ, dokumentacija ZPU KŽ, 2020.

9.1.2. Gospodarenje otpadom

Jedinice lokalne samouprave dužne su, sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom⁶, na svom području osigurati javnu uslugu odvojenog prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada, izvršiti obvezu odvojenog prikupljanja otpadnog papira i kartona, biootpada, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada, spriječiti odbacivanje otpada u okoliš i ukloniti odbačeni otpad, donijeti i provoditi plan gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave te provoditi obrazovno-informativne aktivnosti i osigurati mogućnost akcija prikupljanja otpada.

Većina jedinica lokalne samouprave nije u mogućnosti provesti ove obveze prije svega zbog nedovoljne opremljenosti i kapaciteta komunalnih društava i nedovoljnih financijskih sredstava.

Prema podacima AZO-a⁷, u Registar onečišćavanja okoliša, odvozom otpada 2019. bilo je obuhvaćeno 98,2% stanovništva Karlovačke županije. U Karlovačkoj županiji otpad se odlaže na 6 odlagališta (Čuić Brdo Rakovica, Glavica Cetingrad, Ilovac Karlovac, Jezero Plaški, Pavlovac Slunj i Sodol Ogulin), od čega su dva reciklažna centra (Ilovac u Karlovcu i Sodol u Ogulinu).

Tablica 99. Količina proizvedenog komunalnog otpada – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2019.

KOLIČINA KOMUNALNOG OTPADA				
	RH (t)	KŽ (t)	Obuhvat stanovnika KŽ (u%)	Broj sakupljača komunalnog otpada KŽ
2010.	1.629.915	39.632	95	14
2011.	1.645.295	51.879	89	13
2012.	1.670.005	45.572	98	13

6 NN 94/13, 73/17, 14/19, 98/19

7 AZO – Agencija za zaštitu okoliša

2013.	1.720.758	45.193	97	13
2014.	1.637.371	41.223	99	13
2015.	1.653.980	46.146	99	13
2016.	1.679.765	36.135	99	14
2017.	1.716.441	37.542	98	14
2018.	1.768.411	43.766	98,1	14
2019.	1.811.617	30.483,1	98,2	14

Izvor: Izvješće o komunalnom otpadu, Agencija za zaštitu okoliša, 2010; 2011; 2012; 2013; 2014; 2015; 2016; 2017; 2018; 2019 (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Tablica 99. prikazuje količine proizvedenog komunalnog otpada. Tijekom promatranog razdoblja primjećuje se trend porasta količina nastalog komunalnog otpada u Republici Hrvatskoj. U 2019. je nastalo ukupno 1.811.617 tona što odgovara vrijednosti od 444 kg po stanovniku. Riječ je o porastu od 2% u odnosu na količinu nastalu u 2018. godini. S druge strane, količina proizvedenog komunalnog otpada u Karlovačkoj županiji oscilira, dok je u 2019. godini zabilježila značajan pad. Tako je količina proizvedenog komunalnog otpada u Karlovačkoj županiji pala s 374 kg po stanovniku u 2018. na 264 kg po stanovniku. Po količini otpada, Karlovačka županija u 2019. sudjeluje s 1,7% u ukupnoj količini otpada Republike Hrvatske. U okviru Kontinentalne Hrvatske Karlovačka županija sudjeluje s 5,4% ukupne količine prikupljenog otpada (Kontinentalna Hrvatska sudjeluje s 49,5% ukupnog otpada Republike Hrvatske).

Tablica 100. Stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada (%) – općine i gradovi Karlovačke županije, 2019.

GRAD	OPĆINA
Karlovac	7,90%
Duga Resa	4,05%
Ogulin	2,11%
Ozalj	3,04%
Slunj	3,29%
Barilović	11,99%
Bosiljevo	0,00%
Cetingrad	0,00%
Draganić	0,29%
Generalski Stol	11,99%
Josipdol	0,00%
Kamanje	0,00%
Krnjak	0,29%
Lasinja	11,43%
Netretić	0,14%
Plaški	4,69%
Rakovica	0,00%
Ribnik	1,56%
Saborsko	0,00%
Tounj	0,30%
Vojnić	28,04%
Žakanje	1,52%

Izvor: Izvješće o komunalnom otpadu za 2019. godinu, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Prema podacima prikazanim u tablici 100, stope odvojenog sakupljanja otpada razlikuju se po jedinicama lokalne samouprave gdje općine Vojnić (28,04%), Barilović (11,99%) i Generalski stol (11,99%) imaju veću stopu odvojenog prikupljanja otpada nego što pokazuje stanje u gradovima. Od gradova u Karlovačkoj županiji, najveću stopu odvojenog prikupljanja otpada ima grad Karlovac (7,90%) a slijede ga Duga Resa (4,05%), Slunj (3,29%), Ozalj (3,04%) te Ogulin (2,11%). Neke od jedinica lokalne samouprave na svom području još uvijek ne provode odvojeno sakupljanje otpada (Bosiljevo, Cetingrad, Josipdol, Kamanje i Sabor-sko).

Sustav gospodarenja otpadom na području Karlovačke županije kontinuirano se unapređuje u cilju postizanja ciljeva iz Plana gospodarenja otpadom RH. Svi JLS-ovi donijeli su Odluke o načinu pružanja javne usluge prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada i Odluke o mjerama za sprečavanje nepropisnog odbacivanja otpada i mjerama za uklanjanje nepropisno odbačenog otpada u okoliš. Na cijelom području Karlovačke županije organiziran je odvoz otpada iz kućanstava putem društava koje su osnovali JLS-ovi ili putem koncesionara. Odvojeno prikupljanje otpada putem zelenih otoka također je organizirano ili se upravo organizira u svim JLS-ima, a u pojedinim JLS-ima odvaja se papir i plastika na kućnom pragu korisnika usluge putem dodatnih posuda ili vreća za odvojeno prikupljanje. Problematici otpad prikuplja se putem reciklažnih dvorišta ili putem mobilnih reciklažnih dvorišta. Također se provodi edukacija korisnika i osoba uključenih u nadzor sudstava gospodarenja otpadom. Može se ocijeniti da su svi JLS-ovi vrlo aktivni i da su pokrenuli i provode mjere za uspostavu cjelovitog sustava za održivo gospodarenje otpadom u cilju ispunjenja ciljeva iz Plana RH. Svi planirani projekti realizirat će se ovisno o mogućnostima financiranja iz FZOEU-a i EU-a.⁸

9.2. ENERGETIKA – Pregled globalnih trendova i potencijala na EU i RH razini

Izazovi s kojima se Europa suočava u području energetike odnose se na pitanja kao što su sve veća ovisnost o uvozu, ograničena diversifikacija, visoke i nestabilne cijene energenata, sve veća globalna potražnja za energijom, sigurnosni rizici koji utječu na zemlje proizvođače i tranzitne zemlje, sve veće prijetnje povezanosti s klimatskim promjenama, dekarbonizacija, spori napredak u pogledu energetske učinkovitosti, izazovi koje donosi sve veći udio obnovljivih izvora energije i potreba za većom transparentnošću, daljnjom integracijom i međusobnim povezivanjem energetskih tržišta. Europska energetska politika usredotočena je na brojne mjere za uspostavu integriranog energetskog tržišta te za osiguranje sigurne opskrbe energijom i održivog energetskog sektora⁹.

Energetski intenzitet¹⁰ Hrvatske, potaknut poboljšanjima energetske učinkovitosti, smanjio se, ali ne tako brzo kao u mnogim državama članicama EU-a. Prema Izvješću o energetske učinkovitosti za 2017. godinu Međunarodne energetske agencije (IEA), energetski intenzitet globalne ekonomije i dalje pada, s prosječnim godišnjim poboljšanjem od približno 2% posljednjih godina. I napredna gospodarstva i gospodarstva u razvoju bilježe stalni pad energetske intenzivnosti nekoliko desetljeća, što znači da se za svaku jedinicu potrošnje energije proizvodi više jedinica BDP-a. Globalno, energetski intenzitet opao je za 13% između 2000. i 2016. Među naprednim gospodarstvima najveći pad je zabilježen u Ujedinjenom Kraljevstvu (23%), Japanu (21%) i Sjedinjenim Državama (15%). Među 28 zemalja EU, s uključenim Ujedinjenim Kraljevstvom, prosječni godišnji pad energetskog intenziteta (između 2005. i 2016.) iznosio je 2,1%. Suprotno tome, u Hrvatskoj je to iznosilo 1,6% u istom razdoblju.

Poboljšanja u energetske učinkovitosti i intenzitetu također doprinose smanjenju emisije stakleničkih plinova. Smanjenje energetskog intenziteta odgovorno je za 77 posto smanjenja globalnih emisija zbog rasta BDP-a od 2014., dok je promjena mješavine goriva (više prirodnog plina i obnovljivih izvora) nadoknadila preostalih 23%.

Na promjene u globalnom intenzitetu primarne energije utječu poboljšanja u energetske učinkovitosti s obje strane potražnje, poput smanjenja potrošnje energije u zgradama ili poboljšanja u standardima potrošnje goriva u prometu i opskrbi, poput poboljšanja učinkovitosti sektora proizvodnje električne energije

8 Objedinjeno izvješće o planu gospodarenja otpadom za 2019. godinu, Karlovačka županija, lipanj 2020.

9 <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/68/energetska-politika-opca-nacela>

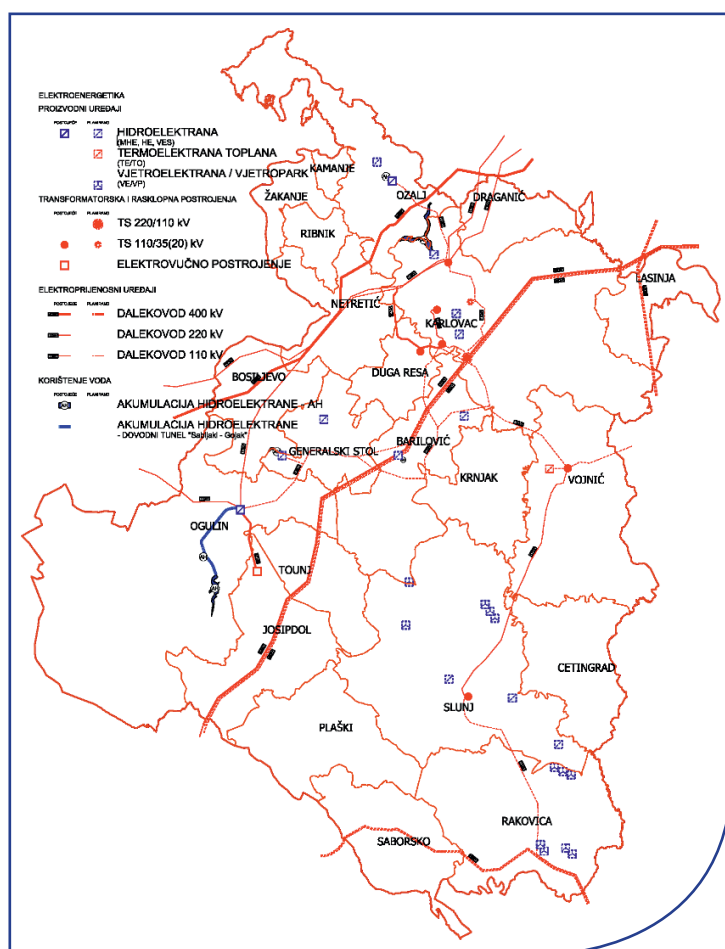
10 Energetski intenzitet odnosi se na količinu energije koju država potroši po jedinici bruto domaćeg proizvoda

i grijanja odnosno hlađenja. Što je najvažnije, to također utječe na promjene u gospodarskoj strukturi, poput preusmjeravanja gospodarske aktivnosti s energetske intenzivnih industrija na manje intenzivne uslužne sektore.

Na strani potražnje, učinak povećanja energetske učinkovitosti najočitiji je u potrošnji po stanovima, gdje se poboljšava intenzitet grijanja (potrošnja energije po površini poda), učinkovitije osvetljenje (uporaba CFL i LED žarulja) i minimalne razine energetske svojstava uređaja rezultirale su stabilnim padom potrošnje energije. Diljem svijeta, zahvaljujući političkim akcijama usmjerenim prvenstveno na omotač zgrada, energetska učinkovitost u zgradama nastavlja se poboljšavati. Na primjer, IEA¹¹ izvještava da su Danska i Njemačka zabilježile dramatična poboljšanja u energetske učinkovitosti zgrada nakon značajnih ulaganja u nadogradnju omotača zgrada. Visoko učinkovite ovojnice zgrada omogućuju upotrebu opreme s visokom učinkovitošću i izvora energije, poput otpadne topline niske temperature, dizalica topline i obnovljivih izvora energije. Međutim, potreban je veći napredak u poboljšanju sustava grijanja, oprema za ventilaciju i klimatizaciju (HVAC). Diljem svijeta, osim Japana i Koreje, konvencionalna električna oprema na bazi fosilnih goriva i dalje dominira svjetskim tržištem zgrada, što čini više od 80% zaliha opreme za grijanje zgrada. Iako se kapacitet solarne toplinske energije povećao za 250% tijekom posljednjeg desetljeća, sustavi daljinskog grijanja i dalje igraju veliku ulogu u zadovoljavanju potreba za grijanjem (posebno grijanje prostora) u mnogim dijelovima Europe, Rusije i Kine. Ali značajan napor je i dalje potreban za smanjenje intenziteta ugljika u daljinskom grijanju. To se posebno odnosi na zemlje poput Hrvatske, gdje polovica svih kućanstava koristi biomasu za grijanje.

9.2.1. Energetski sustavi u Karlovačkoj županiji

9.2.1.1. Opskrba električnom energijom

Elektroenergetski sustav na području Karlovačke županije ima tri velika proizvodna hidroenergetska objekta (HE Gojak, HE Ozalj i HE Lešće), više manjih proizvodnih hidroenergetskih objekata (mHE Pamučna industrija Duga Resa, mHE Ilovac, mHE Matakovci, mHE Križančići mlin i mHE Dabrova Dolina) te manji broj fotonaponskih elektrana, a električna energija se distribuira putem dva distribucijska sustava (područja) – ODS Karlovač i ODS Gospić.

Opskrba područja se vrši putem jednog 400 kV dalekovoda, jednog 220 kV, dva 110 kV i više 35 kV dalekovoda, gdje se preko pripadajućih transformatorskih postrojenja električna energija upušta u niskonaponsku mrežu. Distribucijska mreža, inicijalno građena na 3 naponske razine (35, 10 i 0,4 kV) planira se optimizirati na dvije naponske razine (20 i 0,4 kV), s izravnom transformacijom 110/20 kV.

Slika 24. Energetski sustav – elektroenergetika u Karlovačkoj županiji, 2018.

Izvor: PPKŽ, dokumentacija ZPU KŽ, 2020.

Srednjenaponska mreža Karlovačke županije je najvećim dijelom izvedena kao nadzemna mreža. Urbani dijelovi središta gradova su izvedeni podzemnim mrežama.

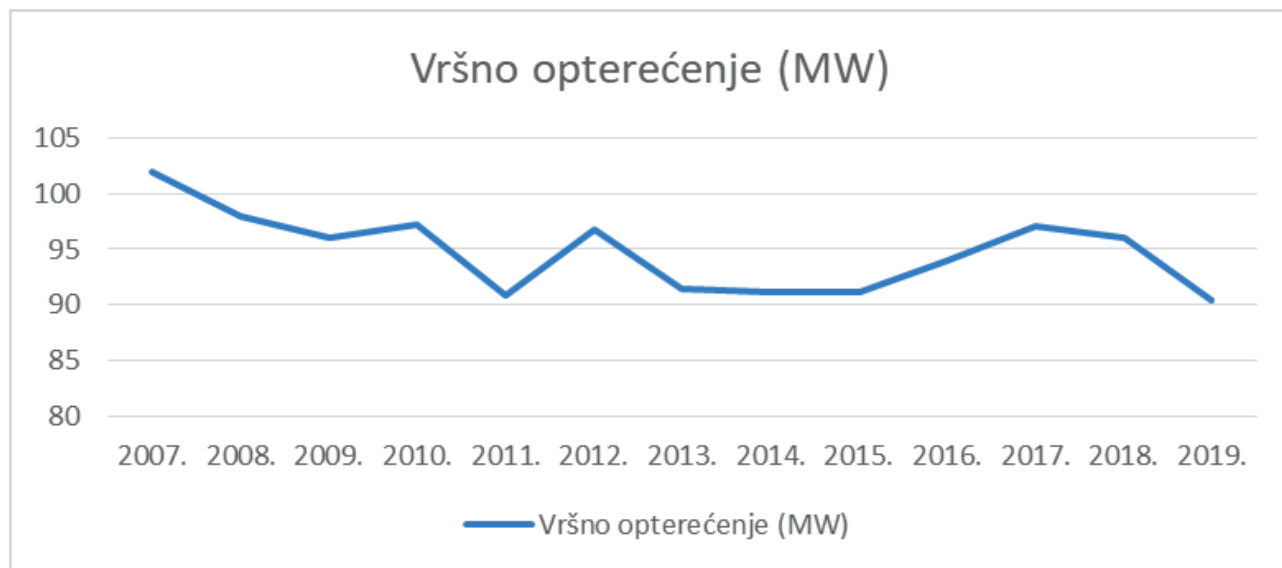
Prema Izvješću o stanju u prostoru Karlovačke županije, u narednom razdoblju (do 2027.) kao opći planirani cilj postavlja se uvođenje unificiranog srednjeg napona od 20 kV te izgradnja više dalekovoda od 110 kV kao i poboljšanje kvalitete opskrbe električnom energijom postojećih kupaca. Kako godišnje vršno opterećenje na razini Elektre Karlovac stagnira (grafički prikaz 21), dok se za područje koje pokriva Elektra Gospić očekuje rast godišnjeg vršnog opterećenja, evidentan je prioritet u izgradnji novih kapaciteta opskrbe u južnom dijelu Karlovačke županije, odnosno na području Grada Slunja i Općine Rakovica. Ujedno je uočeno ujednačavanje ljetnog i zimskog vršnog opterećenja, koje omogućuje lakše optimiziranje mreže na godišnjoj razini.

Izmjenama i dopunama Prostornog plana Karlovačke županije preporučuje se da postojeća elektroenergetska prijenosna postrojenja treba zadržati u prostoru i tehnološki unaprijediti po najvišim tehnološkim standardima. Gdje god je moguće, umjesto proširenja koridora treba pristupiti zamjeni vodičima boljih svojstava te ispitati mogućnost vođenja više vodiča na istom stupu. Ukoliko postoje tehničke pretpostavke izvedivosti, postojeći dalekovodi napona 10 kV, 20 kV, 35 kV, 110 kV i 220 kV mogu se rekonstrukcijom, po njihovim postojećim trasama i pripadnim koridorima, preoblikovati u dalekovode ili kabele više naponske razine i povećane prijenosne moći, a da se pri tome njihove trase, na pojedinim dijelovima ovisno o zatečenoj razvijenosti i stanju prostora mogu, kroz postupak ishoda akta na temelju posebnih propisa, prilagoditi novom stanju prostora i rekonstruirati / graditi sukladno tehničkim propisima koji reguliraju način i uvjete gradnje elektroenergetskih građevina.

Distribucijsko područje Elektra Karlovac

Vršno opterećenje elektro-energetskog sustava daje uvid u trend promjena životnog standarda građana i gospodarske aktivnosti. U grafičkom prikazu 21 prikazano je vršno opterećenje za područje koje pokriva Elektra Karlovac, u razdoblju od 2007. do 2019.

Grafički prikaz 21. Vršno opterećenje (MW) – Elektra Karlovac, 2007. – 2019.

Izvor: Desetogodišnji plan razvoja distribucijske mreže HEP ODS 2021. – 2030. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

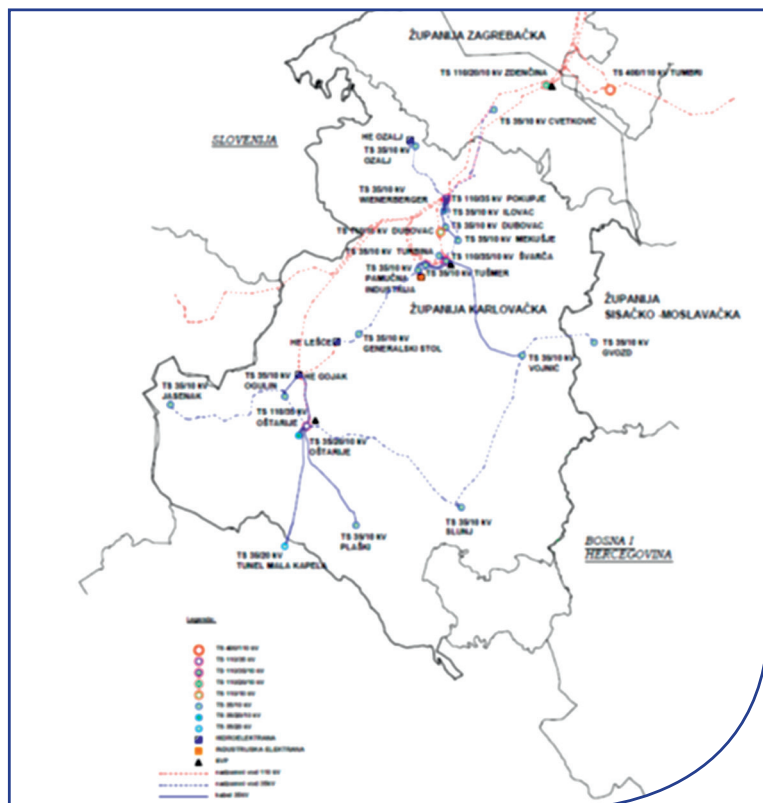
Trend pada odnosno stagnacije vršnog opterećenja u Karlovačkoj županiji upućuje na trend pozitivnih promjena koje se prvenstveno odnose na minimalne razine energetske svojstava uređaja te gospodarske aktivnosti sa smanjenim udjelom energetski intenzivnih industrijskih sektora što naposljetku rezultira stabilnim padom potrošnje energije.

Lokalnu opskrbu pokriva više od 1200 TS 10/04 kV, od kojih je manji broj u vlasništvu većih kupaca električne energije.

Vršno opterećenje distribucijskog sustava i distribucijskih područja uobičajeno se događalo u zimskim mjesecima. Razlog tomu je kraće trajanje dana (dulji boravak u zatvorenim prostorima, rasvjeta i dr.) te korištenje električne energije za grijanje prostora. S promjenom standarda i načina korištenja električne energije, u posljednjim se godinama primjećuje trend smanjivanja razlike između zimskog i ljetnog vršnog opterećenja. Razlika između ljetnog i zimskog maksimuma ovisi o više faktora:

- promjene životnog standarda građana
- ljetne temperature (sve češće korištenje klima uređaja kod svih skupina potrošača: kućanstva, turistički objekti, trgovački objekti, ustanove)
- zimske temperature (korištenje električne energije za grijanje ili dogrijavanje prostora, primarno u priobalnim distribucijskim područjima)
- način grijanja prostora (plinifikacija).

Tradicionalno se vršno opterećenje događalo u zimskom razdoblju. Porast korištenja klimatizacijskih uređaja i u primorskim i u kontinentalnim područjima te porast turističke potrošnje rezultira ljetnim vršnim opterećenja koja su sve bliža, a ponegdje i veća od zimskih. U 2018. godini u šest distribucijskih područja vršno opterećenje zabilježeno je u ljetnoj sezoni, dok je u 2013. godini čak devet distribucijskih područja bilježilo ljetno vršno opterećenje. Zbog karaktera potrošnje, razlog ovomu leži u klimatskim obilježjima pojedine godine. Zbog ranije opisanih čimbenika u budućnosti se može očekivati daljnje smanjenje razlika između zimskog i ljetnog vršnog opterećenja.

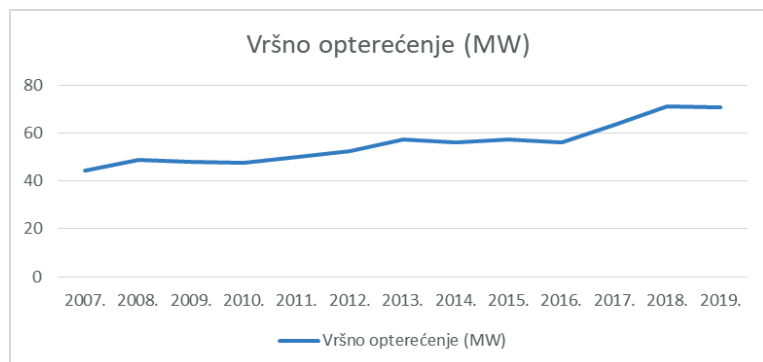

Slika 25. Energetski sustav – HEP ODS Karlovac

Izvor: Desetogodišnji plan razvoja distribucijske mreže HEP ODS 2018. – 2027.

Distribucijsko područje Gospić (općina Rakovica i dio NP Plitvička Jezera)

Općina Rakovica i dio NP Plitvička Jezera napajaju se električnom energijom preko 35 kW mreže iz TS 110/35 kV Lički Osik do TS Plitvice vodovima: DV 35 (110) kV Lički Osik – Plitvice i DV 35 kV Lički Osik – Bunić – Korenica – Plitvice. Od TS Plitvice područje općine Rakovica napaja se iz TS 35/10 Rastovača i TS 35/10 Ličko Petrovo selo. U grafičkom prikazu 22 prikazano je vršno opterećenje za distribucijsko područje Gospić.

Grafički prikaz 22. Vršno opterećenje (MW) – Elektrolika Gospić, 2007. – 2019.

Izvor: Desetogodišnji plan razvoja distribucijske mreže HEP ODS 2020. – 2029.

9.2.1.2. Opskrba naftom i plinom

Područjem Karlovačke županije prolazi magistralni naftovod Omišalj – Sisak i magistralni plinovodi Bosiljevo – Karlovac – Lučko i Bosiljevo – Josipdol – Gospić (Zadar, Split) s pripadajućim lokalnim odvojcima prema Karlovcu i Ogulinu te lokalnom plinoopskrbnom mrežom na području Karlovca i Ogulina.

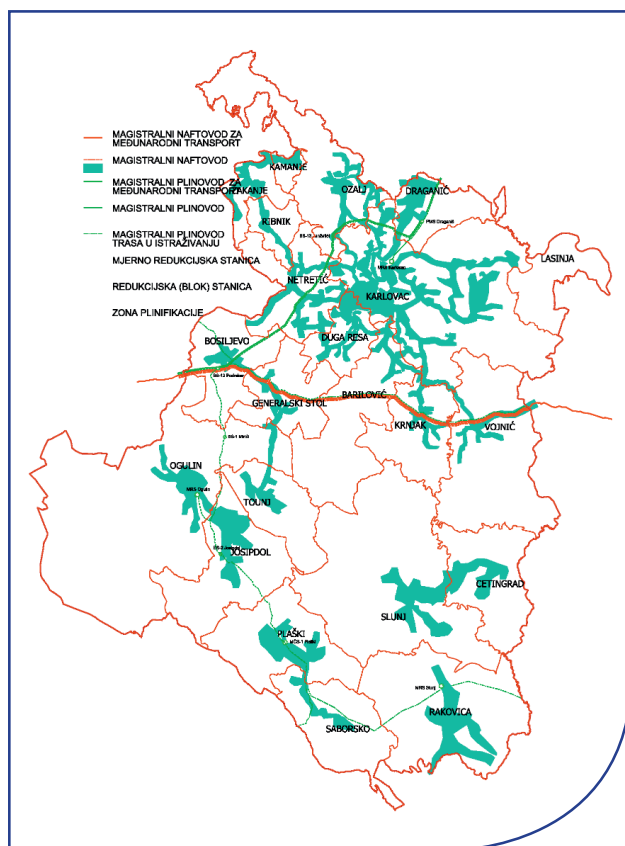
U okviru projekata EU JANAF – Adria planira se uređiti postojeći naftovod kao naftovod od šireg EU interesa za srednju i istočnu Europu, s planiranim aktivnostima u smislu rekonstrukcije i povećanja kapaciteta, a po potrebi i izgradnje dodatnog naftovoda Omišalj – Sisak u koridoru postojećeg naftovoda.

Izgradnja novih plinovoda vezana je na:

- dovršenje plinifikacije Karlovačke županije gdje treba opskrbiti južni dio Županije magistralnim plinovodom Plaški – Rakovica
- plinifikacija susjednog Unsko-sanskog kantona nastavnim magistralnim plinovodom Rakovica – Bihać (BiH)
- provođenje LNG projekta, gdje je planirana izgradnja novog plinovoda Zlobin – Bosiljevo – Sisak u koridoru postojećeg plinovoda, odnosno naftovoda.

Slika 26. Energetski sustav – proizvodnja i cijevni transport nafte i plina – Karlovačka županija, 2018.

Izvor: PPKŽ, dokumentacija ZPU KŽ, 2020.

9.2.1.3. Toplinska energija

Grad Karlovac kao središnje mjesto Županije spada među gradove u kojima se pojavljuje opskrba toplinskom energijom centralnim toplinskim sustavima (CTS), zatvorenim toplinskim sustavima (ZTS) te samostalnim toplinskim sustavima (STS). Uz njega tu su još: Zagreb, Osijek, Sisak, Samobor, Zaprešić, Velika Gorica, Slavonski Brod, Rijeka, Vinkovci, Virovitica, Ogulin, Vukovar, Varaždin te općina Topusko.

Podaci o energetske subjektima u sektoru toplinske energije na području Karlovačke županije za 2019. godinu prikazani su tablicom 101.

Tablica 101. Podaci o energetske subjektima u sektoru toplinske energije – Karlovačka županija, 2019.

	Gradska toplana d.o.o. Karlovac	SKG d.o.o Ogulin
Broj krajnjih kupaca	7.848	90
Duljina mreže	21,20 km	0,58 km
Ukupna instalirana snaga – MWt	88,63	4,40
Proizvedena toplinska energija – GWh/god.	62,17	0,86
Isporučena toplinska energija – GWh/god.	49,89	0,86

Površina – m ²	501.748	6.483
Gorivo	LU*	LUL*
*LU – lož ulje, LUL – lako loživo ulje		

Izvor: Godišnje izvješće o radu Hrvatske energetske regulatorne agencije za 2019. godinu (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Ako se izuzme izgradnja kogeneracijskih postrojenja u sustavu poticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i visokoučinkovite kogeneracije, većih promjena u smislu razvoja toplinskih sustava nema. Odnosno, ukupni broj krajnjih kupaca toplinske energije, duljina mreže, kao i instalirana snaga proizvodnih postrojenja kod postojećih energetskih subjekata gotovo se nije mijenjala u odnosu na prethodnu godinu.

Izmjenama i dopunama Prostornog plana Karlovačke županije preporučuje se da nova postrojenja za proizvodnju toplinske energije treba planirati na načelima kogeneracije (proizvodnja i toplinske i električne energije), dok se postojeća postrojenja za proizvodnju toplinske energije zadržavaju te se tehnološkim unapređenjem (kogeneracija) mogu transformirati i u postrojenja za proizvodnju električne energije. Planirana je izgradnja kogeneracijskog postrojenja na biomasu u Vojniću koja bi bila financirana sredstvima iz EU fondova. Projekt u visokoj fazi pripremljenosti prijavljen je za uvrštavanje u Nacionalni plan oporavka i otpornosti za financiranje kroz Mehanizam za oporavak i otpornost. Nova kogeneracijska postrojenja moguće je izgrađivati PPUO/G-om i planirati u gospodarskim (proizvodnim i komunalnim) zonama. U ostalim zonama moguće je predvidjeti PPUO/G i planirati kogeneracijska postrojenja snage do 1 MW.

9.2.2. Obnovljivi izvori energije

Potencijal obnovljivih izvora energije u Karlovačkoj županiji predstavlja integralnu analizu prirodnog potencijala svih oblika obnovljivih izvora energije (OIE) – energije vjetra, Sunca, biomase, geotermalnih izvora te vodotoka. Pregled postojećih potencijala obnovljivih izvora energije omogućiti će da se realno sagleda mogućnost za razvoj Karlovačke županije u narednom razdoblju.

Na području Karlovačke županije postoji i veći broj manjih proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora. U 2018. godini evidentirano je 17 postrojenja s ukupno instaliranom snagom od 4,2 MW, a veći broj tih investicija je u pripremi (biomasa, hidroenergija, fotonapon). S obzirom na kontinuirani nedostatak električne energije, a koja se pokriva iz uvoza, potrebno je poticati izgradnju novih izvora električne energije, posebice onih iz obnovljivih izvora.

Analizirajući stanje Karlovačke županije u kontekstu obnovljivih izvora energije početak ćemo s **hidroelektranama**. Na području Karlovačke županije trenutno postoji u pogonu osam hidroelektrana smještenih na rijekama Kupi, Dobri i Mrežnici.

Postojeće hidroelektrane na području Karlovačke županije prikazane su tablicom 102.

Tablica 102. Hidroelektrane na području Karlovačke županije, 2021.

HIDROELEKTRANE NA PODRUČJU KARLOVAČKE ŽUPANIJE				
	Raspoloživi proizvodni kapacitet (MW)	Lokacija	Tip elektrane	EES spoj glavnih agregata
HE Ozalj	5,74 (HE Ozalj 1 – 3,54 i HE Ozalj 2-2.20) 3,54 2,20	Ozalj (sliv Kupe)	protočna pribranska HE s dnevnom akumulacijom	HEP ODS 10/35 kV

Hidroelektrana Gojak	56	5 km sjeveroistočno od grada Ogulina (sliv Ogulinske Dobre i Zagorske Mrežnice)	akumulacijska visokotlačna derivacijska HE	HOPS 110 kV
Hidroelektrana Lešće	41,20	nizvodno od Ogulina, blizu mjesta Lešće i Generalskog Stola (sliv Donje Dobre)	akumulacijska pribranska HE	HOPS 110 kV
Mala hidroelektrana Pamučna industrija Duga Resa	1,1	Duga resa (na rijeci Mrežnici)		
mHE Mataković	30 kW	Duga resa (na rijeci Mrežnici)	pribranska hidroelektrana	

Izvor: Ministarstvo zaštite okoliša i energetike 2019., Registar OIEKPP (stanje 14. veljače 2021.)

Osim gore navedenih HE, na području Karlovačke županije postoji još i MHE Bujan na rijeci Kupčini koja je izgrađena 1995. godine, instalirane snage 45 kW.

Osim hidroelektrana važno je spomenuti i **sunčane elektrane**. U Karlovačkoj županiji (prema podacima od ožujka 2021.) trenutno je 66 projekata sunčanih elektrana. Od toga:

- 19 ih je gradu Karlovcu
- 1 u Kamanju
- 10 u Ozlju
- 8 u Duga Resi
- 20 u Ogulinu
- 3 u Josipdolu
- 2 u Plaškom
- 2 u Vojniću
- 1 u Netreću.¹

Ukupan kapacitet tih sunčanih elektrana je 0,9592 MW.

Sunčane, odnosno fotonaponske elektrane se trenutno grade kao integrirane u građevinu, tako da njihovom izgradnjom nema dodatnih utjecaja na okoliš i prostor. Na području Karlovačke županije aktualno je nekoliko projekata izgradnje fotonaponskih elektrana od kojih je jedan od najinovativnijih svakako projekt ugradnje fotonaponskih sustava i sustava za pohranu energije u Poduzetničkoj zoni Korana u Logorištu. Projekt je trenutno u fazi pripreme, nakon čega se u očekuje izrada potrebne dokumentacija kako bi se omogućila provedba po modelu u kojem je ulagač ujedno i registrirani opskrbljivač. Uz nabavu opreme i radova sa svim dionicima (14 tvrtki) sklopio bi se i ugovor o cjelovitoj opskrbi električnom energijom. Vrijednost projekta procijenjena je na oko milijun eura, a instalirane snage elektrana oko 1 MW te sustava za pohranu oko 300 kWh. Nakon isteka ugovorne obveze s ulagačem/opskrbljivačem, ugrađena oprema prelazi u vlasništvo tvrtki na čijim lokacijama je ugrađena. Od drugih projekata na području Karlovačke županije valja izdvojiti i projekt ugradnje fotonaponske elektrane snage 280 kW na krovu Opće bolnice Karlovac

¹ Ministarstvo zaštite okoliša i energetike 2019., Registar OIEKPP (14. veljače 2021.)

koji će se također provesti bez financijskog udjela naručitelja (bolnice) u ulaganju već će trošak kapitalnog ulaganja snositi ulagač odabran putem javnog nadmetanja. Zauzvrat će odabrani ulagač isporučivati električnu energiju proizvedenu na lokaciji za nešto nižu cijenu od one koju bolnica trenutno nabavlja. Nakon isteka ugovora (do 10 godina) ugrađena oprema prelazi u vlasništvo bolnice čime se ostvaruju uštede od oko 200.000 kn godišnje. Osim pripreme navedenih projekata, REGEA radi i na poticanju takvih projekata vlastitim primjerom – na lokaciji ureda u Karlovcu ulažu se vlastita sredstva u postavljanje elektrane snage 5kW čije će performanse biti moguće pratiti putem ekrana smještenog u predvorju ureda u Haulikovoj 14.

Osim sunčanih i hidroelektrana, trenutno je u Karlovačkoj županiji u provedbi i 8 projekata **elektrana na biomasu** (tablica 103).

Tablica 103. Elektrane na biomasu – Karlovačka županija, 2021.

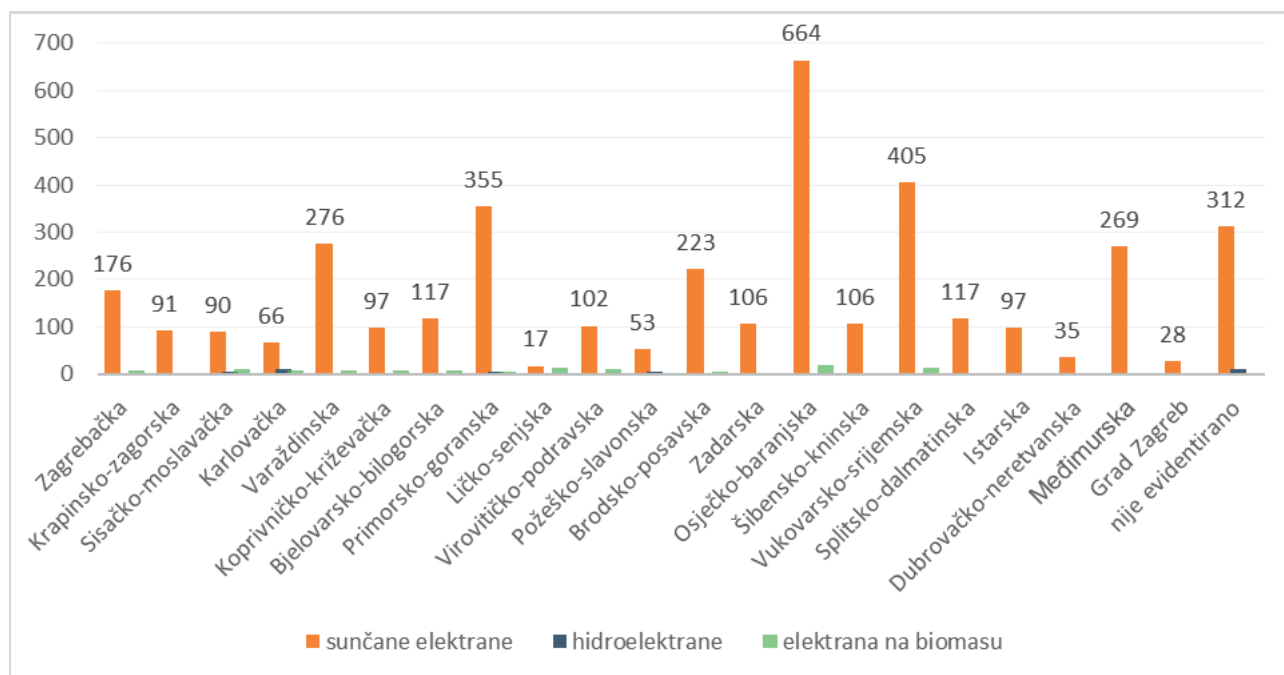
NAZIV PROJEKTA	LOKACIJA	Električna snaga (MW)	Toplinska snaga
Elektrana na biomasu BE-TO Karlovac	Karlovac	5,0000	
MTE Logorište	Barilović	2,8800	
Izgradnja sušare sječke sa suproizvodnjom električne i toplinske energije	Rakovica	0,0980	0,2220
Kogeneracija Ogulin	Ogulin	4,9000	
Kogeneracijsko postrojenje na drvenu biomasu 1 MWe i peletarnica Žakanje	Žakanje	0,8500	21.400
Kogeneracijsko postrojenje na drvenu biomasu Ozalj 2 MWe	Ozalj	1,8000	6,0000
Kogeneracijsko postrojenje na biomasu ŠPelić ENERGO 700 kWel	Slunj	0,7000	
Kogeneracijsko postrojenje na biomasu sa proizvodnjom peleta i mogućnošću suspaljivanja mulja	Ogulin	1,0000	3,0000

Izvor: Ministarstvo zaštite okoliša i energije 2019., Registar OIEKPP (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

U Karlovačkoj županiji trenutno najveći projekt elektrane na biomasu je „Elektrana na biomasu BE-TO“ Karlovac i „Kogeneracija Ogulin2“.

Usporedba s ostalim županijama prikazana je grafičkim prikazom 23.

Grafički prikaz 23. Usporedba županija po broju elektrana, 2019.

Izvor: Ministarstvo zaštite okoliša i energetike 2019., Registar OIEKPP (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

U usporedbi s drugim županijama prema broju sunčanih elektrana Karlovačka županija nalazi se na 18. mjestu. Manje od Karlovačke županije imaju samo Ličko-senjska, Požeško-slavonska Dubrovačko-neretvanska i Grad Zagreb. Po broju hidroelektrana Karlovačka županija nalazi se na prvom mjestu sa 11 hidroelektrana dok po broju elektrana na biomasu 6. mjesto dijeli sa Zagrebačkom županijom.

Od ostalih projekata koji postoje na razini RH, a nema ih u Karlovačkoj županiji ubrajaju se: vjetroelektrane, geotermalne elektrane, elektrane na deponijski plin, kogeneracije i ostalo.

Iako se ne radi o elektranama na biomasu, ipak je potrebno spomenuti i projekte prenamjene kotlovnica s lož ulja na biomasu. Karlovačka županija i REGEA uspješno nastavljaju višegodišnji program pod nazivom Zelena energija u javnim ustanovama čiji je cilj rekonstrukcija kotlovnica na lož ulje uz prelazak na drvenu biomasu, a kroz koji je do sada uspješno rekonstruirano pet kotlovnica. U veljači 2020. REGEA kao vodeći partner i Karlovačka županija kao partner projekta uz još tri partnera iz Bosne i Hercegovine i Crne Gore započele su novi projekt pod nazivom *Wood Key* koji je svojevrsni nastavak uspješnog projekta *Renew Heat*. Projekt ukupne vrijednosti 8,3 mil kn bit će sufinanciran s 85% bespovratnih sredstava kroz program Interreg IPA CBC HR-BiH-CG, a glavni cilj mu je doprinijeti energetskej tranziciji poticanjem tržišta biomase kroz tri ciljne investicije u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Krajnji cilj je izgraditi tri kotlovnice na biomasu i zatim ih predati specijaliziranim tvrtkama na upravljanje u svrhu promocije toplinskog poduzetništva kao jednog od mogućih modela rekonstrukcije kotlovnica na fosilna goriva uz prelazak na obnovljive izvore energije. Kotlovnica Karlovačke županije ukupne vrijednosti 2,9 mil. kn bit će izgrađena u Ogulinu za potrebe grijanja OŠ Ivane Brlić Mažuranić i Obrtničke i tehničke škole Ogulin, a kao energent koristit će se drvna sječka umjesto dosadašnjih 50.000 l loživog ulja godišnje.

Geotermalni potencijali Karlovačke županije

Geotermalno ležište koje se nalazi na području Karlovačke županije otkriveno je tijekom istraživanja za ugljikovodicima prije otprilike 35 godina. Geofizičkim ispitivanjem i izradom bušotina Karlovac-2 (1983.) i Karlovac-3 (1988.) otkriven je geotermalni lokalitet „Rečica“ udaljen od Karlovca 10 km u smjeru istoka-sjeveroistoka. Vruća voda temperature 139 °C dobivena je iz kompleksa karbonatnih stijena s dubine 3.344 m. Po temperaturnom gradijentu na konačnoj dubini 4.145 m bušotine Karlovac-2 procjenjuje se da temperatura iznosi oko 170 °C. Grad Karlovac je osnovao trgovačko društvo GeotermiKA d.o.o. za ener-

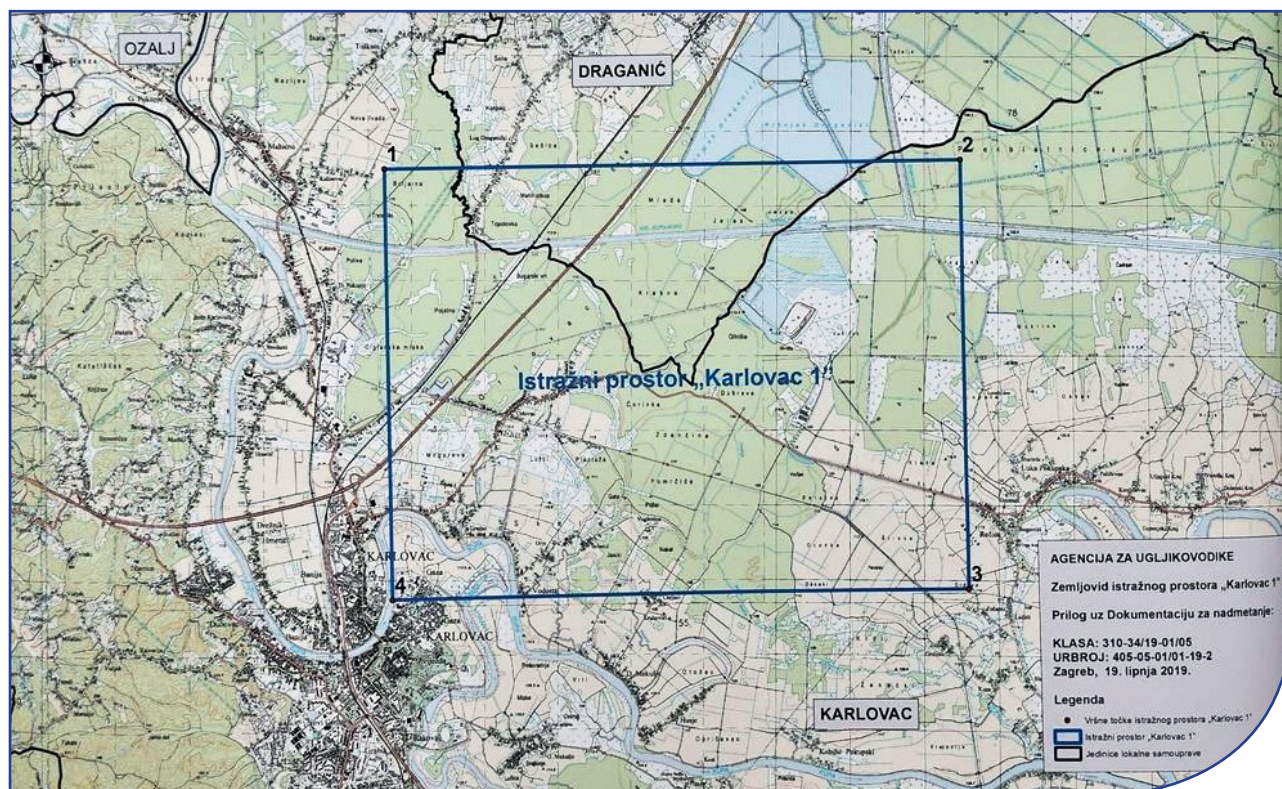
getiku s ciljem istraživanja geotermalnog potencijala izradom novih bušotina te njihovu eksploataciju. Eksploatacijom geotermalne vode prvenstveno se planira proizvodnja toplinske energije za potrebe toplinarstva, a ukoliko bude moguće i električne energije, a voda bi se nakon korištenja, pri temperaturi od oko 80 °C, vraćala u ležište. Osim za proizvodnju toplinske energije za potrebe toplinarstva, topla geotermalna voda bi se mogla koristiti u poljoprivrednoj proizvodnji za grijanje staklenika, razvoju zdravstvenog turizma i sporta izgradnjom termalnog parka².

Zbog geološke građe podzemlja Republike Hrvatske geotermalni se lokaliteti nalaze uglavnom na području Panonskog bazena. Među te lokalitete, koji se odlikuju temperaturom vode u ležištu višom od 100 °C, ubrajaju se i bušotine na području Karlovca, koje su izrađene radi pronalaska ugljikovodika.

Izvori geotermalne vode u Hrvatskoj zasad nisu primjereno iskorišteni za grijanje stambenih objekata, u poljoprivrednoj proizvodnji i industriji te za proizvodnju električne energije. Korištenje geotermalne energije obnovljiv je i ekološki prihvatljiv izvor energije.

Dana 20. prosinca 2019. godine iz Ministarstva zaštite okoliša i energetike nakon provedenog nadmetanja za odabir najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje geotermalnih voda u istražnom prostoru „Karlovac 1“ temeljem odredbi Zakona o istraživanju i eksploataciji ugljikovodika je zaprimljena Odluka o izdavanju dozvole za istraživanje geotermalnih voda u istražnom prostoru „Karlovac 1“ trgovačkom društvu GeotermiKA d.o.o. za energetiku iz Karlovca do 2. prosinca 2024. godine. Dobivanjem Dozvole za istraživanje geotermalnih voda na istražnom području Karlovac I tvrtka se obvezala na izradu naftno-rudarskih projekata i na minimalnu količinu i vrstu naftno-rudarskih radova koji se moraju izvesti u svakoj kalendarskoj godini istraživanja. Temeljem prikupljenih dostupnih podataka o geotermalnom potencijalu razmatranog područja te proučavanjem podataka vezanih uz šire područje istražnog područja Karlovac I dobivenih u sklopu dokumentacije za nadmetanje tvrtka je izradila program ukupnih istražnih radova te detaljni plan radova za vrijeme trajanja dozvole za istraživanje. Uz potporu svog osnivača, europskih fondova i države tvrtka namjerava uložiti više od 100 milijuna kuna u projekt pridobivanja geotermalne energije za potrebe grada Karlovca.

Slika 27. Istražno polje Karlovac 1

Izvor: www.geotermika.hr (2021.)

2 „Istražni prostor geotermalnog lokaliteta „Rečica“ u karlovačkoj kotlini – procjena geotermalnog resursa i mogućnosti uporabe geotermalne vode“, Vladislav Brkić, Vladimir Cazin, Boris Vrbanc

GeotermiKA je započela aktivnosti vezane za istraživanje geotermalnih voda u istražnom prostoru Karlovac 1 i lani već odradila popriličan posao. U procesu je razvoja poslovnih suradnji i istraživanja mogućnosti za suradnju s raznim tvrtkama, a isto tako usko surađuje s ministarstvima i tijelima javne uprave. Proveden je natječaj za analizu i interpretaciju postojećih seizmičkih podataka te zaključen ugovor s izvođačem radova vrijedan 145.000 kuna. Elaborat je završen u lipnju prošle godine. Analizom i interpretacijom određene su lokacije za dva para bušotina (dvije proizvodne KaGT-1, KaGT-3 i dvije utisne KaGT-2 i KaGT-4) te geološka osnova za istražnu bušotinu Karlovac Geotermalna 1 (KaGT-1). U listopadu i studenom 2020. godine, uz pomoć Grada Karlovca proveden je postupak javne nabave za dokumentaciju: Idejni projekt izrade istražne geotermalne bušotine i izgradnje bušotinskog radnog prostora za smještaj bušačeg postrojenja, Elaborat o zaštiti okoliša za ocjenu o potrebi procjene utjecaja na okoliš, Idejni projekt građenja bušotinskog radnog prostora. Ugovor je potpisan te je u tijeku izrada dokumentacije. Vrijednost ugovora je 386.250 kuna.

Također, važno je spomenuti da je tvrtka GeotermiKA zajedno s Gradom Karlovcem i Gradskom toplanom za 2021. dobila sredstva za izradu dijela dokumentacije na EU natječaju European City Facility (EUCF) u vrijednosti 450.000 kuna. U 2021. godini planiran je završetak preostale potrebne dokumentacije za izradu prve istražne bušotine KaGT-1 te ishođenje lokacijske dozvole za prvu istražnu bušotinu KaGT-1. U proračunu Grada Karlovca za nastavak radova osigurano je 1,100.000 kn. Od potrebne dokumentacije/elaborata za daljnji tijek projekta planirana je izrada glavnog naftnorudarskog projekta istražne bušotine KaGT-1, glavnog projekta građenja bušotinskog radnog prostora KaGT-1 te sva dokumentacija potrebna za izgradnju i druge istražne bušotine KaGT-2. Procijenjena vrijednost dokumentacije je veća od 2,000.000 kuna.

Procijenjena vrijednost izgradnje/bušenja prve istražne bušotine KaGT-1 je 28,300.000 kuna u 2022. godini. Koliki su potencijali geotermalnih izvora, je li voda doista, kako se očekuje, toplija od 160 stupnjeva i ostale karakteristike, pokazat će prva bušotina i istraživanja iduće godine. Tek nakon istraživanja bit će izvjesnije hoće li se voda, osim za toplinsku i električnu energiju, u sljedećim fazama, što je još dalja budućnost, koristiti za zagrijavanje sportsko-rekreacijskog centra, odnosno, bazena, te u poljoprivredi.

Energija vjetra

Raspoloživ prirodni potencijal energije vjetra u Karlovačkoj županiji, prema dostupnim podacima, nije znan.³

Iako su obnovljivi izvori energije u Karlovačkoj županiji vrlo važni, u usporedbi s drugim županijama prema broju sunčanih elektrana Karlovačka županija nalazi se na 18. mjestu. Manje od Karlovačke županije imaju samo Ličko-senjska, Požeško-slavonska, Dubrovačko-neretvanska i Grad Zagreb. S druge strane, važnost obnovljivih izvora energije u Karlovačkoj županiji se očituje u broju hidroelektrana i elektrana na biomasu. Po broju hidroelektrana Karlovačka županija nalazi se na prvom mjestu s 11 hidroelektrana dok po broju elektrana na biomasu 6. mjesto dijeli sa Zagrebačkom županijom.

Od ostalih projekata koji postoje na razini RH, a nema ih u Karlovačkoj županiji ubrajaju se: vjetroelektrane, geotermalne elektrane, elektrane na deponijski plin, kogeneracije i ostalo.

3 Studija projekta „Javno zagovaranje i praćenje politika vezanih za obnovljive izvore energije“ (Energetski institut Hrvoje Požar, 2012.)

10. PROMET I ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE

10.1. PROMET I MOBILNOST – Pregled trendova i potencijala na razini EU i RH

Prema podacima Svjetske banke¹, globalni trendovi na području prijevoza robe upućuju na povećanu potražnju za uslugama prijevoza, ponajviše kontejnerima. Globalni promet kontejnera povećao se za 28% između 2010. i 2016. godine zbog kontinuiranog rasta međukontinentalne trgovine industrijskim proizvodima. Učinci ovih globalnih trendova vidljivi su i u Hrvatskoj. Ključno razmatranje mnogih država, uključujući i Hrvatsku, modalna je struktura kontejnerskog prijevoza jer to utječe na emisiju štetnih plinova, sigurnost cestovnog prometa, troškove održavanja, zagušenja prometnica i ukupnu učinkovitost logistike. Politike usmjerene na smanjenje udjela cestovnog teretnog prijevoza u korist ostalih vrsta (posebno željeznica i / ili plovnih putova) općenito se smatraju dobrom praksom.

Na svjetskoj razini također je povećana uporaba putničkog prijevoza što se odražava na razvoj gospodarstva općenito. Primjerice, između 2006. i 2016. međunarodni turizam doživio je povećanje gdje su dolasci globalno porasli za 45% ukupno i 29% unutar Europske unije. Rast turizma u obliku dolazaka posebno je zapažen za Hrvatsku kao ključnu odredišnu zemlju. Između 2006. i 2016. međunarodni dolasci u Hrvatskoj porasli su za 73% – daleko više od prosjeka u svijetu i Europske unije u cjelini. Rast dolazaka međunarodnih turista utjecao je na putničke načine prijevoza u Hrvatskoj, uključujući zrakoplovstvo i putovanja na cestama privatnim automobilima i autobusima (i u manjoj mjeri željeznica). Međutim, sezonska potražnja za turizmom također stvara volatilnost koja može dovesti u pitanje održivost infrastrukture potrebne za prilagodbu vrhuncu razdoblja. Također, važno je napomenuti da je kao posljedica okolnosti izazvanih pandemijom COVID-19 u 2020. godini zabilježen značajan pad i broja dolazaka i broja noćenja turista u odnosu na 2019. godinu (72,6%)².

Promet doprinosi velikom i rastućem udjelu globalnih emisija štetnih plinova i mora postati zeleniji kako bi klimatski ciljevi bili ispunjeni. Postizanje ciljeva Pariškog sporazuma podrazumijeva potrebu za značajnim smanjenjem štetnih emisija. Prijevoz cestama, željeznicom, plovnim putevima i zrakoplovima čini oko 82% ukupnih emisija štetnih plinova, dok emisije u cestovnom prometu čine oko 90% svih emisija. Procjena Svjetske banke je da 96% emisija CO₂ u prometnom sektoru Hrvatske dolazi iz cestovnog prometa. Najveći pojedinačni izvor emisija u cestovnom sektoru su automobili (65% ukupne količine u Hrvatskoj), zatim teški kamioni i autobusi (19% ukupnih emisija u Hrvatskoj). U skladu sa Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske (2017. – 2030.), pomicanje modaliteta trebalo bi ostati ključni prioritet politike za smanjenje emisija u prometnom sektoru. Međutim, Hrvatska bi također trebala razmotriti intervencije kako bi se izbjegle i poboljšale emisije u okviru integrirane strategije za smanjenje izbjegavanja i pomaka za smanjenje emisija u prometu. Mjere za izbjegavanje emisija mogu uključivati tranzitno orijentirane razvojne intervencije i integrirano planiranje namjene i korištenja zemljišta kojim se u potpunosti izbjegava potreba za motornim putovanjima. Kako tehnologije električne mobilnosti sazrijevaju, naglasak je na domaćem uvozu električnih vozila paralelno s naporima na daljnjem širenju upotrebe obnovljivih izvora energije.

Zbog toga se mnogi naponi za smanjenje emisija u prometnom sektoru usredotočuju na modalni pomak s ceste do željeznica, plovnih putova, javnog prijevoza itd. Hrvatski prometni sektor bilježi znatno veće brojke štetnih emisija u usporedbi s ukupnim prosjekom EU. Stoga postoji potreba da hrvatski prometni sektor poboljša svoje emisijske performanse i približi se prosjeku EU ili članicama s najboljim rezultatima. Primarni mehanizam kojim Hrvatska može postići smanjenje emisija u bliskoj i srednjoročnoj budućnosti je preusmjeravanje prometa s cestovnih načina.

„Ugovor o osnivanju Prometne zajednice“³ iz 2017., između Europske unije i zemalja zapadnog Balkana potencijalni je faktor promjena u prometnom sektoru jugoistočne i srednje Europe. Potencijalni utjecaj ovih promjena na hrvatski prometni sektor značajan je s obzirom na to da Hrvatska dijeli granice s tri od šest ze-

1 The World Bank, National Development Strategy Croatia 2030 Policy Note: Transport Sector, July 2019

2 Ekonomski institut, Zagreb, Sektorske analize, Turizam, studeni 2021. Više na: https://www.eizg.hr/userdocsimages/publikacije/serijske-publikacije/sektorske-analize/sa_turizam_studen_2021.pdf

3 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017A1027\(01\)&from=GA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017A1027(01)&from=GA)

malja potpisnica sporazuma⁴. Ugovor nudi kritični alat za reintegraciju prometa u podregiji. Uvjeti ugovora učinkovito se primjenjuju na neke od najkritičnijih elemenata prometnog sektora na cijelom zapadnom Balkanu. U slučaju željeznica to uključuje otvoreni i nediskriminirajući pristup infrastrukturi za putnički i teretni promet. U slučaju cesta, prijevoza unutarnjim plovnim putovima i pomorskog prijevoza, to znači približavanje operativnim standardima i propisima. Osim toga, ugovor predviđa opsežnu carinsku suradnju i olakšavanje graničnih prijelaza za teret i putnike. Srednjoročni i dugoročni trendovi koji podrazumijevaju i gore navedeni Ugovor te perspektivu proširenja EU upućuju na to da će hrvatske prometne mreže biti sve više integrirane u međunarodne tokove međunarodnog prijevoza putnika i tereta.

Razlike između cestovne mreže i ostalih vrsta vidljive su u obrascu prometne potražnje u Hrvatskoj. Ceste su pretežni način prijevoza, što nije neuobičajeno za države članice Europske unije. Međutim, kada se gleda u odnosu na ostatak Europske unije, Hrvatska se ističe iz dva razloga: modalni udio putničkog prijevoza koji se kreće cestama visok je u odnosu na prosjek EU dok je udio željezničkog tereta u Hrvatskoj približan prosjeku EU unatoč zaostajanju željezničke infrastrukture. Razlozi za to vjerojatno uključuju teretnu orijentaciju naslijeđene hrvatske željezničke infrastrukture i trenutnih operacija, što također rezultira visokim troškovima. Tržište željezničkih usluga promijenilo se paralelno sa strukturom hrvatskog gospodarstva što će vjerojatno zahtijevati preusmjeravanje željeznica na putničke usluge. Iako bi to na kraju moglo omogućiti željeznicama da postanu konkurentnije u odnosu na ceste, nepoznato je postoji li slična prilika za prijevoz unutarnjim plovnim putovima zbog izuzetno malog opsega trenutnog prometa na plovnim putovima. U cijeloj 2017. godini promet unutarnjim plovnim putovima u Hrvatskoj iznosio je 574.236 tona prijevoza tereta, što je bila ekvivalentna količina tereta koji se kretao hrvatskom cestovnom mrežom u otprilike 4 prosječna dana iste godine.

Prometna povezanost nužna je sastavnica kvalitete života, ali i nezaobilazan instrument ravnomjernog razvoja i bržeg prelijevanja gospodarskog rasta među regionalnim središtima koji istodobno proširuje mogućnosti i smanjuje troškove pristupa međunarodnim tržištima. Prometna je infrastruktura instrument nacionalnog i regionalnog razvoja te teritorijalne kohezije koji pokreće razmjenu dobara te omogućava bolju pristupačnost svim institucionalnim, društvenim, gospodarskim, zdravstvenim, turističkim, kulturnim i drugim sadržajima. Promet je stoga horizontalna poveznica svih gospodarskih aktivnosti i nastojanja za povećanjem kvalitete života ljudi, ali i sektor koji nudi velike prilike za stvaranje novih radnih mjesta.

Ulaganja u prometni sektor omogućuju kvalitetan iskorak prema razvijenijim zemljama Europske unije te osnažuju regionalni geoprometni potencijal Hrvatske. Uz to, ulaganja predstavljaju pokretač ravnomjernog i održivog regionalnog razvoja i inovacija koji donose gospodarske promjene, visokokvalitetne usluge i proizvode, tokove prihoda, poslovne modele i prilike kroz povećanje konkurentnosti poduzeća i zadovoljenje potreba stanovništva. Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2030. godine, procjenjuje i definira buduće mjere (infrastruktura, rad i organizacija) u sektoru prometa vezane za međunarodni i unutarnji promet u svim prometnim segmentima neovisno od izvora financiranja. Također osigurava okvir za razvoj intervencija i definira sučelja s drugim strategijama ili procjenama (Koncept funkcionalnih regija, glavni planovi, sektorske strategije itd.).

Epidemija bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2 pokrenula je krizu mobilnosti, uglavnom zbog fizičkih zahtjeva udaljenosti i potrebe za izbjegavanjem zatvorenih prostora, kako bi se ograničilo širenje virusa. To je imalo negativan učinak na globalni prometni sektor, pri čemu je zračni putnički promet pod najvećim utjecajem. Osim drastičnog smanjenja zračnog prometa na globalnoj razini, i drugi segmenti prometnog sektora (pomorski i željeznički) također broje znatno smanjenje svojih aktivnosti. Suprotno tome, neka tržišta (poput željezničkog teretnog prometa između Kine i Europe) imaju koristi od ove novonastale situacije.

U Odluci Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske o načinu organizacije javnog prijevoza putnika radi sprječavanja širenja bolesti COVID-19 određeno je da su pružatelji usluga u javnom prijevozu putnika obvezni prijevoz obavljati na način da u prijevoznim sredstvima bude popunjeno najviše 40% raspoloživih mjesta. Navedenom donesenom epidemiološkom mjerom Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske utjecalo se na sprečavanje širenja epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2, a s druge strane je za posljedicu ostavilo lošije poslovanje prijevoznika i prometnu izoliranost stanovnika koji ovise o javnom prijevozu.

4 Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, bivša jugoslavenska republika Makedonija, Kosovo, Crna Gora, Republika Srbija

10.1.1. Geoprometni položaj Karlovačke županije

Slika 28. Prometna mreža Republike Hrvatske, 2018.

Izvor: Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, 2018.

Karlovačka županija pozicionirana je u Središnjoj Hrvatskoj koja ima istaknutu ulogu u prometnoj mreži Republike Hrvatske i Srednjoistočne Europe. Na sjeveru regija graniči s Mađarskom, na zapadu sa Slovenijom te na jugu s Bosnom i Hercegovinom. Regija ujedno graniči s dvjema drugim funkcionalnim regijama – Sjevernim Jadranom i Istočnom Hrvatskom. Grad Zagreb, glavni i najveći grad Republike Hrvatske, najvažnije je gospodarsko središte države. Drugi važni gradovi su Varaždin, Čakovec, Koprivnica, Bjelovar, Sisak i Karlovac.

Zahvaljujući povoljnom geostrateškom položaju, Karlovačka županija posjeduje izraziti prometni značaj, što predstav-

lja konkurentsku prednost u odnosu na ostale županije i regije. Povoljan prirodni te prometno-geografski položaj rezultirao je gradnjom velikih infrastrukturnih prometnih koridora.

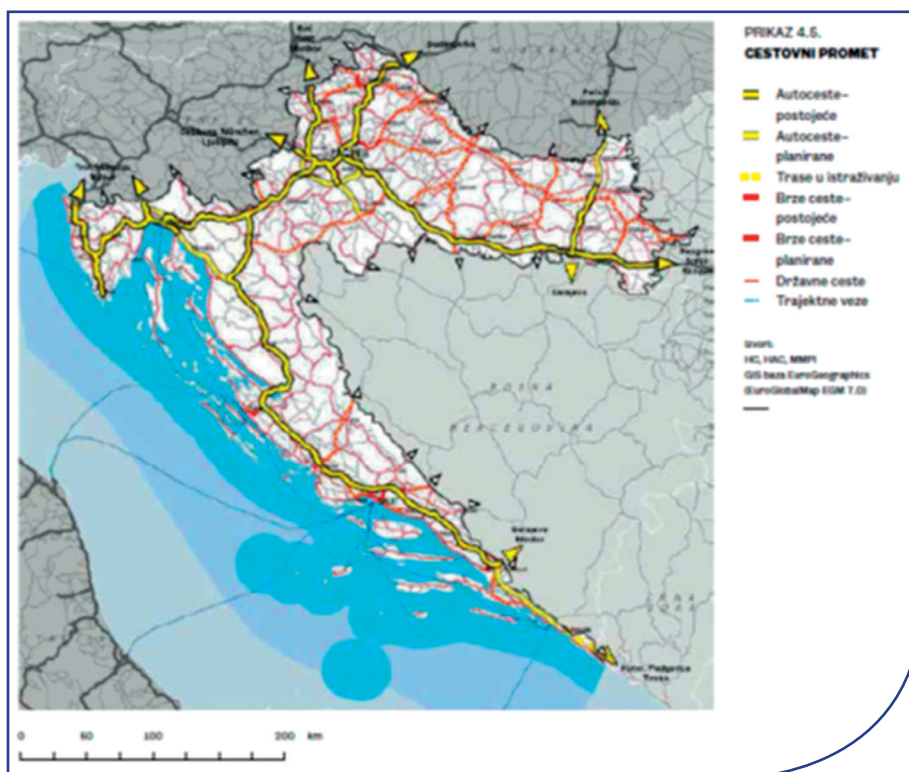
Prometne poveznice na prostoru Karlovačke županije su kroz povijest oblikovale njen razvoj, a i danas su još uvijek u dijelovima ili cijelosti u funkciji: rimske ceste, Karolina, Lujzijana i Jozefina te željeznička pruga od Zagreba do Karlovca i Rijeke (iz 18. i 19. stoljeća), a posljednje velike promjene je donijela autocesta Zagreb – Karlovac – Rijeka, s kasnije izvedenim spojem prema Zadru i Splitu. Od koridora europskog značaja na području Karlovačke županije prolazi Mediteranski koridor, na kojem se planiraju aktivnosti poboljšanja postojeće prometne mreže, odnosno kvalitetnijeg povezivanja luke Rijeka željezničkim i cestovnim vezama, kao i poboljšanje opskrbe alternativnim gorivima (LNG).

10.1.2. Cestovni promet

Cestovni promet je grana prometa koja u svakodnevnim migracijama stanovništva i prijevozu tereta i dalje zauzima veliki udio u mobilnosti te je cilj njegovo sustavno smanjenje i promjena trendova. S obzirom na tranzitni promet te dnevno kretanje tereta i robe na prometnicama Karlovačke županije utvrđeno je znatno opterećenje lokalnog prometa u ukupnom prometnom toku. U Županiji su utvrđeni različiti generatori potražnje koji generiraju dnevnu potrebu za putovanjima iz smjera gravitirajuće aglomeracije.

Po pitanju integracije u međunarodni promet valja istaknuti da je Hrvatska već sada, s visoko razvijenom mrežom autocesta, gotovo dosegla europske standarde kad je riječ o međunarodnim cestovnim vezama. Tako je i Karlovačka županija, kao središnje pozicionirana županija unutardržavnog povezivanja, dobro povezana u smislu međunarodnog prometa, a uz poboljšanje državne ceste D1 i veze prema graničnim prijelazima prema BiH, značajno bi poboljšalo postojeće stanje i veze kako prema BiH, tako i prema jugu Hrvatske.

Područjem Karlovačke županije prolazi međunarodni paneuropski prometni koridor Vb (Rijeka – Zagreb – Budimpešta) koji je od ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju sastavni dio transeuropske prometne mreže (TEN-T) – Mediteranskog koridora. Cestovni infrastrukturni elementi navedenoga koridora koji

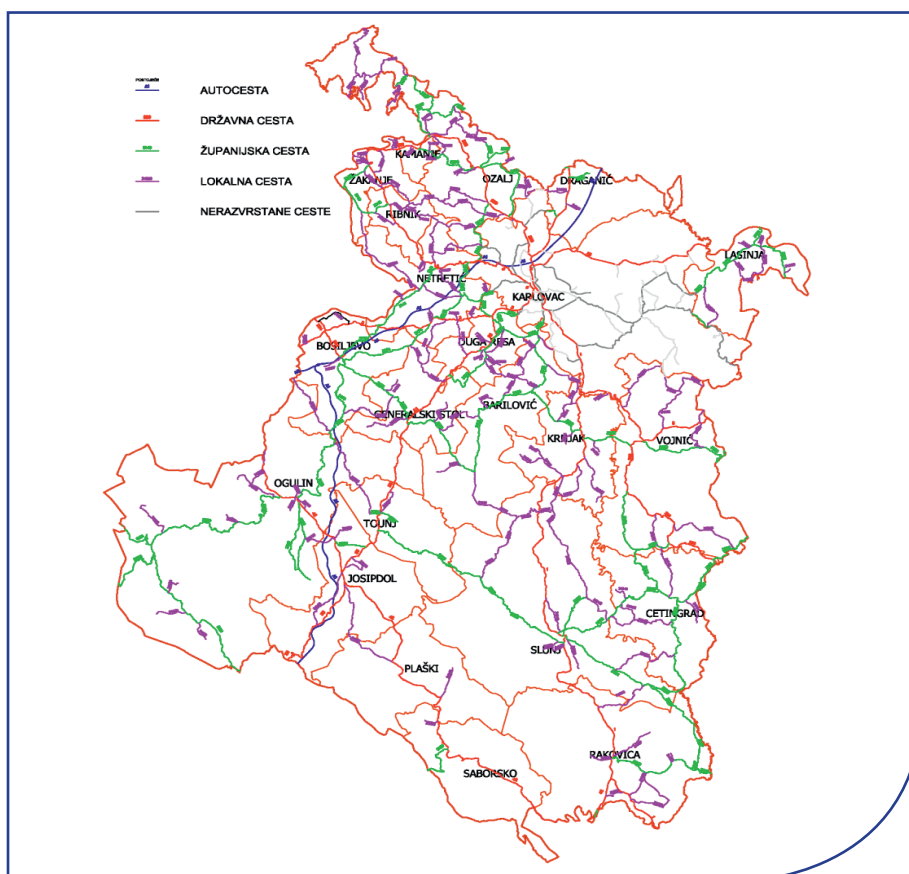

prolaze područjem Karlovačke županije: autocesta A1 (Zagreb čvorište Lučko, A3) – Karlovac – Bosiljevo – Split – Ploče (A10) – Karimateći – Opuzen – granica Republike Bosne i Hercegovine) – Dubrovnik i autocesta A6 (čvorište Bosiljevo 2 (A1) – Delnice – Rijeka (čvorište Orehovica, A7) u duljini od 83 km. Zbog prolaska koridora Karlovačka županija odlično je prometno povezana s lukom Rijeka i središnjim dijelom Hrvatske, posebice Zagrebom. Upravo zbog povoljnog geoprometnog položaja područje Karlovačke županije karakterizira visok intenzitet prometa u lokalnom i tranzitnom prometu.

Slika 29. Cestovni promet u Republici Hrvatskoj, 2020.

Izvor: Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije 2020.

10.1.3. Cestovna infrastruktura

Cestovnu mrežu Karlovačke županije čine dionice autocesta i državnih cesta te županijske, lokalne i nerazvrstane ceste.

Slika 30. Cestovna mreža u Karlovačkoj županiji, 2018.

Izvor: Hrvatske ceste d.o.o., Izvješće o stanju u prostoru Karlovačke županije, 2020.

Tablica 104. Cestovna mreža Karlovačke županije, 2015. – 2020.

KARLOVAČKA ŽUPANIJA	UKUPNO km	AUTOCESTE	DRŽAVNE CESTE	ŽUPANIJSKE CESTE	LOKALNE CESTE
2015.	1.513	83	383	494	553
2016.	1.513	83	383	494	553
2017.	1.523	83	382	499	559
2018.	1.524	83	382	499	560
2019.	1.531	83	389	499	560
2020.	1.533	83	389	499	562

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Tablica 105. Gustoća cestovne mreže – Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2015. – 2020.

GODINA	KARLOVAČKA ŽUPANIJA UKUPNO m/km ²	REPUBLIKA HRVATSKA UKUPNO m/km ²
2015.	417	472
2016.	417	473
2017.	420	474
2018.	420	472
2019.	422	472
2020.	423	473

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Karlovačka županija ima ukupno 1.533 kilometara cesta (tablica 104). Od toga najveći udio otpada na lokalne i županijske ceste. Iako se svake godine povećava duljina cesta u Karlovačkoj županiji, ona ipak zaostaje u gustoći cestovne mreže za hrvatskim prosjekom (tablica 105).

Prva dionica autoceste A1 između Zagreba i Karlovca puštena je promet 1970-ih godina, a na istoj su u prethodnom razdoblju obavljani radovi redovitog održavanja, ulagalo se u postavljanje opreme za inteligentni sustav prijevoza te gradnju barijera za zaštitu od buke. Budući da je količina prometa na dionici Zagreb – Karlovac visoka, potrebno je izraditi dodatne vozne trake, a projektom bi se trebala predvidjeti i gradnja zatvorenog odvodnog sustava.

S tim u vezi priprema se projekt povećanja kapaciteta dogradnjom trećeg traka na dionici Zagreb – Karlovac u postojećem koridoru autoceste, kao i izgradnja novog čvora Karlovac (Selce).

Državne ceste, kao i prometnice od županijske i lokalne važnosti, značajan su dio ukupne cestovne mreže i čine temelj za povezivanje prometnica niže razine koje su primarno potrebne za pristupanje gradovima i selima, s međuregionalnom, međужupanijskom i županijskom razinom, budući da lokalne prometnice imaju najveću važnost u raspodjeli prometa na najnižoj razini. U tom smislu, u nekim područjima jasan je manjak pristupačnosti koji će biti poboljšan izgradnjom nacionalnih prometnica i regionalnim i lokalnim cestovnim mrežama. To će poboljšati pristupačnost putnicima i teretu te ojačati gospodarski rast područja. Županijska i lokalna cestovna mreža mora ojačati područje održavanja kako bi se poboljšala njihova pristupačnost.

Veliki značaj za cijelo područje nosi izuzetan geoprometni položaj grada **Karlovca** koji istovremeno povezuje Podunavski, Alpski i Primorski bazen te omogućava prometno povezivanje Srednje Europe s jadranskim lukama. Konkretno, čitavo se karlovačko područje nalazi na trasi paneuropskog koridora RH2 (Budimpešta – Zagreb – Rijeka), a ujedno ovdje prolaze i europski cestovni pravci E65 i E71. Ključne prometnice čine autoceste A1 (Zagreb – Split – Dubrovnik) te državne ceste D1 (GP Macelj / Slovenija – Split) i D3 kojim

se ostvaruje veza kontinentalnog i primorskoga dijela Hrvatske (GP Goričan / Mađarska – Rijeka). Potrebno je također napomenuti kako se karlovačko područje nalazi u najužem dijelu Hrvatske te omogućuje najkraću vezu između Republike Slovenije i Bosne i Hercegovine.

Na području **Duge Rese** ne prolazi autocesta, ali su za njenu prometnu povezanost relevantne državne ceste D3 Zagreb – Rijeka i D23 Karlovac – Senj u duljini od 19 km. S druge strane, najbliži pristup na autocestu A1 nalazi se u Karlovcu na udaljenosti od 11 km. Nešto nepovoljnija situacija prisutna je na području grada **Ozlja** koji se ne nalazi na glavnim državnim i međunarodnim prometnim koridorima. Međutim, kao i Duga Resa, grad Ozalj nalazi se svega 17,45 km od Karlovca kojim prolazi međunarodni prometni koridor RH2. Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske⁵ i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske⁶ planirana je i brza cesta Sisak – Petrinja – Glina – Cetingrad – **Slunj** – Josipdol – A1, čiji je koridor detaljno razrađen kroz PPUG Slunja i PPUO Cetingrada kao koridor brze ceste. Grad **Ogulin** prometno je vrlo dobro povezan autocestom dok je od državnih cesta najznačajnija državna cesta DC 42 Stubica (D3) – Ogulin – Josipdol (D23) – Munjava (D23) – Plaški – Grabovac (D1). U budućem razdoblju realizacijom projekta izgradnje obilaznice grada Ogulin u duljini cca 11 km, tj. izmještanjem DC42 riješit će se problem prometa u samom centru Grada te će se povezati dvije poslovne zone.

Putovanje automobilom od gradova urbanog područja do Karlovca traje u prosjeku 20-ak minuta, a od Karlovca do glavnog grada Republike Hrvatske 45 minuta (tablica 106.).

Tablica 106. Podaci o vremenu putovanja od Karlovca do bližih gradova

Grad	Vrijeme putovanja
Ozalj	20 minuta
Duga Resa	17 minuta
Zagreb	45 minuta
Rijeka	80 minuta
Ogulin	40 minuta
Slunj	50 minuta
Sisak	73 minute
Metlika (SLO)	40 minuta

Izvor: Google Maps (<https://www.google.hr/maps>)

Razvoj cestovne infrastrukture dio je ukupne prometne politike koja će se također usredotočiti na razvoj drugih vidova prometa kao i kombiniranih modela prometa, gdje cestovna infrastruktura Republike Hrvatske već ima važnu ulogu i dobre temelje za daljnji razvoj.

Iako je Programom građenja i održavanja javnih cesta za razdoblje od 2013. do 2016. godine bilo planirano izmještanje državne ceste D6, od čvora Novigrad (ARZ) do Lišnice (4,31 km), prema posljednjim dostupnim podacima to nije izvršeno te promet Slovenija – BiH koji je trebala preuzeti navedena prometnica i danas opterećuje lokalnu i županijsku cestovnu mrežu. Izgradnjom čvora Novigrad na AC Zagreb – Rijeka i pristupne ceste do čvora iz smjera GP Jurovski Brod – Metlika, preostalo je izgraditi dio od čvora Novigrad do naselja Lišnica sa spojem na D3 (Duga Resa), čime bi se izravno na autocestu priključilo i područje Duge Rese. Kao nastavak navedene prometnice planirana je i cesta Mrzlo Polje – Mostanje, koja bi u cijelosti preuzela tranzitni promet na pravcu Bosna i Hercegovina prema Sloveniji, zaobilazno oko grada Karlovca.

Izgradnjom nastavka brze ceste kroz Karlovac (Mostanje – Vukmanički Cerovac) tranzitni promet prema jugu usmjerio bi se izvan urbanih dijelova Karlovca, čime bi se smanjio pritisak na lokalne prometnice i povećala sigurnost lokalnog prometa i pješaka.

5 NN 106/17

6 NN 50/99 i 84/13

Pored navedenog, od izuzetnog značaja za unapređenje cestovnog prometa u Karlovačkoj županiji su projekti rekonstrukcije D6 Jurovski Brod – Ribnik – Karlovac, izgradnja nove trase D42 na dionici Saborsko – Rakovica, obilaznica Plitvičkih jezera na dionici Grabovac – Ličko Petrovo Selo, brza cesta Gr.R. Slovenija (Jurovski Brod) – Čvor Novigrad (A1), izgradnja novog mosta na rijeci Kupi u Donjem Pokuplju, uži gradski prsten i zapadna obilaznica Grada Karlovca, rotor u naselju Logorište i dr.

10.1.4. Kvaliteta infrastrukture i sigurnost cestovnog prometa

Stanje sigurnosti cestovnog prometa uvjetovano je i stanjem prometnica određenog područja. Na određenim dionicama na području Karlovačke županije potrebno bi bilo izvršiti sanacije kolničkih zastora, horizontalne i vertikalne signalizacije te pojačati redovito održavanje posebno u zimskom razdoblju. Određene dionice nemaju potrebnu minimalnu širinu i nosivost kolnika. Pojedine dionice predstavljaju usko grlo u ljetnim mjesecima radi povećanog prometa i nedovoljne širine kolnika, posebno u zavojima, što uzrokuje velik broj prometnih nesreća s manjom materijalnom štetom. Također, sustav naplate cestarina ima za posljedicu rastući trend prelaska prometa s autocesta na sustav državnih cesta, osobito na pravcu Karlovac – Sinj.⁷ Postojeći sustav naplate jedan je od ograničavajućih faktora za gradnju dodatnih čvorova i uporabu autocesta za lokalni promet, ne samo na nacionalnoj razini već i na razini Karlovačke županije.

Kvaliteta cestovne infrastrukture može se pratiti i analizirati prema dostupnim podacima koji govore o redovitom i izvanrednom održavanju te održavanju prometnica u zimskom razdoblju.

Sukladno odredbama Zakona o cestama⁸, za održavanje cestovne infrastrukture (autoceste, državne, županijske i lokalne ceste), na području Karlovačke županije zadužena su poduzeća: Hrvatske autoceste d.o.o., Hrvatske ceste d.o.o. Tehnička ispostava Karlovac, Županijska uprava za ceste Karlovac (ŽUC Karlovac), a za nerazvrstane ceste i ceste na području gradova zaduženi su gradovi (popravci asfaltnih površina, nogostupa i biciklističkih staza, sanacije makadama, radovi na uređenju odvodnje prometnica, sanacija klizišta).

Analizom dostupnog dokumenta⁹ za plan održavanja prometne infrastrukture vidljivo je da ide u smjeru održavanja sigurnosti odvijanja prometa na cestama i održavanju tehničke ispravnosti istih. Prema navedenom Planu, **osnovni ciljevi redovnog održavanja** su:

1. sprečavanje propadanja cesta
2. omogućavanje sigurnog odvijanja prometa
3. zaštita cesta
4. postizanje višeg standarda održavanja uz iste troškove.

Prema programu aktivnosti i projekata ŽUC-a Karlovac, **redovno održavanje cesta** u razdoblju 2020. – 2022. obuhvaća:

- nadzor i pregled cesta i objekata
- redovito održavanje prometnih površina
- redovito održavanje bankina
- redovito održavanje pokosa
- redovito održavanje sustava odvodnje
- redovito održavanje prometne signalizacije i opreme
- redovito održavanje cestovnih naprava i uređaja
- redovito održavanje vegetacije
- osiguranje preglednosti
- čišćenje cesta
- redovito održavanje cestovnih objekata
- interventni radovi
- zimska služba.

7 Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017. – 2030.

8 NN 84/11,22/13,54/13,148/13,92/14, 110/19

9 ŽUC Karlovac, Financijski plan za 2021. godinu

Izvanredno održavanje cesta u planiranom razdoblju obuhvaća:

- obnavljanje i zamjenu kolničkog zastora
- ojačanje kolnika u svrhu obnove i povećanja nosivosti
- poboljšanje sustava odvodnje cesta
- saniranje odrona i klizišta
- sanacija potpornih i obložnih zidova
- korekcije geometrijskih elemenata ceste
- uređenje raskrižja i kružnog toka
- sanacija i rekonstrukcija mostova.

Održavanje nerazvrstanih cesta za grad Karlovac kroz financiranje nerazvrstanih cesta u iznosu 12,5% od godišnje naknade za uporabu javnih cesta što se plaća pri registraciji motornih i priključnih vozila.

Kao **kapitalni projekt** koji obuhvaća izgradnju mostova i rotora, u razdoblju 2020. i 2021. izgrađena su dva nova mosta – most „Ruševica“ (LC 34146) preko rijeke Gline, most „Zvečaj“ preko rijeke Mrežnice na mjestu postojećeg dotrajalog odnosno neupotrebljivog mosta te izgradnju rotora „Brezje“ (ŽC 3152 i ŽC 3153) u Lasinji. U sljedeće 4 godine planiraju se sanirati sljedeći mostovi za koje su obavljeni specijalistički pregledi:

Armirano betonski:

- Most Ozalj na ŽC3297,
- Most Kamanje na rijeci Kupi na ŽC3097

Kameni mostovi:

- Most u Novigradu na rijeci Dobri na ŽC3180,
- Most Globornica na rijeci Dobri na ŽC3176,
- Most Erdelj na rijeci Dobri na ŽC3176,
- Most Puškarići na Dobri na ŽC3254.

Financiranje održavanja cesta

Za radove redovnog održavanja županijskih i lokalnih cesta izrađeni su troškovnici po godinama sa specificiranim vrstama svih planiranih radova.

Tablica 107. Planirani iznos sredstava za provedbu programa održavanja županijskih i lokalnih cesta – ŽUC Karlovac, 2020. – 2022.

R. Br.	Vrste aktivnosti / projekti	Iznos sredstava u kn		
		2020. g.	2021. g.	2022. g.
1.	Redovno održavanje županijskih i lokalnih cesta	18.000.000	18.000.000	18.000.000
2.	Izvanredno održavanje županijskih i lokalnih cesta	9.450.000	7.8000.000	5.300.000
3.	Održavanje nerazvrstanih cesta – grad Karlovac	5.359.646	4.137.500	4.137.500
4.	Izgradnja dva mosta i rotora	9.500.000	3.5000.000	0
UKUPNO		42.309.646	33.347.500	27.437.500

Izvor: ŽUC Karlovac, Financijski plan za 2020. godinu i projekcije za 2021. i 2022. godinu, prosinac 2019.

Za radove redovnog ljetnog održavanja i prometne signalizacije 1.058,60 km županijskih i lokalnih cesta sklopljeni su ugovori s izvođačima po pojedinim grupama radova koji sadrže troškovnike sa specificiranim vrstama svih planiranih radova. Za radove redovnog zimskog održavanja sklopljen je ugovor sa zajednicom ponuditelja. Planirani rashodi za redovno održavanje po godinama prikazani su u tablici 108.

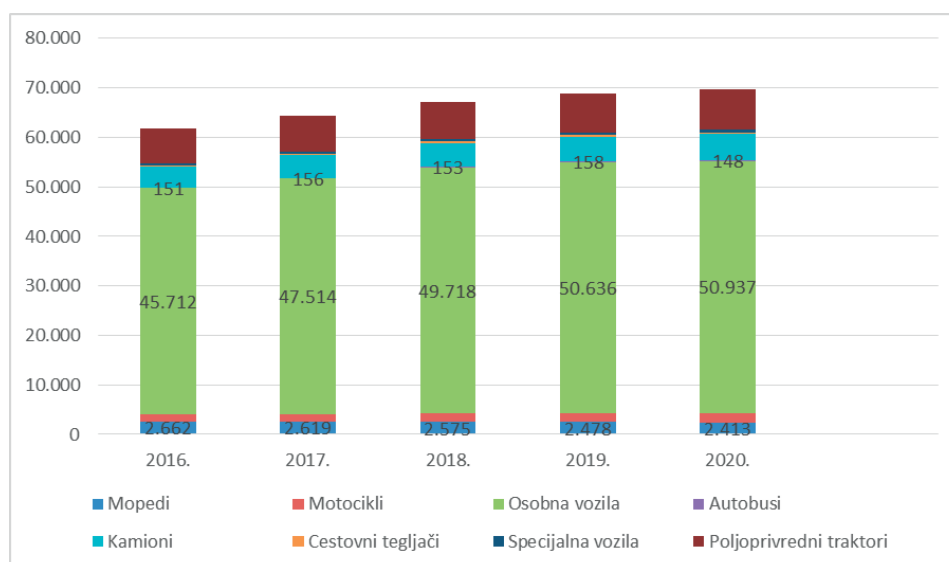
Tablica 108. Planirani rashodi za redovno održavanje – ŽUC Karlovac, 2020. – 2022.

Opis aktivnosti	2020. g.	2021. g.	2022. g.
Zimsko održavanje ŽC	6.200.000	6.200.000	6.200.000
Ljetno održavanje ŽC	6.000.000	6.000.000	6.000.000
Zimsko održavanje LC	2.200.000	2.200.000	2.200.000
Ljetno održavanje LC	3.600.000	3.600.000	3.600.000
REDOVNO ODRŽAVANJE UKUPNO	18.000.000	18.000.000	18.000.000

Izvor: ŽUC Karlovac, Financijski plan za 2020. godinu i projekcije za 2021. i 2022. godinu, prosinac 2019.

Cilj redovnog održavanja cesta će biti uspješno ostvaren ako se u potpunosti realiziraju godišnji planovi redovnog održavanja cesta. Pokazatelj učinka pruža informaciju o dugoročnim rezultatima te društvenim i ekonomskim promjenama koje se postižu provedbom programa. Redovnim zimskim i ljetnim održavanjem cesta kao i izvanrednim održavanjem povećava se sigurnost u odvijanju prometa, što se odražava na smanjenje broja prometnih nezgoda. Nadalje, izgradnja mostova omogućava lokalnom stanovništvu kvalitetnu i sigurnu prometnu komunikaciju te pridonosi razvoju turizma dok izgradnja rotora povećava protočnost prometa.

Što se tiče **sigurnosti cestovnog prometa**, prema posljednjim službenim podacima Državnog zavoda za statistiku, u razdoblju 2015. do 2019. godine, broj prometnih nesreća na području Karlovačke županije je u konstantnom padu, kao i broj ozlijeđenih odnosno poginulih osoba. U 2019. godini, na cestama Karlovačke županije poginulo je 14 osoba, a ozlijeđenih je bilo 291. Ukupan broj nesreća u 2019. godini bio je 305, što čini 3% prometnih nesreća na razini cijele Republike Hrvatske.

Grafički prikaz 24. Stupanj motorizacije u Karlovačkoj županiji, 2016. – 2020.

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

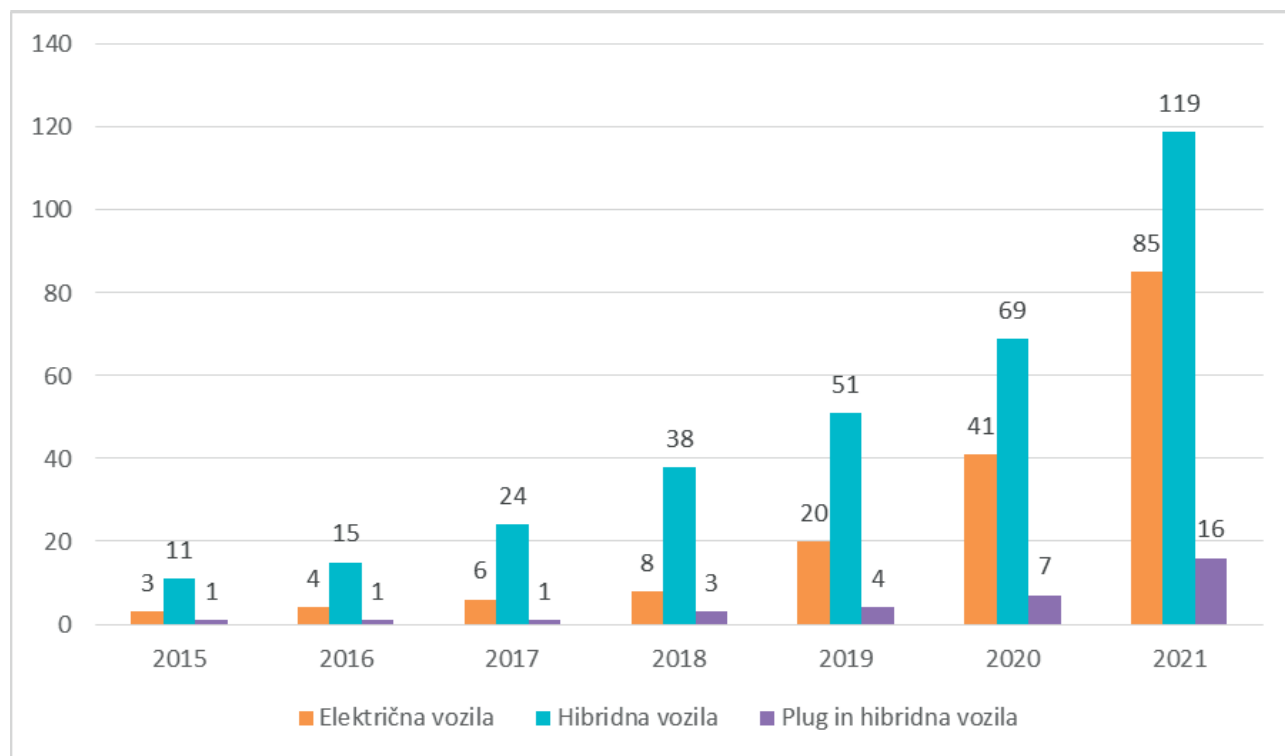
Iz grafičkog prikaza 24 vidljivo je kontinuirano povećanje stupnja motorizacije na području Karlovačke županije u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Prema posljednjim dostupnim podacima DZS-a, ukupan

broj registriranih vozila u Karlovačkoj županiji 2016. iznosio je 61.815 vozila da bi se do 2020. godine povećao na 71.424 registriranih vozila, što čini porast od 11,36%. Također, struktura registriranih vozila pokazuje kako najveći udio u ukupnom broju registriranih vozila imaju osobna vozila. Nakon značajnog udjela osobnih vozila, veći udio u ukupnom broju registriranih vozila u promatranom razdoblju imaju traktori te kamioni, koji također bilježe kontinuirano povećanje udjela u ukupnom broju registriranih vozila.

S ciljem poticanja čistijeg transporta u Hrvatskoj i smanjenja onečišćenja zraka, 2014. godine je pokrenut projekt „Vozimo ekonomično“, kroz koji se građanima i tvrtkama dodjeljuju bespovratna sredstva za kupnju energetski učinkovitijih vozila. Od 2014. do 2020. godine je Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost sa 153 milijuna kuna sufinancirao nabavu više od 4.500 energetski učinkovitijih vozila (električnih, hibridnih te *plug in* hibridnih vozila). Prema podacima Centra za vozila Hrvatske, evidentan je porast električnih i hibridnih vozila u posljednjih nekoliko godina. U Hrvatskoj je 2012. godine bilo svega 13 električnih automobila, 2014. godine ih je evidentirano 74, 2017. godine 277, a 2019. godine 730. Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost 2020. godine osigurao je 44 milijuna kuna za sufinanciranje kupnje energetski učinkovitih vozila – 22 milijuna za fizičke i 22 milijuna za pravne osobe. Dodjeljivano je do 40% bespovratnih sredstava za kupnju vozila koje u trenutku unosa, uvoza ili prodaje u Republici Hrvatskoj ili ranije, nije bilo registrirano. Vozilo može biti kupljeno u Hrvatskoj, Europi ili svijetu, međutim treba biti registrirano u Hrvatskoj.¹⁰

Broj registriranih električnih, hibridnih te *plug in* hibridnih vozila u Karlovačkoj županiji prikazan je grafičkim prikazom 25 u nastavku.

Grafički prikaz 25. Broj registriranih električnih, hibridnih i *plug in* hibridnih vozila – Karlovačka županija, 2015. – 2021.

Izvor: Centar za vozila Hrvatske (CVH): Vrste vozila po županijama i vrstama goriva; 2015., 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021.

Prema podacima CVH-a prikazanim u grafičkom prikazu 25 vidljiv je kontinuirani porast broja energetski učinkovitih vozila u Karlovačkoj županiji kroz promatrano razdoblje. U kategoriji energetski učinkovitih vozila, po brojnosti prednjače hibridna vozila (54,1%), zatim slijede električna vozila (38,6%) te u nešto manjem omjeru *plug in* hibridna vozila (7,3%). Na razini RH, ukupan broj registriranih energetski učinkovitih vozila 2021. godine iznosio je 21.157 vozila od čega Karlovačkoj županiji s 220 energetski učinkovitih vozila pripada udio od 1%.

10 Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost; Program sufinanciranja električnih vozila 2020. godine

10.1.5. Javni prijevoz putnika u cestovnom prometu

Prema rezultatima opće mobilnosti iz Nacionalnog prometnog modela, udio putovanja u RH ne prati linear-no povećanje broja stanovnika. Točnije, naselja s manje od 500 stanovnika imala su najniži udio putovanja (2,1%), a slijede naselja koja broje između 501 i 5.000 stanovnika (oko 2,4%). U trima najvećima skupinama naselja (više od 5.000 stanovnika) udio putovanja je sličan (2,6 – 2,7%), ali je vrijeme putovanja u najvećim naseljima najdulje (48 minuta dnevno). U ovoj kategoriji naselja se razlikuju prema svojoj administrativnoj ulozi. Kao što sam naziv sugerira, lokalni administrativni centri ujedno su sjedišta lokalne samouprave, što nerijetko podrazumijeva da imaju bolju komunalnu i socijalnu infrastrukturu u odnosu na naselja koja se nalaze na periferiji i nemaju nikakvu administrativnu ulogu. Ispitanici iz centara lokalne samouprave u prosjeku imaju veći broj putovanja (2,55 naspram 2,27) i više vremena provode na putovanjima (43 minuta naspram 39 minuta) od ispitanika iz rubnih naselja.¹

Na području Karlovačke županije postojeća usluga javnog prijevoza u cestovnom prometu, sa aspekta dostupnosti i kvalitete, ne zadovoljava stvarne potrebe korisnika. Postojeći vozni redovi autobusnih linija pretežito su prilagođeni potrebama učenika te se velik broj linija održava samo za vrijeme trajanja školske nastave. Uslijed nedovoljnog broja polazaka i neodgovarajućeg režima održavanja postojećih linija, stanovnicima pojedinih područja posebice vikendom i za vrijeme školskih praznika, usluga javnoga prijevoza nije dostupna i ta su područja izolirana u pogledu javnog prijevoza. Pojedina ruralna područja nemaju javni prijevoz tijekom čitave godine. Navedeno stanje posebice pogađa stanovništvo starije životne dobi čija mobilnost, radi odlaska liječniku, u kupovinu i za ostale potrebe, isključivo ovisi o javnom prijevozu jer ne raspolažu osobnim vozilima.

Samo na području Grada Karlovca organizirana je usluga komunalnog prijevoza putnika dok su gradovi Ozalj, Duga Resa, Slunj i Ogulin te općine na području Županije povezani međužupanijskim i županijskim linijama.

Autobusni prijevoz putnika na području Grada Karlovca obavlja Autotransport Karlovac d.o.o. koji je s najviše registriranih linija ujedno i najzastupljeniji prijevoznik na području čitave Županije (47,01%). Na području Grada Karlovca trenutno se javni autobusni promet odvija u 4 pravca (Švarča, Turanj, Banija i Dubovac), što uključuje i veze s okolnim prigradskim naseljima te gradovima Dugom Resom i Ozljem. Polazne stanice javnog prijevoza su: autobusni kolodvor, tržnica i Korzo. Na navedenim linijama van vršnih sati autobusi prometuju rijetko, što ograničava prometnu ponudu te putnici u tom slučaju najčešće koriste osobna vozila za potrebe prijevoza.

Pored navedenih problema kao poseban problem javnog prijevoza na području Županije istaknut je nedostatak adekvatnog javnoga prijevoza između područja Općine Rakovica i Nacionalnog parka Plitvička jezera koji bi pretežito koristili korisnici turističkih smještajnih kapaciteta s područja Općine Rakovica.

Postoji potreba i za uvođenje triju novih linija za zaposlene koje bi povezivale NP Plitvička jezera na sljedeći način:

1. Josipdol, Plaški, Saborsko, NP Plitvička jezera
2. Krnjak, Slunj, Rakovica, NP Plitvička jezera
3. Vojnić, Cetingrad, NP Plitvička jezera.

Također, Grad Slunj ima potrebu za uvođenjem redovnih popodnevni/noćnih linija za povezivanje sa sjeverom (Karlovac/Zagreb) i jugom (Rakovica/Plitvice/Bihać). Liniju prema jugu potrebno je produžiti, a broj postojećih linija sjever-jug je nedovoljan. Također, ne postoje linije za povezivanje prigradskih naselja sa gradom.

U narednom razdoblju neophodna je uspostava optimalnog sustava javnog prijevoza na području čitave Županije i osiguranje dostupnosti usluge javnoga prijevoza implementacijom ugovora o javnoj usluzi i uvođenjem mikroprijevoza na područjima koje karakterizira niska razina prijevozne potražnje te uvođenjem integriranog prijevoza putnika. Uspostava optimalnog sustava javnog prijevoza pridonijet će demografskoj revitalizaciji, zapošljavanju, zaštiti okoliša i energetske učinkovitosti, smanjenju troškova prijevoza, boljem životnom standardu stanovnika i sveukupnom razvoju gospodarstva u Karlovačkoj županiji.

¹ Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017. – 2030.

U tehničkom smislu, određen broj stajališta javnog prijevoza nije odgovarajuće opremljen te su potrebna daljnja ulaganja kako bi sva stajališta imala zadovoljavajuću razinu opremljenosti (npr. izvatke vozničkih redova, odgovarajuću horizontalnu i vertikalnu signalizaciju i sl.). Isto tako, relativno maleni broj stajališta zadovoljava zahtjeve potrebne za razvoj kvalitetnog sustava integriranog prijevoza putnika i primjenu pametnih sustava u prometu. Iako većina stajališta ima uređena ugibališta za vozila, vrlo je slaba povezanost nogostupima te još manja biciklističkim stazama (na razini Županije 26% odnosno 13% slučajeva zadovoljava ove uvjete). U malom su broju slučajeva u blizini stajališta uređena i parkirna mjesta za bicikle te za osobna vozila, a prisutan je i generalni problem nedostatka javnih garaža i parkirališta te su u tom smislu potrebna daljnja ulaganja kako bi se dodatno olakšao prijelaz s osobnog prijevoznog sredstva na javno i time unaprijedio sustav integriranog prijevoza putnika. Također je potrebno unaprijediti sustave intermodalnih oblika prometa za koje načelno postoji infrastruktura koja omogućava prometnu povezanost između gradova s 2 prijevozna moda (željeznički prijevoz i autobusni prijevoz). U gradu Slunju postoji potreba izgradnje autobusnog kolodvora.

10.1.6. Biciklistički promet

Biciklistički promet od izrazite je važnosti i poprima značajan obujam u razvoju i korištenju bicikala kao prijevoznog sredstva u svim europskim gradovima. Poticanje građana na korištenje bicikala kao prijevoznog sredstva realizira se putem izgradnje zasebne biciklističke mreže koja omogućuje sigurnu i neometanu vožnju bicikla, uz poseban naglasak na sigurnost biciklista.

Razvijati biciklistički promet u urbanim sredinama znači izgraditi biciklističku infrastrukturu, prilagoditi ulice i prometnu infrastrukturu u formu prilagođenu i pogodnu za biciklizam i druge oblike kretanja (javni prijevoz, pješaćenje), osigurati odgovarajući budžet iz gradskog proračuna te sustavno planirati i razvijati održivi promet u gradovima.

Razvoj biciklističkog prometa urbanim sredinama za kratka putovanja i obavljanje svakodnevnih obveza pridonosi uštedi energije i smanjenju emisija stakleničkih plinova, a uz to građani fizičkom aktivnošću pozitivno utječu na vlastito zdravlje.

Prednosti biciklističkog prometa:

- ne onečišćuje zrak, ne emitira stakleničke plinove i ne stvara buku
- manja površina od motornog prometa za ekvivalentnu količinu prometa
- manji troškovi za zdravstvo i održavanje prometnica
- povećava ekonomsku aktivnost za male lokalne trgovine i obrte
- pozitivan učinak na lokalnu ekonomiju, otvaranje malih lokalnih trgovina i usluga
- besplatni prijevoz
- bicikli ne stvaraju gužvu u prometu i stres
- pridonosi stvaranju društvene jednakosti.

Izgradnjom biciklističkih staza povećava se sigurnost i udobnost putovanja ovog iznimno korisnog i učinkovitog načina prijevoza te potiče razvoj cikloturizma. Biciklističke staze kao dio prometne infrastrukture jedino ima grad Karlovac. U preostala 4 grada ne postoje u tom obimu ili nisu označene osim na nekim dijelovima gdje su označene kao cikloturističke rute (cikloturističke rute prolaze i prometnicama i makadamskim dijelovima). Biciklističke staze i prometna infrastruktura u nadležnosti su jedinica lokalne samouprave. Na području Karlovačke županije i grada Karlovca razvijen je cikloturizam kroz ustrojene ciklo rute koje su postavljene i definirane na području Karlovačke županije. Ukupno je 11 ciklo ruta koje prolaze biciklističkim stazama prikazanim u tablici 109.

Tablica 109. Cikloturističke rute Karlovačke županije, 2021.

Broj rute / naziv		Duljina
Državna ruta br. 3	D3 (Dinarska tj. Plitvička ruta)	139 km
Državna ruta br. 6	D6 (Ruta „Zagorska Karolina“)	72 km
Županijska ruta – KAŽ 1	KAŽ 1 (kružna županijska ruta)	284 km
Državna vezna ruta – KAŽ 2	KAŽ 2 (vezna ruta Karlovac – Jasenak, ruta „Rudolfina“)	94 km
Državna vezna ruta – KAŽ 3	KAŽ 3 (vezna ruta Vrbovsko – Ogulin – Plitvice)	72 km
Državna vezna ruta – KAŽ 4	KAŽ 4 (ruta „Petrova gora“)	28 km
Lokalna ruta br. 1	Karlovac – Novigrad – Karlovac	27 km
Lokalna ruta br. 2	Mrežnički Brig – Dubravci – Zvečaj – Mrežnički Brig	30 km
Lokalna ruta br. 3	Ribnik – Netretić – Mrzljaki – Ribnik	36 km
Lokalna ruta br. 4	Mrežnički Brig – Malinci – Leskovac – Mrežnički Brig	18 km
Lokalna ruta br. 5	Novigrad – Duga Resa – Venac – Frketić selo – Novigrad	25 km
Lokalna ruta br. 6	Gršćaki – Duga Resa	2,3 km
Lokalna ruta br. 7	Netretić – Vinski Vrh (Novigrad na Dobri)	5,6 km
Lokalna ruta br. 8	Karlovac – Zadobarje – Jaškovo – Mahićno – Karlovac	31 km
Lokalna ruta br. 9	Ozalj – Vrhovac – Krašić – Zorkovac na Kupi – Ozalj	28 km
Lokalna ruta br. 10	Ozalj – Donji Oštri Vrh Ozaljski – Svetičko Hrašće – Vuksani – Gornje Pokupje – Zorkovac na Kupi – Ozalj	28 km
Lokalna ruta br. 11	Žakanje – Breznik Žakanjski – Veliki Erjavec – Ozalj – Kamanje – Žakanje	39 km
Lokalna ruta br. 12	Krašić – Kučer – Jezerine – Dvorište Vivodinsko – Vivodina – Hrženik – Krašić	32 km
Lokalna ruta br. 13	Medven Draga – Kostanjevac – Hartje – Mrzlo Polje Žumberačko – Medven Draga	71 km
Lokalna ruta br. 14	Kostanjevac – Oštrc – Sošice – Belošići – Vivodina – Jezerine – Krašić – Kostanjevac	49 km
Lokalna ruta br. 15	Sošice – Sv. Gera – Radatovići – Badovinci – Sošice	35 km
Lokalna ruta br. 16	Krašić – Vivodina – Kamanje – Gorniki Vivodinski – Škaljevica – Krašić	32 km
Lokalna ruta br. 17	Krašić – Brebrovac – Gornja Kupčina – Krašić	21 km
Lokalna ruta br. 21	Slunj, Gornje Taborište, Tatar Varoš, Cetingrad, Podcetin, Kruškovača, Bogovolja, Lađevac, Popovac, Slunj	49 km
Lokalna ruta br. 22	Slunj, Čamerovac, Kruškovača, Podcetin, Bilo, Gnojnice, Slunj	39 km
Lokalna ruta br. 23	Slunj, Gornji Popovac, Lađevačko selište, Lađevac, Videkić Selo, Lumbardenik, Slunj	24 km
Lokalna ruta br. 24	Slunj, Cvitović, Gornja Glina, Slunj	19 km
Lokalna ruta br. 25	Slunj, Cerovac, Cvitović, Marindolsko Brdo, Mali Vuković, Slunj	17 km
Lokalna ruta br. 26	Slunj, Lumbardenik, Broćanac	9 km
Lokalna ruta br. 27	Slunj, šuma Jelvik, Donji Popovac, Lumbardenik, Slunj	7,5 km
Lokalna ruta br. 31	Rakovica – Oštarski Stanovi – Rakovičko Selište	8 km

Lokalna ruta br. 32	Rakovica – Grabovac Drežnički – Stara Kršlja	12 km
Lokalna ruta br. 33	Rakovica – Jelov Klanac – Selište Drežničko – Čatrnja – Drežnik Grad – Lipovača – Grabovac – Brajdić Selo	39 km
Lokalna ruta br. 34	Rakovica – Jelov Klanac – Biljevina (Saborsko)	15 km
Lokalna ruta br. 35	Selište Drežničko – Čatrnja – Drežnik Grad – Lipovača – Grabovac – Irinovac	27 km
Lokalna ruta br. 36	Selište Drežničko – Korana	3 km
Lokalna ruta br. 37	Drežnik Grad – Sadilovac – Lipovača – Nova Kršlja – Grabovac – Irinovac	27 km
Lokalna ruta br. 38	Rakovica – Nova Kršlja – Kordunski Leskovac – Basara – Koranski lug – Donji Furjan – Lađevac – Gornji Popovac – Slunj	39 km
Lokalna ruta br. 40	Draganić – Draganićka šuma – Ribnjak – Draganić	23 km
Lokalna ruta br. 41	Draganićka šuma – ribnjak Crna mlaka	8 km
Lokalna ruta br. 42	Draganićka šuma – Rečica	8 km
Lokalna ruta br. 43	Bregi Draganićki	13 km
Lokalna ruta br. 44	spoj na Ozalj – Zorkovac	3 km
Lokalna ruta br. 45	Bregi Draganićki II	7 km
Lokalna ruta br. 46	Karlovac – Brođani – Banska Selnica – Donje Mekušje – Karlovac	53 km
Lokalna ruta br. 47	Brođani – Lipje – B. Kovačevac – Sjenčak – B. Moravci – Brođani	35 km
Lokalna ruta br. 49	Lasinja – Crna draga – Lasinja	14 km
Lokalna ruta br. 50	Lasinja (kupalište) – Desno Sredičko – Lasinja	14 km
Lokalna ruta br. 51	Lasinja (mali krug)	6 km
Lokalna ruta br. 52	Brođani – Vojnić	22 km
Lokalna ruta br. 54	Vojnić – Muljava – Vojnić	12 km
Lokalna ruta br. 55	Utinja – Bukovica Utinjska – Živković Kosa – Vojnić	13 km
Lokalna ruta br. 57	Vojnić – Petrova gora – Kusaja – Klokoč – Kupljensko – Vojnić	48 km
Lokalna ruta br. 59	Brođani – Cerovac Vukmanovički – Turanj (Karlovac)	28 km
Lokalna ruta br. 63	Barilović – Gornji Velemerić – Belajske Poljice – Ladvenjak – Malići	23 km
Lokalna ruta br. 64	Barilović – Mrežnički Novaki – Jankovo Selište – Perjasica – Siča	43 km
Lokalna ruta br. 65	Bosiljevo – Jarče Polje – Novigrad na Dobri – Netretić – Vukova Gorica	39 km
Lokalna ruta br. 66	Bosiljevo – Grabrk – Protulipa – Beč	35 km
Lokalna ruta br. 67	Generalski Stol – Tomašići – Lipa – Zvečaj – Jankovo Selište	31 km
Lokalna ruta br. 68	Krnjak (mali krug)	17 km
Lokalna ruta br. 69	Krnjak (veliki krug)	43 km
Lokalna ruta br. 70	Ogulin – Trošmarija – Tounj – Skradnik – Oštarije – Ogulin	43 km
Lokalna ruta br. 71	Ogulin – Sabljaci	21 km
Lokalna ruta br. 72	Ogulin – Dobra	16 km
Lokalna ruta br. 73	Modruš – Drežnica (spoj kroz šumu)	15 km
Lokalna ruta br. 74	Ogulin – Jezerane – Jasenak – Ogulin	89 km
Lokalna ruta br. 75	Saborsko (krug)	48 km

Izvor: Upravni odjel za gospodarstvo Karlovačke županije, 2021.

10.1.7. Pješački promet

Pješački promet kao karakterističan oblik prometa u organizaciji i strukturi preraspodjele prometne površine ima značajnu ulogu u konceptu mobilnosti zbog svoje prirode odvijanja. S obzirom na specifičnost planiranja i vođenja pješačkih prometnih tokova, pješačke prometnice treba planirati i projektirati tako da se stvore preduvjeti koji potiču pješačku mobilnost. Poticanje pješačke mobilnosti vezano je uz kvalitetu dizajna prometnice, odnosno uz koristi koje imaju pješaci od prometnice.

Trend u svim većim europskim i svjetskim gradovima je potenciranje pješčenja, prvenstveno u smislu oblika rekreacije za stanovnike gradova, a i zbog prometno opravdanog razloga smanjenja korištenja motornih vozila u centru grada. Ključni faktor planiranja prostora za pješake je razumijevanje složenosti pješčenja. Pješaci su najranjivija skupina sudionika u prometu, a udio pješaka u ukupnom prometu funkcionalno ovisi o gustoći naseljenosti, rasporedu sadržaja privlačenja pješaka u prostoru, atraktivnosti prostora, pristupačnosti objektima, kvaliteti oblikovanja pješačkih objekata, standardu ljudi, zdravlju i kondiciji.

Razvoj prometa u gradovima sve je više usmjeren prema prilagođavanju prometa motornih vozila što dugoročno djeluje na štetu pješačkog i biciklističkog prometa. Gradske ulice pretvaraju se u prometne koridore u kojima je kretanje pješaka svedeno na minimalne rubne površine te se pješački, a i biciklistički promet, svodi na minimalne površine za kretanje. Kako bi se spriječio efekt ograničavanja prostora za neometano kretanje pješaka, potrebno je prilagoditi širinu prostora nogostupa te se pješačke površine moraju odvojiti. Pored izravnog značenja za odvijanje pješačkog prometa, pješačke zone imaju veliku ulogu u organizaciji prometnih tokova na širem prostoru grada. Izravna posljedica pješačkih zona je rasterećenje užeg centra gradova, što čini dio politike održivog razvoja koja promiče ideju pješčenja i bicikliranja.

U gradu Karlovcu i na području Karlovačke županije zbog turističkih ruta i prirodnog okruženja pogodnog za pješčenje i biciklizam, prisutno je miješanje pješačkih i biciklističkih površina što dovodi do sigurnosnih problema i otežanog kretanja. U gradovima je potrebno odvojiti pješački promet od biciklističkog kako bi se povećala sigurnost za sve sudionike u prometu. S obzirom na klasifikaciju pješaka, postoje određene kategorije pješaka koje zahtijevaju prilagođavanje postojeće infrastrukture (ulegnuti rubnjaci pogodni za bicikliste i osobe s invaliditetom).²

10.1.8. Željeznički promet

Na području Karlovačke županije nalaze se željezničke pruge razvrstane Odlukom o razvrstavanju željezničkih pruga³:

Željezničke pruge od značaja za međunarodni promet:

- M 202 (Zagreb GK – Rijeka) duljine 79,1 km
- M 604 (Oštarije – Knin – Split) duljine 47,1 km
- M 605 (Ogulin – Kraplje) duljine 6,1 km.

Željezničke pruge od značaja za lokalni promet:

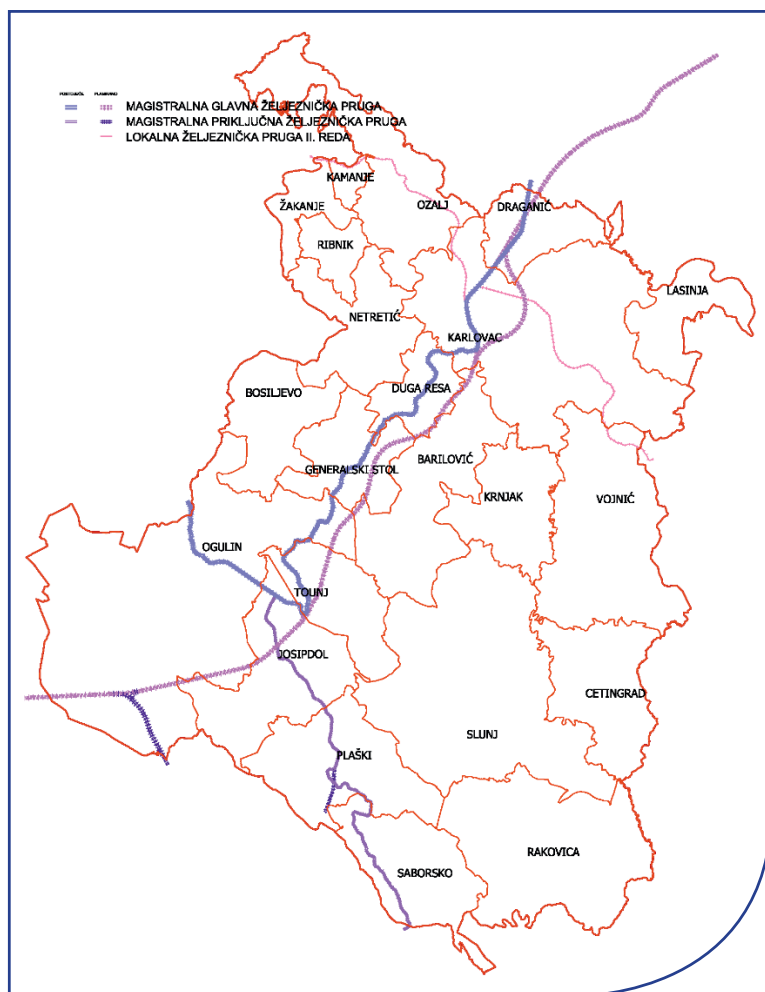
- L 103 (Karlovac – Kamanje – DG) duljine 28,8 km.

Pruga Sisak – Karlovac nije u uporabi.

Od navedenih pruga najznačajnija je pruga M202 Zagreb GK – Rijeka koja povezuje luku Rijeka sa Zagrebom te navedena pruga ima značajan potencijal za teretni prijevoz koji je potrebno iskoristiti.

² Studija prometnog razvoja Karlovačke županije

³ NN 3/14 i 72/17

Slika 31. Infrastrukturni sustavi – željeznički promet – Karlovačka županija, 2018.

Izvor: PPKŽ, dokumentacija ZPU KŽ, 2020.

Koridor koji spaja Zagreb i Rijeku primarno je važan za teretni promet, a koristi se i za putnički te prigradski putnički promet. Veličine putničkog prometa pokazuju da se međugradski promet najviše odvija na relaciji od Zagreba do Karlovca i Duge Rese, dok je putnički promet dalje prema Ogulinu značajno manji. Kako je ovaj dio pruge M202 jednokolosiječan, to predstavlja ograničenje prometnog kapaciteta, iako se isti ni danas ne koristi u cijelosti. Očekuje se da će važnost ove pruge za teretni promet porasti srednjoročno do dugoročno, s obzirom na činjenicu jačanja, odnosno proširenja luke Rijeka, koja je definirana kao osnovna hrvatska luka u sklopu TEN-T mreže.

Trenutno HŽ-Infrastruktura d.o.o. provodi projekte poboljšanja na navedenom koridoru na području Karlovačke županije i to:

1. Rekonstrukcija postojećeg i izgradnja drugog kolosijeka na dionici Hrvatski Leskovac – Karlovac na željezničkoj pruzi M202 Zagreb GK – Rijeka,
2. Izrada studijske i projektne dokumentacije za modernizaciju željezničke pruge M202 Zagreb GK – Rijeka dionica Karlovac – Oštarije.

Oba navedena projekta dio su velikog projekta uspostave dvokolosiječne željezničke pruge visoke učinkovitosti za mješoviti promet na Mediteranskom koridoru Budimpešta – luka Rijeka, a koji bi primarno pratio potrebe teretnog prometa luke Rijeka, odnosno dugoročno izmještene luke Rijeka na otok Krk.

Prostorno bi izgradnja potpuno nove elektrificirane dvokolosiječne željezničke pruge na dijelu od Draganića (Karlovca) do Oštarija, kao zamjena postojeće željezničke pruge kao koridorske, značila rasterećenje okolišno najvrjednijeg prostora Županije uz rijeku Mrežnicu od tranzitnog teretnog prometa i omogućila stavljanje postojeće pruge u primarno putničku i turističku funkciju, primjerenu lokalnim potrebama i mogućnostima.

Unatoč postojanju željezničkih pravaca, željeznički je promet na području Županije, kao i na razini cijele RH, izrazito neučinkovit i nedovoljno korišten uslijed lošeg upravljanja i nedostatka investicija u posljednjih 30-ak godina. Načelno se može utvrditi da je željeznička mreža na niskoj tehničkoj razini kapaciteta te je potrebno njezino uređenje na način koji bi jamčio uključenost u europske tokove i povećanje prometovanja željeznicom kao djelotvornije i za okoliš prihvatljivije alternative cestovnom prijevozu.

Prijevoz putnika u međugradskom željezničkom prometu između Zagreba i Rijeke te Zagreba i Splita zbog neadekvatne ponude (trajanja putovanja) vrlo je ograničen, uz iznimku dnevnih migranata na relaciji Zagreb – Karlovac te u okolici Rijeke i Ogulina.

Tablica 110. Željeznički promet putnika i robe – Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2015. – 2020.

KARLOVAČKA ŽUPANIJA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Otputovali putnici (tis.)	561	624	672	805	814	563
Promet robe – utovar (tis. T)	119	93	471	517	404	20
Promet robe – istovar (tis. t)	63	11	13	33	26	15
REPUBLIKA HRVATSKA	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Otputovali putnici (tis.)	16.080	16.262	16.663	17.331	16.735	10.723
Promet robe – utovar (tis. t)	6.887	6.498	6.960	9.157	9.334	8.745
Promet robe – istovar (tis. t)	4.509	4.300	4.411	4.525	4.232	4.269

Izvor: Državni zavod za statistiku 2020. (Obrada JURRA KŽ, 2021.)

Tablica 110 prikazuje trend blagog porasta upotrebe željezničke mreže za potrebe prijevoza robe i putnika u razdoblju 2015. – 2019., ali i dalje skromni udio u ukupnom željezničkom prometu na nacionalnoj razini (4,9% ukupnog broja otputovalih putnika, 4,3% prometa robe – utovar i 0,6% prometa robe – istovar). U 2020. godini vidljiv je pad upotrebe željezničke mreže za potrebe prijevoza robe i putnika, što se može protumačiti utjecajem COVID-19, no u Karlovačkoj županiji taj pad je izraženiji nego pad na nacionalnoj razini.

10.1.9. Zračni promet

Sustav zračnog prometa na području Karlovačke županije ne postoji, a domaći i međunarodni zračni promet odvija se kroz Međunarodnu zračnu luku Zagreb – „Franjo Tuđman“ koja je od Karlovca udaljena 62 km. Iako na području Županije ne postoje odgovarajuće građevine za zračni promet, županijskim je Prostornim planom planirana zračna luka Karlovac 2C/1A kategorije u naselju Luka Pokupska. S obzirom da se predmetna lokacija treba istražiti, točna lokacija (i njezina površina) bit će utvrđena kroz daljnje postupke sukladno posebnim propisima. Na području općine Barilović daje se okvir za lociranje manjeg sportskog aerodroma (letjelište u Mejaškom Selu i Žunićima (Lujkanovo) – PPUO, III. izmjene i dopune, lipanj 2016. na području Općine.

Na području Karlovačke županije Prostornim planom planirane su sljedeće zrakoplovne građevine:

- zračna luka Karlovac,
- uzletište Rakovica,
- helidromi.

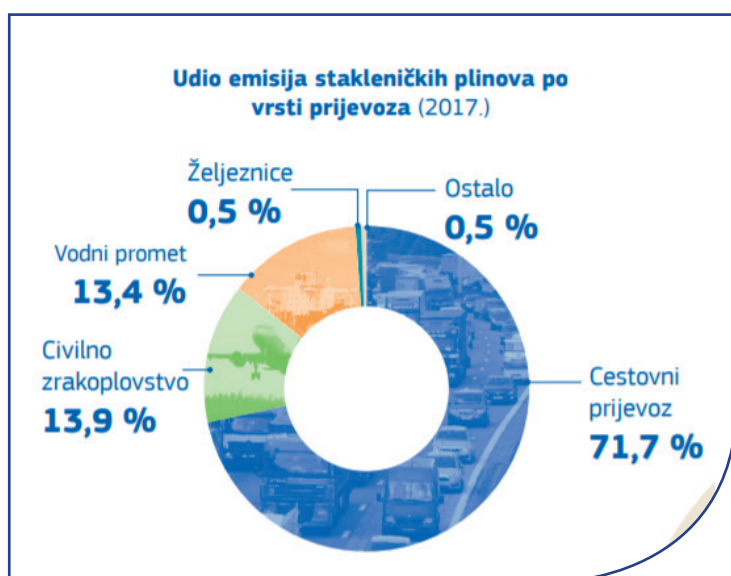
10.1.10. Riječni promet

Sustav riječnog prometa na području Županije ne postoji, ali je planiran kroz uspostavu državnog plovnog puta II. klase rijekom Kupom od planirane riječne luke kraj Banijskog mosta u naselju Karlovac, kraj pristaništa planiranog u naselju Karlovac do naselja Šišljavić, odnosno dalje prema Gradu Sisku. Za uspostavu državnog plovnog puta II. klase moguće su korekcije postojećeg korita sukladno posebnim propisima. Također, planira se gradnja sustava pristaništa na rijekama na području Županije, a u svrhu uključivanja u turističke programe sukladno posebnim propisima. Navedena pristaništa uključuju samo građevine za pristajanje plovila te ukrcaj i iskrcaj turista.

10.1.11. Utjecaj klimatskih promjena na prometnu infrastrukturu

S obzirom na usmjerenje EU i RH na zelenu i digitalnu tranziciju, nužno je staviti i promet odnosno prometnu infrastrukturu u kontekst okoliša i klimatskih promjena.

Promet proizvodi četvrtinu emisija stakleničkih plinova u Europskoj uniji te je njegov udio i dalje u porastu. Europskim zelenim planom nastoji se postići smanjenje tih emisija za 90% do 2050.

Slika 32. Udio emisija stakleničkih plinova po vrsti prijevoza, 2017.

Izvor: Europski zeleni plan

Predviđeno je da će sustavi za mobilnost i pametno upravljanje prometom učiniti promet učinkovitijim i čistijim. Također je planirano razvijanje pametnih aplikacija i rješenja „mobilnosti kao usluge“. Uz navedeno, također je istaknut naglasak na upotrebu različitih vrsta prijevoza. Plovidba i željeznice trebali bi se češće upotrebljavati za prijevoz tereta.

Najznačajniji klimatski čimbenici koji utječu na prometnu infrastrukturu su srednja temperatura i oborina te ekstremne vrijednosti

ovih parametara. Zbog toga je od izrazite važnosti smanjenje budućih utjecaja povišenja temperatura prilagodbom infrastrukture tijekom same izgradnje, od prilagodbe materijala do načina projektiranja.

Klimatske promjene se na prometnu infrastrukturu mogu manifestirati na sljedeći način⁴:

Cestovni promet:

- smanjivanje čvrstoće i termičko širenje asfalta
- nastanak kolotraga i rupa na asfaltu
- porast naprezanja na spojevima mostova
- uslijed toplinskih valova može doći do smanjenja i ograničavanja građevinskih radova
- veće cijene održavanja i gradnje cestovne infrastrukture
- moguća ušteda uslijed toplijih zima, u pogledu manjih šteta od snijega i leda i manjih troškova soljenja i zimskog održavanja cesta

4 Strateška studija o utjecaju Studije prometnog razvoja Karlovačke županije na okoliš, 2016.

- veći intenziteti ekstremnih oborina mogu uzrokovati poplavljanje koje može dovesti do nesreća, zastoja i prekida radova
- ispiranje materijala (tla) koji služi kao konstruktivna podloga cestama, tunelima i mostovima
- ekstremne nepogode skraćuju vijek trajanja cestovne infrastrukture
- tijekom toplijih zima, umjesto snijega češće pada kiša, što dovodi do češćih poplava zimi kada se smrznuto tlo voda ne može infiltrirati u tolikoj mjeri
- češća klizišta i ispiranja okolnog zemljišta
- veći intenzitet vjetra posebno ugrožava visoku infrastrukturu poput mostova, nadvožnjaka i vija-dukata.

Željeznički promet

Vruća i suša ljeta:

- izvijanje željezničkih tračnica
- isušivanje zemljane podloge željezničke trase (smanjenje stabilnosti)
- veća potreba za klimatizacijom
- povećani problemi s ventilacijom u podzemnim infrastrukturnim objektima
- duža vegetacijska sezona utječe na zakrčivanje pruge.

Toplije i vlažnije zime:

- povećana učestalost poplava željezničke mreže te veće opterećenje sustava odvodnje
- oštećenje zemljane podloge i smanjenje stabilnosti nasipa
- problemi s električnom infrastrukturom
- više ekstremnih vremenskih prilika
- povećana vjerojatnost prekida žica (gubitak kontakta pantografa s gornjom žicom)
- veća vjerojatnost prevrtanja i iskliznuća vlaka iz tračnica
- nesreće ili mrežni prekid zbog stabala ili taloženja krhotina/srušenog materijala/objekata po pruži.

10.2. ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE – Pregled trendova i potencijala na razini EU i RH

Razvoj digitalnoga gospodarstva djeluje kao pokretač gospodarskog rasta te izravno i neizravno utječe na otvaranje novih radnih mjesta i mogućnosti ulaganja. Dostupnost visokokvalitetne i moderne komunikacijske infrastrukture jedan je od osnovnih preduvjeta razvoja digitalnoga gospodarstva te ujednačenog i održivog regionalnog razvoja. Razvijena fizička elektronička komunikacijska infrastruktura i mreže vrlo velikog kapaciteta, dostupnost i upotreba širokopojasnog pristupa sljedeće generacije čine okosnicu za sve usluge digitalnoga gospodarstva kako bi se svi ciljevi i aktivnosti povezani s digitalizacijom ostvarili, odvijali sigurnije i bili dostupniji. Također, pokrivenost cijele Karlovačke županije kvalitetnom informacijskom i prometnom infrastrukturom, uz naglasak na ruralno područje, posebno je važna za ostanak stanovništva na ovom području. Predmetna infrastruktura presudna je za školstvo, poduzetnike i ukupno stanovništvo.

Ulaganje u širokopojasnu infrastrukturu

Prema Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. godine, Hrvatska planira ulaganja u izgradnju širokopojasne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta koje omogućavaju gigabitnu povezanost te razvoj pokretnih elektroničkih komunikacijskih mreža nove generacije, koje predstavljaju novu razvojnu platformu donoseći napredan širokopojasni pristup, masovnu inteligentnu komunikaciju stroja sa strojem bez ljudskog nadzora te vrlo pouzdanu komunikaciju s malim kašnjenjem. Uvođenje pokretnih elektroničkih komunikacijskih mreža nove generacije omogućit će razvoj

i primjenu sveobuhvatnih novih aplikacija i naprednih poslovnih modela poput virtualne stvarnosti, razvoja umjetne inteligencije, autonomnih vozila, naprednih rješenja u turizmu, poljoprivredi i ostalim granama industrije budućnosti.

Takva ulaganja omogućavaju kvalitetan iskorak prema razvijenijim zemljama Europske unije te su pokretač ravnomjernog i održivog regionalnog razvoja i inovacija koje donose nove prilike za povećanje konkurentnosti gospodarstva i zadovoljenje potreba građana.

Razvoj digitalnih kompetencija i digitalnih radnih mjesta

Ponajveći izazov za ostvarenje potencijala i razvoja digitalne transformacije leži u činjenici da nedovoljan broj digitalnih stručnjaka godišnje pristize na tržište rada, kako iz visokoobrazovnih institucija i srednjih strukovnih škola, tako i ustanova za obrazovanje odraslih, ali i inozemstva. Značajan izazov i dugoročan problem predstavlja i iseljavanje digitalnih stručnjaka u druge zemlje EU-a, što rezultira problemima s popunjavanjem radnih mjesta.

Informacijska tehnologija zauzima prostor u svakodnevnom životu. Radna mjesta neprestano se razvijaju i napreduju, pri čemu se uz IKT stručnjake sve više razvijaju i digitalna radna mjesta koja nastaju iz tradicionalnijih neinformatičkih zanimanja. Iako i nadalje postoji najveća potražnja za softverskim inženjerima, programerima i stručnjacima za infrastrukturu, očekuje se da će potražnja za digitaliziranim tradicionalnim i kreativnim zanimanjima rasti.

Kako bi se iskoristio potencijal prihoda i stvaranja dodane vrijednosti, nužno je razvoj ljudskih potencijala za tradicionalne industrije i zanimanja prilagoditi potrebama digitalnog okruženja te povećavati broj kompetentnih, visoko obrazovanih mladih IKT stručnjaka koji izlaze na tržište rada. U cilju zadržavanja i privlačenja talenata, nužno je nastaviti s razvojem poticajnog tretmana zaposlenih profesionalaca te na svim razinama poticati privlačenje stranih studenata i deficitarnih stručnjaka.

Kako bi se osigurala sinergija zaposlenih s odgovarajućim digitalnim kompetencijama i razvoj digitalnih radnih mjesta, nameće se nužnost povećanja broja stručnjaka sa završenim visokim i srednjim obrazovanjem te razvoj naprednih digitalnih kompetencija, stvaranje uvjeta za promjenu karijere i osiguranje pristupa kvalitetnim programima obrazovanja odraslih. Uz povećanje broja visoko obrazovanih IKT stručnjaka, podizanje digitalnih kompetencija stručnjaka iz neinformatičkih zanimanja nužno je osigurati mogućnosti za stjecanje digitalnih kompetencija potrebnih za radna mjesta u digitalnom društvu te podići razinu osnovnih i naprednih digitalnih vještina građana za aktivno sudjelovanje u digitalnom društvu.

U skladu s javnim politikama usmjerenima na regionalni razvoj i razvoj „pametnih sela“ povećavat će se investicije u javnu infrastrukturu i usluge uključujući i širokopojasni internet. Na taj će se način poboljšati povezanost ruralnih i obalnih područja te otoka s domaćim i međunarodnim tržištem, omogućiti učinkovitije uključivanje u lance vrijednosti i iskorištavanje prilika koje proizlaze iz digitalnog gospodarstva i biogospodarstva.

Osiguravanje kvalitetne infrastrukture i usluga na ruralnim područjima dodatno će pridonijeti zaustavljanju iseljavanja, stvaranju novih radnih mjesta i povećanju socijalne uključenosti. Prema karakteristikama naseljenosti, Republika Hrvatska je pretežno ruralna država, s prosječnom gustoćom naseljenosti od 75,7 stanovnika po km².⁵ Značajni dio stanovništva Karlovačke županije koncentriran je u 5 gradova, gdje živi trećina stanovništva. U preostalom dijelu Karlovačke županije prisutna je prostorno disperzirana naseljenost, s velikim brojem manjih naselja. Iako većina stanovnika Karlovačke županije živi u gradskim naseljima, naselja su dobrim dijelom ruralnog karaktera.

Budući da, u pravilu, izgradnja mreža sljedeće generacije (*Next Generation Access* – NGA) izvan većih gradskih središta nije isplativa za privatne operatore pod uobičajenim tržišnim uvjetima, izgradnju NGA mreža potrebno je financijski poticati javnim sredstvima (državnim potporama).⁶ Procijenjeni troškovi izgradnje NGA mreža u cijeloj Hrvatskoj vrlo su visoki (do 12 milijardi kn) te je u praksi uputno primijeniti optimalnu kombinaciju tehnologija za različite zemljopisne i geodemografske uvjete, kako bi se osigurala populacijska pokrivenost NGA mreža uz razumne financijske troškove koji su razmjerni očekivanim gospodarskim koristima dostupnosti NGA mreža.

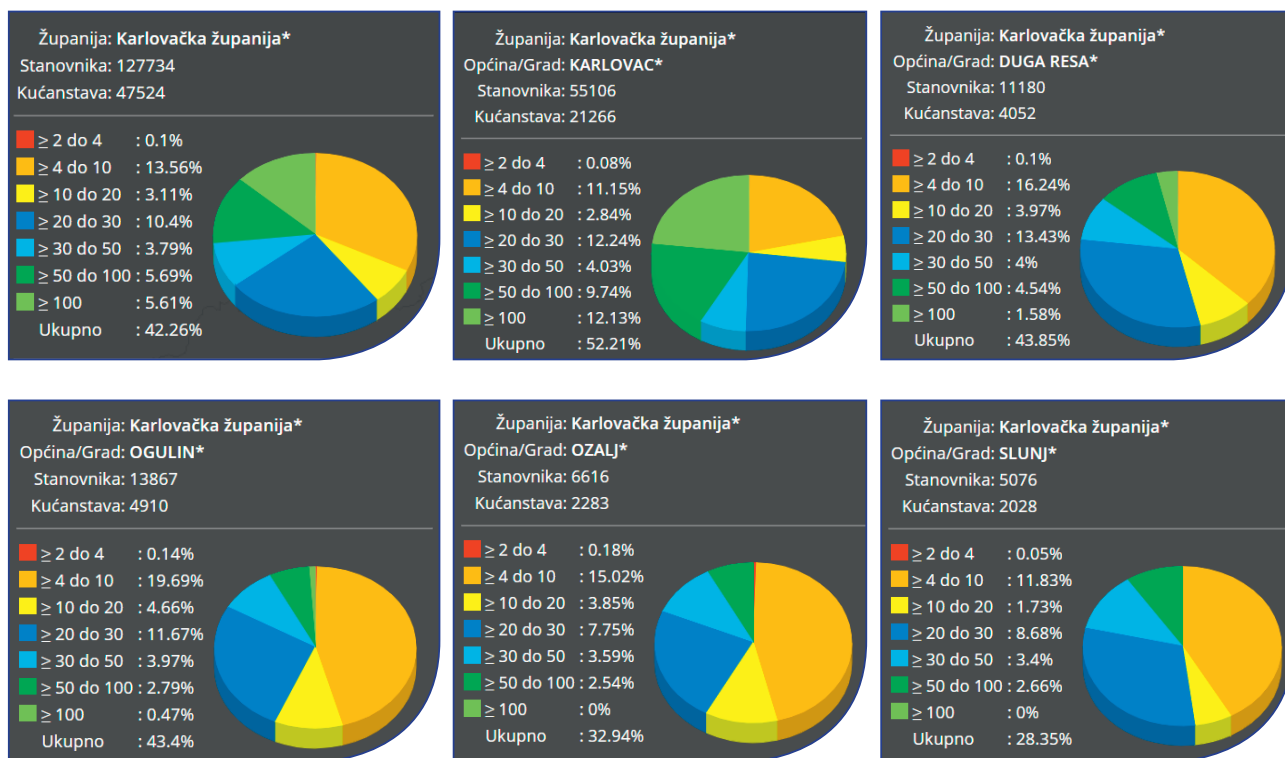
5 Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine

6 Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj 2016. – 2020.

se nastoje osigurati preduvjeti za održivi društveni i gospodarski razvitak na lokalnoj razini, a projekt se provodi unutar Okvirnog programa za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja (NN 68/2016). Ovdje je također potrebno napomenuti kako je od 2016. godine na području Duge Rese uveden najbrži bežični internet do 1 gigabita/s, međutim, ova je usluga još uvijek namijenjena prvenstveno za poslovne korisnike.

Prema podacima HAKOM-a (područja dostupnosti širokopojasnog pristupa), na području Karlovačke županije, uz dostupnost osnovnog širokopojasnog pristupa (2 Mbit/s – 30 Mbit/s) postoji i više lokacija s dostupnim brzim (30 Mbit/s – 100 Mbit/s) i ultra brzim pristupom (iznad 100 Mbit/s).

Slika 34. Prikaz podataka o dostupnosti i korištenju brzina nepokretnog širokopojasnog pristupa kućanstava na području Karlovačke županije te gradova Karlovac, Duga Resa, Ogulin, Ozalj i Slunj u Mbit/s, 2021.

Izvor: <http://bbzone.hakom.hr/hr-HR/StatistickiPrikaz#sthash.Po9d3Hsq.UXEeNJo0.dpbs> (ožujak 2021.)

U slučaju ultrabrzog pristupa, riječ je isključivo o užim područjima gradskih naselja, dok su najniže brzine zastupljene većinom u ruralnim dijelovima. Prema niže prikazanim podacima vidljivo je kako kućanstva na području Karlovačke županije (47.524) najviše koriste nepokretni širokopojasni pristup ugovorene brzine od 4 do 10 Mbit/s (13,56%), a sveukupni postotak kućanstva s ugovorenim nepokretnim širokopojasnim pristupom iznosi 42,26%.

U gradovima Dugoj Resi, Ogulinu, Ozlju i Slunju, ovi udjeli su ispod županijskog prosjeka, dok kućanstva na području Karlovca (21.266) najviše koriste nepokretni širokopojasni pristup ugovorene brzine od 20 do 30 Mbit/s (12,24%) te iznad 100 Mbit/s (12,13%) u gotovo jednakom postotku (slika 33).

11. REGIONALNI RAZVOJ

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske¹ nastoji se uravnotežiti regionalni razvoj što će pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala. Učinkovitije korištenje sredstava iz EU fondova ima za svrhu potporu ravnomjernom (uravnoteženom) razvoju. Prethodno zakonodavstvo je uređivalo pojedine prostore za koje je ocijenjeno da trebaju specifičnu podršku u razvoju, primjerice brdsko-planinska područja, područja posebne državne skrbi, otoci i sl. za koje su bili doneseni posebni zakoni, koji su, uz potrebne izmjene i dopune, i danas na snazi.

Zakonski okvir regionalnog razvoja veže se uz ocjenu stupnja razvijenosti pojedinih regija, a provodi se sukladno planskim dokumentima politike regionalnog razvoja. U strateški okvir mogu se uključiti i programi koji se razvijaju i provode u sklopu politike regionalnog razvoja (npr. Program poticanja regionalne konkurentnosti i urbanog razvoja te Program održivog društvenog i gospodarskog razvoja potpomognutih područja i drugih područja s razvojnim posebnostima), a kao okvirom regionalnog razvoja smatraju se i druge teritorijalne strategije (npr. Strategija pametne specijalizacije, strategije lokalnih akcijskih grupa), programski dokumenti za korištenje EU fondova pa i sektorske strategije koje dijelom obuhvaćaju pitanja regionalnog razvoja.

11.1. Razvijenost

11.1.1. Stupanj razvijenosti

Prema Uredbi o indeksu razvijenosti² isti se izračunava se na temelju sljedećih pokazatelja:

- stope nezaposlenosti
- dohotka po stanovniku
- proračunskih prihoda jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku
- općega kretanja stanovništva
- stope obrazovanosti
- indeksa starenja.³

1 NN 147/14, 123/17 i 151/22, 118/18

2 NN 131/17

3 JLP(R)S se razvrstavaju u skupine razvijenosti, pri čemu se uvijek polazi od prosječnog praga razvijenosti (indeks 100), gdje jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave koje imaju vrijednost indeksa veću od 100 spadaju u područje iznadprosječne razvijenosti, dok jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave koje imaju vrijednost indeksa manju od 100 spadaju u područje ispodprosječne razvijenosti. Pri tome se jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstavaju u četiri skupine:

I. skupina jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave

II. skupina jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave

III. skupina jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave

IV. skupina jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave.

Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u osam skupina:

u I. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave

u II. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave

u III. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave

u IV. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno

Prema vrijednosti indeksa razvijenosti od 95,191, Karlovačka županija nalazi se na 14. mjestu od 21 županije u RH, i kao takva svrstana je u 2. razvojnu skupinu županija.

Daljnja analiza vrijednosti standardnih pokazatelja za Karlovačku županiju pokazuje iznadprosječnu vrijednost prosječnog dohotka po stanovniku (102,97%) i gotovo prosječne vrijednosti stupnja obrazovanja (98,16%) i stope nezaposlenosti (98,16%). Izuzetno loši pokazatelji su u kategoriji indeksa starenja (84,97% – najlošiji pokazatelj iza Ličko-senjske i Primorsko-goranske županije) te općeg kretanja stanovništva (91,16% – u donjem dijelu ljestvice), što ukazuje na smjer potrebnih prioritarnih aktivnosti kojima bi Karlovačka županija najučinkovitije podigla postojeći stupanj razvijenosti.

Unutar Karlovačke županije, od JLS-ova, kao iznadprosječni su razvrstani gradovi Karlovac (VII. skupina), Ogulin (V. skupina), Ozalj (V. skupina) i Duga Resa (VI. skupina) te Općina Rakovica (V. skupina), dok su ostali JLS-ovi razvrstani kao ispodprosječno razvijeni.

Pregled svih JLS-ova u Karlovačkoj županiji prema razvojnom stupnju i indeksu razvijenosti prikazan je u tablici 111.

Tablica 111. Razvojni stupanj i indeks razvijenosti JLS-ova Karlovačke županije, 2018.

JLS	Razvojni stupanj	Indeks razvijenosti
Krnjak	1	87,0
Plaški	1	87,0
Cetingrad	1	87,8
Saborsko	1	88,5
Vojnić	1	89,8
Tounj	2	93,7
Ribnik	2	94,5
Slunj	2	95,2
Generalski Stol	2	95,2
Netretić	3	96,0
Lasinja	3	97,6
Žakanje	3	97,7
Bosiljevo	4	97,8
Barilović	4	98,1
Kamanje	4	98,5
Josipdol	4	99,3
Draganić	4	99,9
Rakovica	5	100,1
Ozalj	5	100,1
Ogulin	5	102,0
Duga Resa	6	102,2
Karlovac	7	105,6

Izvor: MRRFEU, Indeks razvijenosti, 2018.

rangiranih jedinica lokalne samouprave
u V. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno
rangiranih jedinica lokalne samouprave
u VI. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno
rangiranih jedinica lokalne samouprave
u VII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno
rangiranih jedinica lokalne samouprave
u VIII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno
rangiranih jedinica lokalne samouprave.

Različiti ekonomski pokazatelji poput BDP-a, zaposlenosti, plaća, pokazuju znatne razlike među županijama RH, ali pritom pokazuju i različite poretke županija na ljestvicama prema tim pokazateljima. Stoga se javila potreba izrade skupnog pokazatelja kojim bi se objedinili raspoloživi podaci i dobio poredak koji bi prikazao stvaran odnos u razini razvijenosti među županijama RH. Hrvatska gospodarska komora, odnosno Sektor za financijske institucije i ekonomske analize HGK-a, 2016. godine je prvi put izradio analizu gospodarstava županija i u sklopu te analize Indeks gospodarske snage županija. Ovaj indeks objedinjuje najvažnije raspoložive ekonomske pokazatelje kroz njihov trogodišnji prosjek, uzima u obzir njihovu relativnu snagu pri određivanju konačnog pokazatelja te u konačnici pokazuje ukupni položaj pojedine županije u odnosu na prosjek RH.

Tablica 112. HGK Indeks gospodarske snage županija i njegove sastavnice, 2018.

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2013. – 2015. indeks, RH = 100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2014. – 2016., indeks, RH = 100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015. – 2017., indeks, RH = 100	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015. – 2017., indeks, RH = 100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2015. – 2017., indeks, RH = 100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2015. – 2017., indeks, RH u odnosu na županiju	Demografija - indeks promjene broja stanovnika 2011. / 2011.	HGK indeks gospodarske snage, RH = 100
Grad Zagreb	176,8	117,4	129,5	133,0	99,7	206,8	100,9	147,8
Istarska	124,8	99,1	87,5	126,1	144,3	204,9	98,8	129,3
Primorsko-goranska	123,3	99,8	78,4	74,4	88,9	132,7	97,0	106,1
Varaždinska	83,1	81,1	78,0	57,7	149,2	174,2	98,1	102,9
Zagrebačka	77,2	96,7	120,5	96,3	100,1	112,6	102,3	97,2
Međimurska	84,5	82,1	63,9	60,1	109,4	137,7	97,9	92,7
Zadarska	80,5	94,9	77,7	93,2	97,8	106,6	102,1	92,2
Dubrovačko-neretvanska	99,8	100,0	67,7	102,6	64,5	90,7	98,4	92,2
Koprivničko-križevačka	84,4	92,0	83,7	73,4	102,3	101,6	96,5	90,6
Krapinsko-zagorska	63,8	85,5	75,0	77,6	126,2	117,1	97,0	88,1
Vukovarsko-srijemska	58,5	86,1	112,3	96,6	156,1	56,8	92,3	85,4
Karlovačka	75,2	93,6	73,0	105,8	92,9	81,3	90,2	85,2
Splitsko-dalmatinska	77,0	94,1	77,1	83,7	62,1	70,1	98,1	80,4
Osječko-baranjska	79,4	90,9	84,6	60,3	93,1	58,6	96,1	80,3
Šibensko-kninska	78,6	92,5	65,8	70,3	53,8	76,5	89,2	77,0
Sisačko-moslavačka	74,0	92,3	73,2	39,7	128,7	52,5	87,1	76,9
Ličko-senjska	76,6	89,9	64,4	74,4	55,4	77,2	85,6	76,2
Brodsko-posavska	56,4	88,7	68,2	51,9	114,8	62,5	93,4	73,0
Bjelovarsko-bilogorska	68,4	84,1	66,3	42,6	53,0	61,8	91,8	68,5
Požeško-slavonska	58,0	86,2	58,2	43,5	64,9	73,9	89,5	67,5
Virovitičko-podravska	56,6	83,0	64,9	47,9	80,2	51,6	92,3	66,5

Izvor: DZS, FINA, izračuni HGK 2019.

*Napomena: Polja sa zelenom podlogom pokazuju dvije najbolje rangirane županije po pojedinom pokazatelju (stupcu), dok polja s crvenom podlogom pokazuju dvije županije najlošije rangirane po tom istom pokazatelju (stupcu).

Slika dobivena HGK-ovim indeksom gospodarske snage, pokazuje velike razlike među županijama RH, veliku gospodarsku snagu Grada Zagreba i njegov snažan utjecaj na prosjek RH, ali i znatno zaostajanje nekih manjih, pretežno slavonskih županija u odnosu na ostale.

Razvijenost županija RH i međusobni odnos te razvijenosti mogu se promatrati kroz različite pokazatelje. Primjerice, korištenjem BDP-a per capita koji je glavni pokazatelj i pri usporedbi regionalne razvijenosti EU i njezinih NUTS 3 regija. Međutim, ipak je potreban pokazatelj koji objedinjuje više pojedinačnih pokazatelja i daje realniju, skupnu sliku regionalne razvijenosti.

Indeks gospodarske snage pokazuje nisku razinu snage gospodarstava pojedinih županija, ali ističe i pokazatelje prema kojima su u boljem položaju u odnosu na druge županije, odnosno u odnosu na prosjek RH.

U usporedbi rezultata i poretka županija prema HGK-om indeksu gospodarske snage, Karlovačka županija nalazi se na 12. mjestu s indeksom od 85,2 s čime pripada županijama ispod prosjeka RH (indeks gospodarske snage iznad 100 pokazuje da je neka županija iznad prosjeka RH). Gledajući sveukupnu sliku, samo 3 županije i Grad Zagreb imaju indeks gospodarske snage iznad prosjeka RH. Gledajući sastavnice na kojima se temelji izračun gospodarske snage pojedinačno, Karlovačka županija s neto dobiti poduzetnika po zaposlenom od 105,8 je iznad prosjeka RH. Najniži pojedinačni indeks kojim odudara od prosjeka RH je BDP po stanovniku (75,2).

U usporedbi 8 županija koje pripadaju Panonskoj Hrvatskoj⁴ sukladno novoj NUTS podjeli, Karlovačka županija nalazi se na 2. mjestu prema sveukupnom HGK indeksu gospodarske snage. Ispred nje je jedino Vukovarsko-srijemska županija dok su ostale županije Panonske Hrvatske lošije rangirane. Pokazatelj po kojem se Karlovačka županija svrstava na 1. mjesto u usporedbi s ostalim županijama Panonske Hrvatske je prosječna neto plaća po zaposlenom (93,6).

Tablica 113. Promjene rangiranja županija prema HGK-ovom indeksu gospodarske snage, 2016. – 2018.

Županija	Promjena pozicije prema indeksu, 2017./2016.		Promjena pozicije prema indeksu, 2018./2017.	
	Smjer promjene	Broj mjesta promjene	Smjer promjene	Broj mjesta promjene
Grad Zagreb	●	0	●	0
Istarska	●	0	●	0
Primorsko-goranska	●	0	●	0
Varaždinska	●	0	●	0
Zagrebačka	↑	+1	●	0
Međimurska	↑	+1	↑	+2
Zadarska	●	0	●	0
Dubrovačko-neretvanska	↓	-1	↓	-2
Koprivničko-križevačka	↓	-1	●	0
Krapinsko-zagorska	↑	+1	●	0
Vukovarsko-srijemska	↑	+1	↑	+5
Karlovačka	↓	-1	↓	-1
Splitsko-dalmatinska	↓	-1	●	0
Osječko-baranjska	↑	+3	↓	-2
Šibensko-kninska	↓	-2	●	0

4 Panonsku Hrvatsku čine: Bjelovarsko-bilogorska županija, Virovitičko-podravska županija, Požeško-slavonska županija, Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Vukovarsko-srijemska županija, Karlovačka županija i Sisačko-moslavačka županija.

Sisačko-moslavačka	●	0	↓	-2
Ličko-senjska	↓	-1	●	0
Brodsko-posavska	●	0	●	0
Bjelovarsko-bilogorska	↑	+2	●	0
Požeško-slavonska	↓	-1	●	0
Virovitičko-podravska	↓	-1	●	0

Izvor: DZS, FINA, izračuni HGK 2019.

Karlovačka županija je prema HGK-ovom indeksu gospodarske snage pala za jedno mjesto u odnosu na ranije promatrano razdoblje (tablica 113).

Položaj Karlovačke županije prikazan u tablicama 112 i 113 upućuje na to da se Karlovačka županija nalazi u sredini rang ljestvice, međutim kao i većina drugih županija indeks gospodarske snage je ispod 100 zbog velike gospodarske snage Grada Zagreba koji diže taj prosjek. Pad Karlovačke županije za jedno mjesto također upućuje i na to kako je potrebno dodatno poticati razvoj Županije radi približavanja onim razvijelijima, ali i radi ostvarivanja većeg rasta. Pritom je vrlo bitno i korištenje fondova Europske unije kojima je u velikoj mjeri i cilj smanjivanje regionalnih razlika.

Regionalni razvoj postaje izrazito bitan i kroz prizmu nepovoljnih demografskih trendova. Ostvarivanje umjereno dinamičnog rasta poput onog posljednjih godina prije pandemije COVID-19 nije dovoljno da bi se zaustavili trendovi starenja stanovništva, povećanja negativnog prirodnog prirasta i snažnih emigracija prisutnih posljednjih godina, a demografska kretanja i kretanja na tržištu rada postaju sve važniji čimbenici ukupnih ekonomskih trendova i u Hrvatskoj i u cijeloj Europskoj uniji.

11.1.2. Područja posebne državne skrbi

Zakon o područjima od posebne državne skrbi⁵ odredio je tri skupine područja posebne državne skrbi, a na kojima se, temeljem drugih zakona, ostvaruju određena prava. Tim Zakonom su dijelovi područja Karlovačke županije proglašeni kao područja posebne državne skrbi i to:

1. Prva skupina⁶ – područje općina Vojnić, Cetingrad i Rakovica te grada Slunja,
2. Druga skupina⁷ – područje općina Barilović, Josipdol, Krnjak, Lasinja, Plaški, Saborsko i Tounj te na području Grada Karlovca naselja Banska Selnica, Banski Moravci, Blatnica Pokupska, Brezova Glava, Brežani, Brođani, Cerovac Vukmanički, Donja Trebinja, Donji Sjeničak, Gornja Trebinja, Gornji Sjeničak, Ivanković Sela, Ivošević Selo, Kablar, Kamensko te dio naselja Karlovac (Gornje Mekušje, Sajevac i Turanj), Klipino Brdo, Kljaić Brdo, Knez Gorica, Lipje, Manjerovići, Okić, Popović Brdo, Ribari, Skakavac, Slunjska Selnica, Slunjski Moravci, Tušilović, Udbinja, Utinja i Vukmanić.
3. Treća skupina⁸ – općine Bosiljevo, Generalski Stol, Netretić, Ribnik.

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske je od siječnja 2015. godine u cijelosti zamijenio poticaje određene Zakonom o područjima od posebne državne skrbi te Zakonom o brdsko-planinskim područjima.

⁵ NN [86/08](#), [57/11](#), [51/13](#), [148/13](#), [76/14](#), [147/14](#), [18/15](#) i [106/18](#)

⁶ Prvoj skupini pripadaju tijekom Domovinskog rata okupirana područja gradova i općina koja se nalaze neposredno uz državnu granicu, a gradsko/općinsko središte nije od državne granice udaljeno više od 15 kilometara zračne linije i nema više od 5.000 stanovnika prema popisu pučanstva iz 1991. godine, kao i sva preostala tada okupirana područja gradova, općina i naselja hrvatskog Podunavlja.

⁷ U drugoj skupini su područja gradova, općina i naselja koja su bila okupirana za vrijeme Domovinskog rata, a ne pripadaju u prvu skupinu.

⁸ Trećoj skupini područja posebne državne skrbi pripadaju područja općina i gradova koja su ocijenjena kao dijelovi Republike Hrvatske koji zaostaju u razvoju prema tri kriterija razvijenosti: ekonomskom, strukturnom i demografskom.

11.1.3. Brdsko planinska područja

Zakonom o brdsko planinskim područjima⁹ se kao dijelom opće politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske utvrđuju posebni ciljevi upravljanja razvojem brdsko-planinskih područja, koja su, prema odredbama zakona kojim se uređuje regionalni razvoj, određena kao područja s razvojnim posebnostima.

Na području Karlovačke županije jedinice lokalne samouprave koje ostvaruju status brdsko-planinskog područja su¹⁰:

- I. skupina – JLS-ovi sa statusom potpomognutog područja: Saborsko, Plaški i Josipdol;
- II. skupina – JLS-ovi koji se prema vrijednosti indeksa razvijenosti nalaze u trećoj i četvrtoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave: Ogulin i Rakovica.

Brdsko-planinska područja su područja od interesa i pod posebnom zaštitom Republike Hrvatske radi poticanja demografske obnove, naseljavanja i stvaranja pretpostavki da se prirodni i drugi gospodarski resursi što kvalitetnije koriste za gospodarski razvoj ovih područja i Republike Hrvatske u cjelini, uz očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti.

11.2. Institucionalni kapaciteti i upravljanje razvojem

Karlovačka županija u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove od područnog (regionalnog) značaja reguliranim statutom Karlovačke županije, a osobito poslove koji se odnose na:

- obrazovanje
- zdravstvo
- prostorno i urbanističko planiranje
- gospodarski razvoj
- promet i prometnu infrastrukturu
- održavanje javnih cesta
- planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova
- izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata, prostornog uređenja za područje Županije izvan područja grada Karlovca
- te ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Karlovačka županija kao jedinica regionalne uprave provodi različite aktivnosti u domeni samostalnog donošenja odluka koje su usmjerene ka razvoju gospodarstva, poboljšanju uvjeta za život i učinkovitog upravljanja. To se poglavito odnosi na gospodarstvo, ulaganje u komunalnu infrastrukturu, obrazovanje, pružanje zdravstvenih usluga i socijalne skrbi, prostorno planiranje te zaštitu okoliša. Gradovi i općine su zaduženi za komunalne procese i provedbu društvenih aktivnosti.

Prihodi jedinica lokalnih samouprava i županija određeni su zakonom. Prihodi koje županija ostvaruje dijele se na prihode od poreza, pomoći, prihode od upravnih i administrativnih pristojbi i naknada, prihode od prodaje roba te pruženih usluga i donacija, prihode iz nadležnog proračuna i HZZO-a temeljem ugovornih obveza i na ostale prihode.

Od škola Karlovačka županija je osnivač svih srednjih škola te osnovnih škola koje nisu na administrativnom području grada Karlovca (kojim je osnivač Grad Karlovac). Tako je Karlovačka županija osnivač 18 osnovnih škola, 13 srednjih škola i 3 učenička doma.

9 NN 118/18

10 Odluka o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave koje stječu status brdsko-planinskog područja (NN 24/19)

Tablica 114. Školske ustanove u vlasništvu Karlovačke županije, 2021.

Školska ustanova	Broj ustanova
Osnovne škole	18
Srednje škole	13
Učenički domovi	3

Izvor: www.kazup.hr, 2021.

Karlovačka županija je vlasnik i osnivač tri bolničke ustanove i šest domova zdravlja na prostoru Karlovačke županije te ukupno 14 zdravstvenih ustanova.

Tablica 115. Županijske zdravstvene ustanove, 2021.

Zdravstvena ustanova	Broj ustanova
Opća bolnica	2
Specijalna bolnica za produženo liječenje	1
Dom zdravlja	6
Ljekarna	1
Zavod za javno zdravstvo	1
Zavod za hitnu medicinu	1
Edukacijski centar	1
SUVAG – Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora	1
Ustanova za zdravstvenu njegu u kući	1

Izvor: www.kazup.hr, 2021.

Na području Karlovačke županije formirane su tri lokalne akcijske grupe (Vallis Colapis, Frankopan i Petrova Gora). Lokalna akcijska grupa (LAG) je partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ruralnog područja koje je osnovano s namjerom izrade i provedbe lokalne razvojne strategije tog područja. Svi LAG-ovi na području Karlovačke županije ostvarili su potporu kroz Program ruralnog razvoja.

Ustanove socijalne skrbi nalaze se u svim gradovima Županije. Centar za socijalnu skrb Karlovac ima svoje podružnice i u Vojniću i Ozlju, a Duga Resa, Ogulin i Slunj također imaju svoje Centre za socijalnu skrb.

Karlovačka županija uz svoje Upravne odjele i radna tijela osnivač je, vlasnik ili suvlasnik nekih poduzeća i ustanova na svom području.

Od poduzeća možemo navesti Županijsku upravu za ceste (ŽUC Karlovac), Centar za gospodarenje otpadom „KODOS“, Javnu ustanovu Regionalnu razvojnu agenciju Karlovačke županije, Javnu ustanovu NATURA VIVA za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Karlovačke županije, Zavod za prostorno planiranje, Poduzetničku zonu Korana d.o.o., Regionalnu energetska agenciju Sjeverozapadne Hrvatske „REGA“. Također, Karlovačka županija ima i udio u vlasništvu Hrvatskog radio Karlovca, kao i tvrtkama „Ceste“ Karlovac d.d. i Vodoprivreda Karlovac d.d.

Županijska uprava za ceste – ŽUC Karlovac obavlja poslove upravljanja županijskim i lokalnim cestama, kao i poslove građenja i održavanja.

Tvrtka KODOS d.o.o. osnovana je s ciljem izgradnje i upravljanja centrom za gospodarenje otpadom, odnosno uspostave, promocije i koordinacije aktivnosti u svezi gospodarenja otpadom na području Karlovačke županije, sukladno Planu gospodarenja otpadom.

Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije osnovana s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja na razini područne (regionalne) samouprave, u svojstvu regionalnog koordinatora bavi se sveukupnim razvojem na cjelokupnom području Županije.

Javna ustanova NATURA VIVA za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Karlovačke županije djeluje u području zaštite, održavanja i promicanje zaštićenih prirodnih vrijednosti te provodi nadzor nad provođenjem mjera i uvjeta zaštite prirode na području kojim upravlja.

Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Karlovačke županije osnovana je u svrhu izrade, odnosno koordinacije izrade i praćenje provedbe prostornih planova područne (regionalne) razine.

Tvrtka Poduzetnička zona Korana d.o.o. je nositelj svih investicija u komunalno opremanje poduzetničke zone Logorište, a kao glavna djelatnost tvrtke ističe se briga o funkcioniranju i održavanju komunalne infrastrukture u poduzetničkoj zoni.

REGEA – Regionalna energetska agencija Grada Zagreba, Karlovačke, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije je u službi energetske tranzicije te je vrlo bitan faktor na području održivog razvoja.

Važno je napomenuti kako je Karlovačka županija ustrajna u svojem nastojanju da poboljša rezultate javne uprave te zbog trenutačnog tempa društvenih, tehnoloških i gospodarskih promjena javnu upravu prilagođava novim trendovima odnosno stvarnostima. U tom smislu, Karlovačka županija vodi računa o učinkovitosti javne uprave prema građanima odnosno poduzetnicima na način da se sagledavaju sve mogućnosti kako olakšati administrativne prepreke, poštujući zakone i propise. Ujedno, u postupcima koji se tiču izdavanja različitih dozvola vodi se računa da se postupci vode učinkovito, bez odugovlačenja postupka, a sagledavaju se i mogućnosti za poticanje e-poslovanja.

Kao dosadašnje inicijative koje je Županija poduzimala u smjeru razvoja koncepta digitalizacije i s tim u vezi i učinkovite javne uprave mogu se izdvojiti:

- Geoinformacijski sustav – webGIS implementiran je 2018. kao programsko rješenje za vođenje baze prostornih podataka
- E-obrasci – Karlovačka županija nastoji unaprijediti poslovno okruženje potpunom digitalizacijom upravnih procesa povezanih s gospodarskim aktivnostima s ciljem ubrzavanja i jačanja gospodarske aktivnosti u Županiji i motiviranja gospodarskih subjekata za potpuno digitalni rad sa Županijom
- Uređena zemlja – katastar, zemljišne knjige, državna imovina – imovinsko-pravni odnosi na nekretnima u fokusu su kao jedan od najvažnijih uvjeta za razvoj gospodarstva, obrtništva i poljoprivrede.

11.3. Međunarodna i međuregionalna suradnja

Ostvarujući zajednički interes u unapređivanju gospodarskog, društvenog i kulturnog razvitka, Karlovačka županija uspostavlja i održava suradnju s drugim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u zemlji i inozemstvu, u skladu sa zakonom i međunarodnim ugovorima. Karlovačka županija je članica Hrvatske zajednice županija, a može se udružiti i u druge nacionalne saveze jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Županijska skupština donosi odluku o uspostavljanju suradnje, odnosno o sklapanju sporazuma o suradnji s pojedinim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u zemlji i inozemstvu.

Karlovačka županija, kao institucija regionalne samouprave, ima potpisane sporazume o suradnji s:

1. Provincijom Alessandria iz Italije,
2. Pokrajinom Štajerska iz Austrije,
3. Provincijom Zanzan iz Irana,
4. Gradom Münchenom – nema potpisanog sporazuma, ali suradnja traje,
5. Unsko-sanskim kantonom BiH,
6. Zapadna-Pomeranija, Poljska
7. Mykolaivskom regijom – Ukrajina,

kao i sporazume o suradnji s dvije hrvatske županije: Dubrovačko-neretvanskom i Ličko-senjskom. Također, Županija je u veljači 2021. godine potpisala Pismo namjere o sklapanju Razvojnog sporazuma tri županije – Karlovačke, Sisačko-moslavačke i Zagrebačke županije. Navedene županije, po mnogočemu su slične, stoga žele ostvariti međusobnu suradnju kako bi se potaknuo brži razvoj svih triju županija. U planu je potpisivanje Razvojnog sporazuma između triju županija, što je mogućnost koju daje Zakon o regionalnom razvoju, a koji bi, nakon usuglašavanja područja suradnje, strateških ciljeva i projekata omogućio brže financiranje tih projekata iz europskih i nacionalnih izvora.

Karlovačka županija, u nastojanju da se uključi u razmjenu iskustava s prekograničnim regijama i međunarodnim institucijama, sudjeluje u brojnim prekograničnim projektima sa susjednim zemljama.

Od listopada 2013. Karlovačka županija je službeno dio Europske mreže za informiranje, Europe Direct Karlovac. Prvi informacijski ured za građane u Republici Hrvatskoj otvoren je u Karlovcu 29. listopada 2013. i njegov rad doprinio je širenju informacija o pogodnostima i pravima građana Republike Hrvatske koje imaju kao građani Europske unije. Nositelj ureda je JU Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije, koja je ovim projektom financiranim koji financira Europska komisija pridonijela jačanju rezultata informacijskih i promocijskih aktivnosti na razini Županije, ali i šire.

11.4. Apsorpcija EU sredstava iz europskih i strukturnih i investicijskih fondova

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije 2020. objavilo je izvještaj o iskorištenosti EU fondova po županijama za 2017., 2018. i 2019. godinu. U nastavku teksta nalazi se kratki pregled apsorpcije EU sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova za Karlovačku županiju.

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

U okviru ovog operativnog programa financiraju se projekti koji imaju za cilj gospodarski rast, stvaranje novih radnih mjesta, prvenstveno kroz ulaganje u infrastrukturne projekte u područjima prometa, energetike, zaštite okoliša te pružanje potpore razvoju poduzetništva i istraživačkih djelatnosti.

Od ukupnih EU sredstava koja su bila na raspolaganju Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014. – 2020., 64% sredstava je raspoloživo u okviru upravo ovog operativnog programa. Na području Karlovačke županije tijekom 2019. godine upravo u okviru ovog operativnog programa, ostvaren je najveći porast u ugovorenim EU sredstvima. Vrijednost ugovorenih bespovratnih sredstava u okviru OP Konkurentnost i kohezija za Karlovačku županiju u razdoblju od 2017. do 2019. godine prikazana je grafičkim prikazom 26.

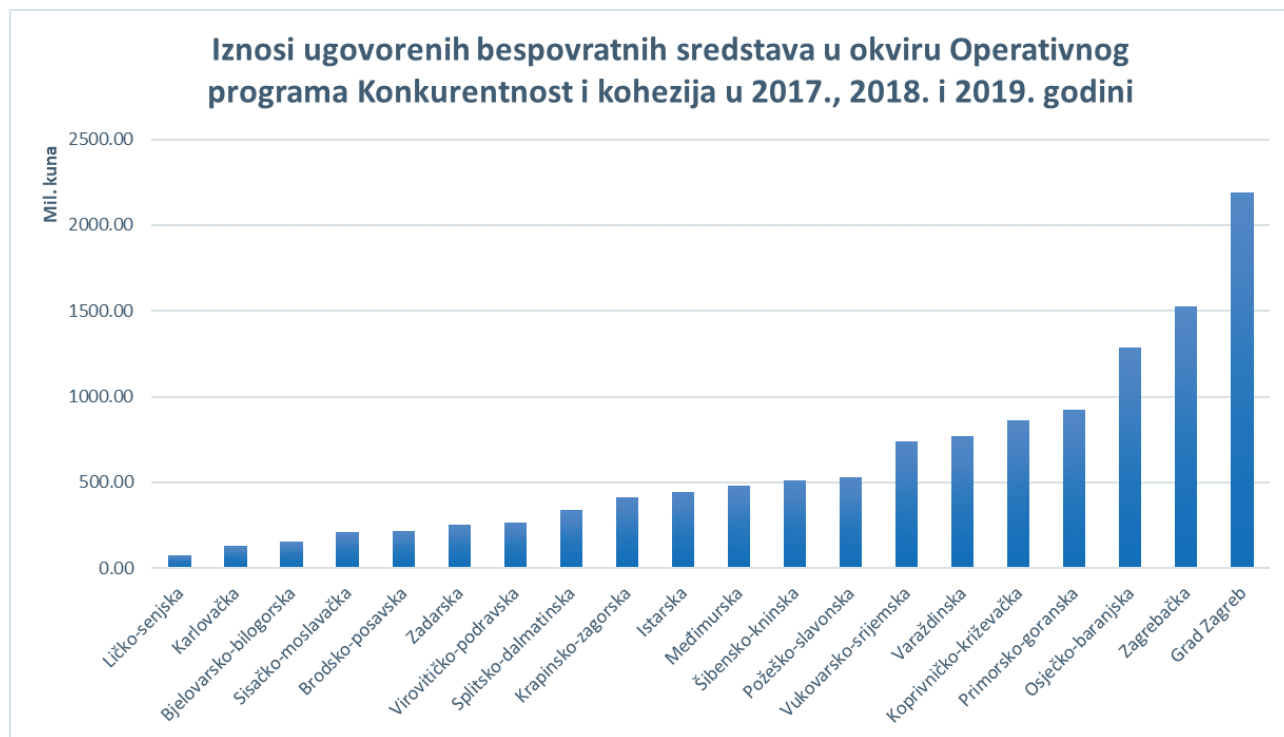

Grafički prikaz 26. Ugovorena bespovratna sredstva – OP Konkurentnost i kohezija – Karlovačka županija, 2017. – 2019.

Izvor: MRRFEU, 2020.

Samo tijekom 2019. godine korisnici EU sredstava s područja Karlovačke županije ugovorili su u okviru ovog operativnog programa projekte u vrijednosti 295 milijuna HRK, što je u usporedbi s 2018. porast u ugovaranju za više nego dvostruko, odnosno za 150%. Ukupno u razdoblju od 2014. do 2020. godine na području Karlovačke županije u okviru ovog operativnog programa, ugovoreno je projekata u vrijednosti od 546 milijuna HRK.

Grafički prikaz 27. Ugovorena bespovratna sredstva OPKK-a po županijama, 2017. – 2019.

Izvor: MRRFEU, 2020.

U usporedbi s drugim županijama, po uspješnosti u ovom operativnom programu od 2017. do 2019. godine, Karlovačka županija nalazi se na 19. mjestu od ukupno 20 županija + Grad Zagreb. Uzrok pozicioniranosti na predzadnjem mjestu je zbog slabijeg povlačenja EU sredstava u ranijim godinama zbog namjenskog izdvajanja sredstava korisnicima.

Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.

U okviru ovog operativnog programa, EU sredstvima financiraju se projekti za ulaganje u ljudski kapital i jačanje konkurentnosti europskog gospodarstva, koji pomažu ljudima da unaprijede svoje vještine i lakše se integriraju na tržište rada i projekti usmjereni na borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te na poboljšanje učinkovitosti javne uprave.

Od ukupnih EU sredstava koji su na raspolaganju RH, za financiranje projekata u okviru ovog operativnog programa na raspolaganju je 1,62 milijardi eura (15%).

Samo tijekom 2018. koja je za Karlovačku županiju u ovom operativnom programu bila najuspješnija, ugovoreno je projekata u vrijednosti od 61 milijun HRK, a ukupno u razdoblju od 2017. do 2019. na području ugovoreno je projekata u ukupnoj vrijednosti od 100 milijuna HRK, što Karlovačku županiju svrstava na ukupno 11. mjesto od 20 županija + Grad Zagreb.

Grafički prikaz 28. Ugovorena bespovratna sredstva u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali – Republika Hrvatska, 2017. – 2019.

Izvor: MRRFEU, 2020.

Program ruralnog razvoja 2014. – 2020.

Programom je definirano 16 mjera koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima općenito. Ukupna raspoloživa sredstva za RH, u ovom programu iznose 2.026 milijarde eura (18,5% od ukupno raspoloživih sredstava za RH).

Grafički prikaz 29. Ugovorena bespovratna sredstva u okviru programa ruralnog razvoja – Karlovačka županija, 2017. – 2019.

Izvor: MRRFEU, 2020.

U razdoblju od 2017. do 2019. na području Karlovačke županije ukupno je ugovoreno projekata u vrijednosti od 576 milijuna HRK, što Karlovačku županiju svrstava na ukupno 11. mjesto od 20 županija + Grad Zagreb (grafički prikaz 30).

Grafički prikaz 30. Bespovratna sredstva u okviru Programa ruralnog razvoja po županijama, 2017. – 2019.

Izvor: MRRFEU, 2020.

11.5. Strateško planiranje razvoja

U kontekstu važnosti strateškog planiranja razvoja i provođenja javnih politika, Karlovačka županija donijela je sljedeće (važeće) županijske strateške dokumente:

1. Razvojna strategija Karlovačke županije 2020+ – važeća do donošenja Plana razvoja
2. Studija prometnog razvoja Karlovačke županije – važeća do 2027.
3. Analiza stanja i strategija razvoja turizma Karlovačke županije do 2025. godine
4. Strategija razvoja ljudskih potencijala Karlovačke županije 2019. – 2024.
5. Strategija lovnog i ribolovnog turizma Karlovačke županije do 2020. godine. – produljena do 2027. godine
6. Strategija Karlovačka županija – Pametna županija
7. Akcijski plan provedbe strategije Karlovačka županija – Pametna županija do 2022. godine
8. Operativni plan razvoja cikloturizma Karlovačke županije.

Provedba prethodne Razvojne strategije Karlovačke županije 2020+ bila je usmjerena na nastojanje da se realiziraju osnovni strateški ciljevi:

- oživljavanje ruralnog prostora kroz uravnotežen razvoj svih područja
- konkurentno gospodarstvo, razvoj poljoprivrede, turizma i infrastrukture
- jačanje ljudskih resursa i strateško planiranje razvoja
- održivo upravljanje okolišem, prirodnim resursima i kulturnom baštinom gdje se najveći dio odnosio na projekte infrastrukture.

Razvojna strategija Karlovačke županije 2020+ u 10 prioriternih strateških projekata bila je usmjerena na:

- održivi razvoj prostora i učinkovito upravljanje razvojem Županije kroz razvoj komunalne i prometne infrastrukture, očuvanje prirode i okoliša te jačanje energetske infrastrukture
- oživljavanje i održiv razvoj ruralnog područja kroz unapređenje ruralnog turizma, razvitka primarne infrastrukture i razvoj ljudskih potencijala.

Zakon o sustavu strateškog planiranja¹¹ i upravljanja razvojem Republike Hrvatske uređuje sustav strateškog planiranja Republike Hrvatske i upravljanje javnim politikama odnosno pripremu, izradu, provedbu, izvješćivanje, praćenje provedbe i učinaka te vrednovanje akata strateškog planiranja koje sukladno svojim nadležnostima izrađuju, donose i provode javna tijela. Ovim zakonom uvodi se integrirani sustav planiranja razvoja na nacionalnoj razini te županijskim i lokalnim razinama, a koji obuhvaća dugoročno i srednjoročno strateško planiranje te kratkoročno realizaciju programa, aktivnosti i projekata. Novom hijerarhijom sustava planiranja, za područje županija donose se planovi razvoja kao srednjoročni akti strateškog planiranja. Njima se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja – Nacionalne razvojne strategije i sektorskih i višesektorskih strategija.

Donošenjem Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027. stavit će se u fokus provođenje javnih politika naznačenih kao prioriternih u Nacionalnoj razvojnoj strategiji do 2030. godine, a koje idu u smjeru održive gospodarske i društvene tranzicije bazirane na inovacijama, kvalitetnom obrazovanju, zelenoj ekonomiji, uključivom društvu čime se otvaraju nove razvojne mogućnosti za područje Karlovačke županije u novoj financijskog perspektivi.

11 NN 123/17 i 151/22

11.6. Popis akata strateškog planiranja čiju provedbu podupire strateški okvir Plana razvoja Karlovačke županije 2021.-2027.

R. BR.	NAZIV AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA	NOSITELJ IZRADE AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA
1.	Nacionalni plan oporavaka i otpornosti 2021.-2023.	Vlada Republike Hrvatske
2.	Nacionalni plan razvoja poduzetništva Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
3.	Nacionalni plan za digitalnu transformaciju gospodarstva za razdoblje 2021. – 2027.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
4.	Nacionalni plan poticanja inovacija Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2029.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
5.	Nacionalni plan za internacionalizaciju gospodarstva Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2029.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
6.	Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023. – 2028.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
7.	Integrirani nacionalni energetske i klimatski plan za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030. godine	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
8.	Strategija prilagodbe klimatskim promjenama Republike Hrvatske za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
9.	Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje do 2030. godine	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja / Hrvatske vode
10.	Strategija pametne specijalizacije od 2021. do 2029. godine	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstvo znanosti i obrazovanja
11.	Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. i Akcijski plan provedbe za razdoblje od 2021. do 2025.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
12.	Strategija zaštite prirode Republike Hrvatske i Akcijski plan za razdoblje od 2021. do 2025. godine	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
13.	Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2030 s pogledom na 2050. godinu	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
14.	Program energetske obnove zgrada sa statusom zaštićenog kulturnog dobra za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
15.	Program energetske obnove zgrada javnog sektora za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine

16.	Program energetske obnove obiteljskih kuća za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
17.	Program energetske obnove višestambenih zgrada za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
18.	Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
19.	Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
20.	Strategija upravljanja državnom imovinom za razdoblje 2019.-2025.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
21.	Nacionalni plan razvoja pravosudnog sustava za razdoblje 2021. – 2027.	Ministarstvo pravosuđa i uprave
22.	Nacionalni plan za razvoj javne uprave za razdoblje 2021. – 2027.	Ministarstvo pravosuđa i uprave
23.	Strategija sprečavanja korupcije za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo pravosuđa i uprave
24.	Strategija poljoprivrede za razdoblje od 2020. do 2030. godine	Ministarstvo poljoprivrede
25.	Strategija biogospodarstva	Ministarstvo poljoprivrede
26.	Strateški plan provedbe Zajedničke poljoprivredne politike za Republiku Hrvatsku za razdoblje 2021. – 2027.	Ministarstvo poljoprivrede
27.	Nacionalni strateški plan razvoja akvakulture	Ministarstvo poljoprivrede
28.	Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2030.	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
29.	Nacionalni plan razvoja širokopojasne infrastrukture za razdoblje 2021. – 2027.	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
30.	Strategija razvoja željezničkog sustava u Republici Hrvatskoj do 2032. godine	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO GOSPODARSTVA
I ODRŽIVOG RAZVOJA
10000 Zagreb, Radnička cesta 80
Tel: 01/ 3717 111 fax: 01/ 3717 149

Uprava za procjenu utjecaja na okoliš
i održivo gospodarenje otpadom

KLASA: 351-03/23-01/22
URBROJ: 517-05-1-1-23-2

Zagreb, 9. siječnja 2023.

KARLOVAČKA ŽUPANIJA
Upravni odjel za graditeljstvo i okoliš
Jurja Križanića 11
47000 Karlovac

PREDMET: Mišljenje o potrebi provedbe strateške procjene utjecaja na okoliš za Plan razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027. godine
– mišljenje, daje se

Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja (dalje u tekstu: Ministarstvo) zaprimila je 4. siječnja 2023. godine zahtjev Upravnog odjela za graditeljstvo i okoliš Karlovačke županije (KLASA: 400-01/20-01/8; URBROJ: 2133-07-01/01-22-133 od 28. prosinca 2022. godine) za ponovnim mišljenjem temeljem članka 66. stavka 1. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18; dalje u tekstu: Zakon) o potrebi provedbe postupka strateške procjene utjecaja na okoliš za Plan razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027. godine (dalje u tekstu: Plan razvoja). Uz predmetni zahtjev dostavljen je ispunjeni Obrazac o ocjeni o potrebi strateške procjene na okoliš iz Priloga II. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš („Narodne novine“, broj 3/17; dalje u tekstu: Uredba), nacrt prijedloga Plana razvoja (prosinac 2022.), SWOT analiza Plana razvoja te popis razvojnih projekata uvrštenih u Plan razvoja.

Ministarstvo je temeljem zahtjeva Upravnog odjela za graditeljstvo i okoliš Karlovačke županije iz studenoga 2021. godine te dopune zahtjeva iz travnja 2022. godine donijelo mišljenje (KLASA: 351-03/21-01/2222; URBROJ: 517-05-1-1-22-4 od 2. svibnja 2022. godine) da je za Plan razvoja potrebno provesti postupak strateške procjene utjecaja na okoliš, s obzirom na to da u tom trenutku na Plan razvoja nije bilo moguće primijeniti odredbe članka 69. Zakona, to jest dopunama navedenog zahtjeva nije dokazano jesu li vjerojatno značajni utjecaji na okoliš strateških projekata/zahvata Plana razvoja već procijenjeni u provedenim postupcima strateške procjene za

strategije, planove i programe iz područja regionalnog razvoja i prostornog planiranja na području Karlovačke županije.

U predmetnom zahtjevu za ponovnim mišljenjem o potrebi provedbe strateške procjene za Plan razvoja dostavljen je ispunjeni Obrazac o ocjeni o potrebi strateške procjene na okoliš te popis razvojnih projekata/zahvata uvrštenih u Plan razvoja, u kojem je navedeno da su Planom razvoja predviđeni posebni strateški ciljevi, mjere i projekti/zahvati koji daju okvir za provedbu zahvata za koje je obvezna provedba ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš, odnosno procjene utjecaja na okoliš. No, navedeni ciljevi, mjere i projekti/zahvati sastavni su dio već postojeće prostorno-planske dokumentacije Karlovačke županije, Županijske razvojne strategije Karlovačke županije 2020+ i Studije prometnog razvoja Karlovačke županije, u okviru čijeg donošenja su provedeni odgovarajući postupci strateške procjene te su propisane mjere zaštite okoliša i/ili mjere ublažavanja negativnog utjecaja na ekološku mrežu koje su na odgovarajući način prenesene u navedene dokumente i čine njihov sastavni dio. Također, za određene projekte/zahvate iz Plana razvoja već su provedeni i odgovarajući postupci ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš odnosno procjene utjecaja zahvata na okoliš.

Sukladno navedenom, a temeljem dostavljene dokumentacije iz koje je razvidno da se Planom razvoja ne planiraju zahvati koji podliježu ocjeni o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš odnosno procjeni utjecaja na okoliš, a koji već nisu sagledani u postupcima strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Karlovačke županije 2020+, Studije prometnog razvoja Karlovačke županije i Prostornog plana Karlovačke županije, mišljenje Uprave za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom Ministarstva je da je u predmetnom slučaju moguće primijeniti odredbe članka 69. Zakona te za Plan razvoja nije potrebno provesti postupak strateške procjene utjecaja na okoliš.

Donošenjem ovog mišljenja prestaje važiti Mišljenje (KLASA: 351-03/21-01/2222; URBROJ: 517-05-1-1-22-4 od 2. svibnja 2022. godine).

Napominjemo, ako tijekom postupka izrade Plana razvoja budu definirani novi projekti koji podliježu ocjeni o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš odnosno procjeni utjecaja na okoliš, a koji već nisu sagledani u gore navedenim postupcima strateške procjene, Ministarstvo će na temelju tih novih podataka razmotriti primjenu članka 63. Zakona.

Tablica 1. JLS i broj naselja u Karlovačkoj županiji

Tablica 2. CORINE *Land Cover* – digitalna baza podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja zemljišta u Republici Hrvatskoj 2012. – *Stanje zemljišnog pokrova u Karlovačkoj županiji, 2012.*

Tablica 3. Područja posebne namjene u Karlovačkoj županiji, 2021.

Tablica 4. Procjena ukupnog stanovništva Republike Hrvatske i Karlovačke županije, 2011. – 2020.

Tablica 5. Udio stanovnika JLS u ukupnom broju stanovnika Karlovačke županije, 2011. i 2020.

Tablica 6. Procjena stanovništva Karlovačke županije prema dobnim skupinama, sredina 2020.

Tablica 7. Prirodno kretanje stanovništva - Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2014. – 2020.

Tablica 8. Gustoća naseljenosti po JLS u Karlovačkoj županiji – usporedba 1991., 2011. i 2021.

Tablica 9. Pregled broja ukupno doseljenih i odseljenih stanovnika – Karlovačka županija, 2015. – 2020.

Tablica 10. Stanovi prema načinu korištenja – Karlovačka županija, 2011.

Tablica 11. Rangiranje prema 1.245 NUTS 3 regija EU, EU28=100

Tablica 12. BDV prema djelatnosti (u mil. HRK) - Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2019.

Tablica 13. Bruto investicije u dugotrajnu imovinu (tis. HRK) - Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2019.

Tablica 14. Bruto investicije u novu dugotrajnu imovinu prema vrstama imovine (tis. HRK) - Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2019.

Tablica 15. Inozemna izravna ulaganja – Karlovačka županija, 2018. i 2019.

Tablica 16. Inozemna izravna ulaganja po zemljama i prema djelatnosti – Karlovačka županija, 1993. – 2021.

Tablica 17. Broj poslovnih subjekata - Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2020.

Tablica 18. Pravno ustrojbeni poslovni subjekti - Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2020.

Tablica 19. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Karlovačke županije (iznosi u tisućama HRK, plaće u HRK), 2019. i 2020.

Tablica 20. TOP 5 gradova*/općina Karlovačke županije po kriteriju ukupnih prihoda poduzetnika, 2020.

Tablica 21. Rang lista TOP 10 poduzetnika sa sjedištem u Karlovačkoj županiji – po ukupnom prihodu, 2020.

Tablica 22. Poduzeća u Karlovačkoj županiji s ostvarenom najvećom dobiti, 2020.

Tablica 23. Rang lista TOP 10 poduzetnika sa sjedištem u Karlovačkoj županiji – po broju zaposlenih, 2020.

Tablica 24. Broj obrta u Karlovačkoj županiji, 2019. i 2020.

Tablica 25. Obrti u Karlovačkoj županiji – po gradovima, 2004. – 2019.

Tablica 26. Struktura obrta prema vrsti djelatnosti u Karlovačkoj županiji, 2019. i 2020. (stanje lipanj 2021.)

Tablica 27. Poduzetničke zone u Karlovačkoj županiji – aktivne, 2021.

Tablica 28. Udio zaposlenih u sektorima Karlovačke županije, 2020.

Tablica 29. Zaposleni u prerađivačkoj industriji - Karlovačka županija, 2020.

Tablica 30. Građevinske dozvole - Karlovačka županija, Kontinentalna Hrvatska i Republika Hrvatska, 2018., 2019. i 2020.

Tablica 31. Ukupno završene zgrade u Karlovačkoj županiji, 2020.

Tablica 32. Vrijednosti izvršenih radova prema vrstama građevina (u tis. HRK) – Karlovačka županija, 2020.

Tablica 33. Poslovni subjekti u trgovini – stanje 31. prosinca 2020.

Tablica 34. Prihodi po djelatnostima – Karlovačka županija, 2019.

Tablica 35. Broj kreveta – Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2018. i 2019.

Tablica 36. Tip smještaja – Karlovačka županija, 2017.

Tablica 37. Dolasci turista i noćenja – Karlovačka županija i Republika Hrvatska – usporedba 2019., 2020. i 2021.

Tablica 38. Prirodne i kulturne atrakcije – Karlovačka županija

Tablica 39. TOP 13 atrakcija Karlovačke županije – prema komentarima i ocjenama gostiju

Tablica 40. Izdvojene ugostiteljsko-turističke zone od županijskog interesa (veće od 25 ha) - Karlovačka županija

- Tablica 41. Ugostiteljsko-turistička namjena površina (ha) – Karlovačka županija, 2020.
- Tablica 42. Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina – Karlovačka županija, 2020.
- Tablica 43. Ciglarska glina – 1 eksploatacijsko polje – Karlovačka županija, 2021.
- Tablica 44. Građevni pijesak i šljunak – 1 eksploatacijsko polje – Karlovačka županija, 2021.
- Tablica 45. Tehničko građevni kamen – 12 eksploatacijskih polja – Karlovačka županija, 2021.
- Tablica 46. Aktivna eksploatacijska polja – Karlovačka županija, stanje 18. svibnja 2021.
- Tablica 47. Površine poljoprivrednog zemljišta po kulturama u ARKOD sustavu – Karlovačka županija, 2017. – 2019.
- Tablica 48. Brojno stanje poljoprivrednih gospodarstava – Karlovačka županija, 2017. – 2020.
- Tablica 49. Površine pod vinogradima – Karlovačka županija, 2020.
- Tablica 50. Broj subjekata upisanih u Vinogradarski registar – Karlovačka županija, 2020.
- Tablica 51. Broj uzgajivača i broj grla – Karlovačka županija i Republika Hrvatska (ukupno) - stanje 31.12.2019.
- Tablica 52. Broj isporučitelja i isporučena količina kravljeg mlijeka – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2017. – 2020.
- Tablica 53. Broj isporučitelja i isporučena količina kravljeg mlijeka po JLS, Karlovačka županija, 2019.
- Tablica 54. Šumarije i radne jedinice Hrvatskih šuma – Karlovačka županija, 2021.
- Tablica 55. Površina šuma – državne i privatne – Karlovačka županija, 2020.
- Tablica 56. Drvna zaliha i prirast šuma – Karlovačka županija, 2020.
- Tablica 57. Prihodi od sječe državnih šuma – Karlovačka županija, 2020.
- Tablica 58. Rezultati poslovanja drvoprerađivačkog sektora – Karlovačka županija, 2019.
- Tablica 59. Financijski pokazatelji djelatnosti prerade drva i proizvoda od drva – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2019.
- Tablica 60. Ukupni prihodi, zaposleni i broj tvrtki u djelatnosti šumarstva i sječe drva – Republika Hrvatska i Karlovačka županija - 2019.
- Tablica 61. Broj poslovnih subjekata – prerada drva i proizvodnja namještaja – županije Republike Hrvatske, 2018.
- Tablica 62. Lovišta na području Karlovačke županije, 2021.
- Tablica 63. Aktivno stanovništvo i registrirana nezaposlenost prema godinama u Karlovačkoj županiji (administrativni izvori) - stanje 31.03.2021.
- Tablica 64. Podaci o neto plaći – Karlovačka županija, 2014. – 2021.
- Tablica 65. Prikaz strukture zaposlenih kod pravnih osoba prema djelatnostima – Karlovačka županija – stanje rujan 2021.
- Tablica 66. Prijavljene potrebe za radnicima kumulativno, prema djelatnostima – Karlovačka županija, 2016. – 2020.
- Tablica 67. Broj nezaposlenih prema godinama – Karlovačka županija, 2016. – 2021.
- Tablica 68. Prosječan broj nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja – Karlovačka županija, 2016. – 2020.
- Tablica 69. Najtraženiji radnici po vrsti zanimanja u Područnom uredu Karlovac, kumulativno 2016. – 2020., frekvencija > 300
- Tablica 70. Broj stanovnika starijih od 15 godina prema najvišoj završenoj školi – Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2011.
- Tablica 71. Broj djece u predškolskim ustanovama u Karlovačkoj županiji – šk. god. 2016./2017. – 2021./2022.
- Tablica 72. Broj učenika u osnovnim školama Karlovačke županije – šk. god. 2016./2017. – 2021./2022.
- Tablica 73. Osnovne škole na području Karlovačke županije, 2021.
- Tablica 74. Škole u Karlovačkoj županiji u kojima se provodi obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina, 2021.
- Tablica 75. Škole u Karlovačkoj županiji koje provode glazbeni odgoj i glazbeno obrazovanje, 2021.
- Tablica 76. Škole u Karlovačkoj županiji koje provode program produženog boravka, 2021.
- Tablica 77. Srednjoškolske ustanove na području Karlovačke županije, 2021.
- Tablica 78. Broj učenika u srednjim školama Karlovačke županije – šk. god. 2016./2017. – 2021./2022.
- Tablica 79. Pregled ukupnog broja učenika smještenih u učeničke domove, Karlovačka županija – šk. god. 2021./2022.
- Tablica 80. Broj studenata na Veleučilištu u Karlovcu – šk. god. 2015./2016. – 2019./2020.

- Tablica 81. Broj studenata s prebivalištem u Karlovačkoj županiji – šk. god. 2014./2015. – 2019./2020.
- Tablica 82. Površine sportsko-rekreacijske namjene prema PPKŽ-u – stanje 2018.
- Tablica 83. Zdravstvene ustanove u Karlovačkoj županiji – stanje 31. 12. 2019.
- Tablica 84. Rad stacionarnih zdravstvenih ustanova – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2020.
- Tablica 85. Koncesionari na području Karlovačke županije – prema djelatnosti, 2020.
- Tablica 86. Broj zdravstvenih djelatnika zaposlenih u zdravstvenim ustanovama i privatnoj praksi i broj stanovnika na jednog zdravstvenog djelatnika – Karlovačka županija, 2019.
- Tablica 87. Doktori medicine u zdravstvenom sustavu prema spolu – Karlovačka županija, 2019.
- Tablica 88. Prava u socijalnoj skrbi u Karlovačkoj županiji – stanje 31.2.2019.
- Tablica 89. Organizacija vatrogasne zajednice Karlovačke županije, 2019.
- Tablica 90. Vrste intervencija vatrogasne službe na području Karlovačke županije, 2020.
- Tablica 91. Procjena scenarija rizika od velikih nesreća – Karlovačka županija, 2019.
- Tablica 92. Analiza sustava civilne zaštite, područje preventive – Karlovačka županija, 2019.
- Tablica 93. Ocjena spremnosti operativnih snaga sustava civilne zaštite – Karlovačka županija, 2019.
- Tablica 94. Pregled emisije onečišćujućih tvari u zrak prema operateru i lokaciji – Karlovačka županija, 2020.
- Tablica 95. Zaštićena područja u Karlovačkoj županiji, 2021.
- Tablica 96. Područja ekološke mreže NATURA 2000 kojima ne upravlja Javna ustanova NATURA VIVA, 2021.
- Tablica 97. Područja ekološke mreže NATURA 2000 kojima upravlja Javna ustanova NATURA VIVA (samostalno ili u suradnji s drugim ustanovama), 2021.
- Tablica 98. Podaci o vodoopskrbi u Karlovačkoj županiji, 2020.
- Tablica 99. Količina proizvedenog komunalnog otpada – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2019.
- Tablica 100. Stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada (%) – općine i gradovi Karlovačke županije, 2019.
- Tablica 101. Podaci o energetske subjektima u sektoru toplinske energije – Karlovačka županija, 2019.
- Tablica 102. Hidroelektrane na području Karlovačke županije, 2021.
- Tablica 103. Elektrane na biomasu – Karlovačka županija, 2021.
- Tablica 104. Cestovna mreža Karlovačke županije, 2015. – 2020.
- Tablica 105. Gustoća cestovne mreže – Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2015. – 2020.
- Tablica 106. Podaci o vremenu putovanja od Karlovca do bližih gradova
- Tablica 107. Planirani iznos sredstava za provedbu programa održavanja županijskih i lokalnih cesta – ŽUC Karlovac, 2020. – 2022.
- Tablica 108. Planirani rashodi za redovno održavanje – ŽUC Karlovac, 2020. – 2022.
- Tablica 109. Cikloturističke rute Karlovačke županije, 2021.
- Tablica 110. Željeznički promet putnika i robe – Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2015. – 2020.
- Tablica 111. Razvojni stupanj i indeks razvijenosti JLS-ova Karlovačke županije, 2018.
- Tablica 112. HGK Indeks gospodarske snage županija i njegove sastavnice, 2018.
- Tablica 113. Promjene rangiranja županija prema HGK-ovom indeksu gospodarske snage, 2016. – 2018.
- Tablica 114. Školske ustanove u vlasništvu Karlovačke županije, 2021.
- Tablica 115. Županijske zdravstvene ustanove, 2021.

POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA

- Grafički prikaz 1. Kretanje broja stanovnika u Karlovačkoj županiji, 1961. – 2020.
- Grafički prikaz 2. Udio stanovnika prema vrsti JLS-a – Karlovačka županija, 2021.
- Grafički prikaz 3. Vanjska migracija stanovništva Karlovačke županije, 2015. – 2020.
- Grafički prikaz 4. Realna godišnja stopa promjene BDP – Republika Hrvatska, 2008. – 2021.
- Grafički prikaz 5. BDP u Karlovačkoj županiji – tekuće cijene u milijunima HRK, 2014. – 2019.
- Grafički prikaz 6. BDP po stanovniku u HRK – Karlovačka županija i Republika Hrvatska, 2014. – 2019.
- Grafički prikaz 7. Uvoz i izvoz Karlovačke županije u usporedbi s drugim županijama (tis. HRK)¹, 2020.
- Grafički prikaz 8. Top 5 izvoznih tržišta Karlovačke županije, 2019.
- Grafički prikaz 9. Aktivni poslovni subjekti u Republici Hrvatskoj, lipanj 2020.
- Grafički prikaz 10. Udio obrta u Karlovačkoj županiji – analiza po gradovima, 2020.
- Grafički prikaz 11. Gospodarski sektori u Karlovačkoj županiji prema prihodima poduzetnika koji su predali financijske izvještaje, 2019.
- Grafički prikaz 12. Prerađivačka industrija prema djelatnostima po ukupnim prihodima u Karlovačkoj županiji, 2020.
- Grafički prikaz 13. Godišnje stope promjene industrijske proizvodnje u Republici Hrvatskoj, 2020. – 2021.
- Grafički prikaz 14. Realni promet u trgovini na malo u Republici Hrvatskoj, siječanj 2019. – studeni 2020.
- Grafički prikaz 15. Školska sprema nositelja poljoprivrednog gospodarstva u Karlovačkoj županiji – stanje 31.12.2020.
- Grafički prikaz 16. Dob nositelja poljoprivrednog gospodarstva u Karlovačkoj županiji – stanje 31.12.2020.
- Grafički prikaz 17. Kretanje prihoda djelatnosti prerade drva i proizvoda od drva – Karlovačka županija, 2008. – 2019.
- Grafički prikaz 18. Broj aktivnih udruga prema područjima djelovanja – Karlovačka županija, 2021.
- Grafički prikaz 19. Umrli s prebivalištem u Karlovačkoj županiji i Republici Hrvatskoj – usporedba po skupinama bolesti i stopi na 100.000 stanovnika, 2019.
- Grafički prikaz 20. Stope mortaliteta dojenčadi – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2009. – 2019.
- Grafički prikaz 21. Vršno opterećenje (MW) – Elektra Karlovac, 2007. – 2019.
- Grafički prikaz 22. Vršno opterećenje (MW) – Elektrolika Gospić, 2007. – 2019.
- Grafički prikaz 23. Usporedba županija po broju elektrana, 2019.
- Grafički prikaz 24. Stupanj motorizacije u Karlovačkoj županiji, 2016. – 2020.
- Grafički prikaz 25. Broj registriranih električnih, hibridnih i *plug in* hibridnih vozila – Karlovačka županija, 2015. – 2021.
- Grafički prikaz 26. Ugovorena bespovratna sredstva – OP Konkurentnost i kohezija – Karlovačka županija, 2017. – 2019.
- Grafički prikaz 27. Ugovorena bespovratna sredstva OPKK-a po županijama, 2017. – 2019.
- Grafički prikaz 28. Ugovorena bespovratna sredstva u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali – Republika Hrvatska, 2017. – 2019.
- Grafički prikaz 29. Ugovorena bespovratna sredstva u okviru programa ruralnog razvoja – Karlovačka županija, 2017. – 2019.
- Grafički prikaz 30. Bespovratna sredstva u okviru Programa ruralnog razvoja po županijama, 2017. – 2019.

1 Podaci po županijama dobiveni su na osnovi razvrstavanja poduzeća, koja su realizirala izvoz i uvoz, u županiji u kojoj su registrirana prema Statističkom poslovnom registru na dan 1. ožujka 2021.

- Slika 1. Karlovačka županija
- Slika 2. Republika Hrvatska sa županijama
- Slika 3. NUTS2 podjela Hrvatske 2013. – 2019.
- Slika 4. NUTS2 podjela Hrvatske 2019.
- Slika 5. Gradovi i općine u Karlovačkoj županiji
- Slika 6. CORINE Land Cover – digitalna baza podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja zemljišta u Republici Hrvatskoj 2012. – Stanje zemljišnog pokrova u Karlovačkoj županiji 2012.
- Slika 7. Ograničenja u korištenju – područja intenziteta najvećeg potresa, Karlovačka županija
- Slika 8. Minski sumnjiva područja na području Karlovačke županije - stanje 2021.
- Slika 9. *Područja posebne namjene; Izvor: Prostorni plan Karlovačke županije – dokumentacija ZPU KŽ, 2018.*
- Slika 10. Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina na području Karlovačke županije, 2020.
- Slika 11. Poljoprivredno zemljište u Karlovačkoj županiji, 2018.
- Slika 12. Šume u Karlovačkoj županiji, 2018.
- Slika 13. Područja posebnih uvjeta korištenja – kulturna baština, Karlovačka županija
- Slika 14. Organizacija Vatrogasne zajednice Karlovačke županije, 2019.
- Slika 15. Promjena prizemne temperature zraka (u °C) u Europi u razdoblju 2041. – 2070. u odnosu na razdoblje 1961. – 1990. prema rezultatima srednjaka ansambla globalnog klimatskog modela ECHAM5/MPI-OM za A2 scenarij emisije plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno)
- Slika 16. Promjena oborine u Europi (u mm/dan) u razdoblju 2041. – 2070. u odnosu na razdoblje 1961. – 1990. prema rezultatima srednjaka ansambla globalnog klimatskog modela ECHAM5/MPI-OM za A2 scenarij emisije plinova staklenika za zimu (lijevo) i ljeto (desno)
- Slika 17. Područja posebnih uvjeta korištenja – zaštita prostora, Karlovačka županija, 2018.
- Slika 18. Zaštićena područja u Karlovačkoj županiji, 2018.
- Slika 19. Vodonosnici i zahvati voda za javnu upotrebu - Republika Hrvatska i Karlovačka županija
- Slika 20. Lokacije zahvata geotermalnih i mineralnih voda – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2008.
- Slika 21. Strateške rezerve podzemnih voda – Republika Hrvatska i Karlovačka županija, 2008.
- Slika 22. Vodnogospodarski sustav Karlovačke županije – korištenje voda, 2018.
- Slika 23. Vodnogospodarski sustav – sustav odvodnje u Karlovačkoj županiji, 2018.
- Slika 24. Energetski sustav – elektroenergetika u Karlovačkoj županiji, 2018.
- Slika 25. Energetski sustav – HEP ODS Karlovac
- Slika 26. Energetski sustav – proizvodnja i cijevni transport nafte i plina – Karlovačka županija, 2018.
- Slika 27. Istražno polje Karlovac 1
- Slika 28. Prometna mreža Republike Hrvatske, 2018.
- Slika 29. Cestovni promet u Republici Hrvatskoj, 2020.
- Slika 30. Cestovna mreža u Karlovačkoj županiji, 2018.
- Slika 31. Infrastrukturni sustavi – željeznički promet – Karlovačka županija, 2018.
- Slika 32. Udio emisija stakleničkih plinova po vrsti prijevoza, 2017.
- Slika 33. Infrastrukturni sustavi – pošta i telekomunikacije – Karlovačka županija, 2018.
- Slika 34. Prikaz podataka o dostupnosti i korištenju brzina nepokretnog širokopojasnog pristupa kućanstava na području Karlovačke županije te gradova Karlovac, Duga Resa, Ogulin, Ozalj i Slunj u Mbit/s, 2021.

POPIS KRATICA

APPRRR	Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
ARKOD	Nacionalni sustav identifikacije zemljišnih parcela; evidencija uporabe poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj u digitalnom obliku
AZO	Agencija za zaštitu okoliša
BDP	Bruto domaći proizvod
BDV	Bruto dodana vrijednost
BIH	Republika Bosna i Hercegovina
CFL	engl. Compact Fluorescent light - Kompaktne fluorescentne žarulje
CISOK	Centar za informiranje i savjetovanje o karijeri
COVID-19	Virusna bolest uzrokovana novim koronavirusom SARS-CoV-2
CR	engl. <i>Critically Endangered species</i> - kritično ugrožena staništa ili vrsta
CTS	Centralni toplinski sustavi
CVH	Centar za vozila Hrvatske
CZSS	Centar za socijalnu skrb
DHMZ	Državni hidrometeorološki zavod
DV	Dalekovod
DVD	Dobrovoljno vatrogasno društvo
DZS	Državni zavod za statistiku
eDPZ	Informatički sustav za evidenciju državnog poljoprivrednog zemljišta
EN	engl. <i>Endangered species</i> - ugrožena staništa ili vrsta
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
ET 2020.	Europska suradnja u području obrazovnih politika
EU	Europska Unija
EUCF	engl. <i>European City Facility</i> – inicijativa za podršku jedinicama lokalne samouprave u razvoju investicijskih dokumenata za ulaganja u održivu energiju
Europe Direct Karlovac	Informacijski ured u Karlovcu, dio Europske mreže za informiranje
Fina	Financijska agencija
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
GDCK	Gradska društva Crvenog križa
HAKOM	Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HAMAG BICRO	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije
HAPIH	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HE	Hidroelektrana
HEP ODS	HEP Operator distribucijskog sustava d.o.o.
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HGSS	Hrvatska gorska služba spašavanja
HNB	Hrvatska narodna banka
HOK	
Karlovačke županije	Hrvatska obrtnička komora Karlovačke županije
HOO	Hrvatski olimpijski odbor
HOC Bjelolasica	Hrvatski olimpijski centar Bjelolasica

HOPS	operator elektroenergetskog prijenosnog sustava u RH
HPA	Hrvatska poljoprivredna agencija
HRK	Hrvatska kuna
HVAC	engl. <i>Heating, ventilation, and air conditioning</i> - Grijanje, ventilacija i klimatizacija
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZO	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
HZZ PU Karlovac	Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područni ured Karlovac
ICT	Informacijske i komunikacijske tehnologije
IEA	Međunarodna energetska agencija
IR	Istraživačko-razvojna djelatnost
IUCN	engl. <i>International Union for Conservation of Nature</i> – Međunarodna unija za očuvanje prirode
JP(R)S	Jedinica područne (regionalne) samouprave
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JRDŽ	Jedinstveni registar domaćih životinja
JU	Javna ustanova
JURRA KŽ	Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
JVP	Javna vatrogasna postrojba
LAG	Lokalna akcijska grupa
LED	engl. <i>Light Emitting Diode</i> – dioda koja emitira svjetlost
mHE	Mala hidroelektrana
mil.	Milijun
MINGO	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
MRRFEU	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske
NGA	engl. <i>Next Generation Access</i> – Pristupne mreže slijedeće (nove) generacije
NN	Narodne novine
NP	Nacionalni park
NUTS2	fr. <i>Nomenclature des unités territoriales statistiques</i> - „Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku“, statistička klasifikacija prostornih jedinica RH
OB	Opća bolnica
ODS	Operator distribucijskog sustava
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPEM	Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu
OPG	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
OPKK	Operativni program konkurentnost i kohezija
OŠ	Osnovna škola
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PPS	engl. <i>purchasing power standard</i> - Standard kupovne moći
PO	Proizvođačka organizacija
POP	Područja očuvanja značajna za ptice
POS+	Program poticanja prodaje stanova na tržištu
POUKA	Pučko otvoreno učilište u Karlovcu
POVS	Područja značajnih za očuvanje vrsta i stanišnih tipova
PP	Park prirode

PPKŽ	Prostorni plan uređenja Karlovačke županije
PPUO	Prostorni plan uređenja općine
PPUO/G	Prostorni planovi uređenja općina i gradova
PRPZ	Programi raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu RH
PTSP	Posttraumatski stresni poremećaj
PUO	Procjena utjecaja na okoliš
RCK	Regionalni centar kompetentnosti
RegCM	eng. <i>Regional Climate Model</i> - klimatski model prostorne razlučivosti do 10 km
REGEA	Regionalna energetska agencija Sjeverozapadne Hrvatske
Registar OIEKPP	Registar obnovljivih izvora energije i kogeneracije te povlaštenih proizvođača
RH	Republika Hrvatska
SAD	Sjedinjene Američke Države
SDF	Baza podataka za pristup svim podacima Natura 2000
SKM	Standard kupovne moći
SPRRH	Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske
SPUO	Strateška procjena utjecaja zahvata na okoliš
STS	Samostalnim toplinski sustavi
SUVAG	Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora
SZO	Svjetska zdravstvena organizacija
Tis.	Tisuća
TS	Električna trafostanica
UN	Ujedinjeni narodi
UNICEF	Dječji fond Ujedinjenih naroda, agencija Ujedinjenih naroda odgovorna za pružanje humanitarne i razvojne pomoći djeci diljem svijeta
UPOV	Uređaja za pročišćavanje otpadnih voda
UŠP	Uprava šuma Podružnica; RJ – radne jedinice
VU	engl. <i>Vulnerable species</i> - ranjiva staništa ili vrsta
webGIS	Geoinformacijski sustav implementiran 2018. kao programsko rješenje za vođenje baze prostornih podataka
ZAKUD	Zajednice amaterskih kulturno-umjetničkih djelatnosti
ZPU KŽ	Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Karlovačke županije
ZŠKŽ	Zajednica športova Karlovačke županije
ZTS	Zatvoreni toplinski sustavi
ZZOP	Zavod za zaštitu okoliša i prirode unutar Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja
ŽUC Karlovac	Županijska uprava za ceste Karlovac
ŽVOC	Županijski vatrogasni operativni centar Karlovac

Pojam

Definicija

Akti strateškog planiranja

Akti strateškog planiranja uključuju nacionalnu razvojnu strategiju, višesektorske i sektorske strategije, nacionalne planove, planove razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Program Vlade Republike Hrvatske, program konvergencije, nacionalni program reformi te provedbene programe tijela državne uprave i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Analiza stanja

Sustavna procjena vanjskog okruženja, uključujući društveno-gospodarske i geopolitičke čimbenike i trendove, i unutarnjeg okruženja, uključujući organizacijske čimbenike i kapacitete, koji će vjerojatno imati pozitivan ili negativan utjecaj na sposobnost nekog tijela da ostvari svoju viziju, misiju i mandat te postigne svoje strateške i posebne ciljeve.

ARKOD parcela

Neprekinuta površina poljoprivrednog zemljišta koju obrađuje samo jedno poljoprivredno gospodarstvo, klasificirana obzirom na vrstu uporabe zemljišta.

Biblioteka pokazatelja

Popis pokazatelja kojeg uspostavlja i održava KT, a koriste ga tijela zadužena za izradu, provedbu i praćenje provedbe akata strateškog planiranja.

Europski semestar

Godišnji ciklus usklađivanja i koordinacije gospodarskih i fiskalnih politika država članica EU. Omogućuje državama članicama EU raspravu o njihovim gospodarskim i proračunskim planovima te praćenje napretka prema zadanom terminskom planu kroz cijelu godinu.

EU28=100

Razina cijena svake zemlje izražena je kao indeksi u odnosu na prosjek trenutnih 28 zemalja Europske unije (EU28 = 100). 28 zemalja EU uključuje Belgiju, Bugarsku, Češku, Dansku, Njemačku, Estoniju, Irsku, Grčku, Španjolsku, Francusku, Hrvatsku, Italiju, Cipar, Latviju, Litvu, Luksemburg, Mađarsku, Maltu, Nizozemsku, Austriju, Poljsku, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Slovačka, Finska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo.

Financijski plan

Akt proračunskog ili izvanproračunskog korisnika u kojem su iskazani njegovi prihodi i rashodi, u skladu s proračunskim klasifikacijama iz Zakona o proračunu.

Fondovi EU

Fondovi Europske unije su instrumenti kohezijske politike EU kojima se nastoji podržati gospodarsku, društvenu i teritorijalnu koheziju i ostvariti ciljeve strategije EU za poticanje pametnog, održivog i uključivog rasta.

Intervencijska logika

Metodologija kojom se uspostavlja logička veza između ciljeva, mjera, aktivnosti, projekata i pokazatelja te omogućuje usporedba ostvarenih rezultata u odnosu na planirane ciljeve.

Javna politika

Usmjerenost djelovanja javnih tijela na ciljeve kojima se odgovara na javne potrebe ili probleme u određenom razdoblju.

Komunikacijska strategija	Dokument kojim se određuju komunikacijski ciljevi koje nositelj izrade akta strateškog planiranja želi postići komunikacijom s javnošću i definiraju ključne komunikacijske poruke, ciljne skupine i komunikacijski kanali.
Komunikacijski akcijski plan	Dokument kojim se definira okvir za postizanje komunikacijskih ciljeva određenih komunikacijskom strategijom te detaljno razrađuju mjere i aktivnosti informiranja i vidljivosti na operativnoj razini planirane u svrhu provedbe komunikacijskih ciljeva.
Koordinator za strateško planiranje	Unutarnja ustrojstvena jedinica u tijelu državne uprave nadležna za poslove strateškog planiranja.
LEADER program	Inicijativa Europske unije za potporu projektima ruralnog razvoja pokrenutih na lokalnoj razini u svrhu revitalizaciju ruralnih područja i stvaranja novih radnih mjesta.
Lockdown (engl.)	Zatvaranje, privremena je mjera koju određuje državna vlast s ograničenjima u javnom životu radi zaustavljanja širenja epidemije ili pandemije
Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice, CLLD (eng. Community Led Local Development)	Mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti. CLLD se provodi putem integriranih i multisektorskih strategija lokalnog razvoja dizajniranih na način da uvažavaju lokalne potrebe i potencijale, a uključuje inovativne razvojne mogućnosti u lokalnom kontekstu, umrežavanje i suradnju.
Mjera	Skup međusobno povezanih aktivnosti i projekata u određenom upravnom području kojom se izravno ostvaruje posebni cilj, a neizravno pridonosi ostvarenju strateškoga cilja.
Nacionalna razvojna strategija	Hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj koji služi za oblikovanje i provedbu razvojnih politika Republike Hrvatske.
Nositelj izrade akta strateškog planiranja	Tijelo koje je zakonom, obvezujućim međunarodnim aktom, odlukom Vlade ili predstavničkog tijela JLP(R)S zaduženo za izradu pojedinog akta strateškog planiranja.
Pokazatelj ishoda	Kvantitativni ili kvalitativni mjerljivi podatak koji omogućuje praćenje, izvješćivanje i vrednovanje uspješnosti u postizanju utvrđenog posebnog cilja.
Posebne preporuke Europske komisije za državu članicu	Posebne preporuke pružaju smjernice državama članicama EU o makroekonomskim, proračunskim i strukturnim politikama u okviru Europskog semestra u skladu s člancima 121. i 148. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (CSRs).
Posebni cilj	Predstavlja srednjoročne ciljeve koji su u funkciji izravne podrške postizanju strateških ciljeva utvrđenih Nacionalnom razvojnom strategijom te sektorskim ili višesektorskim strategijama. Posebni ciljevi utvrđuju se u nacionalnim planovima a povezuju se s proračunskim programima.

Praćenje provedbe	Proces prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja kojima se sustavno prati uspješnost provedbe ciljeva i mjera akata strateškog planiranja.
Proizvođačke organizacije	Poseban oblik udruživanja poljoprivrednika sa svrhom jačanja tržišne konkurentnosti.
Registar OIEKPP	Registar obnovljivih izvora energije i kogeneracije te povlaštenih proizvođača ; jedinstvena evidencija projektima obnovljivih izvora energije i visokoučinkovite kogeneracije, proizvodnim postrojenjima koja koriste obnovljive izvore energije, odnosno visokoučinkovitim kogeneracijskim postrojenjima te povlaštenim proizvođačima na području Republike Hrvatske.
Projekt (prema definiciji u Zakonu o proračunu)	Dio proračunskog programa unaprijed zadanog trajanja u kojem su planirani rashodi i izdaci za ostvarivanje ciljeva utvrđenih programom.
Projekt (prema definiciji u Zakonu o SP-u)	Niz međusobno povezanih aktivnosti koje se odvijaju određenim redoslijedom radi postizanja ciljeva unutar određenoga razdoblja i određenih financijskih sredstava.
Provedbeni mehanizam	Provedbeni mehanizam opisuje način provedbe u svrhu ostvarenja strateškog cilja, kroz uporabu upravno-pravnih (normativne aktivnosti) ili pravno obvezujućih instrumenata (ugovora) te uspostavu programa potpore, financiranja ili shema za dodjelu sredstava specifične namjene koji su definirani zakonskim ili podzakonskim aktom.
Provedbeni program	Kratkoročni akt strateškog planiranja koji donosi tijelo državne uprave, jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave u roku od 120 dana od formiranja nove Vlade ili predstavničkog tijela ili imenovanja novog čelnika tijela, povezan s višegodišnjim proračunom. Plan se odnosi na mandatno razdoblje Vlade Republike Hrvatske i opisuje relevantne prioritetne mjere za provedbu ciljeva NRS-a, Programa Vlade, planova razvoja jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave i/ili ostalih akata strateškog planiranja.
Razvojni smjer	Hijerarhijski najviši element logičkog okvira za strateško planiranje, čija je svrha ostvarenje vizije razvoja definirane nacionalnom razvojnom strategijom.
Regionalni koordinator	Pravna osoba osnovana u skladu sa propisom koji uređuje područje politike regionalnog razvoja, radi učinkovite koordinacije poslova strateškog planiranja i poticanja regionalnog razvoja za područje JP(R)S.
Sektorska strategija	Dugoročni akt strateškog planiranja od nacionalnog značaja za oblikovanje i provedbu javne politike u određenom upravnom području.
Strateški cilj	Dugoročni ili srednjoročni cilj kojim se izravno podupire ostvarenje razvojnih smjerova.
Strateški okvir	Čine ga suštinski elementi sustava strateškog planiranja, kao što su razvojni smjerovi, strateški ciljevi, posebni ciljevi, mjere, aktivnosti i projekti izraženi pokazateljima učinka, ishoda, rezultata i neposrednog rezultata.
Strateški projekt regionalnoga razvoja	Projekt čiji je nositelj javnopravno tijelo, a kojemu je cilj jačanje regionalne konkurentnosti kroz razvoj regionalne infrastrukture, horizontalnu i/ili vertikalnu integraciju lanca vrijednosti jednog ili više sektora, sustavna ili pilot rješenja kojim se odgovara na jedan ili više društvenih izazova te kojim se sinergijski djeluje u smislu koristi i učinka na razvoj određenog područja.

Strateško planiranje	Strateško planiranje je proces kojim se definira smjer djelovanja odnosno strategija, plan ili program, te donošenje odluka o raspoređivanju resursa u skladu s tom strategijom, planom ili programom. Strateško planiranje odnosi se i na mehanizme kontrole za provedbu strategije, plana ili programa.
Sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem	Sustav koji organizacijski i informacijski objedinjava proces strateškog planiranja: pripremu, izradu, provedbu, praćenje, izvješćivanje i vrednovanje akata strateškog planiranja i upravljanje razvojem
SWOT analiza	Alat za prepoznavanje prednosti, slabosti, prilika i prijetnji, uzimajući u obzir unutarnje i vanjsko okruženje.
Višesektorska strategija	Dugoročni akt strateškog planiranja od nacionalnog značaja za oblikovanje i provedbu javnih politika u više srodnih i međusobno povezanih upravnih područja.
Vizija	Inspirativna deklaracija o tome što se želi postići u dugoročnom razdoblju. Vizija je smjerokaz za odabir razvojnih i strateških ciljeva.
Vrednovanje	Neovisna ocjena procesa izrade akta strateškog planiranja (prethodno vrednovanje), njegove provedbe (srednjoročno vrednovanje) te razvojnih učinaka i rezultata postignutih po završetku njegove provedbe (naknadno vrednovanje).

Suradnici u izradi Plana razvoja Karlovačke županije 2021. - 2027.

Županijsko partnersko vijeće Karlovačke županije (članovi i zamjene članova)

1. Martina Furdek - Hajdin, Karlovačka županija
2. Vesna Hajsan – Dolinar, Karlovačka županija
3. Marina Jarnjević, Karlovačka županija
4. Ana Valić, Karlovačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo
5. Branka Šeketa Karlović, Karlovačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo
6. Hrvoje Petrunić, Karlovačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo
7. Damir Mandić, Grad Karlovac
8. Marijana Tomičić, Grad Karlovac
9. Marija Kovačević, Grad Duga Resa
10. Dario Lesar, Grad Duga Resa
11. Vladimir Kubelka, Grad Ogulin
12. Miljenko Vučić, Grad Ogulin
13. Mladen Stipetić, Grad Ogulin
14. Miljenko Vučić, Grad Ogulin
15. Gordana Lipšinić, Grad Ozalj
16. Lidija Bošnjak, Grad Ozalj
17. Stjepan Basar, Grad Ozalj
18. Viktor Smolić, Grad Slunj
19. Zdenka Špelić, Grad Slunj
20. Mirjana Puškarić, Grad Slunj
21. Daniela Medved, Grad Slunj
22. Dražen Peraković, Općina Barilović
23. Miroslav Marčac, Općina Barilović
24. Janja Furač, Općina Bosiljevo
25. Marina Košturić, Općina Bosiljevo
26. Snježana Stipetić, Općina Cetingrad
27. Osman Mušić, Općina Cetingrad
28. Stjepan Bencetić, Općina Draganić
29. Anica Domladovac, Općina Draganić
30. Sven Starešinić, Općina Draganić
31. Alen Halar, Općina Generalski stol
32. Damir Kolić, Općina Generalski stol
33. Ivanka Turkalj, Općina Josipdol
34. Nikica Jagnjić, Općina Josipdol
35. Dragan Rudančić, Općina Josipdol
36. Kristijan Bitunjac, Općina Josipdol
37. Damir Mateljan, Općina Kamanje
38. Josip Ribarić, Općina Kamanje
39. Martina Vučinić, Općina Krnjak
40. Goran Slavnić, Općina Krnjak
41. Goranka Grijaković, Općina Krnjak
42. Marijo Perčić, Općina Lasinja
43. Katarina Bortiek, Općina Lasinja
44. Tihana Stepić, Općina Netretić
45. Ivana Frketić, Općina Netretić
46. Ivan Šego, Općina Plaški
47. Mara Šupica, Općina Plaški
48. Ivica Klečina, Općina Plaški
49. Rade Medaković, Općina Plaški
50. Mihovil Bičanić, Općina Rakovica
51. Ana Grašić, Općina Rakovica
52. Željko Car, Općina Ribnik
53. Jože Željeznjak, Općina Ribnik
54. Dino Blažević Općina Ribnik
55. Ivan Mus, Općina Ribnik
56. Sanja Špehar, Općina Saborsko
57. Martina Božičević Badanjak, Općina Saborsko
58. Ivica Sopek, Općina Tounj
59. Nikolina Matešić Katić, Općina Tounj
60. Nebojša Andrić, Općina Vojnić
61. Marijan Peretić, Općina Netretić
62. Danijel Jurkaš, Općina Žakanje
63. Anita Srbelj - Dehlić, Općina Žakanje
64. Vilko Klasan, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
65. Krunoslav Kralj, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
66. Zlatko Kuzman, Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Karlovac
67. Brigita Palajsa - Škarjak, Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Karlovac,
68. Darko Stanković, Obrtnička komora Karlovačke županije
69. Ivana Spudić, Obrtnička komora Karlovačke županije
70. Mladen Puškarić, Obrtnička komora Karlovačke županije
71. Željka Galović, Obrtnička komora Karlovačke županije
72. Dragutin Vuljanić, Gospodarsko - socijalno vijeće Karlovačke županije
73. Mario Tomljanović, Gospodarsko - socijalno vijeće Karlovačke županije
74. Samija Ropar, Gospodarsko – socijalno vijeće Karlovačke županije
75. Mario Tomljanović, Gospodarsko – socijalno vijeće Karlovačke županije
76. Aleksandar Horvatić, Ministarstvo poljoprivrede - Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i ribarstva Karlovac
77. Nikola Gržan, Ministarstvo poljoprivrede - Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i ribarstva Karlovac
78. Ivana Mehle, Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područni ured Karlovac
79. Bruno Vuljanić, Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područni ured Karlovac
80. Željka Brozović Kranjčić, Centar za socijalnu skrb Karlovac
81. Ksenija Cvitković Jambrošić, Centar za socijalnu skrb Karlovac
82. Mirjana Pogačić, Centar za socijalnu skrb Karlovac
83. Ksenija Cvitković Jambrošić, Centar za socijalnu skrb Karlovac
84. Nina Popović, Veleučilište u Karlovcu
85. Marko Ožura, Veleučilište u Karlovcu
86. Ivan Štedul, Veleučilište u Karlovcu
87. Mateja Petračić, Veleučilište u Karlovcu
88. Zoran Vuičić, Zajednica športova Karlovačke županije
89. Želimir Feitl, Zajednica športova Karlovačke županije
90. Blaženka Presečan, Savez udruga osoba s invaliditetom Karlovačke županije
91. Veronika Lendler, Savez udruga osoba s invaliditetom Karlovačke županije
92. Igor Miljak, PPK karlovačka mesna industrija d.d.
93. Marija Janžetić, AB Gradnja d.o.o.

Odbor za vrednovanje Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027.

1. Martina Dvoržak, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
2. Vesna Vuković, Karlovačka županija, Upravni odjel za graditeljstvo i okoliš
3. Mirela Stojković, Karlovačka županija, Upravni odjel za graditeljstvo i okoliš
4. Silvia Ilijanić Ferenčić, Karlovačka županija, Upravni odjel za graditeljstvo i okoliš
5. Antonija Perač Fištrović, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
6. Sonja Šantić, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
7. Luka Galić, Uprava za strateško planiranje i koordinaciju fondova EU, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

Radna skupina za izradu Plana razvoja Karlovačke županije 2021. – 2027.

1. Ana Valić, Karlovačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo
2. Marina Jarnjević, Karlovačka županija, Upravni odjel za graditeljstvo i okoliš
3. Vesna Hajsan Dolinar, Karlovačka županija
4. Mirko Martinović, Karlovačka županija
5. Dejan Mihajlović, Karlovačka županija
6. Kristijan Čujko, Karlovačka županija, Ured župana
7. Branko Zoretić, Karlovačka županija, Ured župana/ Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije
8. Bernardo Pahor, Karlovačka županija, Ured župana
9. Marija Šćulac, Karlovačka županija, Upravni odjel za školstvo
10. Maja Vučinić - Knežević, Upravni odjel za hrvatske branitelje i zdravstvo
11. Marija Brazdičić, Služba za reviziju
12. Davide Dujmić, Karlovačka županija, Upravni odjel za financije
13. Ines Pavlačić, Karlovačka županija, Upravni odjel za opću upravu
14. Željko Fanjak, Turistička zajednica Karlovačke županije
15. Stjepan Turković, Županijska uprava za ceste
16. Martina Stojković, Županijska uprava za ceste
17. Eva Sobotik – Pavan, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
18. Ivančica Obajdin, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
19. Darka Spudić, Javna ustanova NATURA VIVA za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Karlovačke županije
20. Antonija Bišćan, Javna ustanova NATURA VIVA za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Karlovačke županije
21. Mario Kečkeš, Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Karlovačke županije
22. Karlo Rajić, Regionalna energetska agencija Sjeverozapadne Hrvatske – REGEA
23. Lucija Krizmanić, Regionalna energetska agencija Sjeverozapadne Hrvatske – REGEA
24. Marija Tufeković, Centar za gospodarenje otpadom – KODOS d.o.o.
25. Goran Franković, Vatrogasna zajednica Karlovačke županije
26. Valentina Tomićić Žabčić, Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije
27. Josip Ribar, Stožer civilne zaštite Karlovačke županije
28. Branka Šeketa Karlović, Karlovačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo
29. Ružica Škugor, Karlovačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo
30. Vjeruška Stanišić, Karlovačka županija, Upravni odjel za graditeljstvo i okoliš

TEMATSKIE RADNE SKUPINE

Održivo gospodarstvo i društvo

1. Ivana Šulentić, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
2. Martina Dvoržak, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
3. Maja Janžetić Macan, AB gradnja d.o.o.
4. Daniel Drožđan, Uniworld strojevi d.o.o. Kamanje
5. Tihana Oštrina, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Općine Rakovica
6. Antonija Puškarić, UO Zeleni Kut
7. Bruno Vuljanić, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Karlovac
8. Valentina Sečen, Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Karlovac
9. Božidar Cvitković, General Electric Hrvatska d.o.o.
10. Ivana Varičak, Veľučilište u Karlovcu
11. Marijana Lemić, Iv-er-kvc d.o.o. (pripadajuća je i Poslovna jedinica Hotel Europa)
12. Daniela Peris, Grad Karlovac

Jačanje otpornosti na krize

1. Ksenija Silaj, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
2. Goran Franković, Vatrogasna zajednica Karlovačke županije
3. Tatjana Šterk - Tudić, Dom zdravlja Karlovac
4. Martina Kostolanji, Karlovačka županija, Upravni odjel za hrvatske branitelje i zdravstvo
5. Brigita Palajsa - Škarjak, Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Karlovac
6. Nada Diković, Dom zdravlja Ozalj
7. Valerija Žapčić, Medicinska škola Karlovac
8. Vlasta Novosel, Dom zdravlja Vojnić
9. Zlata Kurelac, Dom Zdravlja Ogulin
10. Melita Trgovčić, Dom Zdravlja Duga Resa
11. Ivanka Magdić, Dom Zdravlja Slunj
12. Ivica Škot, HGSS Stanica Karlovac
13. Sanda Križan, HGSS Stanica Karlovac
14. Štefica Ljubić Mlinac, Dom za starije i nemoćne osobe

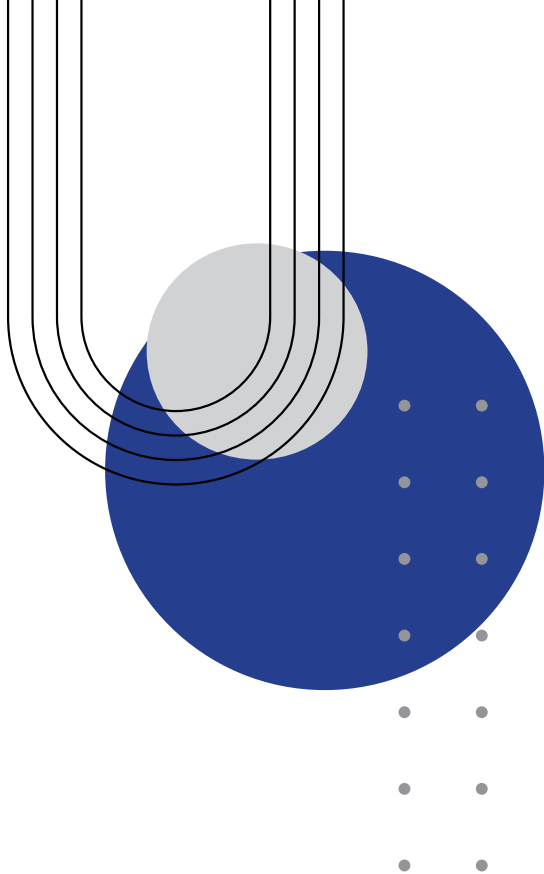
13. Tihana Stanković Čohan, Karlovačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo
14. Željko Fanjak, Turistička zajednica Karlovačke županije
15. Irena Mateša, Grad Slunj
16. Neven Tešić, Semmelrock stein+Design d.o.o.
17. Darko Stanković, Obrtnička komora Karlovačke županije
18. Marko Petančić, CARPE DIEM, Udruga za poticanje i razvoj kreativnih i socijalnih potencijala djece, mladih i odraslih
19. Željko Mažuran, Kordun Marketing d.o.o.
20. Višnja Lodoli, HS Produkt d.o.o.
21. Marina Tuček, Grad Ozalj
22. Vladimir Kubelka, Grad Ogulin
23. Snježana Štranjgar, Gimnazija Karlovac
24. Antonio Borko, Heineken, d.o.o.
25. Ivančica Profozić Krajačić, Heineken, d.o.o.
26. Martina Fudurić, Grad Duga Resa
- Sveti Antun
15. Aleksandra Podrebarac, CARPE DIEM, udruga za poticanje i razvoj kreativnih i socijalnih potencijala djece, mladih i odraslih
16. Snježana Pogačić, Poliklinika SUVAG Karlovac
17. Vladimir Kubelka, Grad Ogulin
18. Nikša Antica, Opća bolnica Karlovac
19. Draženka Sila Ljubenko, Grad Karlovac
20. Anita Srbelj - Dehlić, Općina Žakanje
21. Dragoslava Cindrić, Grad Slunj
22. Dijana Jurčević, Grad Duga Resa
23. Diana Kralj, KoHOM, Podružnica Karlovačke županije
24. Davor Grdošić, Općina Draganić
25. Karlo Prstac, Općina Draganić
26. Kristina Kožar Perez, Grad Ozalj
27. Mihovil Bičanić, Općina Rakovica
28. Maja Ferenac, Dom za starije i nemoćne osobe Viktorovski u Vivodini
29. Sanda Lovrić Rupčić, Gradsko društvo Crvenog križa Karlovac
30. Željko Car, Općina Ribnik
31. Dino Blažević, Općina Ribnik
32. Branko Šavor, Športska zajednica Duga Resa - članica Zajednice športova Karlovačke županije
33. Željko Šančić, Karlovačka športska zajednica

Zelena i digitalna tranzicija

1. Martina Dvoržak, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
2. Ivan Puškarić, Turistička zajednica područja Četiri rijeke
3. Vlatko Kovačić, Geoterma d.o.o. za energetiku
4. Margarita Maruškić Kulaš, Javna ustanova Aquatika - Slatkovodni akvarij Karlovac
5. Igor Frljužec, Agrigentum d.o.o.
6. Tomislav Marić, Hrvatske ceste d.o.o., Tehnička ispostava Karlovac
7. Robert Vodopić, Grad Karlovac
8. Renato Humić, HŽ Putnički prijevoz
9. Suzana Šnajdar, Zajednica tehničke kulture Karlovačke županije
10. Nikola Maturanec, Poloj d.o.o.
11. Bogdan Trbojević, Infosys
12. Aleksandar Horvatić, Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i ribarstva, Služba za stručnu podršku Karlovac
13. Valentina Sečen, Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Karlovac
14. Marijana Blažić, Veleučilište u Karlovcu
15. Marina Burić, Turistička zajednica grada Karlovca
16. Martina Stojković, Županijska uprava za ceste Karlovac
17. Snježana Kovač, OPG Kovač
18. Branka Šeketa Karlović, Karlovačka županija, Upravni odjel za gospodarstvo
19. Gordana Purgar, Zelenilo d.o.o. Karlovac
20. Hrvoje Matošević, Hrvatske autoceste d.o.o.
21. Oliver Vlajinić, Hrvatske šume, Uprava šuma Podružnica Karlovac
22. Tena Maruševac, Regionalna energetska agencija Sjeverozapadne Hrvatske - REGEA
23. Petar Turkalj, OPG Turkalj
24. Mira Špoljarić, Turistička zajednica općine Rakovica
25. Ivan Janković, Tehnička škola Karlovac
26. Toni Šarić, Turistička zajednica područja Kupa
27. Viktor Smolić, Grad Slunj, Upravni odjel za gospodarstvo
28. Anita Lukačić, Inkasator d.o.o. Karlovac
29. Dragan Smrzlić, Turistička zajednica grada Slunja
30. Daniela Marčetić, Srednja škola Duga Resa
31. Tatjana Miksera, Vodovod i kanalizacija d.o.o. Karlovac
32. Dejan Tržok, Grad Ozalj
33. Vladimir Kubelka, Grad Ogulin
34. Željko Petrunić, Autotransport Karlovac d.o.o.
35. Svjetlana Rogoz - Klasan, Prirodoslovna škola Karlovac
36. Željko Bračika, Udruga informatičara Karlovačke županije
37. Diana Cindrić, Srednja škola Slunj
38. Vladimir Žakula, Hrvatske vode
39. Borovac Markus, Orah d.o.o.
40. Mladen Rakočević, Grad Duga Resa

Ravnomjieran regionalni razvoj

1. Martina Kiseljak, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije
2. Ivan Magličić, Udruga Leska
3. Damir Stanišić, Rotokor d.o.o. (Plitvice Holiday Resort)
4. Ivančica Poljanica, DW Reusables
5. Brigita Palajsa - Škarjak, Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Karlovac
6. Ivana Varičak, Veleučilište u Karlovcu
7. Mirjana Kučas, Obrtnička komora Karlovačke županije
8. Viktor Šegrt, Grad Karlovac, Upravni odjel za razvoj grada i EU fondove
9. Željko Mažuran, Kordun Marketing d.o.o.
10. Vladimir Kubelka, Grad Ogulin
11. Dražen Peraković, Općina Barilović
12. Anita Srbelj - Dehlić, Općina Žakanje
13. Sanja Špehar, Općina Saborsko
14. Damir Mateljan, Općina Kamanje
15. Anđelka Jurašin Vuković, Grad Slunj
16. Kristina Luketić, Grad Duga Resa
17. Kristina Kožar Perez, Grad Ozalj
18. Stjepan Bencetić, Općina Draganić
19. Željko Car, Općina Ribnik
20. Dino Blažević, Općina Ribnik

Naziv projekta:
„KaŽu5 EduKA II“

Ime korisnika:
Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije

Ukupna vrijednost projekta:
14.756.262,24 HRK

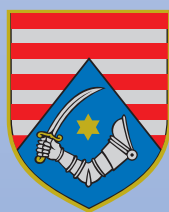
EU sufinanciranje projekta:
12.542.822,84 HRK

Program:
Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ 2014. – 2020.

Razdoblje provedbe:
01. 04. 2019. – 31. 12. 2023.

Projekt KaŽu5 EduKA II usmjeren je na jačanje kapaciteta javnopravnih tijela na području Karlovačke županije kroz pomoć u pripremi i provedbi razvojnih projekata, informiranju i umrežavanju u sferi ESI fondova te upravljanju sustavom strateškog planiranja, a u cilju poticanja regionalnog razvoja.

Opći cilj projekta ostvarit će se kroz pružanje savjetodavne potpore potencijalnim korisnicima EU fondova te jačanjem kapaciteta javnopravnih tijela s naglaskom na financijsku perspektivu 2021. - 2027.

PLAN RAZVOJA
KARLOVAČKE ŽUPANIJE
2021. – 2027.